FRANCISCI HARÆI

ANNALES

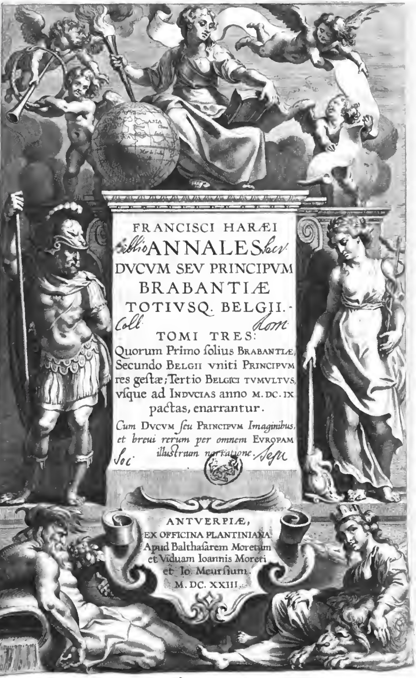
DVCVM SEV PRINCIPVM BRABANTIÆ TOTIVSQVE BELGII.

Tomi tres:

Quorum Primo ſolius BRABANTIÆ, Secundo BELGII vniti PRINCIPVM res geſtæ, Tertio BELGICI TVMVLTVS, vſque ad INDVCIAS anno M. DC. IX. pactas, enarrantur.

Cum DVCVM *ſeu* PRINCIPVM *Imaginibus, & breui rerum per omnem* EVROPAM *illuſtrium narratione.*

Digitized by Google

FRANCISCI HARÆI
ANNALES
DVCVM SEV PRINCIPVM
BRABANTIÆ
TOTIVSQ. BELGII.
TOMI TRES:
Quorum Primo ſolius BRABANTIÆ,
Secundo BELGII vniti PRINCIPVM
res geſtæ; Tertio BELGICI TVMVLTVS,
vſque ad INDVCIAS anno M.DC.IX
pactas, enarrantur.
Cum DVCVM ſeu PRINCIPVM Imaginibus,
et breui rerum per omnem EVROPAM
illuſtrium narratione.
ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA.
Apud Balthaſarem Moretum
et Viduam Ioannis Moreti
et Io. Meurſium.
M. DC. XXIII.

SERENISSIMAE

PRINCIPI

ISABELLAE

CLARAE EVGENIAE

INFANTI

HISPANIARVM, ETC.

EN, PRINCEPS Sereniſſima, ANNALES DVCVM ſeu PRINCIPVM BRABANTIÆ per annos mille à Principatus initio vſque ad veſtri Imperij tempora difficillima, atque INDVCIAS demum veſtra prudentia patientiaque conceſſas. Eſt iſtud An-

Digitized by Google

alium Opus Magno illi vereque Pacifico Alberto tuo pridem (eheu!) & noſtro viſum pro parte, gratanterque ab eo in manus acceptum; ideoque meritò iam tum Illius ac Tuæ Sereniſſimæ Celsitvdini dicatum ſacratumque. Quid ni igitur, etſi ob belli redeuntis procellas tardiùs ad lucem venit, ſummo iure ad Sereniſſimam Tuam Celsitvdinem, cui tum proprio tum chariſſimi Coniugis nomine dudum debetur, veniat?

Sed & opportunè venturum ſpero, quòd ex eorum, quæ per annos quadraginta ſeu quinquaginta in Belgio geſta ſunt,

&

Digitized by Google

& à nobis diſtinctè ſincereque deſcribuntur, continuato decurſu diſci fortaſſe poterit (abſit dicto arrogantia) qua ratione bellum felicius, quàm hactenus, adminiſtretur, donec tandem honeſtas PACIS leges hoſtis petat vel offerat. Qua PACE vti Sereniſſima Tua CELSITVDO, nóſque cum ea Belgæ aliquando frui poſſimus, DEVM OPT. MAX. intimis votis ſupplex oro obſecróque,

SER^{MÆ} CELSITVDINIS TVÆ

humillimus cliens

FRANCISCVS HARAEVS.

LECTORI S.

NOTVS *Apologus eſt, benigne Lector, corniculæ ornantis ſe alienis plumis. Eum ne quis mihi imprudenter appingat, crebrò iſtiuſmodi occinenti, Illo teſte, Eo narrante, Vt ille habet, Hæc ille, & quæ ſunt generis eiuſdem; meminerit is velim, eadem ratione etiam primario illi & celeberrimo* HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ *Scriptori* EVSEBIO *ante mille trecentos annos inuri poſſe eamdem notam. Quid enim illi magis curæ, quàm vt fideliſſimè verba eorum, qui eum ſcribendo præceſſerunt, producat? Omitto plures, qui ſubſequentibus ſæculis eumdem ſcriptionis modum ſunt ſecuti,* BEDAM, ADONEM, *alios.* Gaudeo *inprimis, mihiq́; gratulor, noſtro quoque æuo, eadem methodo & via contexuiſſe nobiliſſimos illos ſuos* ANNALES ECCLESIASTICOS *Illuſtriſſimum & doctiſſ. Dominum Cardinalem* BARONIVM, *meum aliquamdiu, vtinam diutiùs! In cuius ſcriptis, ſi quis verba ad calculum reuocet, quis non videat permagnam eorum partem ipſius non eſſe? Atqui ſanè non ornat ille tamen ſe alienis plumis, ſed ipſos potiùs veteres Scriptores ornat celebrátque, dum eos in aciem producens, ijs ipſe, non ſibi, aſſertæ & triumphatæ Veritatis trophæa conſecrat. Viderint magis, qui poſterioribus aliquot ſæculis proprijs verborum lenocinijs & phaleris, nulla facta eorum ex quibus hauſerunt mentione, hiſtorias quaſi ſuas ſcribere aggreſſi ſunt, ne ipſi, corniculæ illius inſtar, ex alienis lucubrationibus furtim ſeſe hactenus ornantes, tandem nigri appareant; dum ſingulis veterum Scriptorum, ſuis ſententijs & verbis ab Illuſtriſſimo Domino* BARONIO *quidem in ſuo, & à nobis*

in no-

in noſtro argumento ſincerè reſtitutis, quantum iſti ſæpè hallucinati ſint, aliquando omnibus manifeſtum erit. Ego ANNALIVM BRABANTIÆ *longè aliud duco filum, quàm hactenus alij; ſed innixus Scriptoribus antiquis, qui omnes ante annos ferè ſexcentos claruerunt; & cùm aliquot ſæculis latuiſſent, tandem ante annos plus minùs triginta à* PITHOEO *& alijs typis vulgati ſunt. Illorum ergo Veterum prima laus, noſter labor eſt in recenſendo: quem ſi alij comant, aut vbi Veterum ſuffragatur auctoritas, etiam ſubinde corrigant, fero; imò, vt id faciant, rogo.*

Cur verò hoſce ANNALES *non vno & vulgato titulo* ANNALES DVCVM BRABANTIÆ *inſcribam, ſed gemina voce* DVCVM *ſeu* PRINCIPVM, *intelliges ex prolixiori hac de re, alijſq; huc ſpectantibus, diſceptatione proximè ſubiecta. Pluribus enim hic Titulus, totiuſq; Operis ratio adſtrui debuit, propter alias eiuſdem argumenti commentationes, alioqui eruditas;* MILITIAM *inprimis* SACRAM DVCVM BRABANTIÆ D. IOANNIS MOLANI, *tum* LIBROS XIX. RERVM BRABANTICARVM PETRI DIVÆI: *qui vterque longè aliter quàm nos, Duces Brabantiæ recenſet; poſterior etiam quingentis propè annis tardiùs, quàm par erat,* DVCATVS *titulum Brabantiæ concedit. Inde ergo rationem horum petito; vbi & diſces, quàm non rectè* HADRIANVS BARLANDVS, *Chronici Brabantiæ pridem Scriptor, ducentos & quinquaginta integros annos in medio hiſtoriæ curſu, capite vigeſimo ſeptimo ſui Chronici, prætererit, imò & ſilentio inuoluendos duxerit. Hæc in ipſo limine ne neſcires, volebam; cetera ex ſubiectis Prolegomenis pleniùs cogniturus. Vale benigne Lector, & noſtra boni conſule.*

IN

IN
ANNALES
DVCVM SEV PRINCIPVM
BRABANTIÆ
TOTIVSQVE BELGII
PROLEGOMENA.

I.

De vera ſerie primorum Brabantiæ Principum, ex antiquis Monumentis nunc primùm ſtabilita.

PROVINCIAM, quæ Brabantia vocatur, celeberrimam multis à ſæculis fuiſſe, teſtantur celeberrimæ ibi vrbes, ANTVERPIA, nota iam tum anno partus Virginei 650. in rebus Geſtis S. Eligij, ab eius ſodale S. Audoëno Epiſcopo Rothomagenſi grauiſſimè ſcriptis; tum BROSELLA anno 680. in Vita S. Vindiciani Cameracenſium Epiſcopi, vti etiam C. V. Lipſius in ſuo Louanio mecum obſeruat. Quàm vetuſtum ergo LOVANIVM Brabantiæ Metropolis? Quare dolendum, res huius Prouincię nondum pro dignitate tractatas. Hadrianus Barlandus, qui libellum de Ducibus Brabantiæ ante annos plus minùs octo-

octoginta ſcripſit, integris annis ducentis & quinquaginta ſex (puta ab obitu Ludouici Pij Imp. hoc eſt ab anno 840. vſque ad Godefridum Barbatum, cuius Principatus initium eſt annus 1096.) omnia inuoluit ſilentio, nullos interim ne quidem recenſens Brabantiæ Principes (pudet referre) quaſi, vt videri vult, nulla extent de his incorrupta rerum monimenta. Sed benè accidit, quòd ſtrenui illi noſtri æui Varrones, Molanus, Diuæus, & in ſuo Louanio pro parte quoque doctiſſimus Lipſius, tandem hac ignauiæ nota vtcumque Brabantos liberarint, & quiſque eorum ex Sigeberto, qui ante annos quingentos Gemblaci vixit, aliiſque nonnullis, ſeriem Principum à Barlando intermiſſorum ſuo modo contexuerint. Sed quiſque dico ſuo modo: & mox explanabo quid his verbis velim. Noſter conatus eſt, ex ſingulis eorum, quod commodiſſimum, & proximum vero videbitur, ſeligere, & ſerie vnâ continuâ, apertâ, & quæ ſanguinis ductum ſequatur, ſemel rectè conſtitutâ, res geſtas Principum illuſtriores deinde adiungere. Vir eximius, & diligentiſſimus Antiquitatum Belgicarum ſcrutator, quique mihi primus hiſtoriæ tractandæ auctor ante annos triginta fuit, D. Ioannes Molanus, in ſua Ducum Brabantiæ Militia ſacra, Comites Louanienſes (ſic more vulgato voco Principes Brabantiæ hereditarios ab anno 991. vſque 1096.) vix attingit, etſi ipſe Louanienſis, ſed eorum loco celebrat Imperatores aliquot ſeu Reges Germanorum, eorumque Legatos ſeu Vicarios qui eo temporum interuallo magnam Lotharingiæ & Brabantiæ etiam portionem (de qua diſtinctione mox pleniùs) maximeque Marchiam Antuerpienſem tenebant, iure an iniuria, nondum pronuntio; certè inuitis heredibus. Vnde illud vulgatum,

gatum, quod & C. V. Lipſius firmat, Godefridum Magnum, BARBATVM dictum, quòd iuraſſet barbam non ponere, donec Lotharingiæ Ducatus diu debiti (verba ſunt Lipſij) compos eſſet. Diu miratus ſum, cur Louanienſes iſti Principes à D. Molano Louanienſi eſſent neglecti. Sed demum video id factum, quòd hi nullum aut perexiguum ſuppeditarent argumentum ipſius ſcriptioni Militiæ ſacræ. Diuæus in eruditis ſuis Rerum Brabanticarum libris, vtroſque quidem agnoſcit & recenſet, ſed ita, vt Imperiales Duces primarios, Louanienſes adiectitios faciat; atque adeò, nulla Louanienſium, imò nec præcedentium magnorum illorum Pipinorum & Carolorum habita ratione, primum annum inſtituti Ducatus facit annum à Chriſto nato milleſimum centeſimum ſeptimum, quingentis annis tardiùs quàm oporteat. Quid enim? An non Prouinciæ huius Princeps iam tum anno ſexcenteſimo decimoquinto, Dux ille inclytus, vt vetera monumenta illum vocant, PIPINVS Niuigellæ Brabanticæ ornamentum, diuæ Gertrudis pater? An non Principes, eius filius Grimoaldus, nepotes Pipinus II. Carolus Martellus, Pipinus Rex, Carolus Imp. cognomento & re Magnus? Atqui eorum legitimi heredes fuerunt Comites iſti Louanienſes, vt ex noſtra Principum Brabantiæ ſerie ſtatim patebit.

Eſto, pulſi fuerint tantiſper magna parte poſſeſſionum: ſed quo iure? Ab alto, ſed breuiter nunc texam, latiùs in ipſis Annalibus. Sub annum Domini 843. filij Ludouici Pij, Magno illo Carolo auo progeniti, poſt ſanguinariam vnam & alteram congreſſionem ſic partiti ſunt paternum Regnum, vti Ludouicus, Germanicus dictus, Orientalem, Carolus Caluus Occidentalem, Lotharius

natu

natu maior & Imp. mediam teneret portionem. Hic Lotharius ex media illa ſua anno 855. filijs ſuis Ludouico Italiam (quem & Imperatorem ſalutari fecerat) Lothario Regnum, quod ex ſuo nomine vocatur, (verba ſunt Reginonis ante annos ſeptingentos) Carolo Regnum Prouinciæ tradidit. At quæres: Quinam limites huius LOTHARICI Regni? Nunc pro parte dicam, curioſus Lector ampliùs inueſtiget ex ijs quæ ex Aimoïno ſubiungam. Lotharius iſte ſecundus Lotharij Imperatoris filius deceſſit ſine legitima prole anno 869. Hereditas iure veniebat ad eius fratrem Ludouicum II. Imp. tunc ſuperſtitem; pro quo & extat Reſcriptum Pontificis, de quo ſuo loco: nihilominùs eorum patrui, iam dicti, Ludouicus Germanicus & Carolus Caluus, vicina loca armis inuaſerunt; pauloque pòſt anno 870. ad Marſanam iuxta Moſam venientes (loquitur idem Regino Chronographus Prumienſis) Regnum æquis partibus diuiſerunt, & Carolus ad HERISTALLVM (locus eſt iuxta Leodium cis Moſam) perrexit, quia eidem palatium in parte acciderat, Ludouicus verò ad AQVAS palatium redijt. Iſta Regino Lotharingus. Eadem ſuis terminis etiam exactiùs diſtincta poſteà dabo ex Aimoïni lib. 5. capite 25. Nunc obſeruet Lector Lotharingiam haberi duplicem; hanc CISMOSANAM Caroli, vbi Heriſtallum; illam TRANSMOSANAM Ludouici Germanici, cujus caput Aquiſgranum: vt nulli iam dubium eſſe debeat, Ciſmoſanam hanc, vbi noſtra Brabantia eſt, ab eo tempore Caroli Calui & poſterorum eius ea ratione eſſe factam. Et poſſedit eam pacificè tum Caluus, tum eius filius Balbus. At poſteà (pergit Regino ad annum Chriſti 879.) Ludouicus filius Germanici, cognita morte æquiuoci ſui (Ludouici

B Balbi)

Balbi) Regnum illius inuadere diſpoſuit, & tranſuadato Moſa, Imperij fines occupauit. Sic ille. Atque en inuaſor Lotharingiæ noſtræ Ciſmoſanæ vocatur Ludouicus filius Germanici; ac proinde inuaſores quoque, frater eius Carolus Craſſus, & poſt eum Arnulphus & alij nonnulli Germanici. Fateor, Tutores Caroli poſtumi, dicti Simplicis, filij Balbi (eodem Reginone atteſtante) eam dicto Ludouico inuaſori veluti ceſſerunt (quo titulo etiam Arnulphus Imp. Ludouici illius & Caroli Craſſi ex fratre Carolomanno nepos eam poſteà tenuit, eiuſque filij, primò illegitimus Zuentiboldus, tum legitimus Ludouicus, qui & Imperator) ſed nullo iure, idcircò quòd Tutoribus bona pupilli alienare non liceat. Quare cùm Carolus Simplex verus heres, vir factus, etiam primarium Franciæ Regnum contra alios inuaſores, Odonem, Robertum, & Rudolphum vix tutari potuerit, vt in Annalibus pleniùs dicam, mirum non eſt, ſi Lotharingia ipſi quoque eiuſque poſteris pro parte fuerit adempta. Nec tamen eum propterea excidiſſe Lotharingico Regno, hæc prætereà docent apud veteres Chronologos: apud Sigebertum in Actis anni 916. Carolus Rex Francorũ Regnum Lotharingiæ recepit. & apud Frodoardum Sigeberto etiam antiquiorem ad annum 923. Carolus (nota) cum ſuis Lotharienſibus Moſam tranſiens, ad Attiniacum venit, & antequam Rotbertus (Regni inuaſor) ſuos fideles adunare potuiſſet, Axonem tranſijt; commiſſoque prælio, multis ex vtraque parte cadentibus, Rotbertus quoque Rex lanceis perfoſſus cecidit. Hæc illi. Vnum eſt, quòd ſponte videatur Carolus Simplex tandem Lotharingiam Regi Germanorum, Henrico primo, dicto Aucupi, ceſſiſſe. Sunt hæc Sigeberti verba ad eumdem annum

num 923. Reges Henricus & Carolus apud Bunnam confœderantur, & Carolus reddit Henrico Regi Regnum Lotharingiæ, Epiſcopis & Comitibus vtrimque iureiurando rem confirmantibus. Sic ille. Sed hæc aut non geſta, aut non niſi per Legatos. Nam, vt Frodoardus ducentis annis Sigeberto antiquior, & res ſui temporis Rhemis ſcribens ad eumdem annum teſtatur (& nos in Annalibus pleniùs narrabimus) poſt victoriam illam mox Carolus dolo Heriberti in carcerem coniectus fuit, nec dimiſſus ante annum 927. Neque etiam fuiſſet traditio hæc valida; nempe maxima parte Procerum Regni Francici (vt poſteà patebit) à Carolo tunc aliena; ne quis exiſtimet Germanicos Imperatores vel hinc ius niſi armorum in Lotharingiam noſtram adeptos. Vnde & iſtud rurſum apud eumdem Sigebertum ad annum 930. poſt mortem Caroli, nolentibus Lotharingis Henrico Regi ſubeſſe, Rex, inſpecta induſtria & potentia Giſleberti, filiam ſuam Gerbergam ei deſpondet, & eum iterùm Lotharingiæ præficit. Sic ille. Nupſit Gerberga hæc poſteà anno 939. Ludouico Franciæ Regi, eiuſdem Caroli Simplicis filio. Et videretur iam lis omnis de Lotharingia ſopita; ſed nihilominùs ad annum proximum 940. iſta adſcribit Frodoardus: Rex Ludouicus in Regnum Lotharienſe cum Artaldo Epiſcopo (Rhemenſi) & alijs fidelibus ſuis profectus eſt; Otho quoque Rex (erat is Rex Germanicus & Imp. eius nominis primus, filius Henrici, & frater Gerbergæ) Rheno tranſito, aduerſus eum venit, ſed ab eorum Fidelibus inter eos induciæ determinatæ ſunt. Sic ille. Secuta ſunt & alia, quæ Lotharingiam nunc iuris Germanici ſeu Imperialis, nunc Francici eſſe ſuadeant, ſed ea Annalibus ipſis ſeruo. Illud nunc Lectorem

 moneo,

moneo, quidquid digladiatum leget de Lotharingia, meminerit iam confirmatum à nobis, anno 870. Ciſmoſanam ſaltem (in qua Brabantia) liquidò factam eſſe iuris Caroli Calui, eius heredum, Balbi, Simplicis, Ludouici, dicti Tranſmarini, & Lotharij Regum; ac proinde Caroli quoque Ducis, fratris iam dicti Lotharij, eiuſque filij Othonis, filiæque Gerbergæ, ceterorumque iure ſanguinis ſuccedentium Comitum Louanienſium. Quò etiam facit, quòd anno 921. mortuo Stephano Leodinorum Antiſtite, cùm Richarium ſucceſſorem confirmaſſet Carolus Simplex, velut eius Eccleſiæ totiuſque Lotharingiæ ſaltem Ciſmoſanæ patronus, aliumque nomine Hilduinum iam dictus Giſlebertus, tunc Dux Bullonienſis, & paulò pòſt ab Henrico Germaniæ Rege totius Lotharingiæ præfectus, vellet intrudere; auctoritate Romani Pontificis Richarius oblatus à Simplice præualuerit, Hilduino poſteà ad Sedem Mediolanenſem tamen aſſumpto. Vide pleniùs, ſi lubet, apud Baronium. Et habes iam, benigne Lector, quomodo non Carolo Caluo tantùm (quod Diuæus lib. 4. fol. 55. ſe nulla ratione expiſcari potuiſſe ſcribit) ſed & eius filio Ludouico Balbo, nepotique Carolo Simplici, imò & pronepoti Ludouico, eiuſque filio Lothario manſerit ius, & ex parte etiam poſſeſſio eius Lotharingiæ partis in qua Brabantia; eius, inquam, quæ (vt diximus) Caluo anno 870. ad Marſanam obuenerat, cuius etiam limites mox clariùs ponemus.

Neque ad rem facit, quòd heredes iſtorum Regum, nempe Reguli ſeu Principes Louanienſium, multis annis non ſe Duces, ſed Comites tantùm inſcripſerint. Quid enim? In primis Godefridus Barbatus, etiam poſtquam ab Imperatore Dux ſolemniter eſſet ſalutatus, præpoſuit tamen

tamen adhuc titulum Comitis Louanienſis. Succeſſores quoque titulos ſuos variant. De quibus, alijſque huc pertinentibus, iſta V. C. Lipſius Louanij ſui libro 2. capite 1. Et ita fuit, inquit: tam celebre enim & diffuſum nomen huius Vrbis, vt non ſolùm adtexeretur illi Brabantiæ, ſed præponeretur ſæpè, aut & pro eo ſolum poneretur. Præponi video in Diplomatis; vt Gemblacenſi donatione anno 1123. Godefridus gratia Dei Comes Louanienſis, Dux Lotharienſis. adtexi, in Othone ſancto-Blaſiano Actis anni 1196. de expeditione Syriaca illa ſacra (verba ſunt Lipſij) cui interfuit Dux Brabantiæ de Louin cum multis Baronibus. ſolum poni, in Diplomate, quod in S. Michaëlis Antuerpiæ ſeruatur: Ego Godefridus Dux Louanienſis. In Guilielmo quoque Malmesburienſi Anglico Scriptore: Deſponſa eſt Henrico primo filia Ducis Louanienſis. Et in Rogerio eiuſdem gentis: Rex Richardus venit è Germania ad portum de Anuers, & eſt ille portus in terra Ducis de Luuain. Et paulò ſuperiùs idem Lipſius: Quin, cùm Innocentius IV. Pontifex in Concilio Lugdunenſi Imperij Electores conſtitueret, quatuor ſæculares iſtos nominauit, Ducem Auſtriæ, Ducem Bauariæ, Ducem Saxoniæ, Ducem Brabantiæ, qui & Louaniæ. Hæc (ait Lipſius) ita ex ipſis Actis verbatim inter alia recitat Matthæus Pariſienſis, qui hiſtoriam ante trecentos quinquaginta circiter annos in Anglia, nec infeliciter, ſcripſit. Hactenus V. Cl. Lipſius. Ex quibus concludo, Comites Louanienſes etiam priùs ſibi ſatis placuiſſe tam celebris Vrbis quocumque titulo; fortè etiam ſuperbiore titulo Ducis idcircò dudum abſtinuiſſe, ne Imperatores Germanos, eorumque Præfectos armis potentiores, magis infenſos haberent, non quin ſummo iure Du-

ces ſe, ex Ducibus & Regibus nati, ſcribere potuiſſent. Nos idcircò omnes vnius formæ titulo PRINCIPES inſcribemus. Atque hæc de ſerie.

I I.

De limitibus Brabantiæ, ſeu Bratuſpantij veteris.

DE limitibus huius Prouinciæ difficile eſt definire, idcircò, quòd non Diplomate aliquo Regio Principatus hic initium ſumpſerit, vt Comitatus Flandriæ, Hollandiæ, & alij, ſed quòd in hereditate auita in confinijs Hasbaniæ & Brabantiæ PIPINVS primus Princeps noſter bellicis facinoribus, alijſque virtutibus clarus, tandem Maior Domus Regis Franciæ renuntiatus ſit; eaque via in immenſum ipſe eiuſque poſteri deinceps ſua auxerint, vt in rebus geſtis eorum videre erit. Primùm, vſque annum plus minus 850. regio hæc pars erat Regni Auſtraſiæ ſeu Ooſtraſiæ (cuius Regia Metis ciuitas) ſic nuncupatæ ad diſcrimen Neuſtriæ,(an VVeſtriæ?)cuius Reges Pariſijs præſidebant;& aliquando alter Pariſijs,alter Sueſſione, quod Annales veteres docent. Poſteà nomine Lotharingiæ & Brachbanti ſeu Bratuſpanti eadem regio cenſa fuit:& vtrumque nomen ab anno Chriſti nati 870. notum, Brachbanti credo etiam priùs; nec tamen ijdem vtriuſque fines. Qui curioſiùs indagare cupit, leget quæ in fine ſubiungam ex Aimoïno, vtinam non multis mendis obſcura. De Brachbanto veteri ſic delibandum offero cum Lipſio ex eodem: In Brachbanto (inquit Aimoïnus, qui ſcripſit ante annos octingentos) Comitatus tres, Cameracesſium, Hanoíum, Louienſem. Sic legit Lipſius, &

Loua-

Louanienſem interpretatur: neque abnuo. Sed quid? num tam latè patuit Brachbantum? imò latiùs. Audiemus mox. Quin & fuerunt Brachbantenſes Comitatus minores adhuc plures. Nam ad annum 997.(quo certum eſt Carolum fratrem Lotharij Regis Bruxellæ & Louanio præſediſſe, &, ni fallor, etiam toti Brabantiæ) legitur tamen apud Sigebertum ad eumdem annum id quod ſequitur: Ansfridus, cùm Comes fuiſſet Bratuſpantium, depoſito militiæ cingulo, factus eſt Epiſcopus Vltraiectenſis. Quæ verba cùm protuliſſet Lipſius, ſe torquet cap. 13. libri primi ſui Louanij; ac tandem, Tenebræ, inquit: & omnia faciamus, nullum ingenium vel induſtria examuſſim hæc adæquet incurioſè ſcripta, aut nec ſcripta. Sic ille. Et quid ſi aduertiſſet ab Ægidio Leodieſi(qui ſcripſit circa annum 1240.)eumdem Ansfridum in rebus geſtis Notgeri Epiſcopi, vocari quoque Comitem Louanienſem? Sed bono animo ſimus. Nam primò, in Diplomatibus Imperatorum, etiam trium adhuc Othonum, tot ferè leguntur Comites, quot pagi, ne dicam villæ; pagique perſæpè ab ipſis Comitibus denominantur, non Comites à pagis; cuius rei exempla aliquot ſuis locis proferemus. Adde, quòd Heda diligens rerum Vltraiectinarum Scriptor, de eodem Ansfrido ſic narrat, explicans quomodo is & à ſe, & à Sigeberto dictus ſit Comes Bratuſpantium: Eius munificentiæ, inquit, vt etiam Eccleſia Traiectenſis eſſet particeps, contulit eidem infra Comitatum RIEN, hereditatem ſuam, VVeſterloo, Oerlo, Bolo, Meerbeke, Honbeke, Bucoute; quarum villarum quaſdam ſeu earum bona Nobiles de Meroden ſub cenſu poſſident. Hactenus ille. Qua ratione quoque Ægidius eum nominauerit Comitem Louanienſem, ſcilicet pagi ſeu

diſtrictus Louanienſis. Quin etiam Bratuſpantij fines, vt diximus, multò latiùs ſe extenderunt; de quibus prolixè tam Lipſius quàm Diuæus. Poſterioris hæc inter alia ſunt lib. 1. rerum Brabanticarum cap. 2. Iacobus Meierus, inquit, recentior licet Flandrorum Chronographus, ſed qui multa ex Archiuis Cœnobiorum Hiſtoriç ſuç inſeruit, in geſtis anni 959. ſcribit, Arnulfum Comitem Cœnobio Gandauenſi detraxiſſe vicos aliquot in pago Brachbantenſi; videlicet, Meren, Crainham, Bellauicum, Bruggecinam, Milimam, Mersken, Aingam, Badingam, Mortſelam, & Maſiminam. Idem in geſtis anni 974. tradit, Othonem II. Imperatorem eidem Cœnobio confirmaſſe poſſeſſiones ſuas in pago Brachbantenſi, Sechlecam, Beruintam, Fleterzele, Papingam, Bauingem, Ghiſenſele, & Holthem: quarum villarum maxima pars eſt in ditione Aloſtana. De Teneramundis nec ipſi Flandri negarint, vſque ad annum 1180. Brabantiæ connumeratos fuiſſe; obueniſſe verò Philippo Comiti ex ceſſione Godefridi tertij Ducis. Et paucis interiectis: Sigebertus in geſtis anni 1059. palàm Brachbantenſem pagum Tornacum vſq; extendit. In pago, inquit, Brachbantenſi iuxta Tornacum, multitudines colubrorum altrinſecus congregatæ, prodigioſo prælio inter ſe concurrunt. Hæc Diuæus. Ex quibus probat, priſcis temporibus Brabantiam ſeu Brachbantum, pagum Louanienſem, pagum Bruxellenſem (ſunt eius verba) pagum Niuellenſem, terram Angienſem, Atum, vicinumque agrum vſque ad Tornacum, Aloſtanos demum & Teneramundanos, partemque Gandaui comprehendiſſe; limites verò eius fuiſſe ab Oriente Velpam, à Meridie Sabin, ab Occidente Scaldim, Demerim à Septemtrione. Sic ille. Quç an per omnia conſtent,

conſtent, non aſſero, quòd iam tum ab anno 863. Comites Flandriæ omnia ab Oceano vſque ad Scaldim velut iure poſſederint. Ceterùm quænam tenuerint noſtri Principes hereditarij Comites Louanienſes, tractu illo temporum ab anno 991. vſque 1096. & quæ Duces ipſi Imperiales, iam conabimur ſub titulo Lotharingiæ exponere, vt quod ad lucem hiſtoriæ magis faciat.

III.

De Lotharingia, & Marchionatu S. Imperij, qui & Rienſis, & Antuerpienſis; & de finibus poſterioris Brabantiæ, ſeu Lotharingiæ Ciſmoſanæ.

LOTHARINGIÆ Regnum latiſſimè olim patens, omnia complectebatur, quæ vtroque membro partitionis, quam paulò pòſt ex Aimoïno ponemus, continentur. Nam hæc omnia Lotharius poſſederat, à quo LOTHARINGIÆ nomen, vt ſuprà ex Reginone docuimus, adeò vt etiam S. Nortbertus Ordinis Præmonſtratenſis feruentiſſimus Inſtitutor, Xantis municipio Cliuiæ ad Rhenum natus, hac ratione Lotharingus cenſeatur. Verùm poſtquam Regnum hoc, anno 870. inter patruos Lotharij Secundi Ludouicum Germanicum & Carolum Caluum diuiſum fuit (qua de re plura infrà ad annum illum notauimus) varij inde orti ſunt Lotharingici Ducatus & Comitatus. Ducatus duos præcipuos apud veteres obſeruo, Moſellanum vnum, & alterum Lotharingicum ſimpliciter, ſine additamento. De poſteriore iſta Sigebertus ad annum 944. Otho Dux Lotharienſium obijt. Conradus gener Regis Othonis ſuccedit. Et ad annum 957.

Bruno

Bruno Archiepiſcopus Ducatum Lotharienſem poſt Conradum adeptus, Cœnobium S. Pantaleonis Coloniæ conſtruxit. Ac demum ad annum 977. Ducatus Lotharingiæ datur Carolo fratri Lotharij Regis Francorum, multis inſuper conducto beneficijs, vt & ipſe ab inſolentijs deſiſtat, & fratris ſui Lotharij motibus obſiſtat. At verò illius Moſellani, tamquam diſtincti ab alio, ſic meminit idem Auctor ad annum 1045. Gothelo Dux obijt, cuius filius Godefridus, dum ei Ducatus Moſellanorum denegatur, altero Ducatu repudiato, contra Imperatorem rebellat. Et ad annum 1070. Gerardus Dux Moſellanorum moritur, moritur etiam Dux Godefridus. Gerardo filius eius Deodericus, Godefrido ſuccedit filius eius Godefridus Gibboſus. Sic ille. Mallem diſtingui Lotharingiam Tranſmoſanam & Ciſmoſanam, ſed neminem cogo; illud nunc potiſſimùm inueſtigo, qui fuerint noſtræ Lotharingiæ Ciſmoſanæ limites? & quid eo temporis interuallo quod diximus, Louanienſes Comites, & quid Imperiales Duces tenuerint? De his Lipſius lib. 1. c. 12. Marchiam vocamus limitem Lotharingiæ ad Scaldim fluuium; quem pagum Rienſem olim dixerunt; qui continebat Antuerpiam hanc nobilem, Liram, Bredam, Herendatum, Bergam, & Campaniæ multos pagos. Lazius Marchiam limitis Anglicani appellatam vult; & Vtilonem Marchionem agnoſcit iam olim anno 511. Adduntur alij: & denique ipſi Duces Lotharingiæ ab Imperatore impetrarunt, inter quos Carolus Lamberti ſocer & Otho filius. Neque tamen Lambertus ipſe Comes obtinuit. Hæc C. V. Lipſius. Apud Diuæum lib. 6. partim in initio, partim in fine, iſta habentur: Filium reliquit Carolus Othonem paterni Ducatus ſucceſſorem, Gerbergam Lam-

Lamberto Montenſi nuptam, qui vxorio iure poſt ſoceri mortem Louanienſem Comitatum obtinuit, qui Louanium, Bruxellam, Niuellam, Villeuordiam cum Fura ac Sonia ſilua complectebatur. Et de terminis Ducum Imperialium ſic in fine: Hæc de priſcis Lotharingiæ Ducibus dicta ſufficiant; quibus maximam Brabantiæ partem ſubiectam fuiſſe certiſſimum eſt: Campaniam videlicet, Marchiam Antuerpienſem, Gallo-Brabantiæ partem, & ea quæ à Louanio in Hasbaniam protenduntur, vbi nunc Thenenſis iuriſdictio eſt: terram quoque Gasbecanam, Aſcanam, Grimbergenſem, ceteraque à Bruxella in Flandriam vergentia. Ita ille. Sed heus, vt tamen conſtet Affligemum & vicina loca fuiſſe iuris Comitum Louanienſium; quod ſanè patebit in Henrico Tertio. Atque illud inprimis velim, aliquis pro Diuæo ediſſerat (quod adhuc à nemine pertractatum inuenio) qua in vrbe potiſſimùm hi tam ampla poteſtate, vt Diuæus vult, Duces Imperiales præſederint? vt ita de his clariùs innoteſcat. Antuerpiæ Imperij Lotharingici ab Germaniæ Imperatoribus occupati ſedem dudum fuiſſe, iſta ſuadent, quæ habet Sigebertus ad annum 1055. Balduinus, inquit, Flandrenſis cum Godefrido, auunculum ſuum Fredericum Ducem intra Andouerpum obſidet: ſed concurrentibus Lotharingis, ab oppugnatione deſiſtit. Poſteà tamen inuenio Marchionatum Antuerpienſem, & Ducatum Lotharingicum diuerſis tributum; qua de re ita Lambertus Scafnaburgenſis ſui ęui res conſcribens, ad annum 1076. Gozzilo Dux Lotharingorum, cùm eſſet in confinio Lotharingiæ & Flandriæ, in ciuitate, quæ dicitur Antuerpha, occiſus eſt per inſidias, vt putabatur, Roberti Flandrenſis Comitis. Et mox de Imp. Henrico agens: Paſcha Traiecti

iecti celebrauit; ibique Ducatum Lotharingiæ filio ſuo Cunrado; Marcham verò, quæ vocatur Antvverpha, Godefrido conſobrino Gozzilonis Ducis, filio Euſtathij Comitis, impigro, & ad rem militarem acerrimo adoleſcenti tradidit. Hæc ille, deſignans Magnum illum paulò pòſt Godefridum Bullonium. Sed pergo quærere: Vbi ergo Ducis huius Lotharingię Cunradi Curia ſeu Regia? Grammaius ſuſpicari videtur Thenis fuiſſe, alij Traiecti ad Moſam conſtituunt. Dicam, quod proximum vero cenſeo. Primùm id præmitto, poſt illud quod Sigebertus ad annum 1012. annotat in hunc modum; Henricus Imp. Godefridum Ducem cum exercitu in fines Bratuſpantium mittit ad obſidendum caſtrum Louanium; ſed inefficax redijt, (verba ſunt Sigeberti;) deinceps tranſactũ fuiſſe, vt ſepoſita hoſtilitate Comites Louanienſes in ſua auita poſſeſſione quieti agerent. Et huc facit, quod D. Molanus cap. 42. Militię ſacrę dicit, Imperatorem Henricum Pium Principem, ne ciuilibus bellis Regna ſua magis inquietaret, voluiſſe, Duces Lotharingiæ deinceps auulſo Comitatu (Louanienſi) carere. Certè nulla deinceps inter eos legimus bella; ac proinde bellorum ciuilium metu ſublato, Duces Imperiales modò hîc modò illic ſedem habuiſſe exiſtimo; neque vlla ratione mihi perſuadeo, tam amplas eorum res præ Louanienſibus fuiſſe, atque Diuæus eas depinxit. Adfert his quoque lucem Diploma Eccleſiæ Leodienſi ab Henrico Germanorum Rege II. & Imperatore I. anno 1008. conceſſum. Sunt hæc eius verba: „Notum ſit omnibus... qualiter Nos interuentu atque peti„tione Heriberti Colonienſis Archiepiſcopi, bannum no„ſtrum beſtiarum, Baldrico ſanctæ Leodienſis Eccleſiæ„ Præſuli, nec non Baldrico Comiti, ſuper eorum proprias„ ſiluas,

„ſiluas, quæ ſunt inter illa duo flumina, quæ ambo Nithe
„vocantur,& tertium quod*Thilia nominatur,ſitę,& quæ *Dilia
„pertinent ad illas villas Heiſte & Heiſten,ac Balfrido, nec
„non Maclines nominatas, quod tamen totum Wauer-
„vvald appellatur, in Comitatu verò Gotizonis Comitis,
„qui ANTVVERF dicitur, ſitum, per hanc noſtram præ-
„ceptalem paginam concedimus atque largimur, & de no-
„ſtro iure in eorum iis ac dominium transfundimus; ea
„videlicet ratione, vt prædicti Baldrici de prænominato
„banno, eiuſque vtilitate dehinc liberam habeant, quid-
„quid ſibi placuerit, poteſtatem faciendi, omnium homi-
„num contradictione remota .... Datum pridie Idus Se-
„ptembris Indictione ſexta, anno Dominicę Incarnationis
„milleſimo octauo, anno verò Domini Henrici Secundi
„regnantis ſeptimo. Actum Treucris feliciter, Amen.
Hucuſque Diploma; vbi Gotizonis Comitatum, qui Ant-vverf dicitur, Marchionatum poſteà nominatum intelligo. Sed an idem Gotizo tunc ſimul fuerit totius Lotharingiæ Imperialis cis Moſam Dux, ambigo; magis tamen inclino, hunc Gotizonem eumdem eſſe, qui à Sigeberto ab anno 1005.& deinceps Godefridus Comes & Dux Lotharingię vocatur. Quidquid ſit, hoc video, nec hunc quidem Comitem limitaneum Antuerpienſem hìc adhuc Marchionem vocatum, vt multò minùs Regiam certam Ducis Lotharingiæ Imperialis Thenis conſtituam, vel alibi. Porrò Comitem Baldricum, cuius in Diplomate mentio eſt, dicerem Baldricum fratrem Lamberti mariti Gerbergæ, illum qui poſt Othonem nepotem præfuit, eò quòd in Diplomate dicitur, *ſuper eorum proprias ſiluas*; & temporum ſeries patitur: & hinc inprimis liqueret (quod priùs dixi) hoſtilitatem omnem inter Imperatores

C &Co-

& Comites Louanienſes deinceps quieuiſſe. Concludo; limites Ducum Imperialium & Comitum Louanienſium à Diuæo ſuperiùs aſſignatos eatenus placere, vt tamen non concedam, Imperiales, quod ille vult, maximam partem Brabantiæ obtinuiſſe, certè nullo modo meliorem. Si vlteriùs quæras, qui fuerint ante Pipinum, noſtræ Seriei Anteſignanum, Brabantiæ Principes; res obſcura eſt, & vix vlla certa haberi credo, præter ea quæ generatim de Galliæ & Germaniæ populis ſunt apud Cæſarem, Tacitum, & alios meliores eius ordinis Scriptores. Nam cetera quæ paſſim Annalibus vernaculis, & Latinis nonnullis, præfiguntur, paruo delectu videntur congeſta; nec proinde operæpretium cenſeo, vt in limine noſtræ hiſtoriæ Lector huiuſmodi tricis & diſſertationibus diutiùs detineatur. Nunc en quod dudum promiſimus ex Aimoïno.

I V.

De limitibus veteris Lotharingiæ ex Aimoïno (qui ſcripſit ante annos ampliùs ſeptingentos) libro 5. De geſtis Francorum, cap. 25.

CAROLVS Rex (inquit Aimoïnus, Caluum intelligens) Legatos ſuos ad fratrem ſuum Ludouicum (Germanicum) ad Franconofurt dirigens, petijt, vt ad Regnum Lotharij diuidendum ſimul conuenirent; ipſeque Pontigonem petens, ibidem eos Legatos accepit, nuntiantes, vt ipſe ad HERISTALLIVM veniret, & frater eius Ludouicus ad Smarnam venturus eſſet; & in meditullio eorumdem locorum Kalend. Auguſti colloquerentur; & vnuſquiſque eorum quatuor Epiſcopos & decem Conſiliarios,

Digitized by Google

liarios, & interminiſteriales & Vaſallos triginta tantummodò ad idem colloquium ducerent.

Et hæc eſt portio quam ſibi LVDOVICVS accepit; Coloniam, Treuiros, Vtrech, Traiectum, Straburch, Argentinam, Baſileam, Abbatiam Sueſtre, Berch, Nui Monaſterium, Caſtellum Indam, S. Maximinum, Ephernacum, Horream, S. Gandulphum, Fauerniacum, Polemniacum, Luxouium, Laureram, Balmam, Offonis villam, Meiem, Monaſterium S. Deodati, Bodonis Monaſterium, Stiuagium, Romerici montem, Morbachum S. Gregorij, Mauri Monaſterium, Eboresheim, Homouua, Maſonis Monaſterium, Homburch, ſancti * Stapni, Eroſtein, S. Vrſi in Solodoro, Grandiuallem, Altam petram, Iuſtiniani Vallem, Cluſi Caſtellum, Carnones, Heribodesheim, Abbatiam de AQVIS, Homchircha, Auguſtchirche, Comitatum * Teſtebrant, * Bauiam, Harmarias, Moſam ſubteriorem de iſta parte. Ita Moſam ſuperiorem quantum de iſta parte eſt, (Parienſis Scriptor loquitur) Lingas quãtum de iſta parte eſt. Diſtrictum Aquenſe, Diſtrictum Trectis, Iuribuarias, Comitatus v. Mogenenſium, Bedagouuam, Nithacouuam, Sarachouuam ſubteriorẽ, Bleſitchouua, Selme, Albechuuam, Suentiſcum, Calmontem, Serachouuam ſuperiorem. Odornenſe quod Bernhardus habuit, Solocenſe, Baſiniacum, Eliſcouue, VVarachſtudingum, Emaus, Baſalchouuam. In Eliſano Comitatus ii. De Friſia duas partes, de Regno quod Lotharius habuit. Super iſtam portionem, propter pacis & charitatis cuſtodiam ſuperaddimus iſtam adiectionem, ciuitatem Metenſem cum Abbatia S. Petri, & S. Martini, & Comitatu Moſſenſi cum omnibus in eo conſiſtentibus, tam Dominicatis, quàm etiam Vaſallorum. De Arduenna, ſicut flumen Vrca ſurgit inter Biſlaue & Tumbas, ac decurrit in Moſam; & ſicut recta via pergit in * Bedenſi, ſecundùm

* *an* Staphni .i. Stephani?

*Teiſterbant, * *an* Batuam?

**infrà eſt*, Hodenſe.

 quod

quod communes Miſſi noſtri rectiùs inuenerunt, excepto, quòd de Conduſtrio eſt ad partem Orientis trans Vrcam, & Abbatias* Prannam & Stabolam cum omnibus Villis Dominicatis, & Vaſallorum.

an Pruniam?

Et hæc eſt portio, quam CAROLVS de eodem Regno ſibi accepit: Lugdunum, Veſontium, Viennam, Tungros, Tullum, Viridunum, Camaracum, Viuarias, Vzotias, Montem Falconis, S. Michaelis, Suldum Monaſterium, S. Mariam in Biſintiono, S. Martini in eodem loco, S. Augentij, S. Marcelli, S. Laurentij Leudenſi, Sennonam Abbatiā Mellam,* Molburium, Laubias, S. Gaugerici, S. Saluij, Criſpino, Foſſas, Marilias, * Humulfuirt, S. Seruatij, MALINAS, Ledi Suniuacum, Antonium, Condatum, Merelecchi,* Ticliuium, Luttoſam, Calmontem, S. Mariam in Deonant, Echam, Andanam, Vuaſloos, Altum Montem, Comitatum Texandrum. In BRACHBANTO Comitatus III. *Cameracenſem, Hamonem, Lonienſem. In Aſbanio Comitatus IV. Moſam ſubteriorem, quantum de iſta (eadem) parte eſt.* Lingua, quod de iſta parte eſt Moſę, & pertinet ad * Verſatum, Scarpomuſe, Viridunenſe, Dulmenſe, Ælon, Vuarenſe, Comitatus II. Moſnunſe, Caſtritium, Condruſt. De Arduenna, ſicut flumen Vrca ſurgit inter Biſlane & Tombas, ac decurrit ex hac parte in Moſam: & ſicut recta via ex hac parte Occidentis pergit in Hodenſe, ſecundùm quod Miſſi noſtri rectiùs inuenerunt. Tullenſe aliud, Odornenſe quod Temarus habuit, Barrenſe, Portenſe, Salmoringum, Lugdunenſe, Viennenſe, Viuarias, Vzetium. De Friſia tertiam partem. Et poſtridie ſcilicet IV. Idus eiuſdem menſis ſimul iterùm conuenerunt: & valedicentes ſibi mutuò, ab inuicem diſceſſerunt. Hæc ibi: quæ vtinam aliquando à mendis puriora, nominibus iam notis etiam illuſtrentur; nos ea damus vti iam poſtremùm anno 1603. Pariſijs edita ſunt.

an Malbodium?

an Hunolcourt?

an Siclinium?

C. VVerdenenſis legit Antauienſem. Nā & Cameracum iā paulò antè nominatū eſt.

an Liegat?

an Viſetum?

SERIES

SERIES
DVCVM SEV PRINCIPVM
BRABANTIÆ

Ab anno Chriſti DC. XV. vſque M. DC. XXI.

quot annis ſinguli præfuerint; ſimul Vxores & Liberi.

PIPINVS I. *dictus* DE LANDIS, *præfuit annis* 32. I.
Ab anno 615. *vſque* 21. *Februarij anni* 647. *Tunc pie obdormiit, non ſine opinione ſanctitatis. Vxor, venerabilis Itta ſeu Iduberga Aquitana. Ex ea liberi, Grimoaldus, Gertrudis, Begga. Sepulchrum eius Niuellæ.*

GRIMOALDVS *filius præcedentis, annis* 11. II.
Periit Lutetiæ in carcere anno 658. *Vxoris nomē nondum inueni. Filius ei fuit Hildebertus, ſed patri non ſuperuixit, cæſus in acie.*

ANSEGISVS & BEGGA, *præfuerunt annis* 27. III.
Ipſa, ſoror fuit Grimoaldi. Maritus eius Anſegiſus, filius magni illius Arnulphi, ex Maiore Domus, Metenſis Epiſcopi. Ex his natus Pipinus Herſtallus. Cæſo marito à perduelle quodam, ceßit Principatum filio ſuo Pipino anno 685. *Quieſcit Andanæ ad Moſam, non longè à Namurco.*

PIPINVS II. *dictus* HERSTALLVS, *annis* 29. IV.
Filius præcedentis Beggæ. Obiit 16. *Decembris, anno* 714. *Vxor legitima Plectrudis. Ex ea liberi, Drogo & Grimoaldus, vterque mortuus ante patrem, ſuperſtite tamen nepote ex Drogone Theodobaldo. Nihilominus heredem Principatus ſcripſit Carolum Martellum filium, ex Alpaide pellice.*

CAROLVS MARTELLLVS *filius Pipini, præfuit annis* 27. V.

Vxor incognita. Filij, Carolomannus & Pipinus. Obiit 22. Octobris, multis bellicis facinoribus clarus, anno 741. *Sepultus inter Reges Franciæ ad S. Dionyſij.*

VI. PIPINVS III. *demum* REX FRANCIÆ, *annis item* 27.
Filius Martelli. Vxorem habuit Bertam, Bertradam, ſeu Bertrudam, filiam Imperatoris Græcorum; ex qua liberi, Carolus & Carolomannus. Obiit die 23. *Septembris anno Domini* 768. *Regni* 17. *Sepulchrum eius ad S. Dionyſij.*

VII. CAROLVS MAGNVS REX, *etiam poſteà* IMP. *annis* 46.
Filius ſuperioris, Vxores habuit plures. Nonnulli quinque numerant. Tertia ordine, Hildegardis nomine, Ducis Sueuorum filia, peperit ei Carolum & Pipinum ante patrem mortuos, nec non Ludouicum, poſteà Pium dictum, pluresq; filias. Obiit die 28. *Ianuarij anno Domini* 814. *Imperij* 14. *Regni* 46. *Sepultus Aquiſgrani.*

VIII. LVDOVICVS PIVS IMP. *præfuit annis* 26.
Filius præcedentis. Eius vxores duæ; Hermingardis filia Comitis Saxonis, ex qua Lotharius Imp. Pipinus Rex Aquitaniæ, & Ludouicus Rex Germaniæ. Altera Iuditha, filia VVelphonis primi Comitis Altorfenſis, quæ ei peperit Carolum, dictum poſteà Caluum. Obiit Ludouicus Pius 12. *Kal. Iulij anno* 840. *Sepulchrum eius Metis.*

IX. LOTHARIVS IMP. *filius Pij, præfuit annis* 15.
Vxor ei fuit Hermingardis filia Hugonis Comitis. Liberi, Ludouicus II. *Imp. eius nominis, Lotharius Rex Lotharingiæ, & Carolus Rex Prouinciæ. Deceſſit Imperio, Monachum induens, anno* 855. *Sepultus in Prumia Monaſterio.*

X. LOTHARIVS II. REX, *filius ſuperioris, annis* 13.
Vxorem habuit Theutbergam, liberos ex ea nullos. Conatus eſt, ea dimiſſa, ducere quamdam VValdradam; quæ ex re natæ turbæ maximæ. Obiit miſero fato 7. *Idus Auguſti anno* 868. *vnico relicto filio Hugone ex dicta pellice VValdrada, ſed non herede.*

XI. CAROLVS CALVVS REX, *& poſteà* IMP. *annis* 9.

Pa-

Patruus fuit ſuperioris, de qua ſucceſſione prolixè ſuprà egimus. Uxor ei fuit prima Hermendrudis, ex qua nati, Ludouicus Balbus patris ſucceſſor, Lotharius infans extinctus, & Carolomannus Dux Prouinciæ, tandem cæcatus à patre; & filia Juditha, uxor Regis Anglorum, & poſteà Balduini Flandri. Obiit pridie Nonas Octobris anno Domini 877. Imperij 2. prope Vercellas in Italia, poſteà delatus in Franciam.

LVDOVICVS BALBVS REX & IMP. *annis* 2. XII.
Filius Calui. Pro uxore primò habuit Anſgardam, ex qua Ludouicus & Carolomannus. Ea relicta iuſſu patris, duxit Adelhaidem, ex qua Carolus Poſtumus, dictus Simplex. Obiit Balbus 3. Idus Aprilis anno 879.

LVDOVICVS & CAROLOMANNVS, *annis* 5. XIII.
Filij fuerunt præcedentis Balbi, de quorum ſucceſſione vide plenius in Annalibus. Obiit Ludouicus anno Domini 883. *& Carolomannus anno ſequenti.*

CAROLVS *Poſtumus, dictus* SIMPLEX, *annis* 45. XIV.
Filius Balbi. Geſſit Regium nomen varia fortuna. Uxorem habuit filiam Regis Anglorum, quæ ei peperit Ludouicum heredem, Tranſmarinum dictum. Obiit in carcere apud Peronam Carolus Simplex, anno 929.

LVDOVICVS IV. *Tranſmarinus, annis* 25. XV.
Filius ſuperioris. Præfuit multis ſibi aduerſantibus. Uxor fuit Gerberga, ſoror Othonis I. *Imp. Liberi, Lotharius, poſt eum Rex, & Carolus Dux noſter* XVII. *Moritur Rhemis, teſte Frodoardo, anno Chriſti* 954. *Sepultus ad S. Remigij.*

LOTHARIVS III. REX *præfuit annis* 24. XVI.
Filius præcedentis. Vix quietior fuit patre aut auo. Uxor fuit Emma, filia Regis Italici. Filiolus Ludouicus, ſed qui vix annum patri ſuperuixit. Ceſſit Lotharius, ſeu potius permiſit fratri Carolo Lotharingiam noſtram anno 978. *Mortuus ipſe demum octauo anno poſt, ſcilicet* 986.

CAROLVS DVX, *frater ſuperioris, annis* 13. XVII.

Vxorem habuit Trecarum Comitis filiam, ex qua nati, Otho Dux ſucceſſor, & Gerberga filia, nupta Lamberto Montenſi, nec non Ermingardis data Namurcenſi. Obiit Aureliis captiuus Hugonis Capeti anno 991.

XVIII. OTHO, *filius præcedentis, præfuit annis* 15.

Deceſſit ſine liberis anno ſalutis 1005. *Sepulchrum eius Niuellæ.*

XIX. LAMBERTVS & GERBERGA, *annis* 10.

Soror hæc Othonis & filia Caroli, filium reliquit heredem Henricum. Cæſus eſt maritus eius Lambertus dictus Montenſis & Longicollius, anno 1015. *pridie Idus Septembris. Iacent Niuellæ.*

XX. HENRICVS, *filius præcedentium, præfuit annis* 23.

nempe partim cum matre, partim ſolus. Filium habuit Othonem, ſed qui breuiſſimo tempore patri ſuperuixit. Interfectus eſt Henricus à quodam captiuo ſuo, anno 1038.

XXI. LAMBERTVS II. *aliter* BALDRICVS, *annis* 16.

Frater præcedentis, Othone filiolo Henrici mox intra annum defuncto, iure ſucceſſit. Vxor ei fuit Oda filia Gozelonis Ducis alterius partis Lotharingiæ pro Imperatore, ex qua filius Henricus ſucceſſor. Cæſus eſt Lambertus ſeu Baldricus iuxta Tornacum 13. *Kal. Iulij anno* 1054. *Iacet Niuellis.*

XXII. HENRICVS II. *filius ſuperioris, præfuit annis* 14.

Vxorem habuit Adelam filiam Lantgrauij Thuringiæ, quæ peperit ei Henricum tertium ſucceſſorem, & Godefridum. Obiit Henricus pater anno ſalutis 1068.

XXIII. HENRICVS III. *filius præcedentis, præfuit anno* 28.

Vxor eius Gertrudis, filia fuit Roberti Friſij, qui paulò poſt etiam Flandris præfuit. Non reliquit proles maſculas, ſed tantùm filias. Cæſus eſt in armorum ludo Tornaci anno 1096. *Sepultus Niuellæ.*

XXIV. GODEFRIDVS BARBATVS, *annis* 44.

Frater fuit Henrici proximè præcedentis. Vxorem habuit filiam Henrici IV. *Imp. &* V. *Regis Germaniæ, nomine Sophiam, & ex ea*

ex ea liberos, Godefridum ſucceſſorem, Henricúmque, & filias Aleidam & Idam. Obiit Dux, Magnus meritò cognominatus, anno 1140. *Sepulchrum eius in Affligem.*

GODEFRIDVS II. *filius ſuperioris, præfuit annis* 2. XXV.
Vxor ei fuit Lutgarda, (filia, vt volunt, Berengarij Comitis Zulzbachenſis) quæ ei peperit Godefridum ſucceſſorem. Obiit Idibus Junij anno 1142. *Jacet Louanij ad D. Petri.*

GODEFRIDVS III. IN-CVNIS, *annis* 44. XXVI.
Filius Godefridi ſuperioris. Vir factus vxorem duxit primam Margaretam Limburgicam, ex qua Henricus ſucceſſor, & S. Albertus Epiſcopus Leodienſis & Martyr; & alteram, filiam Comitis Loſſenſis, quæ ei peperit Guilielmum primum Paruiſij Dominum, & Henricum Dominum de Cuyck. Obiit veriori calculo (de quo plenius in Annalibus) anno 1186. *Item ſepultus Louanij ad D. Petri.*

HENRICVS IV. PRINCEPS & I. DVX, *annis* 49. XXVII.
Filius fuit ſuperioris, ſuperbiori illo titulo Ducis, eius nominis primus, ſed alioqui iure ſanguinis, vt videmus, quartus Henricus inter Principes: de quo latiùs in Præfatione. Vxor prima ei Mathildis, filia Comitis Bononiæ: liberi, Henricus, Gotfredus, & filiæ, Maria nupta Othoni Imp. Mathildis Comiti Holland. vna item Geldro, & aliæ duæ. Vxor poſterior filia Philippi Regis Franciæ, ex qua filiæ duæ, quarum vna nupſit Comiti Cliuiæ. Obiit Magnus Heros Nonis Septembris anno 1235. *Sepulchrum eius Louanij ad D. Petri in medio Choro.*

HENRICVS V. *filius præcedentis, præfuit annis* 12. XXVIII.
Vxores habuit duas, priorem Mariam filiam Philippi Jmp. ex qua ipſi liberi Henricus ſucceſſor, & filiæ hæ, Mathildis vxor fratris S. Ludouici Regis, Maria Bauaro, & Beatrix Thuringo nupta. Secunda vxor fuit Sophia filia S. Eliſabeth, ex qua Henricus Thuringus. Obiit Kalendis Februarij anno Chriſti 1247. *Quieſcit apud Villarienſes.*

HENRICVS VI. PRINCEPS, III. DVX, *annis* 13. XXIX

Filius

Filius ſuperioris. Vxorem habuit Aleidam filiam Ducis Burgundiæ, quæ ei peperit Henricum, Joannem & Godefridum filios, & filiam Mariam uxorem Philippi III. *Regis Francorum. Obiit pridie Kalend. Martij, anno* 1260. *Sepultus Louanij apud Prædicatores.*

XXX ALEIDIS PRO LIBERIS, *annis* 7.

Hæc, quòd filij impuberes eſſent, ſeptennium præfuit; poſteà maiori natu Henrico Monacho facto, Ioannes ſuccedit. Vide pleniùs in ipſis Annalibus. Sepulta eſt iuxta maritum.

XXXI. IOANNES I. *filius Henrici præcedentis, annis* 26.

Ex Margareta Flandrica liberos habuit Ioannem ſucceſſorem, Gothfredum, qui infans deceſſit; Margaretam Henrico VII. *Imperatori, & Mariam Amadeo Sabaudiæ Comiti nuptam. Obijt* 5. *Idus Iunij anno* 1294. *Côditus Bruxellæ ad D. Franciſci.*

XXXII. IOANNES II. *filius ſuperioris, præfuit annis* 18.

Vxor ei Margarita filia Eduardi Regis Anglorum. Filius & heres Ioannes, natus anno 1300. *Obiit pater Furæ* 6. *Kalend. Nouembris anno* 1312. *Sepultus Bruxellæ ad D. Gudilæ.*

XXXIII. IOANNES III. *filius præcedentis, præfuit annis* 43.

Vxorem habuit filiam Ludouici Ducis Ebroicenſis filij Regis Franciæ. Filij eius ante patrem defuncti ſunt. Filiæ, Joanna VVenceſlao Duci Boëmiæ, Margareta Ludouico Comiti Flandriæ, & altera Maria Reinaldo Geldro nuptæ. Deceſſit Nonis Decembris anno 1355. *Sepultus in Abbatia Villarienſi.*

XXXIV. VVENCESLAVS & IOANNA *præfuerunt ſimul annis* 28. *ipſa ſola, defuncto marito, annis* 21.

Nulli ex hoc coniugio liberi. VVenceſlaus obiit anno 1383. *menſe Decembri. Ioanna grandæua ceſſit Ducatum Antonio Burgundo pronepoti ex filia ſororis ſuæ, anno* 1404. *die* 7. *Maij, & biennio pòſt obiit Kalend. Decembris anno* 1406. *Sepulta Bruxellæ in Choro Carmelitarum.*

XXXV. ANTONIVS BVRGVNDVS *præfuit annis tantùm* 9. *Dux, ſed biennio antè etiam Ducatus Adminiſtrator.*

Pro-

Pronepos Ioannæ ſuperioris ex filia ſororis eius & Philippo Duce Burgundiæ & Comite Flandriæ. Vxorem habuit Ioannam filiam Comitis S. Pauli, & ex ea liberos Ioannem & Philippum. Cæſus eſt pro Francis pugnans contra Anglos non longè à Blangio 8. *Kal. Nouemb. anno* 1415.

IOANNES IV. BVRGVNDVS, *præfuit annis* 12. XXXVI.

Filius præcedentis, anno 13. *ætatis Ducatum excepit. Duxit vxorem Iacobam Hollandam menſe Aprili anno* 1418. *ſed quæ biennio pòſt eum deſeruit, de quo pleniùs in Annalibus. Fatis conceſsit* 17. *Aprilis anno* 1426. *ad proximum Paſcha exeunte. Sepultus Furæ.*

PHILIPPVS *frater præcedentis, tantùm annis* 3. XXXVII.

Vxor ei deſtinata erat Iolentis filia Regis Siciliæ, ſed quam non accepit, morte præuentus. Obiit 4. *Auguſti anno* 1430. *Item Furæ conditus.*

HINC PRINCIPES BELGIJ VNITI.

PHILIPPVS BONVS, *Fundator Belgici Imperij, præfuit annis* 37. I.

Fratruelis ſuperioris, nempe filius Ioannis Burgundi, qui ea lege Antonio fratri minori tantùm Brabantiam conceſſerat, vt cùm ex eo non ſupereſſent liberi, iterùm ius ad Ioannis heredes rediret. Ex Eliſabetha Luſitana filius heres Carolus, dictus Audax. Obiit Philippus 17. *Kal. Iulij anno* 1467. *Sepultus primò Brugis, deinde in Burgundia Diuione.*

CAROLVS AVDAX, *filius præcedentis, præfuit annis* 10. II.

Vxores habuit ſucceſsiuè tres; primam Catharinam filiam Caroli ſeptimi Regis Francorum, ſecundam Iſabellam Borbonicam ex qua MARIA *heres, & tertiam Margaretam Ebo*[illegible]*enſem. Cæſus eſt ante Nanceium Lotharingiæ Nonis Ianuarij anni* 1476. *ad Paſcha exeuntis. Sepultus primùm Nanceij, inde tranſlatus Lutzemburgum, ac demum Brugas.*

MARIA *cum* MAXIMILIANO AVSTRIACO, *annis* 5. III.

Filia ſuperioris vnica, nupſit Auſtriaco Maximiliano Fred. Imp. filio, 18. *Auguſti, ſeptimo menſe poſt patris mortem. Ex*

hoc

hoc coniugio liberi, Philippus heres, & filia Margareta Ioanni Principi Hiſpaniæ nupta. Obiit 5. *Kal. Aprilis anno* 1482. *item ſepulta Brugis.*

IV. PHILIPPVS AVSTRIACVS, *poſteà Hiſpaniæ Rex, præfuit annis* 24. *menſibus* 6.

Vxor ei Ioanna filia Regis Hiſpaniæ. Filij Carolus heres & Ferdinandus, vterque Imp. & filiæ, Leonora, primùm Luſitaniæ, deinde Franciæ Regibus nupta; Iſabella Daniæ, & Maria Hungariæ Reginæ. Obiit in Hiſpania die 27. *Septembris anno* 1506. *Sepultus ibidem prope Burgos in Carthuſia.*

V. CAROLVS V. HISP. REX & IMP. *præfuit annis* 49.

Filius præcedentis natu maior. Vxor ei Iſabella Luſitana, ex qua Philippus heres; & filiæ, Maria Maximiliano II. *Cæſari, & Ioanna Principi Luſitaniæ nupta. Ceſſit filio Hiſpaniam, Indiam, & Belgium, ipſe Deo vacaturus,* 7. *Kal. Nouemb. anno* 1555. *Ceſſit paulò pòſt etiam Imperium fratri Ferdinando, ipſeq́; deinde piè obijt in Hieronymiano S. Iuſti in Hiſpania* 21. *Septembris anno* 1558.

VI. PHILIPPVS II. HISP. & IND. *Monarcha, præfuit annis* 43.

Vxores habuit quatuor, ſed ex duabus tantùm ſuperuixere liberi; ex tertia Eliſabetha ſeu Iſabella filia Regis Franciæ, Iſabella Sereniſſima nunc Belgij noſtri Princeps, & Catharina nupta pridem Duci Sabaudiæ. Ex quarta verò Anna Auſtriaca, Philippus III. *Monarcha. Piè obdormijt in Scoriaco S. Laurentij in Hiſpania Idibus Septembris anno* 1598. *cùm eodem anno Nonis Maij*

VII. ISABELLAM *filiam, Sereniſſimo Principi noſtro* ALBERTO AVSTRIACO *Impp. filio, nepoti, fratri, cum dote Burgundiæ & Belgij, annuente ſimul Philippo filio, addixiſſet.*

FRAN-

FRANCISCI HARÆI ANNALES DVCVM SEV PRINCIPVM BRABANTIÆ.

TOMVS PRIMVS.

PIPINVS PRIMVS BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit Auſtraſiæ Inferiori, ſeu Brabantiæ, annis XXXII.

Pipini patria & ſtirps.

PIPINVS dictus DE LANDIS (oppidulum id nunc Brabantiæ eſt, in confiniis Haſbaniæ, olim Principum palatium) filius fuit Catolomanni Tungrorum & Hasbaniꝗ Ducis, præfecti, credo, limitanei & militaris eorum locorum nomine Auſtraſiæ Regum. Succeſſiſſe eum patri anno Chriſti nati ſexcenteſimo quintodecimo, Annales vernaculi tradunt, vetereſque Scriptores Latini tacitè adſtipulantur, vti in progreſſu oſtendemus. 615.

Qua ratione is primus Brabantiæ Princeps.

Cur autem is potiùs quàm pater vel auus conſtituatur primus Brabantiꝗ velut hereditarius Princeps, ratio ea eſt, non quòd totam eam regionem, quæ nunc Brabantiæ nomine continetur, hereditario iure, aut etiam donatiuo alicuius Regis poſſederit, ſed quòd poſſeſſiones auitas iis in locis ſuâ induſtriâ ipſe primus maximè augere cœperit, idcircò quòd tota etiam Auſtraſia, non ſolùm Hasbania & Tungri, à Regibus Francorum, qui & Auſtraſiorum, eius fidei fuerit commiſſa. De quo ſic in eiuſdem Pipini rebus geſtis ante plura ſæcula conſcriptis: Beatus Pipinus (ita vo-

catur ob inſignem ſanctimoniam virtutibus eius bellicis, quod rarum
eſt, coniunctam) primò Regum Auſtraſię, poſtmodum ipſius Auſtraſię
Inferioris Præpoſitus & Dux glorioſus, erat lingua & natione Teutoni-
cus, decus & gloria Teutonicorum, via & exemplar morum. Et paulò
Idem Maiordomus Regum Francorum. ſuperiùs: Venerabilis Pipinus ex patre Carolomanno Principe, & matre
Æmegarde, fuit Maior domus Franciæ ſub Clotario Rege Francorum, &
Dagoberto eius filio. Qua dignitate parũ à dominatione ac ſublimitate
Regia differente præditus, omnia prudenti diſpoſitione ordinabat, præ-
Claret Pipinus tam fortitudine belli quàm iuſtitia pacis. ſtabatque tam in bello fortitudine, quàm iuſtitia in pace. Hæc ibi inter
alia. Atque adeò veroſimillimum eſt, omnia bella aliaque præclara fa-
cinora, à Regibus illis patrata, magna quoque parte eius induſtria, vt-
pote Maioris domus Regiæ (nunc Comeſtabilis vocatur) fuiſſe confe-
cta. Et innuunt haud obſcurè veteres Annales. Sanè Sigebertus Gembla-
cenſis, qui Chronicon ſuum ſcripſit ante annos quingentos, cùm ad an-
num Chriſti ſexcenteſimum decimum octauum narraſſet, qua ratione
Monarchia Francici Regni ad Clotarium fuiſſet delata (nempe filiis
** Fuit hic Theodoricus Burgundiæ Rex, nepos Sigeberti patruus Clotarij.* * Theodorici Regis bello captis & occiſis, Brunichilde quoque eorum
proauia, cui Clotarius decem Regum mortes imputabat, vno pede &
brachio mutilata, & ad caudam equæ indomitæ religata & membratim
diſcerpta) his verbis deinde Pipini noſtri meminit ad annum ſexcente-
ſimum vigeſimum quintum: Pipinus, inquit, filius Carolomanni,
Maior domus Clotarij,* Principatum gerebat; Pipino verò in diſponen-
625 ** principabatur; Pipino ſocius regiorum negotiorum S. Arnulfus Epiſcopus Metenſis.* da Republica cooperabatur ſanctus Arnulfus, filius Arnoldi, filij Anſ-
berti, ex Blithilde filia prima Lotharij Regis. Et triennio pòſt: Lotha-
rius ſeu Clotarius Rex filium ſuum Dagobertum in Regno adſcitum Pi-
pino & Arnulfo committit ad Auſtraſiis regnandum. Verba ſunt vetu-
ſti Scriptoris. Sed quid? Horúmne teſtis ſolus Sigebertus Brabantus?
Minimè; quin Aimoïnus, eo etiam ducentis annis antiquior, & qui in
intima Francia ad muros Lutetiæ Pariſiorum vixit, ſemel atque iterùm
Aimoïnus de geſtis Francorum lib. 4. cap. 19. Pipini huius noſtri honorificentiſſimè meminit: Dagobertus, ait, patre
defuncto, totius regimen nactus gentis, in Burgundiam ea propoſiti in-
tentione proficiſcitur, vt oppreſſis & calumniam ſuſtinentibus iuſtitiam
631 exercendo ſubueniret. Vſque ad id temporis conſilio beati Arnulfi Me-
Encomium eorumdem ſcriptum ante annos ſeptingentos. tenſis vrbis Pontificis, nec non Pipini in Regno Auſtraſiorum Maio-
ris domus officium gerentis vſus eſt; ideoque tam ſtrenuus tamque effi-
cax in adminiſtrando apparebat Regno, vt circumpoſitæ nationes, eius
vererentur nomen, ſuaque auxilia in ſubiiciendis exteris ſponderent gen-
tibus fide promptiſſima. At verò poſt diſceſſum præfati Antiſtitis, con-
ſiliis iam dicti Pipini & Chuniberti vrbis Coloniæ Præſulis obaudiens,
ſuggerentibus eis, æquitati ac iuſtitiæ operam dabat. Pergit capite pro-
ximo:

PIPINVS DE LANDIS I. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Digitized by Google

Cap. 20. ximo: Porrò octauo anno Regni ſui cùm more Regibus aſſueto ſuperiores Franciæ partes peruagaretur, metuſque eſſet quòd filium non progeneraret, puellam quamdam, Ragnetrudem nomine, thalamo ſibi ſociauit: ex qua filium eo anno ſuſcepit. Quem dum poſtmodùm in Aurelianenſi vrbe venerabilis vir Amandus Traiectenſium (ſeu Tungrenſium) Epiſcopus iuxta morem fidelium præſignaret, aſſiſtente genitore pariterque Ariberto Aquitaniæ Rege, finita oratione, & nullo è tanta exercitus multitudine Amen reſpondēte, aperuit Dominus os pueri (qui non pluſquam triginta à natiuitate expleuerat dies) ac audientibus cunctis Amen reſpondit. Statim igitur ſanctus Antiſtes eum regenerauit: quem Aribertus Rex de ſacro Fonte ſuſcepit, nomenque Sigiberti ei impoſuit. Sed exinde Dagobertus, dum patriam ſæpè ſtudet Neuſtriam inuiſere & Regnum, prioris oblitus bonitatis, non ſolùm Eccleſiarum, verùm etiam quotumcumque locupletium inhians rebus, improbus effectus eſt prædo. Luxuriæ quoque tam ineffrenatæ ſe tradidit, vt (exceptis tribus, quæ cum nomine, cultu etiam fulciebantur regio) plurimus concubinarum illi obſequeretur numerus. Auerſum itaque cor eius à Deo fuiſſe æſtimabatur prorſuſque abalienatum, niſi in ſemet reuerſus, peccata ſua eleemoſynis redimere deliberaſſet. Erat in Regno eius PIPINVS de potētiſſimis Auſtraſiorum, familiaritati eius inhærens, qui oderat improbos, nec ſe miſcebat flagitioſis. Hunc quidam malignantium Dagoberto adorſi ſunt facere odioſum: ſed Domini protectus clementia (cuius in obſeruanda iuſtitia ſectabatur præcepta) & inſidias paratas euaſit, & Regi vtilia ſuadendo fideliſſimus apparuit. Hæc Aimoïnus. Ceterùm quod ſuprà capite 19. indicauit nationes exteras induſtria ſimul PIPINI domitas, illuſtre inprimis eſt quod idem narrat, capite decimo octauo his verbis: Auſtraſiis Francis Rex inſtitutus Dagobertus à patre, aduerſus Saxones, qui rebellare tentauerant, arma mouit; tranſgreſſuſque Rhenum, cum Bertoaldo Saxonum Duce pugna commiſſa, enſe percuſſus in caput, deciſos cum parte galeæ crines patri per armigerum mittit, & vt ſibi, antequam cunctus corruat exercitus, in auxilium properet mandat. Fortuna adfuit: Clotarius enim venationis gratia Longolariam ſiluam petierat: vbi accepto periculorum filij nuntio, graui exagitatus dolore, raptis, quos in promptu habebat, iuuenibus, ad alios etiam vt ſe ſequerentur, directis legatis, breui tempore longū iter emenſus (nam & noctibus viam carpebat) ad filium vſque peruenit. Et ea quidem nocte fixis ſuper Wiſeram fluuium tentoriis, quieuerunt. Manè autem facto, dum Franci plauſus ac voces lætitiæ pro aduentu Regis Clotarij ederent, Bertoaldus Saxoniæ Dux ſuper ripam fluminis prælium poſtulans, audito rumulru, interrogat vt quid tantus in Francorum

S. Amandus Epiſcopus Traiectenſis ſeu Tungrenſis.

Infans triginta dierum loquitur.

Dagobertus Rex ad grauia ſcelera prolabitur.

639.

Multa ſuſtinet Pipinus pro iuſtitia.

Lib. 4. cap. 18.

Bellum Saxonicum eius ſimul induſtria geſtum.

630.

rum caſtris oriretur lætantium ſonus. Dictum eſt ei, Clotarium aduenisse Regem, atque ob id diem feſtum agere Francos. At ille ad hæc, Falſa, ait, ſpe decepti, præ timore deſideria ſomniant ſua: nam Regem, quem ſecum gratulantur manere, certa ferente fama nos compertum habemus vita iam defunctum. Clotarius citeriori armatus ſuperſtans littori, dum talia ſuperbè profantem audiret, nil dicens, quò maior taciturnitate ſua hoſtibus incuteretur timor, celerrimè galea nudauit caput. Erat quippe eius cæſaries pulchra canitie veneranda, in cuius adſpectu ab aduerſariis maximè dignoſcebatur. Denique ſtatim à Bertoaldo agnitus incongrua percepit reſponſa. Túne (dixit) hîc muta aderas beſtia? Tunc Rex huiuſmodi commotus conuitio, & vltrà quàm dici poſſit exardeſcens ira, capiti repoſita caſſide, calcaribus equum verſus eum impulit, vt tranſmeato flumine ſe de inimicis ſuis vlciſceretur. Franci ibidem, iniuria Regis permoti, atq; eius exemplo animati, flumen natantes tranſibant ſequentes Regem, qui fugienti Bertoaldo infeſtus inſiſtebat. Grauabatur ſanè ad inſequendum, & pondere armorum, & quòd dum tranſnataret fluuium, aqua ſinum eius nec non ocreas repleuerat. Bertoaldus verò recedendo clamabat, ſe eius ſeruum, illum verò ſuum confitens dominum; viderique iniuſtum, vt vel ſeruus à clementiſſimo domino, vel dominus à ſe ſeruo licet inuito ac coacto, perimatur. Verùm Clotarius callidè hæc eum proſequi ſciens, nec ea quæ dicebantur curans, tandem pernicitate equi quo vehebatur eum aſſecutus interemit; ſublatoque eius capite, ad filium & ceteros Francos, qui triſtes eò quòd eum pernicirer volantem conſequi nequirent, eius ſaluti timentes, poſt eum iter pro poſſe accelerabant, regreditur. Indeque relevatis mœſtitia eorum animis, vnà cum eis Saxoniam ingreſſus, ita depopulatus eſt eam, vt nullum hominem viuentem relinqueret, qui longitudinem ſpathæ quam tunc fortè gerebat exceſſiſſet. Iſta Aimoïnus. Refert eam victoriam Sigebertus ad Chriſti 630. annum. Dagobertus, inquit, Rex Saxonibus bello concurrit, cui pater Lotharius accurrens auxilio, interfecto Bertoaldo Duce Saxonum, victoriam obtinuit, & peruagans omnem Saxoniam, nullum omnino Saxonum (virilis ſexus, addit Regino) menſuram gladij ſui excedentem dimiſit viuentem. Meminitque idem victoriarum eius contra Sclauos & Waſcones anno 634. & ſequenti, quas & Aimoïnus narrat, ſed non ſunt omnia hîc inſerenda. Clarebant eo tempore in Francia tres fratres, Ado, Rado, Dado, qui & Audoënus dictus eſt, ſinguli ſingula cœnobia fundantes, quos animabat ad pietatem Eligius aurifex, iamdudum in aula Regis Lotharij clarus, qui etiam ex dono Dagoberti Regis Solemniacum monaſterium conſtruxit. Hic nempe eſt Eligius, qui eodem Audoëno grauiſſimo Scri-

Saxonum Dux ſtultè inſultat Rego Clotario.

Ecce, & tunc viri fortes.

Bertoaldus Saxo reſecto capite victus.

630.

Item vincuntur Sclaui & Waſcones.

645. ptore ante tot ſecula in eiuſdem Eligij Vita atteſtante, Epiſcopus Nouiomenſis & Tornacenſis factus, multùm in Flandris laborauit, iugi inſtantia ANDOVERPIS decertauit. Et hi quidem Flandrenſes atque Andouerpenſes, Friſones quoque & Sueui & Barbari quique circa maris littora degentes, primò eum hoſtili animo & auerſa mente ſuſceperunt, ſed poſtmodum, cùm paulatim per gratiam his verbum Dei inſinuare cœpiſſet, pars maxima trucis ac barbari populi, relictis idolis conuerſa eſt ad Deum verum, Chriſtoque ſubiecta. Sic Audoënus. Et vide quanta ſemper manſerit Pipino auctoritas. Dagobertus Rex non contentus ſe rectè eius ſapientia induſtriaque inſtitutum, filium ſuum quoque, cuius ſuprà meminimus, Sigebertum eius curæ committit. De quo iſta Sigebertus ad annum Chriſti ſexcenteſimum quadrageſimum: Dagobertus

S. Eligius prædicat Chriſtum Antuerpienſibus & vicinis.

Filius Regis Dagoberti Pipino commiſſus.

640. Rex filium ſuum Sigebertum Auſtraſiis Regem mittit, ſub tutela Pipini & Cuniberti Epiſcopi Colonienſis. Poſteà Dagobertus bella adhuc quædam geſſit, ſed pietate admodum temperata, atque adeò redolentia ſanctimoniam ſui huius formatoris ac moderatoris Pipini. Ea his verbis idem Chronologus perſtringit: Anno 642. Dagobertus Rex, Saxonibus contra Winidos ſibi auxiliantibus, annuum quingentarum vaccarum tributum indulget. Et anno ſequenti Dagobertus Waſcones ſubigit, & Iudacail Rex Britonum gratiam eius ſibi redimit. Porrò inclytus Rex Francorum (dicam verbis Aimoïni *) annis 14. glorioſa functus Regni adminiſtratione, in Spinogilo (villa ſuper fluuium Sequanæ ſita, haud procul à Pariſiis) conſtitutus, profluuio ventris laborare cœpit. Indeq; obſequentium manibus ad Baſilicam ſancti Dionyſij delatus, dum ſe incommodo vltimæ ęgritudinis ad mortem vrgeri intellexiſſet, Egam Conſiliarium ſuum ad ſe venire mandauit, ſeque diſceſſurum è præſenti ſæculo intimans, vxorem ſuam Nantildem, ac filium Clodoueum eius tuitioni commiſit; & vt ſecundùm prudentiam ſibi à Deo conceſſam filium enutriret, piéque regnum diſponeret, admonuit. Ceteris etiam Optimatibus ac Pontificibus Neuſtriæ ac Burgundiæ acceſſitis, eos filio, eiſque filium commendans, 14. Kalend. Februarij diem clauſit extremum (anno Chriſti 645. ad proximum Paſcha exeunte.) At verò Pipinus

Rex Britonum gratiam Dagoberti ſibi redimit.

**Lib. 4. c. 33.*

Dagobertus Rex moritur.

645. (verba ſunt eiuſdem capite 36.) qui ſub Dagoberto aſſiduè cū aliquibus ex Auſtria primoribus palatium incoluerat, eo obeunte ad Sigebertum ſe confert; iunctoque cum Cuniberto Pontifice, vt pridem, amicitiarum fœdere, vtilia cum eo Regi memorato conſilia miniſtrabat. Ex quorum ſententia Sigebertus ad Clodoueum dirigit fratrem, qui debitam ſibi portionem ex paternis poſcerent theſauris. Ad quam redhibendam certus cum loco deſignatur terminus. Statuta ergo die Cunibertus cum Pipino vſque Compendium villam Regiam acceſſit; ibique procurante

Pax inter filios Dagoberti agente Pipino ſtabilita.

Ega

Ega Clodouei Regis palatium gubernante, omnis theſaurorum Dagoberti ſupellex, in ſpeciebus variis, muneribuſque anteà abditis, prolata, ac inter fratres æqua eſt lance diuiſa: tertia parte tamen, ex omnibus quæ Dagobertus adquiſierat poſtquam Nantildem ſibi ſociauerat, ipſi Reginæ ſeruata. Partem Sigeberti Cunibertus & Pipinus ad ipſum pertulerunt. Hactenus Aimoïnus. Denique Pipinus, Dux pius æquè ac ſtrenuus, anno poſt Chriſtum natum ſexcenteſimo quadrageſimo ſeptimo, 647.
die Februarij vigeſimo primo, ad meliorem vitam tranſiit Landis op- *Pipinus*
pidulo Brabantiæ, prætorio tunc Auſtraſiæ inferioris ſeu Ciſmoſanæ; *tranſit ad meliorem*
ſed tranſlatus, non ſine opinione eximiæ ſanctitatis ornat nunc vnà cum *vitam.*
filia ſanctiſſima Gertrude & coniuge Itta ciuitatem Niuellenſem. Ete- *Eius coniunx & liberi.*
nim coniugem habuit Ittam venerabilem, ex inclyta Aquitanorum ſtirpe; ex qua ſuſcepit liberos, Grimoaldum, Gertrudem & Beggam; fuitque Itta ſoror ſancti Modoaldi Treuirenſis Epiſcopi, quod ex eiuſdem ſanctiſſimi Antiſtitis rebus geſtis, ante annos quingentos fideliſſimè ſcriptis, diſcimus; vbi & hoc PIPINI elogium eſt, dignum quod hîc attexatur: Clarebant (inquit Auctor) tunc temporis in palatio viri ſtrenuiſſimi, iidemque religioſiſſimi, inter quos eminebar PIPINVS Dux clariſſi- *Elogium*
mus, & Maior domus ſub Clotario, Dagoberto & Sigeberto potentiſſi- *eius ex rebus geſtis*
mis Regibus. Qui ſapientiſſimus Dux, quia ſanctarum Scripturarum *S. Modoaldi.*
ſcientia minùs eruditus erat, prudentes quoſque viros negotiorum ſuorum ſocios aſſumebat. Nam & Arnulphum Metenſium Pontificem, qui ante Pontificatum hanc eamdem dignitatem irreprehenſibiliter adminiſtrauerat, poſtmodumq; eo defuncto, beatum Cunibertum Colonienſem Antiſtitem pari ſanctitatis fama illuſtrem, in hac negotiorum adminiſtratione curabat adhibere participem: in quorum numero dum beatum quoque Modoaldum adſciuiſſet, mirum, quanto æquitatis & ſanctimoniæ decore aula illa Regia vbique reſplenduit. Ita ibi. Sub hoc Principe, præter ſanctiſſimos Amandum & Eligium, quorum meminimus, alioſque de quibus in ſucceſſore filio ſermo erit, illuſtrauit inprimis Brabantiam ſancta Hermelendis virgo, de qua Molanus noſter ex *Claret ſub*
antiquis monumentis iſta habet vigeſima nona Octobris: Villa Mel- *eo S. Hermelendis*
dricis ſanctæ Hermelendis virginis. Hæc præclaris parentibus nata in *virgo Brabantia.*
villa Odenca, virginitatem ſuam duodennis Deo deuouit atque conſecrauit. Quam cùm in villa Beuecum duo fratres profanare vellent, qui in virginis concupiſcentiam exardeſcebant, Angelus eam iuſſit in Meldricem vicinam inſulam recedere. In qua animam ſuam caſtitate virginali, obedientia regulari, & mira abſtinentia, inſuper & eremitica vita ſanctificatam, Deo eam repetenti reddidit. Poſt mortem verò per 646.
quadraginta octo annos à cultu ſæculi latuit, donec miraculorum gloria

eam magnificante, permotus Dux Pipinus pater beatæ Gertrudis, ſacrum corpus leuauit è tumulo: prædiorum quoque maxima multitudine locum ditauit, inſtituens illic ſanctarum Virginum monaſterium. Quibus, vt diuinum ſacrificium peragerent, presbyteri poſteà ex monaſterio S. Bauonis, quod in vicino monte, qui Teutonicè dicitur **Calſmont**, ſitum erat, adiuncti ſunt. Sed neutrum monaſterium nunc ſupereſt. Eſt autem Odenca apud Louaniolum, **ter Dunck by Lueuenioul**. Meldricis autem inſula nunc continens eſt, dicto loco, & Hugardiæ in finibus Brabantiæ contigua; vbi natalis virginis celebris eſt cum nouem Lectionibus dicto die 29. Octobris. Sub hoc Principe quoque ad cælos tranſiit anno Chriſti 631. magnus ille Allouinus cognomento Bauo, Agilulphi Hasbaniæ Comitis filius, Carolomanni ſenioris patruelis, conuerſionis ſuæ anno quadrageſimo, cuius laudes etſi Haſbani, in Flandricis narranda ſeruamus, quòd Gandaui Flandrorum paleſtræ ſacræ ſimul & quietis locum delegerit. Externa, quę eodem temporum interuallo inſigniora acciderunt, hæc ferè ſunt: Anno ſexcenteſimo vigeſimo quinto Coſthoës Rex Perſarum multis cladibus ab Heraclio Imperatore Chriſtiano attritus, anno belli Perſici quinto, collectis omnibus ſuis viribus, & Barbaris aduerſus Romanum Imperium concitatis, Auaribus, Bulgaris, Sclauis, aliiſque qui Conſtantinopolim obſiderent, ad auertendum ex Perſide Heraclium, ipſe à tripartito Heraclij exercitu variis in locis, non abſque diuinis portentis & ſignis profligatur, quæ pleniùs Annales Theophanis, Cedrenus, & alij exponunt; vt & liberationem Conſtantinopolis ab obſidione, præſidio Deiparæ Virginis, hoſtibus etiam viſibilis factæ, cum claſſis & exercitus interitu. Ac biennio pòſt Heraclius proſequens profugientem Coſrhoën, amœniſſimis eius villis & arcibus potitus, trecenta ſigna bellica Romanis priùs erepta, vindicauit. Vbi cùm Coſrhoës tandem Seleuciam vrbem muniti ſſimam cum coniugibus, liberis, ac theſauris ſe recepiſſet, in morbum incidens, Mardeſam iuniorem filium ex Syra dilecta coniuge, coronare ſtatuit; quo cognito, maior natu Syroës cum Optimatibus comprehenſum patrem, poſtquam ante eius oculos, alios eius filios occidiſſet, ipſum quoque poſt multa ludibria interfecit, factaque pace cum Romanis, captiuos, & inter eos Zachariam Pontificem Ieroſolymorum, liberos dimiſit, prouincias ereptas & ipſum LIGNVM CRVCIS intactum reſtituit (teſte etiam Suida in Heraclio) quod miſſum Conſtantinopolim ſequenti anno retulit Heraclius Ieroſolymam. Sub idem tempus aperitur via Euangelio apud Aquilonares Anglos, Nordanhumbros dictos, ex hac occaſione: Eduinus eorum Rex, poſtulata in vxorem Edelburga, Edelberti Cantuariorum Regis filia Chriſtiana, cùm reſponſum eſſet,

Monaſterium a Pipino inſtitutum.

S. Bauo cognatus & conſanguineus Pipini.

Externa inſigniora eiuſdem aui.

625.

Conſtantinopolis præſidio Deiparæ ab hoſtibus liberata.

Lignum S. CRVCIS Perſæ reſtituunt.

eſſet, non licere Chriſtiano Chriſtianam virginem pagano homini dare, promiſit, ſe illi, & omnibus qui cum ea venirent, permiſſurum liberam fidem & cultum ſuę Religionis, atque adeò ipſummet quoque eamdem ſuſcepturum, ſi prudentibus ſanctior videretur. Mittitur igitur virgo, & ſimul Paulinus, pridem à ſancto Gregorio Papa, Auguſtino primo Anglorum Apoſtolo ſub anno Chriſti 600. in ſubſidium miſſus, cuius exhortationibus idem Eduinus Rex cum cunctis gentis ſuæ Nobilibus, ac plebe plurima, anno ab incarnatione Domini 627. Eboraci baptizatur. Idem quoque Rex Eduinus ſic erga cultum veritatis affectus eſt, vt ad eumdem etiam Regem Orientalium Anglorum Carpualdum pelliceret. Hæc Beda. Hac tempeſtate innotuit portentoſa doctrina Mahometis, qui (vt Annales Theophanis & Cedrenus tradunt) mortuus eſt, anno Chriſti 630. Præcurſorem Antichriſti hunc omnium ſceleſtiſſimum extitiſſe Ioannes Damaſcenus vicinus illorum temporum exiſtimauit. *Aquilonarium & Orientalium Anglorum Reges fiunt Chriſtiani.* Citati verò Annales tradunt, apud Homeritas, ſiue in Arabia Felice, cum Hali parente Iſmaëlita genitum, pauperem hominem ſuam operam mercede locaſſe, inhæſiſſeque, ſeruitio cuidam potenti viduæ Cadichæ ſiue Tadichæ dictæ, cuius paſcendos ſuſcepit camelos; & cùm vafer eſſet ingenio, inſinuantem ſe dominæ gratiæ effeciſſe tandem, vt eam ſibi coniungeret vxorem. *Mahometis ſordidi natales.* Cùm autem à dæmonio exagitaretur, & comitiali morbo laboraret, vxorem ſuam indignè id ferentem ea arte demulſit, vt diceret ad cóſpectum Angeli Gabrielis ſibi apparentis concidere. Quod cùm eidem mulieri confirmaſſet pſeudomonachus quidam Arrianus, ob falſam fidem in ea loca relegatus, eaque paulatim opinio animis omnium inhæſiſſet, idem ſibiipſi varia effingens, ea vt diuinitus accepta curioſo populo perſuaſit, plenumque vanis figmentis volumen conſcripſit, quod è cælo delatum mentitus, ſuis tradidit ſectatoribus obſeruandum. *Impoſturis ſibi auctoritatem parat.* Excogitauit autem ad ſectam propagandam illecebras ex voluptatibus carnalibus comparatas, feminarum multitudinem in hac vita ſuis concedens, & in futura iiſdem illecebris conſitum paradiſum, in quo ipſis omnia ad cibum & potum lautè abundéque ſuppeterent, & ad Venerem præſtò eſſet pulcherrimarum feminarum multitudo, his verò potiſſimùm potituros fore, qui vel hoſtes huius ſectę occiderent, vel occiderentur ab eis. *Mahometis fœda deliramenta.* Itaque armis hanc religionem propagandam, & nulla ratione de ea diſputandum, vt quæ cælo deſcendiſſet. Vt verò omnium nationum homines alliceret, ex cunctis fermè aliqua miſcuit; nempe ex Iudæis Circumciſionem, Dei vnius cultum, abſtinentiam à carne ſuilla, (non tamen à ceteris carnibus Iudęis immundis:) ex Chriſtianis, Chriſtum, ſed cum Arrianis creatum & ſeruum, cum Neſtorianis purum hominem, cum Manichæis, non cum fuiſſe crucifixum,

fixum, ſed eius tantùm vmbram ſeu ſpectrum; ex Gentilibus, Lunæ ſeu cuiuſdam aſtri cultum. Sepulchrum Mahometis, inquit Leonicus, in ciuitate Mecha compertum habeo exſtructum eſſe ex lapidibus pretioſiſſimis, & ſublime pendere in medio templo. Impij hi Saraceni Arabes pluribus prçliis ea ratione aduerſus Christianos victores, mox anno 634. Heraclium Imperatorem Syria & Ægypto ſpoliant, & biennio pòſt etiam ſancta Ieroſolymorum ciuitate, ac deinde Antiochia & aliis; puniente Deo Heraclium, qui cùm Catholicus fortiter ſuperaſſet, vti diximus, indomitos Perſas, iam hæreticus Monothelita factus, turpiter ab imbellibus Saracenis ſuperaretur, maximiſque Prouinciis exueretur.

Propagata ſecta armis.

GRIMOALDVS

FILIVS SVPERIORIS

II. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis vndecim.

PATRE Pipino elato, Grimoaldus filius eius (verba ſunt Sigeberti ad annum 647.) in aula Sigeberti Regis
647 potenter principatur. Vnde eum pro honore & officio Ducatus adfuiſſe dubium non videtur, cùm anno ſequenti, eodem Chronologo teſte, Rex Sigebertus cum Radulpho Turingorum Duce bello concurrit. Sed deinceps idem Rex, cooperante Grimoaldo, totum ſe pietati dedit, quemadmodum & Itta Grimoaldi mater; quæ mox anno ſexcenteſimo quinquageſimo, triennio poſt mariti Pipini mortem, inſtinctu ſanctiſſimi Amandi, ſe & ſua Deo deuouens, Monaſterium Niuellenſe (vtor verbis eiuſdem Scriptoris) fundauit, eique filiam ſuam Gertrudem Deo dignam virginem præfecit, de qua agemus pleniùs paulò pòſt.
651 Porrò anno ſequenti Sigebertus quoque Rex de poſteritate prolis deſperans, duodecim Monaſteria Deo conſtruxit; in quibus Stabulaus & Malmundarium eminebát; cooperante in his Maiore domus Grimoaldo, & Traiectenſium Epiſcopo Remaclo: qui Remaclus & ipſe non multò pòſt in Stabulaus monachicæ vitæ habitum ſuſcepit. Ita Sigebertus Chronologus. Imò de Stabulaus, ſeu Stabuleto, & Malmundario

Mater Grimoaldi ſibi & filia Gertrudi fundat Monaſterium Niuellenſe.

iſta

GRIMOALDVS II. BRABANTIÆ PRINCEPS.

iſta leguntur in rebus geſtis ſancti Modoaldi: Grimoaldus duo præclara Monaſteria Stabulaus & Malmundarium ex proprio conſtruxit. Nec diſſonant quæ ſunt in teſtamento Regis Sigeberti, in Vita ſancti Remacli per Notgerum ante annos ſexcentos ſcripta, vbi hæc leguntur: Monaſteria, inquit Rex, Stabulaus & Malmundarium, quæ Grimoaldus ſuo opere conſtruxit, quæ mundanam ſubſtantiam cernuntur parumper habere, decreuimus aliquantùm reſpicere. Iſta Rex; & ecce quomodo Monaſteria illa & à Rege & à Grimoaldo ſint conſtructa. Sed non reſpondent in Grimoaldo vltima primis. Sigebertus Rex de prole deſperans, anno Chriſti ſexcenteſimo quinquageſimo ſecundo Grimoaldi filium Hildebertum adoptauerat in Regnum, ſed nõ multò pòſt naſcitur Regi Sigeberto filius Dagobertus. Nihilominùs, defuncto iam dicto Rege, eam adoptionem tanta vi tutatus eſt Grimoaldus, vt Dagobertum Sigeberti filium in Monachum attonſum in Scotiam ad amicos ablegârit. Primò proferam quæ de his habet noſter Chronologus Brabantus Sigebertus, deinde quæ alij. Anno 656. (inquit ille) Rex Auſtraſiorum Sigebertus moritur, Dagoberto filio ſuo admodum paruulo, fidei Grimoaldi commendato, vt in Regnum eius auxilio promoueretur. Et anno ſequenti Grimoaldus Maior domus, domino ſuo Dagoberto Sigeberti filio attonſo per Didonem Pictauenſem Epiſcopum, & in Scotiam directo, Hildebertum filium ſuum facit Auſtraſiorum Regem. Porrò anno ſexcenteſimo quinquageſimo octauo, Franci dolentes ſuper infidelitate Grimoaldi, captum eum præſentant Pariſiis iudicio Clodouæi; quem Clodouæus vinculis conſtrictum in carcere fecit amara morte conſumi, filiúmque ſuum iuniorem Childericum Regem fecit Auſtraſiorum. Hæc Sigebertus Chronologus noſter ante annos quingentos, quæ & confirmantur ex aliis. Sic enim ſcribit ſanctus Notgerus, quem diximus, in Vita ſancti Remacli: Grimoaldus ſub prætextu munerum accipiendorum à Clodouæo fratre Sigeberti Pariſios euocatus, illic retentus eſt, quòd filium domini ſui Sigeberti, quem in ſuam fidem ſuſceperat, vt eum patri ſubſtitueret, Clericum effeciſſet, ſuum filium Regem volens ſubſtituere. iſta Notgerus. Ex quibus coniicio, Grimoaldum honoris titulo euocatum Pariſios, ibi in vincula coniectum fuiſſe, ibíque mortuum anno 658. Poſteriores aliqui Scriptores narrant, quaſi in acie captus ſit, filiúſque eius Hildebertus ibidem cæſus: ſed magis adhibenda fides antiquis; interim, quòd Grimoaldo ſic Pariſiis ſpecie honoris euocato & detento, Hildebertus filius cum Clodouæi Ducibus concurrerit, & ceciderit. Sepultus eſt Grimoaldus, iuxta Chronicon vulgare, Iopiliæ non longè à Leodio. Non dubium quin pientiſſimam Ittam viduam Pipini, eiúſque filiam ſanctam Gertrudem hi ca-

Monaſteria duo item à Grimoaldo conſtructa.

In Grimoaldo non reſpondent vltima primis.

652.

657.

Attonſo filio Sigeberti Regis, ſuum filium nititur euehere ad Regnum.

De eius exitu teſtimonia veterum.

658.

Filius eius Hildebertus prælio cadit.

hi caſus Grimoaldi & Hildeberti grauiter perculerint: certè Itta Gri-
moaldi mater eodem anno(eodem Sigeberto Chronologo teſte) defun-
cta eſt. De ſancta Gertrude hæc leguntur in eius Vita grauiter ante plura
ſæcula conſcripta, non parum lucis his Annalibus noſtris allatura: Ger-
trudis (inquit Auctor) virgo clariſſimis & per totam Europam promul-
gatis natalibus, hoc eſt, venerabili illo Pipino Magno patre, Maiore
domus Franciæ exorta, ab ipſis pueritiæ annis viam mandatorum Dei *S. Gertrudis ſororis Grimoaldi laudes.*
ingreſſa, omnem lubricæ ætatis leuitatem fugiebat: quæ dum altiori
propoſito virgineæ pudicitiæ ſigillum conſecrare vellet auctori caſtita-
tis Domino IESV, ſuperuenit ad ædes patris eius Pipini Rex Dagober-
tus: in cuius comitatu erat Ducis cuiuſdam Auſtraſiorum filius, qui &
in matrimonium eam poſtulauit. Sed virgo Deo dilecta, Regi, paren-
tibus, & reliquis Principibus reſpondit: Ego neque hunc neque quem-
uis alium volo mortalem hominem, ſed mihi ſponſum delegi Christum,
in cuius diuitiis cælum & terra ſunt, & omnis ornatus eorum. Mortuo
patre eius Pipino, veneranda eius mater Itta caſtæ quoque profeſſionis
velamen à beato Amando Epiſcopo accepit, domúmque ſuam in San-
ctimonialium Monaſterium eiuſdem Antiſtitis conſecratione commu-
tauit. Ob quod factum multas calumnias & iniurias cum dilecta filia
ſua Gertrude ſuſtinuit. Sed mater vſque adeò non eſt his mota, vt etiam
filiæ ſuæ ob hoc gaudenti (ne fortè eam animorum corruptores vi à ſe *En monile verum ſponſarum Christi.*
aliquando abſtraherent) licet nondum conſecratæ, arrepta forfice ca-
pillos abſciderit. Vnde & ipſa etiam aliquantò poſt inter Virgines, ſuſ-
cepto velamine, conſecrata eſt; ac deinde, ſuccedente tempore, vna-
nimi conſenſu ad regimen quoque expedita; in eleëmoſynis & hoſpita-
litate maternæ traditionis cooperatrix ſedula, omnia prædia ampliſſimi
patrimonij conferens Eccleſiæ in vſum Sanctimonialium, pauperum,
ac peregrinorum. Sanè Foillanum, Vltanum, alióſque tranſmarinos
viros lucra animarum quærentes lætiſſimè ſuſcepit; quoſdam etiam
apud ſe retinuit. Sed & pretioſos Codices, & de vrbe quoque Roma
pignora diligenter acquiſiuit Sanctorum: atque inter hæc ſcilicet Do- 658
minicæ ſeruitutis augmenta, beata Itta ad Dominum migrauit. Poſt
cuius mortem, mox ſancta Gertrudis onus, quod ei iam ſoli incumbe-
bat, in plures diuiſit exemplo Moyſi. Atque foris quidem agenda fra- *Foris fratribus, intus ſororibus agenda Gertrudis committit.*
tribus in timore Dei perfectis commiſit, intus autem ſpiritualibus ſoro-
ribus rei familiaris curam demandauit: in his, in aſcenſu ſpiritualium
ita proficiens, vt cernentibus ſororibus lux etiam ſphæræ igneæ ſuper
eam aliquando irradiare ſit viſa: deinde & nuntios quoque ſuos in ma-
ri periclitantes inuocata, licet abſens corpore, ipſa liberauerit. Hæc ibi
inter alia eius encomia. Eodem temporum decurſu, anno Christi 650.

Externa eiuſdem aut inſtigatora.

(quo & ſanctus Martinus Papa Romanus iuſſu Conſtantis Imperatoris hæretici Monothelitæ in exilium abductus eſt) quidam hæreticus pulſus à partibus tranſmarinis in Gallias venit, cœpítque Auguſtoduni ſubdolè nefanda ſua dogmata prodere. Quòd cùm in palatium ad aures ſancti Eligij perueniſſet, is conſilio cum Andoëno (qui iſta ſcribit) inito egit cum Rege, quatenus ad hæreticum refellendum Synodus Epiſcoporum Aureliani congregaretur: in qua cùm idem hæreticus mira in diſputando ſubtilitate omnes Antiſtitum rationes diu eluſiſſet, tandem cuiuſdam doctiſſimi Epiſcopi Saluij induſtria conuictus, communi Epiſcoporum ſententia damnatus eſt, & cum ignominia à finibus Galliarum eiectus. Hæc Audoënus in rebus geſtis ſancti Eligij. At verò anno 653. (vt habent ex Theophane Annales Græcorum) Mahuuias Saracenorum Princeps Rhodum Inſulam deuaſtans, Coloſſum ſiue æneum illud Solis ſimulachrum in portu conſtitutum, interque ſeptem mundi miracula numeratum (cuius nimirum tanta magnitudo erat, vt ſub diuaricatis cruribus ſpatium præberet nauibus tranſeundi, altitudinem habens centum viginti ſex pedum) iam anteà terræmotu diſiectum confregit, Iudæóque cuidam Emeſeno vendidit, qui nongentos camelos ex eius ære onerauit. Quo eodem tempore Armenia ab iiſdem Saracenis longè latéque deuaſtata eſt.

Hæreticus Galliâ pulſus, negans illud Chriſti: Pater, non quod ego volo, ſed quod tu.

Saraceni Rhodum vaſtant, & Coloſſum vnum ſeptem miraculorum confringũt.

654 Anno verò ſequenti Foillanus, cuius iam meminimus, natione Hibernus, qui à ſancto Martino Papa prędicandi gentibus Euangelium acceperat, martyrij coronam ſuſcepit, vnà cum tribus diſcipulis, in ſilua Carbonaria territorij Leodienſis. Etenim ſancta his temporibus peruaſit æmulatio Hibernos ſeu Scotos religionis Chriſtianæ cultores. Quòd enim ſcirent, ab vrbe Roma complures in Britanniam ad Anglorum conuerſionem ſanctos viros miſſos, ipſíque hactenus non ſine culpa neglexiſſe viſi eſſent id quod ob locorum propinquitatem commodiùs peragere potuiſſent; complures ex ipſis paternis egreſſi domibus, ad prædicandum gentibus Euangelium profecti ſunt, vt ex Beda conſtat. Sed incentor inprimis & inſtigator, vt ex Hibernia eiuſmodi viri transferrentur in Gallias, vel alias vicinas regiones, fuit Vincentius Comes Hannoniæ, qui vxorem habuit conſanguineam Regis Dagoberti beatiſſimam Waldetrudem. Miſſus enim ille à Francorum Rege in Hiberniam, inde ſecum duxit ſtrenuos fidei prædicatores, Foillanum eiuſque germanum Furſeum, & alios quos egregia ſanctitas decorauit. Acta eiuſdem beati Vincentij ſic habent: Die decima quarta Iulij Sonegiis depoſitio beati Vincentij Confeſſoris Chriſti, qui fuit Hannoniæ Comes, anteà Madalgarius dictus, inter Palatinos Regis Francorum Dagoberti non infimus. Habuit enim vxorem conſanguineam Regis beatiſſimam Waldetrudem; ipſúmque Rex habuit

S. Foillanus Hibernus occubuit martyrio.

Quibus occaſionibus Hiberni prædicatores in Belgium venerint.

buit ad annos aliquot Hiberniæ gubernatorem. Vnde poſteà in Gallias rediens, ſanctiſſimos & ſtrenuos fidei prædicatores ſecum adduxit. Inter quos ſancti viri memorantur Foillanus, Furſeus, Vltanus, Eloquius, Ettò, & Adalgiſus. Autbertum Epiſcopum miro humilitatis affectu coluit, qui eum adeò ſupemi amoris feruore accendit, vt depoſito cingulo militiæ ſæcularis, totum ſe ad cultum diuinum adſtrinxerit. Vnde ad Sanbram, in municipio quod Mons-altus dicitur, Monaſterium conſtruxit, vbi monaſtico habitu ſuſcepto, ſub ſanctæ conuerſationis regula ſeſe humiliter recluſit, ſeparatus ab vxore ſua Waldetrude, quæ in Caſtrilo-co (Montibus Hannoniæ oppido primario) Sanctimonialium Monaſterium conſtruxit. O ſanctitas priſca!

S. Vincentius Hannonia Comes, aliquamdiu Hiberniæ gubernator.

Tam ipſe quàm vxor ſe Deo tandem conſecrans.

ANSEGISVS CVM BEGGA
SORORE PRÆCEDENTIS,
III. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis viginti ſeptem.

POST mortem Grimoaldi, eiúſque filij Hildeberti, Begga Grimoaldi ſoror Principatum adiit, ſorore eius maiore natu ſanctiſſima Gertrude iam tum anno ſexcéteſimo quinquageſimo, vti dictum eſt, Deo ſacrata. 658 De Begga eiuſq; coniugio cum Anſegiſo in hunc modum meminit Sigebertus Gemblacenſis ad annum Chriſti ſexcenteſimum quadrageſimum nonum: Anſegiſus etiam filius ſancti Amulphi clarebat, cui Begga ſoror Grimoaldi nupſerat. Sed pleniùs eorum laudes celebrat Stephanus Abbas Leodienſis ante annos quingentos in hiſtoria ſancti Modoaldi: Sciendum eſt, ait, Anſegiſum filium fuiſſe beari Amulphi ex Maiore domus Metenſis Epiſcopi. Cui venerabilis Begga felici iuncta matrimonio, generoſæ ſobolis, & nobiliſſimorum Regum mater extitit. Cuius quoque ſanctitatis pia apud nos clarent monimenta, eo in loco, in quo ex diuina reuelatione ſeptem conſtruxit Eccleſias; vbi & corpus eius à ſacris Virginum choris honoratur, quæ Deo ibidem famulantur. Ibi quoque coniunx piiſſimus Anſegiſus ab ea conditus eſt, qui ab alumno ſuo (quem idem Dux puerum fortè inuentum, & è ſacro Fonte ſuſceptum aluerat in filium, & exaltaue-

De Arnulpho hoc vide etiã ſuprà ad annum 629.

Begga eximia pietas.

rat) crudeliter in venatione peremptus eſt, propter appetitum honoris ſui, quem tamen impius ille conſecutus non eſt. Hæc ille breuiter. De anno mortis Anſegiſi poſteà. Nunc plura quæ huc faciunt, ex antiquis monimentis ſunt eruenda. Anno poſt Chriſtum natum ſexcenteſimo
661. ſexageſimo primo ad cælos tranſiit ſanctiſſimus Amandus, conſecrator (quod ſuperiùs narrauimus) matris & ſororis beatæ Beggæ, magnus inquam ille Galliæ & inprimis Belgicæ Apoſtolus, qui dudum Epiſcopatu Tungrenſi improbitate quorumdam extruſus, circumquaque Chriſtum annuntians, demum in Elnonenſi Monaſterio, quod nunc ſancti Amandi vocatur iuxta Tornacum, in Chriſto hoc anno quieuit. Anno verò proximo Clodouæus Rex Francorum obiit, & Lotharius eius filius eidem ſuccedit, & regnat annis quatuor, cuius Maior domus poſt Erchanoaldum fuit impius Ebroinus, de quo ſtatim plura. Et ab hinc, ait Sigebertus, Francorum Regibus à ſolita fortitudine & prudentia degenerantibus, Regni potentia per Maiores domus in vniuerſum diſponebatur, Regibus ſolo nomine regnantibus; quibus moris erat principari quidem ſecundùm genus, & nil agere vel diſponere, quàm edere & bibere, domique morati, & Kalendis Maij præſidere coram tota gente, ſalutare & ſalutari, obſequia & dona accipere & rependere, & ſic ſecum vſque ad alium Maium habitare. Hactenus Sigebertus. Intereà anno 664. obiit ſanctiſſima Gertrudis ſoror venerabilis Beggæ, & anno ſequenti etiam ſanctus Eligius Flandrenſium & Andouerpienſium, quòd anteà docuimus, Apoſtolus. Ceterùm anno ſexcenteſimo ſexageſimo ſexto Lotharius quoque moritur, & Theodoricus frater eius ab Ebroino Maiore domus in Regnum ſublimatur. Verùm enimuerò
668. biennio pòſt idem Theodoricus Rex propter inſolentiam Ebroini à Francis repudiatur, fratre eius Childerico, qui in Auſtria ſeu Auſtraſia dudum regnabat, à cunctis ad regnandum euocato: idemque Theodoricus Rex & Ebroinus Maior domus tonſurantur (verba ſunt Sigeberti) & Theodoricus quidem Pariſiis in Cœnobio ſancti Dionyſij, Ebroinus verò in Luxouium Burgundiæ Monaſterium relegantur. Ecce quantæ turbæ: quæ tamen pietatem Beggæ & eius coniugis Anſegiſi, fundatamque eorum in Deo mentem turbare non potuère; quod etiam, iis quæ ſequuntur diligenter expenſis, magis mirum erit. Etenim poſt annos deinde octo, anno Chriſti 676. Hildericus Rex leuitate morum ſuorum accendit in ſe odia Francorum, ſanctuſque Leodegarius hac occaſione in Luxouium ſe abdit. Denique ſexcenteſimo ſeptuageſimo no-
679. no, Bodilo Francus, quem Hildericus Rex ligatum ad ſtipitem cædi præceperat, Hildericum in venatione exceptum cum Blitilde vxore eius prægnante interfecit. Tunc Theodoricus Regno reſtituitur, conſilioque ſancti

Moritur S. Amandus conſecrator matris & ſororis beatæ Beggæ.

Turpiter degenerant Reges Francorum.

Rex & Maior domus in Monaſteria retruduntur.

ANSEGISVS ET BEGGA III. BRAB. PRINC.

Digitized by Google

ſancti Leodegarij à Luxouio reuocati aliorúmque Principum, Leudeſius filius Erchonoaldi Maior domus conſtituitur, cùm mox anno ſequenti Ebroinus (qui ob ſuam inſolentiam, vt diximus, in Monaſterium retruſus erat) à Luxouio egreſſus, vires reſumit, inſidiatores ſuos premit (loquitur Sigebertus) ſuper Theodoricum Regem irruit, theſauros eius & theſauros Eccleſiæ diripit, Leudeſium Maiorem domus occidit: Clodouęum quemdam fingens filium Lotharij, Regem ſibi facit: ad eius ſacramentum quos poteſt, pœnis, minis vel blandimentis impellit.

Ebroinus Maior domus, relicto Monaſterio, vires reſumit.

Sancti Leodegarius & Gerinus ab eo martyrio affecti.

Quin anno 682. dictus ſanctus Leodegarius Auguſtodunenſis Epiſcopus ab Ebroino capitur, & cum fratre ſuo Gerino ampliùs biennio ſæuiſſimis tormentis & contumeliis excruciatus: ad vltimum Leodegarius decollatur, Gerinus verò lapidibus obruitur. Ac demum anno

685. ſexcenteſimo octuageſimo quinto Theodoricus Rex Ebroinum in gratiam recipit, eiuſque conſilio Synodum Epiſcoporum conuocans, in ea multos ipſorum ex ſententia Ebroini Epiſcopatibus priuat, aliquos etiam irreuocabili exilio damnat. Tunc quoque ſanctus Lambertus à Traiectenſi ſeu Tungrenſi amotus Epiſcopatu, in cœnobio Stabulaus monachicæ quietis portum expetiit, ibique per annos ſeptem manſit, Martyr poſteà futurus. Et eodem anno octuageſimo quinto ſupra ſexcenteſimum Anſegiſus maritus Beggæ & pater Pipini à Gunduino perimitur, quem inuentum & nutritum de ſacro Fonte ſuſceperat, & ad maximos militiæ honores prouexerat. Hæc omnia Sigebertus noſter. Et ſubdit ad annum ſequentem: Begga relicta Anſegiſi, ſe & ſua Deo mancipat, & Monaſterium Andanenſe fundat. Sed pleniùs iſta ſic effero in Vita eiuſdem pridem à me ex veteribus Scriptoribus collecta.

Dux Anſegiſus Beggæ maritus trucidatur.

Begga Romam adit religionis cauſa.

At verò Deo dilecta Begga, marito perempto, Romam adiit dominam mundi & Eccleſiæ caput. Vnde cum benedictione Papæ, & donatis Reliquiis reuerſa, in honorem ſeptem eccleſiarum Romanarum Andanæ ad Moſam Cœnobium Septem Eccleſiarum fundauit; vbi & feminas ſub Religione congregauit, & ſecundùm ſanctorum Canonum præcepta clauſtris regularibus muniuit. (notent Dominæ Canonicę Andanenſes.) Quin & expetiuit ex Monaſterio germanę ſuæ Gertrudis, ſacras Virgines & Reliquias, vt cœptum poſſet opus perſoluere. Nec mora; datæ ſunt ei ſacræ Reliquiæ, & libri ſanctarum Scripturarum, & eiuſdem habitus aliquot religioſæ ſorores, quæ illic monaſticæ Religionis prima iacerent fundamenta, addita etiam parte quadam lectuli, in quo ſancta Gertrudis ſoror eius ſupremum Chriſto reddiderat ſpiritum; ad quem certè innumera facta ſunt miracula. Obiit piiſſima Begga ibidem velata anno decimotertio, poſtquam ſæculo ſe abdicans filio Pipino gubernacula prouinciæ ceſſiſſet, anno videlicet Chriſti 698.

Fundat Monaſterium ſeu Cœnobium.

Obdormit in Chriſto anno 698.

die

die 17. Decembris: quo die feſtum eius celebratur Andanæ, in loco quietis, qui eſt inter Namurcum & Huium. Quod ad res inſigniores peregrinas ſpectat: cùm in prouincia Mediterraneorum Anglorum, Nordhumbrorum, & Merciorum, ex Scotia petiti præſiderent Epiſcopi, iique, etſi in omnibus alioqui fide eſſent orthodoxi, in celebratione tamen Paſchatis minimè cum Catholicis conuenirent; huius rei gratia factum eſt, teſtante Beda, vt anno ab incarnatione Domini ſexcenteſimo ſexageſimo quarto coram Rege Oſuui, eiuſque filio Alchfrido (quorum ille Scotorum, iſte Catholicorum partibus inhærebat) inter vtriuſque partis ſacerdotes ea de re diſputatio haberetur: cuius is fuit exitus, vt auditis Catholicorum rationibus, nitentibus præcipuè auctoritate Romanæ Eccleſiæ, & poteſtate ſancto Petro collata, Rex ipſe Oſuui cum omnibus fermè aliis, relicta Scotorum opinione, Catholicis adhæſerit. Anno quoque ſexageſimo octauo ſupra ſexcenteſimum Vitalianus Romanus Pontifex, in Angliam ſacrorum miniſtrorum inopiâ laborãtem, miſit Theodorum Tarſenſem Cilicem, opere & ſermone potẽtem, moribus probatiſſimum, ac diuina & humana literatura Græcè & Latinè excultiſſimum: de cuius in Epiſcopum Dorouernẽſem ordinatione Romę hoc anno facta, & honorifico in Angliam anno ſequẽti aduentu, vnà cum Hadriano Abbate Afro, æquè doctiſſimo, & monaſterialibus ſimul atque Eccleſiaſticis diſciplinis inſtructiſſimo, & de magnis in ea inſula ab iiſdem ſanctiſſimis viris factis progreſſibus in docẽda fide Catholica, ordinandiſq; ritibus Eccleſiaſticis, pluribus agit idem Beda. In Oriente anno Chriſti 676. (qui fuit annus nonus Conſtantini Pogonati Catholici Imperatoris) Saraceni, metu Mardaitarum ſiue Maronitarum, qui ipſorum Imperium in Syria & Palæſtina inuaſetant, compoſita cum Imperatore Conſtantino pace in triginta annos, conſenſerunt, tributum annuum pendere trium millium librarum auri, virorum captiuorum quinquaginta, totidemque nobilium equorum. Sed & iſta intelligentes Auares, aliique Romani nominis hoſtes, ipſi pariter per Legatos pacem ab Imperatore (teſtante Theophane) poſtularunt, Deo ſic Chriſtianos nonnihil reſpirare permittente. Ceterùm anno Chriſti ſexcenteſimo octogeſimo, poſt Lunæ Soliſque eclipſim peſtis ingens per tres continuos menſes dirè vaſtauit vrbem Romam & alias nonnullas Italiæ ciuitates, vti tradunt Paulus Diaconus & Anaſtaſius Bibliothecarius. Quin addit Paulus, qui proximus iis temporibus vixit, multis Romæ viſibiliter apparuiſſe bonum & malum Angelum noctu per ciuitatem pergere, & quoties ex iuſſu boni Angeli malus venabulo, quod in manu ferre videbatur, oſtium alicuius domus percuteret, tot de eadem domo die ſequenti homines interirent. Tuncque per reuelationem cuidam

Externa inſigniora.

Lib. 3. c. 25.

Quæſtio de Paſchate celebrando in Anglia ad normam Eccleſiæ Romanæ definita.

Eódem miſſi prædicatores Romã.

Lib. 4. c. 1. & 2.

Chriſtiani in Aſia aliquantò reſpirant.

Peſtis Romæ mitigatur ſuffragante S. Sebaſtiano.

dictum eſſe, peſtem non priùs quieturam, quàm in baſilica ſancti Petri ad Vincula poneretur Altare ſancti Sebaſtiani martyris memoriç; eo verò facto, peſtem protinus ceſſaſſe. Hæc ille. Extat autem hactenus integrum ipſum altare, nec non eiuſdem ſancti Martyris imago veteri muſiuo opere expreſſa. Sed & ex hoc propagata ad poſteros religio eſt, vt peſtis tempore voti cauſa imago ſancti Sebaſtiani diuerſis in locis pingi ſoleret, atque in eius memoriam alraria erigi, & eccleſiæ ſeu ſacella fabricari.

PIPINVS II. HERSTALLVS

FILIVS SVPERIORVM,

IV. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis viginti nouem.

Pipinus vnde dictus Herſtallus.

685 ANSEGISO cæſo anno vti diximus ſexcenteſimo
octuageſimo quinro, & mox anno proximo vidua eius
Begga ſæculo valedicente, Pipinus eorum filius in he-
reditatem ſucceſſit. Dictus eſt Herſtallus, à loco non
longè à Leodio, quem libenter & ſæpiùs incolebat.
Eius res geſtæ multæ & illuſtres ſunt; nos eas ex vete-
rum monumentis & Annalibus, adeò etiam iiſdem verbis, quò certior
687 fides ſit, ſerie temporum digeremus. Anno ſexcenteſimo octuageſimo
ſeptimo, ait Sigebertus, Vltrado Maiore domus mortuo, Pipinus filius
Anſegiſi principatur in Auſtria cum Duce Martino. Sed iis congreſſus
Ebroinus victoria potitur; Martinus fugiens ab Ebroino perimitur. At
mox anno octogeſimo octauo Ebroinum Francos inſolenter opprimen-
tem Ermenfredus ſimiliter occidit, & ad Pipinum fugit. Wararho
inrerim pro Ebroino Maior domus ſtatuitur. Quare anno ſequenti inter
Pipinum & Giſlemarum filiũ Warathonis apud *Namucum caſtrum
pugna committitur; nec multò pòſt, Giſlemaro diuinitus puniro, Wa-
rathone quoque mortuo, Bertarius gener Warathonis fit Maior domus
690 ſub Rege Theodorico. Sub id tempus anno incarnationis Dominicæ
ſexcenteſimo nonageſimo, Pipinus duodecim Apoſtolicos viros recepit,
Willibrordum & ſocios, èx Anglia ad lucrum animarum Wilrenbur-
gum, nunc Vltraiectum, appulſos: qui eius fauore & auctoritate fulti, non
ſolùm

Ebroini impij interfector fugit ad Pipinum.

*Namurcum

S. Willibrordus & ſocij veniunt in Belgium.

PIPINVS II. HERSTALLVS IV. BRAB. PRINC.

ſolùm Vltraiectenſes & vicinos Friſones, ſed etiam plurimos in Brabantia locisque conterminis, ad fidem Chriſtianam veramque pietatem deinceps traduxerunt, Pipini quoque gloria in omnem partem peruagante. Certè mox anno nonageſimo primo ipſe Theodoricus Francorum Rex cum Berthario, de quo diximus, Pipino noſtro congreſſus vincitur; Bertharius à ſuis perimitur, Theodoricus Rex à Pipino capitur; ſicque Pipinus Neuſtriam ſibi ſubiugat, & ſub Theodorico ſolus toti Regno principando (verba ſunt Sigeberti) ſtatum rerum meliorat; ſanctum quoque Lambertum (quem anteà ab Ebroino pulſum diximus) in Traiectenſi Prꝗſulatu relocat. Porrò anno 693. Ewaldus Albus & Ewaldus Niger Presbyteri venientes ab Anglia martyrizantur, & iuſſu Pipini ſepeliuntur in Agrippinenſi colonia. Hæc Sigebertus. Quæ poſteriora quid ſibi velint, clariùs exponit Venerabilis Beda ſcriptor eius æui, omni exceptione maior, libro quinto Hiſtoriæ Anglorum capite vndecimo:

Pipinus caſo Berthario, & capto Rege Theodorico, Rempublicam reſtituit.

Duo presbyteri, inquit, pro diuerſa capillorum ſpecie, vnus Niger alter Albus Ewaldus, cùm cogniti eſſent à barbaris quòd eſſent alterius religionis, nam hymnis & pſalmis ſemper & orationibus vacabāt, & quotidie SACRIFICIVM Deo victimæ ſalutaris offerebant, habentes ſecum vaſcula ſacra, & tabulam ALTARIS vice dedicatam, ſuſpecti ſunt habiti, quia ſi peruenirent ad ſatrapam & loquerentur cum eo, auerterent illum à diis ſuis, & ad nouam Chriſtianæ fidei religionem transferrent, ſicque paulatim omnis eorum prouincia veterem cogeretur in nouam mutare culturam. Itaque rapuerunt eos ſubitò, & interemerunt, Album quidem Ewaldum veloci occiſione gladij, Nigellum autem longo ſupplicio- rum cruciatu, & horrenda membrorum omnium diſcerptione, quos interemptos in Rhenum proiecerunt. Nec martyrio eorum cæleſtia defuere miracula: nam cùm perempta eorum corpora amni, vt diximus, à paganis eſſent iniecta, factum eſt vt hæc contra impetum fluuij per quadraginta ferè millia paſſuum ad ea vſque loca, vbi illorum eſſent ſocij, transferrentur: quæ vbi comperit glorioſiſſimus Dux Francorum Pipinus, adducta ad ſe eorum corpora condidit cum multa gloria in eccleſia Coloniæ ciuitatis iuxta Rhenum. Hꝗc Beda. Poſteà anno 694. idem

Obſeruatam tum apud Belgas MISSAE SACRIFICIVM.

SS. Ewaldi pro fide caſi, & à Pipino culti.

694 Pipinus Radbodum Ducē Friſonum bello vicit. Ita breuiter Sigebertus. Sed pleniùs idem in Actis S. Suitberti ſocij S. Willibrordi à Marcellino conſocio fideliſſimè ſcriptis narratur his verbis: Radbodus expulſus à Traiecto per Pipinum, morabatur apud inſulam Foſtilandiæ. Et poſt pauca: Sacerdotes (Willibrordus & ſocij) perpendentes, quoniam Radbodus nequaquam ab idolorum cultura deſiſteret, diuerterunt ad Pipinum, à quo gratanter ſunt ſuſcepti: & quia nuper citeriorem Friſiam, expulſo Radbodo, ceperat, illò eos denuò ad prædicandum miſit, præci-

Google

præcipiens paganis ſibi ſubditis auctoritate Regia, ne quis prædicantibus quidquam moleſtiæ adferret. Sic ibi. Quin etiam venerabilis Beda maiora de liberalitate & pietate Pipini Principis erga Willibrordum & ſocios commemorat in hunc modum: Miſit, inquit, Pipinus, fauente omnium conſenſu, virum venerabilem Willibrordum Romam, cuius adhuc Pontificatum Sergius habebat, poſtulans, vti Freſonum genti Archiepiſcopus ordinaretur: quod ita vt petierat, impletum eſt, anno ſcilicet ab Incarnatione Domini ſexcenteſimo nonageſimo ſexto. *Eximia Pipini erga Willibrordum & ſocios pietas. Lib. 5. c. 12.* Donauit autem ei Pipinus locum cathedræ Epiſcopalis in caſtello ſuo illuſtri, quòd antiquo gentium illarum vocabulo Wiltaburg, id eſt oppidum Wiltorum vocatur, in quo, ædificata Eccleſia, reuerendiſſimus Pontifex longè latéque verbum Dei prædicans, plures per illas regiones Eccleſias, & Monaſteria nonnulla conſtruxit. 696 Ipſe autem Willibrordus, cognomento Clemens, adhuc ſupereſt, longa iam venerabilis ætate. Hæc Scriptor irrefragabilis, primiriuam Eccleſiam eorum locorum depingens. *Conſtruuntur in Belgio Eccleſia & Monaſteria.* Sed heu! læta hæc, tantaſque Pipini laudes atra quædam nubes ſubſecuta obſcurat. Siquidem anno ſexcenteſimo nonageſimo octauo, Sigeberto referente, ſanctus Lambertus Pipinum Principem increpare auſus, quòd pellicem Alpaidem Plectrudi legitimæ vxori ſuæ ſuperduxerit, à Dodone fratre ipſius Alpaidis Leodij martyrizatur, & Traiecti tumulatur. 698 *Heu! degenerat Pipinus.* Phraſis eſt Sigeberti. In rebus geſtis eiuſdem ſancti Anriſtitis in hunc modum iſta narrantur: Pipinus Princeps, cetera egregius, vno malo tam multa bona corrumpebat, contempta legitima vxore, Alpaidi pellici nimiùm addictus. Id verò, ceteris ferè Epiſcopis diſſimulantibus, Lambertus præ zelo Domus Dei ferre non ſuſtinens, opportunè, importunè Principem arguebat. Et nonnullis interiectis: Per id tempus Pipinus Princeps in Iopiliam villam aduenit; venit etiam eò vir ſanctus. *Reprehendit eius adulterium ſanctus Lambertus.* Apparatur conuiuium. Princeps oblatum ſibi à pincerna poculum innuit Epiſcopo offerendum, benedictionis loco habiturus, ſi à conſecrata manu ipſe poculum acciperet, quod Maximum Imperatorem olim nouerat à beatiſſimo Martino expectaſſe. Et Epiſcopus quidem illud Pipino tradidit; cuius exemplum mox etiam ſecuti ſunt Proceres reliqui. Cunctis igitur certatim id expetentibus, ipſa quoque pellex clàm ſuam inſerit manum; cùm ecce vir ſanctus ad Principem conuerſus, de mulieris temeritate conqueritur, quòd calliditate quadam conetur notam ipſi inurere inuiſæ Deo communionis. *O verum Epiſcopum!* Surgenſque à menſa ab aula vult recedere, & omnis illa conuiuij iucunditas perturbatur. Nec ſic tamen quieſcit verſuria mulieris; ſed veſperi volenti recedere Epiſcopo mandat Princeps, illa ſuggerente, ne inſalutata ſua coniuge recedat. At Epiſcopus magna animi conſtantia, Ego verò, in-

quit,

quit, ô Princeps, teſtor Ieſum, ſpem vitæ meæ, me numquam adulteræ communicaturum; te verò nolle reſipiſcere omnino, fero moleſtè & do-
A fratre pellicis crudeliter necatur.
leo. & ſic abiit in vicinam villam Legiam, ibique à Dodone fratre pellicis crudeliter occiſus eſt decimo quinto Kalend. Octobris, anno ſexcenteſimo nonageſimo octauo, Epiſcopatus ſuſcepti quadrageſimo.
698 *Vltio diuinum in eius percuſſores.*
Corpus ſacrum Traiectum auectum eſt. Dodo percuſſor putrefactis & profuſis inteſtinis periit. Ita ſancti viri Acta. Sigebertus ad annum ſequentem ſic habet : Dodo peſſimo languore cruciatus, & à vermibus conſumptus, ob intolerantiam fœtoris in Moſam demergitur. De occiſoribus ſociis in vniuerſum hunc tradit verſiculum Wandelbertus,

Factio quem cæſum ſemper tremebunda paueſcit.

Pipinum territum tam immani horrendaque morte Dodonis percuſſoris, ad tempus à ſe ablegaſſe pellicem Alpaidem, conciliatumque fuiſſe legitimæ coniugi Plectrudi, ſatis eſt veroſimile. Sic enim refert Heda ex Theofrido Abbate Epternacenſi, qui vixit ante annos quingentos:
699 *Conciliatur Pipinum ad tempus vxori legitimæ reconciliatum.*
Anno Regni Hildeberti ſecundo (eſt is annus Chriſti 699.) Pipinus cum coniuge Plittrude tertio Idus Maij, tradidit beato Willibrordo medietatem Fiſci Eſternacenſis, à Theodardo Theodarij Ducis filio ſibi relictam. Sigebertus quoque noſter de filiis legitimis Pipini ex dicta Plectrude iſta commemorat hoc eodem anno: Drogo filius Pipini Dux Campanienſium moritur, Grimoaldus verò frater eius à patre Pipino in aula Hildeberti Regis Maior domus conſtituitur, eique filia Radbodi Friſonum Ducis in vxorem deſpondetur. Intereà anno Chriſti
700 ſeptingenteſimo venerabilis & Deo dilectus Vulfrannus Senonenſis
S Vulfrannus auſpiciis Pipini in Belgio prædicat, & Miſſas celebrat.
Epiſcopus, cum licentia tum Regis Childeberti, tum Pipini Principis, & ipſe ad prædicandum Friſonum genti ſe totum impendere cœpit, referente Iona Fontanellenſi eius pænè coæuo: qui & teſtatur, patenam ſacram, & Altare conſecratum in modum clypei, quod ſecum, dum iter ageret, vehere ſolitus erat, in Fontanellæ Cœnobio non longè à Rothomago religiosè aſſeruari. Quin etiam anno ſeptingenteſimo ſecundo,
Lib. 5. c. 11. teſtante Beda, Suitbertus Antiſtes, Willibrordi ſodalis cum quibuſdam Pipinum Principem adiit, qui interpellante Plichdruda coniuge ſua, dedit ei locum in inſula quadam Rheni: in qua ipſe, conſtructo
Id S Suitbertus conſtruit Monaſterium.
Monaſterio, continentiſſimam geſſit vitam, ibique diem clauſit vltimum. ita Beda. Hic eſt Coëpiſcopus ſancti Willibrordi. eademque narrantur pluribus in Actis eiuſdem ſancti Suitberti per ſanctum Mar-
708 cellinum ſcriptis. Porrò anno poſt Chriſtum natum ſeptingenteſimo
Varia expeditiones Pipini contra hoſtes Francorū.
octauo dominus Pipinus perrexit in Suauos contra Wilarium. ſic Chronicon antiquum à Pithœo ante paucos annos editum. Nam Sigebertus per aliquot annos nihil habet inſtituto noſtro ſeruiens. Et idem Auctor

rurſum ad annum 710. Idem Pipinus in Suauis contra Wilarium. quin & annis duobus proximis, ſecundùm eumdem, adhuc exercitus Francorum in Suauis contra Wilarium. Quæ quid ſibi velint, ſtudioſis diligentiùs inquirendum relinquo. Interim eodem anno ſeptingenteſimo 710
decimo (eſt is à martyrio ſancti Lamberti duodecimus) ſanctus Hubertus eius ſucceſſor cælitus admonitus, corpus ſancti Lamberti à Traiecto Leodium cum magna miraculorum gloria reportat, ſedemque ſimul Epiſcopalem in eamdem villam Leodienſem transfert. ita Sigebertus, & adſtipulantur vtriuſque Sancti res geſtæ.

S. Lamberti corpus miraculis illuſtre Leodium relatum.

An verò his miraculis & portentis motus Pipinus in vniuerſum Alpaidem ſcortum à ſe abiecerit, difficile eſt aſtruere. Ex iis quæ ſuprà ad annum 699. narrauimus, & quæ mox narraturi ſumus, videtur quidem is Princeps iterùm communicaſſe Plectrudi legitimæ coniugi; ſed diſplicet, quòd nihilominùs Carolum filium pellicis, dictum Martellum (neglecto Theodoaldo nepote, ex filio legitimo Drogone, adeò etiam Maiore domus ab ipſo, vt mox videbimus, conſtituto) Principatuum ſuorum heredem ſcripſerit.

Diſputatur de pœnitentia Pipini & pellicis.

Quare quod Diuæus lib. 1. cap. 6. & alij quidam tradunt, Alpaidem Orpij in Monaſterio à ſe conſtructo pœnituiſſe, collegiumque Hugardienſe fundaſſe, nec non Geldoniam Comitatum ſuum Principi Brabantiæ tranſcripſiſſe, ea lege vt eſſet fidelis Aduocatus Eccleſiæ Hugardienſis, ea certè non niſi poſt mortem Pipini contigerint. Res eiuſdem Principis Pipini reliquæ, vndique conquiſitæ ſic ſe habent: Anno Chriſti ſeptingenteſimo decimo tertio (teſte Sigeberto) Grimoaldus Maior 713
domus Leodij ante altare ſancti Lamberti orans à Ranigario ſatellite Radbodi Ducis Friſonū perimitur, & Theodoaldus filius Drogonis ab auo ſuo Pipino Maior domus ſtatuitur.

Filio Pipini caſo, nepos pro eo fit Maior domus.

Ceterùm anno quatto Dagoberti Regis (eſt is annus Chriſti 714.) ſexto Nonas Martij contulit Pipinus venerabili Willibrordo (Theofrido Abbate teſtante, qui vixit ante annos quingentos) etiam villam in pago Moſariorum, à præterfluente riuo Sueſtra nomen ſortitam, per Plittrudem ab ingenuis coëmptam: qui quidem Willibrordus quàm diligenter Euangelicæ prædicationis vomere Brabantiam etiam excoluerit, ex iis diſcimus, quæ idem Theofridus Epternacenſis Abbas apud Hedam ſubiungit: Præterea, inquit, Rothingus vir præpotens delegauit Willibrordo adhuc viuenti Eccleſiam in Antuerpo caſtello ſitam ſuper fluuium Scaldim in pago Rienſium, cum villis & appenditiis, & tertia parte telonij eiuſdem caſtelli, quod nunc eſt Marca ſeu Limes Regni. Et ſubdit Heda: Templum apud Antuerpiam diuæ Walburgi coætaneæ Willibrordi dicatum, credimus eſſe donationem Rothingi huius, cuius & numiſma in auro legimus. & pergit idem Auctor: Heribaldus inſuper dignitate fulgens tra-

S. Willibrordo traditur Eccleſia in Antuerpo cum villis & tertia parte telonij.

Item alia eadem traduntur.

didit in pago Marſum in ora Moſæ fluminis vnà cum omnibus appenditiis Baſilicam. Angibaldus quoque villam Waderlo in Taxandria ſuper fluuium Dumella. Engilbertus etiam cuncta quæ iuris ſui erant in villa Ereſtecho nuncupata, & Alfeim villa integra. Ansbaldus omnem poſſeſſionem ſuam in Hockenſtert, villam Diſenam. Hæc & plura ibi: nobis ſatis eſt pauca retuliſſe, omiſſis aliis locorum nominibus nimis obſcuris. Sed & eo tempore * Broſella(nunc Bruxella) nota fuit: de qua hæc in ſancti Vindiciani Epiſcopi Cameracenſis ſeu Atrebatenſis rebus geſtis: (obiit is ſub annum Chriſti 695.) Iam ſummus paterfamilias (ait Auctor) deſudanti ipſi in vinea Eccleſiæ decreuerat denarium reddere diurnum, cùm contigit eum (ſanctum Vindicianum) in quoddam diœceſis ſuæ territorium, quod Broſella dicitur, deuenire. Vbi cùm carnis moleſtia fuiſſet tactus, atque aliquamdiu decubuiſſet, tandem ad extrema perueniens, ſpiritum veris virtutum ſpoliis onuſtum, cæleſti paradiſo feliciter reddidit. Hæc ibi. Sed ad ſeriem redeo. Eodem itaque ſupra-

** Broſella ſeu Bruxella iam tum anno 695. nota.*

714 dicto anno ſeptingenteſimo decimo quarto poſt Chriſtum natum obiit Pipinus Princeps, filium ſuum ex Alpaide Carolum Tutidem ſeu Martellum cognominatum, quòd in bellis omnia contuderit, Principatus ſui heredem relinquens. Sic breuiter Sigebertus. Annales veteres à Pithœo, vt diximus, editi in hunc modum paulò pleniùs: Pipinus filius Anchiſi Dux Francorum, poſt mortem Wolfradi Ducis (vide ſuprà ad annum 687.) partem Auſtriæ regens obtinuit Regnum Francorum per annos XXVII. cum Regibus Ludouico ſeu Clodouæo, Hildeberto & Dagoberto. Moritur anno ab incarnatione Domini ſeptingenteſimo decimo quarto, menſe Decembri. Sic illi Annales. Et pleniſſimè de morbo & morte eius commemorant Acta S. Suitberti cap. 25. in hunc modum: Contigit (inquit Auctor eius æui S. Marcellinus) anno ab incarnatione Domini 714. Pipinum de Herſtallo ſtrenuum Principem, dolentem ſuper innocente morte ſanctiſſimi Lamberti, ad mortem ægrotare. Accerſituſque ſanctus Swibertus ad viſitandum eum per nobiles viros, perrexit priùs Coloniam ad Plectrudem illuſtrem Duciſſam: quæ miſit eum & Agilolfum Colonienſem Epiſcopum cum aliis ad Pipinum Principem coniugem, ad informandum eum, ſi obiret, ne illuſtres legitimos ſuos exheredaret. Venientes igitur præfati Pontifices Iopiliam (locus eſt iuxta Leodium) ad ægrotantem Principem, benignè ab eo ſuſcepti ſunt. Qui ipſum conſolãtes, tandem nacto opportuno tempore & congruo, cauſam pro qua venerant, ei deuotè & ſalubriter exponentes, & de illicito matrimonio admonentes, ſtatim cum indignatione repulſam paſſi ſunt. Alpaïs quoque legationem ſanctorum Pontificum ſciſcitans & comperiens, irata valdè, Pontifices abire celeriter præcepit; & ipſa interpel-

Pipinus Maior domus Regni Francorum per annos 27.

Nota: dolebat ſuper morte Lamberti.

Nihilominùs filium ex pellice ſcribit heredem.

terpellans importunè pro Carolo filio ſuo, impetrauit cuncta quæ petie-
rat: Pipinus verò eodem anno moriens, eumdem Carolum ſuorū Prin-
cipatuum reliquit heredem. Sic ibi. Quod pertinet ad res inſigniores ex- *Externa.*
ternas, Theophanes & Cedrenus referunt, pacem cum Saracenis du-
dum, vti oſtendimus, pactam, leui cauſa magnoq; totius Orientis dam- 690
no, anno Chriſti ſexcenteſimo nonageſimo ab Imperatore Iuſtiniano iu- *Oriens turbatur inepti Iuſtiniani II. Imp.*
niore eſſe ruptam, quòd ſcilicet pecunia ab illis tributi loco pendi ſolita,
haud ex more cuſa eſſet ipſius Imperatoris imagine; quin neq; oblatum
ab ipſis in maſſa aurum accipere voluit: expertuſq; tunc planè eſt Oriens
quod Eccleſiaſtes habet, Væ terræ, cuius Rex puer eſt: ipſeque Impera- Eccl. 10.
tor quadriennio pòſt omnibus inuiſus factus tam ob ſæuitiam erga ſub-
ditos, ac præcipuè ciues Conſtantinopolitanos, quàm ob contemptum
rerum ſacrarum Imperio deiectus eſt. Etenim cùm iuſſiſſet quibuſdam
ſuis Ducibus, vti noctu multos ex populo trucidarent, & ſub idem tem-
pus Leontius, Præfectus olim Orientis, è carcere, in quo per calumniam
triennio detentus fuerat, Imperatoris iuſſu eductus eſſet, vt Græciæ præ-
ficeretur, ille amicorum hortatu ſeditionem in eumdem Imperatorem *Idem Imp. præciſis naribus, in exilium relegatur.*
Iuſtinianum mouens, à populo Imperator acclamatus eſt; ipſe verò Iu-
ſtinianus captus, præciſis naribus Cherſonam in exilium relegatus eſt.
Denique anno Chriſti ſexcenteſimo nonageſimo ſexto Saraceni ſiue 696
Arabes Mahometiſtæ Africam inuaſerunt. Expulſi ſunt quidem pri-
mùm à Ioanne Patricio illuc à Leontio miſſo, ſed mox cum maiori
claſſe redeuntes Ioannem inde pepulerunt. Et ex eo tempore Saraceni
Africam ſæpiùs priùs tentatam deprædatamque deinceps poſſederunt,
cùm ea non ſolùm hæreticis Manichæis atque Donatiſtis refertiſſima
eſſet, ſed etiam moribus corruptiſſima, adeò vt ipſi etiam Epiſcopi (ait *Scelus reputatur Epiſcopos vxoribus commiſceri.*
Sexta Synodus c. 12.) vxoribus commiſcerentur. Ex quibus quanta
eſſent alia mala, facilè poſſumus cogitare: quorum cauſa quemadmo-
dum olim Deus ad eos puniendos immiſerat Wandalos, ſic modò eoſ-
dem tradidit penitus perdendos Saracenis. Acciditque tunc Afris, &
paulatim toti Orienti, quod Chriſtus Iudæis fuerat comminatus: Aufe-
retur à vobis Regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius. Ete-
nim ſub id temporis in Occidente ita Euangelij fructus prolati ſunt, vt
inter cetera Euangelij admiranda, anno Chriſti ſeptingenteſimo quarto 704
Edilredus in Anglia Merciorum Rex, poſtquam regnaſſet annos tri-
ginta vnum, Beda atteſtante, Monaſticam vitam ſponte complexus,
Coënredo Regnum reliquerit. Quin & ipſe Coënredus, vita licet in- *Rex Angliæ pro peccatorum indulgentia Romam peregrinatur.*
nocens ac moribus ſincerus, tamen pro conſequenda (inquit idem Au-
ctor ante annos nongentos) delictorum ſuorum pleniori indulgentia,
anno ſui Regni ſexto abdicans ſe, Romam peregrinatus eſt ad ſancta

limina Apoſtolorum. Porrò huius Coënredi temporibus quoque accidiſſe ponit Beda, vt nobilis quidam, cùm à Rege ſedulò admoneretur, vt confiteretur & emendaret ſcelera ſua, priuſquam ſubito mortis ſuperuentu tempus omne pœnitendi & emendandi perderet; ille verò verba ſalutis ſpernens, ſemper in tempus ſequens pœnitentiam remitteret; demum in grauem infirmitatem incidens, rurſus à Rege admonitus, vt vel tunc confiteretur, reſpondit, non ſe tunc velle id agere, ſed cùm ab infirmitate reſurgeret, ne fortè exprobrarent ſodales, quòd timore mortis faceret ea quæ ſoſpes noluerat. Sed miſer paulò pòſt, cùm & adhuc à duobus Angelis viſitatus, nec ſic ad pœnitentiam moueretur, tandem ſuperueniente malignorum ſpirituum caterua circumdatus, in deſperationem incidens, aduenienti denuò Regi rem ſignificauit, moxque deſperans deceſſit è vita. Ex quo diſcant homines, tam nobiles quàm plebeij, pœnitentiam non procraſtinare.

Inſigne exemplum nō procraſtinandæ pœnitentiæ.

CAROLVS MARTELLVS

FILIVS PRÆCEDENTIS,

V. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis viginti ſeptem.

714 POST mortem Pipini Herſtalli de Principatu crudeliter certatum eſt. Etenim anno ſeptingenteſimo decimo quarto, quo Pipinus, vti oſtendimus, obiit, Plictrudis relicta Pipini Carolum priuignum ſuum (ſic loquitur Sigebertus) captum in Colonia vrbe cuſtodiæ mancipat, & cum nepote ſuo Theodoaldo (de quo ſuprà ad annum 713.) Maiore domus principatum Regni vſurpat. Et ſubdit idem Auctor ad annum ſequentem: Franci contra Theodoaldum damnoſo vtrimque bello confligunt, eoque victo, Raginfredum Maiorem domus, & Chilpericum Regem ſtatuunt. Carolus de cuſtodia nouercæ mirabiliter eripitur, moxque Principatum ſuum de manu Raginfredi extorquere nititur, primoque Radbodum Ducem Freſonum Raginfredi auxiliarem aggreſſus, multum exercitus damnum conſequitur. Ita Sigebertus. Annales Pithœani ad eumdem annum poſteriora paulò diſtinctiùs narrant hiſce verbis: Poſt mortem Pipini Plectrudis

De Principatu crudeliter certatur.

Caroli Martelli prima infelix pugna.

CAROLVS MARTELLVS V. BRAB. PRINC.

ctrudis eius vidua, incomparabili odio contra Carolum ſuccenſa, custo-
dia eum publica obſeruari iubet. Vnde ille liberatus, primo certamine
contra Radbodum Regem Friſonum, qui Coloniam vſque venerat,
menſe Martio pugnans, dum fortiter dimicat, magnum exercitus ſui
716 damnum conſequitur. Exinde verò anno ſeptingenteſimo decimo ſexto
Raginfridus Maior domus & Chilpericus Rex cum exercitu fines Co-
lonienſium & regiones Rheno contiguas vaſtans, acceptis à Plectrude
muneribus reuertuntur. Sed anno ſequenti iidem Raginfridus & Chil-
Hinc Pariſios vſque hoſtes profligat.
pericus Rex in Vinciaco die Dominica ante Paſcha cum Carolo pu-
gnantes terga verterunt, quos Carolus fugientes cædendo perſequitur
vſque Pariſios. Sic Pirhœana. Sigebertus narrat hanc pugnam vno an-
no ſetiùs, exprimitque pugnam commiſſam apud Vinciacum in pago
Cameracenſi, & Dominica ante Paſcha, quod erat tertio Kalend. Apri-
718 lis. Porrò anno ſeptingenteſimo decimooctauo Carolus victor rediens,
Coloniam venit, receptiſque à Plectrude theſauris patris ſui, Regem
Item ſecundo eoſdem vincit.
ſibi conſtituit Lotharium. Chilpericus verò & Raginfredus auxilio Eu-
donis Ducis Aquitanorum, inſtaurata rurſus acie, ſuperati fugantur à
Carolo. Ita Annales veteres à Pithœo editi. Et eodem anno (teſte Sige-
berto, ſimulque Actis ſancti Vulfranni Epiſcopi) Radbodus ſeu Rab-
baudus Friſonum Dux prædicatione Vulfranni Epiſcopi ad hoc addu-
ctus, vt baptizari deberet, cùm vnum pedem in lauacrum intuliſſet,
alterum pedem retardans, interrogauit, vbinam plures ſuorum maio-
rum eſſent, in inferno an in Paradiſo? Vbi cùm audiiſſet plures eſſe in
inferno, Chriſto dicente, Qui autem non crediderit, iam condemnatus
Radbodus Friſonum Dux irriſor Baptiſmi malè perit.
eſt, intinctum pedem extrahens, Sanius eſt, inquit, vti plures quàm
pauciores ſequar. Et ita ludificatus à dæmone, qui promiſerat, quòd
tertia inde die ei incomparabilia bona daret, ipſa die ſubita morte periit.
Anno verò ſequenti Carolus Dux ad Eudonem mittit, & Chilpericum,
qui ad eum confugerat, per Legatos recipit, quo tempore Rex Lotha-
720 rius mortuus eſt. Anno quoque proximo (qui fuit Chriſti ſeptingenteſi-
mus vigeſimus) mortuo Chilperico Carolus Theodoricum in ſede Re-
gni conſtituit. Sic Annales illi veteres à Pithœo editi. Porrò anno 721.
Carolus vſque Andegauos victor peruadit.
Carolus Raginfredum perſequens, Andegauis vrbe capit; poſteà Saxo-
nes vaſtando, victor redit. Nec tamen neglexit intereà quæ Dei ſunt,
quod teſtatur Diploma apud Hedam his inter cetera verbis: Ego Dei «
nomine illuſter vir Carolus Maior domus, filius Pipini quondam, cogi- «
tans caſum humanæ fragilitatis, qualiter peccata poſſum abluere, & do- «
Donatio eius facta ſanctiſſimo Willibrordo.
nante Deo ad æterna gaudia peruenire: idcircò donamus à die præſen- «
ti per hanc paginam, hoc eſt ad Monaſterium quod eſt infra muros in «
Traiecto caſtro conſtructum, vbi & Apoſtolicus vir D. & in Chriſto «
pater

» pater noſter Willibrordus Archiepiſcopus ſub ſanctæ conuerſationis
» Cœnobitali ordine cuſtos præeſſe videtur, omnem rem in Fiſci ditioni-
» bus, quidquid in ipſo Traiecto caſtro, tam infra muros quàm à foris,
» cum omnibus adiacentiis vel appẽditiis; & ſimiliter villam vel caſtrum
» nuncupatum Fethna, ſitum in Inſterlaco, cum omni iure & ſoliditate
» ſua, omnes adiacentias vel appenditias tam ad ipſam villam Fethnam
» caſtrum, vel etiam ad iam dictum Traiectum caſtrum; quidquid dici
» vel nominari poteſt, hoc eſt vnà cum manſis, terris, caſis, domibus, man-
» cipiis, paſcuis, ſiluis, aquis, aquarumque decurſibus; greges cum pa-
» ſtoribus vtriuſque generis, ſexus, mobilibus & immobilibus. Et quid-
» quid exinde Patres iam dicti Monaſterij vel Rectores pro eorum oppor-
» tunitate facere decreuerunt, liberam & firmiſſimam in omnibus ha-
» beant poteſtatem. Actum Herſtallio villa publica in ipſo die Kalẽd. Ia-
» nuarij, anno ſecundo regnante glorioſo domino Theodorico Rege. Si-
» gnum illuſtris viri Caroli Maioris domus, Signum Carolomanni filij
» eius, Signum Garinonis, Signum Odonis, Signum Baldrici, Abbonis,
» Engilbaldi, &c. Ita ibi apud Hedam ſine vllis titulis. Nihilominùs in alio
Diplomate apud eumdem hoc modo ſubſcribitur: Signum Caroli in-
luſtris viri, Signum Saleconis Comitis, Signum Folcarij Comitis, & ita
in aliis. Porrò poſt hæc anno Chriſti 722. idem Carolus Dux Alaman- *Alamanni*
nos & Baioarios armis ſubigit, & biennio pòſt, tranſito Ligere, Eudo- *& Baioarij*
nem Aquitanorum Ducem fugat, vaſtata & incenſa regione eius. Vnde *à Carolo*
factum eſt, vt anno poſt Chriſtum natum ſeptingenteſimo vigeſimo *ſubacti.* 725
quinto Saraceni, qui Hiſpaniarum magnam tunc partem tenebant, ab
Eudone in auxilium vocati, cum Rege ſuo Abdirama ad Garomnam,
Burdigalamque venirent, cunctaque loca vaſtarent, (verba ſunt vete-
rum illorum Annalium) & Eccleſias igne cremarent, Baſilicam quoque *Saraceni*
ſancti Hilarij Pictauis incenderent. Sed his anno ſequenti Carolus cum *Gallias*
manu valida occurrens, & auxilio Dei fretus, Regem eorum cum infi- *vaſtant.*
nita multitudine proſtrauit, deuictiſque hoſtibus cum triumpho re-
greditur. Ita Annales illi à Pithœo editi. Sigebertus, etſi vno anno ſe-
riùs quàm oporteat, pleniùs tamen in hunc modum narrat: Eudo, in-
quit, Dux Carolo inferior per omnia, Saracenos contra eum inuitat ex
Hiſpania, qui cum omnibus familiis ſuis, quaſi in Galliis habitaturi
Garumnam tranſeunt, omnia deuaſtant, Eccleſias Dei cremant. Qui-
bus Carolus Dei auxilio fretus bello concurrit, & ex eis trecenta octo- *Cadit Ca-*
ginta millia cum Rege ſuo Abdirama peremit, & mille quingentos tan- *rolus Sara-*
tùm ſuorum amiſit. Eudo quoque Carolo reconciliatus, caſtra Sarace- *cenos ad*
norum irrupit, & reliquias eorum contriuit. Hæc Sigebertus; & adſti- *trecenta & ampliùs millia.*
pulantur Paulus Diaconus, Anaſtaſius Bibliothecarius, & alij; tantùm

quòd non niſi trecenta quinquaginta millia cæſa quidam volunt: ſed
727 exigua diſcrepantia eſt in tanto numero. Exinde verò anno 727. Caro-
Lugdunum & vicina loca ſibi ſubijcit. lus Butgundiam petens, Lugdunum & ciuitates reliquas ſuæ ditioni
ſubegit; & anno ſequenti Eudo Dux moritur, & Carolus Aquitaniæ
prouinciam abſque bello recipit. Ita Annales Pithœani. Sed Sigebertus
hoc modo: Carolus in Waſconia cum Eudone pugnat, eumque Prin-
cipatu & vita priuat. Ceterùm anno Chriſti ſeptingenteſimo vigeſimo
nono, teſtantibus iiſdem Annalibus à Pithœo erutis, Carolus nauali eue-
ctione Regnum Friſonum ingreditur, interfectiſque quamplurimis,
Popponem Ducem eorum interimit, ſubuerſiſque lucis & fanis, victor
731 cum præda magna reuertitur. Hinc verò biennio pòſt, anno ſcilicet ſe-
Item victoria eius alia plures. ptingenteſimo trigeſimo primo, aſſumptis armis, vrbem Auennionem
in extrema Gallia, obſidione vallat, inſtructiſque machinis capiens, ma-
gnam Saracenorum ſtragem edit. Anno quoque proximo Gothorum
fines penetrans, Narbonem obſidet, Rege Saracenorum Athirua intus
incluſo. Quod audientes Saraceni, de Hiſpania anno ſequenti armati ſu-
perueniunt: contra quos Carolus dimicans, Regem cum populo vſque
738 ad internecionem deleuit. Inde anno Chriſti ſeptingenteſimo trigeſimo
octauo regionem Prouinciam ingreſſus, Maurorum Ducem, qui du-
dum Saracenos per dolum inuitauerat, fugere compulit. Ita Pithœani
Annales. Sigebertus etiam hoc ipſo anno ſic pleniùs: Arelate vrbe Gal-
liarum capta à Saracenis, & omnibus circumquaque demolitis, Caro-
lus adſcito ſibi ad auxilium Luitprando Rege Longobardorum, eis oc-
currit, eoſque terrore nominis ſui in fugam vertit. Et adſtipulatur quo-
que Regino Chronologus qui ante annos ſeptingentos claruit, eadem-
que totidem pænè verbis commemorat. Demum Dux Carolus anno
741 Chriſti nati 741. Ducatus ſui vigeſimo ſeptimo (ſic loquuntur veteres
Moritur Martellus anno Ducatus 27. Annales) moritur, & apud ſanctum Dionyſium ſepelitur; cuius filij
Carlmannus & Pipinus ſub obtentu Maior-domatus totius Franciæ
Regnum ſuſcipiunt, & inter ſe diuidunt. Sic ferè Annales & Hiſtorici
An verum ſit quod habetur de hoc Carolo in Iure Canonico 16. quæſt. 1. omnes. In Iure Canonico 16. quæſt. prima & alibi traditur de Caroli
huius æterna damnatione reuelata, & corpore in ſepulchro non reperto:
ſed incertę fidei iſta exiſtimo cum Baronio, qui ſic de eo concludit: Quin
ipſe ſanctus Bonifacius, qui aſſeritur inſpector fuiſſe ſepulchri, in Epi-
ſtola ad Elibaldum durum Anglorum Regem, quem nitebatur ad pœni-
tentiam excitare, non niſi iſta habet: Carolus quoque Princeps Franco-
rum multorum Monaſteriorum euerſor, & Eccleſiaſticarum pecunia-
Sperat de eo Baronius meliora. rum in vſus proprios commutator, longa torſione, & verenda morte
conſumptus eſt. Vt ſperandum ſit, ait Baronius, haud abſque pœniten-
tia & confeſſione ex hac vita migraſſe. Sepultus eſt inter Reges Franciæ
in

in æde ſancti Dionyſij iuxta Pariſios. Sepulchro additum eſt, inquit Molanus cap. 10. Militiæ ſacræ Ducum Brabantiæ, hoc Epitaphium:

Iſte Brabantinus Dux primus in orbe triumphans,
Malleus in mundo ſpecialis Chriſticolarum,
Dux Dominuſque Ducum, Regum quoque Rex fore ſpernit.
Non vult regnare, ſed Regibus imperat ipſe.

Conſtans traditio eſt, Carolum hunc Legiam (nunc Leodium) donaſſe ſanctiſſimo Huberto & ſucceſſoribus eius Leodiēſibus Epiſcopis. Interpretor cum Molano noſtro, in expiationem fœdæ necis S. Lamberti: de qua ſuprà ad annum 698. Sed doleo in laborioſis alioqui R. D. Chappiauillij Rerum Leodienſium tribus Tomis, recèns editis, nihil hac de re certius erutum. Huius Principis tempore S. Hubertus in Taxandria & Brachbanto fidem Chriſti mirabiliter ampliauit; de quo ſic in eius Vita à coæuo grauiſſimè conſcripta: Inſtabat iuxta Apoſtoli mandatum prædicans opportunè, importunè, atque adeò tantā eum gratia verbi, virtus Spiritus ſancti donauerat, vt non modò è vicinis, verùm etiam è longinquis locis ad eum populi concurrerent, idolórumque cultum, nec non profanum eorum obſeruationis ritum cum auctoribus eorum teſpuerent, atque olim ſibi veneranda templa terræ coæquarent, puluerémque eorum veluti immunditiam, deteſtantes per diuerſa diſpergerent. Omnem namque Arduennam hiſce cultibus hactenus mancipatam in breui ſacrilega ſeruitute liberam famulitio Domini ſubiugauit. Et pergit ad noſtram Brabantiam: Si qui autem, faceſſente generali idolorum cultu ſupereſſent, qui more ſacrilego, aut puluetis eorum reuerentiam haberent, vel cetera huiuſmodi obſeruari debere vſu nefando putarent, hos ad ſe deductos triennij pœnitentia plectebat; ſicque præliator Domini ſtrenuè aduerſarias inſequendo ac proterendo virtutes, imperium Domini in fines eorum longè lateque ampliauit; ita vt Taxandria & Brachbante, eorum detegendo inſidias, eos penitus annullaret, effigieſque idolorum populi Chriſti gratia illuminati confringerent, & penitus abdicarent. Et tandem felicem eius obitum commemorans: Et quidem iuxta quod vir Dei ſuper ſepulturæ ſuæ celebratione ote præſago actitandum fore diſpoſuerat, nos fideliſſimi ac deuotiſſimi eius famuli flebiliter executi ſumus (ſicut ſcilicet & triginta dierum ſpatio euoluto, corpus eius ad eumdem quoque adueximus locum) cùm interim rogatu quorumdam illuſtrium virorum Brachbantum vir ſanctus perrexit, Baſilicam nouo opere conſtructam Domino dedicaturus. Vbi cùm omnia ritè peregiſſet, iamque ſermonem exhortationis etiam ab hora tertia vſque in horam ſextam protraxiſſet, die ad veſperam vergente nauem aſcendens, ab eodem loco ſecundo milliario ſecedit; ac deinde

Creditur Leodium ab eo S. Huberto & ſucceſſoribus traditum.

S. Hubertus idololatriam ex Arduenna profligat.

Item ex Taxandria & Brachbanto.

Conſecrat S. Hubertus eccleſiam, forte Hallis, certè in vicino.

deinde equo conſcenſo, tandem domui propriæ inducitur, noctis tranſacta non minima parte. Nec multum effluxit temporis; & ecce tactus febre, adſtantibus pueris ſuis, (quos olim pro ſuis ſanctis meritis, dæmonum tartareis vocibus eiulantes, ab eorum incurſibus eripuerat atque ſaluauerat) nobiſque vnà cum eis, inter verba orationis efflauit ſpiritum Angelicis miſcendum cœtibus. Porrò corpus eius è loco obitus, qui vocatur Fura, transfertur Leodium (quæ loca à ſe differunt millibus triginta) per omnem reuerſionem piis ouibus lugubri concurſu certatim paſtorem ſuum celebrantibus. Hæc ibi: quæ prolixiùs recitauimus, tum ob tam inſignia antiquitatis Brabanticæ monumenta, tum quòd Fura caſtrum, quod eſt inter Louanium & Bruxellam, vocetur hîc proprium ſancti Huberti domicilium. Vnde vanum non eſt, ſuſpicari, illud caſtrum ſancto Huberto, antequam eſſet Epiſcopus, ab vxore Floriberta filia Beggæ (ſic eam deſcribunt quidam Annales, certè & in Vita eius iam citata nominatur Floribertus eius filius) in dotem fuiſſe allatum. Quidquid ſit, hîc liquet Furam fuiſſe proprium S. Huberti peculium.

Origo, ni fallor, morbi dicti vulgò, S. Huberti.

Fura caſtrum, propria S. Huberti domus: & vnde?

Externa inſigniora.

717 In externis ſeu peregrinis inſigniora hæc ſunt: Anno Chriſti ſeptingenteſimo decimo ſeptimo, res Hiſpanicas in deterius eſſe dilapſas. Siquidem duæ præcipuæ ciuitates hactenus integræ conſeruatæ, Legionenſis & Toletana, à Saracenis captæ; illa vi, hæc proditione Iudæorum miſerrimè exciſæ ſunt: reſidui verò Gothi in ardua montium Pyrenæorum, Aſturiorum & Gallæciæ, ſe receperunt; & Saraceni, vniuerſæ iam Hiſpaniæ imperitantes, Cordubam ſibi Regni ſedem elegerunt. Hæc ſummatim ex Tudenſi. Sed biennio pòſt, eodem Tudenſi teſte, Aſtures omnes in vnum collecti ſuper ſe Principem conſtituerunt Pelagium Regis Theodorici Spathatrium; quem in prægrandi ſpelunca, loci natura munita degentem, cùm Saraceni primùm per Oppam Archiepiſcopum Toletanum Witizæ Regis filium blandis verbis, poſteà aperto Marte per validiſſimum militum octoginta millium exercitum appetiiſſent, idem Pelagius viginti millia illorum cum Duce occidit, Oppam cepit, reliquos fugauit, qui ferè omnes in præruptis montium & aquarum inundationibus oppreſſi ſunt, ope & interceſſione ſanctiſſimæ Dei Genitricis: cuius ideò memoriæ ſpelunca illa dicata eſt, dictaque ſancta Maria de Couadouga. Sed ecce non multò pòſt, nempe anno ſeptimo Leo-

Toletum & Legio ciuitates Hiſpaniæ à Saracenis captæ.

Aſtures ſe ſtrenuè Saracenis obijciunt nixi ſimul ope Deiparæ.

723 nis Iſaurici Imperatoris, teſte Theophane (eſt is annus Chriſti 723.) oritur in Oriente quoque tetra illa peſtis Iconoclaſtarum, his initiis. Erat hoc anno Dux quidam Iudæorum ex Laodicea maritimæ Phœnicis oriundus, nomine Serantapicus, homo præſtigiator ac maleficus. Promiſit is Gizido Saracenorum Principi, effecturum ſe, vt is triginta annos Principatum retineret, ſi omnes ſacras Imagines ab Eccleſiis Chriſtiano-

ſtianorum, quæ ſub ditione eius eſſent, auferri mandaret. Cui credens
Gizidus, ſpe & deſiderio longioris vitæ, Edictum continuò generale
promulgauit, quo omnes omnino imagines & picturæ, ſiue ex in tabu-
lis, ſiue in opere muſaico, in parietibus ſiue in vaſis ſacris, aut indumen-
tis & altaribus eſſent, expungi & auferri iuſſit, omneſque inſuper ſta-
tuas, etiam quæ in foribus ornatus gratia collocantur, diſiecit, miſſis He-
bræis & Arabibus, qui eaſdem comburerent, ipſaſq; Eccleſias, alias qui-
dem calce, alias aliis coloribus dealbarent vel incruſtarent. Hæc de ori-
gine Iconoclaſtarum Theophanes, & adſtipulatur Damaſcenus grauiſ-
ſimus Scriptor eius ſeculi: vt conſtet quibus gloriari poſſint anteſignanis
hodierni Iconoclaſtæ. Sed & eadem ratione dementatus Imperator Leo
Iſauricus, quòd Iudæus quidam impoſtor ei Imperium prædixiſſet, non
multò pòſt, nempe anno Chriſti 726. & ipſe Edictum tale contra Imagi-
nes promulgauit, ac deinceps ſupra modum mira tyrãnide Orthodoxos
per multos annos vexauit, aliis dira morte mulctatis, proſcriptis aliis, di-
uerſi generis cruciatibus aliis afflictatis, ludibriiſq; popularibus expoſi-
tis, pręter multitudinem haud mediocrem illorum, qui voluntario exilio
extorres facti, abdita montium & receſſus ſiluarum petiêre: quæ omnia
ex Auctoribus, qui horum temporum res geſtas conſcripſerunt, manife-
ſta habentur. Quin cùm impius Leo Imperator audiuiſſet ſanctũ Ioan-
nem Damaſcenum inſignes illas tres Orationes pro Imaginũ cultu, quæ
etiamnum extant, edidiſſe; vt in eum vlciſceretur (teſte Ioanne Patriarcha
Ieroſolymitano in Damaſceni Vita, & aliis) ad fraudem ſe conuertens,
per quoſdam ex ſuis egit, vt aliquam epiſtolam manu eiuſdem Ioannis 728
ſcriptam nanciſceretur; eaque Notariis quibuſdam ad imitandos chara-
cteres propoſita, aliam epiſtolam cõfinxit, tamquam ad ſe à Ioanne miſ-
ſam pro ſuſcipienda traditione ſeu proditione Regię Saracenorum ciui-
tatis Damaſcenæ in ipſius impij Leonis manus, eamq; ad Principem Sa-
racenorum Damaſcum, vbi Ioannes morabatur, tranſmiſit. Qua ſibi à
barbaro oſtenſa, Ioannes quidem literarum formas ſuis ſimiles eſſe con-
feſſus eſt, ſed quę in iis continerentur numquam cogitaſſe aſſeuerauit. Ar
magis credens barbarus Imperatori, dexteram Ioannis amputari iuſſit.
Qui domum ſe recipiens, in Oratorio ſuo ante Imaginem Dei Genitri-
cis prouolutus, magna fide exciſam manum priſtinæ ſuæ commiſſuræ
admouit, ac feruentibus orationibus à beata Virgine eius integram re-
ſtitutionem expetiit, quò poſſet illius miniſterio, Chriſti Domini, eiuſ-
demque ipſius Matris laudes ſcriptis celebrare. Nec mora, cùm obdor-
miuiſſet, viſione potitus S. Dei Genitricis, experrectus manum ſanatam
reperit, linea tantùm velut cicatrice relicta, qua locus amputationis de-
monſtraretur. Hæc Auctor ille fideliſſimus.

Iconomachi primi innotescunt Iudæi & Saraceni.

Item Leo Imp per-suasus à Iudæo in cultores Imaginum sæuit.

Idem ementitis literis Ioannis Damaſceno propugnatore Imaginum dexteram abscindi curat.

Damaſceno oranti ante imaginem Deiparæ manus abſciſſa reſtituitur.

PIPI-

PIPINVS REX

FILIVS PRÆCEDENTIS,

VI. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis viginti ſeptem.

Limites partitionis inter filios Martelli.

DVOS reliquiſſe filios Carolum Martellum, Carlomannum & Pipinum, eoſque paternos Principatus inter ſe, defuncto patre, diuiſiſſe, ſuperiùs indicauimus. Verùm qui fuerint limites partitionis, non ſatis apud Auctores explicatum inuenio. Plures Alemanniam & Auſtriam Carlomanno ceſſiſſe volunt: quod & ego eatenus probo, vt quæcumque reſpectu Belgarum & Gallorum vltra Moſam & Rhodanum ſita ſunt, Carlomanni fuerint; quæ verò citra eoſdem fluuios, Pipini. nec tamen contendendum reor: nam poſt paucos, vti docebimus, annos omnia ad Pipinum deuoluta ſunt, & bella etiam prima omnia ferè coniunctim geſſerunt. Ipſorum ingreſſum Aimoïnus his verbis deſcribit lib. 4. c.58. Carolus vita decedens tres filios heredes reliquit, Carlomannum ſcilicet, Pipinum, atque Grifonem. Quorum Grifo, qui ceteris maior natu erat, matrem habuit nomine Suanahildem, neptem Odilonis Baioariorum Ducis. Hæc illum maligno conſilio ad ſpem totius Regni concitauit; in tantum, vt ſine dilatione Laudunum ciuitatem occuparet, ac bellum fratribus indiceret. Qui celeriter exercitu collecto, Laudunum obſidentes, fratrem in deditionem accipiunt: atque inde ad Regnum ordinandum, ac prouincias quæ poſt mortem patris à Francorum ſocietate deſciuerant, recuperandas, animos intendunt, & vt in extema profecturi, domi omnia tuta dimitterent, Carlomannus Grifonem ſumens fratrem, in nouo caſtello, quod

Pipinus & Carlomānus fratrem Grifonem ſuperant.

742 iuxta Arduennam ſitum eſt, cuſtodiri fecit. Hęc ille. Itaque anno ſeptingenteſimo quadrageſimo ſecundo (verba ſunt Annalium à Pithœo editorum) Carlomannus & Pipinus Hunaldum Aquitaniæ Ducem imperio ſuo reſiſtentem, bello ſuperatum, ad Waſcones fugere compellunt: ſimul & Alamannos, Duce Theobaldo rebellare tentantes, mira celeritate comprimunt. Ita Annales illi, & conſonant Sigebertus & Regino. Et eodem anno (teſte Sigeberto) ſanctus Bonifacius Germanorum Apoſtolus & Archiepiſcopus Moguntinus inſigne illud Cœnobium Fulden-

Iidē Aquitanos & Alamannos rebellantes comprimunt.

PIPINVS III. REX FRANCIÆ, VI. BRAB. PRINC.

D

Fundatur à Carlomanno Cœnobium Fuldenſe.

Fuldenſe liberalitate Carlomanni in Buchonia ſilua fundat. Deinde verò anno 743. Carlomannus Saxoniam petit, caſtrum Oſcoburgh capit, & Theodoricum Saxonem pacis obſidem accipit: & eodem anno Odilo Dux Baioariæ, tapta ſorore Pipini, contra eum rebellat; quem Pipinus pugna, quamuis damnoſa, ſuperat. Hæc Sigebertus. Regino Prumienſis ſic: Carolomannus & Pipinus cōtra Odilonem Ducem Baioariorum duxerunt exercitum, & inierunt pugnam, & victores effecti ſunt. Porrò anno 745. Carlomannus & Pipinus ſimul perfidiam Saxonum, vaſtata eorum regione, vlciſcuntur, & caſtrum Ohsburgh capiunt. Sic Pithœana. Addit Regino: Et rurſus captus eſt ſupradictus

Victoria cōtra Baioarios & Saxones.

747 Theodoricus. Sed ecce anno ſeptingenteſimo quadrageſimo ſeptimo Carlomannus, relicta quam tenebat poteſtate, Romam vadit, ibique mutato habitu, religioſè victurus in Caſſinum ad ſanctum Benedictum ſecedit, & Monachus efficitur. Sic Annales à Pithœo eruti, & Marianus quoque hoc ipſo anno. Sed Regino ad annum præcedentem hoc modo diſtinctiùs commemorat: Carolomannus Romam perrexit, ibique ſe totondit, & in Soracte monte Monaſterium ædificauit: ibique aliquod tempus moram faciens, exinde fauorem laudis humanæ timens, vno fido ſocio aſſumpto, cum eo noctu omnibus inſciis aufugit, & ad Caſſinum montem vſque peruenit, diu ibi ignotus latitans. Memorabile eſt quod de eo narrat Leo Oſtienſis in Hiſtoria Caſſinenſi in hæc verba: Accidit, inquit, vt Carolomannus Hebdomadarius ad coquinæ officium deputaretur: cumque in multis ignoranter offenderet, coquus ita exæſtuans ter ei alapam dedit. Quod ille placido vultu pertulit. Sed ab indiuiduo comite indignante, dignitas eius prodita eſt, & deinceps cum magna reuerentia eſt obſeruatus. Addit Volaterranus lib. . eum in Caſſino iuſſum quoque greges loci pauiſſe. Atqui verò anno ſeptingenteſimo quadrageſimo octauo Grypho frater Carlomanni & Pipini poteſtatem quamdam affectans, ad Saxones ſe contulit. Et quidem Pipino per Thuringiam ingreſſo Saxoniam, ſuper fluuium Obacra, in loco qui dicitur Horoheim, Saxones occurrunt, Gryphonem cum eo pacificare cupiētes. Sed Grypho nec Saxonibus nec Francis ſe credens in Baioariam fugit. Sic Annales editi à Pithœo. Anno verò ſequenti Pipinus in Baioariam pergens, Thaſſilonem nepotem ſuū natum ex Hiltrude ſorore ſua, Ducem ibi conſtituit, Gryphone & Lanfrido inde eductis, deditque Gryphoni in partibus Neuſtriæ XII. Comitatus. Sed ille nec ibi ſecutum ſe eſſe ratus, ad Waifarium Ducem Aquitaniæ ſeceſſit. Hæc Annales illi, ita diſtinctis annis. Sigebertus & Regino vtraque adſcribunt anno præcedenti. Denique anno poſt Chriſtum natum quinquageſimo

Carlomannus relicto Principatu fit Monachus.

Carlomanni ſtupenda māſuetudo & pietas.

Pipinus fratrē Gryphonem fruſtrà placare nititur.

750 ſupra ſeptingenteſimum, ſecundùm morem Francorum (verba ſunt Reginonis)

ginonis) electus eſt in Regem, & vnctus per manum ſanctæ memoriæ
Bonifacij Moguntiacenſis vrbis Archiepiſcopi, eleuatuſque à Francis in
Regno in Sueſſionis ciuitate. Hildericus verò, qui falſò (nempe nomine,
non re aut merito) Rex vocabatur, attonſus eſt, & in Monaſterium miſ-
ſus. Sic Regino. Sigebertus exprimit id factum auctoritate Apoſto-

Eligitur & vngitur Rex Francorum primus ſuæ ſtirpis.

lica, & Francorum electione. Itaque paulò pòſt anno 753. Stephanus 753
Papa auxilium contra Haiſtulphum Regem Longobardorum petens,
ad Pipinum in Franciam venit, à quo honorificè exceptus, apud Pari-
ſios duos filios eius Carlomannum & Carlum vnxit in Reges. Ita An-
nales Pithœani. Eodem anno ſignatum habetur, referente Grammaio,
Diploma, quo dictus Pipinus Rex donat Adoni affini ſuo terram in
Brauſpantij medio, vbi Scalda *Tylam excipit, dictam Francis Maſli-
nas. De quo Adone & quanta pietate is ſanctum Rumoldum exceperit,
iſta leguntur in Actis eiuſdem ſancti viri: Diuinitatis (ait Auctor) ſe
committens conſilio beatus Rumoldus, compendioſâ peregrinatione
Româ reuerſus, Galliaſque ingreſſus, in eas Occidentalium partes ſe de-
ponit, vbi Scaldis fluuius æſtum maris in Rupetam vſque remittit. Lo-
cum incolæ Machliniam dicunt, propter maris Malinam & Ledonam,
quæ certis temporibus cum corniculantis lunæ conſonantia, nunc ac-
ceſſum nunc receſſum faciunt, nec vltrà quàm ad huius loci fretum vel
damna, vel lucra ſua commutant. Nobilium ibi quidam *Odo nomine
Comitatum gerebat, cum æquè moribus & genere nobili coniuge. Qui
ſolita religione virum mox viſum hoſpitio inducunt, atque ad comma-
nendum poſtulant & impetrant. Felices ambo tali hoſpite, ad cuius ſci-
licet ingreſſum diuina iocundati ſunt benedictione. Iuxta tempus &
diem à Sancto prædictum, de priùs ſterili filius naſcitur; exceptus homi-
ni Dei præſentatur: qui ſuſceptum Baptiſmate abluit, & Libertus no-
men imponit. Hæc & plura ibi, de eodem Liberto à ſancto Rumoldo
poſt ſubmerſionem à morte ſuſcitato, & ibidem gregi Dominico præfe-
cto, ac tandem vtroque martyrij laurea coronato. Sed ad ſuperiora re-

**Dylam*

S. Rumoldus appellit Mechliniã.

**aliàs Ado*

Idem & ſterili filium impetrat, & ſubmerſum ad vitam reuocat.

deamus. Anno 754. Carlomannus (iam Monachus, vti oſtendimus) fra- 754
ter Pipini, cum conſilio Haiſtulfi Regis Longobardorum in Franciam
veniens ad perſuadendum fratri, ne exercitum in Italiam duceret, non
poſt multos dies Luduni vita deceſſit. Et nihilominùs Pipinus Italiam
ingreſſus, Haiſtulfum ſuperatum, & Papiæ incluſum, obſides dare, &
res ſancti Petri reddere ſacramento conſtringit. Et Stephanus Papa du-
ce Hieronymo fratre Pipini Romam reuertitur. Sed anno ſequenti
Haiſtulfus ſacramenta mentitus, collecto exercitu, Romam impu-
gnando circumdat, omnia extra vrbem ferro & igne vaſtans: cuius rei
nuntium Pontifex marino itinere miſſis Legatis Pipino inſinuans, de- 755

Pipinus Regem Longobardorum res ſancti Petri reddere ſacramento conſtringit.

precatur & obteſtatur, ne inceptum opus, quod S. Petro promiſerat, imperfectum relinquat. Itaque iterùm Pipinus Italiam ingreſſus Haiſtulfum Papiæ incluſum obſidet, Rauennam cum Pentapoli reddere compellit, & per Folradum miſſum ſuum S. Petro Apoſtolo & Stephano Papæ tradit. Sic dicti Annales Pithœani. Et eodem anno S. Bonifacius, conſecrator Pipini, præſcius martyrij ſui ſcribit dicto Fulrado Capellano Pipini in hæc verba plena ædificationis: Bonifacius gratia Chriſti Epiſcopus, chariſſimo conſacerdoti Fulrado presbytero. Deprecor vt « meo verbo glorioſum & amabilem Regem noſtrum Pipinum ſalutes, « & vt illi referas, quid mihi & amicis meis ſimiliter eſſe videtur, quòd vi- « tam iſtam temporalem citò debeam finire. Propterea deprecor magni- « tudinem Regis noſtri pro nomine Chriſti Filij Dei, vt mihi nunc vi- « uenti indicare & mandare dignetur, circa diſcipulos meos, qualem mer- « cedem noſtram de illis facere voluerit. Sunt enim penes omnes peregri- « ni, quidam Presbyteri per multa loca, quidam Monachi per cellulas no- « ſtras, & infantes ad legendas literas ordinati: ſunt etiam aliqui ſeniores, « qui longo tempore mecum viuentes laborauere, & me adiuuabant. De « his omnibus ſollicitus ſum, vt poſt obitum meum non diſpergantur. Et « propterea hoc fieri maximè peto, quia Presbyteri mei prope Marcam « Paganorum pauperculam vitam habent; panem acquirere ad mandu- « candum poſſunt, ſed veſtimenta ibi inuenire non poſſunt, niſi aliunde « conſilium & adiutorium habeant. Et ſi pietas Chriſti hoc vobis inſpira- « uerit, per hos miſſos meos præſentes aut per literas pietatis veſtræ hoc « mihi mandare non dedignemini, vt eò lætior in mercede veſtra vel vi- « uam vel moriar. Extat epiſtola apud Baroniũ, digna quæ legatur. Et non « multò pòſt ſanctus Bonifacius cum ſociis aliquot cæſus eſt à Friſonibus, qui nuper baptizati, & præſtituto die ad ſacram Confirmationem accipiendam (ſic loquitur Auctor antiquus eius Vitæ) ab eo expectari, agente dæmone, in lictores conuerſi erant. Porrò anno ſeptingenteſimo quinquageſimo ſexto Thaſſilo Dux Boioariorum auunculo ſuo Pipino reconciliatur. Sic Sigebertus. Regino Prumienſis Chronologus paulò pleniùs: Rex Pipinus palatium ſuum tenuit in Compendio, ibi Thaſſilo venit Dux Baioariorum, & per ſacramenta multa iurauit Pipino & filiis eius. Et anno ſequenti Pipinus in Saxoniam iter fecit, & in munitiones Saxonum per virtutem introiuit, & in loco qui dicitur Sirina multæ ſtrages factæ ſunt de populo Saxonum. Et tunc promiſerunt ſe omnem voluntatem Regis facturos, tributum etiam præſtandum, equos ſcilicet trecentos per ſingulos annos. Iſta Regino. Annales Pithœani & Fuldenſes huic anno iſta adſcribunt: Conſtantinus Imp. Pipino Regi inter cetera munera etiam organum mittit. Et nihil additur præterea. Et totidem

Iterùm contra eumdem in Italiam venit.

Epiſtola aurea ſancti Bonifacij ad Capellanum Pipini.

O paupertatem!

S. Bonifacij & ſociorum martyrium.

756

Thaſſilo Dux Baioariorum reconciliatur auunculo ſuo Pipino.

Saxones annuum tributum trecentorum equorum promittunt.

dem ferè verbis idem commemorat Regino ad annum præcedentem;
quę idcircò ſtudioſè hîc inſero, vt conſtet, hoc ſaltem tempore vſum or-
ganorum apud Occidentales innotuiſſe: nam quòd dicitur Vitalianus
Papa ante annos ferè centum priùs eorum vſum induxiſſe, non ſatis cer-
tum eſt. At verò anno deinde ſeptingenteſimo ſexageſimo, eodem Re- 760
ginone teſtante, Pipinus Rex cernens Waifarium Aquitaniæ Ducem
minimè conſentire, vt iuſtitias faceret Eccleſiis, quæ erant in Francia, de
rebus & poſſeſſionibus illarum, quæ in ſuo Ducatu erant; iniit conſi-
lium, vt pergeret in Aquitaniam, & peruenit vſque ad locum, qui dici-
tur Theodad. Quod cùm cognouiſſet Waifarius, timore perterritus
dedit obſides ad Algarium ſuum propinquum, & mandauit Pipino, ſe
redditurum quidquid ſuptadictus Rex quærebat in cauſis Eccleſiaſti-
cis. Sed ecce (pergit idem Regino ad annum ſequentem) cùm Pipinus
Rex Synodum teneret in villa quę dicitur Duria, nuntiatum eſt ei, quòd
Waifarius vſque Cabilonem omnia vaſtaſſet; & protinus exercitum
mouit, & Aquitaniam ingreſſus multa caſtella cepit, ſcilicet Burdellum,
Clarum-montem, Cantellam & Auemen, & peruenit vſque ad Leoni-
cas, vaſtando omnia. Sic Regino. Annales Pithœani hoc modo, licet
vno anno tardiùs: Pipinus cum Carlo filio Burbonem, Canitelam, Clar-
montem, aliaſque ciuitates & caſtella pugnando cepit, aliiſque quàm
plurimis eius dominationi ſubiectis, etiam Bituricam expugnat. Anno
verò 763. Thaſſilo nepos Pipini de exercitu Regis ſe ſubducēs, ad Baioa-
rios ſeceſſit. Quare anno proximo Rex Pipinus habuit placitum ſuum 763
in Wormatia (verba ſunt Reginonis) & cauſam diligenter pertractauit
inter Waifarium & Thaſſilonem. Et ſimiliter anno 765. placitum ha- 765
buit apud Attiniacum, & eodem anno ſicut ſuperiori nuſquam profe-
ctus eſt. Celebrauit autem Natalem Domini in Aquiſ-villa, & Paſcha
ſimiliter. Anno verò ſeptingenteſimo ſexageſimo ſexto pertexit iterùm
Rex Pipinus in Aquitaniam, & placitum ſuum habuit in Aurelianis ci-
uitate, & reſtaurauit Argentinium caſtrum, quod anteà à Waifario
fuerat deſtructum, ibique Francos dimiſit ad continendam Aquita-
niam; ſimiliter & in Biturigis fecit. Et celebrauit Rex Natalem Domi-
ni in Salmoniaco, & Paſcha in Gentiliaco. Dehinc verò anno proxi- 767
mo Rex in ſuptadicta villa Synodum magnam habuit inter Romanos
& Græcos de ſancta Trinitate & Sanctorum imaginibus: de quo argu-
mento poſteà pleniùs in Carolo Magno, Pipini huius filio, ad annum
ſeptingenteſimum nonageſimum quartum. Ceterùm, poſt hæc Aquita-
niam ingreſſus Pipinus per Narbonam, cepit Toloſam & Ganaldanem,
& celebrauit Paſcha in ciuitate Vienna. Et eodem anno menſe Auguſto
iterùm Aquitaniam ingreſſus, vſque Biturigas venit, ibique Synodum
D 3 tenuit;

Organum miſſum Pipino Conſtantinopoli.

Vlturus iniurias Eccleſiarum, Aquitaniam ingreditur

Inter alias ciuitates etiam Bituricam expugnat.

Iterùm ingreditur Aquitaniam.

Capit Toloſam & alia loca.

tenuit; & inde profectus vſque ad Garomnam venit, multas rupes & ſpeluncas cepit, nec non caſtra Scoraliani, Forunam, & Petrociam, & reuerſus eſt Biturigas, vbi nuntiatum eſt ei de obitu Pauli Papæ. Ibi etiam celebrauit Natalem Domini. Denique anno ſeptingenteſimo

768 ſexageſimo octauo (pergit idem Regino, quem hîc ceteris exactiorem inuenio) Rex Pipinus iter faciens Rhemiſtagnum cepit, ad Santonas ciuitatem vſque peruenit, & ibi cepit matrem Waifarij & ſororem eius & neptes eius. Atque inde perrexit in locum qui dicitur Monres: ibi Heriduicus venit ad eum, qui habebat aliam ſororem Waifarij, & inde reuerſus Paſcha celebrauit in caſtro quod dicitur Sles. Poſt hæc verò aſſumens ſecum Bettradam Reginam ad Santones ciuitatem peruenit, ibiq́ue Reginam cum famulis dimiſit, & Petragoricum perrexit. Et interempto Waifario (à ſuis interemptum dicit Sigebertus in gratiam Pipini) cum triumpho victoriæ ad Santones reuerſus eſt, ibiq́ue moram faciens poſt aliquot dies ægrotare cœpit. Et inde profectus Turones venit; ad Oratorium ad ſanctum Martinum perrexit: inde egreſſus Pariſios ad S. Dionyſium vix peruenit, ibiq́ue diem clauſit extremum, 8. Idus Auguſti. Hæc Regino, additq́ue de filiis eius Carolo & Carlomanno mox 7. Idus Octobris eleuatis in Regnum. Sed nos de iis mox ſuo loco. Claruit ſub hoc Pipino Rege in Brabantia vir illuſtris ſimul & pietate & bellicis rebus, Gummarus, de quo inter cetera hæc leguntur in Actis eius grauiter conſcriptis: Diuus Gummarus præclara ſtirpe ortus apud Emblehem Rienſis prouinciæ vicum natus eſt & enutritus. Qui cùm bonorum operum flores emitteret, ad aulam Regis perductus eſt à parentibus ſuis. Pipinus eo tempore Regni habenas moderabatur. Et ab illo quidem Gummarus ſuſceptus eſt, ſed mallet vtique Deo ſeruire. Nec multum temporis defluxit, & magna præfectura honoratus eſt. Libet recitare rem magnæ pietatis plenam. Non vlla incitante libidine, ſed cogente Rege, vxorem duxerat Guuimariam nomine, longè à ſuis moribus diſcrepantem; nam quantum ille humanitate, tantum illa crudelitate redundabat. Cùm ergo iuſſu Regis ad expeditionem ſe pararet vir ſanctus, domus ſuæ totiuſq́ue familiæ curam ei reliquit, admonens vt erga ſubiectos multa vteretur manſuetudine; & ſic profectus eſt. Sed illa quadam beluina feritate poſt eius abſceſſum cœpit ſæuire in ſuos, falsò illis quaſdam affingens culpas. Atque ſub hoc prætextu auferebat eis boues eorum, & omnem poſſeſſiunculam. Cumque nihilominùs abſq; vlla clementia exigeret tantumdem ab illis quantum anteà conſueuerat, illi bobus ſpoliati, inſtar iumentorum colla iugo ſupponentes, ipſi trahebant plauſtra onuſta vſque ad domum illius gementes atque dolentes. Sed vide è contra viri ſancti pietatem. Annis* nouem exactis, cùm

Tertia eius expeditio in Waifariũ Aquitanum.

Triumphans de Waifario venit Pariſios, & paulò poſt moritur.

Hoc tempore claret apud Brabantos ſanctus Gummarus vir illuſtris.

En quàm diſpar coniugium!

*al. ſeptem

cùm dimiſſus à militia rediret exercitus, ſanctus quoque Gummarus *Certè Pipinum in continuis expeditionibus fuiſſe ſuprà patuit.*
remeauit ad ſua. Domum intranti occurrit tota familia; eiulant & clamitant omnes, ſe grauiter cæſos, iniuſtè ſpoliatos, modis omnibus miſerabiliter vexatos. Quod ille videns, animo conturbatus eſt, & verſus ad vxorem, Conturbet te Deus, inquit, ſicut alios perturbaſti. Oportet certè bonum operari ad omnes, maximè ad domeſticos fidei; ſiue enim ſeruus, ſiue liber, omnes in Chriſto vnum ſumus. Eademque hora iuſſit pecus omne è paſtu reduci, & ſingulis quod ſuum erat reſtitui. Hic
cùm ad limina Apoſtolorum tenderet, arborem ad vſum tentorij ſucciſam, importunè cum eo expoſtulante arboris domino, ſuis precibus integram reſtituit, ac dehinc diuina admonitione intra Nethæ ambitum *Præclara aliquot S. Gummari miracula.*
iubetur Oratorium conſtruere, vbi vitam in multa ſanctitate finiuit. In meſſe ſiti deficientibus, baculo terram fodit, & erupit fons largiſſimæ aquæ, qui adhuc viſitur in Emblem, aliiſque multis miraculis claruit in vita & poſt mortem. Locus quietis nunc Lita dicitur, olim Niueſdunt & Ledo. Hoc temporum interuallo anno ſexto Conſtantini Copronymi impij Imperatoris Iconomachi (eſt is annus Chriſti 746.) à die *Externa illuſtriora.*
quarta Auguſti vſque ad Octobris Kalendas, in Oriente factæ ſunt tene- 746
bræ* denſæ, quas ſecuti ſunt terræmotus prodigioſi in Palæſtina ac tota ** caliginoſæ.* *Clades triennales Conſtantinopolis penè incredibiles.*
Syria; & peſtis ingens, Bubonis dicta, è Calabria & Sicilia orta; quæ Conſtantinopolim aduenieus ita eam per tres annos depaſta eſt, vt penè deſertam reddiderit: & cùm repleta cadaueribus fuiſſent omnia monumenta, lacus, vineæ, horti; vix ſupererat locus, vbi mortui ſepelirentur: ea verò peſte qui moriebantur, primò in ipſorum veſtimentis cruciculæ inuiſibiliter imprimebantur, moxque lue tacti vitam finiebant; cùm & inſuper quamplurimi multis ſpectris miſerabiliter vexarentur, vt apertè cerneretur, has à Deo clades immiſſas eſſe, vt homines à peccatis reuocarentur, ipſeque inprimis impius Conſtantinus Imperator his admonitus à blaſphemiis ſuis abſtineret. Verùm ille, vt Pharao quondam, iuſtè à Deo deſertus, obduratus permanſit. Hæc omnia *Flagellatur Iconomachus Imperator, ſed non emendatur.*
Theophanes; quæ eadem confirmantur in Oratione inſigni de S. Platone à ſancto Theodoto Studita, eximiæ ſanctitatis & doctrinæ huius temporis Monacho. Nec de nihilo eſt quod de Conſtantini Copronymi Imperatoris Iconomachi impietate & obduratione dicimus:
docebit eam vel vnicum iſtud quod narrabimus exemplum. Anno Im- 762
perij ſui 22. (eſt is Chriſti 762.) immenſo odio flagrans in Monachos, quos præ ceteris ſibi in promulganda hæreſi aduerſarios experiebatur, cùm audiſſet in Auxentiano monte in Bithynia non longè à Chalcedone poſito, degere magni nominis Stephanum Monachum, gratia miraculorum illuſtrem, potentemque ſermone ad confirmandos in vera

Stephanum monachum in ſuas partes fruſtrà pertrahere nititur.

Religione eos qui vndique ad ipſum confugerent, in hunc mouere bellum ſibi neceſſarium ducens, eumdem primò per Calliſtum Patricium, virum eximia dicendi facultate præditum, in ſuas partes allicere tentauit: conſtantem verò repertum, è cella extrahi, ac militum cuſtodiæ tradi iuſſit; ſed paulò pòſt ob tumultus Schyticos, nempe Bulgaricos, in ſuum Monaſterium reduci curauit. Interim Calliſtus nouis machinis Sanctum oppugnans, calumnias atroces de ipſius in Imperatorem conuitiis & machinationibus, ac cum illuſtri femina vidua, Anna nomine, quæ ab ipſo monaſticum habitum acceperat, turpi conſuetudine, in eumdem intentauit, opera Sergij eiuſdem S. Stephani diſcipuli, & ancillæ ipſius Annæ, quos multis vanis promiſſionibus ad eiuſmodi proditionem attraxerat. Verùm ancilla hæc dominæ ſuæ calumniatrix cùm paulò pòſt in remunerationem proditionis in matrimonium collocata, gemellos filios peperiſſet, ſub mediam noctem repentè conturbati infantes, arreptis maternis mamillis, horrendumque in modum exeſis, eam protinus necauerunt, & vnà cum ea viperini illi fetus extincti ſunt. Quare cùm Imperator ea ſe ſpe fruſtratum videret, vt tamen in Stephanum agere poſſet occaſione delicti cum Anna prætenſi, rurſum ad alias fraudes conuertens animum, chariſſimo ſibi Aulico perſuaſit, vt ſimulans fugam abiret ad Stephanum, & inter Monachos cooptari peteret. Qui cùm poſt importunas preces, fictaſque lacrymas, id ab eodem beato Stephano extorſiſſet, inde arrepta Imperator occaſione (quòd ſcilicet magnis iam anteà pœnis agendum ſanxiſſet aduerſus eos, qui in Monachum aliquem reciperent) ipſum Auxentianum Monaſterium vnà cum Templo incendi, Monachoſque diſpergi præcepit; Stephanum verò variè fruſtrà tentatum, vt pſeudoſynodo aduerſus ſacras Imagines celebratæ ſubſcriberet, poſt multa ludibria in exilium ad inſulam Proconneſum relegauit. Sed poſteà anno Chriſti 765. cùm intellexiſſet ab eo ibi virtute ſanctarum Imaginum Chriſti Domini ac Deiparæ virginis ingentia edi miracula, illum inde Conſtantinopolim reduci iuſſit: vbi poſt longam cum ipſo de ſacrarum Imaginum cultu diſputationem, eumdem in publicum carcerem prætorianum detruſit, quo pariter concluſi tenebantur & alij trecenti quadraginta duo Monachi ex variis locis collecti, omnes aliquo membro ob ſacrarum Imaginum cultum mutilati, aut alia inſigni infamia notati. Deniq; biennio pòſt cùm audiſſet Imperator impius, Stephanum ex carcere prætoriano Monaſterium effeciſſe, nec ceſſare totos dies noctéſque à cantandis Pſalmis & Hymnis diuinis cum aliis ibidem incluſis Monachis, maiori excandeſcens ira, eumdem necari præcepit, atque ita calcibus, fuſtibus, ſaxis, omnibuſque eiuſmodi ſuppliciorum ac contumeliarum gene-

Calumnia enormis in eumdẽ conficta, item fruſtrà.

Tandem alia calumnia in exilium Stephanus pellitur.

765

Qui in gliſcentibus miraculis, carceri includitur.

767

generibus impetitus cum ſociis ac per vias taptatus, glorioſiſſimum martyrium conſummauit. Hæc ex Actis eiuſdem Sancti: & meminit quoque Theophanes in Hiſtoria, qui & plures alias cædes ſubiungit ab eodem tyranno perpetratas in Monachos, alioſque omnis generis Orthodoxos, quicumque aut Imagines colerent, aut Sanctos inuocarent, itemque de Monaſteriis tam virorum quàm feminarum ab eo euerſis, aut in vſum militum ſuorum conuerſis.

CAROLVS MAGNVS IMP.

FILIVS SVPERIORIS,

VII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit Rex annis 46. Imperator tãtùm annis poſtremis 14.

MORTVO Pipino, primo eius familiæ Francorum
Rege, filij eius Carolus & Carlomannus (verba ſunt
Reginonis Prumienſis ad annum Chriſti ſeptingente-
ſimum ſexageſimum octauum) eleuati ſunt in Re- 768
gnum, Carolus in Nouioma ciuitate, Carlomannus
in Sueſſione, ſeptimo Idus Octobris. Et celebrauit Ca-
rolus Natalem Domini in Aquis, Paſcha in Rodomo ciuitate (eſt id
Britanniæ minoris oppidum) & inde mox anno ſequenti idem Carolus
cum fratre Carlomanno Hunaldum, in Aquitania rebellate & Imperio
ſuo reſiſtere conantem, bello ſuperatum cepit. Porrò anno 770. Catolus
habuit Synodum in Wormatia ciuitate, & Bertha Regina perrexit in 770
Baioariam, & inde Italiam ingreſſa eſt. Ita breuiter Regino. Batonius
hoc modo pleniùs: Bertruda Regum Francorum mater in Italiam ve-
nit, expetens filio ſuo Carolo Deſiderij Longobardorum Regis filiam;
inter quos connubium hoc anno contractum, anno ſequenti iterùm re-
ſciſſum eſt, quaſi clinica eſſet, & connubio inhabilis. Sic Batonius. In
Actis beati Adelhardi Corbeienſis, per eius coæuum grauiter ſcriptis,
iſta leguntur: Recolere cupientes virum, quem admirabilem vniuerſus
prædicat orbis, quemque vidimus familiariter, vt ſciat poſteritas, quis
iſte fuerit Adelhardus, fuit è regali proſapia, Pipini Magni nepos, Caro-
li conſobrinus Auguſti. Qui cùm inter palatij tyrocinia omni mundi
prudentia eſſet eruditus, neque ferret tamen, quòd Carolus iam dictus

Carolus & eius frater vterque Rex ſubiugant Hunaldum Aquitanum.

Ducit Carolus filiam Regis Longobardorũ vxorem, & anno ſequenti repudiat.

Deſi-

Diſplicet hoc repudium ſancto Adalhardo.

Deſiderij Regis Italorum filiam repudiaret, depoſitis omnibus, Corbeię, imò Chriſti ibidem expetiit fontem. Ita ibi. Magna ſunt & ingentia quæ Carolus iſte geſſit, vnde & cognomentum Magni iure adeptus eſt: ſed nos quanta poterimus breuitate, ſeruata annorum ſerie, omnia ſaltem inſigniora recenſebimus.

771 Anno poſt Chriſtum natum 771. Carlomanno fratre mortuo, vxoreque illius cum filiis ad Deſiderium Longobardorum Regem fugiente, Carolus ſolus regnat. De quo ſic Regino ad eumdem annum 771. Carolus Rex Synodum habuit ad Valentinianos, & eodem anno Carlomannus Rex defunctus eſt in villa Salmontiaco 2. Nonas Decembris. Venit autem Carolus ad villam Carbonia-cum, vbi venit ad eum Volcarius & Folradus Cappellani cum aliis Epiſcopis & Sacerdotibus, Werinus & Adalhardus Comites cum aliis Primatibus, qui fuerant Carlomanni: vxor verò Carlomanni cum perpaucis Francis, partibus Italiæ perrexit, & celebrauit Rex Natalem Domini in Attiniaco, & Paſcha in Heriſtellio. Sigebertus hoc modo: Carlomannus obiit: pars Regni eius partibus Caroli ſe vnit, vxor eius cum filiis & Anthario Franco ad Deſiderium Regem Italiæ confugit. Inde

Moritur Carlomannus frater Caroli.

772 verò anno ſeptingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo Carolus Saxoniam bello aggreſſus, Eresburgum caſtrum cepit, & idolum Saxonum, quod vocabatur Irminſul, deſtruit. Vbi cùm exercitus præ ſiccitate ſiti deficeret, ſubitò in quodam torrente media die diuinitus aquæ effuſæ ſunt latgiſſimè. Saxones verò iuxta Viſurgum fluuium ad Regem venientes, datis obſidibus XII. cum eo pacificantur. Ita Hirhœana, quæ & Fuldenſia. Regino addit: Et reuerſus eſt Rex in Franciam, & celebrauit Natalem Domini in Heriſtallio, & Paſcha ſimiliter. Quæ libentiùs commemoro, vt conſtet eum etiam per ſe intendiſſe hiſce auitis ſuis Ciſmoſanis prouinciis.

Prima Caroli expeditio contra Saxones cum Deo inita.

773 Ceterùm anno 773. Carolus ab Hadriano Pontifice rogatus vt pro Dei amore & pro iuſtitia S. Petri ſuper Deſiderium & Longobardos veniret, conſultis fidelibus, & omnibus collaudantibus, illas in partes profectus eſt (loquitur Regino) Genuamq; (an Geneuam, ſeu Gebuam?) ciuitatem veniens Synodum tenuit, & ibi exercitum diuiſit in duas partes. Ipſe cum vna parte per montem Cyneſium perrexit, & miſit Bernardum auunculum ſuum (an patruum?) cum reliqua parte per mõtem Iouis. Coniunxerunt ſe vterque exercitus ad Cluſas. Quæ cùm Deſiderius cognouiſſet, Regi & Francis cum armatis occurrit. tunc Rex Carolus caſtra poſuit ad eaſdem Cluſas, & miſit occultè vnam ſcaram ſeu turmam de electis viris per montana. quod ſentiens Deſiderius ſtatim Cluſas reliquit, & quàm citiùs potuit, Papiam ingreſſus eſt. Rex Carolus cum omnibus, auxiliante Domino, & intercedente beato Petro, ſine læſione Italiam ingreſſus eſt, & cùm ad Papiam perueniſſet, Deſiderium

Eiuſdem expeditio contra Longobardos pro iuſtitia S. Petri.

Et tunc viri fortes erant.

rium

CAROLVS MAGNVS FRANC.REX ET IMP. VII.BRAB.PRINC.

rium intrinſecus latitantem obſedit, ibique in ſuis caſtris celebrauit Natalem Domini, & Paſcha in Roma. Intereà Saxones, occaſione accepta, poſtpoſitis ſacramentis, in finibus Francorum impetum fecerant. Quate mox anno 774. Rex Carolus à Roma reuerſus venit Papiam, ipſam-

774 *Capta Papia, ſeu Ticino, Deſiderium Regem Longobardorum cum vxore & filia captos abducit.*

que ciuitatem armis cepit, inſuper Deſiderium Regem cum vxore ſua & filia. Adalgiſus autem filius Deſiderij fuga elapſus, mare intrauit, & Conſtantinopolim perrexit. Ita Regino Prumienſis. Annales Pithœani, qui & Fuldenſes, ſic narrant: Longobardi obſidionis pertæſi cum Rege Deſiderio egrediuntur ad Regem. Ille verò altera die vrbem ingrediens, theſauros Regum repertos exercitui diſtribuit, & cunctum Italiæ Regnum adeptus in Franciam regreditur, ducens ſecum Deſiderium cum coniuge eius. Sigebertus etiam pleniùs hoc modo: Obſidionem Papienſem peſtilentia mortalitatis aggrauante, ciuitas Regi Carolo aperitur, & Deſiderius Rex cum vxore & filia capitur, & perpetuo exilio ad Gallias ad* Gilfredum Leodicenſium Epiſcopum dirigitur; ſicque graui eius gentis iugo poſt annos ducentos & ſex excuſſo, Regnum Longobardorum (verba ſunt Onuphrij) factum eſt pars Regni Francorum. Addit Regino ad eumdem hunc annum: Carolus ſubiugata Italia & ordinata, cuſtodiam Francorum in Papia dimittens, cum ma-

*Agilfridum

Secunda Caroli expeditio contra Saxones.

gno triumpho in Franciam reuerſus eſt. Et cùm veniſſet in Ingelheim, miſit quatuor ſcatas ſeu turmas in Saxoniam; quarum tres cum Saxonibus pugnas inierunt, & Deo auxiliante, victores fuerunt, quarta verò ſcara non habuit pugnam, ſed capta magna præda reuerſi ſunt in Franciam. Atqui nec ſic ceſſarunt Saxones. Quare anno ſequenti, (qui

775 eſt 775.) Rex Carolus Synodum habuit in villa, quæ dicitur Duria, (Pithœanus triennio pòſt vocat Duriam caſtrum Coloniæ ciuitati contiguum) & inde Saxoniam pergens Sigeburgh caſtrum cepit, Hereſburgh reædificauit: ſuper Wiſeram fluuium venit in locum qui dicitur Brunisberg, vbi occurrerunt ei Saxones, volentes ripam ſupradicti fluminis defendere: ſed auxiliante Deo, & Francis decertantibus, fugatis Saxonibus, Franci ambas ripas occupauerunt, & multi Saxones occiſi

Tertia expeditio contra eoſdem admodum cruenta.

ſunt. Pergit Regino: Tunc Rex diuidens exercitum, ſumpſit ſecum partem, perrexitque vſque ad Obaccrum fluuium, vbi omnes Orientales Saxones venientes cum Haſſinone Duce eorum dederunt obſides; & ſimul, eo reuertente, venerunt Angrarij in pagum, qui dicitur Bucki, vnà cum Brunone Duce eorum, & fecerunt ſicut Orientales Saxones fecerant. Sed intereà cum Francis, qui ſupra fluuium Wiſeram remanſerant, alij Saxones pugnam commiſerant, & Deo largiente, Franci victoria potiti ſunt. Quod audiens Rex, iterùm ſuper Saxones cum exercitu irruens multam ſtragem fecit, & prædam copioſam cepit ſuper Weſt-

phalos,

phalos, & coacti obſides dederunt; quibus receptis, & multa præda capta, Carolus in Franciam reuerſus eſt; vbi nuntiatum eſt ei, quòd Rotgandus Longobardus rebellare diſponeret. Quare ſtatim illas in partes iter arripuit, & celebrauit Natalem Domini in villa quæ dicitur Slechſtat, in Elſatio. Ac deinde Rotgando rebelli interfecto, ad Taruiſium veniens (hæc Regino ad annum 776.) ibi Paſcha celebrauit, & ordinatis rebus reuerſus eſt in Franciam. Intereà Saxones caſtrum Heresburgh aggrediuntur. Sed apparuit gloria Dei manifeſtè ſupra domum Eccleſiæ, duobus ſcutis ſupra baſilicam conſpectis. Quare fugientes Pagani, mutuis ſe gladiis non pauci confodiunt. Hinc nihilominùs tabidi ad caſtrum Deſuburg feruntur: ſed Deo auxiliante, Franciſque viriliter repugnantibus, oppidani eos perſecuti ſunt vſque ad fluuium Lippa, & multos interfecerunt. Itaque Carolus Rex Wormatiam veniens, Synodum Placitumque publicum celebrauit, & mox Saxonum fines penetrauit, & velut ingens tempeſtas omnia proſternit. Saxones perterriti, ad locum vbi Lippa oritur, venerunt, & ſpoponderunt ſe Chriſtianos eſſe debere. Tunc Rex reſtaurauit Heresburg caſtrum, & aliud caſtrum ſuper Lippam, vbi venientes Saxones, innumerabilis multitudo baptizati ſunt. Ac deinde Carolus obſidibus acceptis, & cuſtodiis diſpoſitis, in Franciam reuertitur. Celebrauit Natalem Domini in Heriſtellio & Paſcha in Nouiomago. Hæc Regino: pergeremq; ex eiuſdem aliorumque veterum Annalibus res tanti Regis, quò maior eſſet maieſtas & fides, attexere; ſed, vt video, nimis prolixus eſſem: quare vela contraham, ne dum Brabanticos Annales profiteor, vniuerſales edam. Bellum hoc Saxonicum triginta tres annos durauit: cœptum anno Chriſti, vt oſtendimus, ſeptingenteſimo ſeptuageſimo primo, anno demum quarto poſt octingenteſimum finitum eſt. Vndecies bello ſubacti Saxones, toties rurſum rebellarunt. Plures ex eis baptizati ſunt anno belli quinto & ſexto, ac tandem anno belli decimo quarto (eſt is Chriſti 785.) ipſe etiam Witichindus Dux; ſed ſæpiùs, vti dictum eſt, iugum iterùm excutere ſunt conati, maximè verò annis 778. & 795. Nec omnino ceſſarunt, donec Carolus anno quarto poſt octingenteſimum, omnibus qui reſiſtere ſolebant, in poteſtatem redactis, decem hominum millia ex iis qui vtraſque Albis fluminis ripas incolebant, cum vxoribus & liberis ſublatos tranſtulit, & huc atque illuc per Galliam & Germaniam diſtribuit. Sic Eginhartus Caroli Cancellarius in eius Vita. Annales à nobis citari conſueti numerum non exprimunt, ſed hæc tantùm habet Regino ad dictum annum 804. Imperator Aquis hiemauit, æſtate verò in Saxoniam perrexit, omneſq; qui trans Albiam in Wihmodi habitabant Saxones, cum mulieribus & infantibus tranſtulit in Franciam, & pagos Tranſalbianos

Dant ei Saxones obſides.

776

Rotgandus Longobardus rebellans mox opprimitur.

Quarta expeditione Saxones multi baptizati.

Vndecies victi Saxones, toties rurſum rebellarunt.

778

Tandem decem hominum millibus alio tranſlatis plenè ſubiugantur.

Dantur eorum terræ Abrotidis.

Expeditiones Caroli in Hiſpaniam contra Saracenos.

nos Abrotidis dedit. Et totidem ferè verbis eadem nec plura habent Annales Pithœani,qui & Fuldenſes,& Sigebertus. Durante autem hoc bello, aliquoties etiam Carolus cùm per ſe tum per ſuos in Hiſpaniam contra Saracenos quàm maximo poterat belli apparatu profectus eſt, omnibus, quæ adierat, oppidis atque caſtellis in deditionem acceptis, ſaluo atque incolumi ferè exercitu reuerſus eſt; præterquam quòd ſemel in Pirenæi iugo Waſcones, poſitis inſidiis vbi opacitas ſiluarum eſt, in nouiſſimum agmen irruunt, & noctis beneficio euadunt: quo in prælio Ruthlantus Britannici littoris Præfectus cum pluribus occubuit.

778 Iſta Eginhardus. Regino ad annum ſeptingenteſimum ſeptuageſimum octauum his verbis eadem confirmat: Carolus cum exercitu Hiſpaniam ingreſſus, venit ad Pampilonam ciuitatem, deinde ad Cæſar-Auguſtanam vrbem. Obſidione itaque ciuitatis territi Saraceni obſides dederunt, & immenſum pondus auri; eiectiſque Saracenis de Pampilona, muriſque eius dirutis, Waſconibuſque ſubiugatis, in Franciam Rex reuertitur. Ita Regino,& adſtipulantur Pithœana & Sigebertus. Intereà naſcitur Regi etiam bellum Baioaricum. De quo iſta Regino ad annum

Eiicit Saracenos Pampilona, itemq́ Waſcones ſubiugat.

787 ſeptingenteſimum octogeſimum ſeptimum: Carolus Rex Romam venit, & contra Heregiſum Beneuenti Ducem vadit. Sed Heregiſus muneribus & obſidibus datis gratiam eius redimit. Thaſſilonis verò nequitia(quæ ea ſit,dicetur anno ſequenti)coram Apoſtolico patefacta,eoque nolente adhortationibus pacis obtemperare, Carolus in Franciam reuerſus,Wormatiæ Synodo habita, partibus Bauariæ exercitum admo-

788 uit.Et anno ſequenti Rex Carolus congregauit Synodum in villa Ingelheim, ibique venit Thaſſilo. Cœperunt autem eum ipſi Bauari accuſare,quòd ad Auaros (erant hi Hungari Chriſtianis infeſti) tranſmiſiſſet: & conuictus ab omnibus diiudicatus eſt ad mortem: ſed miſericordia Regis, quia eius conſanguineus eſſet, vnà cum filio in Monaſterium miſſus eſt. Poſt hæc autem Carolus Ratiſbonam venit,ibique marcas & fines Baioariorum diſpoſuit, indeque reuerſus in Franciam,celebrauit Natalem Domini in Aquis palatio,& Paſcha ſimiliter. Et ad annũ 791.

Eiuſdem bellum contra Thaſſilonem Bauarum, ſed citò finitũ.

791 Rex Carolus propter intolerabilem malitiam Auarorum in populum & Eccleſias Dei, ad littora Danubij exercitum ducit, & præmiſſo triduano ieiunio & Litaniis, abſque læſione Pannoniam introiuit, Auaris latibula quærentibus. Et peruenit Rex vſque ad fluuium Raba, omnia cædibus & incendiis rapiniſque deuaſtans, & reuerſus Ratiſbonam celebrauit ibi Natalem Domini & Paſcha ſimiliter. Ita Regino. Annales Pithœani,qui & Fuldenſes,ſic diſtinctiùs: Carolus cum Francis, Alamannis & Baioariis Auſtrali parte Danubij per Chunberg, Saxonibus & Thuringis cum parte Francorum per littus Septemtrionale pergentibus,

Præmiſſo triduano ieiunio & Litaniis, ducit in Auaros ſeu Hungaros.

bus, Friſonibus verò & qui cum ipſis erant nauali euectione per alueum
euntibus, Pannoniam ingreſſi ſunt, & omnia vaſtarunt. Hæc illi An-
nales. Ceterùm anno Chriſti ſeptingenteſimo nonageſimo quarto Syn- 794
odus habita eſt in Franconofurt, in qua hæreſis Feliciana damnata eſt, *Synodus Francofordenſis celebratur.*
(ponebat hæc duas in Chriſto perſonas,) pſeudoſynodus quoque Græ-
corum (ſic loquuntur Annales, ipſeque etiam Aimoinus) pro adoran-
dis Imaginibus habita, ab Epiſcopis damnatur. Ita prorſus ibi legitur. *An adorandæ Imagines?*
Et mirum quàm hîc exultent noſtri temporis Iconoclaſtæ ſeu Imagi-
num deſtructores. Sed præter ea quæ ſolidiſſimè ad hæc reſponderunt
Bellarminus, Baronius, & alij, (& inprimis quòd tres verſiones Latinæ
illius Septimæ Synodi exſtent, quarum illa peruerſa, latriam ſeu cultum
diuinum Imaginibus falsò tribuens Francofurtum allata ſit) ſaltem Ca-
rolum eiuſque Synodi Francofurdienſis Patres damnaſſe rabiem no- *Fruſtrà de ea gloriari noſtri temporis Iconoclaſtas.*
ſtrorum Iconomachorum, qui Imagines deſtruunt, docent in eiuſdem
Concilij Actis hæc Caroli verba ad Hadrianum Papam: Vt ſciat Do-
minus Apoſtolicus, & cuncta ſimul Romanorum Eccleſia, permitti-
mus Sanctorum imagines, tam in Eccleſia, quamque extra Eccleſiam,
propter amorem Dei & Sanctorum eius; adorare verò eas (intellige vt
ſuprà, cultu diuino) nequaquam cogimus qui noluerint; frangere tamen
vel deſtruere eas, ſi quis voluerit, non permittimus. Hæc Carolus Rex.
Quin & Pontifex reſcribens, tacitè reprehendit quod Carolus dixerat,
ſe cogere nolle eos qui Imagines adorare nolint, dum inter cetera dicit,
docens & inferiorem rationem adorationis eſſe: quia in vniuerſo mun-
do, vbi Chriſtianitas eſt, ipſæ ſacræ Imagines ab omnibus fidelibus
honorantur. Et vt ſciatur, quis honor ab Eccleſia Imaginibus tribua- *Elucidatur, quæ adoratio Imaginibus impendenda, quæ non.*
tur, ſubiungit idem Pontifex: *Nam abſit, vt ipſas Imagines, ſicut quidam
garriunt, deificemus.* Adeóque ipſius etiam veræ Septimæ Synodi, (quæ ex
cauſa ſupradicta in Synodo Francofurtenſi, pſeudoſynodus falsò voca-
tur,) hæc verba ſunt Actione 3. *Imaginis enim gloria ad primitiuum tranſit.*
Sed ad ſeriem Annalium reuertamur. Anno poſt Chriſtum natum
ſeptingenteſimo nonageſimo ſexto, Caga & Iugurrho Principibus 796
Hunnorum ciuili bello à ſuis occiſis, campus eorum Hringum primò
per Ehericum Ducem Foroiulienſem, deinde per Pipinum filium Regis *Hungaris à Caroli Ducibus domitis, Dux eorum baptizatur.*
Caroli captus eſt, omneſque Hunnorum theſauri ſublati, & Carolo in
Aquiſgrani palatio allati ſunt. Tuduin autem Dux Auarorum ſeu Hun-
norum, ſecundùm pollicitationem ſuam cum populo ſuo ad Carolum
veniens baptizatus eſt. Et celebrauit Rex in eodem Aquis palatio Nata-
lem Domini & Paſcha ſimiliter. Hæc vno ore ſæpè citati Annales. At
verò deinde anno 799. Leo Papa à Romanis in Litania Maiore lingua 799
detruncata excæcatus, & per Wiruindum Abbatem, & Winegiſum

Ducem Spoletanum ereptus, ad Carolum in Saxoniam ad Padabrunnum deductus eſt. Ita iidem Annales. Sed Otho Friſingenſis ſic: Leo

Leo Pontifex à Romanis fœdè habitus fugit ad Carolum.

Pontifex fraudibus Paſchalis Primicerij & Campuli presbyteri ex Litania abreptus eſt, adeoque cæſus, vt oculis & lingua captus putaretur; qui deinde ad Carolum fuga euaſit. Quare Rex Romam cogitans anno proximo, peragratis Oceani Gallici littoribus, quòd Piratis infeſtum

800 erat, diſpoſitiſque præſidiis reuertens, Turonis ad ſanctum Martinum

Moritur vxor Caroli.

otationis cauſa peruenit; vbi Hildegardis coniunx eius defuncta eſt & humata. Sic Pithœani Annales (Regino vocat Luitgardam, & defunctam ponit pridie Nonas Iunij) inde propter Leonis Papæ cauſam Ro-

801 mam Rex proficiſcitur, ibique hiemauit. Et ſequitur in iiſdem Annalibus notatus annus octingenteſimus primus, moxque hæc ſubiiciuntur:

Acclamatur Carolus Imperator.

In die Natalis Domini ante confeſſionem beati Petri Apoſtoli, cùm Rex ab otatione ſurgeret, Leo Papa coronam capiti eius impoſuit, & à cuncto Romanorum populo acclamatum eſt: CARLO AVGVSTO, A DOMINO CORONATO, MAGNO ET PACIFICO, IMPERATORI ROMANORVM, VITA ET VICTORIA. Et poſt laudes more antiquorum Principum adoratus eſt. Poſt paucos autem dies iuſſit eos, qui Pontificem anno ſuperiori depoſuerant, exhiberi, & habita de eis quæ-

Hoſtes Leonis Papæ relegantur.

ſtione, ſecundùm Legem Romanam capitis damnati ſunt: pro quibus tamen Papa interceſſit; ceterùm pro facinoris magnitudine deportati ſunt. Sic illi Annales, itemque Regino, qui ad eumdem annum 801. etiam iſta addit: Et celebrauit Imperator Natalem Domini in Aquis palatio; duos Natales Domini vni & eidem anno adſcribens; indicans, ni fallor, coronationem quidem illam Imperatoriam factam fuiſſe, computando ſecundùm morem Eccleſiæ Gallicanæ anno ipſo octingenteſimo, (ſcilicet exeunte demum ad Paſcha) ſed à ſe adſcriptam anno octingenteſimo primo, quòd Romæ facta ſit, vbi initium anni erat

Coronatio Caroli, ipſo nihil præſciente, facta.

Natalis Domini. Tradit Eginhartus, qui adfuit, in Caroli Vita, Coronationem hanc, ipſo Carolo nihil præſciente, imò & cùm fieret, ægrè ferente, confectam fuiſſe. Anno verò octingenteſimo ſecundo Herena

802 Imperatrix Græcorum de Conſtantinopoli miſit Legatum nomine Leonem Spatharium de pace confirmanda inter Francos & Græcos: & Imperator Carolus, abſoluto illo, viciſſim miſit Ieſſe Epiſcopum Ambianenſem & Hemgaudum Comitem Conſtantinopolim, vt pacem

Aaron Rex Perſarum mittit ei elephantem & alia munera.

cum ea ſtatuerent. Iſaac etiam quidam elephantem & alia munera, quæ Aaron Rex Perſarum miſerat, Aquiſgrani Carolo detulit. Et anno ſequenti (pergunt iidem Annales) Miſſi Imperatoris de Conſtantinopoli reuerſi ſunt, & venerunt cū eis Legati Nicephori Imperatoris tunc Rempublicam regentis. Nam poſt aduentum Legationis Franciæ Herenam

depo-

depoſuerant. Quos Impetator ad ſe venientes, in loco qui dicitur Salz
ſuper fluuium Sala ſuſcepit; & auditos, cum Epiſtola pactum faciendæ *Paciſcitur*
pacis continente, remiſit ad propria. Ac deinde anno 804. cùm Impera- *Carolus*
tor Aquis hiemaſſet, æſtate in Saxoniam cum exercitu perrexit (hæc fuit *cum Impe-*
vltima ibi expeditio) omneſque qui trans Albiam in Wihmodi habita- *ratore Græcorum.* 804
bant Saxones (quod & ſuprà per anticipationem narrauimus) cum mu-
lieribus & infantibus tranſtulit in Franciam, & pagos tranſ-Albianos
Abrotidis dedit. Et eodem tempore Godefridus Rex Danorum venit
cum claſſe ſua, & omni equitatu Regni ſui, ad locum qui dicitur Slieſ-
wijck in confinio Regni ſui & Saxoniæ. Promiſit enim ſe ad collo-
quium Imperatoris venturum, ſed conſilio ſuorum territus, propiùs non *Promiſerat*
acceſſit, ſed quidquid voluit per Legatos mandauit. Imperator verò ſu- *ad eum ve-*
per Albam fluuium ſedebat in loco qui dicitur Holudſteyn, & miſſa ad *nire Rex*
Godefridum legatione pro fugitiuis retentis, mediante Septembri Co- *Danorum,*
loniam venit; deinde ad Arduennam ingreſſus, venationum iocis exer- *ſed territus non venit.*
citatus Aquas reuerſus eſt. Medio autem Nouembrio allatum eſt ei,
Leonem Papam Natalem Domini cum eo celebrare velle, vbicumque
hoc contingere potuiſſet; quem ſtatim, miſſo ad ſanctum Mauritium
Carolo filio ſuo, honorificè ſuſcipere iuſſit. Ipſe obuiàm illi ad Remo- *Rurſum*
rum ciuitatem profectus eſt, ibique ſuſceptum primò Cariſiacum vil- *venit ad*
lam, vbi Natalem Domini celebrauit, deinde Aquaſgrani perduxit. Hoc *Carolum*
tempore (teſte S. Ludgero, qui quæ ſcripſit ante oculos habuit) à Leone *Leo Papa.*
Papa, ipſo Carolo Imperatore præſente, in Werda Cæſaris S. Suitbertus,
olim coëpiſcopus S. Willibrordi, ſolemni ritu Catalogo Sanctorum ad-
ſcribitur, quando & ſubmerſus quidam, qui quindecim ferè horis in
profundo Rheni hæſerat, omnibus inſpectantibus ante ſepulchrum
S. Suitberti ad vitam rediit. Qui quidem ſubmerſus quia filius fuit Do-
micelli de Grimbergen Brabanti, & narratio antiquiſſimi Scriptoris
non parum Brabantica noſtra illuſtrabit, lubet ipſa antiquitatis verba *Inſigne*
ponere. Igitur (inquit S. Ludgerus Scriptor eius æui, capite decimo de *monumen-*
miraculis S. Suitberti) cùm rumor aduentus ſancti Leonis Papę & Caro- *tum Anti-*
li Imperatoris, ceterorumque Prælatorum & Principum in Werdam *quitatis Brabãtica.* 804
ad canonizandum ſanctum Suitbertum vbique per vicinam prouin-
ciam peruolaſſet, confluebant multi populi vtriuſque ſexus cum filiis &
filiabus ſuis Werdam. Inter quos erat nobilis domina Irmgardis, ger-
mana venerabilis Hildebaldi Colonienſis Archiepiſcopi, vxor ſtrenui *Etiam*
Bartoldi, Domicelli de Grimbergen, habitans & reſidens illo tempore *tum noti*
in Troia ſiue Xantis. Quæ Domicella cum duabus ſolummodò pediſ- *Grimbergę*
ſequis & primogenito ſuo Gocellino, ſemiocto annorum puero, & cum
multis aliis honeſtis perſonis ex Xantis Werdam nauigans, eidem cele-

 britati

brirati conſenſu mariti ſui intereſſe voluit. Et appropinquantes Werdæ, cùm nauta propter multas alias naues ibidem congregatas ſubirò apluſtre mutaret, vt conuenientiùs littori nauim applicaret, Gocellinus ſtans propemarem in prora nauis, ex colliſione nauium ceſpitans pedibus, corruit extra nauem in Rhenum, & ecce ſubmerſus eſt. Quod mater eius videns, ſciſſo velamine capitis ſui, inconſolabiliter flens magno eiulatu repleuit littora Rheni. Erat autem hora ferè quinta veſpertina. Archiepiſcopus verò frater eius illa audiens, multùm triſtabatur, eamque conſolabatur: ſed ipſa quieſcere nullatenus valens, noctem illam totam inſomnem ducens, implorauit aſſiduè deuoto & contribulato corde ſanctum Suitbertum, vouens, ſi ipſum ſuis ſuffragantibus meritis viuum recipere poſſet, perpetuis temporibus ipſum ſuo miniſterio aſſignaret. Itaque altera die cùm aurora illuceſceret, quidam honeſti viri amore Dei & petitione Archiepiſcopi, amotis nauibus, cœperunt ſubmerſum Domicellum Gocellinum quærere ſagenis & vncis & aliis opportunis inſtrumentis. Tandem hora ferè octaua ante Miſſarum ſolemnia, quidam dictus Lambertus Doſel de Embrica vnco ſentiens & tangens ipſum veſte, vocatis aliis ſociis, ſagaciter ex profundo Rheni per veſtem ſurſum trahens, defunctum matri præſentauit. Quæ ipſum defunctum videns, exanguis effecta eſt. Sed ad ſe reuerſa, puerum vlnis amplectens, ſequentibus eam multis honeſtis vtriuſque ſexus perſonis, flentibus & ei condolentibus, depoſuit illum ante ſepulchrum ſancti Suitberti; factaque ab omnibus deuotè oratione (ô mirabilis Deus in

Gocellinus filius Domicelli de Grimbergh ſubmergitur.

Vouet eum mater ſancto Suitberto, ſi eum viuum recipiat.

804 Sanctis ſuis!) ecce ſpiritus in illum rediit, oculos aperuit, & reuixit; ſurgenſque ſtetit ſupra pedes ſuos, admiranſque multitudinem populorum ipſum intuentium, loquebatur matri ſuæ dulciter. Statimque exuentes eum madidis veſtibus, propter compreſſionem hominum, de conſilio quorumdam poſuerunt in eminentiori loco, vt ab omnibus poſſet videri. Quo viſo, factus eſt clamor omnium, Deum in ſancto Suitberto collaudantium de tanta tamque manifeſta gratia. Eadem verò hora venit feſtinanter equeſter pater eius Bartoldus cum decem tantùm (nota) vernaculis, multùm nimirum triſtis & gemens de perditione dilecti filij ſui. Erat enim præfectus Imperatoris Caroli in illis oris. Intrans verò Eccleſiam, cùm audiſſet & vidiſſet eum à morte reſuſcitatum, glorificauit Deum in ſancto ſuo Suitberto. Archiepiſcopus verò, conſenſu parentum, depoſita argentea torque quam circa collum geſſit idem Gocellinus reſuſcitatus, ipſum Clericum ordinauit, mutanſque nomen eius ipſum Suitbertum nominauit: qui intra annum Monaſterium S. Suitberti intrans, eidem Sancto ſemper humiliter ſeruiuit; aſſignauitque Domicellus Bartoldus eidem Monaſterio, amore ſancti Suitberti & filij ſui,

Reuiuiſcit dictus puer ſubmerſus.

Offerunt eum & certa prædia ſancti Suitberti Monaſterio eius parentes.

ſui, certa prędia perpetuis temporibus poſſidenda. Hęc ibi. Deinde verò
anno 805. Carolus iunior in Boëmanos Sclauos cũ exercitu à patre miſ- 805
ſus, depopulata prouincia, Regem eorum nomine Lechonem occidit.
Idem quoque Carolus Iunior (reſtantibus iiſdem Annalibus Pithœanis
ſeu Fuldenſibus) anno ſequenti in Sotabos ſuper Albim fluuium habi-
tantes, à patre cum exercitu miſſus, depopulata Sclauorum terra, Du-
cem eorum Miliduoch ſimiliter interfecit. Addit Regino: Duoque ca-
ſtella ab exercitu conſtructa ſunt, vnum ſuper ripam fluminis Sale, alte-
rum ſuper Albiam. Sclauiſque compreſſis, ex hac parte Boëmos aggre-
ditur. In Corſicam quoque claſſis à Pipino alio filio Imperatoris Caro-
li contra Mauros miſſa eſt, cuius aduentum Mauri non expectantes diſ-
ceſſerant. Anno proximo (qui fuit Chriſti nati ſeptimus ſupra octingen-
teſimum) Aaron Rex Perſarum, papilionem & tentoria atrij vario colo-
re facta, miræ pulchritudinis, Imperatori Carolo miſit; erant enim byſ- 807
ſina omnia; pallia quoque ſetica multa & pretioſa, & odores atque vn-
guenta, & balſamum; nec non & Horologium ex aurichalco, arte
mechanica mirificè compoſitum, in quo XII. horarum curſus ad cle-
pſidram vertebatur (verba ſunt veterum illorum Annalium) cum toti-
dem ęreis pilulis, quę ad completionem horarum decidebant, & caſu ſuo
ſubiectum ſibi cymbalum tinnire faciebant, additis in eodem eiuſdem
numeri equitibus, qui per XII. feneſtras, completis horis, exibant, &
impulſu egreſſionis ſuæ totidem feneſtras, quæ priùs erant apertæ clau-
debant. Ita Annales illi; eademque totidem verbis deſcribit Regino, &
addit: Celebrauit Imperator Natalem Domini in Aquis, & Paſcha
ſimiliter. Inde anno 808. Godefridus Rex Danorum Abroditos bello 808
aggreſſus eſt: quos etſi multis affeciſſet malis, cum magno tamen copia-
rum ſuarum detrimento rediit, Reginoldo filio fratris ſui, & optimis
militum ſuorum amiſſis. Carolus verò filius Imperatoris Albiam pon-
te iunxit, & cum exercitu in Liuones & Simeldingos, qui & ipſi ad Go-
defridum defecerant, tranſpoſuit, populatiſque circumquaque eorum
agris, & tranſito iterùm flumine, cum incolumi exercitu ſe in Saxoniam
recepit. Anno verò octingenteſimo nono, Dertoſa ciuitas Hiſpaniæ à 809
Ludouico filio Imperatoris obſeſſa eſt, licet non expugnata. Sed eodem
anno Pipinus alius eius filius, Rex Italiæ, Venetiam bello ſubegit, &
non multò pòſt Mediolani obiit. Sed Imperator Carolus Venetiam ite-
rùm Nicephoro Græcorum Imperatori anno ſequenti reddidit, qui fuit
Chriſti octingenteſimus decimus. Quo anno ei nuntiatum eſt Aquis
palatio, claſſem ducentarum nauium de Nortmannia in Friſiam ap- 810
plicuiſſe, ternaque prælia cum Friſonibus commiſiſſe, Danoſque vi-
ctores tributum victis impoſuiſſe; etiam centum libras argenti à Fri-

Carolus filius Imperatoris ducit in Boëmanos & Sclauos.

Item Pipinus alter filius in Corſicam contra Mauros.

Horologium pro ea ætate certè inſigne.

Carolus Iunior Danis ſe fortiter opponit.

Pipinus filius Imperatoris moritur Mediolani.

 ſonibus

Dani ingentes prædas agunt de Friſonibus.

ſonibus eſſe ſolutas, Regemque Godefridum hæc omnia agere. Qui nuntius adeò Imperatorem concitauit, vt miſſis in omnibus circumquaque regionibus ad congregandum exercitum Legatis, ipſe ſine mora Palatio exiens, illas in partes tendere cœpit. Tranſito itaque Rheno flumine, in loco qui Lippa dicitur, copias, quę nondum conuenerant, ſtatuit opperiri. Vbi cùm aliquot dies moraretur, elephas ille, quem ei Aaron Rex Saracenorum tranſmiſerat, ſubita morte periit. Congregatis autem copiis, Imperator ad Alarum fluuium contendit, caſtriſque iuxta confluentem eius, quo Wiſuræ flumini coniungitur, poſitis, minarum Godefridi Regis præſtolatur euentum. Nam Rex ille acie ſe cum Imperatore congredi velle iactabat. Sed cùm Imperator memorato loco ſtatiua haberet, diuerſarum rerum nuntia ad eum adſeruntur. Nam & claſſem, quę Friſiam vaſtarat, domum regreſſam, & Godefridum Regem à quodam ſuo ſatellite interfectum nuntiabatur. Quibus ille acceptis, diſpoſita pro temporis conditione Saxonia, domum reuertitur. Godefrido Danorum Rege mortuo, Hemmingus filius fratris eius in Regnum ſucceſſit, & pacem cum Imperatore fecit. Imperator Aquaſgrani veniens menſe Octobri Legationes audiuit, pacemque cum Nicephoro Imperatore, & cum Abulaz Rege Hiſpaniæ fecit, & Nicephoro Venetiam reddidit. Ita Annales Pithœani & Fuldenſes, itemque Regino. Et anno proximo,

Prodeunte contra eos Imperatore Rex Danorum à ſuo ſatellite interficitur

Dani, Græci, Hiſpani pacem Imperatoris omnes expetunt.

811 qui eſt Chriſti octingenteſimus vndecimus, his verbis pax cum Danis confirmata deſcribitur: Redeunte veris tempore, viis apertis, aduenientibus ex vtraque parte Francorum & Danorum XII. Primoribus ſuper fluuium Agidotam, datis viciſſim ſacramentis pax confirmatur. Proceres autem de parte Francorum hi fuêre: Walach, Burchardus, Bernardus, Egbertus, Theodoricus, Ano, Oſdach, Wichman, omnes Comites; de parte verò Danorum inprimis fratres Hemmingi, deinde ceteri honorabiles. Imperator verò, pace cum Hemmingo firmata, & Placito generali ſecundùm conſuetudinem Aquis habito, in tres partes Regni ſui totidem exercitus miſit: vnum trans Albiam in Liuones, qui & ipſos vaſtauit, & caſtrum Homborch ſuperiori anno à Wilzis deſtructum reſtaurauit: alterum in Pannoniam ad controuerſias Hunnorum ac Sclauorum finiendas direxit: tertium ſuper Britones ad eorum perfidiam miſit: qui omnes, rebus proſperè geſtis, domum reuerſi ſunt. Ipſe autem Imperator ad claſſem videndam, quam præcedenti anno fieri & fabricari iuſſerat, ad Bononiam venit, Pharumque ibi ad nauigantium curſus dirigendos antiquitus conſtitutum reſtaurauit, & in eiuſdem ſummitate nocte ignem accendit. Inde ad Scaldim fluuium veniens, in loco qui dicitur Gant, naues ad eamdem claſſem ædificatas adſpexit, & circa medium Nouembris Aquas venit, vbi obuiauerunt ei Legati Hem-

Imperator tres exercitus in tres ſui Regni partes mittit.

Claſſem ad Scaldim in loco qui dicitur Gant, inſtruit.

Hemmingi Regis Aoum & Hephi munera Regis & verba pacifica de-
ferentes. Interea Carolus filius Imperatoris, qui maior natu erat, obiit *Obiit Carolus Iunior.*
2. Nonas Decembris. Sic Regino, & adſtipulantur alij. Porrò anno
octingenteſimo duodecimo Hemmingus quoque Danorum Rex mori- 812
tur: cui cùm Sigefridus nepos Godefridi, & Anilo nepos Herioldi ſuc-
cedere voluiſſent, neque inter eos de diuiſione Regni conueniret, com-
miſſo prælio, ambo moriuntur (verba ſunt Reginonis:) pars tamen Ani-
lonis adepta victoriam fratres eius Herioldum & Regnifridum Reges
ſibi conſtituit: qui miſſa ad Imperatorem Legatione pacem petunt. & *Claſſis Danorum Hiberniam aggreſſa, à Scotis profligatur.*
eodem anno claſſis Danorum Hiberniam aggreſſa, à Scotis prælio ſu-
perata eſt. Anno verò ſequenti Imperator Carolus Ludouicum filium
ſuum coronauit, & ſibi conſortem Imperij fecit. Bernardum quoque
nepotem ſuum filium Pipini filij ſui Italiæ præfecit, & Regem appella- 813
ri iuſſit. Concilia quoque ſuper ſtatu Eccleſiarum corrigendo ab Epi-
ſcopis celebrari iuſſit; quorum vnum Moguntiaci, alterum Rhemis, *Concilia varia Imperator celebrari curat ſuper ſtatu Eccleſiarum corrigendo.*
tertium Turonis, quartum Cabilone, quintum Arelati congregatum
eſt. Hoc anno pons apud Moguntiacum incendio conflagrauit. Hæc
Annales Pithœani. Regino ad annum illum decimumtertium iſta ha-
bet: Filij Godefridi Regis, & nonnulli ex Primoribus Danorum, qui
iamdudum, relicta patria apud Suiones exulabant, attractis vndique
copiis bellum intulerunt, & commiſſo cum eis prælio, eos Regno pa-
terno expulerunt. Et eodem anno Carolus Imperator obiit, & Aquis in
Baſilica S. Saluatoris, & S. Dei Genitricis Mariæ honorificè ſepultus eſt,
quam Baſilicam ipſe mirifico opere à fundamento ædificari fecit. Sic
ille more Gallicano (de quo aliquoties diximus) annum finiens demum
ad Paſcha. Quare alij more Romano à Natali Domini vel Kalendis Ia- *Migrat ad meliorem vitam.*
nuarij annum auſpicantes, conſtanter affirmant eum obiiſſe anno octin-
genteſimo decimoquarto ſcilicet ineunte. Inter quos & Auctor Anna- 814
lium à Pithœo editorum ſic annum illum decimumquartum incipit:
Carolus Imperator dum Aquiſgrani hiemaret, anno ætatis ſuæ circi-
ter LXXI. Regni autem XLVI. ſubactæque Italiæ XLIII. ex quo verò
Imperator & Auguſtus appellatus eſt anno XIIII. quinto Kalend. Fe-
bruarij rebus humanis exceſſit. Eginhartus, qui ei à ſecretis fuit, his ver-
» bis eius laudes domeſticas complectitur: In ſolemnitatibus, inquit, ve-
» ſte auro texta: diademate quoque ex auro & gemmis ornatus incedebat,
» aliis autem diebus habitus eius parum à communi ac plebeio abhorre- *Eximiæ eius virtutes, quas vtinam viri Principes intueantur.*
» bat. In potu & cibo temperans, ſed in potu temperantior: quippe qui
» ebrietatem in qualicumque homine, nedum in ſe ac ſuis, plurimùm abo-
» minabatur. Inter cœnandum aliquod elegans dictum aut Lectorem au-
» diebat. Legebantur ei hiſtoriæ, & antiquorum res geſtæ. Delectabatur

&

& libris S. Auguſtini, præcipuè iis quos de Ciuitate Dei inſcripſit. Vini & omnis potus adeò parcus in bibendo erat, vt ſub cœna raro plus ter biberet. Erat eloquentia copioſus & exuberans. Nec patrio tantùm ſermone contentus, ſed & Latinam linguam ita didicit, vt æquè illa ac patria lingua perorare ſit ſolitus; Græcam verò meliùs intelligere quàm pronuntiare poterat. In diſcenda Grammatica Petrum Piſanum audiuit: in ceteris diſciplinis Albinum cognomento Alcuinum de Britannia, virum vndecumque doctiſſimum, præceptorem habuit; cuius etiam operâ Pariſienſe Gymnaſium inſtituit. Liberos ſuos ita cenſuit educandos, vt tam filij quàm nepotes primò liberalibus ſtudiis, quibus & ipſe operam dabat, erudirentur; tum filios, quamprimùm ætas patiebatur, more Francorum equitare, armis ac venationibus exerceri fecit: filias verò lanificio aſſueſcere, coloque ac fuſo, ne per otium torperent, operam impendere, atque ad omnem honeſtatem erudiri iuſſit. Eccleſiam manè & veſperi, nocturnis item horis, & Sacrificij inprimis tempore, quando valetudo permitteret, impigrè frequentabat. Legendi atque pſallendi diſciplinam diligentiſſimè per ſuos emendauit, erat enim vtriuſque admodum eruditus; quamquam ipſe nec publicè legeret, nec niſi ſubmiſſim, & in commune cantaret. Præferebat manſuetudinem in puniendo, æquitatem tamen in iudicando, moderationem in gubernando; liberalitatem verò inſignem erga pauperes & peregrinos, etiam eos qui Ieroſolymis, & in locis vicinis ſub infidelibus Regibus viuebant oppreſſi. Tandem fide ampliata, ſtatu Eccleſiæ religioſè ordinato, Regno etiam ſuo dilatato & pacato, anno Chriſti octingenteſimo decimoquarto, Regni ſui quadrageſimo ſexto, ſubactæ verò Italiæ XLII. Imperij XIII. in Palatio Aquiſgranis, vbi ipſe Eccleſiam miri operis in honorem S. Mariæ Virginis conſtruxerat, ætatis ſuæ anno ſeptuageſimo ſecundo, diem obiit quinto Kalend. Februarij, ac in eadem Eccleſia eſt humatus. Sic ille. Sub hoc Carolo contigerunt quæ in Vita ſanctiſſimæ Virginis Brabanticæ Gudilæ ante aliquot ſæcula ſcripta leguntur. Cùm (inquit Auctor) ex ſignis ad tumbam B. Gudilæ quotidie crebreſcentibus, odorem virtutum eius fama adſpiraret, omnibus ex conſilio & diſpoſitione Altiſſimi placuit fidelibus, de loco ſepulchri eam leuare. Et quidem ad Niuialenſe transferre Cœnobium erat propoſitum; verùm dum feretrum receptui membrorum paratum moueri tentatur, tanto fit pondere fixum, ac ſi catenis inſolubilibus teneretur adſtrictum. Venit proinde in mentem quibuſdam Religioſis conſanguinitas beatę Gudilæ cum beata Aldegunde atque Waldetrude. Erant loca Reliquiarum beatæ Aldegundis Malbodium, ſanctæque Waldedrudis Caſtrilocus. Deſtinabant ergo animo, nunc huc nunc illuc transferre; ſimiliterque

Filios & filias quomodo educandos curarit.

Liberalitas eius in pauperes & peregrinos.

Tranſlatio D. Gudilæ, quam Carolus egregiis donis honorauit, vt mox patebit.

Stupendum miraculũ.

terque in mouendo vires perdidêre. Intererat reuerendæ huic eleuationi quidam prouectæ, imò decrepitæ ætatis, ſolus à diebus ſanctæ Gudilæ ſuperſtes. Huius ſpiritum diuina inſpiratio excitauit, & in hæc verba prorumpens, Videtur, inquit, mihi eam quietis ſuæ ſedem in oratorio S. Saluatoris elegiſſe, in quo eam, quoad vixit, aſſiduis ſuſpiriis ſpiritum ſuum conſtat Deo vouiſſe. Et ecce accedentes feretro, tanta mox facilitate vſi ſunt in ferendo, quanta priùs difficultate fruſtrà laborauerant in mouendo. Deportatum eſt ergo ad præſcriptum locum Mortzelle illud venerabile corpus, populis promiſcui ſexus cum laude & tripudio comitantibus, miraculiſq; ex glorificatione diuina proſequentibus. Nam inter eundum ſurdus, qui feretro ſe iunxerat, auditum recepit; & arbor quę in vico Ham cœperat creſcere ad veſtigia ſanctæ Virginis, depoſitionis eiuſdem die, cuſtos fidiſſima ſanctarum Reliquiarum; etiam non defecit à ſuo obſequio in tranſlatione earum. Nam altera die eiuſdem tranſlationis in villam Mortzelle eadem arbor ſacræ Virginis membra fuerat ſubſecuta, ac in eodem loco tam mirificè radicata & conuenienter tranſplantata coram prædicti oratorij foribus, quaſi ibidem à primordio germinare cœpiſſet ac creſcere, cùm vtraque villa à ſe inuicem decem milliariis diſtaret. Huius rei rumor circumquaque decurrit, & per cunctorum ora volitans ad palatium vſque peruenit. In tempore illo ſceptrum Monarchiæ tenebat Carolus, qui ex trophæis frequentibus cognominatus eſt Magnus. Is tam mirificis auditis miraculis, illuc deuotus aduenit, vbi ex miraculo prædictæ arboris nouum ſpectaculum ſibi iniecit, & ex ſpectaculo compunctionis granum adiecit. Qui vt Eccleſiarum Dei amator ſemper extitit, defenſorque ſtrenuus in cunctis deuotiſſimus, eamdem villam Mortzellenſem ſacræ Virgini teſtamentis condonauit legalibus, & prædictum prædiolum quoq; Ham, vnde arbor aduenerat, ſub pluribus ac idoneis tradidit teſtibus; vt ibi tota villa deinceps ſubiecta maneret, vbi primùm arbor præceſſerat diuinitus. Adiecit inſuper præfatus Rex eo in loco Sanctimonialium aggregare cateruam, decretiſq; Regalibus facultatem illis famulandi Deo adſcripſit ſatis opportunam. Quæ ſingula teſtamento mandauit: quæ ſcilicet traditio vſque ad Wenemarum rata permanſit; cuius vſurpatione iniuſta, ad poſteros ſuos eadem villa non ſine offenſa diuina pertranſiit. Et vt ſcias, Lector, quàm familiariter idem Imperator Carolus in Brabantia noſtra fuerit verſatus, ſubiungit idem Auctor: Poſt hæc autem memoratus Rex Carolus exercitio venationis pro more deditus, per circumadiacentem foreſtem turbabat rabidas feras à ſuis ſaltibus; inter quas miræ magnitudinis vrſum inſequitur; qui iam multo ſpatio victus, cùm nullum eſſet effugium, ac mortem imminentem iam iamq;

Item alia.

Imp. lit. excitus ad locum venit; & villas duas diuæ Gudilæ tranſſcribit.

Adiungit quoque caternam Sanctimonialium.

Venatur Carolus in agro Brabantico familiariter.

capiendus crebris differret flexibus, properè recto curſu tendit ad Mortzellam, & in S. Saluatoris irrumpit Eccleſiam. Tunc res contigit, quam faciliùs erat ſtupuiſſe, quàm dixiſſe. Nam Deus beſtialem quodammodò vrſi ſenſum permutauit, rationemque quamdam intelligendi in eo formauit. Erat namque cernere, propè Lipſana ſacræ Virginis ſe admiſiſſe, & ſub tanta protectrice à ſtrepitu inſequentium iam ſecurum procubuiſſe. Ibi ſubitò oblitus feritatis ſuæ, deflexa ceruice, ſubmiſſoque humiliter capite, Sanctimonialium aduenientium cœpit veſtigia lambere, ac more laſciuientium catulorum omnibus aggaudere. Quòd vbi nuntiatum eſt Regi cum ſuis, rem, quæ in beſtia diuinitus agebatur, intellexit, Deique magnalia in Virgine amplectens receſſit, ſine eiuſdem vrſi quidem læſione, ſed non ſine rei, quam viderat in vrſo, admiratione. Idem verò vrſus deſiſtens eſſe ſilueſtris, cœpit eſſe domeſticus; & in reliquum apud eiuſdem loci Sanctimoniales non aliter vixit, quàm ſententia omnium ibi manentium ſibi indixit. Hæc ibi. Aſſignat poſteriùs illud Baronius, nixus Annalibus à Pithœo editis anno Chriſti nati octingenteſimo quinto. Sed & memoria dignum eſt, quod Theophanes huius Caroli temporibus accidiſſe ſcribit: Anno, inquit, Conſtantini Co-

Vrſus diuinitus manſueſcit, obſtupeſcente Imper & ſocijs.

Externa quædam.

770 ptonymi trigeſimo (eſt is Chriſti 770.) Epheſi præfectus omnes Monachos & Virgines Deo dicatas in campum educens, edixit, vt illicò ipſi inter ſe matrimonio iungerentur; renuentes (quorum maximus fuit numerus) priuatos luminibus in exilium relegauit. Quin anno proximo, recrudeſcente ipſius aduerſus Monachos perſecutione, per Præfectum Thraciæ cuncta eiuſdem prouinciæ Monaſteria, tam virorum quàm feminarum, omnia denique ipſorum bona vendidit, cunctaque ſcripta quibus vitæ Monachorum continerentur, combuſſit; ſed & venerandas Reliquias vel igni tradidit, vel abſcondit; ipſos denique Monachos partim interfecit, partim excæcatos, aut facie crematos (gaudebat enim maximè huiuſmodi tormento, vt Monachis qui prolixam barbam geſtarent, eam pice, ceráve, aut oleo perungeret, ignemque admoueret) in exilium expulit. Quem & alij Præſides in aliis Prouinciis imitati ſunt. Hæc Theophanes. Sed eodem atteſtante & aliis, anno deinde ſeptingenteſimo

Conſtantinus Copronymus variè perſequitur Monachos & Monachas.

775 ſeptuageſimo quinto, impius Copronymus Iconoclaſta in expeditione aduerſus Bulgaros conſtitutus, diuinitus eſt in cruribus plaga percuſſus, & nauigio delatus in caſtellum Strongylum, ibi animæ & corporis (inquit Cedrenus) mortem obiit, vociferans ſe adhuc viuentem inextinguibili igni traditum propter Mariam, quam tum ſerò & fruſtrà proclamabat ſanctam ac verè Deiparam. Ita illi.

Tandem diuinitus percutitur, ſeriùs tunc proclamans Mariam ſanctam & verè Deiparam.

LVDO-

LVDOVICVS PIVS IMP.

FILIVS PRÆCEDENTIS, VIII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis viginti ſex.

Post obitum glorioſiſſimi Imperatoris Caroli (ſunt verba Thegani eius æui-Scriptoris) perrexit Ludouicus (filius eius) de partibus Aquitaniæ, & venit Aquiſgrani Palatium, qui eſt annus Incarnationis Domini octingenteſimus decimus quartus, qui eſt primus an- 814
nus Regni eius, dedítque ſororibus ſuis partem earum legalem, & quidquid remanſerat, dedit pro anima patris. Hoc facto, Legati venerunt ad eum ex omnibus Regnis & Prouinciis, inter quos venerunt & Legati Græcorum. Aimoïnus lib. 5. cap. 10. hæc addit: Defuncto Imperatore Carolo miſſus eſt Rampo ad filium Ludouicum ab eis qui ſepulturam eius curarunt, liberis ſcilicet & proceribus Palatinis, vt & mortem eius maturè cognoſceret, aduentúmque ſuum nullo modo comperendinaret. Qui cùm Aurelianam deueniſſet ad vrbem, alium atque alium huiuſce rei triſtes ſuſcipiens nuntios pòſt quintum diem ab eodem loco pedem mouit, & cum tanto, quantum paſſa eſt anguſtia temporis, populo iter arripuit. Timebatur enim quam maximè Wala, ſummo apud Carolum Imperatorem habitus loco, ne fortè aliquid ſiniſtri contra Imperatorem moliretur. Qui tamen citiſſimè ad eum venit, & humillima ſubiectione ſe eius nutui, ſecundùm conſuetudinem Francorum commendans, ſubdidit. Et nonnullis interiectis: Eodem anno generalem Conuentum Imperator Aquiſgrani habuit, & per vniuerſas Regni ſui partes, fideles ac creditarios à latere ſuo miſit, qui æqui iuris tenaces exiſtentes peruerſa corrigerent, omnibuſque congruum ius æquo libramine penderent. Hæc ibi. Deinde verò anno 816. mortuo Leone Papa, creatus eſt in locum ipſius Stephanus patria Romanus. 816
Qui (vt auctor eſt Theganus) mox vt creatus eſt, populum Romanum ſacramento Ludouici Imperatoris adegit. Ac paulò pòſt in Gallias tendens, pro ſtabilienda, vt Anaſtaſius ait, Eccleſiæ pace, honorificentiſſimè ab ipſo Imperatore obuiàm ei facto, & in ipſo acceſſu ter ante pedes ipſius proſtrato exceptus eſt Rhemis, omniaque obtinuit quæ petiit. Quo

Ludouicus, aſſignata ſororibus parte legali, reliqua dat pro anima patris.

Per vniuerſum Regnum curat diligenter iuſtitiam adminiſtrari.

Venit ad eum Papa pro ſtabilienda Eccleſia pace.

817 Quo ſimiliter anno proximo moriente, Paſchalis ſucceſſit vir doctus & eloquens, magnanimus, ſimul & miſericors, quem & eò ſanctitatis eſſe euectum vt miracula ediderit, ex eodem Anaſtaſio conſtat. Idem verò mox in Gallias miſſa legatione, confirmationem pacti & amicitiæ more prædeceſſorum ſuorum ab eodem Imperatore expetiit. Atque hoc item anno idem Ludouicus generalem habuit Aquiſgrani Conuentum Epiſcoporum atque Abbatum. In quo inter alia fuêre conſtituta octoginta Capitula de recta vitæ Regularium inſtitutione, ac victus quantitate in cunctis ditionis ſuæ Monaſteriis: de quibus aſſerit Leo Oſtienſis, eadem illa apud Caſſinenſes Monachos, perinde ferè ac Regulam S. Benedicti, obſeruata eſſe. Additque inſuper, in eodem Aquiſgranenſi Conuentu Ludouicum confirmaſſe quæcumque à Pipino auo, & Carolo patre donata vel reſtituta eſſent Eccleſiæ Romanæ: quæ quidem conſtitutio tunc à Ludouico conſcripta ex parte recitatur à Gratiano (diſt. 63. c. Ego Ludouicus) integra autem habetur in codicibus Vaticanis.

Conuentus Aquenſis, in quo 80. Capitula ſancita de recta Regularium vita.

Item alia.

In hoc quoque Conuentu à Ludouico filium primogenitum Lotharium coronatum eſſe Imperatorem, Pipino verò Aquitaniam datam, & Ludouico Baioariam, tradit Auctor anonymus Vitæ Ludouici. Poſt quæ cùm ſub finem huius anni Bernhardus filius Pipini fratris ipſius Ludouici Imperatoris, Italiæ Rex, conſilio prauorum quorumdam in eumdem Imperatorem rebellans, coniuraſſet, moxque idem Imperator maximum aduerſus eum collegiſſet exercitum, Bernhardus ſe viribus imparem cernens, ad Imperatorem acceſſit, ac pedibus eius prouolutus veniam petiit. Cuius ac complicum atrocis coniurationis exactiori habita diſquiſitione, eoſdem iudicio Magnatum Francorum capitali punitione dignos, Imperator luminibus tantùm priuari permiſit; Epiſcopos autem eiuſdem coniurationis reos à Synodo Epiſcoporum depoſitos, Monaſteriis mancipauit. Hæc veteres Annales, qui etiam detonſos, detruſoſque in Monaſterium narrant filios Caroli Magni naturales in eiuſdem criminis ſuſpicionem adductos, Drogonem, Theodoricum, & Hugonem. Sed & Adelhardus Corbeiæ Abbas, eiuſdem Caroli Magni cõſobrinus, vir ſanctitate conſpicuus, calumniis impetitus, tunc iuſſus eſt exulare. Porrò anno Chriſti octingenteſimo decimo nono idem

Bernhardus Italiæ Rex in Imperatorem conſpirat.

Complices coniurationis alij oculis priuantur, alij recluduntur.

819 Imperator iterùm Conuentum habuit Aquiſgrani, in quo, iiſdem qui ſuprà atteſtantibus, multa de ſtatu Eccleſiarum atque Monaſteriorum decreta ſunt, additaque Capitula quædam antiquis Conſtitutionibus. Nec tamen hęc ita accipienda ſunt quaſi ipſe eiúſve pater Carolus quidquam in his contra auctoritatem Romani Pontificis aut Epiſcoporum præſumpſerit: nam contrarium pluribus locis docet is qui eaſdem Leges Capitulares collegit Benedictus Leuita, ſed quòd hæc omnia per Epiſcopos,

Item alia decreta de ſtatu Eccleſiarum & Monaſteriorum.

LVDOVICVS PIVS IMP. VIII. BRAB. PRINC.

F 2

ſcopos, approbante ſimul Romano Pontifice, ſancienda curarit. Hoc eodem anno idem Ludouicus Imperator duxit vxorem Iudith filiam Huelfi Comitis, quam creauit Auguſtam, cùm iam anno ſuperiori mortua eſſet Irmingardis Imperatrix. De ea ſic Annales à Pithœo editi: Imperator inſpectis plериſque nobilium filiabus, Iudith filiam Huelphi Comitis duxit vxorem. Theganus geſta huius & præcedentis anni coniungens, Tertio, inquit, die poſt amiſſionem luminum Bernardus (de quo ſuprà) obiit. Quod audiens Imperator, eum fleuit multo tempore, propter hoc quia non prohibuit Conſiliarios hanc crudelitatem agere. Et Irmingardis Regina 5. Nonas Octobris deceſſit. Sequenti verò anno accepit Imperator filiam Welfi Ducis, qui erat de nobiliſſima ſtirpe Bauarorum, & nomen virginis Iudith, quæ erat ex parte matris nobiliſſimi generis Saxonici, eamque Reginam conſtituit. Erat enim pulchra valdè. Hæc ille. ex quo matrimonio quanta mala emerſerint, videbitur infrà.

Mortua Irmingarde, ducit Imp. vxorem Iudith am.

821 Poſteà anno 821. Imperator Nouiomagi diuiſionem Regni fecit inter filios ſuos, deinde in villa Theodonis omnes qui ſuo tempore in exilium miſſi fuerant, reuocauit. Et Ludharius filius eius vxorem duxit, & apud Wormatiam hiemauit. Sic Annales Pithœani. & addit anno ſequenti: Ludouicus Imperator Sacerdotum vſus conſilio, de omnibus quæ publicè perperàm geſſit, publicam pœnitentiam egit. Quæ paulò latiùs explicantur in Vita eiuſdem Imp. per Anonymum apud eumdem Pithœum in hunc modum: Adelhardum etiam Abbatem quondam Corbeiæ Monaſterij, ſed tunc in Philiberti Monaſterio conſiſtentem, magiſterio priori reddidit. Et nonnullis interpoſitis: Poſt hæc autem palàm ſe erraſſe confeſſus, & imitatus Theodoſij Imperatoris exemplum, pœnitentiam ſpontaneam ſuſcepit. Sic ibi. Sed & qui volet legat de his res geſtas ſancti Frederici Epiſcopi Vltraiectenſis. Baronius quidem eas non probat, ſed non video cur eas improbem. Hoc eodem anno Lotharius in Italiam, Pipinus verò frater eius, & ipſe vxore ducta, in Aquitaniam miſſus eſt.

Agit publicam pœnitentiam: (vtinam plenius ſciatur, quare.)

Lotharius in Italiam, Pipinus in Aquitaniam à patre mittuntur.

824 Anno verò deinde 824. ipſe Imperator cum exercitu Britanniam petit, diuiſiſque in tres partes copiis, totam ferro & igni deuaſtat, acceptiſque à perfido Britonum populo obſidibus, reuerſus eſt. Et hoc anno Legati Michaëlis Imperatoris Græcorum inter cetera munera detulerunt Ludouico Imperatori etiam libros Dionyſij Areopagitæ. Ita Sigebertus. Qua de re in hæc verba Hilduinus Abbas ſcribit in epiſtola ad Ludouicum Imperatorem præfixa iiſdem libris: Authenticos ſanè eoſdem libros Græca lingua conſcriptos, quando Oeconomus Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ & ceteri Miſſi Michaëlis legatione publica ad veſtram gloriam Compendio functi ſunt, in ipſa Vigilia ſolemnitatis S. Dionyſij pro magno munere ſuſcepimus, & in

Libri Dionyſij Areopagitæ ex Græcia allati, multiſque miraculis comprobati.

eadem

eadem nocte decem & nouem nominatiſſimæ virtutes in ægrotorum ſanatione factæ ſunt. Sic ibi. Hoc quoque eodem anno Rex Bulgarorum Omortag pacis faciendæ gratia ad Imperatorem Legatos & literas miſit; quos Rex auditos remiſit, & cum eis Maghelmum de Baioaria ad memorarum Regem direxit. Anno quoque ſequenti cum filiis Godefridi Dani, pacem quam ipſi petebant, cum eis in marca eorum confirmare iuſſit. Vnde anno proximo (qui eſt Chriſti 826.) Herialdus cum vxore 826

Rex Bulgarorum amicitiam Imperatoris ambit.

& magna Danorum multitudine apud Moguntiam baptizatus eſt. Sic Annales à Pithœo editi. Addit Theganus: Tunc Dominus Imperator magnam partem Friſonum dedit ei, & cum Legatis ſuis dimiſit eum ire in pace. Hoc anno, iiſdem Annalibus affirmantibus, Georius quidam Presbyter de Venetia cum Baldrico Comite Foroiulienſi veniens, organum hydraulicum Aquiſgrani fecit. Anno verò vigeſimo ſeptimo ſupra octingenteſimum exercitus à Rege Saracenorum Abdiramam Gerundam Hiſpaniæ venit; cui Pipinus filius Imperatoris cum exercitu 827

Herialdus Rex Danorum cum ſuis Moguntiæ baptizatur.

miſſus reſiſtere debebat, niſi deſidia Ducum tardiùs ad marcam veniſſet exercitus. Bulgari quoque Sclauos in Pannonia ſedentes, miſſo per Drauum nauali exercitu, ferro & igni vaſtauêre, & expulſis eorum Ducibus, Bulgaricos ſuper eos rectores conſtituerunt. Anno quidem ſequenti Hludharius cum exercitu ad marcam Hiſpanicam miſſus eſt, ſimiliter & Ludhauuicus iuuenis contra Bulgaros, ſed nihil dignũ actum eſt. Quare anno proximo (qui eſt Chriſti 829.) Aquiſgrani Conuentus 829

Negligentiùs hic contra Saracenos, ibi contra Bulgaros res geſta.

publicus habitus eſt, vbi tum maximè feruebat (verba ſunt Aimoïni l. 5. c. 11.) res in marca Hiſpania nuper ignominioſè peracta. Qua enucleatiſſimè inueſtigata, reperti ſunt huius culpæ auctores Duces. Hos ergo, ſolummodò adeptis honoribus, luere iuſſit culpam huius ignauiæ. Et poſteà: Imperator Wormatiam ad celebrandũ populi generalem Conuentum menſe Auguſto properare ſtatuit, in quo Conuentu comperiens clandeſtinas circa ſe eorum quos vitæ reſeruauerat machinationes, Berhardum eatenus Hiſpaniæ partium & limitum ignauum Comitem Cameræ ſuæ præfecit; quæ res non ſolùm non ſeminarium diſcordiæ extinxit, ſed potiùs augmentum creauit. Sic ibi, itemque in Vita per Anonymum. Annales à Pithœo editi iſta habent ad annum ſequentem: Commotio contra Imperatorem à primoribus Francorum in Compendio exorta, propter Bernhardum, quem in palatio eſſe noluerunt: 830

Mitiùs caſtigata ignauia dedit etiam maiores turbas.

quo inde depulſo atque fugato, in gratiam cum eo redierunt, ſed ad breue temporis ſpatium. Ita Annales illi, & hoc ſolùm. Theganus, deſignans, vt videtur, primò annum præcedentem, deinde iſtum, hoc modo narrat: Alio anno venit Imperator Wormatiam, vbi & Carolo filio ſuo, qui erat ex Iudith Auguſta natus, terram Alemannicam & Rhæticam,

Pax in palatio, ſed ad breue tempus.

& partem aliquam Burgundiæ coram filiis ſuis Lothario & æquiuoco ſuo Ludouico tradidit. Et inde illi indignati ſunt vnà cum Pipino germano eorum. Alio verò anno perrexit dominus Imperator de Aquiſgrani Palatio, & peruenit ad Compendium: ibique venit ei obuiàm Pipinus filius eius cum Magnatibus primis patris ſui, Hilduino Archicappellano, & Ieſſe Ambianenſi Epiſcopo, Hugone & Mathfrido, & multis aliis perfidis, & voluerunt dominum Imperatorem de Regno expellere; quod prohibuit dilectus æquiuocus filius eius. Supradicti impij obiicientes ei multa contraria, dixerunt Iudith Reginam violatam eſſe à quodam duce Bernhardo, qui erat de ſtirpe regali, & domini Imperatoris ex ſacro Fonte Baptiſmatis filius, mentientes omnia, ſuſcipientes Reginam Iudith, eamque vi velantes, & in Monaſterium mittentes, & fratres eius Conradum & Rudolfum tondentes, & in Monaſterium mittentes. Et ipſo anno peruenit dominus Imperator ad Nouiomagum caſtrum, quod eſt ſuper fluuium Walum. Iſta Theganus, volens talia in Iuditham conficta. Sed quis ſpondeat? certè non Auctor Vitæ ſancti Frederici, de qua ſuprà. Ad annum ſequentem quoque (qui eſt Chri-

Filij Imperatoris ex priori coniuge in patrem inſurgunt.

Nouercam in Monaſterium retrudunt.

831 ſti 831.) ſic pergit Auctor Annalium à Pithœo editorum: Conuentu apud Nouiomagum habito, Imperator, omnes qui ſibi contrarij fuerant, velut iuſtè exauctorauit, (nota: non dicit, iuſtè) quoſdam publicis, quoſdam priuatis rebus exſpolians, quoſdam in exilium mittens; multùmque contra ſe & Iudith vxorem ſuam, non ſolùm populi, ſed etiam filiorum ſuorum animos concitauit. Sic Annales illi, itemque Sigebertus. Theganus & qui eum ſecuti ſunt, acerbè inuehuntur in eos qui contrarij erant in hac cauſa Imperatori. Sed nobis magis placet quod hîc

Vlciſcitur ſe Imperator de aduerſariis.

832 moderatè dicitur (velut iuſtè.) Anno itaque 832. Imperator menſe Maio contra Hludouicum filium ad Auguſtam Vindelicum cum exercitu venit. Inde reuerſus in Aquitaniam Pipinum filium Regno priuauit. Sed inde poſtquam vxorem abdicauit, cum magna difficultate ad Aquenſe Palatium regreſſus eſt. Sol deficit 5. Nonas Maij, & Luna 13. Kalend. Iulij. Sic Annales illi. Et pergunt narrare anno proximo: Imperator initio Quadrageſimæ Wormatiam venit, & ibi vxore reuocata, atque exercitu congregato, contra filios ſuos ad ſe venire volentes in Aliſatiam profectus, atque ibi à ſuis deſertus ac proditus, & in filiorum poteſtatem redactus eſt. Erat ibi cum filiis Gregorius Papa Romanus. Hæc, nec plura eo anno dicti Annales. Certè Papam adfuiſſe nonniſi vt diſſidium componeret, Vita ſolemnis Ludouici per Anonymum ſatis indicat, tum etiam Theganus ipſe nihil acerbum aut durum in eum ſicut in alios proferens. Nithardus Scriptor eiuſdem æui ſic: Pater capitur, vxor in Longobardiam exilio mittitur, ac Carolus vnà cum patre ſub

Pipinum filium Aquitaniæ Regem Regno priuat.

A ſuis deſertus in poteſtatem filiorum venit.

magna

magna cuſtodia ſeruarur. Gregorius Papa itineris pœnitudine correptus,
tardiùs quàm vellet Romam reuertitur. Itaque poſt hæc (verba ſunt An-
nalium Pithœanorum ad annum 834.) Imperator iudicio Epiſcoporum 834
arma depoſuit, & ad agendam pœnitentiam incluſus eſt; vxor in Italiam
ducta. Sed proxima æſtate ipſe relaxatus arma reſumpſit, vxorem rece-
pit, Hludharium ad Italiam cum his qui eum ſequi volebant, redire
coëgit. Pugnatum eſt eodem anno cum Malfrido & Lamberto: in quo
prælio perierunt Vodo Comes Aurelianenſium, & Theodo Abbas ſan-
cti Martini Turonenſis, & alij multi. Ita Annales illi. Nithardus hoc
modo: Et Lotharius quidem iterùm eo tenore Imperium adeptus, quod
iniuſtè obtinuit, faciliùs iuſto iteratò amiſit. Nam Pipinus & Ludhoui-
cus videntes quòd Lotharius vniuerſum Imperium ſibi vendicare, illoſ-
que deteriores efficere vellet, grauiter ferebant. Ita ibi. Reliqua poſteà
exequemur: intereà enim & alia triſtia occurrunt. Etenim anno Chri-
ſti octingenteſimo trigeſimo quinto, Nortmanni, iuxta ſæpè citatos An- 835
nales, Doreſtadum vaſtauerunt, Anduuerpiam ciuitatem incenderunt,
ſimiliter & Witlham emporium iuxta oſtium Moſæ fluminis (credo le-
gendum Wilitham, nunc Geer-Vlitham) & à Friſonibus tributum ac-
ceperunt. Ita Annales illi, itemque Sigebertus, licet biennio ſeriùs. Et
rurſum anno ſequenti: Nortmanni tributum exactantes in Walchram
inſulam venerunt, ibique Eggihardum eiuſdem loci Comitem, &
Hemmingum Halp Dani filium cum multis aliis 15. Kalend. Iulij occi-
derunt, & Doreſtadum vaſtauerunt, acceptoque à Friſonibus tributo
reuerſi ſunt. Imperator itaque, omiſſo itinere Italico, Aquiſgrani hie-
mauit. De hac Nortmannica vaſtitate iſta leguntur in rebus geſtis ſan-
cti Gummari: Accidit quandoq; vt propter multas hominum iniquita-
tes, Nortmannorum gens ferociſſima in eam regionem adueniret, om-
nia circumquaque depopularetur, Antuerpiam inflammaret, & vbique
luctu compleret omnia. Porrò per fluuium Schildam ad *villam Turni-
num peruenerunt barbari illi, vbi erat Monaſterium S. Fredegandi Con-
feſſoris: ſed Deus propter iniquitatem habitantium exoſus locum, re-
liquias eius iuſſit aliò transferri, vt nullum eſſet obſtaculum aduerſus
imminentem deſolationem. Iis ſublatis, tamquam muro & propugna-
culis vrbis euerſis, irruit barbara gens, & ædificia omnia, atque ipſum
Monaſterium incendit, homines partim trucidauit, partim captiuos
abduxit, nihil præter humum relinquens. Inde progreſſi illi apud
Mechliniam S. Rumoldi Eccleſiam exuſſerunt, villam & incolas gla-
dio & igni perdiderunt. Vbi verò ad S. Gommari Eccleſiam ventum
eſt, vires ſuas eius meritis eneruari ſenſerunt. Cùm enim in Monaſterij
tectum ignem iniecissent, repulſus & extinctus eſt diuinitus. Sed ea re

Imperator relaxatus arma reſumit, & vxorem reuocat.

Schiſma etiam inter ipſos filios Imperatoris.

Nortmanni incendunt Antuerpiam, aliaq; multa loca vaſtant.

* *nunc* Doorne

Inter cetera & Turninũ (nunc Doorne) iuxta Antuerpiam.

Item Mechliniam.

F 4 magis

Lyra Fredegerum ad aram obtruncãt.

magis inflammatus eſt furor hoſtilis. Itaque in templum irtuunt, Fredegerum Presbyrerum ſacrificium offerentem ad ſacram aram crudelitet perimunt. Sed non dormitat vltio præpotenris Dei. Cùm enim prædam omnem ad nauim apportarent, duo Duces eorum Reolfus & Reginarius diuinitus petcuſſi ſunr; Reolfus venttem purgans, viſcera omnia effudit; Reginarius & oculis captus, & dira morte extinctus eſt. Ita ibi.

Optima pars Regni Francorum datur Carolo filio Iuditha.

837 Hinc ergo anno proximo, qui eſt Chriſti 837. naues contra Nortmannos ædificabantut, ait Auctor ſæpè citatorum Annalium. Interim optima pats Regni Francorum Carolo iuueni data eſt. Quare Hludharius & Hludouuicus in valle Tridentina colloquiũ habuerunt ante mediam Quadrageſimam. Impetatot verò menſe Iunio Nouiomagi Conuentu genetali habiro, conſiliis quorumdam, pacti conſcriptione Hludouuico filio ſuo Regnum Orientalium Francorum, quod priùs cum fauore eius tenuit, intetdixir. Qui intelligens ex inuidia conſiliantium talem prodiiſſe ſententiam, Edicto priùs habito, 3. Kalend. Decembris (cùm eodem menſe Nouembri Pipinus filius Imperatoris Rex Aquitanorum moritur) ad Franconfurt venir. Contra quem Imperator quaſi ſibi aduerſantem cum exetcitu veniens, Mogontiaci Natalem Domini celebrauit.

Hinc iterùm noua turba.

838 Deinde anno ſequenti poſt petactam feſtiuitatem Natalis Domini & Theophaniæ 7. Idus Ianuarij cum exercitu nauigio Rhenum tranſiit. Quo cognito Hludouuicus, nefas eſſe ſciens filium patri repugnare, cedendumque tempoti iudicans, in Baioariam ſe recepit. Imperator autem in Franconofurt veniens, ibique manens, Ieiunium Quadrageſimale inchoauit. Poſt Paſcha verò menſe Maio Wotmatiam veniens, Hludhario filio ſuo de Italia in fidem eius venienti reconciliatur, Regnumq; Francorum inter eum & Carlum filium ſuum minimum diuidit, Hludouuico filio, pro eo quòd eum offenderat, Baioariorum prouincia tantùm conceſſa. Ita Annales à Pithœo editi, itemque Auctor Vitæ Ludouici anonymus apud eumdem, qui annum proximum, à Chriſto nato

Præcipuè iraſcitur pater Ludouico filio.

839 to 839. his verbis adornat: Ludouicus (inquit) audiens patris erga fratres ſuos voluntatem, & Regni inter eos diuiſionem, non tulit. Ideoque quidquid Regni trans Rhenum fuit, ſibi adſcribendum putauit. Quod cùm Imperatori delatum eſſet, in tranſactam feſtiuitatem Paſchalem differendum iudicauit; qua peracta, cum multis viribus Rhenum quidem apud Moguntiacum tranſiit, & Triburas venit, ibique aliquamdiu ad colligendum exercitum conſedit. Quo coacto, vſque *Bedomniam petrexit: ibique filius, quamquam inuitus, ſupplex venit, & inctepatus ab eo, malè ſe egiſſe confeſſus, emendaturumque ſe perperàm geſta profeſſus eſt. Ar Impetatot in tedeundo Rhenum, in loco qui Confluens dicitur, tranſmeauit, in Arduenna venationem ſolitam petacturus. In qua cùm

*Hodomiam

Ludouicus filius ad tempus patri reconciliatur.

cùm exerceretur, nuntij ad eum certiſſimi venerunt, affirmantes, aliquos
Aquitanorum ſuam ſententiam expectare, qualiter res Aquitanici Re-
gni ordinaretur; alios autem indignè ferre Carolo à patre idem Regnum
Adferuntur et treſſia ex Aquitania.
traditum, eoſdemque aſſumpſiſſe filium quondam Pipini Regis, Pipi-
num itidem nomine. Quare Imperator porrò ſuis fidelibus mandauit,
vt ſibi autumni tempore aliqui eorum in Cabillone occurrerent. Ibi
enim generalem indixit Conuentum. Itaque, vti condixerat, tempore
autumnali Cabillonenſem vrbem petiit, & non multò pòſt cum Re-
gina & filio ſuo Carolo, & valida manu, Ligeri amne tranſmiſſo, Ar-
uernorum vrbem petiit; fideles ſuos ſibi occurrentes ſuſcepit, & ſuo fi-
lio Carolo cum ſolitis ſacramentis commendari fecit; alios qui occur-
ſum fidelitatemque denegarunt, comprehenſos legali quæſtioni ſubde-
re iuſſit. Et hæc eo agente, Natalis Domini feſtiuitas rediit, eamdem-
que ſolemnitatem Pictauis celebrauit. Ibi nuntius illi aduenit, Ludo-
uicum filium ſuum aſſumptis quibuſdam Saxonibus atque Thoringis,
Alamanniam inuaſiſſe. Hæc ibi. Quæ confirmant Annales ſæpè citati
anno proximo (qui eſt Chriſti 840.) his verbis: Hludouuicus filius Im- 840
Aquitanicus nondum conſtitutus in Alamānniam contra filium Ludouicū redire cogitur.
peratoris partem Regni trans Rhenum, quaſi iure ſibi debitam affe-
ctans, per Alamanniam facto itinere, venit ad Franconofurt, multo-
rum ad ſe Orientalium Francorum animis prudenti conſilio conuerſis.
Quo comperto, Imperator de Aquitania infecto negotio redire compul-
ſus, Druogonem Archicapellanum & Adelbertum Comitem cum
aliis multis præmiſit ad tuendum littus Orientale Rheni fluminis. Ipſe
verò ſecutus in Aquiſgrani Paſcha celebrauit. Poſt Paſcha autem, col-
lecto exercitu, filium per Thuringiam vſque ad terminos Barbarorum
perſequitur, excluſumque à finibus Regni per Sclauorum terram cum
magno labore Baioariam redire compellit: rebus denique in partibus
illis ordinatis, ad Saltz villam Regiam reuerſus, dies Litaniarum &
Aſcenſionis Domini ſolemnia celebrauit. In ipſa interim Vigilia Aſcen-
ſionis Domini, hoc eſt 4. Idus Maij, eclipſis Solis circa ſeptimam &
octauam horam diei facta eſt tam valida, vt etiam ſtellæ propter ob-
ſcuritatem Solis viſę ſint; & ecce Imperator illis diebus morbo correptus
ægrotare cœpit, & per Mœnum fluuium nauigio ad Franconofurt, &
Pulſo filio in morbum incidit, & poſt paucos dies moritur.
inde poſt dies paucos in inſulam quamdam Rheni fluminis prope In-
gilenheim delatus, morbo inualeſcente 12. Kalend. Iulij diem vltimum
clauſit, corpuſque eius Metis ciuitatem perlatum eſt. Hæc Annales à Pi-
thœo editi. Scriptor domeſticus rerum ipſius hæc habet de eius morte:
Vi morbi creſcente, ſecedens in inſulam quamdam ciuitati Moguntinæ
contiguam, peccata ſua confeſſus, laudans iuſtitiam Dei ac dicens, Iu-
ſtus es Domine; poſteà diſtributis theſauris ſuis, Eccleſiis, pauperibus,
filiiſ-

Digitized by Google

filiiſque, ſed & venia delictorum Ludouico filio abſenti conceſſa, ſigno S. Crucis pectus ſuum muniens, in ipſo mortis articulo apparentes ſibi dæmones fugauit, atque elatis ad cælum oculis lætus ad Deum migrauit 12. Kalend. Iulij, anno ætatis ſexageſimo quarto, Imperij vigeſimo ſeptimo; cuius corpus à fratre ipſius Drogone Metenſi Epiſcopo, & ſacri Palatij Archicappellano, Caroli Magni filio naturali, maxima pompa & totius Cleri ac Procerum comitatu in eamdem ciuitatem Metenſem tranſlatum eſt, atque in Eccleſia Monaſterij ſancti Arnulphi ſepultum.

Signo Crucis fugat apparentes ſibi dæmones.

840

Sepelitur Metis.

Huius Imperatoris tempore claruit in Orſchot Brabantiæ municipio, (non in Arſchot oppido, quod nonnemo nuper tradidit) Bodgis nobilis Francus, cuius filius S. Odulphus, ſupradicti Frederici Epiſcopi Vltraiectenſis ſtrenuus cooperator: itemque anno Chriſti 821. à Paſchali Romano Pontifice repertum eſt corpus S. Cæciliæ Virginis & Martyris ipſa eadem reuelante, aureis velatum indumentis ſanguine adhuc infuſis: quod inuentum ſimul cum corporibus SS. Martyrum Valeriani eius ſponſi, Tiburtij, Maximi, nec non Vrbani atque Lucij Romanorum Pontificum, tranſtulit idem Pontifex intra Vrbem in Eccleſiam eiuſdem S. Cæciliæ nomine nuncupatam, quam & plurimis donis auxit. Quomodo autem iſta ſe habuerint, Anaſtaſius deſcripſit ex ipſius Paſchalis ea de re editis literis Apoſtolicis. Quin eadem ſacra pignora diuturnitate temporis ferè in tenebris iacentia, noſtro tempore ſub Clementis Octaui Pontificatu, anno Redemptoris 1599. à Paulo Sfondrato eiuſdem tituli S. Cæciliæ Presbytero Cardinale, ita inuenta ſunt in reædificatione eiuſdem Baſilicæ, vt fuerant à Paſchale recondita; ſcilicet item cum madidis ſanguine velis, & veſte auro texta; (ô admiranda Dei opera!) quæ rurſum ab eodem Clemente Papa ſolemni ritu repoſita fuêre. Quæ ſi quis hagiomachis, id eſt, Sanctorum hoſtibus, & tunc & nunc refellendis confundendiſque, à Deo ita diſpoſita dixerit, certè non malè iudicarit.

Correctus error cuiuſdam de patre S. Odulphi Brabanti.

Stupenda de reliquiis S. Cæciliæ.

LOTHARIVS IMPERATOR
FILIVS PRÆCEDENTIS,
IX. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annos quindecim.

MORTVO Ludouico, dicto Pio, quàm cruentè filij de
Regno concertarint, his verbis ſæpè citari Annales à
Pithœo editi, produnt: Anno octingenteſimo quadra-
geſimoprimo (ait Auctor) cùm conueniſſent tres fratres 841
in regione Alcedorenſi iuxta villam Fontinatam, & de
partitioné Regni concordare non poſſent, renuente
Hluthario, qui ſibi Monarchiam vendicabat, ferro decernendum, &
Prælium cruentum inter Lotharium eiuſque fratres.
Dei iudicio cauſam examinandam decreuerunt. Factumq́; eſt inter eos
7. Kal. Iulij prælium ingens, & tanta cædes ex vtraque parte, vt num-
quam ætas præſens tantam ſtragem in gente Francorum anteà factam
meminerit. Et Hluthariu squidem ad Aquéſe Palatium reuertitur, Hlu-
douicus verò & Carlus caſtris potiti, Carlo in Occidentalibus remanen-
te, Hludouicus quaſi mediante menſe Auguſto venit ad villam regiam,
quæ vocatur Saltz. Hluthariu's quoque, celebratis filię ſuæ nuptiis, rurſus
contra Carlum in Gallias pergit; vbi toto hiberno tempore inani labo-
re conſumpto, Aquiſgrani reuertitur. Anno quoque proximo (qui eſt
Chriſti 842.) Hludouicus ciuitates in Occidentali Rheni littore poſitas, 842
quæ partibus Hlutharij fauebant, in deditionem accipit, occurritq́ue ei
Carlus apud Argentoratum, quæ nunc Strazburg vocatur. Vnde pari
Ludouicus & Carolus coniunctis viribus Lotharium fugant.
intentione pergentes, Hlutharium in villa Sentiaca morantem, & à ſuis
deſertum fugere compellunt, 17. Kalend. Aprilis. At Hluthariu s, col-
lecto fido ſatis exercitu, apud Mataſconam Galliæ vrbem conſedit.
Quem conſecuti fratres ſui, cùm iam vidiſſent proniorem ad pacem,
fœdus inire maluerunt, quàm diutiùs contentionibus deſeruire. Hludo-
De fœdere inter fratres tentatur, ſed primùm fruſtrà.
uicus verò circa autumnum apud Wormatiam Carolo fratri occurrit,
Hluthario in villa Thiotonis morante. Vbi cùm Miſſi eorum in Con-
fluente caſtello de partitione Regni concordare non poſſent, dilato in
aliud tempus Placito, ſinguli ad ſua reuertuntur. Ita quidem hoc anno
proximo, vt iidem Annales teſtantur, deſcripto Regno à Primoribus, 843
& in tres partes diuiſo, apud Virdunum Galliæ ciuitatem, tres Reges
menſe

menſe Auguſto conuenientes, Regnum inter ſe diſpertiunt; & Hludo-

Tandem inter ſe partiun-tur Regnum.

uicus quidem Orientalem partem accepit, Carlus verò Occidentalem tenuit, Hlutharius, qui maior natu erat, mediam inter eos ſortitus eſt portionem; factaque inter ſe pace, & iuramento confirmata, ſinguli ad diſponendas tuendaſque Regni ſui partes reuertuntur. Ita ſæpè citati Annales. Neque diſtinctiùs aut ipſi, aut alij veteres Annales partitionem hanc exprimunt: tantùm mediam portionem Hlutharij, vtcumque habemus ſuis limitibus diſtinctam, quam poſteà alia occaſione ad annum Chriſti octingenteſimum ſeptuageſimum proferemus. Porrò fuit hic annus lugubris Italiæ ex ingenti cladeà Saracenis illata vniuerſæ

Saraceni in Italia Beneuentum occupant, Capuam incendunt, aliaq́; mala inferũt.

Campaniæ atque Samnitibus, qua illi Beneuentum occuparunt, Capuam incenderunt, atque alia mala innumera perpetrarunt: quæ iſto anno cœpta (vt Nithardus & veteres noſtri Annales Pithœani fidem faciunt) ad annos fermè triginta in poſterum propagata eſſe Leo Oſtienſis tradit, cùm, vt ait, Ducibus Beneuentanis inter ſe bellis ciuilibus decertantibus, alterutrim Saraceni ex Sicilia atque Hiſpania in auxilium vocati ſunt. Hoc item anno Carolus Lotharij Imperatoris frater Aquitaniam quaſi ad partem Regni ſui iure pertinentem affectans (verba ſunt

Item Gallia variè turbatur.

eorumdem Annalium) Pipino nepoti ſuo moleſtus efficitur, eumque crebris incurſionibus infeſtans, grande detrimentum ſæpè proprij pertulit exercitus. Idem quoque Carolus anno ſequenti, qui eſt poſt Chri-
844 ſtum natum 844. Bernhardum Barcenonenſem Ducem, incautum & nihil ab eo mali ſuſpicantem occidit. Pipini quoque Duces Caroli exercitum iterùm ſuperant 7. Idus Iunij. Sed feliciùs eius frater Hludouicus Adobodritos defectionem molientes bello perdomuit, occiſo Rege eorum Gozzomuil, terramque illorum & populum ſibi diuinitus ſubiugatum per Duces ordinauit. Sic Annales illi. Hoc anno poſt Gregorium Quartum creatus eſt Romanę Sedis Pontifex Sergius eius nominis Secundus, natione Romanus, illuſtri familia ex patre Sergio natus, pietate, eruditione, & moribus inſignis, eiecto Ioanne, qui Sedem violenter occupare tentarat. Quę quomodo ſe habuerint, pluribus narrat Anaſtaſius: qui addit, Lotharium Imperatorem certiorem factum de conſecra-

Lotharius mittit filium Romam, vt nomen Imperatoris ſortiatur.

tione Sergij, Romam miſiſſe Ludouicum filium ſuum, vnà cum patruo ſuo Drogone Metenſi Epiſcopo, aliiſque plurimis Præſulibus ac Comitibus. Cur autem miſſus fuerit, Ado Viennenſis huius pariter ſæculi Scriptor, ait fuiſſe, vt qui iam à patre Rex Italiæ factus fuerat, Imperatoris nomen à Summo Pontifice ſortiretur. quod & factum fuiſſe affirmat. Sed quòd etiam Romanos idem Rex ſibi ſacramento vellet adigere, prohibuit eos Pontifex, niſi in verba Lotharij tantùm Imperatoris iurare. Hæc Anaſtaſius. Intereà anno Chriſti octingenteſimo quadrageſimo

LOTHARIVS IMP. IX. BRABANT. PRINCEPS.

845 geſimo quinto Nortmanni Regnum Carli vaſtantes per Sequanam vſque Pariſios nauigiis venerunt; ſed tam ab ipſo quàm incolis terræ accepta pecunia copioſa, (verba ſunt Annalium à Pithœo editorum) cum pace diſceſſerunt. In Friſia quoque tribus prœliis conflixerunt, in primo quidem victi, in ſecundis verò duobus ſuperiores effecti, magnam hominum multitudinem proſtrauerunt. Caſtellum etiam in Saxonia, quod vocatur Hammaburg, populati, nec inulti reuerſi ſunt. Carlus ſimiliter Rex cum Britonibus conflixit, & cum grandi damno exercitus ſui ipſe cum paucis vix euaſit. At contrà Hludouicus alter Lotharij Imperatoris frater XIV. ex Ducibus Boëmanorum cum hominibus ſuis Chriſtianam Religionem deſiderantes ſuſcepit, & in Octauis Theophaniæ baptizari fecit. Tempore verò autumni in Saxonia apud Padobrunno generale Placitum habuit, vbi fratrum ſuorum, & Nortmannorum, Sclauorum quoque & Bulgarorum Legationes ſuſcepit, & abſoluit. Hlutharius verò Imperator Solcratum Ducem Arelatenſem, & reliquos Comites illarum partium rebellare molientes, in deditionem accepit, & prout

Nortmanni tum Galliam tum Friſiam variè populantur.

XIV Duces Boëmanorum cum ſuis baptizantur.

846 voluit, prouinciam ordinauit. Hæc ibi. Anno verò ſequenti, Giſalbertus quidam vaſſallus Carli filiam Hlutharij Imperatoris rapuit, & in Aquitaniam profectus in coniugem accepit. Et quidem Hludouicus vtriuſque frater, cùm iuxta lacum Briganticum 2. Nonas Aprilis Paſcha celebraſſet, poſteà cum Hluthario locutus, voluit eum cum Carlo pacificare: ſed cùm res non haberet effectum, ipſe Hludouicus circa medium menſem Auguſtum cum exercitu ad Sclauos Marcenſes defectionem molientes profectus, compoſitis rebus, Ducem eis conſtituit Raſticem nepotem Moimari. Atque his temporibus Mauri Romam cum exercitu venientes, cùm non poſſent Vrbem irrumpere, Eccleſiam ſancti Petri vaſtauerunt. Sic iidem Annales. Sed Leo Oſtienſis de irruptione iſta Maurorum tractans, præter expilationem Eccleſiæ S. Petri, quæ tunc extra Vrbem erat, ponit inſuper alias eorumdem Saracenorum deprædationes per Italiam tunc factas, nec non Caſſinenſis cœnobij ab eorum manibus diuinitus factam liberationem, ac denique horribile naufragium nauium, prædæ, hominum, quod iidem in Africam redeuntes paſſi ſunt, ſanctis Petro & Benedicto ipſis in mari terribiliter apparentibus. De quo etiam naufragio meminit Anaſtaſius. Hoc item anno Kalendis Martij Francorum Epiſcopi, qui anno ſuperiori Meldis conuenertant, & complura ſtatuerant tum Regi, tum vniuerſo populo profutura, cùm variis ſuperuenientibus caſibus haud fuiſſent ea promulgata, vel executioni mandata, rurſum iidem Pariſiis Synodum habuêre. Verùm tantum abeſt, vt his correcti fuerint Regni Proceres, qui Abbatias & alias res Eccleſiaſticas à Rege Carolo in beneficium accepiſſent, vt contrà

Filia Lotharij rapta à vaſſallo Caroli eius fratris, hinc inimicitia.

Saraceni Eccleſiam S. Petri & alia loca Italiæ vaſtant.

Inuaſores Abbatiarum cauſa multorum malorum in Gallia.

contrà iidem apud ipſum Regem egerint, vt reiectis aliis, vndeviginti
tantummodò Canones Concilij Meldenſis obſeruandos promulgaue-
rit. Quare accidit, quod pronuntiauerunt Patres, vt ira, indignatio ac
tribulatio ſuper Regem & Principes effunderentur, vt nouis (vt videbi-
tur) Nortmannorum incurſionibus Regnum Deus affligi permiſerit,
ipſeque Rex iniquiſſimas ab eis ſubire leges coactus eſt, qui ab Epiſcopis
ſanctè pieque iuxta Canonum traditionem ſtatutas recuſauit accipere.
Sed hæc poſteà anno octingenteſimo quinquageſimo. Annus octin- 847
genteſimus quadrageſimus ſeptimus, ait Auctor Annalium à Pithœo
editorum, à bellis quieuit, quem Hlutharius Imperator & Hludoui-
cus eius frater mutua familiaritate tranſegerunt. Hludouicus tamen
Hluthariun & Carlum ita, vt voluit, pacificare non potuit, renuente
Hluthario propter iniuriam ſibi à Giſberto Vaſallo Carli in raptu filiæ
ſuæ factam. Eo anno Otgarius Moguntiacenſis Epiſcopus XI. Kalend.
Maij obiit, in cuius locum Hrabanus ordinatus eſt V. Kalend. Iulij:

Fruſtrà Ludouicus reconciliare inuicem fratres Lotharium & Carolum nititur.

qui eodem anno, iubente Hludouico Rege, apud Moguntiacum Syno-
dum habuit circa Kalend. Octobris. Portò occaſio huius congregandi
Concilij eadem quæ Meldenſis fuiſſe cognoſcitur. Hoc enim colligitur
cùm ex multiplicibus in eodem Concilio de ea re Canonibus conſtitu-
tis, tum ex Synodali epiſtola ad eumdem Ludouicum Regem præfixa.
Qua & illud notatione dignum continetur, quòd teſtantur Patres ſe de-
creuiſſe, vt pro ſalute Regis, eiuſque coniugis ac filiorum, per ſingulas
Diœceſes ab Epiſcopis & Clericis, ab Abbatibus & Monachis Miſſę tria
millia & quingentæ celebrarentur, & Pſalteria mille ſeptingenta recita-
rentur. Pertinet item ad hoc Cōcilium, quod in iiſdem antiquis Annali-
bus habetur de pſeudoprophetiſſa, quę inter alia deliria, certum conſum-

Miſſarum tria millia, & alia pro ſalute Regis decreta.

mationis ſæculi diem, ipſumque eodem anno futurum, tamquam ex di-
uina reuelatione prædicabat. Vnde permulti plebeij, nonnullique etiam
Clerici timore perculſi, munera ei deferentes, ſe illius orationibus com-
mendabant, ac magiſtram ſequebātur. Diligenti verò examine in Syno-
do de ea habito, profeſſa eſt eadem ſe lucri cauſa, auctore quodam Pre-
ſbytero, ſparſiſſe, quę Synodali iudicio publicis cęſa flagellis, ſic cum de-
decore ſuis vaticiniis finem impoſuit. [illegible]t verò anno ſequēti (qui eſt Chri-
ſti 848.) Hlutharius Imperator & Hludouicus Rex menſe Februario col- 848

Pſeudoprophetiſſa publicè flagellis caſa.

loquium habuerunt in Confluente caſtello, vbi pars Hluthari j illud qui-
dem, ſicut fama vulgabat, (loquūtur ſępè citati Annales) maximè molie-
batur, vt Hludouicus, poſthabita Carli amicitia, ſibi ſociaretur: ſed Hlu-
douicus memor pacti quod cū Carlo dudum inierat, ſuaſoria machina-
menta ingenioſè declinans, finito colloquio ad ſuos reuerſus eſt. Eodem
anno Goteſcalcus quidam Presbyter de prædeſtinatione Dei prauè ſen-

 tiens,

Goteſcalci error de prædeſtinatione reprobatus, & quis ille.

tiens, & tam bonos ad vitam, quàm malos ad mortem perpetuam ineuitabiliter à Deo prædeſtinatos eſſe affirmans, in Conuentu Epiſcoporum apud Moguntiacum rationabiliter conuictus, & ad proprium Epiſcopum Ingumarum Remis tranſmiſſus eſt. Ita Annales illi; item Sigebertus, licet vno anno tardiùs, & alij. Et nota, quod maximè damnatur, quòd dixit, INEVITABILITER. nam omnino per cauſas liberas ſeu prædeſtinatio ſeu reprobatio effectus ſuos ſortiuntur, atque ita nullo modo, quod Goteſcalcus ille volebat, ineuitabiliter. Anno proximo,
849 qui fuit à Chriſto nato 849. Boëmani more ſolito fidem mentientes, contra Francos rebellare moliuntur. Ad quorum perfidos motus comprimendos, Hemuſtus Dux partium illarum, & inter amicos Regis primus, Comiteſque non pauci cum exercitu copioſo mittuntur. Sed horum nonnulli, dum inconſultis ceteris, bellum hoſtibus paci ſtudentibus intulerunt, ſtatim experti ſunt, quid ſine timore Dei propria diſcordantium poſſit audacia: hoſtes enim effecti ſuperiores, cædendo perſecuti ſunt eos vſque ad caſtra, occiſorumque ſpolia in conſpectu eorum ſecuri detrahebant: vnde & coacti obſides Franci dabant eis, à quibus ſuſcipere dedignati ſunt, vt via publica in patriam reuerti potuiſſent. Ita Annales à Pithœo editi. Hoc anno cùm Romæ innotuiſſet, Saracenos ex Africa, ingenti comparata claſſe, iterùm in Italiam ad vrbis Romæ excidium properare; Leo Papa, quæcumque poſſet, ad eius defenſionem conferens, muros dirutos refecit, multa corpora Sanctorum, quibus ſecuriùs ciuitas cuſtodiretur, è cœmeteriis eruta intra illam inuexit; ſicque Deo placato, & Sanctis conciliatis, factum eſt mirabiliter, vt appropinquantibus Saracenis ad Romanum portum, Neapolitani, aliique ipſis vicini populi ſponte accurrerint cum claſſe optimè inſtructa, ad ſubueniendum Eccleſiæ Romanæ; & maiori adhuc miraculo, vt naues Saracenorum cum illis pugnantes, vehementiſſimis obortis ventis omnino diſſipatæ & confractæ fuerint, ipſique Barbari naufragio, ferro, fame, ſuppliciis conſumpti ſint. Hæc Anaſtaſius. Ceterùm anno octingenteſimo quinquageſimo immenſus ſimiliter Northmannorum turbo Gallias inuaſit, de quo iſta Auctor Annalium à Pithœo editorum: Roruc, inquit, natione Nortmannus, qui temporibus Hludouici (Pij) Imperatoris cum fratre Harialdo vicum Doreſtadum iure beneficij tenuit, poſt obitum Imperatoris, defuncto fratre, apud Lotharium proditionis crimine falsò, vt fama eſt, inſimulatus, tentus & in cuſtodiam miſſus eſt. Vnde fuga lapſus, in fidem Hludouici Regis veniens, cùm per aliquot annos inter Saxones, qui confines Nortmannis ſunt, manſitaret, collecta Danigenarum non modica manu cœpit piraticam exercere, & loca Regni Lutharij Septemtrionalis Oceani littoribus contigua vaſtare; ve-

Franci infeliciter contra Boëmanos pugnant.

Saraceni iterùm Italiam inuadentes inſignem cladem accipiunt.

(marginal year 850 beside "ſimo quinquageſimo")

Roruc Nortmanno Doreſtadum à Lothario conceditur.

niteque per oſtia Rheni fluminis Doreſtadum, & occupauit eam atque poſſedit. Vbi cùm à Lothario ſine periculo ſuorum non poſſet expelli, cum conſilio Senatus, Legatis mediantibus in fidem receptus eſt, ea conditione, vt tributis cæteriſque negotiis ad Regis ærarium pertinentibus inſeruiret, & piraticis Danorum incurſionibus obuiando reſiſteret. Et eodem anno quoque Nortmanni, Godefrido Duce, per Sequanam aſcendentes, Regnum Carli prædantur; ad quorum repulſionem Hlutharius Imperator in auxilium vocatus, cùm ſibi pugnandum eſſe cum hoſte putaret, Carlus, clàm mutato conſilio, Godefridum cum ſuis in ſocietatem Regni ſuſcepit, & terram eis ad inhabitandum delegauit, Lotharius verò ad propria reuerſus eſt. Hæc Annales illi. Porrò anno ſequenti, qui eſt Chriſti 851. Sorabi etiam Francorum fines crebris 851
incurſionibus atque incendiis infeſtant. Vnde Rex Hludouicus commotus cum exercitu per Thuringiam iter faciens, terram eorum ingreſſus, perditis frugibus, & omni ſpe adempta, magis eos fame quàm ferro perdomuit. Interea Pipinus Aquitaniæ Rex comprehenſus à ſuis Carlo Regi cum Regno traditur, effectuſque Clericus Sueſſioni in Monaſterio S. Medardi retruditur, & Carolus frater eius iunior in Monaſterio Corbeienſi. Sic iidem Annales. Et eodem anno Ludouicus Imperator Lotharij Imperatoris filius (ſic loquuntur Ado Viennenſis & Leo Oſtienſis, in ſuis Chronicis) togatus Beneuentum venire, prouinciam illam Italiæ à iugo Saracenorum liberauit, eos omnes internecioni ſubdens. Anno verò proximo Genaldus Nortmannus, qui ſuperioribus 852
annis iram domini ſui Horuc Danorum Regis fugiens, ad Regem Hludouicum ſe cõtulit, ab eo benignè ſuſceptus, baptizatus eſt: qui cùm per plures annos honorificè inter Francos haberetur, tandem Principibus Borealium partium & cuſtodibus Danici limitis, quaſi lubricæ fidei de molimine proditionis cœpit eſſe ſuſpectus; vnde & ab eis occiſus eſt. Hæc Annales ſæpè citati. Et eodem anno Leo Pontifex, abſoluta quam cœperat noua ciuitate, qua incluſit Baſilicam S. Petri, cum adiacentibus diuerſarum gentium Romam peregrinantium ibi erectis hoſpitalibus habitaculis, eamdem aqua benedicta, multiſque orationibus ſanctificatam, ſolemni ritu Deo dicauit die 27. menſis Iunij, quæ ab eius nomine Leonina dicta eſt. Hæc Anaſtaſius qui aderat. Anno verò ſequenti (eſt is Chriſti 853.) Nortmanni per Ligerim fluuium venientes Turonum Galliæ ciuitatem prædantur, & inter alias ædes, Eccleſiam 853
quoque ſancti Martini ſuccendunt. Sic breuiter Annales à Pithœo editi. Regino paulò pleniùs: Nortmanni, Britanni, cùm mare nauigio gyrantes, oſtia Ligeris fluminis occupauerunt, repentina irruptione ciuitatem Namnetis inuadunt; omnemque circumquaque regionem deuaſtantes, primùm

Item Godefrido Nortmanno pars Galliæ à Carolo.

Pipinus Aquitaniæ Rex à ſuis Carolo Regi traditur.

Nortmannus quidã dudum inter Francos honorificè habitus, demum ab eis occiditur.

Pars Romæ vbi Eccleſia S. Petri, hoc tempore primùm muris ſepta.

Nortmanni vaſtant Namnetes,

Andegauum, Turones.

primùm Andegauenſem, deinde Turonicam occupant vrbem, ac velut immanis tempeſtas cuncta conſumunt. Templum etiam præcellentiſſimi Pontificis Martini incendio cremauerunt, euerſoque maiore Monaſterio, centum illic & ſexdecim Monachos peremerunt. Tradunt hæc Regino, Sigebertus, Otho Friſingenſis, & alij. Dei verò prouidentia factum erat, vt antequam ciuitas à Barbaris inuaderetur, S. Martini corpus inde ſublatum, ab eiuſdem Eccleſiæ Clericis primò Aurelianum, deinde Antiſidorum transferretur, de quo Odo Cluniacenſis in libello de Translatione S. Martini pluribus. Intereà Aquitanorum Legati Ludouicum Germanorum Regem crebris ſupplicationibus ſollicitabant, vt aut ipſe ſuper eos Regnum ſuſciperet, aut filium ſuum mitteret, qui eos à Carli Regis tyrannide liberaret, ne fortè ab extraneis & inimicis fidei quærere cogerentur auxilia. Quare anno octingenteſimo

Aquitani inuitant Ludouicum Germanicum contra tyrannidem Caroli.

854 quinquageſimo quarto, Hludouuicus filius Hludouuici Regis ad Aquitaniam pergit. Vbi cùm non eſſet ſuſceptus, niſi ab ea tantùm ſola cognatione, quam Carlus maximè offendit propter interfectionem Gozberti eorum propinqui, ceteris diſſimulantibus, cum ſuis ſe circa tempus autumni in Franciam recepit. Nortmanni quoque qui continuis viginti annis (verba ſunt Annalium à Pithœo editorum) Regni Francorum fines per loca nauibus acceſſibilia crudeliter vaſtabant, in patriam ſuam reuerſi ſunt; ibique inter Horuc Regem Danorum & Guduym filium fratris eius orta contentione, ita ſe mutua cæde mactauerunt, vt vulgus quidem promiſcuum innumerabile caderet, de ſtirpe verò Regia niſi vnus puer, nullus remaneret, Domino ſanctorum virorum ſuorum

Nortmanni mutuis gladiis concidunt.

855 iniurias vlciſcente. Sic ibi. At verò anno Chriſti octingenteſimo quinquageſimo quinto, cùm apud Ludouicum Imperatorem Lutharij Imperatoris filium Daniel quidam Magiſter militum Romæ (ſic loquitur Anaſtaſius) inuidia aduerſus Gratianum alium item Magiſtrum militum ductus, ipſum calumnioſè accuſaſſet, quòd vellet, excuſſo Francorum iugo, Græcos Romam euocare, his Ludouicus commotus, Romam ſe concito gradu contulit. Vbi in Conuentu Romanorum ſimul & Francorum, præſente quoque Leone Papa, habita exactiſſima de eadem cauſa quæſtione, Gratianus innocens repertus eſt criminis intentati, & Daniel propria confeſſione impoſtor detectus, Gratiano ex libito puniendus eſt traditus, & ab eodem mox Imperatori petenti conceſſus. Hæc Anaſtaſius qui interfuit. Et quidem tum ex his, tum ex aliis quæ narrauimus ad annum 851. liquet, Ludouicum Lotharij filium, etiam viuente patre Imperatorem in Italia ſe geſſiſſe: tamen quòd pater primas partes tenuerit Imperij (vide ſuprà ad annũ 844.) hinc eſt quòd Regino & alij hoc demum anno eum filiis Imperium diuiſiſſe, & ſæculo valedixiſſe

Turba Romæ à Ludouico Lotharij filio compoſita.

dixiſſe ſcribant. Reginonis hæc ſunt verba: Lothatius Imperium filiis ſuis diuiſit. Ludouico Italiam tradidit, eumque Imperatorem appellari fecit; Lothario Regnum, quod ex ſuo nomine vocatur, conceſſit; Carolo Prouinciæ Regnum largitus eſt: diſpoſitiſque Regni negotiis mundum reliquit, atque in Prumiam veniens, in Religionis profeſſione diem clauſit extremum 3. Kalendas Octobris. Et eadem ferè ſunt in Annalibus à Pithœo editis. Sigebertus ſic: Lotharius Imperator, partito inter filios Regno, & in Prumia habitu Monachi ſuſcepto, non multò pòſt dormiuit in Domino. Quod ad Brabantica huius temporis ſpeciatim attinet, iſta habet Molanus noſter ad trigeſimam Martij Natalium Sanctorum Belgij: Lembecæ in confinio Brabantiæ & Hannoniæ, tranſitus ſancti Veroni Confeſſoris, fratris ſanctæ Veronæ. Hic aſſeritur filius fuiſſe Ludouici Regis Teutoniæ & Alamanniæ fratris Caroli Calui. Sed Olbertus Abbas, qui ad Raginerium Comitem eius inuentionem & miracula ſcripſit, fatetur quidem eum temporibus Normannorum vixiſſe, ſed addit genealogiam & vitam occaſionem quamlibet inuidendo ſuſtuliſſe, ideoque Deum eam miraculis ſpecialibus nobis commendaſſe. Anno itaque quarto vltra milleſimum Humberto Presbytero ſe & Natalem ſuum reuelare dignatus eſt. Cumque diuerſa miracula ſubſequerentur, & Brachbantenſes partes intolerabiles tolerarent ſeditionum oppreſſiones, Raginerius Comes corpus ſanctum ex villa Lembeca, quæ nullas habebat munitiones, tranſtulit Caſtri locum ad Monaſterium ſanctæ Waldetrudis. Hæc inter alia ibi. Huius Lotharij Imperatoris extremis temporibus inſeritur inter Leonem Quartum & Benedictum Tertium Ioannes Papa femina, inuenitúrque id figmentum primus litteris conſignaſſe Marianus Scotus, qui vixit demum circa annum milleſimum ſeptuageſimum. Is ſic habet: Leoni ſucceſſit Ioanna mulier annis duobus: quamuis, vt volunt, in autographo ſcriptum tantùm ſit; Ioannes, qui, vt aſſeritur, fuit mulier. Quidquid ſit, iamdudum fabulam illam firmiſſimis argumentis exploſerunt, Onuphrius in Platinam, Bellarminus, Baronius, & alij. Illud pro inſtituti noſtri ratione ſufficit; Anaſtaſium, Adonem Viennenſem, Reginonem, nec vllum Scriptorem huius æui, monſtrum illud nouiſſe, imò omnes Leoni Benedictum immediatè ſubiungentes illud ſatis refellunt. Anaſtaſij verba hæc ſunt: Hic Benedictus ob ſanctitatem vitæ, mortuo Leone, vnus dignus ſucceſſor habitus eſt. Quin etiam eadem verba ſunt apud Platinam, neotericum Scriptorem, fabulæ eius cum ceteris fautorem; quò minùs ignoſcendum eſt illi, quòd ſui tam immemor, nihilominùs fabuloſam Ioannam ſuo Catalogo attexuerit. Sic & Ado Epiſcopus Viennenſis Gallus eiuſdem temporis Scriptor grauiſſimus in Chronico ſuo in

Lotharius diuiſo Imperio inter filios fit Monachus.

S. Veronus & eius ſoror S. Verona illuſtrant Brabantiam.

Diſſeritur de Ioanna Papiſſa, quæ hoc tempore fingitur.

Oſtenditur eam confictam, contra auctoritatem omnium Scriptorum huius æui.

in Lothario ait: Et Pontifex Gregorius moritur, atque eius loco Sergius ordinatur. Illo defuncto Leo ſuccedit. Quo obeunte Benedictus in Sede Apoſtolica ſubſtituitur. Et ſimiliter loquuntur Regino, Otho Friſingenſis, Lambertus, Conradus, & quis non ante Marianum? Et hoc fuit ſpatium ducentorum annorum, quo præter iam dictos etiam claruerunt Aimoïnus Frodoarduſque Gallici inſignes Scriptores, quorum nulli innotuit hoc monſtrum.

LOTHARIVS II. REX

FILIVS PRÆCEDENTIS,

X. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis tredecim.

FILIVS hic Lotharij Imperatoris, & ex diuiſione paterna, vt vidimus, Lotharingiæ Rex (in qua ſine dubio Brabantia, vt ſæpiùs docuimus) anno Chriſti o-
856 ctingenteſimo quinquageſimo ſexto, teſte Reginone, Thietbergam Reginam ſibi in matrimonium iunxit.

Lotharius ducit vxorem Thietbergam.

Et anno proximo Ruoruc Nortmannus, qui præerat Doreſtado cum conſenſu domini ſui Lotharij Regis, claſſem duxit in fines Danorum, & conſentiente Horico Danorum Rege (verba ſunt Annalium à Pithœo editorum) partem Regni, quæ eſt inter mare & Egi-
858 doram, cum ſociis ſuis poſſedit. At verò poſt hæc anno 858. ad Ludouicum Germanicum Lotharij huius patruum Legati ab Occidente venerunt, Edadhartus Abbas & Otto Comes, & tyrannidem Carli alterius patrui, dicti Calui, ſe diutiùs ferre non poſſe teſtati ſunt. Quibus auditis Rex Ludouuicus grauiter conturbatus eſt; tandem conſilio ſapientum, mediante menſe Auguſto, collecto comitatu venit in Galliam, vbi occurrerunt ei ferè omnes Primores partium illarum, exceptis iis, quos tunc Carolus ſecum habuit contra Nortmannos ſuper Ligerim fluuium. Qui vt audiuit, Ludouuicum eſſe intra terminos Regni ſui, dimiſſa obſidione, cum exercitu occurrit in loco qui vocatur Briacus. Sed viſa multitudine Orientalium, ipſe quidem cum paucis latenter abſceſſit, exercitus verò ad Ludouuicum tranſiuit. Vbi cùm Ludouuicus nimis ſecurè ageret, quoſdam etiam clàm ſtudere Carolo præſentiſceret, ſimul

Ludouicus Germ. in Galliam venit euocatus contra tyrannidem Calui.

Sara-

LOTHARIVS II. LOTHARINGIÆ REX, X. BRAB. PRINC.

Germanicus iterùm in Regnum ſuum regreditur. Saraborum nunriata rebellione, in Regnum ſuum quantocyùs regreſſus eſt. Ita Annales illi. Sed præludia tantùm hæc fuerunt malorum, vt in ſequentibus videbitur. Hoc autem eodem anno Carolus Lotharij Imperatoris filius, & Lotharij huius frater, moritur, qui Prouinciam regebat; & ex Regno quod tenuerat, facta eſt non modica controuerſia inter Lotharium Regem & patruum eius Carolum. Ita Regino ad hunc annum. *Moritur Carolus Rex Prouinciæ.* Controuerſia tamen illa non adeò exarſit, niſi priùs poſt biennium, vtcumque ſopita contentione altera inter Ludouicum Germanicum & Carolum Caluum Lotharij patruos, de qua dicere cœpimus. Etenim Carolus, reuerſo Ludouico in Germaniam, rebus ſuis conſulturus, Legatos miſit in Italiam ad Ludouicum nepotem Imperatorem, & ad Nicolaum Romanum Pontificem, expoſtulans de Ludouico fratre, *Ventilatur controuerſia Germanici & Calui apud Papã & Imp. Ludouicum.* qui non læſus, Regnum ſuum aggreſſus eſſet: qui ambo litteris Ludouicum Regem monuerunt, ne quid in alienum Regnum præſumeret Sed ipſe iis receptis, legauit pariter ad eoſdem in Italiam Othonem Fuldenſem Abbatem, qui ſuam rectam in omnibus intentionem inſinuaret.

859 Quare anno ſequenti, qui eſt Chriſti nati 859. Ludouuicus Rex, cùm frequentibus Legatorum ſuorum diſcurſibus fratris ac nepotis ſui animos ſibi reconciliare ſtuderet (loquitur Auctor Annalium à Pithœo editorum) eorumque reſponſa per internuntios reciproca relatione ſuſciperet, tandem, condicto tempore, ſinguli cum æquo numero Principum ſuorum iuxta * Atemacum caſtellum in quadam inſula Rheni fluminis nauigio vecti conuenerunt, reliquo ſingulorum comitatu ſuper littus ex vtraque parte fluminis conſiſtente. **Alternacum* Vbi cùm diu varia & anceps actarum ſimul & agendarum rerum agitata eſſet diſputatio, condicto Placito Autumni tempore iuxta Baſalam communiter habendo, ſinguli cum ſuis ad propria reuerſi ſunt. *Fruſtrà inter eos pax tentatur.* Ludouicus tamẽ iis, qui priori anno à Carlo deficientes ſui effecti ſunt, honores quos priùs habuerant, impetrare non potuit; res enim dilata eſt in futuro Placito definienda. Ita Auctor ille. Ceterùm iſtiuſmodi Placitum dilatum eſt vſque in ſequentem annum

860 octingenteſimum ſexageſimum, quando tandem concordia inter ipſos ſancita eſt, de qua iſta habet idẽ Auctor: Ludouicus & Rex Carlus frater eius, nepoſque eorum Lotharius, cum Primatibus ſuis in Confluente caſtello conuenientes, pacem inter ſe & fidelitatem mutuam ſinguli iuramento confirmauerunt. *Tandem pacis ſanciuntur, itemq; Lotharius noſter.* Sic ibi. Verùm Carolum non ſteтiſſe pactis conuentis, ſed cogitaſſe paulò pòſt de inuaſione alienorum, querelæ docent Ludouici fratris eius & Lotharij nepotis ad Nicolaum Pontificem epiſtola à Batonio edita, qua præclarum exemplum exhibent ſubiectionis & reuerentiæ erga Sedem Apoſtolicam & ipſum Nicolaum, *Turbata pace, iterùm recurſum ad Sedem Apoſtolicam.* inuitantes interim eum in Gallias, vt quos nulla pacis fœdera (verba

ſunt

ſunt epiſtolæ) nulla mouent fraternæ charitatis viſcera, nulla nectunt conſanguinitatis lineamenta, Apoſtolica inuectio ad cenſuram Eccleſiaſticam venire compellat. Hæc illi. Anno proximo, qui eſt Chriſti 861. Ludouicus Germaniæ Rex Conuentum habuit in Reganesburg 861
tertia ſeptimana poſt Paſcha, in quo Ernuſtum ſummatem primarium inter omnes Optimates ſuos, quaſi infidelitatis reum, publicis honoribus priuauit. Interim Carlmannus filiorum Regis maximus res nouas moliri viſus eſt. Expulit enim Duces, quibus cuſtodia commiſſa erat Pannonici limitis & Cartani, & per ſuos Marcam ordinauit. Sed anno 862
ſequēti per ſacramenta pacis & ſecuritatis ſuę Reganesburgum venit, & reddita ratione conuicit aduerſarios, patrique ſuo reconciliatus eſt. Hoc quoque anno Rex ducto in Obodrictos exercitu, Ducem eorum Tabamuzilem rebellantem obedire, & filium ſuum cum aliis obſidibus dare coēgit. Iſta Annales à Pithœo editi. Eodem anno miræ tragœdiæ paratum eſt argumentum à Lothario noſtro Lotharingiæ Rege, dum iuuenili ardore concupiſcentię frena laxauit in amorem Waldradę, quam ab ipſa infantia conſuetudine puerili amans, vxorem accipere decreuit. Quòd verò iam legitimo Theutbergæ Reginæ matrimonio iunctus eſſet, egit cum Epiſcopis Regni ſui, vt conuocata Aquiſgrani Synodo, octo ex ipſis, Theutbergæ cauſa cognita (quæ falsò accuſata inceſtus cum proprio fratre, referebatur etiam id ſcelus confeſſa) matrimonium illud diſſoluerint, ipſique Lothario ſe incontinentem profitenti permiſerint aliam vxorem. Sed & ad corroborandam eiuſdem Regis cauſam, nouum eſt excogitatum commentum ab Aduentio Metenſium Epiſcopo, quo probare conatus eſt Waldradam iam à tenera ætate Lothario coniunctam fuiſſe matrimonio ab eiuſdem Regis patre Lothario Imperatore, ſed poſt mortem Imperatoris Theutpergam ipſi Regi inuito adhuc adoleſcentulo coniunctam fuiſſe à Theutpergæ fratre Huberto magnæ auctoritatis; ac proinde non ipſam, ſed Waldradam legitimam eſſe dicendam eiuſdem Regis coniugem. Sed ecce, inter hæc cùm idem Lotharius in ſuo Regno quoque foueret Engeltrudem Matfridi Comitis primarij filiam, ſed moribus ignominioſiſſimam, quę relicto Boſdue marito, huc illuc diuagans per ſeptem annos alienis viris inhæſerat, & ad proprium maritum redire recuſans, à Nicolao Papa excommunicata fuerat; nec non Balduinum nobilem virum, itidem ab Epiſcopis Galliæ excommunicatum, quòd Caroli Calui, cuius vaſallus erat, filiam Iudith nomine, viduam Regis Anglorum rapuiſſet vt vxorem haberet; cùm inquam de his omnibus perlatæ eſſent ad Nicolaum Papam querelæ, idem Pontifex ad eumdem Carolum Lotharij patruum literas dedit commonitorias, vt nepotem ad ſaniorem mentem reduceret.

Germanicus vincit Obodrictos.

Heu! quid poteſt cæca adulatio, timore Dei excluſo?

Verum illud: Qui ſordeſcit, ſordeſcat adhuc.

Nicolaus Papa Lotharium ad ſanam mentem reuocare nititur.

Qua-

Quapropter Carolus paratus in eum vlciſci, retentus eſt tamen à Rege
Ludouico fratre, & habito magno Conuentu Antiſtitum ac Comitum
in villa Sablonarias tertio Nonas Nouembris, promiſit Lotharius,
iuxta diuinas leges ex Caroli ſententia cuncta ſe eſſe impleturum. Sed
mox, vt eluderet Carolum, Romanum Pontificem appellans, rogauit
eumdem, vt Synodum Metis celebrandam indiceret. Hinc ergo anno
ſequenti, qui eſt Chriſti octingenteſimus ſexageſimus tertius, habita eſt

Lotharius, corruptis Apoſtolicis Legatis, inhæret adulteræ.

863 menſe Iunio Metenſis Synodus: in qua corruptis pecunia Sedis Apo-
ſtolicæ Legatis, teſte Anaſtaſio & aliis, confirmata eſt expulſio Theut-
bergæ Reginæ legitimæ vxoris Lotharij, & Waldradæ pellicis ſubin-
troductio; hæc omnia præcipuè agentibus Gunthario Colonienſi &
Theitgaudo Treuirenſi Archiepiſcopis. Sed iidem ad Sedem Apoſtoli-
cam miſſi, vt ea Nicolao Papæ probanda perſuaderent, tantum abeſt vt
quod vellent obtinuerint, vt etiam ab eodem Pontifice in Synodo ea de
re in Laterano collecta ipſi depoſiti fuerint, ac communione priuati;

Acta Legatorum Romæ reſcinduntur.

Actaque Synodi Metenſis penitus reſciſſa. Hoc anno ſcripſit Carolus
Rex ad Nicolaum Papam literas, quibus inter alia indigno ſe animo
tuliſſe ſignificauit, quòd Balduinum, filiæ ſuæ Iudith raptorem, profu-
gum Romæ recepiſſet, ac præterea pro illo preces ad ipſum Carolum
adhibuiſſet. Sed reſcripſit Nicolaus, ſe quidem facinus Balduini deteſta-
tum eſſe, poſtulantem verò ſubſidium Apoſtolorum, abiicere non li-

Papa interceſſor pro Balduino primo Flandriæ Comite.

cuiſſe. Sunt hæc Nicolai ad Reginam Iudithæ matrem verba: Obnixiùs
deprecamur, vt prædictus Balduinus, qui veſtram per Apoſtolorum
interceſſiones deſiderat beneficentiam, obtinere pro Dei amore valeat.
Ad quæ Hincmarus Rhemenſis Epiſcopus ita Nicolao reſcribit: Simi-
liter Rex noſter filius veſter, vt vobis pollicitus fuerat, hos inter ſe ma-
trimonium contrahere permiſit, & Balduinum maximis honoribus
affecit. Sic ibi. Hic eſt Balduinus cognomento Ferreus, primus Flandriæ
Comes, cui pro dote attuliſſe Iuditham quidquid Somona & Scaldi
fluuiis & Oceano concluditur, conſtanter Annales tradunt. Volunt plu-
res eodem hoc tempore quoque cœpiſſe Comitatum Hollandicum.
Sed vide de eo infrà ad annum nongenteſimum decimum tertium. Por-
864 rò anno proximo, qui eſt Chriſti 864. Hludouicus Germaniæ Rex Lo-
tharij alter patruus, menſe Auguſto vltra Danubium cum manu vali-
da profectus, Raſticen in ciuitate Dowina obſidet. At ille, cùm Regiis
copiis congredi non auderet, obſides quales & quantos Rex præcepit

Germanicus & Caluus inuicem reconciliantur.

coactus dedit. Et eodem anno Hludouicus & Carolus Reges & fratres
apud Duſicam villam menſe Septembri conuenientes, fœdus ineunt,
& quidquid inter eos leuitate humana vel ſuggeſtione militum perpe-
ràm geſtum fuerat, ſibi mutuò dimittunt. Hæc Annales à Pithœo editi.

Ceterùm

Ceterùm anno deinde octingenteſimo ſexageſimo quinto, teſtante 865
Auctore eorumdem Annalium, Arſenius Epiſcopus, Nicolai Romani Pontificis Legatus, ob pacem & concordiam inter Hludouuicum Regem & nepotes eius, Hludouuicum videlicet Italiæ Imperatorem, & Hlutharium fratrem eius, miſſus eſt in Franciam: qui menſe Iunio veniens apud Franconofurt, ab Ludouuico Rege honorificè ſuſceptus eſt. A quo abſolutus, in Galliam pertexit, & Theutbergam Reginam à Luthario dudum dimiſſam, ſicut ei ab Apoſtolico iniunctum fuerat, eidem reſtituens, Waldradam concubinam eius in Italiam duci præcepit. Deinde in Regnum Caroli profectus, multiſque ibi, quorum gratia illuc venerat, benè diſpoſitis, Romam reuerſus eſt. Sic ille. Extant de his Nicolai Papæ Epiſtolæ ad Ludouicum & Carolum communes, & ad Epiſcopos vtriuſque Regni 25. & 26. atque in hac, iſta ſunt verba inter cetera: Permittatur ergo præclaro Imperatori (Ludouico) quietam ducere vitam, patruis ſuis nullam præſumptionem monſtrantibus; liceat, inquam, ei per hereditaria Regna ſibi iure deriuata piè ac iuſtiſſimè gubernare. Hæc ibi. Prouinciæ Regnum, credo, intelligit, quod fuerat Caroli eius fratris, de quo ſuprà ad annum 858. Anno proximo, qui
eſt Chriſti 866. idem Ludouicus Imperator aduerſus Saracenos Cam- 866
paniam & Samnium infeſtantes, ingenti comparato exercitu, eos variis cladibus affecit, vt teſtantur Regino & Leo Oſtienſis: & eodem anno cùm Waldrada Lotharij Regis concubina viſa eſſet eluſiſſe Apoſtolicam Sedem, vtpote quæ pollicita Romam ſe conferre expiationis delicti cauſa, ingreſſa Italiam retrò in Gallias remeaſſet, rurſumque coacta Italiam repetere, nulla ſigna pœnitentiæ oſtendiſſet; Nicolaus Papa, conuocata Eccleſia, eamdem Waldradam publicè excommunicauit quarto Nonas Februarij, eaque de re certiores reddidit omnes Epiſcopos per literas ſcriptas Idibus Iunij iſtius anni. Quæ vt Lotharius accepit, ad placandum Pontificem curauit, vt Aduentius Metenſis Epiſcopus, in excuſationem ipſius & Epiſcoporum eius Regni de his quæ in eos obiiciebantur à Nicolao, ad eum literas ſcriberet prolixas; quibus aſſeruit eumdem Lotharium renuntiaſſe penitus amori Waldradæ, ac Theutpergam Reginam magna dilectione & honore proſequi. Sed hæc omnia ad eludendum Pontificem: ſiquidem adhuc reperitur anno ſequenti idem Nicolaus varias ſcripſiſſe ad Reges & Epiſcopos literas aduerſus conatus Lotharij Theutpergam peſſimè habentis, & omnibus modis Waldradam ſubintroducere pertentantis. At verò intereà anno 867
Chriſti octingenteſimo ſexageſimo ſeptimo Normanni oram Ligeris fluminis occupantes, Nannetenſem, Andegauenſem, Pictauienſem atq; Turonicam prouinciam iteratò crudeliter depopulari cœperunt, contra quos

Legatus Apoſtolicus uxorem reſtituens, concubinam abduci præcipit.

Idem ne patrui Prouincia Regnum nepoti debitum inuadant, monet.

Waldrada pellex Lotharij publicè excommunicatur.

Variè quærunt Pontificem illudere Lotharius & complices Epiſcopi.

Interea iteratò Normanni Galliam vaſtant.

quos Rubertus & Ranulfus, dum ipſi prælȋantes perimuntur, cæteri vt oues à lupis ſternuntur. Ita Regino. Annalium à Pithœo editorum Auctor, ſimul oſtendens quo tempore vixerit, his verbis eamdem ſtragem breuiter perſtringit: Ruodbertus Caroli Regis Comes apud Ligerim fluuium contra Normannos fortiter dimicans occiditur, alter quodammodò noſtris temporibus Machabæus. Sic ille. Sed ad Lotharium

868 noſtrum redeamus. Is anno 868. ineunte Romam profectus ſummo ſtudio niſus eſt Waldradam cum conſenſu Nicolai Pontificis ſibi matrimonio coniungere; ſed eum iam defunctum reperiens (obiit Idibus Nouembris anni præcedentis) in Beneuentum ad fratrem ſuum Hludouicum perrexit, & huius copulæ fautorem illum fore poſtulauit apud Adrianum, qui Nicolao ſucceſſit; ſed petitionis effectum minimè conſecutus eſt. Ita Annales à Pithœo editi, itemque Regino, qui & iſta ſubiungit: Lotharius cùm Romam perueniſſet, ab Hadriano Pontifice honorificè ſuſceptus eſt. Qui ab eodem Pontifice ſciſcitatus, ſi monita pij patris Domini Nicolai conſeruata haberet, & præſtitum iuramentum inuiolato fœdere cuſtodiret; ille deceptus ab eo qui in veritate non ſtetit, reſpondit, ſe ita omnia obſeruaſſe, ac ſi diuinitus ſibi eſſent imparata. (Et mentiebatur; nam & Auctor à Pithœo editus clarè habet ad annum 866. eum Waldradæ ab Italia reuocatæ iterùm ſe clanculò ſociaſſe.) Cumque Proceres & Optimates qui cum eo venerant eadem teſtificarentur, vniuerſalis Papa talia proſequitur: Si veſtræ teſtificationis verbis veritas ſuffragatur, ad confeſſionem S. Petri accedas; ibi Deo propitio Hoſtiam ſalutarem pro tua non tam corporis quàm animæ incolumitate immolabimus, ex qua nobiſcum te participare oportet; vt per hanc participationem, membris Chriſti vnde abſciſſus eſſe videbaris, merearis incorporari. Finitis igitur Miſſarum ſolemnibus, inuitat Summus Pontifex eumdem Regem ad menſam Chriſti; acceptoque in manibus Corpore & Sanguine Domini, ita eum alloquitur: Si innocuum te recognoſcis à prohibito, & hoc fixa mente ſtatutum habes, vt numquam Waldradę miſcearis nefando concubitu, fiducialiter accede; ſin autem tua conſcientia te accuſat, nequaquam ſumere præſumas. Qui mente captus & obcæcatus communionem Corporis & Sanguinis Domini de manu Pontificis ſumpſit, non expaueſcens illam ſententiam quæ dicit: Horribile eſt incidere in manus Dei viuentis. Deinde conuerſus idem Præſul ad ſequaces, vnicuique Communionem obtulit in hæc verba: Si Domino & Regi tuo Lothario in obiecto adulterij crimine fauorem non præſtitiſti, Corpus & Sanguis Domini noſtri Ieſu Chriſti proſit tibi in vitam æternam. Igitur quiſquis ſe læſum ſciens, auſu temerario Communionem ſub tali conteſtatione porre-

Pergit Lotharius in Italiam ad fratrem Ludouicum Imp.

Mentitur Pontifici quoad pelicem.

Grauiter eum obteſtatur Pontifex inter Miſſarum ſolemnia.

Item omnes eius ſequaces.

porrectam ſumere præſumpſit, diuino iudicio percuſſus ab hac luce ſubtractus eſt, antequam ſubſequentis anni rediter principium: perpauci, qui ſe à Communione ſubtraxerunt, vix mortis periculum euaſerunt. Porrò Lotharius Româ egreſſus morbo corripitur, & Placentiam ciuitatem perueniens diem clauſit extremum, ſexto Idus Auguſti. Hactenus Regino. Aimoïnus hæc habet: Lotharius Româ lætus promouens, vſque Lucam ciuitatem venit, vbi febre corripitur, graſſante clade in ſuos, quos ſub oculis ſuis coaceruatim mori conſpiciebat; ſed iudicium Dei intelligere nolens, vſque Placentiam octauo Idus Auguſti peruenit; ibique Dominica die ſuperdiurnans, circa horam nonam inopinatò exanimis pęnè effectus eſt, & obmuteſcens in craſtinum, hora diei ſecunda moritur, & à paucis ſuorum, qui à clade remanſerant, in quodam Monaſteriolo ſecus ipſam ciuitatem terræ mandatur. Hæc ille. Deceſſit nulla prole legitima, ſed tantùm Hugone filio ex Waldrada relicto: de quo aliquoties poſteà.

Lotharius, graſſante in ſuos diuina vltione, & ipſe moritur.

CAROLVS CALVVS REX

PATRVVS SVPERIORIS,

XI. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annos nouem.

LOTHARIO Rege ſine prole legitima defuncto, etſi ſupereſſet frater eius Ludouicus Italiæ Rex & Imperator, nihilominùs eius patruus Carolus, dictus Caluus, Regnum eius occupauit. Quare, expoſtulante Ludouico Imperatore, ab Hadriano Pontifice decreta eſt ad eumdem Carolum Legatio duorum Epiſcoporum, qua tum ipſum Regem tum Regni eius Epiſcopos atque Proceres, ſub excommunicationis comminatione admonuit, vt abſtinerent à Lotharij Regno, quod pertineret ad Ludouicum Lotharij fratrem & legitimum ſucceſſorem. Scribit hæc Aimoïnus, extantque adhuc quædam Hadriani epiſtolæ ad eos miſſæ. Sed antequam hi Legati perueniſſent ad Carolum, collecto Metis Concilio pridie Idus Septembris, decernentibus Epiſcopis Regni Lotharij, & ad id ceteros impellente Hincmaro Rhemenſi, idem Rex Carolus ibi præſens, coronam eiuſdem Regni acce-

868

Caluus Lotharingiam occupat, fruſtrà nitente Pontifice pro fratre Lotharij.

Nempe decernentibus Epiſcopis Lotharingiæ, Metis coronatur.

accepir, vt paret ex ipſis Synodi Actis. Regino ſtatim poſt mortem Lo-
tharij iſta adiicit (licet vno anno ſeriùs quàm debeat, errore mortis Ni-
colai Papæ:) Carolus Regnum Lorharij inuadit, Coloniæ Epiſcopum
Hilduinum conſtituit; Ludouicus verò Germaniæ Rex tunc ægrotans,
miſſo Legaro, rogar, ne ſolus hereditarem vſurpet, & alium quemdam,
Wilibertum nomine, creari Coloniæ Epiſcopum curar. Ita ille, item-
869 que Annales à Pirhœo editi. Intereà anno ſequenti, qui eſt Christi 869.
idem Rex Carolus, vt Aimoïnus auctor eſt, ad placandum Roma-
num Pontificem Legatos in Vrbem direxir, cum oblationibus ad Baſi-
licam S. Petri, inter quas erant duæ coronæ aureæ gemmis ornatæ, pro
duobus quæ poſſidebat Regnis. Verùm has oblationes credibile eſt ab
Hadriano non eſſe ſuſceptas, cùm de his in literis poſteà ad Carolum ab
ipſo datis nulla ſit mentio, quæ aliàs præteriri minimè conſueuiſſet.

Studet Caluus placare Pontificem.

870 Quin anno ſequenti, qui eſt Chriſti 870. Hludouicus Germaniæ Rex
à Carolo ad colloquium inuitarus, menſe Iunio ad Occidentem profe-
ctus eſt; & diuiſo inter ſe Hlutharij Regno, Aquiſgranum reuerſus eſt,
ibique per plures dies iacuit ægrotus. Ita Annales à Pithœo editi. Regi-
no ſic ad eumdem annum: Ad Marſanam iuxta Moſam venientes,
Regnum æquis partibus diuiſerunt, & Carolus ad Heriſtellium perre-
xit, quia ei Palatium in parte acciderar:(en cauſam præter alias mox
ſuggerendas, cur Carolus potiùs in ſerie Principum Brabantiæ ponatur
quàm Ludouicus Germanicus) Ludouicus verò ad Aquas palatium re-
diit, vbi duobus ferè menſibus lecto decubuit. Ita Regino. Limites
vtriuſque portionis in initio huius Operis integros poſuimus ex Ai-
moïno lib.5.cap.25. Et ſunt hi præcipui: Et hæc eſt, inquit, diuiſio, quam
ſibi Ludouicus accepit, Coloniam, Treuetos, Vtrech, Straburgh, Baſi-
leam. Et poſt multa: Ephremacum, Abbatiam de Aquis, Comitatum
Teſterbant, Bauiam, &c. De Friſia duas partes de Regno, quod Lo-
tharius habuit. Et ſuperaddimus ciuitatem Metenſem. Et hæc eſt diui-
ſio quam Carolus de eodem Regno ſibi accepit, Lugdunum, Veſun-
tium, Viennam, Tungros, Tullum, Viridunum, Cameracum. Et in-
ter alia quoque, ſancti Seruatij, Malinas, Ledi, Altum Montem, Co-
mitatum Texandrum. In Brachanto Comitatus III. In Asbanio
Comitatus IV. De Friſia tertiam partem. Et poſtridie, ſcilicet quarto
Idus eiuſdem menſis Iunij, ſimul iterùm conuenerunt, & valefacientes
ſe mutuò, diſceſſerunt. Sic ille. Quid inter hæc egerit Hadrianus Papa,
proiute Ludouici Imperatoris, defuncti Lotharij fratris germani, ac
proinde legitimi heredis, colligitur, ex eiuſdem Pontificis variis epiſto-
lis. Certè cùm ita Regnum Lotharij à patruis vſurpatum (ſed, vt vidi-
mus, conſentientibus Epiſcopis & Proceribus) Pontifex intellexiſſet,

Partitur Caluus Lotharingiam cum fratre ſuo Germanico.

Limites vtriuſque, vbi patet, Caluo Brabantiam obtigiſſe.

Hadrianus Papa iterùm inſtat pro iure Imp.

nouam

CAROLVS CALVVS LOTHAR.REX,XI.BRAB.PRINC.

nouam in Gallias miſit Legationem (qua functi ſunt tres Epiſcopi, & vnus S. R. E. Cardinalis Presbyter) cum diuerſis literis, ad vtrumque Regem, eorumque Epiſcopos atque Proceres, ſcriptis quinto Kalendas Iulij pro reſtitutione Regni Lotharij Ludouico Imperatori ipſius fratri. Sed & præter illas alias rurſus dediſſe reperitur ad Epiſcopos in Regno Caroli conſtitutos; quibus eos graui comminatione vrgens, illud maximè inculcauit, vt ſi Carolus Sedi Apoſtolicæ obtemperare in re tam iuſta recuſaret, ipſi ſe ab eius communione ſeiungerent, ſi vellent cum Apoſtolica Sede communicare; alioqui fore vt indignos reſpuendos. Sed parum profecerunt Papa vel Imperator, potentiam virtutemque bellicam duorum iſtorum Regum formidantes, niſi quòd biennio poſt, vt dicetur, Germanicus ipſe ſua ſponte quædam conceſſerit. Intereà

Imò comminatur excommunicationē sed paruo cum fructu.

871 anno proximo, qui eſt Chriſti 871. Hludouuicus & Carolus Ludouici Regis Germaniæ filij, durè accipientes, quòd quamdam partem Regni, quam Rex illis poſt obitum habendam delegauerat, Carlmanno fratri tradi, fama volitante audierunt, Spirenſem pagum occupant, contra Regem patrem rebellare diſponentes; ſed poſteà pax firmata eſt. Rex verò eùm menſe Octobri cum ſuis colloquium habuiſſet in Franconofurt, indè in Baioariam profectus, contra Behemos irruptionem in Regnum ſuum molientes, partium ſuarum tutores miſit. Et eodem anno Zuentibald nepos Raſtizi ſuperiori anno ob infidelitatem oculis priuari, & ipſe infidelitatis inſimulatus, in cuſtodiam miſſus eſt. Verùm, nullo probante, dimiſſus in Regnum à Carlmanno Ludouici Regis filio, Sclauiſco more nihilominùs fidem mentitus eſt, & Baioarios nihil mali ſuſpicantes in caſtris aggreſſus, multos ex eis viuos comprehendit, ceteris pænè omnibus occiſis. Ita Auctor Annalium à Pithœo editorum,

Germanicus ſtrenuè agit contra Behemos.

872 qui & in hæc verba adſcribit anno ſequenti 872. Menſe Ianuario circa Epiphaniam Domini, Imperatoris Græcorum Baſilij Legati ad Ludouuicum Regem Radasbonam venerunt, atque ei inter cetera xenia cryſtallum miræ magnitudinis auro gemmiſque ornatum cum parte non modica ſalutiferæ Crucis obtulerunt. Inde verò Rex in Baioariam reuerſus Paſcha celebrauit, & menſe Maio miſit Thuringos & Saxones contra Sclauos Marahenſes. Sic ibi. Fuit Legationis eius, vt videtur, is finis, vt Baſilius Imperator Ludouicum Regem in Ludouicum Imperatorem commouere poſſet. Hoc enim quoque anno, idem Baſilius offenſus Ludouici Auguſti literis ſuperiori anno ad eum miſſis, Andelgiſum Ducem Beneuentanum ad defectionem ſollicitaſſe reperitur; cuius turpiſſima proditione ipſe Ludouicus Imperator Beneuenti in Palatio ſuo captiuus factus, detruſus eſt in carcerem, nec inde valuit eximi, donec fortiſſimis iuramentis pollicitus ſit ſeruare, quæ ipſa pacta ſeruanda prodi-

Pars ſalutiferæ Crucis miſſa Germanico ab Imperatore Græcorum.

Ludouicus Imperator Italiæ proditione ſuorum capitur.

proditores obtulerunt. Hæc Regino. Nec tamen horum particeps fuit Ludouicus Germaniæ Rex, quin potiùs, quòd in ſe fuit, ſub idem tempus partem Regni Lotharij à ſe hactenus vſurpatam Ludouico nepoti Imperatori ceſſit, de quo iſta Aimoïnus lib. 5. cap. 28. Ludouicus Germaniæ Rex apud * Trientum cum Engilberga (vxore nepotis Ludouici) loquens, partem Regni Lotharij, quam contra Carolum accepit, neglectis ſacramentis inter eos pactis, ſine conſenſu ac conſcientia hominum quondam Lotharij, qui ſe illi commendauerant, clàm reddidit. Vnde vtrimque ſacramenta, prioribus ſacramentis quæ cum fratre ſuo pepigerat diuerſa & aduerſa, inter eos ſunt facta. Quibus patratis, Engilberga nuntium ſuum ad Carolum miſit; mandans ei, ſicut & priùs, vt ad S. Mauritium illi occurreret. Carolus verò compertis iis quæ inter eam & fratrem ſuum acta fuerant, noluit illuc ire; ſed nuntios ſuos ad eam direxit, qui nihil certi ab ea ei renuntiauerunt. Hæc Aimoïnus. Ceterùm anno à Chriſto nato octingenteſimo ſeptuageſimo tertio, menſe Iunio, Ruodulfus quidam Nortmannus de regio genere, qui Regnum Carli prædis & incendiis ſæpenumerò vaſtauerat, (verba ſunt Annalium à Pithœo editorum) claſſem direxit in Regnum Ludouuici Regis, in Comitatum videlicet * Abdagi Regis; miſſiſque nuntiis præcepit habitatoribus loci illius, tributa ſibi ſoluere, ſtatimque bellum aduerſus eos inſtaurauit. Illi autem Dominum inuocantes, qui eos ſæpius liberauit, hoſti armati occurrerunt, conſertoque prælio ipſe Ruodulfus cecidit primus, & cum eo octingenti viri. Ceteri verò cùm ad naues effugere non potuiſſent, in quodam ædificio ſe tutati ſunt, quod Friſones obſidentes, conferebant inter ſe, quid de eis facere debuiſſent. Cumque diuerſi diuerſa dixiſſent, vnus Nortmannus, qui Chriſtianus effectus longo tempore cum eiſdem Friſonibus conuerſatus eſt, & eiuſdem certaminis Dux erat, ceteros hoc modo affatus eſt: O boni commilitones, ſufficit vobis huc uſque pugnaſſe: quia quòd pauci contra plurimos præualuimus, deputandum eſt gratiæ Dei. Scitis etiam quòd plurimi noſtrûm vulnerati, iſti autem in deſperatione poſiti ſunt. Conſultius ergo videtur, vt obſides accipiamus, donec mittant vniuerſam pecuniam, quam in nauibus retinent, priùs etiam præſtito ſacramento, ne vltrà in Regnum Hludouici Regis redeant. Huius itaque conſilio ceteri aſſenſerunt. Illi autem miſerunt pecuniam valdè multam, ac deinde cum magna confuſione à finibus illis diſceſſerunt. Hæc Annales illi. Aimoïnus lib. 5. cap. 28. ſic: Intereà Rodulfus Nortmannorum Dux, qui multa mala in Regno Carli exercuerat, in Regno Ludouici cum quingentis & eo ampliùs complicibus ſuis occiſus Carolo reſidente ſecus Andegauenſem ciuitatem nuntiatur. Carolus ergo viriliter ac ſtrenuè obſidionem Nortmanno-

Tridentum

Reddit eì clàm Germanicus ſuam partem Lotharingiæ.

873

forſè Abdagiſi

Irruunt Nortmanni in Regnum Germanici, ſed ſtrenuè illis reſiſtitur.

Cadunt octingenti Nortmanni cum ſuo Duce.

Reliqui multa pecunia ſe redimunt.

Caluus etiam ſatis proſperè agit contra Nortmannos.

mannorum in gyro Andegauenſis ciuitatis exequens, adeò Nortmannos perdomuit, vt Primores illorum ad illum venerint, & obſides quot & quantos quæſiuit, illi dederint, petentes vt eis in quadam inſula Ligeris fluuij vſque in menſem Februarium reſidere, & mercatum habere liceret. Porrò eiectis ab Andegauorum ciuitate Nortmannis, Carolus menſe Octobrio per Cenomanos, Ambianos, Kalend. Nouembris peruenit, indeque ad Monaſterium S. Vedaſti, ibique Natiuitatem Domini celebrauit. Ita Aimoïnus. At verò anno ſequenti, qui numeratur Chri-
874 ſti 874. Carolus in Purificatione S. Mariæ cum ſuis Conſiliariis Placitum in Monaſterio ſancti Quintini tenuit, generale quoque Placitum Idibus Iunij in villa Duſiaco tenuit; vbi & annua ſua dona accepit. Indeque per Attiniacum & conſuetos Manſionarios Compendium adiit. Hæc Aimoïnus dicto lib. 5. cap. 31. Ludouicus interim Germaniæ Rex in hebdomada Paſchali Fuldenſe Monaſterium petiit cauſa orationis, & inde reuerſus generalem habuit Conuentum in villa Tribure. Inde in Italiam per Alpes Noricas tranſiens, cum Hludouico nepote ſuo & Ioanne Romano Pontifice haud procul ab vrbe Verona colloquium habuit; indeque rediens in villa Foraheim Legatos Zuentibaldi pacem petentis ſuſcepit. Ita Annales à Pithœo editi; vbi & viſio narratur tunc facta diuinitus eidem Ludouico Germaniæ Regi patris ipſius Ludouici Pij Imperatoris petentis vt ſe à tormentis Purgatorij, quibus adhuc detinebatur, eriperet: qua de cauſa Rex (inquit Auctor ille) per vniuerſa Regni ſui Monaſteria preces pro patre fieri mandauit. Anno ſequenti, qui

Germanicus cum Ludouico nepote & Ioanne Papa colloquiū habet.

875 eſt Christi 875. ait idem Auctor, Hludouicus Italiæ Imperator moritur, circa Kalend. Auguſti; cuius corpus tranſlatum Mediolani in Baſilica ſancti Ambroſij ſepultum eſt. Quod cùm Carolus (dictus Caluus, eius patruus) comperiſſet, illicò Regnum Italiæ inuaſit. vnde Hludouuicus Germaniæ Rex iratus Carlmannum filium cum exercitu per Baioariam deſtinauit in Italiam, ipſe verò Regnum Caroli ingreſſus eſt, vt eum de Italia exire compelleret. Sed deluſit Carlus Carlmannum muneribus & falſis promiſſis; & ſic Romam profectum Carolum Ioannes Papa Imperatorem & Auguſtum appellari præcepit. Ita Annales Pithœani, itemque Aimoïnus, qui addit Hemmam Reginam vxorem Ludouici Germaniæ Regis eo anno poſt Natiuitatem Chriſti defunctā. At verò anno
876 proximo, qui fuit Chriſti 876. Hludouuicus Rex, ait Auctor dictorum Annalium, miſericordia motus, ne Galliæ regionem propter Caroli ſtultitiam perderet, in Regnum ſuum menſe Ianuario rediit. Carolus verò Rex de Italia in Galliam rediens, inſolitos habitus aſſumpſiſſe perhibetur. Sic ille. Aimoïnus lib. 5. cap. 32. hoc modo: Ludouicus cum ſuo exercitu Regnum Caroli peſſumdedit; ſicque Natiuitatem Domini in

Moritur Ludouico Italiæ Imp. Caluus & Germanicus de ea contendūt.

Creatur Caluus Imperator.

Atti-

Attiniaco agens, per Placitamentum Primorum Regni Caroli, qui ad
eum ſe contulerant, rediit, & per Treuirorum ciuitatem tranſiens, ad
Palatium Franconofurt peruenit; ibidemque dies Quadrageſimæ &
Paſcha Domini celebrauit: vbi & certo nuntio Emmam vxorem ſuam
apud Reginsburg Palatium obiiſſe nuper poſt Natiuitatem Domi-
ni comperit. Hæc Aimoïnus. Intereà Friſones, qui vocantur Occiden-
tales, cum Nortmannis dimicantes, victores extiterunt, omneſque
theſauros, quos Nortmanni plurima loca ſpoliando congregauerant,
abſtulerunt, atque inter ſe diuiſerunt. Ita Annales à Pithœo editi. Hoc
eodem anno Ludouuicus Germaniæ Rex apud Franconofurt Pala-
tium diem clauſit extremum 5. Kalend. Septembris, ſepultus in Loraſ-
heim. Quo audito, Carolus eius frater (hic Caluus) nimia, vt aiunt, exul-
tatione perfuſus eſt. Exercitum ergo quanta potuit celeritate adunauit,
& cum omnibus viribus Regnum ingreſſus, ad Aquas Palatium venit;
vbi paucis diebus moratus, Coloniam profectus eſt. Ludouicus verò
Ludouici filius fortiter occurrit, Rhenum cum exercitu tranſmittit, Ca-
rolum fugat, cæſis plurimis, non longè ab Andernaco 8. Idus Octobris.
Et poſt hæc conuenerunt tres fratres filij Ludouici (Germaniæ Regis) in
loco, qui dicitur Saulifelt, & diuiſerunt paternum Regnum. Carolo-
mannus ſortitus eſt Baioariam, Pannoniam, & Carnutum, nec non &
Regna Sclauorum, Beheimenſium, & Marahenſium. Ludouuicus
Orientalem Franciam, Thuringiam, Saxoniam, Friſiam, & partem Re-
gni Lotharij. Porrò Carolus (qui poſt Balbum imperauit, dictus Craſ-
ſus) Alemanniam, & aliquas ciuitates ex Regno Lotharij. Hæc Regino,
& adſtipulantur Annales à Pithœo editi. Ceterùm anno ſequenti, qui
numeratur Chriſti octingenteſimus ſeptuageſimus ſeptimus, Carolus 877
ſenior (hic Caluus dictus) Romam ſecundò profectus eſt. Vbi audiens
Carolomannum cum exercitu in Italiam tendere, Ticinum Padumque
tranſiens, in Gallias feſtinat. Sed priuſquam præeminentia Alpium iuga
attingeret, ægritudine pulſatur, quam protinùs mors eſt ſubſecuta pri-
die Nonas Octobris. Sic Regino. Addit Sigebertus de potione venena-
ta illi à Sedechia Iudæo porrecta. Sed Regino dicit: Fama eſt. Apud
Aimoïnum paulò pleniùs eadem narrantur in hunc modum: Cùm ex-
ſpectatum à Carolo auxilium contra Saracenos non adeſſet, ad eumdem
rurſum literas ſcripſit Ioannes Pontifex, quibus enixiùs ſubueniri quan-
tò citiùs rogauit. Cuius quidem ſuſceptis Legatis Compendij, Carolus
generalem Conuentum habuit Kalendis Iunij, in quo diſpoſuit de Re-
gni adminiſtratione per filium Ludouicum cum Procerum conſilio ge-
rendа, vſque dum ipſe Româ rediret: proficiſcenſque poſt hæc in Ita-
liam, Ioannem Papam obuium habuit apud Vercellas, & recepto eo
cum

Germanicus in ſuum Regnum reuertitur.

Germanicus moritur, & mox eius Regnū Caluus inuadit.

Filij tres Germanici partiuntur paternum Regnum.

Fruſtrà expectant Itali auxilium Calui contra Saracenos.

Carolomannus filius Germanici infeſto agmine venit contra Caluum.

cum honore maximo Papiam ſimul perrexerunt. Vbi cùm accepiſſent Carolomannum filium Ludouici Regis Germaniæ infeſto agmine aduerſus eos venire, Tordonam petentes, Carolus proditoriè à ſuis deſtitutus, inde aufugit; Ioannes verò Romam ſe recepit; cùm etiam Carolomannus, accepto falſo nuntio Imperatorem ac Pontificem cum ingenti exercitu appropinquare, metu diuinitus (ſic ille) perterritus, & ipſe fugam confeſtim in Regnum ſuum arripuit. Sed inter hæc inexſpectatum accidit, vt paulò pòſt, pridie Nonas Octobris idem Carolus Imperator veneno potatus à Sedechia medico Hebræo, anno Imperij ſecundo, Regni verò poſt mortem patris trigeſimo octauo, mortuus fuerit in loco Barios dicto, ſepultuſque Vercellis in Eccleſia S. Euſebij; vnde poſt ſeptennium tranſlatus Pariſios conditus eſt apud S. Dionyſium. Hæc Aimoïnus. Sigebertus iſtis coloribus Carolum hunc depingit: Iſte, inquit, poſt adeptum Imperium vltra ſe elatus, conſuetudines Francorum vilipendens, Græcas glorias, & inſolitos habitus adfectabat, & talari dalmarica indutus, & deſuper balteo accinctus, pendente vſque ad pedes; capite verò inuoluto velamine ſerico, & diademate ſuperimpoſito procedebat. Et cùm eſſet lepore timidior, & hoſtes fugere quàm fugare paratior, fratrem ſuum Ludouicum laceſſebat, minatus tantas copias ſe conducturum, vt ab equis, flumine exhauſto, ipſe per aridum alueum Germaniæ Regnum intraret. Iſta Sigebertus. Sanè & Aimoïnus ipſe dicto lib. 5. c. 33. etſi Gallus, hæc habet: Carolus Caluus Imp. auri & argenti vi, philautia quoque ac luxuria delectatus, corona diademateque immodicè & ſuperbè vſus eſt, in omne genus luxus paratior quàm in rebus agendis. Sic ille. Fuit nihilominùs patronus hominum doctorum, vt patet ex multis ei dedicatis libris, in quorum vno præfando ſic eum alloquitur Ericus Monachus in Vita S. Germani Antiſiodorenſis: Quid Hiberniam memorem? contempto pelagi diſcrimine pænè totam cum grege Philoſophorum ad litora noſtra migrantem; quotum quiſque peritior eſt, vltrò ſibi indicit exilium, vt Salomoni ſapientiſſimo famuletur ad votum. Et paulò pòſt: Hinc eſt, inquit, quòd cùm ſit perantiqua ſententia, Silent leges inter arma; hoc tamen tam belli quàm pacis tempore apud te plurimum ſemper obtineat dignitatis, ita vt meritò vocitetur SCHOLA PALATIVM, cuius apex non minùs ſcholaribus quàm militaribus conſueſcit quotidie diſciplinis: quidquid igitur literæ poſſunt, quidquid aſſequuntur ingenia, tibi debent. Hæc Auctor ille.

Moritur Caluus rediens ex Italia.

Depingitur Caluus à Sigeberto.

Item iiſdē ferè coloribus ab Aimoino, etſi Gallo, & Caluo ferè æquano.

Nihilominùs fouit homines doctos.

LVDO-

LVDOVICVS BALBVS IMP. FILIVS SVPERIORIS, XII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis tantùm duobus.

PATRI Carolo ſucceſſit filius Ludouicus cognomento Balbus, quòd, teſte Reginone & aliis, impeditioris & tardioris eſſet eloquij. Molanus noſter vocat virum mitem, Iuſtitiæ ac Religionis amatorem. Sed ſanè duabus vxoribus fuit implicitus: quarum tamen alteram, ex qua Ludouicus & Carolomannus ſunt geniti, repudiauit, ſiue iuſſu patris (quod indicat Regino agens de eius morte,) ſiue (quod conſtat) poſt mortem patris, vrgentibus eum Epiſcopis antequam Rex conſecraretur. De quo iſta Frodoardus huius ſæculi Scriptor inſignis, in Hiſtoria Rhemenſi lib. 3. c. 19. agens de Hincmaro Rhemenſi Archiepiſcopo: Item poſt obitum eiuſdem Caroli Imp. ſcripſit ad Ludouicum eius filium de ordinandis Regni principiis, proponens ei exempla prædeceſſorum ſuorum, & inſtruens eum per capitula de iuſto Regni regimine. Et poſt nonnulla: In eius autem conſecratione cùm conueniſſent Epiſcopi, eumdem Regem duabus vxoribus implicitum dirimerunt, & ad meliorem frugem reſtituerunt. Hæc ibi. Vnctus eſt Rex 6. Idus Decembris anni Chriſti nati 877. Sed & eodem tempore acta eſt in Neuſtria Synodus, vbi inter alia, eiuſdem Ludouici Legati querelas quoq; expoſuerunt aduerſus Hugonem Regis Lotharij pridem defuncti filium nothum: qui audita morte Caroli, collecta factioſorum manu, Regnum Ludouici magnopere infeſtabat. Quare mandato Synodi Hincmarus Archiepiſcopus Rhemenſis eius Synodi Præſes commonitorias literas ad Hugonem ſcripſit, quæ extant apud eumdem Frodoardum, quibus poſt multa egregia monita, excommunicationem comminatus eſt niſi reſipiſceret. At verò inter hæc Ioannes Romanus Pontifex, vbi morte Caroli deſtitutum ſe videt eius auxilio, in quo tantopere ſperauerat, reliquos verò Principes primarios pateretur infenſos, ob id quod tantopere Carolo ſtuduiſſet, vt ſe liberaret à Saracenis iamiam vrbem Romam inuaſuris, nullam aliam viam inuenit, niſi vt ſummo dedecore annui viginti quinque millium mancuſorum argenti

Quare Balbus dictus.

877

Balbum implicitum duabus vxoribus Epiſcopi dirimerunt.

Hugo filius nothus Lotharij Lotharingiam infeſtat.

Cogitur paciſci Pontifex cum Saracenis annuè de viginti quinque millibus mancuſorũ argenti

genti (erat genus numiſmatis huius temporis) penſitatione tributi eos quieſcere faceret. Id enim teſt itur ipſe Ioannes in epiſtola ad Carolomannum Ludouici Germanici filium, qui Imperium ambiebat, dum queritur à Chriſtianis etiam non Saracenis ſolis ſe premi, Lambertum & Adelbertum, de quibus mox agemus, intelligens: Sed heu, proh dolor, inquit, feſſo mihi Paganorum gladio, atque exactione cenſus viginti quinque millium in argento mancuſorum annualiter, prædictæ matri veſtræ additus ciuilis mucro anguſtiæ eſt. Hæc Ioannes iis literis ſcriptis hoc anno menſe Nouembri. Atque adeò anni proximi (qui fuit
878 Chriſti 878.) initio Lambertus Comes Spoletanus & Adelbertus Marchio Tuſciæ Romam cum valida manu fatigantes, tandem proditoriè ingreſſi ſunt, vbi cùm, Epiſcopis ac Clericis peſſimè habitis, Romanos proceres in verba Carolomanni iurare coëgiſſent, omnibus rebus in Vrbe confuſis, Pontifex conſilium in Gallias proficiſcendi iniit. Ea de re iſta leguntur apud Auctorem Annalium ſæpè ſæpiùs citatorum: Lambertus Witonis ſeu Widonis filius & Albertus Bonifacij filius Romam manu valida ingreſſi ſunt, & Ioanne Pontifice ſub cuſtodia retento, Optimates Romanorum fidelitatem Carolomanno ſacramento firmare coëgerunt. Quibus inde diſcedentibus, idem Pontifex domum S. Petri ingreſſus, omnes theſauros, quos ibi reperit, ad Lateranas tranſtulit, & altare S. Petri cilicio cooperuit, & cuncta oſtia eiuſdem Eccleſiæ clauſit, nullumque ibi officium ad Dei cultum pertinens per plures dies celebratum eſt; &, quod nefas eſt, omnibus vndique illuc cauſa orationis venientibus negabatur introitus, eratque ibi omnia concluſa: memoratus autem Pontifex conſcenſis nauibus per mare Tyrrhenum Regnum Caroli intrauit, ibique per totum ferè moratus eſt annum. Hæc ille, & adſtipulantur plures epiſtolæ Ioannis Pontificis, vna ad Archiepiſcopum Rauennatem data 4. Kal. Maij, itemque aliæ, ad Angelbergam viduam Ludouici Imperatoris, Lotharij filij, Deo dicatam, ad Ludouicum ipſum Balbum & alios. Porrò recedentem ab Vrbe Ioannem Papam pretioſiſſimas Reliquias ſecum tuliſſe teſtatur Aimoïnus, & cum Formoſo Epiſcopo Portuenſi captiuo nauim conſcendiſſe, Arelatemque perueniſſe die Pentecoſtes tradit. Imò paulò antè eò venit. Nam die Aſcenſionis ſe Arelate Miſſam celebraſſe teſtatur ipſe Ioannes in Epiſtola ad Branimirum Principem. Ibi etiam inuento Boſone Comite Arelatenſi genero Angelbergæ Auguſtæ Deo ſacratæ, vnà cum eius filia Hemengarda eiuſdem Boſonis vxore, cum eode ſubleuanda Romana Eccleſia conſilium iniit. Quo pariter tempore, dum eſſet in via, literas dedit ad Epiſcopos Galliæ & Germaniæ, quibus ad Generalem Synodum Trecis celebrandam omnes iuberentur adeſſe. Conuenerunt igitur

Item patitur à Ducibus partium Carolomanni.

Miſeranda tunc facies vrbis Romæ.

Fugit Pontifex per mare in Galliam.

Conſultat cum Boſone Comite Arelatenſi de ſubleuanda Roma.

LVDOVICVS BALBVS IMP. XII. BRAB. PRINC.

igitur Trecis Epiſcopi conſtituta die menſis Auguſti. Verùm Ludouicus ipſe Rex Francorum non potuit tunc accedere, ob infirmitatem corporis, qua grauiter vexatus fuit; ſed, vt Aimoïnus lib. 5. cap. 37. affirmat, ad Kalend. Septembris adfuit. Interea (ait idem Auctor) Ioannes Papa Generalem Synodum cum Epiſcopis Galliarum & Belgicarum prouinciarum agẽs, qualiter Lambertum & Adalbertum, Formoſum quoq; & Gregorium Nomenclatorem, & complices illorum Romæ excommunicauerit, relegi in Synodo fecit, & conſenſum Epiſcoporum in eadem excommunicatione quæſiuit, quem Epiſcopi ſcripto dederunt; petentes (ſic compellant Papæ auctoritatem) Capitulum veſtræ auctoritatis, qualiter nos erga Eccleſiarum noſtrarum peruaſores agere debemus, vt Cenſura Apoſtolicæ Sedis muniti, robuſtiores ac promptiores, Domino opem ferente, contra peruerſos Eccleſiaſticarum rerum ac facultatum raptores ac vaſtatores, nos ſucceſſoreſque noſtri perſiſtere concordi ſententia valeamus. Sic Aimoïnus. Inter Ioannis Epiſtolas poſt 114. hæc ex eadem Synodo petita leguntur, qualiter idem Papa his verbis Synodum eſt allocutus: Vos confratres & Coëpiſcopos meos volo vnanimiter in defenſione ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, quam conſtat caput eſſe omnium Eccleſiarum, conuenite, donec Deo auxiliante, in Sedem B. Petri Apoſtolorum Principis reuertamur, cum omnium hominum veſtrorum armata bellico apparatu manu, & hoc non differendo, ſed ſub omni celeritate & certitudine ſponſionis. Hîc mihi, quæſo, abſque vlla dilatione continuò date reſponſum. Et ſequitur poſt hæc eiuſdem Pontificis allocutio ad Ludouicum Regem præſentem in hunc modum: Vos, chariſſime fili Ludouice, glorioſe Rex, precor in defenſionem, liberationem atque exaltationem S. R. E. ſicut prædeceſſores veſtri fecerunt, & vobis ſub obteſtatione facere mandauerunt, ſine procraſtinatione, & vlla dilatione ſuccurrite, quia miniſtri Dei eſtis, vindices in ira in his qui malè agunt, & non ſine cauſa gladium portatis; ne fortè, quod abſit, illa vos & Regnum veſtrum culpa contingat, quæ quoſdam veteres Reges inimicis & infidelibus Dei parcentes damnabiliter quondam ſtrinxit. Vel ſi aliud placet, præſentialiter in iſto loco date (per Deum & per beatum Petrum vos coniuro) ſine mora reſponſum. Hæc ibi. Quid ad hæc Epiſcopi, quid Ludouicus Rex reſponderit, non inuenitur; ſatis certum tamen videtur, annuiſſe votis Pontificis. Nam cùm ipſe Ludouicus ob corporis imbecillitatem ex recenti morbo contractam ducere in Vrbem ipſum Pontificem non valeret, Boſonem Comitem cum ipſo voluit proficiſci, cùm priùs ſeptimo Idus Septembris idem Ludouicus in eadem Synodo Trecenſi à Papa Ioanne ſolemni ritu Romanorum Imperator eſſet coronatus: de quo ſic Aimoïnus

Celebrat Trecis Synodum; vbi quanam tractata ſint aperitur.

Allocutio Papæ ad Epiſcopos.

Item ad Regem Balbum ibi præſentem.

Balbus coronatur Imperator.

nus lib. 5. cap. 37. Et poſt hæc coronatus Ludouicus à Papa Ioanne ſeptimo Idus Septembris, inuitauit eumdem Papam in domum ſuam, & opiparè paſcens, honorauit eum multis donis ipſe & vxor ſua, & remiſit ad Trecas ciuitatem. Et poſteà per Oratores ſuos orauit eumdem Papam, vt vxorem illius in Reginam coronaret, ſed obtinere non potuit. Et poſt nonnulla: Ludouicus autem Rex inuitatus à Boſone, ad domum illius perrexit cum quibuſdam primoribus Conſiliariis ſuis, & pactus ac honoratus ab illo, ſed & ab vxore illius, deſponſauit filiam Boſonis Carlomanno filio ſuo. Papa verò Ioannes Trecis mouens Cabillonum petiit: indeque per Moriennam iter agens, per clauſtra montis Ciniſij, Italiam, à Boſone & vxore illius deductus, introiuit. Et capite proximo: Ludouicus autem Rex à Trecis Compendium reuerſus, audita renuntiatione Legatorum ſuorum, quos ad conſobrinum ſuum Ludouicum (Germanici filium) pro pace inter ſe obtinenda direxerat, cum quibuſdam Conſiliariis ſuis venit vſque ad Heriſtallium, & Kalend. Nouembris ſimul conuenientes apud Marſinam, vtrimque pax firmata eſt inter eos, & condixerunt Placitum in Purificatione S. Mariæ, vt ſimul iterùm conuenirent. Et capite ſequenti: Sicque Ludouicus Ludouici filius ad ſua reuerſus eſt, & Ludouicus Caroli filius (hic Balbus) per Ardennam veniens octingenteſimo ſeptuageſimo nono anno Incarnationis Dominicæ in Longlaro Natiuitatem Domini celebrauit, aliquamdiu in Ardenna demorans, indeque iter agens, circa Purificationem ſanctæ Mariæ ad Pontigonem venit; & volens ire Auguſtodunum, ad comprimendam rebellionem Bernardi Marchionis, vſq; ad Trecas perrexit. Sed quia ingraueſcente infirmitate ſua (dicebatur enim veneno infectus) longiùs ire non potuit, filium cognominem ſibi Ludouicum * baiulationi Bernardi Comitis Aruernici ſpecialiter committens, Hugonem Abbatem & Boſonem, & præfatum Bernardum cum filio ſuo, ſed & Theodoricum cum ſociis ſuis Auguſtodunum miſit; quatenus ipſum Comitatum ad opus Theodorici, cui anteà illud dederat, euindicarent. Ipſe autem cum magna difficultate per * Adiodrum Monaſterium Compendium venit: & ſentiens ſe ab infirmitate liberari non poſſe, per Odonem Bellouacenſem Epiſcopum & Albinum Comitem, coronam, & ſpatham, ac reliquum Regium apparatum filio ſuo Ludouico miſit; mandans illis, qui cum eo erant, vt eum in Regem ſacrari ac coronari facerent. Ipſe autem 4. Idus Aprilis, in die Paraſceue veſperi obiit, & in craſtina, ſcilicet Vigilia Paſchæ, in Eccleſia ſanctæ Mariæ ſepultus fuit. Hæc Aimoïnus. Regnante hoc Ludouico Balbo in Galliis, itemque Lotharingia noſtra Ciſmoſana, ſeu Brabantia, quod Heriſtallium iamiam commemoratum ſatis docet, præter alia

Reuertitur Papa in Italiam.

Pax firmatur inter Balbum & Ludouicum filium Germanici.

879

Tactus infirmitate Balbus diſponit de Regno.

* tutelæ

* an Iotrũ?

Miſſis inſignibus regiis ad filium, moritur.

Externa inſignia ora. argumenta in Præfatione allata. Adelfonſus cognomento Magnus, in Gallæcia Hiſpaniæ regnans, ad euitandos improuiſos Nortmannorum incurſus, Oueti munitionem conſtruxit: vbi in Eccleſia S. Saluatoris, translatas Toleto & ex aliis Hiſpaniarum Eccleſiis venerandas Sanctorum reliquias, loco tutiſſimo aſſeruari voluit, aureamque Crucem gemmis ornatam miræ magnitudinis & pulchritudinis obtulit, anno (vt in eadem Cruce notandum curauit) Regni ipſius Adelfonſi decimo ſeptimo, Æra nongenteſima decima ſexta, qui eſt annus Domini octingenteſimus ſeptuageſimus octauus. Quo pariter anno Gitro Rex Danorum, qui Angliam ferè vniuerſam ſibi ſubiecerat, ſuperatus ab Aelfredo Rege, qui profugus latuerat in inſula quadam, & diuina fretus viſione bellum renouauerat, (vt Weſtmonaſterienſis tradit) ab eodem coactus eſt Chriſtianam fidem amplecti, qui deinde mutato nomine Æthelſtanus eſt dictus.

Clarus tunc Adelfonſus Magnus Gallæcia in Hiſpania Rex.

Item Aelfredus Rex Angliæ.

LVDOVICVS
ET
CARLOMANNVS
REGES, FILII PRÆCEDENTIS,
XIII. BRABANTIÆ PRINCIPES.

Præfuerunt annis quinque.

ALIQVI hos velut ex pellice, aut certè repudiata matre natos (de quo ſuprà ad annum 877. diximus) omitterent; ſed quòd Aimoïnus, vt vidimus, morientem Balbum, Ludouico huic coronam ceteraq; Regni inſignia miſiſſe, mandaſſeque vt in Regem coronaretur, grauiter aſſeueret, eos Catalogo noſtro inſerimus. Nam & idem Auctor, eodem cap. 39. lib. 5. poſtquam Ludouicum Germanici filium in Regnum Lothatingiæ à quibuſdam inuitatum narrauit, ſolemni ritu Ludouicum hunc Balbi filium cum Carolomanno fratre Reges
879 conſecratos eſſe teſtatur his verbis: Anguſtiati, inquit, Goſlinus & Conradus

LVDOVICVS ET CAROLOMANNVS LOTHAR. REGES
XIII. BRABANTIÆ PRINCIPES.

Filius Germanici inhiat Lotharingiæ.

tadus (ſtudebant hi Germanici filio) ad ipſam Reginam fecerunt confugium. Et acceptis nuntijs, ad ſocios ſuos reuerſi ſunt, renunciantes Ludouicum (Germanici filium) quam primùm cum exercitu magno venturum; quoniam ad præſens venire non poterat; quia nuntiatum eſt ei non incerta relatiône, fratrem ſuum Carlomannum paralyſi percuſſum, & iam morti vicinum, cùm abiret, deceſſiſſe, ſuumque filium ex concubina nomine Amulfum partem Regni illius occupaſſe: & ideò in illas partes feſtinus debebat pergere, ſicut & fecit. Quod audientes Hugo Abbas & ceteri Primores, qui cum filijs quondam ſenioris ſui agebant (Ludouico & Carolomanno filiis Balbi) quoſdam Epiſcopos miſerunt ad Ferrarias Monaſterium; & ibi eos conſecrari ac coronari in Reges fecerunt. Et pergit idem Auctor: Intereà Boſo (perſuadente vxore ſua, quæ nolle ſe viuere dicebat, ſi filia Imperatoris Italiæ, ſcilicet Ludouici filij Lotharij primi, & deſponſata Imperatori Græciæ, maritum ſuum Regem non faceret) partim comminatione conſtrictis, partim cupiditate illectis, pro Abbatiis & villis eis promiſſis & poſteà datis, Epiſcopis illarum partium perſuaſit, vt ſe in Regem vngerent, & coronarent. Hugo etiam filius iunioris Lotharij ex Waldrada, collecta prædonum multitudine, Regnum patris ſui molitus eſt inuadere. Ita Aimoïnus. Regino ad hunc eumdem annum 879. ſic narrat: Boſo, audita morte Ludouici, à Prouincia egreditur, totamque Burgundiam occupare nititur, pro nihilo ducens adoleſcentes filios Ludouici, & velut degenetes deſpiciens, eò quòd iuſſu Caroli (Calui) eorum genitrix repudiata fuerit. Quæ res attulit illi magis continuum clàm odium: ſiquidem iam dicti adoleſcentes Ludouicus & Carolomannus, induſtria Hugonis Abbatis & aliorum Procerum in Regnum ſublimati, & eumdem Boſonem diebus vitæ ſuæ omni inſtantia ſunt perſecuti. Per id tempus Ludouicus, qui Auſtraſiis (quorum caput Metis) imperabat, cognita morte æquiuoci ſui, Regnum illius inuadere diſpoſuit, & tranſuadato Moſa, Imperij fines occupauit: cui occurrerunt duo memorati fratres cum valida manu, ſed intercurrentibus legationibus pax roboratur. Sic Regino. Sigebertus (licet vno anno tardiùs) in hunc modum narrat: Rex Francorum Ludouicus Balbus moritur, vxorem ſuam ex ſe grauidam relinquens. De Regno eius Francis variè ſentientibus, alijs illud filijs Ludouici Balbi ex concubina deberi iudicantibus, aliis Boſoni Prouinciæ Regulo ad illud iniuſtè inuadendum adſentientibus, alijs verò illud Regno Germaniæ reſociare volentibus, naſcitur interim ex legitima vxore Ludouici Balbi filius, qui ex nomine aui Carolus nominatus eſt. (eſt is Carolus Simplex dictus, de quo poſteà.) Filij tamen Ludouici Balbi ex concubina, Ludouicus & Carlomannus, interim Regnum Francorum inter ſe diuidentes regnant

Nihilominùs filij Balbi coronantur Reges.

Item obiiciunt ſe eis hoſtes alij.

Filius Germanici tranſmittit Moſam, ſed tandem pax roboratur.

Naſcitur Balbi poſthumus Carolus Simplex.

annis

annis quatuor, & Boſonem ſemper perſecuti ſunt. In ſilua Franciæ Carbonaria, pluſquam nouem millia Nortmannorum à Francis cæduntur. Hæc Sigebertus. Intereà (vt Aimoïnus refert lib. 5. cap. 40.) Carolus Ludouici quondam Regis Germaniæ filius in Langobardiam perrexit, & ipſum Regnũ obtinuit. Cumquo apud Vrbam, antequam montem Iouis tranſiret, Ludouicus & Carlomannus loqui perrexerunt. Et illo eunte in Langobardiam, ipſiſque reuerſis ab eodem itinere, nuntiatum eſt eis, quòd Nortmanni, qui erant in Ligeri, terreno itinere terras illas deprædabantur. Et ſtatim moti in illas partes, in die feſtiuitatis S. Andreæ eos inuenientes, multos ex Nortmannis occiderunt, & plures in Vigienna fluuio abſorpſerunt; & exercitus illorum, Deo volente, cum victoria incolumis remeauit. Proſequitur idem Auctor: At verò octingenteſimo octuageſimo Incarnationis Dominicæ anno, Ludouicus Rex 880 Germaniæ cum vxore ſua ab Aquiſgrano in has partes iter arripuit, & vſque ad Cluziacum venit: vbi Gozlinus & Conradus illi obuiàm venerunt, quamplurimis iam de illorum complicibus ab illorum ſocietate retractis. Indeque Ludouicus & vxor ſua ad Attiniacum, indeque ad Hercuriacum, & ſic vſque ad Ribodi montem peruenerunt. Et videntes quòd Gozlinus & Conradus, quod ei polliciti fuerant, præſtare nequiuerunt, & ipſe ac vxor ſua, quæ ſperauerunt, obtinere non poſſent, pactis amicitiis cum filiis Ludouici Regis Francorum, & condicto Placito futuro menſe Iunio ad Gundulfi villam, reuerſi ſunt in patriam ſuam. Et in itinere inueniens Ludouicus Nortmannos, Domino opem ferente, magnam partem eorum cum exercitu ſuo occidit; ſed in Saxonia magnum damnum in fidelibus ſuis per Nortmannos ſuſtinuit. Sic ille.

Carolus dictus Craſſus, obtinet Regnum Langobardia.

Adhuc feruet factio de tradenda Lotharingia filio Germanici.

Vide hac eadem mox diſtinctius.

Auctor Annalium à Pithœo editorum paulò aliter, & propèſus in Germanum ita narrat: Rex Ludouicus (Germanus) Natale Domini celebrauit in Franconofurt, poſteà in Galliam profectus, filios Ludouici (Balbi) ad ſe venientes ſuſcepit, totumq; Regnum Hlutharij ſuæ ditioni* ſubiugauit. Inde ad expugnandos Nortmannos, qui in Scalta fluuio longo tempore reſederunt, conuertit exercitum, initoque certamine pluſquam quinque millia ex eis proſtrauit. Sed in Saxonia cum Nortmannis infeliciter dimicatum eſt. nam Nortmanni ſuperiores exiſtentes, duos Epiſcopos, Thiorith & Marcuuart, & duodecim Comites cũ omnibus qui eos ſequebantur, occiderunt. Prætereà XVIII. ſatellites regios cum ſuis hominibus proſtrauerunt, exceptis innumerabilibus, quos in captiuitatem duxerunt. Inter plurima autem loca & Monaſteria quæ depopulati ſunt, etiam Baiorzuna, vbi pars maxima Friſonum habitabat, incendio concremarunt, & inde reuertentes, Nouiomagum vallo firmiſſimo & muris circumdantes, hiemandi ſibi locum in palatio Regis parauerunt.

* imò tantùm in locanum accepit, vt Carolomanno reſtitueret, teſte Aimoïno infrà ad annum 881.

Nortmanni maximas inferunt clades.

Quibus Rex Ludouuicus cum manu valida occurrit, ſed propter hiemis aſperitatem, & loci firmitatem, rebus parum proſperè geſtis, reuerſus eſt. Sic Annales illi. Ceterùm Cõuentum indictum in menſem Iunium, de quo ſuprà, ſic deſcribit Aimoïnus eodẽ c. 40. lib. 5. Ludouicus & Carlomannus ad Placitum cõdictum mediante Iunio, apud Gundulfi villam obuiàm ſuis conſobrinis venerunt. Quò Ludouicus (Germanici filius) infirmitate detentus venire non potuit, ſed pro ſe Legatos ſuos direxit. Carolus autem (Craſſus dictus) à Langobardia rediens illuc venit. In quo

Pactum filiorũ Balbi cum filiis Germanici.

Placito communi conſenſu inuentum eſt, vt ipſi Reges Ludouici (Balbi) quondam filij ad Attiniacum redirent cum ſcara Ludouici Germaniæ Regis filij, & Hugonem Lotharij iunioris filium impeterent. Quò venientes, quia Hugonem non inuenerunt, ſororium illius Theobaldum bello aggreſſi ſunt; & multis interfectis, eum in fugam verterunt. Indeque cum exercitu ex Regnis ſuis, vnà cum ſcara Ludouici Regis Germa-

Nortmanni in Ganto.

niæ, prædicti Reges, ordinatis qui Regnum ſuum contra Nortmannos in Ganto reſidentes cuſtodirent, in Burgundiam verſus Boſonem per menſem Iulium à Trecarum ciuitate perrexerunt, Carolo Rege illuc cum exercitu ſuo in Boſonem venturo. Et nonnullis interiectis: Porrò

881 anno incarnationis Dominicæ 881. remanente Carlomanno cum ſuis contra Boſonis ſeditionem, Ludouicus frater eius reuerſus eſt in partem

Victoria Chriſtianorum contra Nortmannos.

Regni ſui contra Nortmannos; qui vaſtantes omnia, in ſuo itinere Corbeium Monaſterium & Ambianenſem vrbem, aliaque ſancta loca occupauerunt: de quibus non modicam partem occiſis (Pithœanus habet nouem millia equitum) ceteriſque fugatis, & ipſe Ludouicus vnà cum ſuis retrorſum, nemine hoſtium perſequente, fugam arripuit, diuino manifeſtante iudicio, quia quod in Normannos fuerat actum, non humana, ſed diuina virtute patratum extiterit. Sic Aimoïnus. Regino iſta

Carolus Craſſus creatus Imperator.

huic anno adſcribit: Carolus de Alemannia egreſſus, & Romam veniens, Imperator creatus eſt. Per id tempus Nortmannorum claſſis Walam fluuium ingreſſa, Neumago Palatio regio applicuit, ibique caſtra poſuit. Quod factum cùm ad notitiam Ludouici (Germanici) perlatum eſſet, abſque dilatione munitionem obſidione clauſit. Sed conſerto nonnullis diebus certamine non adeò præualuit. Poſtremò Rex, accepta pollicitatione, quòd, ſi ab obſidione ceſſaret, Nortmanni continuò è Regno

Vaſtitates per Nortmannos omnium maxima.

illius decederent, cum omnibus copiis receſſit. Illo autem recedente, Pagani Palatium vnà cum munitione flammis exurentes, nauibus aſcenſis, oſtia Rheni repetunt. Et eodem anno menſe Nouembri, duo Reges Nortmannorum, Godefridus & Sigefridus, cum inæſtimabili multitudine peditum & equitum conſederunt in loco qui dicitur Haſlou iuxta Moſam (Pithœanus dicit Aſchola ſecus littus Moſæ, 14. milliaribus de Rheno.)

Rheno.)Et primo quidem impetu finitima loca depopulantes, Leodium ciuitatem, Traiectum caſtrum, Tungrenſem vrbem incendio cremant. (Annales à Pithœo editi etiã Cameracum annumerant, Sigebertus item Atrebates, fineſque Morinorum, Menapiorum, Brachatenſium, omnemque circa Scaldim terram.) Secunda verò incurſione Ribuariorum finibus effuſi, cædibus, rapinis ac incendijs omnia deuaſtant; Coloniam Agrippinam, Bonnam, ciuitates, cum adiacentibus caſtellis, ſcilicet Tulpiacum, Vilipiacum, & Nuis igne comburunt; Aquas Palatium, item Amalimundarias & Stabilaus Monaſterium in fauillam redigunt.

Vaſtata Colonia, Leodium, Cameracum deniqꝫ omnia inter Rhenum & Scaldim.

Quin anno proximo, qui eſt Chriſti 882. Arduennam percurrentes, Pru- 882
miam Monaſterium ingrediuntur, ipſo die Epiphaniæ Domini, vbi triduo commorantes, omnem in circuitu regionem depopulati ſunt. Dum hæc autem aguntur, Ludouicus Rex Germaniæ morbo grauatus apud Francfurt moritur 13. Kal. Martij. Ita Regino. Auctor Annalium à Pithœo editorum hoc modo narrat: Stella Cometes 15. Kalend. Februarij prima hora noctis apparuit, rem infauſtam quæ citò ſecuta eſt, præmonſtrans. Nam Hludouicus (Germanicus) inualeſcente morbo 13. Kalend. .... diem vltimum clauſit. Quod audiens exercitus, qui contra Nortmannos fuerat miſſus, ab expugnatione hoſtium deſiſtens rediit. Nortmanni verò de ſua munitione egreſſi, Treuirenſem vrbem inuaſerunt, & habitatoribus vrbis partim expulſis, partim occiſis, totam in Nonis Aprilis incenderunt. Carolus autem cùm audiſſet obitum fratris ſui maioris, de Italia per Baioariam iter in Franciã direxit, Placitum ad Wormatiam tenuit, receptis Primoribus & Regno fratris ſui menſe Maio. Ita Auctor ille. Regino ſic: Nortmanni, audita morte Regis, nimio exultabant tripudio. Igitur Treuirorum nobiliſſimam ciuitatem Galliarum Nonis Aprilis, die ſacratiſſimæ Cœnæ Domini occupant, in qua vſque ſanctum diem Paſchæ feſſa corpora recreantes, Mediomatricum dirigunt aciem. Ea tempeſtate Carolus Imperator in Italia morabatur. Qui nihil tardatus, cum omnibus copiis in Franciam venit, & cum Longobardis, Baioariis, Alemannis, Thuringis, Saxonibus, Friſonibus, & omnibus Regnis ſuæ ditioni ſubiectis, Nortmannos in ſupradicto loco obſidere exorſus eſt; ſed conatus eius parum effectum tenuit, indignatione cæleſti deſæuiente. Nouiſſimè Godefridus Rex Nortmannorum ea conditione Chriſtianum ſe fieri pollicetur, ſi ei munere Regis Friſia prouincia concederetur, & Giſla filia Lotharij in vxorem daretur. Qui, vt optauit, adeptus, baptizatus eſt, & ex ſacro Fonte ab Imperatore ſuſceptus; Sigfrido autem & reliquis Nortmannis immenſum pondus auri & argenti expoſitum eſt, & tali fœnore fines Regni excedunt. Iſta Regino. Aimoïnus in hunc modum narrat lib. 5. cap. 41. Ludouicus Rex (Balbi

Moritur Ludouicus ſiſtus Germanici.

Nortmanni vaſtant & incendunt etiam Treuerim.

Godefrido Nortmanno Friſia conceditur, alij auro pacantur.

(Balbi filius)anno octingenteſimo octogeſimo ſecundo apud Compendium Natiuitatem Domini,ſed & ſanctum Paſcha celebrauit; vbi nuntiatum eſt ei quòd cõſobrinus ſuus Ludouicus, Ludouici Regis Germaniæ filius, inutiliter ſibi & Eccleſiæ ac Regno viuens, morti ſubcubuit. Venientes autẽ Primores partis illius Regni, quatenus quæ pater & auus

Filius Balbi recuſat inuadere fines filij Germanici.

illorum habuerunt, eis concederet, voluerunt ſe illi commendare: ſed conſilio Primorum ſuorum, propter ſacramenta quæ inter eum & Carolum facta fuerant, non eos in commendationem recepit; ſed & ſcaram hoſtilem, cui præfecit Theodoricum Comitem, quaſi in adiutorium illorum contra Nortmannos diſpoſuit; & ipſe vltra Sequanam, perinde ac ſi recepturus Britonum Principes & bellatores, contra Nortmannos vſque Turonos perrexit. Et vir plenus omnibus immunditiis & vanitatibus infirmatus eſt corpore, & lectica deportatus vſque ad Mo-

Moritur Ludouicus filius Balbi.

naſterium S. Dionyſij, menſe Auguſto, ibi mortuus eſt, & ſepultus. Primores autem Regni expeditum nuntium miſerunt ad Carlomannum, mandantes, vt relictis qui Viennam obſiderent, & ſeditioni Boſonis reſiſterent, ipſe quàm ocyſſimè ad eos venire feſtinaret; quoniam ipſi

Carolomãnus ſuccedit fratri Ludouico.

hoſtiliter præparati erant in occurſum Nortmannorum. Ipſi autem parati erant illum recipere & ſe illi commendare, ſicut & fecerunt. Dum autem in eodem procinctu degeret, menſe Septembrio nuntiatum eſt illi certo nuntio, quia capta Vienna, vxorem Boſonis & filiam eius Richardus, frater ipſius Boſonis, ad Comitatum ſuum Auguſtodunenſem adductas, habebat. Et interiectis ijs quæ ſuprà de tranſactione Caroli Craſſi cum Nortmannis ex Reginone narrauimus; Et ſic, inquir, reuerſus Carolus Warmatiam, Placitum ſuum Kalendis Nouembris habiturus, à Nortmannis receſſit. Ad quod Placitum Hugo Abbas, quibuſdam ſociis ſecum aſſumptis, profectus Carolum adijt, pro petitione partis

** Nota. Germanicus tantùm locarió habuit partem filiorum Balbi.*

Regni quam frater ſuus Ludouicus in * locarium acceperat, vt ſicut ipſe Carolus promiſerat, Carlomanno reſtitueret. Vnde nil certi obtinuit: ſed abſentia illius in Regno magnum detrimentũ fecit, quia Carlomannus non habuit(quibuſdam Regni Primoribus ab ipſius auxilio ſe retrahentibus) vnde Nortmannis poſſet reſiſtere. Quapropter vſque Laudunum caſtellũ venerunt, diſponentes Rhemos venire. Scara autem Nortmannorum plenum exercitum præcurrens vſq; Rhemenſem portam peruenit. Quæ, ijs quæ extra ciuitatem inuenit deprædatis, villulas quaſdam

Rhemenſis ciuitas diuina ope cõtra Nortmannos defenſa.

incendit, ſed ciuitatem (quam nec murus nec humana manus defendit) Dei potentia & Sanctorum merita, ne illam ingrederentur, defenderunt. Carlomannus autem aduentum Nortmannorum audiens, cum quibus potuit copiis aggreſſus, magnam partem de ijs qui prædam ducebant occidit; ſed & partim in Axona necati ſunt: maximè autem ex illis, qui

Rhemos

Rhemos adierant, volentibus ad ſocios ſuos redire, prædam excuſſit.
Hactenus Aimoïnus ad ſupradictũ annum; nec videtur vlteriùs hiſto-
riam proſecutus. Certè caput proximum 42. vbi mentio eſt mortis Ca-
rolomanni ſine anno vel menſe, ab alio aſſutum eſſe, paulò pòſt in Ca-
rolo Simplici docebimus. Ad annum ſequentem (Chriſti 883.) Anna- 883
les à Pithœo editi ſimiliter finiuntut his verbis: Cæſat in Alemannia
Domini Natalem celebrauit; inde iter ad Baioariam dirigens, Paſcha
Radesbonæ manſit. Hactenus (inquit Collector) vetus exemplar M. S.
ita tantùm reliqui ſunt à nobis citari conſueti Regino & Sigebertus, ni-
ſi quòd poſteà in Carolo Simplici Frodoardus ſuccedet. Regino mor-
tem Ludouici filij Balbi, quam cum Aimoïno anno præcedenti ad-
ſcripſimus, his verbis cum aliis quibuſdam commemorat: Ludouicus
frater Carlomanni moritur apud ſanctum Dionyſium, & Carloman-
nus frater Regnum illius obtinuit. Circa hæc rempora autem Hugo fi-
lius Lotharij in ſpem recuperandi paterni Regni ab aliquibus introdu-
citur, omneſque qui iuſtitiam & pacem execrabantur ad eum conflu-
xerunt. Ita Regino. Sigebertus ad eumdem annum 883. ſimiliter ea quæ
iam priùs poſita ſunt tantùm ponit his verbis: Nortmanni vrbem Tre-
uerim incendunt, & Metim vſque pertendunt, ibique conſerto prælio
Chriſtianos vincunt. In hoc prælio Walo Metenſium Epiſcopus cæ-
ſus eſt. At verò anno octingenteſimo octogeſimo quarto, Reginone re- 884
ferente, Nortmanni qui ab Haſlou receſſerant, Sonum fluuium intrant,
ibique conſederunt: quorum creberrimas incurſiones cùm Carloman-
nus ſuſtinere non poſſet, pecuniam pollicetur, & XII. millia pondera
argenti exigunt, totidemque annis pacem promittunt. Accepta autem
tam ingenti pecunia, funes à littore ſoluunt, naues conſcendunt, & ma-
rina littora repetunt. Intereà Carlomannus venatum perrexit, vbi &
ab apro grauiter vulneratus, poſt modicum vitam cum Regno amiſit.
Nortmanni verò, cognita morte Regis, protinus in Regnum reuertun-
tur; reſpondent ſe cum Carlomanno Rege, non cum alio aliquo fœdus
pepigiſſe. Vnde territi Optimates ad Carolum Imperatorem miſſos di-
rigunt, eùmque in Regnum inuitant. Et eodem anno Nortmanni, qui
in Chiuheim ex Denemarca venerant, adſentiente Godefrido, Rhenum
nauigio aſcendunt, & Diusburgh oppido occupato, munitionem in eo-
dem loco more ſolito conſtruunt, & in ea tota hieme reſident; contra
quos Henricus Dux caſtra poſuit, & nullatenus prædas agere permiſit.
Redeunte verò vernali tempore, caſtris exuſtis, ad maritima loca ſe re-
cipiunt. His etiam diebus Nortmanni à Sono exeunt, & rurſum in Re-
gnum Lotharij reuertentes, in loco qui dicitur Louen caſtrametati ſunt
in confinio eiuſdem Regni; & continuis eiuſdem Regni infeſtationibus

Finis hiſtoria Aimoïni, & Annales à Pithœo editi.

Hugo filius nothus Lotharij iterùm Lotharingiam infeſtat.

Carolomãnus redimit pacem à Nortmannis, & moritur.

Carolus Craſſus Imp. in Franciam vocatur.

Nortmanni ſe muniunt in Louen, vtraque Regna inde infeſtantes.

vtraque

vtraque Regna fatigant. Ad quorum malitiam compeſcendam Imperator ſemel & iterùm exercitum miſit, ſed nihil dignum memoria aduerſus tantam violentorum rapacitatem actum eſt. Hæc Regino: quæ Sigebertus vno anno tardiùs commemorat. Ita difficile eſt hîc exactum per omnia annorum calculum conſtituere. Quo menſe Carolomannus obierit, incertum eſt. Sed cùm Fulco Epiſcopus Rhemenſis, teſte Frodoardo, ſcripſerit pro eo literas ad Hadrianum Papam, ſatis apparet, non ante menſem Auguſtum obiiſſe. Ad hæc tempora ſine dubio pertinent quæ in Vita ſanctiſſimi Rumoldi Mechlinienſium Patroni ante aliquot ſæcula grauiter conſcripta in hunc modum narrantur: Carolo (inquit Auctor) Romæ à Ioanne Papa in Imperatorem conſecrato, irâ Dei, reſpondentis peccatis populi ſui, Nortmanni, adiunctis ſibi Danis, Franciam & Lotharingiam peruagantur; fines præcipuè Morinorum, Menapiorum & Brachbatenſium, omnemque circa Scaldum flumen terram ferro & igni deuaſtant. Ac deinde recenſitis breuiter ijs quæ ſuprà commemorauimus, Hoc tali, inquit, bellorum incendio per decem & octo annos totus orbis dum arderet, Eccleſia tamen huius Martyris noſtri (Rumoldi) illæſa permanſit, nec quidquam tale effera gens aduerſus eam aut potuit, aut præſumpſit. Ad quam gratiâ prædæ quidam ex eis cùm acceſſiſſet, & ſuperpoſitum campanarij, quod vulgus Gallum propter ſimilitudinem formæ, nos aurarium propter obſeruantiam auræ vocare poſſumus, rapere præſumeret, lapſum fecit, dignaſque rapacitatis pœnas debita morte luit. Et quia iuxta Salomonem, peſtilente flagellato, ſapiens ſapientior erit, hoc vnius infortunium cæteris omnibus diſciplinæ fuit commonitorium. Hæc ibi. Et ſimiliter huc referenda ſunt quæ in rebus geſtis D. Gudilæ in hæc verba leguntur: Aſcendente ad Dominum clamore nequitiæ Chriſtianorum, vt ſimilem inuenirent pœnam, fines Lotharingiæ gens inuadit Danorum. Sanctuaria vertebantur in deriſum, in prædam ſubſtantiæ incolarum. Ita pace turbata, res Cœnobij Mortzellenſis paulatim diripit aduerſariorum inſatiabilis cupiditas. Qua tempeſtate, metu Paganorum agente, ſacratiſſimæ virginis Gudilæ corpus à ſupradicto Cœnobio in locum, qui dicitur Capræmons, deportatur. Intereà Pagani impietatis ſuæ funiculos latiùs protendentes, atque rapinæ vaſtationiſque fomitem magis ac magis ſitientes, quæcumque poterant, conſumptionis fine perdidere, nec etiam à Cœnobio Mortzellenſi manum abſtinuêre. Nam igni ab eis eſt crematum, & irremediabili malo eſt inuaſum; ita vt nullum noſtro nunc tempori reliquerint indicium. Nam ſicut nobis Dominica vox teſtatur, Omne Regnum in ſe diuiſum deſolabitur: Ludouicus Rex Auſtraſiorum fines Francorum iniuſtè inuaſit contra fratres ſuos (conſobrinos intellige:) &

Ex Vita S. Rumoldi ante plures annos ſcripta.

Inter decem & octo annorum vaſtitates, S Rumoldi Eccleſia tamen ſemper illæſa.

Ex Vita S Gudilæ.

Corpus S. Gudilæ propter Nortmannos transfertur ad Capræmontem.

facta

facta pactione inter eos, datiſque ſacramentis, cùm reuerteretur, Nortmannis, qui erant progreſſi vſq; Carbonatiam, in loco qui dicitur Thimnim, obuiauit ſupradictus Rex, qui Auſtraſiis imperauerat: cum quibus abſque mora conflixit, & Deo propitiante, ex eis maximam partem gladio ſtrauit; reliqui in fugam dilapſi in fiſco regio ſe cõmuniunt; deinde noctu diffugiunt, & ad claſſem greſſum dirigunt. Pòſtcà Walam fluuium ingreſſi, in Niumago ad regium Palatium applicuerunt, ibiq; caſtra poſuerunt. Et poſt multa: Igitur poſt tanta & talia Regni flagitia, recedentibus paganis, beatæ Gudilæ corpus ad præſcriptum Cœnobium, ab Danis iam in nihilum redactum, rediit. Quod quamquam hoſtium irruptione, ſuique deſtructione vileſceret, beatæ tamen Virginis corpus ibidem ſeruabatur, eaque reuerentia, qua loci eiuſdem valuit paupertas, venerabatur. Sic ibi.

Nota; etiã hunc Auctori Germanicum omniſiè mãſit fines filiorum Balbi.

S. Gudilæ corpus refertur in ſuum locũ etſi deſolatum.

CAROLVS SIMPLEX REX
FRATER PRÆCEDENTIVM,
XIV. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis quadraginta quinque.

CAPVT quadrageſimum ſecundum libri quinti apud Aimoïnum facit Carolum hunc nepotem præcedentis Carlomanni ex filio Ludouico quodam, cui prænomen fuerit Nil faciens. Sed cùm Auctor illius capitis addit (ſicut à maioribus accepimus) oſtendit ſe longè poſteriorem Aimoïno fuiſſe, quem certum eſt his ipſis temporibus, & priùs etiam vixiſſe. Et prorſus fabuloſum eſt quod ille vult: nam extat Diploma inſigne huius Caroli, quod ſuo loco recenſebimus, inſcriptum anno Chriſti 894. qui ſit annus Caroli ſecundus. Quod quidem Diploma, conſonans ſimul cum eo quod Sigebertus teſtatur eum creatum Regem duodennem anno 892. planè conuincit eum natum fuiſſe anno 880. poſtumum Ludouici Balbi, quod ex eodem Sigeberto ſuprà quoque annotauimus; vt demirer, vnde hæc fabula nata, & tam grauis Scriptoris libris (Aimoïni dico) irrepſerit. Certè (vt hæc prorſus diſiiciam) etiam ab ipſius Caroli Calui natiuitate progrediendo,

Refellitur fabula attexta hiſtoria Aimoini.

Primùm ex certo Diplomate & Sigeberto.

do, quæ fuit non anre annum Chriſti 810. neceſſe foret vt Caluus Balbum, & hic Carlomannum, & Carlomannus Ludouicum fictum, & Ludouicus Carolum Simplicem ſingulī ætaris ſuæ anno decimo quinro, vel citiùs procreaſſent. Quod quidem etſi quis vel fingere vellet, prætereà obſtar, quod certum eſt ex Aimoïno ſuprà à nobis annotatum, Carlomanno primùm anno Chriſti octingenteſimo ſeptuageſimo octauo filiam Boſonis fuiſſe deſponſam; ex quo matrimonio natus fictus ille Ludouicus, mox poſt biennium, aut vix biennis Carolum procreaſſer. Vide quò rrahanr fabulæ. Carolus itaque cognominatus Simplex (credo ob id quòd nomine magis quàm re, & dudum etiam vix nomine, imperarir) mortuo fratre Carolomanno, anno, vt oſtendimus, octingenteſimo octogeſimo quarto, annos Regni ſui numerare incipit, primùm ſub rutore Carolo Craſſo Imperarore conſobrino; nempe cum mortuo Carolomanno, Franci propter continuas Nortmannorum incurſiones in Regnum, vti Reginonis verbis retulimus, inuitarūt. De Carolo hoc Craſſo, iſta habet idem Regino ad annum ſequenrem, qui eſt

Deinde alia quoque firmiſſima argumenta.

Primus tutor Caroli Simplicis Carolus Craſſus Imp.

885 Chriſti nati 885. Hugo (Lorharij filius ex pellice, de quo aliquories ſuprà) rebellare diſponens contra Imperarorem, Legatos ad Godefridum in Friſiam occultè dirigir, quatenus Regnum parentum euindicare armis poſſer; & ſi id eius induſtria effectum obtinerer, medietatem Regni pollicetur. Godefridus Gerolfum & Galdolfum Comites Friſonum Legaros ad Cæſarem dirigit, mandatque Confluentem, Andernachum, Sinicham ſibi largiatur, eò quòd terra quam perceperat, minimè vini ferax eſſer. Quorum callida machinamenta cùm perſenſiſſet Imperaror, reſponſo ſuſpenſos abſoluit, aſſerens per ſuos Miſſos ea reſponſa redditurum, quæ ſibi & eidem Godefrido eſſent conuenientia. Poſthæc autem Henricum (Ducem) mittir Imperaror, & vt fraus occultaretur, cum eo Willibertum Epiſcopum Coloniæ, qui cum præfato Epiſcopo mox in Batuam proficiſcitur. Godefridus verò, audito eorum aduentu, illis obuiàm procedir, ad locum qui dicitur Heriſpich, in quo Rheni fluenta & Wali ex vno ſe alueo reſoluunr, & ab inuicē longiùs recedenres Batuam prouinciam ſuo gurgite cingunr. Hanc inſulam ingredientes Epiſcopus & Comes (ab alijs dictus Dux) multa à Godefrido audiunt, multa ex parte Imperatoris reſpondent. Dies ad occaſum vergir; ſoluto colloquio inſulâ excedunt, hoſpitia repetunr in craſtinum reuerſuri. Henricus Epiſcopum hortatur, vt die ſubſequenri Giſlam vxorem Godefridi extra inſulam euocaret, eamque ad pacis ſtudium reuocare fatageret; interim ipſe cum Godefrido cauſam Eberhardi Comitis agitaret. Perſuadet eidem Eberhardo, vr de iniuſtiria quam patiebatur, in medio adſurgens, ſe proclamaret; & cùm à ferocis & barbaræ gentis homine contumelioſius

Hugo Lotharingia inhians, Godefridum Nortmannum in partes ſuas trahit.

Mittuntur ad Godefridum Legati ab Imperatore.

Multa arte contra Barbarum vtuntur.

CAROLVS SIMPLEX LOTH.REX, XIV. BRAB.PRINC.

Digitized by Google

ſius verbum ſibi eſſet prolatum, abſque mora, euaginato gladio eum ſummo annisu in capite percutit. Quid plura? Ab Ebatherdo primò percuſſus, & à ſatellitibus Henrici confoſſus Godofridus moritur, omneſque Nortmanni, qui in Batua reperti ſunt, trucidantur. Ita Regino. Sigebertus, licet vno anno ſeriùs quàm oporteat, in hunc modum: Hug filius Lotharij ex Waldrada pellice, paternum Lotharingiæ Regnum rebellando aſſequi ſperans, Godefrido Nortmannorum, cui ſoror ſua Giſla nupſerat, medietate affectati Regni promiſſa perſuadet: (planeque, vt apud Reginonem, niſi quod breuiùs.) Et concludit: Godefridus cum ſuis perimitur, nec multò pòſt etiam Hug ab Henrico excæcatur, & nouiſſimè in Monachum Prumiæ attondetur. Hæc Sigebertus. Porrò anno ſequenti, qui fuit Chriſti 886. Nortmanni à Sanno fluuio exeunt, & rurſus in Regno Lotharij reuertentes, in loco qui dicitur Louen caſtra ſedeſque ſtatuunt, ſcilicet in confinio vtriuſque Regni, & continuis eiuſdē Regni infeſtationibus vtraque Regna fatigant. Ita protſus Regino. Et videri poſſent hæc oſcitanter poſita, quòd eadem verba etiam legantur ſuperiùs ad annum 884. Sed mirum videri non debet, prædones facilè caſtra mutaſſe, ſubinde etiam eadem repetiiſſe. Certè Regino, qui hæc ſcripſit, quaſi oculis eadem ſpectauit, vt paulò pòſt ad annum 892. liquebit. Et Sigebertus ſimiliter idem iſtud bis commemorat, biennio itidem diſtinctum. Qui quidem Nortmanni, anno proximo qui eſt

Tandem Godefridus cum omnibus Nortmannis in Batua trucidantur.

Hugo auctor mali excæcatus in Monaſterium retruditur.

886

Rurſum Nortmanni iuxta Louen caſtrametantur.

887 Chriſti 887. à Louen recedentes (verba ſunt eiuſdem Reginonis) Sequanam ingrediuntur, Pariſiiſque applicantes caſtra ponunt, & ciuitatem obſidione claudunt. Quare Imperator perluſtrans Galliarum populos cum immenſo exercitu venit, ibique aduerſus hoſtes caſtra poſuit, ſed nil dignum Imperatoria maieſtate geſſit. In eodem verò loco, ad extremum, conceſſis terris & regionibus quæ vltra Sequanam erant, Nortmannis ad deprædandum; eò quòd incolæ illarum ſibi obtemperare nollent, in Alemanniam receſſit. Et primò quidem Luiduardum Epiſcopum Vercellenſem, vnicum conſiliarium, obiecto adulterij crimine cum dedecore repulit. Deinde coniugem ſuam Richardem pro eadem re in concionem vocat; & quamuis multa innocentiæ eius eſſent prolata argumenta, quæ Regino prolixè commemorat, tamen à ſe eam repulit. Ea, acto diſſidio, in Monaſterium, quod in proprietate ſua conſtruxerat, Deo famulatura receſſit. Quibus ita geſtis, Imperator (Carolus dictus Craſſus) corpore & animo cœpit ægrotare. Menſe itaque Nouembri Triburias venit, ibique Conuentum generalem conuocat. Vbi cernentes Optimates, non modò vires corporis, verùm etiā animi ſenſus ab eo diffugere, Arnolphum filium Carolomanni (fratris eius) vltrò in Regnum attrahunt: & ſubitò, facta conſpiratione, ab Imperatore deficientes, ad prædi-

Craſſus in Galliis nil dignum contra Nortmannos agit; quin etiam regiones vltra Sequanam eis conceſſit.

Idem corpore & animo deficiens, Imperio priuatur, ſubrogato Arnulpho.

prædictum virum certatim tranſeunt, ita vt in triduo vix aliquis re-
maneret, qui ei ſaltem officia humanitatis impenderet; cibus tamen
& potus ex Luidperti Epiſcopi ſumptibus adminiſtrabatur. Erat rés
æſtimatione ſortis humanæ rerum varietate miranda. Conceſſit au-
tem Amolphus Rex nonnullos fiſcos in Alemannia, vnde ei alimo-
nia præberetur; ipſe verò, compoſitis in Francia feliciter rebus, in Ba-
ioariam reuertitur. Hæc Regino; & pergit ad annum ſequentem: Ca- 888
rolus Imperator, tertius huius nominis, obiit pridie Idus Ianuarij, ſe-
pultuſque eſt in Augea. Intereà Galliarum populi cum conſenſu Ar-
nulphi * Oddonem Ducem filium Ruperti, Regem ſuper ſe creant,
qui Rempublicam vtiliter rexit, & contra aſſiduas deprędationes Nort-
mannorum indefeſſus propugnator extitit. Sic Regino. Sigebertus ad
annum ſequentem hoc modo: Franci, neglecto Carolo Ludouici
Balbi puero, Regem ſibi præficiunt Odonem filium * Roberti Ducis,
qui à Nortmannis occiſus fuerat. Ita ille. Sed quid? an hoc verum,
quòd dicit neglectum Carolum puerum? Caput illud 42. lib. 5. Ai-
moïno (vt ſuprà docuimus) adiectum, dicit Odonem hunc, licet Sa-
xonici generis, paruulo ſemper extitiſſe fidelem; quod pro parte credo.
Sed dum etiam ipſe eum vnctum dicit Regem à Galterio Epiſcopo,
certè earenus paruulum ſatis neglexiſſe quoque indicat. Intereà anno
proximo, qui eſt Chriſti 889. Nortmanni à Senonica vrbe recedentes, 889
denuò Pariſios repetunt, & inde repulſi per Matronem fluuium Tre-
cas Vrbem incendunt, & vſque Viridunum & Tullum vrbes cuncta
depopulantur. Eodem quoque anno gens Hungarorum ferociſſima à
Scythicis Regnis, & à paludibus quas Tanais ſua refuſione in immen-
ſum porrigit, egreſſa eſt. Sub idem tempus Amolphus Rex conceſſit
Zuendebolch (Duci * Maharenſium) Ducatum quoque Boëmenſium,
eò quòd illi, antequam in Regni faſtigio ſubleuaretur, familiaritatis
gratia fuerit connexus: denique filium eius (Amulphi intellige) quem
ex pellice ſuſceperat, à ſacro Fonte leuauit, eumque ex nomine ſuo Zuen-
debolch appellari fecit. Verùm (vt idem Regino pergit narrare ad an-
num ſequentem, & Sigebertus confirmat, licet biennio tardiùs quàm
oporteat) Amolphus hoc modo Zuendebaldo Ducatum Boëmorum 890
addens, & Boëmanos ſibi infeſtos fecit, & Zuendebaldo per adiectio-
nem potentiæ materiam contra ſe rebellandi dedit. Ad quem debel-
landum, cùm ipſe non ſufficeret, gentem Hungarorum Deo inimicam
Regno immiſit, eorumque auxilio Zuendebaldum tributarium fecit.
Verba ſunt Sigeberti biennio pòſt; ſed ad hunc annum ex auctorita-
te Reginonis & aliorum reuocanda. Diſſidet ſcilicet hîc iam per ali-
quot annorum decurſum Sigebertus à Reginone, atque adeò aliquoties

Heu quàm incerta ſors humana!

A Francis ſublimatur Rex Oddo ſeu Otto.

* Ottonem

** Nēpe eius Ruberti ſeu Roberti, de quo ſupra ad annū 867. in Lothario Secundo.*

Nortmanni iterùm Gallias incurſant, & vaſtè populantur.

* Morauiæ

Ex re parua magnum poſteà malum.

Diſſident in annis Sigebertus & Regino, ſed magis Reginoni fidendum.

etiam triennio & ampliùs, ita vt victoriam illam inſignem Arnulphi contra Nortmannos iuxta Louanium, quam cum Reginone ponemus anno nonageſimo primo ſupra octingenteſimum, Sigebertus demum ponat nonageſimo quinto. Sed cùm Regino, ſecundo ab hinc anno oſtendat ſe hæc oculis ſpectaſſe, & Sigebertus ducentis annis tardiùs ſcripſerit, non putamus hîc à Reginonis calculo recedendum.

Exclamat Luitprandus contra Arnulphū Imp.

Exclamat contra prædictum Arnulphi facinus Luitprandus huius ſæculi Scriptor: O cæcam Arnulphi regnandi cupiditatem! ô infelicem amarumque diem! vnius homuncionis deiectio, nempe Zuentbaldi, quem aduerſarium patiebatur, fit totius Europæ contritio. Hæc ille. Intereà anno ſe-

891 quenti (qui numeratur Chriſti octingenteſimus nonageſimus primus) Nortmanni duobus continuis prœliis in Britannia grauiter attriti, in Regnum Lotharij claſſem transferunt (Regino loquitur) & caſtra metati

Arnulphus cōtra Nortmannos ducit.

prædas exercent. Contra quos Arnolphus Rex exercitum dirigit; iubetque ſuper Moſam tentoria figere. Sed antequam exercitus in vnum colligeretur, Nortmanni ſuperiora tenentes circa Leodium Moſam tranſierunt, & in ſiluis & paludibus Aquis palatio contiguis diſperguntur. Sed ingrauato prœlio, Chriſtianorum exercitus, peccatis facientibus, heu,

Primo conflictu Nortmanni vincunt.

proh dolor! terga vertit. Nortmanni, patrata victoria, caſtra diuitijs omnibus referta inuadunt, & trucidatis quos in bello ceperant, onerati præda ad claſſem reuertuntur. Fuit hæc cædes facta 6. Kalend. Iulij. Dum hæc aguntur, Arnolphus Rex in Baioariorum extremitatibus morabatur, inſolentiam Sclauorum reprimens. Cui cùm nuntiata eſſet ſuorum ſtrages, congregato exercitu, mox Rheno tranſmiſſo, circa littora Moſæ caſtra ſtatuit. Interiectis diebus Nortmanni ex ſuperiori pugna elati, cum omni virtute ad deprædandum proficiſcuntur; contra quos Rex cum expeditis ad pugnam procedit. Illi cernentes acies propinquare, ſuper fluuium qui Thilia dicitur, (Dilia eſt Louanium interfluens, quod mox clariùs patebit) ligno & terræ congerie more ſolito ſe communiunt,

Vincunt demum Chriſtiani iuxta Louanium, vt ex hoſtibus vix vnus ſuperesſet.

& cachinnis & exprobrationibus agmina laceſſunt. Rex felle commotus exercitum iubet deſcendere, & pedeſtri congreſſione cum aduerſariis decertare. Qui dicto citiùs ab equis deſilientes, clamore exhortationis dato, præſidium inimicorum irrumpunt, & Deo vires cælitus adminiſtrante, eos vſque ad internecionem ferro cædunt, ita vt ex innumerabili multitudine vix reſiduus eſſet, qui ad claſſem aduerſum nuntium reportaret. Rebus feliciter geſtis Arnulphus in Baioariam reuertitur. Ita Regino. In Annalibus Fuldenſibus locus etiam preſſiùs exprimitur hunc

Teſtimonia varia dicta victoria.

in modum: Nortmanni deuaſtata ex maxima parte Regni Lotharici regione, prope fluuium Clyla, loco qui dicitur Louonnium (Dylam & Louanium intellige) ſepibus more eorum munitione ſepta, ſecuri conſederunt.

runt. Sic ibi; vbi deinde & reliqua attexuntur, quæ iam narrauimus. Exclamat in hanc victoriam Helmoldus ante annos quadringentos: Bellum cælitus adminiſtratum eſt; ſiquidem centum millibus Paganorum proſtratis, vix vnus de Chriſtianis cecidiſſe repertus eſt. Auentinus tantùm habet nonaginta millia; additq́; , ob eam victoriam eodem in loco Kalendis Septembris Arnulphum cum exercitu ſupplicatum iuiſſe. Atque hæc prima occaſio ſolemnis illius Supplicationis Louanienſis ſemper prima Dominica Septembris, Molano etiam ex Archiuis Louanienſium atteſtante. Ceterùm anno proximo, qui eſt Chriſti 892. menſe Februario, Nortmanni qui ad naues remanſerant, (verba ſunt Reginonis) Moſam tranſeuntes, Ribuariorum pagum ingreſſi, peruenerunt vſque Bonnam: atque inde digreſſi, occupauerunt villam Landolfes-dorp; vbi occurrit eis exercitus Chriſtianorum, ſed nihil dignum egit. Nocte enim ſuperueniente, receſſerunt Nortmanni à iam dicta villa, & formidantes hoſtilem impetum, ſiluas ſemper tenentes, exercitum verò à læua poſt tergum relinquentes, ad Prumiam Monaſterium dirigebant; ipſiſque iam irruentibus Abbas & congregatio Fratrum vix fuga dilapſi ſunt. At Nortmanni omnia depopulati ſunt. Inde verò exeuntes, Arduennam intrant, vbi quoddam caſtrum in quodam præeminenti monte nouiter conſtructum abſque mora expugnant; interfectis omnibus cum ingenti præda ad claſſem redeunt, oneratiſque nauibus cum omnibus copiis tranſmarinas repetunt regiones. Per id tempus Farabertus Abbas Prumienſis curam paſtoralem ſua ſponte per conceſſum Regis depoſuit; & ego (nota ætatem Scriptoris) quamuis indignus, per electionem Fratrum in regimine ſucceſſi; in quo tamen non diutiùs immoratus, æmulis agentibus, Richarium fratrem Gerhardi & Marfridi, inuidioſum negotij mei ſucceſſorem ſuſtinui. Atque hæc de retroactis cauſis, tranſcurſiſque temporibus, nam de modernis tacere diſpoſuimus: ſed ne hæc tamen per omnia intacta præteriiſſe culpemur, res tantùm geſtas ex parte ſummatim annotare curabimus. Igitur anno ſuprà memorato menſe Iulio Walgharius Comes, nepos * Oddonis Regis aduerſus eumdem Regem rebellionis arma leuauit. Quare Otto, omnibus primoribus adiudicantibus, eumdem Walgharium decollari iuſſit, eò quòd in conuentu publico contra Regem & dominum ſuum gladium euaginaſſet. Et poſt hæc Otto in Aquitaniam proficiſcitur contra Ramnolphum, & fratrem eius Gozbertum, Ebulonem Abbatem de S. Dionyſio, & alios nonnullos qui eius imperiis obtemperare renuebant. Item eodem anno menſe Septembri Megingandus Comes, nepos ſupradicti Ottonis Regis, dolo interfectus eſt ab Alberico & ſocijs eius in Monaſterio S. Xyſti, quod vocatur Sotila; cuius corpus Treuerim deportatum apud S. Maximinum

Caſa (vt minimum) nonaginta Nortmannorum millia.

892

Nortmanni, qui ad naues remanſerant, ut hominis alios populantur.

En quare multum Reginonis Chronico fidamus.

*Ottonis

Oddo Rex ſe de hoſtibus vlciſcitur.

Megingandus Comes nepos Oddonis dolo interfectus.

num eſt ſepultum. Tunc Arnolphus (Germaniæ Rex) Zundibolcho
filio honores Megingandi Comitis ex parte largitur. Porrò Ottone Rege
in Aquitania commorante, Francorum Principes ex permaxima parte ab
eo deficiunt, & agentibus Fulcone Archiepiſcopo, Heriberto & Pipino
Comitibus, in Rhemorũ ciuitate Carolus Ludouici Balbi ex Adelheide
Regina natus, in Regnum eleuatur. Hæc Regino. Sigebertus pro iure
Caroli poſteriora illa ſic plenius effert: Oddone Rege per conſilium

Reiecto Oddone, Franci Carolum Simplicem duodennem Regem conſecrant.

Francorum in Aquitania demorante, Franci puerum Carolum duodennem Ludouici Balbi filium in Regnum paternum reuocant, & Rhemis à Fulcone Archiepiſcopo in Regem benedici faciunt, & oritur longa cõcertatio inter eum & Oddonem. Ita Sigebertus biennio pòſt. Sed cùm
etiam is ipſe Carolum tantùm faciat duodennem, meritò ea huic anno
893 adſcribimus. At verò anno ſequenti, qui eſt Chriſti 893. Arnolphus Rex
Baioariam egreſſus, Francfurt venit (verba ſunt Reginonis) & Rhenum
trãſiens, ciuitates quę in Regno Lotharij ſunt, ex maxima parte circumiuit: in quo itinere ingentia dona illi ab Epiſcopis oblata ſunt. Interim
Otto, compoſitis rebus in Aquitania, in Franciam reuertitur, & cum

Otto, fugato Carolo, deſertores perſequitur.

Rõdeberto fratre Carolum fugat, deſectoreſque perſequitur. Quare Carolus vires Ottonis ferre non valens, patrocinia Arnolphi expoſcit. Æſtiuo ſiquidem tempore iam dictus Rex Conuentum publicum Wormatiæ celebrauit; vbi Carolus venit, & Arnolphum magnis muneribus
ſibi conciliat, Regnumque quod vſurpauerat (ita Auctor, ſed an rectè, dicemus mox) ex eius manu percepit. Iuſſum eſt etiam, vt Epiſcopi & Comites qui circa Moſam reſidebant, illi auxilium ferrent. Sed neutrum

Fruſtrà Carolus auxilium ab Imp. Arnulpho exſpectat.

horum illi quidquam profuit. Denique Otto Rex audiens, cum exercitu
ſuper ripam Axani fluminis ſedit, & copias Arnolphi intrare in Regnum
nullatenus permiſit. Sic Duces Arnolphi ad propria reuerſi ſunt, Carolus autem in Burgundiam ſeceſſit, & Ottone Pariſios reuertente, rurſus

Nihilominùs ſtrenuè Oddoni reſiſtit.

Regni fines occupat, & Ottonis fideles inſectatur: ſicque alternatim ex
vtraque parte multi pereunt; ingens malitia, innumerabiles rapinæ & aſſiduæ prædæ fiunt. Hæc nec plura eo anno Regino: qui quàm imprudenter dicat Regnum à Carolo vſurpatum, patet; tum quòd ipſe etiam
anno præcedenti eum ponat legitimum Ludouici Balbi heredem, eoque
titulo à Francis ſolemni ritu in Regnum eleuatum (quod & clariùs ex-
894 preſſit Sigebertus, dicens eum in paternum Regnum reuocatum) tum

Diploma Simplicis datum Eccleſiæ Leodienſi.

quòd exſtet inſigne Diploma anno proximo, qui eſt Chriſti 894. Eccleſiæ Leodienſi ab hoc Carolo tamquam Lotharingiæ inferioris (in qua &
Brabantia) Principe conceſſum, & eſt vt ſequitur: Carolus miſericordia "
Dei Rex. Si iuſtitiam verè diligimus, & aures noſtræ pietatis iuſtis ac- "
commodare petitionibus certamus, morem, vt decet, Regium frequen- "
tamus,

„ tamus, & ex hoc, in futuro remunerari omnino credimus. Quapropter
„ notum eſſe volumus omnibus ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelibus, tam præ-
„ ſentibus quàm & futuris, quoniam noſtræ genua ſerenitatis adiens Do-
„ minus Franco venerabilis Epiſcopus, reclamauit ſe de quibuſdam rebus
„ de fiſco, ſcilicet Arceias in pago Portunenſi ſito, quas etiam ab Eua
„ Chunradi quondam muliere, per precariam acceperat, quòd vi atque
„ violentia ſibi ac Eccleſiæ ſuæ fuiſſent ablatæ. Quod ergo vt verum com- *Obſerua phraſim priſca pietatis.*
„ perimus, ob Dei amorem & S. Lamberti, remediumque animæ noſtræ,
„ perque deprecationem chariſſimæ & venerabilis genitricis Adeleydis &
„ Domini Fulconis Rhemorum Archiepiſcopi, præceptum noſtræ aucto-
„ ritatis & hoc fieri, & ei dari iuſſimus; per quod iubemus atque præcipi-
„ mus, vt nemini mortalium liceat quoquo modo ab eo, vel ab Eccleſia
„ ſua, ſucceſſoribuſque ſuis, prędictas res cum omni integritate, veluti con-
„ tinetur in præfata precaria; quæ ab hodierna die & deinceps habeant, te-
„ neant, poſſideant, vel quidquid exinde facere voluerint, liberam ac fir-
„ miſſimam de omnibus, ſicut de alijs ſuę Eccleſię rebus, habeant poteſta-
„ tem faciendi. Et vt hæc noſtræ auctoritatis largitio per ſucceſſura anno-
„ rum curricula, rata & inconuulſa permaneat, manu propria eam ſubter- *Sigillum Caroli glorioſiſſimi Regis*
„ firmauimus, & annuli noſtri impreſſione inſigniri iuſſimus.
„ Raubertus Notarius ad vicem Ausberici Cancellarij recognouit.
„ Datum anno Incarnationis Dominicæ octingenteſimo nonageſimo
„ quarto: anno quoque regnante Carolo ſecundo, Indictione duodecima,
„ ſexto Kal. Octobris. Actum Attini cæco. Sic Diploma, Tomo 1. Rerum
Leodienſium fol. 161. dignum (vt liquet) quod à nobis integrum deſcri-
beretur. Ad hunc annū Regino nulla Francica vel Lotharingica adſcri-
bit, ſed prolixè tantùm narrat alias Arnolphi expeditiones: quarum præ-
cipuam his verbis breuiter complectitur Sigebertus, licet tardiùs quàm *Arnulphus Imperator mittit filium Zuendeboldum in Italiam.*
oportear: Amulphus, inquit, Rex à Berengario Italico interpellatus ad
auxilium ſui contra Widonem (erat is alius Italiæ Rex) Zuendebaldum
filium ſuum cum exercitu in Italiam miſit. Sed Wido viriliter agens, &
primores exercitus donis corrumpens, eos inefficaces redire fecit. Sed *Item ipſe illuc proficiſcitur.*
poſteà ipſe Arnulphus Longobardiam ingreſſus * Pergamum vrbem ** Parmam*
armis capit: cuius Comitem Ambroſium ante portam vrbis ſuſpen-
dens, ceteris vrbibus terrore incuſſo, ad obſequium ſuum omnes addu-
xit. Hæc Sigebertus. Porrò anno octingenteſimo nonageſimo quinto
Synodus magna celebrata eſt apud Triburias contra pleroſque ſæcula-
res, qui auctoritatem Epiſcopalem imminuere tentabant. Ita Regino, & 895
prolixè de his differit; ac deinde: Poſt hæc, inquit, Amolphus (Rex) Wor-
mariá venit, ibique Optimatibus ex omnibus Regnis ſuæ ditioni ſubie-
ctis ſibi occurrentibus, Conuentum publicum celebrauit; in quo, aſſen-
tienti-

Præficit filium Zuendibolch Regno Lotharij.

** Oddo*

tientibus atque collaudantibus omnibus Zuendibolch filiũ Regno Lotharij præfecit. Ita ille:ſed an iure,contempto Carolo filio Balbi,aliquoties à nobis eſt diſputatum; imò oſtenſum, iniuria id factum. Et in eodem Placito (verba ſunt eiuſdem Reginonis) * Otto Rex cum magnis muneribus ad Arnolphum venit, à quo honorificè ſuſceptus eſt, omnibuſque imperratis pro quibus venerat, reuerſus eſt. Et eodem anno Zuendibolch collecto immenſo exercitu, quaſi Carolo aduerſus Ottonem auxilium laturus, Lugdunum deprædatur. Hæc Regino. Sigebertus, licet ſeriùs ſuo more, hoc modo breuiter narrat: Arnulphus Rex Zuendebaldum filium ſuum ex concubina facit Regem Lotharienſium. Sic ille. An-

Zuendibolch deprædatur Lugdunũ.

896 no 896. Arnolphus ſecundò Italiam ingreſſus Romam venit, & vrbem Romanam cum conſenſu ſummi Pontificis armis cepit. Arnolphus autem ciuitatem ingreſſus, à Formoſo Apoſtolicæ Sedis Præſule magno honore ſuſceptus, ante Confeſſionem S. Petri coronatus, Imperator creatus eſt. Sic Regino. Luitprandus eiuſdem ſæculi Scriptor hoc modo narrat: Hoc in tempore Formoſus Papa religioſus à Romanis vehementer afflictabatur, cuius & hortatu Rex Arnulfus Romam aduenerat. In cuius ingreſſu, vlciſcendo Papæ iniurias, multos Romanorum Principes decollari præcepit. Hæc ille. Arverò inde reuertens Arnolphus, paralyſi morbo grauatur, ex qua infirmitate diu langueſcit. Eodem anno Lampertus filius Guidonis, de quo ſuperiùs, vita decedit, & Ludouicus filius Boſonis à Longobardis inuitatus à Prouincia egreſſus, Italiam intrat. Iſta

Imp. Romam ingreſſus, vlciſcitur Papæ iniurias.

897 Regino hoc anno, nec vlla ſpeciatim Francica. Annus ſequens apud Reginonem non habet niſi minuta quædam & peculiaria tractus Prumienſis; quare ex Baronio quædam ei adſcribemus, ne vacet. Anno, inquit, 897. poſt Formoſum Bonifacius inuadens Sedem, tenuit dies quindecim, non numerandus inter Pontifices, vtpote qui damnatus fuit in Romana Synodo ſub Ioanne Nono, homo nefarius, iam anteà bis gradu depoſitus. Aduerſus quem Stephanus, nihilo melior, inſurgens, eo pulſo Sedem occupauit. Quæ omnia per vim & metum extorta, maximam irrogarunt ignominiam S.R.Eccleſiæ. Sed quòd intruſorum Pontificum aliqui vt Pontifices poſteà recepti inueniantur, alij verò penitus abrogati, id inde euenit, quòd illi quamuis tyrannicè Sedem adepti, tamen poſteà etiam legitimè ſint electi legitimis cærimoniis; accedente ſcilicet conſenſu Cleri, ſatius eſſe exiſtimantis, eos qualeſcumque tolerandos, quàm Eccleſiam ſchiſmate conſcindendam, maximè quòd etſi deforme, non tamen omnino inſanũ caput ab ijs Eccleſiæ ſit appoſitum, ſed quod fide Catholica ſemper ſibi conſtiterit. Hæc Baronius. Certè conſtat de hoc Stephano ex Frodoardo, grauiſſimo huius æui Scriptore, l.4. Hiſt. Rhemenſ. c.4. & 6. magnam intercurriſſe literarũ conſuetudinem inter ipſum

Sedes Romana varios patitur inuaſores.

Ex iis tamen nonnulli poſteà vt legitimi ſunt recepti, & quare.

Stepha-

Stephanum & Fulconé maximi nominis Rhemenſiũ Archiepiſcopum. Atque adeò cùm Fulco ad eum ſcripſiſſet de ſua erga Sedem Romanam deuotione, inuitat eum Stephanus ad Synodum Rauennæ celebrãdam. Cui reſpondens Fulco, ſignificat quoq; Odonem & Carolum Reges in pacis tandem concordia, ſe ſtudente, connexos; aitque, ſi ab Odone Rege licentiam impetrare valuerit, ſe Romam aditurum. Sed obtinuit poſteà idem Fulco ab eodem Stephano, vt quoniam vocatus ad Synodum ob bellorum fragores præſens adeſſe minimè poſſet, id per Legatos expleret. Hæc omnia ex Frodoardo. Vide etiam plura, totamque de Formoſo Papa hiſtoriam infrà in Sergio ad annum 906. Sed ecce pax inter Odonem & Carolum facta mox iterùm rupta eſt, ſiue fine anni præſentis, ſiue initio proximi 898. Qua occaſione, diffiſus ſuis viribus Carolus, voluit cum Nortmannis fœdus inire; de quo eum grauiſſima epiſtola, teſte eodem Frodoardo, caſtigat dictus Fulco Archiepiſcopus, vbi hæc inter cetera: Quis enim, inquit, qui vobis ſicut oportet fidelis eſt, non expaueſcat vos inimicorum Dei amicitiam velle? Nihil enim diſtat vtrum quis ſe Paganis ſociet, an abnegato Deo, idola adoret. Nam ſi, vt ait Apoſtolus, bonos mores colloquia mala corrumpunt, quãtò magis corrumpitur caſtitas animæ Chriſtianæ, inimicorum ex conſilijs & ſocietate? Vnde & meritò Prophetica illa vox ad vos dirigitur, quę quondam ad Regem Iſraël ſimilia facientem directa eſt, Quia impio præbes auxilium, & his qui oderunt Deum amicitia iungeris. Et poſt multa concludens: Sciatis enim quia ſi hoc feceritis, numquam me fidelem habebitis, ſed & quos vtcumque potuero à veſtra fidelitate reuocabo, & cum omnibus Coëpiſcopis meis vos & omnes veſtros excommunicans, æterno anathemate condemnabo. Pro fidelitate, quam vobis ſeruo, hæc gemebundus ſcribo. Hæc ille: cuius monitis cùm Carolus acquieuiſſet, protinus auxilium illi præſtitit Deus, Ottone aduerſario ſublato, de cuius morte iſta Regino hoc eodem anno; & quomodo tunc ab omnibus pariter Carolus fuerit receptus: * Oddo, inquit, Rex ægritudine pulſatur, & menſis Ianuarij die tertio diem clauſit extremum, & apud ſanctum Dionyſium cum debito honore ſepulturæ mandatur. Principes autem in vnum congregati, pari conſilio & voluntate Carolum ſuper ſe conſtituunt. Sic Regino. Addit Sigebertus Odonem morientem etiam obteſtatum Primores vt Carolum in Regno reciperent: idemque proſequitur Meierus prolixè. Hoc anno quoque Zuendibolch Reginarium Ducem ſibi fidiſſimum, ait dictus Regino, neſcio cuius inſtinctu, à ſe repulit. Qui adiuncto ſibi Odocro Comite, & quibuſdam alijs, in locum qui dicitur Durfos intrauit, ibique ſe communiuit. Quod cùm Zuendibolch cognouiſſet, adunato exercitu caſtrum expugnare conatus eſt; ſed

Pax inter Odonem & Carolum, ſed mox iterum rupta.

898

Grauiſſimè diſſuadet Fulco Epiſcopus fœdus cum Nortmannis.

2 Paral. 19

Imò liberrimè ob hoc minatur Regi.

* Otto.

Moritur Rex Oddo aduerſarius Simplicis per annos decem.

ſed minimè valuit propter paludes & multiplices refuſiones, quas in
Lotharingi etiam deſerto Zuendibolch, Carlum ad ſe euocant. prædicto loco Moſa fluuius facit. Ipſo ab obſidione recedente, præfati Comites Carolum adeunt, & eum cum exercitu in Regnum introducunt. Tunc Zundibolch, quãuis ferò, intelligens ſe circumuentum, cum paucis fuga dilabitur. Carolus recto itinere Aquas venit, deinde Neumagum perrexit. Sed Zuendibolch ad Franconem (Leodienſium) Epiſcopum venit; intercurrentibuſque Legatis pax firmatur, Carolus in ſuum Regnum regreditur: (intellige vt ſupra ad annum 895. explicuimus.) Per id tempus Eberhardus Dux filius Meginhardi à Watgario Friſone filio Gerolfi, cùm venatum pergeret, dolo trucidatur. Hęc Regi-
899 no. Porrò anno proximo, qui eſt Chriſti 899. Zuendibolch, teſte eodem, colloquium habuit cum Optimatibus Arnolphi & Caroli & ſuis apud
Zuendibolch fruſtrà armu rem agit ſanctum Goarem, & non multò pòſt denuò cum exercitu ad Durſos venit, & * multitudinem totis viribus expugnare molitur. Sed cùm minimè conatus eius proficeret, Epiſcopis iubet, vt Reginarium & Odacrum
** munitionem* & ſocios eorum anathematizarent. Quod cùm illi recuſarent, multis exprobrationibus & contumeliis vtitur, & ſic ad propria rediit. Hoc anno Richarius Abbas Monaſterij Prumienſis conſtituitur. Qualiter autem erga me (Regino loquitur, de quo & ad annum 892.) actum ſit, ideircò hoc in loco notare diſtuli, ne forte perſecutionis meæ cauſas exaggerare
Moritur Arnulphus Imp. vi toxici à vermibus corroſus. videar. Circa confinia autem huius anni Arnulphus Imperator migrauit à ſæculo 3. Kalend. Decembris, ſepultuſque eſt honorificè in Odingis, vbi & pater eius tumulatus iacet. Ita Regino. Sigebertus addit, corroſum à vermibus. Certè & Cuſpinianus ſic habet: Periit potione medica, machinatione vxoris hoſtis ſui Spoletani Reguli ipſi porrecta, virtute toxici, à vermibus, quos pediculos vocant, corroſus 3. Kalend. Decembris.
900 & adſtipulatur quoque Luitprandus multis verbis: Quo mortuo, anno deinde Incarnationis Dominicę nongenteſimo, inter Zuendipoldum & Primores Regni inexpiabilis oritur diſſenſio, propter aſſiduas rapinas; quæ in Regno fiebant (Regino loquitur) & quòd cum mulieribus & ignobilioribus Regni negotia diſponens, nobiliores quoſque deiiciebat.
** nempe pars una Lotharingorum: nam alteram, vt vidimus, Simplicem recepit; de quo & vide Diploma ad annum 894.* Certatim igitur ad Ludouicum (filium Arnulphi legitimum) tranſeunt, * eumque in Regnum introducunt, & in Theodonis villa, manibus datis, eius dominationi ſe ſubiiciunt. Sed Ludouico trans Rhenum eunte, Zuendipol incendiis ac rapinis cuncta deuaſtat. Quare Ludouicus in Regnum rurſus accerſitur, & non multò pòſt à Comitibus Stephano, Gerhardo & Matfrido circa Moſam idem Zuendipol in prælio interficitur Idibus Auguſti. Hæc Regino. Sigebertus huic anno etiam iſta ad-
Zuendipol in prælio occiditur. ſcribit: Fulco, inquit, Rhemorum Archiepiſcopus perimitur à Winemaro ſatellite Balduini Flandrenſium Comitis, pro eo quòd Abbatiam

S.Ve-

S. Vedaſti Atrebatis à Carolo in beneficium acceperat, quam Balduinus iam per aliquot annos, quamuis nullo concedente, inuaſerat. Ita ille; fateturque idem Meierus, quantumuis factum excuſare conetur. Anno ſequenti, qui eſt Chriſti 901. gens Hungarorum Longobar- 901
dorum fines ingreſſa, crudeliter cuncta deuaſtat. Sic breuiter Regino. Sigebertus, quamuis biennio ſeriùs quàm oporteat, in hunc modum paulò pleniùs: Vngarorum gens barbara, quæ quibuſdam cluſis remota, nec ad Meridianam, nec ad Occidentalem plagam exeundi anteà habuerat facultatem, per Arnulphum ruptis cluſis emiſſa, quæ Arnulpho viuente, aliquantulum temperauerat rabiei ſuæ, modò, eo mortuo, per totam Galliam, Germaniam, Italiamque vt fera tempeſtas diffunditur. Hæc ille, nec plura ad hunc annum. Ad annum quoque proximum, non niſi quod ſuperiorem Germaniam ſpectat, Regino commemorat vel Sigebertus, interſeruntque ſimul annis aliquot ſequentibus pauca Italica. Credere par eſt, Carolum noſtrum Simplicem intereà vtcumque quietè vixiſſe. Ea quæ ipſi commemorant (ne omnino anni vacent) hæc ſunt: Anno Chriſti 902. inquit Regino, Adalbertus cum fratribus Adalhardo & Heinrico, collecta valida manu, aduerſus Eberhardum, Gebelhardum & Rudolfum fratres, ex caſtro quod Babenberg dicitur proſiliens, ad pugnam proceſſit; cuius impetum viriliter illi excipientes, ferro aciem irrumpunt. Heinricus interfectus, & Adalhardus captus, & poſtmodum decollatus eſt. Eberhardus etiam vulneribus confoſſus, paucis interiectis diebus & ipſe moritur. Et anno ſequenti: Adalbertus Rudolphum Epiſcopum de 903
Wirtzburgenſi Eccleſia fugat, res & poſſeſſiones præfatæ Eccleſiæ crudeliſſimè depopulatur, filios etiam Eberhardi ſimul cum matre vltra Sperthesſhart ſecedere cogit. Et ad annum 904. Ludouicus filius Boſonis Berengarium de Italia expulit. Abſoluto exercitu, cum perpaucis Veronam ingreſſus eſt. Sed Berengarius improuidum Ludouicum cepit, & captum luminibus priuauit. In menſe Auguſto hæc facta. Sic Regino: qui deinde prolixa narratione, Conradum patrem Conradi, qui poſt Ludouicum regnauit, anno ſequenti dicit ab Adalberto, de 905
quo ſuprà, in bello 3. Kalendas Martij cæſum: atque hinc celebrato apud Triburias Conuentu circa Iulium menſem, Adalbertum à Ludouico Imperatore Germaniæ vocatum, nec obedientem, primò eſſe obſeſſum, deinde captum, ac denique omnibus adiudicantibus capitalem ſuſcepiſſe ſententiam 5. Idus Septembris. Atque hîc finit Regino ſuum Chronicon. Sigebertus duobus diſtinctis annis ſic: Conradus Comes pater Conradi, qui poſt Ludouicum regnauit, perimitur in bello à Comite Alberto. Et anno ſequenti: Durat rebellio Alberti vnius ex Primo-

Hungari, vt fera tempeſtas, per totam Europam diffunduntur.

Etiã Principes Chriſtiani variè inter ſe digladiantur in Germania.

Item in Italia.

Conradus pater Conradi, poſteà Imperatoris, in bello perimitur.

Digitized by Google

Primoribus Auſtraſiorum contra Ludouicum Regem. Hæc Sigebertus. Sunt hæc tempora, inquit Baronius, inopia Scriptorum obſcura, & tyrannide Sedem Apoſtolicam perturbantium tetra. Certè, vt Sigebertus inter alios annotat ad annum 902. & deinceps (ſed de annis multæ tenebræ ſunt) Papa Stephanus omnes ordinationes Formoſi prædeceſſoris irritas decernit, & anno ſequenti Theodorus, ac deinde Ioannes I X. (& rectiùs) eaſdem probat. Paulò pòſt iterùm Sergius eas reiicit; quin, heu ſcelus! (teſtante præter Sigebertum etiam Luitprando eius æui Scriptore lib. 1. cap. 8.) Formoſum è ſepulchro extractum digitis truncat, & in Tiberim abiicit. Sed quàm impiè patrarit hæc Sergius (ſeu Stephanus potiùs, quod vult Baronius) docet idem Luitprandus his verbis: Formoſum, inquit, dum à piſcatoribus inuentus, & ad beati Petri Baſilicam in loculo delatus eſt, Sanctorum quoque imagines eum venerabiliter ſalutarunt; hoc namque à religioſiſſimis Romanæ vrbis viris perſæpè audiui. Sic ille. Sergium tamen hunc, quantumuis improbum, vel potiùs Deum per eum, curam adhuc adhibuiſſe integræ fidei conſeruandæ, Gallicanos etiam Epiſcopos in eo Sedem Petri fuiſſe veneratos, patebit mox ad annum 909. Sed iam ad ſeriem redeamus. Anno Chriſti nongenteſimo ſeptimo Bauari cum Hungaris congreſſi multa cæde proſtrati ſunt: in qua congreſſione Luitbaldus Dux occiſus eſt, cui filius ſuus Arnolphus in Ducatu ſucceſſit. Sic incipit Continuator Reginonis, vt nunc habetur. Nam Sigebertus demum ad annum nongenteſimum vult Chronicon Reginonis finiri; atque adeò eadem illa de Alberto occiſo, quæ iam ad annum nongenteſimum quintum & vltimum habentur, & à nobis relata ſunt, ipſe non niſi ad annum decimum narrat: vt mirum non ſit, diſſidentibus olim & nunc toto quinquennio exemplaribus, multas hinc obſcuritates eſſe natas. Sed collatis omnibus, meritò cedit Sigebertus in his calculo Reginonis qui nunc habetur. Ad annũ proximum hoc tantùm habet idem Continuator: Hungari iterùm terminos tranſgreſſi, Saxoniam & Thuringiam vaſtauerunt. Et ad annum inſequentem 909. Hungari Alemanniam ingreſſi ſunt. Sic ille, nec plura. Hoc anno, teſte Baronio ex Cod. Concil. celebratum eſt ab Herueo Rhemorum Archiepiſcopo Concilium in Gallia Sueſſione, de correctione morum, & Eccleſiaſtica diſciplina reſtituenda, 15. capitibus ſtatutis. Inter alia in fine 14. capitis, quam accepiſſent ab Apoſtolica Sede admonitionem de peruerſa Orientalium doctrina, auctore Photio, negante Spiritum ſanctum à Filio procedere, ſignificant. Quo inprimis declaratur perſeueraſſe eos, qui quomodocumque præſidebant Romanæ Eccleſiæ, in Photij deteſtatione & anathemate. Sed & commendatur ex eadem

Contentio turpis Romæ de ordinatis à Formoſo Papa.

Nihilominùs Epiſcopi Galli fidē ibi integram venerantur.

907

Hungari Saxoniam & Thuringiam vaſtant.

909

Monentur Galli Epiſcopi Romā de Photio negante Spiritum ſanctum à Filio procedere.

re

re modeſtia Gallicanorum Epiſcoporum erga Rom. Eccleſiam, dum minimè merita iſta ſcribentis Sergij attendentes, ea tantùm quæ ab eo dicerentur conſiderantes, ipſius obediunt iuſſionibus, ſecundùm quod fuerunt olim admoniti à Chriſto diſcipuli de ſedentibus ſuper cathedram Moyſi Scribis & Phariſæis, vt facerent quæ illi dicerent, & non quæ facerent. *Matth. 23.* At verò anno proximo, qui fuit Chriſti 910. Franci in confinio Bauariæ & Franciæ Hungaris congreſſi, miſerabiliter aut victi aut fugati ſunt. in quo prælio Gebelhardus Comes interiit, relictis duobus filiis ſuis adhuc pueris Vdone & Herimanno, qui poſteà clari & nobiles in Francia extiterunt. Hæc Cõtinuator Reginonis. & ad annum ſequentem: Ludouicus Rex filius Arnolphi obiit. Cui Cunradus filius Cunradi ab Adalberto occiſi, regali iam ſtirpe deficiente, in Regno ſucceſſit. Ita ille. Sic & Onuphrius in Commentario: Ludouicus Rex filius Arnolphi Imperatoris obiit Ratiſbonæ menſe Decembri, & in eo Caroli Magni ſtirps in Germaniæ Regno defecit. Pottò anno Chriſti 912. Hungari iterùm, nullo reſiſtente, Franciam & Thuringam vaſtauerunt. Et eodem anno Otto Dux Saxonum obiit, itemque Hatto Archiepiſcopus vir ſtrenuus & prudens; cui Heringerus ſucceſſit. Hæc tantùm Continuator Reginonis. (Fuit hic Hatto Archiepiſcopus Moguntinus, qui Conradum Regem Aquiſgrani conſecrauit.) Et ſimiliter hæc pauca tantùm habet idem Auctor ad annum proximum: Hiems magna nimis. Hungari partes Alemanniæ vaſtauerunt, & iuxta In fluuium à Bauaris & Alemannis occiſi ſunt. Et eodem anno Euerhardus Epiſcopus Spirenſis ab Erenhardo & Cunrado Comitibus cæcatus eſt; Otbertus quoque Straſburgenſis Epiſcopus occiditur. Sic ille. Hoc anno Chriſti nongenteſimo decimo tertio, Indictione prima, nona die menſis Maij habetur conſignatum Diploma Raginerij Ducis Lotharingici pœnitentis. (Ducis ſcilicet militaris, eius credo cuius ſuprà ad annũ 899. meminimus.) Hic ſcilicet cùm priùs Eccleſiaſtica bona ſæpius deprædatus eſſet, tandem donatione ampliſſimi latifundij ſatisfaciens in fauorem Monaſterij S. Matthiæ Treuirenſis, hoc Diploma confecit, quo ſeipſum perſecutorem ac prædonem aliquoties nominans, verè pœnitentis poſteris reliquit exemplum. Ad hunc quoque annum pertinent

Margin: 910 — Ludouicus Imp. moritur, ſuccedit q; Conradus. — 912 — Iterùm Hungari Saxoniam & Thuringiam vaſtant. — 913 — En verum pœnitentem.

» quæ habet Douſa lib. 5. Annalium Hollandiæ, pag. 199. Itaque (inquit,)
» me eius ſententiæ eſſe nondum pœnitet, vt indubitatè exiſtimem, an-
» norum numerum (de initio Comitatus Hollandici ſermo eſt) ad hoc
» exemplum in omnibus exemplaribus refingi, atque hoc modo tempo-
» rum rationem conſtitui, ac redintegrari deberi DCCCCXIII. pro
» altero illo, quod hodie omnia omnium popularium noſtrorum Chro-
» nica occupauit DCCCLXIII. Hæc ille, nongenteſimum decimum

tertium, pro octingenteſimo ſexageſimo tertio reponens. Antagoniſta eius Bockenbergius in Libello cui titulus, Ad Douſiana Ludibria, pag. 33. (referens ſe ad Hiſtoriam ſuam, nondum, quod ſciam, editam, ſed à me tamen apud eum viſam) ad prædicta reſpondens; Toto cælo (inquit, de ſe in tertia perſona loquens) errare Douſam, oſtendit Bockenbergius ad annum 863. vbi declarat, non à Carolo Simplice (quod voluit Douſa) ſed à Caluo datam Theodorico Primo Hollandiæ Comiti Egmondam. Hæc & plura ibi Bockenbergius. Dicam liberè, & pro inſtituto breuiter (fortè aliàs prolixiùs:) Sicuti Douſa iuſtiſſimas habuit cauſas, vt ab inueterato illo errore reſiliret, (cōfer etiam noſtra ſuperiùs ad annum 873. vbi tumultuarius adhuc Friſonum Dux; rurſum 881. vbi, nullo repugnante, oſtia Rheni in Walam fluuium ingrediuntur. & egrediuntur Nortmanni; imò anno 884. ipſum etiam Kinheim non longè ab Egmonda) ſicut, inquam, ex his tunc nullum adhuc Theodoricum Comitem Egmondæ præfuiſſe certò euincit Douſa, ita tamen quòd annum Chriſti 913. faciat eius Principatus ſeu Comitatus initium, non æquè probo. Nam præter alia, quæ paucis explicari non poſſunt, Hagano ille Comes, cuius in Diplomate Egmondano mentio eſt, & cuius occaſione Douſa rectè ad tempora Simplicis non Calui illud pertinere docet, non ante annum vigeſimum poſt nongenteſimum aliquo loco apud Simplicem extitiſſe videtur. Legantur omnia apud Auctores ab hoc anno vſque ad dictum annum vigeſimum, ſi quis fortè exiſtimet non omnia huc facientia à nobis eſſe producta. Ego interim non niſi anno vigeſimo tertio huius ſæculi, initium huiuſce Comitatus conſtituendum exiſtimarem, (neminem tamen cogo) motus etiam quòd ſecundùm religioſam Bockenbergij allegationem (& confirmabitur quoque mox ſimili Diplomate ad annū 916.) Diploma Egmondanum datum ipſe dicat Indictione vndecima, 7. Kalendas Iulias, anno trigeſimo regnante Domno Carolo Rege * redintegrante vigeſimo quinto. (Notetur phraſis.) Torquet quidem ſe Bockenbergius, vt annum illum faciat Incarnationis Dominicæ octingenteſimum ſexageſimum tertium, ſicque Caluo ſuo accommodet. Sed fruſtrà laborat, vt intelliget facilè Lector, ſi eius coniecturas ad hos Annales noſtros per ſingulos annos expenderit; & annus noſter vigeſimus tertius exactè eſt trigeſimus regnantis Caroli Simplicis, & vigeſimus quintus tantùm redintegrantis (ſcilicet poſt mortem Oddonis Regis, de quo ſuprà ad annum 898.) imò & Indictionis vndecimæ. Sed ad ſeriem reuertamur. Ad annum Chriſti 914. Continuator Reginonis hoc tantùm ponit: Salomon Epiſcopus captus eſt. Ac deinceps per annos quinque nihil. Sed commodè Sigebertus hoc ipſo anno ſic: Contra Conradum Regem

Antagoniſta de initio Comitatus Hollandici, Douſa & Bockenbergius.

Douſa quadam parte ſatisfacit, quadam non.

Quin etiā decennio adhuc ſeriùs, videtur inſtitutus Comitatus ille.

** nempe, ex quo integras Regni habenas acceperit.*

914

Regem potentiores Regni Principes rebellionem meditari, ſcilicet Arnoldus de Baioaria, Burchardus de Sueuia, Euerardus de Francia, Giſilbertus de Lotharingia, & horum omnium præcellentior Heinricus Dux de Saxonia & Thuringia, tam ſapiētia quàm fortitudine Regis ad gratiam eius reducuntur. Solus Arnoldus ad Vngaros cum vxore & filiis fugiens, vſque ad mortem Regis ibi manſit. Ita Sigebertus. Succedit annus 915. ad quem iſta Sigebertus: Ludouicus (Boſonis filius) Veronæ captus à Berengario in vrbem admiſſo, à cuſtodibus vrbis auro corruptis, oculis priuatur. Vngari quoque Berengario confœderati Alemanniam vaſtant, ſed à Baioariis & Alemannis grauiter cæduntur. Hoc anno tranſlatum fuit corpus beati Eugenij ad Monaſterium Bronienſe in diœceſi Leodienſi per ſanctum Gerardum dicti Monaſterij fundatorem & Abbatem, à Monaſterio S. Dionyſij in Francia. Iſta Sigebertus. Et anno ſequenti, qui eſt Chriſti 916. Carolus Rex Francorum Regnum Lotharingiæ recepit. Ita Sigebertus. ſed intellige Regnum illud integrum, Raginario illo, de quo ad annum 913. & fortè etiam pluribus perturbatoribus ad meliorem mentem adductis. Nam dudum eum apud Leodienſes ſe pro Principe eius tractus geſſiſſe, adſtruit tum Diploma ſuprà ad annum 894. à nobis poſitum, tum etiam alterum hoc ab eo anno ſuperiori Stephano Epiſcopo Leodienſi conceſſum.

Principes multi contra Conradum rebellantes eius prudentia pacantur.

915

Hungari Alemanniam vaſtant, ſed mox grauiter caduntur.

916

Rurſum Diploma, docens Simplicem præfuiſſe noſtra Lotharingia.

» Carolus diuina propitiante clementia Rex Francorum. Si Deum præ
» * omnibus habendo, in augmentandis ſuis Eccleſiis honoramus, no-
» ſtroſque fideles in ſuis rectis petitionibus libenter excipimus, diuina
» humanaque nobis ſimul conciliamus: quocircà omnium noſtrorum
» Fidelium comperiat ſolertia, quòd Dudo Virdunenſium Epiſcopus,
» Auginerus Marchio ſtrenuus, pariter etiam Robertus noſtræ Serenita-
» tis Exequutor fideliſſimus, noſtram adierunt excellentiam, poſcentes
» prorſus, vti interuentu Stephani venerabilis Tungrorum Epiſcopi, no-
» ſtræ conſanguinitati affinis dilectiſſimi, partibus ſanctæ Dei Genitri-
» cis Mariæ, almique martyris Lamberti in proprium traderemus Fo-
» reſtem, quæ olim pertinuerat ad Tectis villam, quam conſtat in pago
» Luuienſi atque in Comitatu Sichardi ſitam; atque iſtis finibus circum-
» quaque concluſam, à Wlfingi fago vſque in fluuium Ambleuam, inde
» ad Monaſterium Srabulaus, ſicque vadit ad, &c. & ſic reuertitur ad Wl-
» fingi fagum. Horum itaque petitioni grataner aſſenſum præbentes,
» egimus iuxta quod fuerant obnixè poſcentes, &c. Sigillum Caroli Re-
» gis glorioſiſſimi. (vt ſuprà 894.) Gonſuinus Notarius ad vicem Heri-
» uei Archiepiſcopi ſummique Cancellarij recognouit. Datum octauo
» Kalend. Septembris, Indictione tertia, anno vigeſimo tertio, regnante
» Carolo Rege glorioſiſſimo, redintegrante decimo octauo . . . . . .

** an oculis?*

Stephanus Epiſcopus Leodienſis ex Regia ſtirpe.

Actum Monaſterio S. Amulphi in Dei nomine feliciter. Amen. Sic[a] tomus I. Rerum Leodienſium pag. 169. Vbi miror non explicari illud *redintegrante*. Nos illud iam interpretati ſumus ad annum 913. ſcilicet poſt mortem Oddonis Regis ipſius riualis, qui obiit anno 898. à quo iſte 915. vel 916. prorſus eſt decimus octauus, & Indictio ſimul reſpondet. Ad ſeriem redeo. Sigebertus annos aliquot ſequentes ſic breuiter

Phraſis rara explicata.

917 conſignat: Anno 917. Vngari Alemanniam totam deuaſtantes vſque Fuldam perueniunt. Et anno proximo: Vngari per Alemanniam in Alſatiam, & vſque ad Lotharingiam perueniunt. Sic ille, nec plura habet quæ ad inſtitutum noſtrum faciant Continuator Reginonis, vel

919 quiſquis alius quem vidimus. Annum 919. ornant iidem morte Cunradi Germanorum Regis: in hunc modum quidem Continuator Reginonis: Conradus Rex obiit, vir per omnia manſuetus. Sed & Henricum Saxonum Ducem vt eligerent, iuſſit. Ita ille. Et Sigebertus totidem ferè verbis: Conradus Rex moriens coram Principibus regni, Regem deſignat Henricum filium Othonis Saxonum Ducis. Sic ille. Eſt hic Otho, de quo ſuprà ad annum 912. Eius filius (Henricus hic Germaniæ Rex) cognominatus eſt Auceps, nempe quòd in aucupio deprehenſus, ſalutatus ſit Rex. Hoc anno auſpicatur Frodoardus presbyter Rhemenſis, inſignis huius ſæculi Chronologus, ſuum Chronicon his verbis: Nortmanni omnem Britanniam in cornu Galliæ, in ora ſcilicet maritima ſitam depopulantur, proterunt, atque delent, abductis, venditis, ceteriſque cunctis eiectis Britonibus. Hæc ille. Et anno ſe-

Moritur Conradus Rex Germanorum deſignato ſucceſſore Henrico Saxone.

920 quenti, qui eſt Chriſti 920. Principes Francorum rebellantes à Carolo Rege, quòd Haganonem Comitem de mediocribus conaretur præ ceteris extollere, Herueus Archiepiſcopus Rhemenſis non ſine magno labore vtcumque Carolo reconciliat. Iſta Frodoardus. Vocatur is Hagano à nonnullis Comes Laudunenſis. Sigebertus huic anno iſta adſcribit: Henricus Rex contra Arnoldum ab Hungaris regreſſum cum exercitu in Baioariam profectus, eum virtute & ſapientia ad gratiam ſuam inflexit. Ac deinde confirmans dicta Frodoardi: Hoc etiam anno Robertus Dux frater Odonis Regis appetens Regnũ Francorum, contra Carolum inquietabat Franciam, eiuſque inſtinctu omnes penè Primores Franciæ aduerſabantur Carolo. Sic ille. At verò anno Chri-

En Haganonem, cuius mentio in primo Diplomate Hollãdico.

Robertus frater Oddonis Regis clam contra Simplicem molitur.

921 ſti 921. Carolus Rex (verba ſunt Frodoardi) in Regnum Lotharij abiit, receptiſque per vim quibuſdam Ricuini infidelis ſui præſidiis, & facta pactione vſque ad Miſſam ſancti Martini cum Heinrico Principe Tranſrhenenſi, reuerſus eſt in montem Lauduni. Intereà Robertus Comes Nortmannos, qui Ligerim fluuium occupauerant, per quinque menſes obſedit, acceptiſque ab eis obſidibus, Britanniam quam vaſtauerant,

uerant, cùm Nannetico pago iis conceſſir, qui & Fidem Chriſti inceperunt ſuſcipere. Carolus verò iterùm pacem cum Heinrico firmat. Hæc Frodoardus. Sigebertus iſta habet: Stephano Leodicenſium Epiſcopo defuncto, Richarius vir Catholicus à Carolo per auctoritatē Papæ Rom. ordinatur Epiſcopus, repudiato Hilduino, qui pecunia data Duci Giſleberto, ambiebat ab eo ſibi dari Epiſcopatum. Hoc tempore clarebat inter nobiles Lotharingiæ (ſine dubio vbi nunc Brabantia Gallicana) ſanctus Pater noſter Guicbertus (Sigebertus loquitur) qui noſtrum, Gemmelacenſe ſcilicet, cœnobium fundauit. Sic ille. Anno verò proximo, qui eſt Chriſti 922. (Frodoardo teſtante) Robertus 922

Carolus Simplex cum Henrico Germania Rege pacem firmat.

apud Calmiciacum, & Carolus circa Rhemis, heu! caſtra metati ſunt; vbi nonnullis occiſis ex Lotharienſibus, vulneratiſque plurimis, nox prælium diremit. Audito denique quòd hi qui cum Rotberto erāt, Laudunum captum haberent, copiis Rotberti quotidie creſcentibus, & Caroli decreſcentibus, clàm tandem ſecedens, cum Haganone trans Moſam proficiſcitur. Tunc Franci Rotbertum eligunt, ipſique ſe committunt, & Rotbertus Rex Rhemis apud ſanctum Remigium ab Epiſcopis & Primatibus conſtituitur; & Heriueus Rhemorum Archiepiſcopus obiit tertia die poſt conſecrationem Rotberti Regis, ſcilicet ſexto Nonas Iulij. Hæc Frodoardus. Memoria dignum eſt quod Sigebertus hoc anno commemorat his verbis: Hungaris, inquit, Franciam, Alſatiam, Alemanniam depopulantibus, Henricus Rex iuxta vrbem Mereſburg congreſſus, vouens Deo pro adipiſcenda victoria, ſe hæreſim Simoniacam de Regno ſuo eradicaturum, inæſtimabili cæde eos vſque ad internecionem penè deleuit. Hæc Sigebertus; & adſtipulatur Wilichindus, & alij. Porrò anno proximo, qui eſt Chriſti 923. Rotbertus in 923

Preualente Rotberto, Simplex trans Moſam cum Haganone proficiſcitur.

Henricus Rex voto facto Hungaros egregiè vincit.

Regnum Lotharienſe proficiſcitur (verba ſunt Frodoardi) locuturus cum Heinrico, qui ei obuiàm venit in pagum Ribuariorum, ſuper fluuium Ruram; vbi & ſe inuicem pauerunt, & pacta amicitia diſceſſerunt. Intereà Nortmanni Aquitaniam Aruerniamque deprædabantur; contra quos Willelmus Dux Aquitaniorum & Ragemundus pugnauerunt; & ceciderunt ibi ex Nortmannis duodecim millia. Carolus autem cum ſuis Lotharienſibus Moſam tranſiens, ad Atiniacum venit; & antequam Rotbertus ſuos fideles adunare potuiſſet, Axonem tranſiit, commiſſoque prælio, multis ex vtraque parte cadentibus, Rotbertus quoque Rex lanceis perfoſſus cecidit. Hi tamen qui erant ex parte Rotberti, Hugo ſcilicet filius ipſius, & Heribertus campum obtinuerunt; ſed ob mortem Regis ſui Carolum perſequi deſtiterunt, relicto intra Regnum Franciæ Carolo. Carolus ergo dehinc Heribertum Comitem, ceteroſque Primates, vt ad ſe reuertantur, exorat. Quod illi renuentes,

Caſi Nortmanni ad duodecim millia.

Caſus & Rotbertus Rex omnibus Simplicis.

pro Rodulfo in Burgundiam tranſmiſerunt; qui ocyùs cum multa ſuorum manu illis occurrit. Tuncque Carolo trans Moſam refugiente, Rodulfus filius Richardi Rex apud vrbem Sueſſionenſem conſtituitur; (erat is gener Rotberti, vt habet idem Auctor anno præcedenti) cùm intereà Heribertus, miſſis Legatis Carolum ſubdolè inuitat, & venientem cum paucis apud S. Quintinum ſuſcipit, & in caſtello Theodorici ſuper Maternam fluuium in cuſtodiam coniicit. Atqui dum hæc geruntur, Heinricus (eſt is Rex Germaniæ dictus Auceps) inuitantibus ſe Giſleberto Comite, & Rotgario Treuirorum Præſule, depopulatus eſt quidquid inter Rhenum & Moſellam interiacet. Qui, audito, quòd Rodulfus, exercitus non modò è Francia, quin ex omni cogeret Burgundia, in ſuo ſe Regno recepit. Hæc Frodoardus. Sigebertus iſta habet ad eumdem annum 923. Reges Heinricus & Carolus apud Bunnam confœderantur, & Carolus reddit Heinrico Regi Regnum Lotharingiæ, Epiſcopis & Comitibus vtrimque iureiurando rem confirmantibus. Sic ille. Sed hæc aut non geſta, aut non niſi per Legatos geſta fuerũt. Nam Carolus primùm è cuſtodia dimiſſus eſt, vt ſequetur, anno 927. Neque etiam fuit traditio hæc valida, nempe maxima parte Regni Francici, vt videmus, à Carolo tunc aliena, ne quis exiſtimet Germanos Imperatores hinc ius in Lotharingiam acquiſiuiſſe; tenuerunt tamen eam multis deinceps annis armis, vt liquebit. Suc-

Nouus hoſtis Simplicis Rodulfus Burgundus.

Interim Simplex ſubdolè capitur.

Fœdus eius cum Henrico Rege Germaniæ.

924 cedit nunc annus 924. quo Sigebertus hæc breuiter; Rex Heinricus pacem cum Hungaris in nouem annos firmat. Atque hinc ſecutum, credo, quod Frodoardus his verbis commemorat hoc eodem anno: Hungari ductu Regis Berengarij, quem Langobardi pepulerant, Italiam depopulantur; Papiam quoque vrbem ſuccendunt. Inde per abrupta tranſeuntes Alpium iuga veniunt in Galliam. Quos Rodulfus Ciſalpinæ Rex Galliæ & Hugo Viennenſis inter anguſtias collium Alpinorum claudunt. Vnde inopinato loco per deuia montis euadentes, Gothiam impetunt; quos inſequentes prædicti Duces, ſternunt ex eis quos reperire poterant; & intereà Berengarius Italiæ Rex à ſuis interimitur. Iſta

Multi Hũgari in Gallia ſternuntur.

925 Frodoardus. Et anno ſequenti; Nortmanni de Rodomo fœdus, quod olim pepigerant, irrumpentes, pagum Beluacenſem atque Ambianenſem depopulantur, & vſque ad Nouiomagum (ſcilicet Nouiomum Galliæ) prædatum veniunt. Heinricus verò Rhenum tranſiens oppidum Tulpiacum, quod Giſleberti fideles tutabantur, vi cepit; nec diu demoratus infra Regnum Lotharij, ad ſua regreditur, obſidibus à Giſleberto acceptis. Et rurſum nonnullis interiectis: Heinrico cuncti ſe Lotharienſes committunt. Hæc Frodoardus. Memorabile eſt quod Sigebertus ad hunc annum narrat; Rex Heinricus, inquit, Vrbem Sclauorum

uorum Brennaburch capit, & victis Sclauis tributum imponit. Idem Rex agrarios milites recenſens, edixit, vt octo eorum in agris, nonus verò in vrbe moraretur; vt octo & ſibi & nono in agris laborarent, nonus verò in vrbe tertiam partem omnium frugum illorum reſeruaret, in ædibus à ſe ad hoc extructis, vt in bello nihil alicui eorum deeſſet, vrbeſque rebus & viris plenæ eſſent. Sic ille. Et mox ad annum proximum, qui eſt Christi 926. ſubiicit mortem Caroli: ſed in hoc errat: nam prorſus repugnat ſequens Frodoardi huius ſæculi Scriptoris narratio per annos adhuc tres:

Rex Henricus Vrbem Brennaburch capit.

Et quid ſi hoc initium feudorum, ſaltem in Germania.

926

Anno, inquit, 926. Ebrardus Trans-Rhenenſis in Regnum Lotharij mittitur ab Heinrico iuſtitiam faciendi cauſa, & Lotharienſes inter ſe pace conſociat. Et eodem anno Hugo filius Rotberti filiam Eduardi Regis Anglorum ſororem coniugis Caroli duxit vxorem. Et ad annum ſequentem: Inter Rodulfum Regem (verba ſunt eiuſdem Frodoardi) & Heribertum Comitem pro Laudunenſi Comitatu ſimultas oritur. 927

Heribertus Legatos trans Rhenum dirigit ad Heinricũ: quibus reuerſis, euocatur ipſe ad colloquium Heinrici pro eodem: ad quod properans cum Hugone Rotberti filio, pace firmata, muneribus Heinricum honorat, & honoratur ab eo; & Carolum de cuſtodia eiicit, ſecumque ad S. Quintinum deducit. Et anno 928. proximè ſequenti: Heribertus Rhemis cum Carolo venit, indeque literas mittit Ioanni Papæ, ſignificans de reſtitutione Caroli ſe pro viribus decertare, vt ille ſub excommunicationis interminatione mandauerat.

Simplex nunc captiuus, nunc liber.

928

Verba ſunt Frodoardi. Sed Punica fuit Heriberti fides. Nam eodem adhuc anno, eodem atteſtante, Hugo & Heribertus ad Heinricum colloquij cauſa proficiſcuntur; indeq; reuertentes obuiàm pergunt Regi Rodulfo; rurſuſque Heribertus ſe illi committit, iterùm reducto ſub cuſtodia Carolo. Sed Rodulfus Rhemis veniens, pacē facit cum Carolo, reddens ei Attiniacum, muneribuſque illum honorans.

Idem rurſum ſecundò nunc captiuus, nũc honoratus.

Iſta Frodoardus. Et ſubdit anno ſequenti: Heribertus & Hugo Comites contra Boſonem Rodulfi Regis fratrem proficiſcuntur, propter quoſdam Rothildis alodes nuper defunctæ, quos à Boſone peruaſos repetebat Hugo gener Rothildis. Poſt hæc verò inducias dant Boſoni vſque ad finem Maij: Boſo ad Heinricum profectus, pacem publicè iurare compellitur. Carolus apud Peronam obiit. Simultas inter Hugonem & Heribertum Comites exoritur, recepto Herluino ab Hugone, & Hilduino, qui erat Hugonis, ab Heriberto. Hæc ille.

929

Moritur Carolus Simplex apud Peronam.

Huius Caroli Simplicis temporibus apud exteros hæc inſigniora occurrunt: Anno Christi 912. adhuc ſupereſt Adefonſus Magnus, Gallæciæ in Hiſpania Rex, cùm regnaſſet annis quadraginta ſex, vltra annos illos quatuor quibus ceſſit Regnum Garſiæ filio. Qui quidem Adefonſus

paulò

Mauri ſeu Saraceni victi in Hiſpania.

paulò ante obitum, non vt Rex, ſed vt Dux exercituum militans ſub Rege filio, ingenſque animi ſubmiſſionis ſpecimen edens, præclara de Mauris victoria potitus eſt, atque dignus à Deo habitus qui triumphare credatur in cælo. Sed nec diu poſt patris obitum vixit Garſias filius, à Deo vltore poſt triennium ex hac vita ſubtractus, qui non expectata morte patris Regnum inuaſerat. Iſta Ambroſius Morales. Anno item 915. mẽſe Auguſto Saraceni, qui apud Garilianum in Campania per quadraginta fermè annos ſedem tenuerant maximo Chriſtianorum damno, tandem à Græcis ſimul & Latinis in ijſdem caſtris pugnantibus, ſed & accedentibus copiis Ioannis Papæ, diuino auxilio Petri & Pauli apparentium, debellati ſunt penitus, ita vt nullus remanſerit, qui non trucidatus aut captus fuerit. Rem geſtam pluribus narrãt Luitprandus & Leo Oſtenſis.

Item in Italia.

LVDOVICVS IV. REX

DICTVS TRANSMARINVS, FILIVS SIMPLICIS, XV. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis vigintiquinque.

ANNO inſequenti mortem Caroli Simplicis iſta commemorat Sigebertus: Poſt mortem Caroli Regis, nolentibus Lotharingis Heinrico Regi ſubeſſe, quidam Lotharingus nomine Chriſtianus, ſimulata infirmitate, Giſlebertum Ducem ad ſe dolo euocatum cepit, Regiq́ue miſit, vt per eum Lotharingiam ſibi ſubiiceret. At Rex inſpecta induſtria & potentia Giſleberti, filiam ſuam Gerbergam ei deſpondet, & eum iterùm Lotharingiæ præficit. Ludouicus verò filius Caroli Regis inſidiantes ſibi fugiens, per mare tranſit in Angliam. Mater enim eius fuerat filia Regis Anglorum. Hæc Sigebertus triennio citiùs quàm oporteat, vti ad annum 926. oſtendimus. Et eodem

Ludouicus quare Tranſmarinus dictus?

930 anno proximo poſt mortem Caroli, nempe anno Chriſti nongenteſimo trigeſimo (loquitur Frodoardus) diuerſi motus agitantur bellorum per Franciam inter Hugonem & Heribertum. (cauſæ à nobis expreſſæ ſunt ad annum 929. in Carolo Simplice.) Quare Rodulphus Rex in Franciam veniens, pacem inter eos atq; Boſonem multo labore per multa Placita com-

LVDOVICVS IV. FRANC. REX. XV. BRAB. PRINC.

componit. Sed Rodulpho Rege in Burgundiam regreſſo, Lotharienſes in Franciam cum Giſleberto obuiàm veniunt Hugoni, & oppidum

** nempe Arnulphus tertius Flandriæ Comes.*

Duagium, quod * Arnoldus tenebat, adactum obſidione capiunt. Intereà homines Boſonis Victoriacum proditione recipiunt, & Moſomum fraude peruadunt. At Heribertus à quibuſdam Moſomenſibus euocatus, intrans oppidum, vaſallos Boſonis omnes capit. Iſta Frodoardus hoc

Vndique flagrat Gallia inteſtinis bellis.

931 anno. Ac deinde anno ſequenti: Rodulfus Rex in Franciam reuertitur, & Heriberto ab illo deficiente, Rex, iuncto ſibi Hugone, caſtellum Heriberti Douineum capit, ac diruit, deinde Attrebatam obſidet. Heribertus autem adiunctis ſibi per Giſlebertum Ducem Lotharienſibus, contra Regem vadit, pactiſque induciis vſque Kalend. Octobris vtrimque diſceditur. Poſteà Heribertus Comes ad Heinricum proficiſcitur, eique

Pars Rodulfum Burgundum, alij Germanũ ſequuntur.

ſeſe committit; & exercitus Regis atque Hugonis Laudunenſem & Rhemenſem pagum deprædantur. Rodulfus verò Rex pergens ad Attiniacum, Hugonem ad Heinricum mittit, à quo Heinricus, acceptis obſidibus, & pacta ſecuritate trans Rhenum recedit. Iſta Frodoardus. Et anno

932. proximo, qui eſt Chriſti 932. Rex Rodulfus in Burgundiam reuerſus, quædam caſtella Giſleberti & Richardi, qui à ſe deſciuerant, receptat; & Giſleberto recepto, à Burgundia reuertitur in Franciam, ibique Abbatiã S. Medardi, quam Heribertus tenebat, potitus, regreditur in Burgun-

Obſidetur Ambianum.

diam. Hugo verò Ambianenſem obſidens ciuitatem, quam tenebant fideles Heriberti, crebroque quatiens bello, ſumptis tandem relinquit obſidibus. Giſlebertus quoque cum Lotharienſibus, inuitante ſe Hugone,

Item Perona.

Peronam obſidet; vbi congreſſione frequenti plures occiduntur Lotharienſes; reliqui munitionem capere non valentes recedunt, locuto priùs Giſleberto Duce cum Rege Rodulfo, mediante Hugone. Heribertus verò trans Rhenum ad Heinricum proficiſcitur. Et pergit idem Frodoardus ad annum ſequentem: Hungari ſe in tres partes diuidunt, quarum

Hungari caſi ab Hẽrico Germania Rege ad triginta ſex millia.

933 pars vna Italiam petit, alia terram Heinrici trans Rhenum inuadit: contra quos profectus Heinricus cum Baioariis & Saxonibus ceteriſque, omnes vſque ad internecionem ſternit; quorum triginta ſex millia cæſa referuntur, præter eos quos abſorbuit fluuius, & qui viui capti ſunt. Intereà Rodulfus Rex munitionem Heriberti, quæ dicitur caſtellum Theodorici, obſidet hebdomadas ſex. Poſteà Walo, qui cuſtodiebat illud, Reginæ Emmæ ſe committit. (ecce Reginam viduam Caroli Simplicis, & matrem Ludouici.) Heribertus autem caſtrum Theodorici ſuper Matemam fluuium poſitum, tradentibus illud ſibi quibuſdam, quos ibi ad cuſtodiam Walo reliquerat, recipit, diſpoſitiſque recedit cuſtodibus. Eodem anno Hugo Rex Italiæ Romam obſidet, & Saraceni meatus Alpium occupant, atque vicina loca deprædantur. Iſta Frodoardus.

dus. Succedit annus Chriſti 934. quo, teſte eodem, Heinricus Giſleber- 934
tum & Eubrardum cum Epiſcopis Regni Lotharienſis ad Rodulfum
Regem pro Heriberto dirigit; redditoque Regi caſtello Theodorici,
Hammus atque Perona Heriberto conceduntur vſque Kalend. Octo-
bris. Amulfus verò de Flandris filiam Heriberti ſumit vxorem. Intereà *Arnulfus de Flandris ducit filiã Heriberti vxorem.*
Giſlebertus cum Lotharienſibus in Franciam Heriberto venit auxilio,
velut oppidum ſancti Quintini obſeſſurus. Sed Miſſi Hugonis ei ve-
nientes obuiàm, pacem vſque ad Maium menſem pepigerunt. Et Emma
Regina defungitur. Ita Frodoardus. Hoc anno ſecundùm Sigebertum *Item Otto poſteà Imp. ducit vxorem.*
Otto filius Regis Heinrici vxorem duxit filiam Eadmundi Regis Anglo-
rum. At verò anno Chriſti 935. Rudolfus Rex Placitum cum Regni 935
Primatibus Sueſſionis habuit. Deinde locutus cum Miſſis Heinrici, ad
eius properat colloquium: vbi etiam Rodulfus Rex Iurenſis interfuit,
pactaque inter ipſos amicitia, etiam Heribertum cum Hugone paca- *Pax aliquanta.*
runt, redditis quibuſdam eidem Heriberto poſſeſſionibus. Sed & Hein-
ricus, Boſone recepto, terram quam priùs habuerat, ei ex magna parte
reſtituit. Intereà Boſo frater Rudolphi Regis moritur, & ad S. Remi-
gium ſepelitur. Rodulfus quoque Rex graui per totum Autumnum de-
cubuit ægritudine. Sic Frodoardus, & proſequitur anno ſequenti: Rex 936
Rodulfus defungitur, ſepeliturque Senonis ad ſanctam Columbam.
Hugo verò Comes trans mare mittit pro accerſiendo ad apicem Regni *Moriente Rudolfo, tandem Ludouicus in Regnum accerſitur.*
Ludouico Caroli filio, quem Rex Alſtanus auunculus ipſius in Fran-
ciam cum Fidelibus ſuis dirigit: cui Hugo & ceteri Francorum Proce-
res obuiàm profecti, in ipſis littoreis arenis apud Bononiam ſeſe com-
mittunt, vt erat vtrimque depactum; indeque ab ipſis Laudunum de-
ductus, ac Regali benedictione ditatus, vngitur atque coronatur à Dom-
no Artaldo Archiepiſcopo, præſentibus Regni Principibus cum Epi-
ſcopis xx. & ampliùs. Ita Frodoardus. Et addit: Heinrico Rege ſub iiſ- *Moritur quoque Henricus*
dem diebus obeunte, contentio de Regno inter filios ipſius agitatur: re-
rum tandem ſumma natu maiori Ottoni obuenit. Sic ille. Continuator *Germanus; ſuccedit Otto filius.*
Reginonis hoc eodem anno hoc modo: Heinricus Rex 6. Nonas Iulij
diem clauſit extremum, cui filius ſuus Otto ex Mathilde filia Theodo-
rici ex ſtirpe magni Witikindi Saxonis, conſenſu Primorum Regni, ſuc-
ceſſor eligitur. Sic ille. Quin Mathildam eiuſdem Theodorici Saxonis
filiam eſſe teſtatur ante eum Witichindus quoque huius ſæculi Scriptor
grauiſſimus. Superaddit Frodoardus & hoc: Hugo filius Roberti cum
Hugone filio Richardi, diſpertita inter ſe Burgundia, pacem faciunt. Et
anno proximo, qui eſt Chriſti 937. Ludouicus, inquit, Rex ab Hugonis 937
Principis ſe procuratione ſeparans, matrem ſuam Lauduni recipit. Hugo *Rurſum mox Gallia variè diſſciſſa.*
cum Heriberto pacatur: Heribertus caſtellum quod dicitur Theodori-
M ci,

ci, Walone ſibi aperiente recipiens, ipſum Walonem, cùm iam ſuus eſſet,
938 in vincula coniicit. Porrò quid ſecutum ſit, narrat idem Auctor anno ſequenti his verbis: Rex Ludouicus Heribertum per deprecationem Hugonis ad pacem recipit. Hugo Princeps filius Rotberti ſororem Ottonis Regis Tranſrhenenſis filiam Heinrici ducit vxorem. Ludouicus Rex

** an potiùs Ghines?*

maritima loca petens, caſtrum ſupra mare, quod dicunt * Guiſum, reſtaurare niſus eſt; dumque cum Arnulfo (Flandrenſi) moratur, homines Heriberti caſtrum Rhemenſis Eccleſiæ Canſoſtem recipiunt. Quare Ludouicus Rex euocatus ab Artaldo Archiepiſcopo regreditur, ingreſſuſque Laudunum, arcem nouam nuper ab Heriberto inibi ædificatam obſidet, multiſque machinis ſuffoſſo euerſoque muro, cum magno tandem cepit labore.

Lotharienſes quoque rebellant Ludouico.

Giſlebertus cum Lotharienſibus Hugoni & Heriberto venit in adiutorium contra Regem Ludouicum, caſtrumque Petræpontem vi capiunt. Arnulfus Comes & Heribertus inter Regem Ludouicum & Hugonem dilationem accipiunt, pacem ſacramento paciſcentes vſque ad finem Ianuarij menſis. Hæc Frodoardus. Et pergit anno
939 proximo, à Chriſto nato 939. Lotharienſes Ottonem Regem deſerunt,

Iterùm ſe ei tradere parati ſunt, ſed ob pacta differtur.

& ad Ludouicum Regem veniunt; qui eos recipere diſtulit, ob amicitiam quę inter eos, Legatis ipſius Ottonis & Arnulfo Comite mediante, depacta erat. Giſlebertus Dux Lotharienſium trans Rhenum profectus prædatum, Saxonibus ſe, dum reuertitur, inſequentibus, in Rhenum fertur deſiliuiſſe cum equo, ibiq; vi enecatus vndarum, poſteà reperiri non potuit, vt fertur. quidam tamen ferunt, quòd à piſcatoribus ſit repertus, atque propter ſpoliorum ornamenta celatus. Sic Frodoardus, parum ſcilicet in re quæ recenter acciderat, adhuc certus. Et ſubdit: Ludouicus

Ludouicus Rex ducit vxorem ſororem Ottonis Imperatoris.

Rex in Regnum Lotharienſe regreſſus, relictam Giſleberti Gerbergam ducit vxorem, Ottonis ſcilicet Regis ſororem. Ita ille. Sed Continuator Reginonis eodem hoc anno iſta ſic pleniùs: Eberhardus & Giſalbertus cum Heinrico fratre Regis aduerſus Regem (Ottonem) coniurant. Sed iuxta Andernacum caſtellum cum ſuis Rhenum tranſituri, ab Vdone & Chunrado Comitibus præuenti ſunt. Eberhardus occiditur, & Giſalbertus in Rheno ſubmerſus necatur: (atque inde idē quod Frodoardus) Ludouicus Rex Gerbergam viduā Giſalberti duxit vxorem. Hæc Continuator Reginonis. Sigebertus hoc etiam anno ponit rebellionis iſtius initium, quodque rebelles hi prætenderint, Heinrico magis Regnum competere quàm Ottoni, quòd Heinricus patre iam Rege natus eſſet, Otto verò ante Regnum. At ponens eos demum occiſos quadriennio pôſt, nimiùm exorbitat. Ceterùm (vt Frodoardus narrat, qui hæc ante
940 oculos habuit, ad annum inſequentem 940.) Rex Ludouicus tunc abiit obuiàm Wilhelmo Principi Normannorum, qui venit ad eum in pago Ambia-

Ambianenſi & ſe illi commiſit. At ille dedit ei terram, quam pater eius Carolus Nortmannis conceſſerat; indeque contra Hugonem perrexit. Hugo verò & Heribertus, relicta obſidione Lauduni, Ottoni Regi obuiàm proficiſcuntur; cui coniuncti, ad Attiniacum eum perducunt, ibique cum Rotgario Comite ipſi Ottoni ſeſe committunt. Otto verò Rex Heinrico fratri Regnum Lotharienſe committit, tumque poſt Ludouicum in Burgundiam proficiſcitur, caſtraque metatus ſuper Sequanam, obſides accepit ab Hugone Nigro, ne eſſet nocumento Hugoni vel Heriberto, qui ſe ſubdiderant eidem Ottoni; quo facto, reuertitur Otto ad ſua, Ludouicus autem Rex Laudunum redit. Ego denique (nota ætatem Frodoardi) diſponens orationis gratia ſepulchrum ſancti Martini viſere, retentus ſum ab Heriberto Comite, clàm me quibuſdam accuſantibus apud eum, fecitque me ſub cuſtodia detineri, ablatis à me rebus, quas de Epiſcopatu tenebam, cum Eccleſia quam regebam in Culmiſiaco, ſicque plenis quinque menſibus ſum detentus. Hæc Frodoardus de ſeipſo. Ac deinde pergit: Rex verò Ludouicus in Regnum Lotharienſe cum Artaldo Epiſcopo & alijs fidelibus ſuis profectus eſt. Otto quoque Rex, Rheno tranſito, aduerſus eum venit, ſed ab eorum fidelibus inter eos induciæ determinatæ ſunt. Intereà anno ſequenti qui eſt 941. Rotgarius Comes, datis obſidibus, dimittitur à Rege Ludouico, 941 Duagium caſtellum reddens * Arnoldo. Hugo & Heribertus Laudunum obſident. Sumptis autem ſecum Rex, quos vndecumque colligere potuit, in pagum Porcenſem venit. Quo audito, Hugo & Heribertus, inſperatum Regis inuadentes exercitum, nonnullos ſternunt, reliquos in fugam vertunt. Rex ipſe cum paucis eductus à ſuis, vix euaſit. Eodem hoc anno Ludouico Regi filius naſcitur; & Ludouicus Rex à Carolo Conſtantino in Vienna recipitur, & Aquitani ad eum veniunt, illumque ſuſcipiunt. Hugo verò & Heribertus, Wilhelmus & Arnulphus ſimul loquuntur, & Heribertus inde ad Ottonem Regem trans Rhenum proficiſcitur. Iſta hoc anno Frodoardus; ac deinde anno proximo: Legatus, inquit, Stephani Papæ, nomine Damaſus, in Franciam venit, afferens 942 literas Apoſtolicæ Sedis ad Principes Regni, cunctoſque Franciæ vel Burgundiæ habitatores, vt recipiant Regem ſuum Ludouicum. Quod ſi vſque ad Natiuitatem Domini facere non procurauerint, excommunicandos tunc fore ſe nouerint. Intereà Rotgarius Comes apud Wilhelmum Nortmannorum Principem functus legatione pro Ludouico Rege, ibidem defunctus eſt. Wilhelmus verò Regem Ludouicum regaliter in Rodomo ſuſcepit. Item Wilhelmus Pictauenſis & Britones cum ſuis Principibus ad Regem venerunt. Cum his ergo Rex ſuper Iſaram venit. Hugo verò & Heribertus cum Ottone Duce Lotharienſium ex altera

Otto Imp. fratri ſuo Heinrico Regnum Lotharienſe committit.

Rex Ludouicus armatus Lotharingiã repetit.

** Arnulfo ſcilicet Flandrenſi*

Patitur Hugonem & Heribertum Principes ſibi aduerſos.

Iubet Pontifex, omnes Ludouicum Regem recipiant.

parte fluminis conſederunt, & agitata inter eos per internuntios controuerſia, tandem dantur induciæ à medio Septembri vſque ad medium Nouembris. Ludouicus quoque Rex Ottoni Regi obuiàm proficiſcitur, & amicabiliter ſe mutuò ſuſcipientes, amicitiam ſuam mutuis firmant conditionibus; multúmque de pace inter Regem Ludouicum & Hugonem Otto laborans, Hugonem tandem ad eumdem Regem conuertit. Heribertus etiam pariter cum æquiuoco filio ſuo, ipſius Regis Ludouici efficitur. Hæc Frodoardus. Et anno ſequenti 943. Arnulfus Comes

Pax inter Ludouicũ & Principes, agente Ottone Imperatore.

943 Wilhelmum Nortmannorum Principem ad colloquium euocatum, dolo perimi fecit. Rex Ludouicus filio ipſius Wilhelmi, nato de concubina Britanna, terram Nortmannorum dedit; & quidam Principes ipſius, ſe Regi committunt, quidam verò Hugoni Duci. Intereà Heribertus Comes obiit; quem ſepelierunt apud ſanctum Quintinum filij ſui. Et audientes, Rodulfum filium Rodulfi de Gaugiaco quaſi ad inuadendam terram patris eorum aduenisse, aggreſſi eumdem interemerunt. Quo audito, Rex Ludouicus valdè triſtis efficitur, filij tamen Heriberti Comitis recipiuntur à Rege. Inde Rex Rodomo profectus, Ebroicas ab Hugone Duce recepit, & apud Pariſium depreſſus infirmitate, penè tota decubuit ægrotus æſtate. Hugo verò Dux filiam Regis ex Lauacro ſancto ſuſcepit, & Rex ei Ducatum Franciæ delegauit, omnemque Burgundiam ipſius ditioni ſubiecit. Idem verò Hugo Arnulfum cum Rege pacificauit, cui Rex infenſus erat ob necem Wilhelmi. Poſt hæc autem Otho Rex quoſdam fideles Ludouici, qui ſibi inſidiabantur, comprehendit, & in cuſtodia miſit. Vnde inter ipſos Reges exoritur ſcandalum.

Moritur Heribertus Comes.

Hugo à Rege Dux Franciæ & Burgundiæ delegatur.

944 Sic Frodoardus. Et anno ſequenti, qui eſt Chriſti 944. Ludouicus Rex Rodomum perueniens à Nortmannis in vrbe ſuſcipitur, quibuſdam mare petentibus, qui eum nolebant recipere, ceteris omnibus ſibi ſubiugatis. Hugo verò Dux cum ſuis, & quibuſdam Burgundiæ Proceribus trans Sequanam faciens iter, Baiocas vſque peruenit, & ciuitatem obſedit, quam Rex ei dederat, ſi eum ad ſubiiciendam Nortmannorum gentem adiuuaret. Receptus autem Rex à Nortmannis mandat Duci, vt à præfatæ ciuitatis obſidione diſcedat; quo diſcedente, Rex in eam ingreditur. Vnde & diſcordiæ fomes inter Regem concitatur & Ducem; ſed & pro eo, quòd Rex obſides ab Ebroicenſibus, qui Hugoni ſubditi erant, accepit, quos eidem Duci reddere noluit. Intereà anno proximo Chri-

Diſcordia iterùm inter Regem Ludouicum & Hugonem.

945 ſti 945. Ludouico Rege adhuc apud Rodomum agente, Gerberga Regina filium Lauduni peperit, qui Carolus ad catechizandum vocatus eſt. Circa Miſſam verò ſancti Ioannis Hugo Dux Placitum cum Rege per ſequeſtres habuit, in quo nihil certum de pace inter ipſos componenda geſtum, niſi tantùm quòd inducias ad inuicem ſibi dederunt vſque ad medium

medium menſem Auguſtum. Eo tempore, dum Rex Ludouicus moraretur Rodomi, Haigroldus Nortmannus, qui Baiocis præerat, mandat ei quòd ad eum venturus eſſet, condicto tempore vel loco, ſi Rex ad illum locum accederet. Veniente denique Rege cum paucis ad locum denominatum, Haigroldus cum multitudine Nortmannorum armatus aduenit, inuadenſque ſocios Regis pænè cunctos interimit. Rex ſolus fugam iniit, proſequente ſe Nortmanno quodam ſibi fideli, cum quo Rodomum veniens, comprehenſus eſt ab alijs Nortmannis, quos ſibi fideles eſſe putabat. Poſteà Hugone Duce de Regis ereptione laborante, Nortmanni filios ipſius Regis dari ſibi obſides quærunt, nec aliter Regem ſe dimiſſuros aſſerunt. Mittitur igitur ad Reginam pro pueris: illa minorem mittens, maiorem fatetur ſe non eſſe miſſuram. Datur igitur minor, & vt Rex dimittatur, Vindo Sueſſorum Epiſcopus ſeſe obſidem tradit. Dimiſſus itaque à Normannis Rex, ab Hugone Principe ſuſcipitur; qui committens eum Tetbaldo cuidam ſuorum, proficiſcitur Othoni Regi obuiàm. Qui Rex nolens loqui cum eo, mittit ad eum Conradum Ducem Lotharienſium; cum quo locutus Hugo, infenſus Othoni Regi reuertitur. Intereà Edmundus Anglorum Rex (verba ſunt Frodoardi ad annum 946.) Legatos ad Hugonem Principem pro reſtitutione Ludouici Regis dirigit; & idem Princeps proinde Conuentus publicos cum nepotibus ſuis, alijſque Regni Primaribus, agit. Demum Hugo Dux Francorum, aſcito ſecum Hugone Nigro filij Richardi, cæteriſque Regni Primatibus, Ludouicũ Regem, qui ferè per annum ſub cuſtodia detinebatur apud Tetbaldum Comitem, in Regnum reſtituit, recepto Lauduno caſtro, quod Regina Gerberga tenebat, & eidem Tetbaldo commiſſo. Qui Dux Hugo renouans Regi Ludouico regium honorem vel nomen, ei ſeſe cum ceteris Regni committit Primoribus. Eo tempore Edmundus Rex tranſmarinus defungitur; vxor quoque Regis Othonis, ſoror ipſius Edmundi, deceſſit. Regina autem Gerberga nuper ad Ottonem Regem fratrem ſuum legationem direxerat, auxilium depoſcens ab eo. Qui maximum colligens ex omnibus Regnis ſuis exercitum, venit in Franciam, Conradum quoque ſecum habens Ciſalpinæ Galliæ Regem; quibus Rex Ludouicus obuiàm profectus, honorificè ab eis ſuſcipitur. Sicque pariter Laudunum venientes, conſiderataque caſtri firmitate, diuerterunt ab eo, Rhemenſem aggredientes vrbem: quam cingentes obſidione, tertia die per deditionem capiunt, reſtituto Artaldo Præſule. Deinde relinquentes Gerbergam Reginam Rhemis, terram Hugonis aggrediuntur, & vrbem Siluanectenſem obſidentes, vt viderunt munitiſſimam, trans Sequanam contendentes, præter ciuitates loca plura deuaſtant; indeque remeantes regrediuntur in ſua. Iſta Fro-

Fraude Nortmannorum Rex circumuenitur.

Ab Hugone cuſtodia mancipatur.

946

In Regnum Rex reſtituitur.

Acceptis ex Germania auxilijs, de hoſtibus Rex vlciſci ſe parat.

doardus; habentq́ue eadem breuiter Continuator Reginonis & Sigebertus.
947 Anno ſequenti, qui eſt Chriſti 947. Ludouicus Rex Aquis Paſcha cum Othone Rege celebrat, & regiis honoratur ab eo muneribus. Hugo autem Princeps à quibuſdam perſuaſus, Rhemenſem cum Hugone Præſule (fuit is Heriberti filius) quaſi mox capturus aggreditur vrbem; ſed reſiſtentibus fidelibus Regis & Artaldi Archiepiſcopi, octauo poſtquam aduenerant die, illuſi redeunt. Intereà Ludouicus Rex, expetente Arnulfo Comite, Atrebatam proficiſcitur cum Artaldo Epiſcopo, indeq́ue cum Arnulfo ad obſidendum Monaſteriolum Caſtrum Rotgarij filij Herluini progrediuntur; poſtq́ue laborem inefficacem, pluriumq́ue mortes ſuorum, ſpe priuati regrediuntur ad propria. Eodem anno Conuentus Placiti Regum Ludouici & Ottonis ſuper Charam fluuium, intrante menſe Auguſto celebratur (Hugone Principe circa Moſomum & Duodeciacum caſtra metato) vbi res litis inter Artaldum & Hugonem Rhemenſis Eccleſiæ Præſules ab Epiſcopis auditur. Induciæ belli inter Regem Ludouicum & Hugonem Principem vſque ad Synodi tempus, Ottone Rege mediante, diſponuntur; indicitur verò Synodus habenda Idus
948 Ianuarij anni Chriſti nongenteſimi quadrageſimi octaui. Quæ Synodus (pergit idem Frodoardus) celebratur in Eccleſia S. Petri ante proſpectum Caſtri Moſomi, à Domno Rotberto, ceteriſque Treuirenſis diœceſis Epiſcopis, & aliquibus Rhemenſis. Iudicatum eſt autem, vt Artaldo Præſule parochiam Rhemenſem retinente, Hugo (qui quinquennis diu fuerat Epiſcopus deſignatus, & ad duas iam Synodos venire contempſerat) abſtineret, donec ad vniuerſalem Synodum, quæ indicebatur Kalend. Auguſti ſeſe purgaturus occurreret, ipſumq́ue Capitulum Hugoni miſerunt. Qui poſt alteram diem eamdem chartam Rotberto Præſuli remiſit, hoc verbis remandans, quòd ipſorum iudicio nequaquam obediturus eſſet. Sic proclamationis literæ à Domno Artaldo diriguntur ad Sedem Romanam. Nec mora. Domnus Agapitus Papa Vicarium ſuum Marinum Epiſcopum mittit ad Ottonem, propter euocandam generalem Synodum, quæ congregata eſt in * Eglehem palatio regali in Eccleſia S. Remigij ſeptimo Idus Iunij; vbi cum Marino Sedis Apoſtolicæ Vicario adfuerunt Epiſcopi triginta Germaniæ & Galliæ, inter quos & Baldricus Traiectenſis Epiſcopus. Ingreſſi ſunt & glorioſi Reges Otto & Ludouicus. Denique Artoldo Epiſcopium Rhemenſe retinendum decernunt Patres, laudant, atque corroborant; Hugonem verò excommunicant, donec ad pœnitentiam & dignam ſatisfactionem venire procuratet. Et nonnullis interiectis: Non multò pòſt excommunicatur & Hugo Comes inimicus Ludouici Regis, pro ſuprà memoratis malis ab ipſo perpetratis, donec reſipiſcat, & ad ſatisfactionem coram Marino Vicario,

Hugo obſidet Rhemos, ſed fruſtra.

Induciæ pactæ inter Regem & Hugonem.

Sententia de Epiſcopatu Rhemenſi per Synodum contra intruſum Hugonem.

* Engelheim

Synodus item alia ob eamdem cauſam iuſſu Papæ indicta.

Excommunicatur Hugo Comes, itemq́; eius intruſus Hugo Epiſcopus.

rio, vel Epiſcopis quibus iniuriam fecit, deueniat. Naſcitur Regi Ludo-
uico filius patri cognominis. Ita Frodoardus. Et anno proximo, qui eſt
Chriſti 949. imminente Paſchali ſolemnitate Gerberga Regina profi- 949
ciſcitur ad fratrem ſuum Othonem Regem, & Aquiſgrani palatio Pa-
ſcha cum ipſo celebrat. Ibi tunc diuerſarum gentium adfuêre Legatio- *Diuerſarum gentium Legati venientes ad Othonem Imp.*
nes, Græcorum ſcilicet, Italicorum, Anglorum, & aliorum quorum-
dam populorum; & Regina Rhemos regreſſa eſt, cum fraterni auxilij
pollicitatione. Rex igitur Ludouicus obuiàm pergit Conrado Lotha-
rienſium Duci, & ipſe Dux cum Rege locutus, inducias belli diſponit
inter ipſum & Hugonem vſque ad menſem Auguſtum, dum Rex
idem locuturus pergat ad Regem Othonem. Eodem anno Agapitus
Papa Synodum habuit apud S. Petrum, in qua damnationem Hu-
gonis Epiſcopi apud Ingulenheim factam confirmauit, excommuni- *Iterùm HugoPrinceps excommunicatur.*
cans etiam Hugonem Principem, donec Ludouico Regi ſatisfaciat.
Anno ſequenti, Chriſti 950. Rex Ludouicus & Hugo Princeps ſuper 950
Maternam fluuium pacem facturi cum ſuis deueniunt. Et reſidentes
iſti ex hac parte fluuij, illi ex altera, Legatos ſibi inuicem mittunt, &
mediantibus atque ſequeſtris Conrado Duce, Hugone Nigro, Adel- *Reconciliatur Hugo Regi.*
berone quoque ac Fulberto Epiſcopis, Hugo ad Regem venit, & ſuus
efficitur, pacaturque cum Arnulpho Comite & Ragenoldo Epiſcopo,
reddens Regi turrim Lauduni. Nec longùm pòſt, Hugo cum exercitu
Ambianenſem petit vrbem, ibique in turri quam Ragenbaldus Epiſco-
pus tenebat, recipitur; alteram verò turrim, quam Arnulfi Comitis
homines cuſtodiebant, obſidet, Rege Lauduni ægritudine decubante.
Ipſo hoc anno Otho Rex quamdam Wenedorum magnam obſederat
vrbem, nomine Praidem, Regem ipſorum in ſubiectionem recipit; *Victoria Imp. Ottonis*
ſed & Hungaros ſibi ſubditos facit. (Pragam, & Ducem Boëmorum
Boliſlaum ex Sigeberto intelligo.) At verò anno proximo, qui eſt 951. 951
Fredericus Adelberonis Epiſcopi frater, qui filiam Hugonis Principis
ſibi deſponderat, in hoc Regnum veniens, munitionem in loco* Banis, *Fanis,
inconſulto Rege vel Regina conſtruere cœpit; pro qua re Rex Ludoui-
cus dirigit ad Othonem: (verba ſunt eiuſdem Frodoardi:) Legati verò re-
greſſi nuntiant, nolle, imò prohibere Othonem Regem, ne Fredericus
vel aliquis ſuorum vllam munitionem in hoc Regno habeat, niſi con-
ſenſu Regis Ludouici. Hoc anno Hungari ab Italia tranſcenſis Alpibus
egreſſi, Aquitaniam ingreſſi ſunt, ibique tota pænè demorati æſtate, mul-
tis hanc regionem rapinis & internecionibus attriuerunt, ſicque per Ita- *Otto Italiam ingreditur, & Berengarium fugat.*
liam reuerſi ſunt in terram ſuam. Otho quoque Rex Italiam adiit; ad
cuius aduentum Berengario Longobardorum Rege ab vrbe Papiæ fu-
giente, ipſe Otho eamdem ingreditur vrbem: vxorem quoq; * Lotharij *al. Ludouici
M 4 Regis

Regis defuncti, filij Hugonis, ſororem Chonradi Regis Iurenſis ſibi
952 coniugem ducit. Hæc Frodoardus. Et pergit anno ſequenti 952. Otho
Rex legationem pro ſuſceptione ſui Romam dirigit: qua non obtenta
(obſiſtente Alberico Principe) cum vxore in ſua regreditur, dimiſſis ad
cuſtodiam Papiæ quibuſdam ex ſuis. Ludouicus verò cum Gerberga
Regina Laudunum recepit. Intereà Berengarius Rex ad Conradum Du-
cem, qui Papiæ remanſerat, venit; à quo in fide ſuſceptus, ad Othonem
Permittit iterùm Otto quadam in Italia Berengario. perducitur: quem ille benignè ſuſcipiens, conceſſis eidem rebus quibuſ-
dam, in Italiam redire permiſit. Ipſe quoque Otho poſt celebrationem
Paſchæ Papiam regreditur. Hoc item anno Hugo Comes & Dux Con-
radus cum quibuſdam Lotharienſibus obſident pariter munitionem
apud Maroillum, tandemque non ſine ſuorum damno capiunt atque
ſuccendunt. Nec mora, Rex Ludouicus & Artaldus Archiepiſcopus mu-
nitionem quam præfati Principes ſuccenderant, reſtruunt, cuſtodeſque
ibi plures inſtituunt. Inde Rex proficiſcitur in partes Victuriaci caſtri,
aliamque munitionem contra Victuriacum inſtruit. Attamen anno pro-
953 ximè inſequenti obtinuit Hugo à Rege, vt munitio, quæ contra Victu-
Simultas oritur inter Imp. & eius filium. riacum caſtrum conſtructa fuerat, ſolueretur; Placitumque concordiæ
ac pacis Rex & Hugo mediante Quadrageſima inière Sueſſionis. Exori-
tur intereà inter Othonem Regem & Liudulfum filium eius, Conra-
dum quoque Ducem & quoſdam Regni ipſius Primates, diſcordia. Na-
to ſiquidem Regi filio ex moderna coniuge, ferebatur eidem puero Rex
Regnum ſuum promittere, quod olim Liudulfo delegauerat. Rex igitur
Conradum à Ducatu Lotharienſium remouet, & Conradus quærebat
vt Regem caperet; & in vrbem Maguntiam ingreditur. Intereà Gerber-
ga Regina Lauduni geminos eſt enixa, quorum vnus Carolus, alter vo-
catus eſt Heinricus. Sed Heinricus mox poſt Baptiſmum defunctus eſt.
Otto verò Rex vrbem Maguntiam, vbi Conradus ſe receperat, obſidet:
tandemque poſt duos ferè menſes, cum egreſſo ad ſe Conrado locutus,
& obſidibus ab eo acceptis, trans Rhenum regreditur. Nec mora, Con-
radus, dimiſſo Maguntiæ militum ſuorum præſidio, Metenſem appetit
vrbem. Otto autem Rex vocatus à fratre Heinrico Baioariam petit;
Liudulfus filius Imp. vaſtat Baioariam. quam filius eius Liudulfus, captis quibuſdam vrbibus, deuaſtabat. Con-
radus Metenſem quoque vrbem, poſt non modicam ipſius deprædatio-
nem, reliquit. Hoc anno Wicfredus Colonienſis Antiſtes defungitur, &
Bruno frater Regis Othonis inibi Pontifex ordinatur; cui etiam Rex
Otho Regnum Lotharienſe committit. Sic Frodoardus, & adſtipulatur
954 Sigebertus & alij. Deinde verò anno Chriſti 954. præmemoratus Con-
Ecce quid agat cæca ambitio & ira. radus (teſtante eodem Frodoardo) pacto cum Hungaris inito, eos per
Regnum Lotharienſe deducit, vſque in terram Ragenarij, ſcilicet æmuli
ſui,

ſui, atque Brunonis Epiſcopi; nimiaque peracta deprædatione, cum præda magna, captiuorumque multitudine, Regnum Ludouici ingrediuntur, ſicque per pagos Viromandenſem, Laudunenſem, atque Rhemenſem, Catalaunenſem quoque tranſeuntes, Burgundiam intrant: quorum non parua manus tam prælijs quàm morbis interiit, ceteri per Italiam reuertuntur in ſua. Hæc ille. De vaſtatione hac Hungarorum in Lotharingia, & quòd nomine Lotharingiæ Brabantia noſtra contineatur, his verbis oſtendit Sigebertus in rebus geſtis S. Guiberti: Quin etiam, air, fuit vir Domini Guibertus, dignus Apoſtolicæ prædicationis miniſterio. Siquidem cùm gens Hungarorum, tempore ſupradicti Primi Othonis aggreſſa Lotharingiam, deducta eſt à Duce Conrado vſque ad ſiluam Carbonariam, & virtute Dei apud Lobienſe Cœnobium oſtenſa, prohibita eſt vltrà prodire. Hungaris tranſeuntibus eundo & redeundo per vicum Gemmelacenſem, occurrit vir Dei Guibertus, gladio verbi Dei accinctus, paratus etiam bibere calicem paſſionis. Nec deſtitit ſanè illis idololatriæ ſpurcitia ſordentibus pandere fidei dogmata, & regni æterni myſteria, donec aliquos eorum à regno diaboli abſtraxit Sic ibi. Et de eodem Gemmelacenſi Cœnobio mox plura. Et eodem hoc anno (pergit Frodoardus) Ludouicus filius Regis Ludouici Lauduni defungitur. Ipſe quoque Ludouicus Rex, egreſſus Lauduno, Rhemenſem veluti moraturus repetiit vrbem. Sed antequam ad Axonem fluuium perueniret, apparuit ei quaſi lupus præcedens: quem admiſſo inſecutus equo, prolabitur, grauiterque attritus Rhemos defertur, & protracto languore decubans, elephantiaſis peſte perfunditur; quo morbo confectus diem clauſit extremum, ſepultuſque eſt apud S. Remigium. Ita Frodoardus hoc anno nongenteſimo quinquageſimo quarto. Huius Ludouici tempore fundatum eſt in Lotharingia inferiore (nunc Brabantia) inſigne Cœnobium Gemblacenſe: de quo ſic Sigebertus ſæpè à nobis citatus, eiuſdem loci Monachus, ad annum 948. Immunitas noſtræ Gemmelacenſis Eccleſiæ hoc anno Imperiali confirmatur edicto, & annuli impreſſione roboratur; & Erluinus primus eius loci Abbas à ſancto Patre noſtro Guiberto electus, in ſanctitate & religionis feruore claret. Hæc in Chronicis. in Actis S. Guiberti per eumdem pleniùs in hunc modum: Inclytus Confeſſor Guibertus, militiæ ſæcularis cingulo depoſito, caſtrum ſuum Gemmelaus ſiue Gemblacum cum omnibus appendentibus, aliiſque multis, obtulit Deo & Apoſtolorum Principi beato Petro, ſanctoque Exuperio Martyri, ad conſtruendum in eorum honorem Monaſterium. Vnde mox accuſatus eſt apud Othonem Imperatorem, quòd regalem Fiſcum in ſortem Eccleſiaſtici iuris transfudiſſet. Sed beati Guiberti donationem pius Rex ratam voluit, abſoluens Monaſterium ab

Hungari vaſtant noſtram Lotharingiã.

S. Guibertus Gemblacenſis conuertit quoſdam Hungaros ad Chriſtum.

Moritur Ludouicus Rex.

Priuilegia varia Cœnobio Gemblacenſi ab Imperatore conceſſa.

ab omni telonio & tributo in omnibus Imperij locis, permittens etiam mercatum, percuſſuram monetæ, & machæriam. Conceſſit etiam poteſtatem faciendi caſtellum ſeu oppidum, vt Sanctorum pignora & Deo famulantes à falſis Chriſtianis & Paganis protegerentur. Hæc & plura ibi de eodem ſancto viro Guiberto. Quæ auctorizatio (inquit ibidem Sigebertus) facta eſt ſolemniter Leodij 12. Kalend. Octobris, anno Dominicæ Incarnationis nongenteſimo quadrageſimo ſexto, Regni Domini Ottonis Primi anno vndecimo.

LOTHARIVS III. REX

FILIVS SVPERIORIS,

XVI. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis viginti tribus.

954 LVDOVICO Rege anno nongenteſimo quinquageſimo quarto, vti diximus, defuncto, Lotharius puer, filius Ludouici (verba ſunt Frodoardi) apud S. Remigium Rex conſecratur ab Artaldo Archiepiſcopo, fauente Hugone Principe, ac Brunone Archiepiſcopo, ceteriſque Præſulibus, ac Proceribus Franciæ, Burgundiæ atque Aquitaniæ. Burgundia quoque & Aquitania Hugoni dantur ab ipſo. Ita Frodoardus. Fuit tunc Lotharius natus annos tredecim, vt ex præcedentibus colligitur. Sigebertus vno anno tardiùs ſic: Ludouico Rege Francorum mortuo, Lotharius filius eius ex Gerberga

Lotharius tredecim annorum puer Rex conſecratur.

955 ſorore Imperatoris regnauit. Porrò anno ſequenti 955. Rex Otho Hungaris de locis ſuis prædatum progredientibus obuiàm profectus, pugnauit cum eis, nec eos ingredi Regna ſua permiſit. Hæc Frodoardus; & rurſum eodem anno, nonnullis interiectis: Hungari, inquit, cum immenſis copiis Baioariam ingrediuntur, volentes venire in Franciam. Contra quos Otho Rex cum * Buriſlao Sarmatarum Principe, & Contado, iam ſibi pacificato pugnauit, & eoſdem Hungaros interimens, cunctos penè deleuit. Conradus autem, qui Regem præcipuè de victoria confortauerat, ibidē peremptus eſt. Ita ille. Continuator Reginonis pugnam factam dicit apud Lichum fluuium. Sigebertus his verbis eam deſcribit, etſi tardiùs: Vngaris iterùm Regnum Othonis Imp. ductu

**Boiſlao Boemo ſcilicet*

Inſignis victoria Imperatoris Ottonis contra Hungaros.

Contra-

LOTHARIVS III. FRANC. REX, XVI. BRAB. PRINC.

Digitized by Google

Contadi Ducis depopulantibus, Imperator eos bello excepit, Conrado ab Vngaris ad eum pœnitendo refugiente, & orante Deum, vt pro pœna perfidiæ ſuæ in ipſo bello ab Vngaris perimeretur. Quo bello in tantum Vngari ſunt contriti, vt nullus aut rarus eorum euaderet; Conradus tamen ſecundùm votum ſuum ibi occubuit. Iſta Sigebertus. Hoc etiam anno, teſtante Frodoardo, Hugo Princeps Gerbergam Reginam cum filio ſuo Lothario Rege Pariſiis honorificè ad Paſcha ſuſcipiens,
956 decenter ſecũ per plures detinuit dies. Anno verò proximo, qui eſt 956. Rex Otho Placitum apud Engulenheim cum Lotharienſibus tenuit; à quibus & obſides accepit de cunctis pænè ipſorum oppidis. Item aliud Placitum ab eo poſt Paſcha Coloniæ habitum eſt, vbi non paucos à Lotharienſibus theſauros accepit. Lotharius verò Rex munitionem quamdam ſuper Carum fluuium pugnando recepit, & infantes Ragenarij, ac milites quoſdam ibi inuentos ſecum abduxit, ipſumque caſtrum direptum incendit. Hugo Princeps obiit. Gerberga verò Regina colloquium habuit cum Brunone fratre ſuo, in quo prædicto Regenario ſibi milites & infantes redduntur, Reginæ verò poſſeſſiones, quas illi quondam Giſlebertus Dux dotis nomine dederat, reſtituuntur. Hæc Frodoardus. Sigebertus iſtud addit: Frederico Moguntiæ Archiepiſcopo mortuo, Guilielmus filius Ottonis Regis ſubſtituitur. Sic ille.

Moritur Hugo Princeps, ſcilicet pater Hugonis Capeti.

957 Porrò anno ſequenti, qui eſt Chriſti 957. (ait Frodoardus) bellorum tumultus agitantur inter Brunonem ex Præſule Ducem, & Ragenarium Comitem, ceteroſque Lotharienſes: item in Francia inter Balduinum filium Arnulfi, & Rotgarium quondam Erluini, ob caſtrum Ambianenſe. Tunc Rotbertus filius Heriberti ſe Lothario Regi committit. Qui Lotharius Rex cum matre ſua, & amita ſua, relicta Hugonis (imò eſt matertera, vt patet ſuprà ad annum 938) obuiàm pergit in pagum Cameracenſem auunculo ſuo Brunoni. Vbi videns Ragenarius non poſſe ſe venienti multitudini reſiſtere, ad Brunonem venit. At quia quæſitos date noluit obſides, eum Bruno comprehendens, ſub cuſtodia ſecum deduxit; nec multò pòſt trans Rhenum in exilium miſit. Hoc anno Liudulfus Othonis filius, qui pænè totam obtinuerat Italiam, obiit, ſepeliturque Maguntiæ apud S. Albanum. Ita Frodoardus. Sigebertus, etſi biennio tardiùs, hoc modo: Bruno Archiepiſcopus & Archidux Lotharingiæ ſecundas partes in Regno fratris ſui potenter & induſtriè adminiſtrans, Raginerum Montenſem Comitem, qui Longicollus cognominabatur, apud Valentinianas euocatum capit, & irreuocabili exilio damnauit, pro eo quòd Regnum bellis inquietabat, vel, quod verius fuiſſe dicitur, pro eo quòd mortuo Giſleberto Duce, conſanguineo ſuo, ea quæ Giſlebertus vxori ſuæ Gerbergæ ſorori Imperatoris

Varij iterũ tumultus in Gallia.

Liudulfus filius Imp. Ottonis moritur in Italia.

Raginerius Montenſis à Brunone fratre Imp. captus & relegatus.

totis in dotem contulerat, violenter ei auferre præſumebat. Bonis Ragineri ad Fiſcum publicatis, filij eius Raginerus & Lambertus ad Lotharium Francorum Regem confugerunt. Ita Sigebertus. Succedit annus nongenteſimus quinquageſimus octauus, ad quem iſta Frodoardus: Homines Tetbaldi munitionem quamdam, quæ vocatur Fara, tradentibus eam ſibi quibuſdam proditoribus capiunt. Ad quam obſidendam Rorico Præſul Laudunenſis cum amicis aduenit. Rege tandem Lothario aduentante, mediantibus Heriberto ac Rotberto fratribus, caſtrum iuſſione Tetbaldi redditur. Otho Rex aduerſus Sarmatas abiit. Bruno Colonienſis Archiepiſcopus cum exercitu Lotharienſium per Franciam proficiſcitur in Burgundiam, locuturus cum ſororibus ac nepotibus ſuis. Et anno proximo: Bruno etiam in Franciam venit, & apud Compendium cum Regina ſorore, ac nepotibus ſuis diſcordantibus pro quibuſdam caſtris, quæ Rex Lotharius ex Burgundia ceperat, colloquium habuit; obſidibuſque datis, pacem inter ipſos vſque in futurum tempus Placiti pepigit. Inde Lotharienſes à Brunone Duce deſciſcunt, ſuadente quodam Immone, qui eius pridem Conſiliarius, ab eo nuper receſſerat, propter oppida quædam ipſorum nouitia, quæ idem Dux euerti præcipiebat, aliaque onera ipſis inſueta, quæ illis imponere velle ferebatur. Quibus poſtmodum reuocatis, Fredericum quemdam Comitem eis vice ſua præfecit. Hoc anno Arnulfus Comes Rhemis venit, & Eccleſiam S. Mariæ non modico argenti pondere munerauit; vnde arcæ S. Calixti, ſanctique Nicaſij ac S. Eutropiæ, ceterorumque Sanctorum ornatæ ſunt. Iſta Frodoardus; & pergit ad annum nongenteſimum ſexageſimum: Richardus, inquit, filius Willelmi Nortmannorum Princeps filiam Hugonis trans Sequanam quondam Principis duxit vxorem. Diuionem autem quamdam munitionem, quam Regis Lotharij fideles tenebant, Rotbertus frater Heriberti fidelem Regis ſe fallens, dolo ingreſſus inuadit, regiis expulſis cuſtodibus. Ad quam recipiendam Rex cum matre Regina profectus, ipſum obſidet caſtrum. Et Bruno Præſul cum Lotharienſibus & aliis ſibi ſubditis illuc adueniens, obſides à Rotberto accepit, quos Regi tradidit. Otho quoque & Hugo filij Hugonis, mediante auunculo ipſorum Brunone, ad Regem veniunt, ac ſui efficiuntur; quorum Hugonem Rex Ducem conſtituit, addito illi pago Pictauenſi ad terram quam pater ipſius tenuerat, conceſſa Othoni Burgundia. Audiens autem Bruno, quoſdam aduerſum ſe Lotharienſium inſurgere, illò cum feſtinatione regreditur. Iſta Frodoardus. Sigebertus ad hunc annum ſic: Hoc tempore per induſtriam Othonis meliorato Imperij & Eccleſiæ ſtatu, multa Monaſteria & Cœnobia ad laudem Dei & Sanctorum aut reſtaurantur, aut

958 *959* *960*

Lotharienſes à Brunone deſciſcunt.

Rotbertus Diuionem dolo occupat, ſed mox relinquere cogitur.

Filij Hugonis Regi Lothario ſe tradunt, & magnas Præfecturas accipiunt.

ampliantur, aut ædificantur. Inter quæ & Euraclus, poſt Baldricum
Epiſcopus Leodicenſium factus, duo in vrbe Monaſteria conſtruxit, ad
titulum S. Pauli Apoſtoli, & ad titulum S. Martini Epiſcopi. Hæc ille.
961 At verò anno ſequenti, qui eſt Chriſti 961. Otho filius Hugonis quon-
dam Principis ad Regem Lotharium in ipſis Feſti Paſchalis diebus
Laudunum venit; ſed & nonnulli tam Franciæ quàm Burgundiæ Pro-
ceres. Atque exinde Placitum Regale, diuerſorumq́; Conuentus Prin-
cipum Sueſſionis habetur; ad quod impediendum, ſi fieri poſſet, Ri-
chardus filius Willelmi Nortmanni accedens, à fidelibus Regis qui-
buſdam peruaſus, &, interemptis ſuorum nonnullis, in fugam verſus
eſt. Hoc anno Artaldus Rhemenſis Archiepiſcopus deceſſit pridie Kal.
962 Octobris. Iſta Frodoardus. Et deinde anno proximo: Otho Rex Ro-
mam pacificè adiit, & amabiliter exceptus atque honore illic Impe-
riali ſublimatus eſt. Quod Berengarius indignè ferens, regiones, quas
regere debebat, incendere atque vaſtare cœpit. Intereà Gerberga Regi-
na colloquium fratris Brunonis petiit, eique hic frater eius, ne Hugo-
ni Rhemenſe redderetur Epiſcopium, ſuggeſſit. Rex verò Lotharius lo-
cutus cum Hugone conſobrino ſuo, petitus eſt ab eo, vt præfato Hu-
goni Rhemenſem reſtituat Epiſcopatum: indeque induciæ paciſcun-
tur vſque ad medium menſis Aprilis. Intereà Rex Lotharius cum Ar-
nulfo Principe locutus, pacem fecit inter ipſum & nepotem ipſius,
homonymum eius, quem infenſum hic Comes habebat, ob necem fra-
tris eiuſdem (ſcilicet homonymi Arnulfi) quem de * infirmitate depre-
henſum idem Comes interimi fecerat. Tunc ipſe Princeps omnem
terram ſuam in manu Regis dedit, ita tamen, vt ipſe in vita ſua inde ho-
noratus exiſteret. Legatio quoque veniens ab Ioanne Papa intimat,
præfatum Hugonem quondam Epiſcopum tam ab ipſo Papa quàm
ab omni Romana Synodo excommunicatum, ſed & ab alia Synodo
apud Papiam celebrata. Cuius Legationis redditi certiores per Bruno-
nem Archiepiſcopum, elegimus (Frodoardus loquitur) ad Epiſcopum
Rhemenſem Odalricum illuſtrem Clericum, fauente Lothario Rege
cum Regina matre. Et anno inſequenti, qui eſt Chriſti 963. Odalricus
963 Rhemenſis Archiepiſcopus Proceres Franciæ, qui poſſeſſiones quaſdam
Rhemenſis occupauerant Eccleſiæ, vocari fecit. Ego verò (obſerua æta-
tem Scriptoris) fractus ætate, miniſterio me abdicaui Prælaturæ coram
eodem Præſule; qui me abſoluens hoc iugo, impoſuit illud per electio-
nem fratrum meorum nepoti meo Frodoardo, ſeptuageſimo ætatis
meæ anno. Atque hoc eodem anno Catalaunenſem vrbem, Præſule
Gibuino egreſſo, Heribertus & Rotbertus fratres obſident, explicitiſque
tandem nundinis, igne ſuccendunt; milites turre quadam loci conſcen-
ſa

Nouæ iterum tragœdiæ argumentum.

Otho receptus etiam Italiæ Imperator.

Examinent hæc, ſi placet, diligentiùs Flandri, itemq́; quæ ſequũtur trienniо pòſt.

* infidelitate

Ecce iam tum eligitur Epiſcopus fauente Rege.

Catalaunenſis vrbs ab Heriberto & Rotberto fratribus vaſtatur.

ſa liberantur. Sic ille. Et anno proximo: Domnus Præſul Odelricus 964
Tetbaldum quemdam Procerem excommunicat propter caſtrum Codiciacum, & quædam prædia ſancti Remigij. Heribertus verò Comes villam Sparnacum ei reddidit, & amicitiam præfati Præſulis impetrauit. Ceteras quoque villas Rhemenſis Eccleſiæ, quas occupauerat, eidem Pontifici repetenti non ambigit reddere. Iſta Frodoardus. Hoc eodem anno Ioannes Duodecimus Papa obiit pridie Idus Maij, ſecundùm Continuatorem Reginonis, quem & ſequuntur Onuphrius & Baronius. Sed dubito num meliùs ponetur anno ſequenti; ipſe Lector poterit iudicare ex iis quæ ſæpè citatus Frodoardus, Auctor, vt vidimus, grauiſſimus huius ſæculi, ad annum proximum qui eſt Chriſti 965. ponit. Sunt iſta: Otho, inquit, Imperator Romæ Octauiano Papa, (eſt 965
hic Ioannes XII.) à quo fuerat ad Imperij regenda gubernacula benedictus, ab Vrbe digreſſo, & ſæpè illum reuocante Imperatore, quia de irreligioſitate ſua corripiebatur, reuerti nolente; congregata Synodo, Ioannem illuſtrem quemdam eiuſdem Eccleſiæ Clericum per electionem Romanorum, Papam ordinari fecit. Sed eo Papiam ingrediente, Octauianus à Romanis recipitur; nec multò pòſt vita diſceſſit. Ioanne verò cum Imperatore demorante Papiæ, Romani quemdam Benedictum ipſius Eccleſiæ Scriniarium eligunt, atque Pontificem ſibi ordinari faciunt, qui in Ioannis electione conſenſerat, & eidem ſubditus extiterat. Quare Imperator Otho Romam reuerſus, conuocata magna Synodo, Ioãne in Sede ſua reſtituto, Benedictum totius Synodi iudicio depoſitum ſecum abduxit, & in Saxoniam direxit. Ita Frodoardus. Tamen Baronius ex aliis antiquis Scriptoribus, Adamo & Ditmaro, ſed paulò poſterioribus Frodoardo, habet Benedictum hunc legitimum Pontificem fuiſſe & virum ſanctum. Porrò hoc eodem anno Otho filius Hugonis, qui Burgundiæ præerat, obiit, & rectores eiuſdem terræ ad Hugonem & Odonem Clericum fratres ipſius ſeſe conuertunt. Arnulfo quoque Principe decedente, terram illius Rex Lotharius ingreditur, & Proceres ipſius prouinciæ, mediante Præſule Laudunenſi, eidem ſubiiciuntur Regi. Ita Frodoardus. Sigebertus hoc anno iſtud habet: Bruno Dux & Archiepiſcopus in Franciam pergens, ad pacificandos nepotes ſuos, Lotharium Regem & filios Hugonis, vbi Compendium venit, febre correptus Rhemis rediit. Vbi quidquid habuit iure mancipi, per teſtamentum Eccleſiis Sanctorum delegato, mortuus eſt. Corpus eius à Deoderico Metenſi Epiſcopo Coloniam refertur. Hoc ille.
At verò anno proximo, Chriſti 966. Lotharius Rex vxorem accepit 966
Emmam filiam Regis quondam Italici. Et eodem anno Odelricus Archiepiſcopus Ragenoldum Comitem excommunicat pro villis Ec-

Dubium contra Onuphrium & Baronium.

Altercatio magna de Sede Romana.

Arnulfo Flandro decedente, Rex Lotharius eius terram ingreditur.

Lotharius Rex accipit vxorem.

cleſiæ Rhemenſis, quas pertinaciter detinebat; & ipſe Comes loca quædam eiuſdem Epiſcopij cum ſuis peruadens, rapinis incendiiſque deuaſtat. Hucuſque Chronica Frodoardi Presbyteri. Et adiectum legitur: Ipſo anno vir vitæ venerabilis & Rhemenſis Eccleſiæ Presbyter nomine Frodoardus, honore ſanctitatis venerandus, caſtitatis ſplendore Angelicus, præcedentis libelli, aliorumq; librorum dictator egregius, obiit 5. Kalend. Aprilis. Sic ibi. Addita eſt quidem adhuc rhapſodia duorum

Otho Imp. iterùm in Italiam proficiſcitur, eamdem pacaturus.

annorum, ſed parui momenti. Hoc eodem anno Otho Imperator per autumnum redit in Italiam ad eiiciendum Adelbertum, adhuc regium nomen gerentem, & omnia perturbantem, & ad vlciſcendum Ioannem Pontificem à Romanis eiectum, & ſub cuſtodiam traditum. Romani Imperatorem timentes, vt eſt apud Reginonem, Ioannem Papam in Sedem ſuam reſtituunt. Berengarius quoque Italiæ quondam Rex exul moritur, & in Bamberge regio more ſepelitur: vxor Willa velum Sanctimonialium aſſumpſit. Baronius ex antiquis Scriptoribus. At verò an-

967 no ſequenti, qui eſt Chriſti 967. Imperator (Otho) Romæ Natalem Domini celebrauit, & excepto Præfecto Vrbis, qui aufugerat, XIII. ex Ma-

XIII. Romani Proceres ab Othone ſuſpenſi.

iotibus Romanorum, qui expulſionis Domini Ioannis Papæ videbantur cauſæ, ſuſpendio interire iuſſit. Et intrante Septembri menſe Otho Rex (Iunior) Romam iturus, decenti comitatu egreſſus, memoriã S. Michaëlis in Auguſta ciuitate celebrauit. Hæc Continuator Reginonis; & hæc ſunt vltima illius verba. Sigebertus iſta huic anno adſcribit: Guilielmus Archiepiſcopus filius Imperatoris Moguntiæ moritur. Hoc tempore Danis, qui Chriſtum & idola ſimul colebant, cum Poppone Clerico in conuiuio altercantibus, ſuper cultura Dei & deorum, ingentis

Dani inſigni miraculo tandem penitus idololatriam reſpuunt.

ponderis ferrum valdè ignitum Clericus cùm vſq; ad placitũ omnium tuliſſet abſque vlla læſione, Rex penitus ſe ſuoſque ad colendum ſolum verum Deum conuertit, Clericus verò ad Epiſcopatũ promotus eſt. Hęc ille vno anno citiùs. Et deinceps per aliquot annos inopia Scriptorũ laboramus. Ad annũ 968. hęc idẽ Sigebertus: Otho minor à patre euocatus

968

Otho II. filius Imp. etiam Imp. conſecratur.

Romam à Ioanne Papa in Imperatorem benedicitur: Otho verò Imperator Beneuentanos Duces potentia ſua ad ſubiectionem ſui inflexit; & in terra Saxonica venas auri & argenti primus induſtria ſua aperuit. Et

969 anno proximo: Quidam Comes Othonis Imperatoris, ei familiaris, Romæ ante oculos omnium à diabolo arreptus, ita vt ſeipſum dentibus decerperet, iuſſu Imperatoris ad Papam Ioannem adductus, vt cathena

**ludibundis*

Catena S. Petri dæmon pellitur.

S. Petri collo eius circumdaretur: dum à * fallacibus Clericis ſemel & bis alia catena furenti adhiberetur, nec quidquam remedij proueniret; tandem vera S. Petri catena allata, & collo furentis circumdata, diabolus ſpumans & multùm clamans abſceſſit. Eodem anno Imperator Otho, dum

dum partem exercitus ad Græcos miſiſſet, vt vxorem filio ſuo Othoni
acciperent, Græci ſuper eos irruunt, caſtra diripiunt, plures occidunt, plu-
res capiunt, & Conſtantinopolim mittunt. Ad hoc dedecus vindican-
dum Imp. Otho eminentiores ex ſuis in Calabriam mittit; qui Græcos
aggreſſi, plures occidunt, plures naribus detruncatis dehoneſtant, & per
Apuliam & Calabriam à Græcis tributum exigunt. Conſtantinopolita-
ni audientes à ſuis malè pugnatum eſſe in Calabria, contra Imperatorem
ſuum Nicephorum inſurgunt. Iſta Sigebertus. Et anno ſequenti, qui eſt

Otho Imp. in Apulia & Calabria ſe de Græcis vindicat.

Chriſti 970. Deodericus Metenſium Epiſcopus, Imperatori ſanguine, 970
dilectione ac familiaritate ceteris deuinctior, dum in Italica expeditione
per triennium ſub eo militaret, multa corpora & pignora Sanctorum de
diuerſis Italiæ locis, quocumque potuit modo, collegit. Et poſt enume-
rata ſingula, ſic concludit idem Sigebertus: Hæc omnia cum parte ca-
tenæ S. Petri Apoſtoli, cum capillis eiuſdem, & ſanguine S. Stephani
protomartyris, & parte de craticula S. Laurentij martyris à Papa Ioanne
ſibi donata, Præſul Deodericus in Galliam hoc anno tranſtulit, & in
Eccleſia S. Vincentij martyris à ſe in inſula vrbis conſtructa locauit. Er

Reliquiæ multæ Sanctorum Metim adferuntur.

pergit anno proximo: Apud Conſtantinopolim Nicephorus Imperator 971
timens à filiis ſuis Imperio expelli, quia ſenex erat, volebat eos eunuchi-
zare. Quorum mater Regina, quia nullo alio modo poterat eos liberare,
ſuaſit Ioanni Nicephorum occidere, & imperare. Ioannes itaque occultè
cum funibus intrauit Palatium; & occiſo Nicephoro, imperauit. Ac de-
inde ad annum ſequentem: Otho Imp. Romæ Othoni coimperatori 972
ſuo (Othoni II.) neptem Ioannis Conſtantinopolitani, Theophaniam
nomine, à Ioanne Papa coronatam legitimo matrimonio ſociauit. Hæc
Sigebertus. Porrò anno proximo, Chriſti 973. Halberſtati in Germania
obiit B. Mathildis Regina, mater Othonis Primi Imperatoris, pridie Idus
Martij, humilitate, patientia & aliis virtutibus celebris. Et eodem anno

Theophania neptis Imp. Conſtantinopolitani nubit Othonis filio.

Nonas Maij obiit & Otho Imp. cuius coniugem Adelaidē ſummis pie- 973
tatis officiis eum fuiſſe proſecutam Ditmarus annotauit. Hermannus
Contractus ſic: Sanctus Vdalricus Auguſtenſis Epiſcopus migrauit ad
Dominum 4. Nonas Iulij. Et eodem quoque anno, ſed priùs, Otho Imp.
Nonis Maij ſubitanea morte apud * Parthenopolim obiit & ſepelitur;
Otho Secundus regnat. Ita ille hoc ipſo anno. Lambertus Scafnaburgen-
ſis item hoc anno: Otho Imperator ſenior obiit in Mimelieka Nonis
Maij, cui filius eius Secundus Otho ſucceſſit. Sic ille. Ad eumdem hunc
annum iſta notat Sigebertus: Raginerus & Lambertus filij Regineri
Longicolli, paulatim reſumptis viribus, à Francia redeunt, & cum Guar-
nero & Rainaldo, qui Comitatum patris eorum occupauerant, bello
apud Peronam confligunt, eoſque cum multis perimunt, & ſuper Ha-

*Magdenburgh

Moritur Otho Imp. ſuccedente ſibi filio cognomine.

Filij Raginerij Montenſis arma ſua repetunt.

 gnam

gnam fluuium, caſtello * Buxude munito, Lotharingiam infeſtant. Hæc
974 ille. Et proſequitur anno proximo: Otho Imperator caſtellum Buxudis
obſidet, captum diruit, captos in eo exilio mulctat; nec tamen Ragine-
975 rius à rebellione deſiſtit. Ita ille. Inde anno ſequenti, vt Baronius ex variis
annotat, Benedictus Romanus ex Albericis prouenienS, exagitans vr-
genſque Bonifacium tyrannum inuaſorem Apoſtolicæ Sedis, eum abi-
re coëgit; qui Bonifacius Vaticana baſilica expoliata, Conſtantinopo-
lim nauigauit. Et tunc Romanâ Eccleſiâ liberatâ, omnium ſuffragio
idem Benedictus ex Sutrino Epiſcopo creatur Rom. Pontifex: quod hoc
anno contigiſſe, conſtat quoque ex eius ſepulchri inſcriptione. Hæc Ba-
ronius. Scafnaburgenſis anno præcedenti ſic: Perrexit Imperator contra
Haroldum in Sleſwijck. Et hoc anno: Imperator Boëmos vaſtauit, &
976 concremauit. Atqui anno ſequenti, qui eſt Chriſti 976. teſtante Sigeber-
to, filij Ragineri Longicolli, auxilio Francorum, & maximè Caroli poſt-
eà Ducis, freti, laceſſunt bello Godefridum & Amulfos Comites, qui
poſt Guamerum Comitatum Montenſem inuaſerant; montem Caſtri-
locum obſident; multis vtrimque in conflictu fuſis, obſidio remota eſt;
victoria anceps; datur tamen palma Comitibus. Ita ille. Ac deinde anno
977 proximo, Chriſti 977. Ducatus, inquit, Lotharingiæ datur Carolo fra-
tri Lotharij Regis Francorum, multis inſuper conducto beneficiis, vt &
ipſe ab inſolentiis deſiſtat, & fratris ſui Lotharij motibus obſiſtat. Filij
Ragineri, vt pro ſe viriliter agerent, animati Francorum auxilio & affi-
nitate (Raginerus quippe Hatuidem filiam Hugonis poſteà Regis, Lam-
bertus verò Gerbergam filiam Caroli Ducis duxêre vxores) in terra pa-
trum ſuorum relocati ſunt. Hæc Sigebertus. Ego interpretor ab Othone
(eſt is Otho II. Imp.) Ducatum ei conceſſum, Rege Lothario fratre taci-
tè etiam fortè conſentiente. Sed tantùm tacitè. Nam mox anno ſequen-
ti, eodem Sigeberto teſtante, Lotharius armis iterùm Lotharingiam in-
uaſit, ſed impellentibus eum (vt mox in ipſo Carolo pleniùs dicemus)
Franciæ Proceribus. De morte huius Lotharij Regis ſic idem Sigebertus
tandem ad annum 986. Lothario Rege mortuo, Ludouicus filius eius
regnat anno vno. Et ad annum ſequentem: Ludouico Rege mortuo,
Francis Regnum transferre volentibus ad Carolum Ducem Lotharin-
giæ, fratrem Lothatij Regis, dum ille rem ad conſilium defert, Regnum
Francorum vſurpat Hugo filius Hugonis Pariſienſis ex Hatuide ſorore
Othonis Primi. Ita Sigebertus, & adſtipulantur Nangius & Odorannus
apud Pithœum. Fuit hic Hugo filius Hugonis, qui obiit, vt diximus, an-
no 956. qui erat filius Rorberti Regis, de quo anno 923. cuius Rotberti
frater, Odo ſimiliter Rex per quinquennium, de quo ab anno 888. vſ-
que 898. vt breuiter conſtet de hac ſtirpe, Capetica dicta.

Margin notes:

* Boſſuto

Rurſum tumultuatum de Sede Romana.

Pugna cruenta ad montem Caſtrilocum

Lotharingia Ducatus à quo, & quare Carolo fratri Lotharij datus.

Moritur Rex Lotharius, & anno ſequenti eius filius; ac deinde inuadit Regnum Capetus.

CARO-

CAROLVS DVX
FRATER PRÆCEDENTIS,
XVII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis quatuordecim.

CONCESSA Lotharingia Carolo, diſſimulante, vti veriſimile eſt, Lothario fratre, Rege Francorum; tamen mox inſtigantibus Franciæ Proceribus, vt ex continuatione Nangij apud Pithœum colligo, idem Lotharius anno ſequenti eam ad ſe rurſum trahere niſus eſt: de quo etiam Sigebertus ad annum 978. in hunc modum: 978
Pacato vndique Regno, cùm Otho Imperator Aquiſgrani moraretur, Lotharius Rex Francorum ſubitò ad inuadendam Lotharingiam contendit, & cedente Imperatore, quia ad pugnam imparatus erat, Rex poſt multam vaſtationem * in patriam rediit. Quem cum inæſtimabili exercitu Imperator proſecutus, condicto die, ſcilicet Kalendis Octobris Franciam intrauit: quam vſque ad Kalend. Decembris peruagatus, fines Rhemenſium, Laudunenſium, Sueſſionum & Pariſienſium diuerſa clade vaſtauit, Eccleſiis tantùm Dei omni immunitate conceſſa: in redeundo tamen circa Axonam fluuium, partem impedimentorum amiſit. Ita Sigebertus, & adſtipulantur Scafnaburgẽſis, Contractus, & alij. Mirum eſt quod ad annum ſequentem, qui eſt Chriſti 979. idem Sigebertus annotat: Hoc anno, inquit, complentur mille anni à Natiuitate Chriſti, ſecundùm veritatem Euangelij, qui ſecundùm Cyclum Dionyſij anno ab hinc XXI. finientur, ſicque in anno Dominicæ Paſſionis veritati Euangelicæ contraitur. Ita ille. & ſimilem difficultatem ſibi fingunt Marianus Scotus & Wigornienſis, alioqui non infimæ notæ Chronologi. Sed voluiſſem ab eis ſcire, cur ipſi tamen calculum Dionyſij ſeruent. Antiquiſſima Diplomata quoque calculum Dionyſij confirmant, & Faſti Conſulares. Atque adeò quòd illi XXI. annos ſibi fingunt, qui nuſquam ſunt, vt Paſcha Chriſti ritè conſtituant, (falsò præſupponentes in calculo Iulij Cæſaris, quoad conſonantiam motus Solis & Lunæ, ex quo Paſcha conſtituitur, nihil deſiderari) id demum noſtra ætate à Gregorio XIII. Pontifice anno 1583. correctum eſt, ſublatis tantùm tunc ſemel decem diebus. Sed hæc occaſione Sigeberti: nunc ad ſeriem redeo. Anno Chriſti non- 979

Lotharingiam fruſtrà Galli repetere nituntur.

* *repatriauit.*

De eo quòd olim fingebatur Cyclus Euangelicus à Cyclo Dionyſij diuerſus.

 gente-

genreſimo octogeſimo, teſte eodem Sigeberto, Otho Imperator (eius
980 nominis Secundus) & Lotharius Rex, conuenientes ſuper Charum flu-
uium pacificantur, datis inuicem ſacramentis, & Rex Lotharius Lorha-
ringiam abiurat. Ita Sigebertus. Sed continuatio Nangij apud Pithœum
pleniùs ſic: Lorharius Rex Francorum contta volunratem Principum
Regni ſui Rhemis pacificauit eum Othone Imperarore, deditque Otho-
ni in beneficium Lótharingiæ Ducatum; quod magis corda prædicto-
rum Principum conrriſtauit, & maximè Hugonem Capucij Pariſien-
ſem Comitem, & Heinricum frattem eius Ducem Burgundiæ. Sic ille.

Rex Lotharius Lotharingiam abiurat, ſed contra voluntatem Procerum ſuorum.

981 Adannum ptoximum, Chriſti 981. hoc tanrùm habet Conrractus: Otto
Imperatot Neapolim venit. Sigebertus ponit alia, ſed ponenda primùm
anno ſequenti. Hoc anno conſignatum habetur inſigne Diploma ab
Othone Imperatore conceſſum Ecclesiæ Leodienſi, cuius hoc eſt breui-
culum: In nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis: Otto, diuina fauente “
clemẽtia Imperator Auguſtus. Nouerint omnes noſtri fideles, tam præ- “
ſentes quàm eriam futuri, quòd venerabilis Epiſcopus Leodiẽſium Not- “
kerus, præcepta quædam noſtris obtulit obtutibus, quæ ab anteceſſori- “
ribus noſtris Pipino, Carolo, Lodouico, & item Carolo Regibus Franco- “
rum collata erant Ecclesiæ S. Mariæ & S. Lamberti; & inſuper à patre “
noſtro Ottone Imperatore confirmata, ſuper vniuerſas poſſeſſiones eiuſ- “
dem matris Ecclesiæ, quarum iſtæ ſunt capitales; Hoyum, Foſſes, Lobies, “
Tungres, Maſlines, & ſuper cetera loca cum omnibus rebus & homini- “
bus ad ea pertinentibus, vr omni publica poteſtare excluſa, in manu Epi- “
ſcopi ſingulariter conſiſtant. Nos itaque, &c. Datum octauo Idus Ianua- “
rij, anno Dominicæ Incarnationis nongenteſimo octuageſimo primo, “
Regni Ottonis Secundi decimonono, Imperij verò decimotertio, Indi- “
ctione nona. Actum in Gruma. Extat integrum Tomo 1. Rerum Leo- “
982 dienſium, pag. 209. At verò anno ſequenti, qui eſt Chriſti 982. teſte Her-
manno Contracto, Otho Imp. apud Calabriam, occiſo à Græcis & Sa-
racenis exercitu, de naui exiliens, natando aufugit. Sic paucis ille hoc
anno. Baronius refert ad annum ſequenrem, & Sigebertus ad præceden-
tem; nos medium cum Conrracto eligimus. Sigeberti hæc ſunr: Græci
inſenſi quòd Imp. Otho prouincias Græcorum inuaderet, conducto ſibi
Saracenorum auxilio, Imperatori in Calabria bello congrediuntur; in
quo bello omnes Romanorum copiæ pænè deletæ ſunt. Imperator na-
tando nitens euadere, à nautis ignorantibus eum capitur; & à quodam
agnitus, nec proditus, allatis pecuniis liberatur, & aſcenſo equo, vix eua-
ſit. Ira ille. Qua clade accepta idem Imperaror anno proximo de eligen-
983 do filio ſuo ſucceſſore Comitia Veronæ habuit; indeque Romam ve-
niens, mœrore confectus (verba ſunt Ditmari) 7. Idus Decembris ex
hac

Diploma Othonis II. conceſſum Eccleſiæ Leodienſi.

Copiis Othonis Imp. caſis, ipſe vix natando euaſit.

CAROLVS LOTHARINGIÆ DVX, XVII. BRAB. PRINC.

Digitized by Google

hac luce ſubtractus eſt, & conditus labro porphyretico ad introitum Orientalis portæ Paradiſi domus S.Petri, quod etiam nunc cernitur. Hęc ille apud Baronium. Contractus ſic: Otho Imp. Romæ 6. Idus Decembris moritur, & ibi ſepelitur: ſuccedit Otho Tertius eius filius admodum puer.

Moritur Otho II. & ſepultus Romæ.

984 Porrò anno 984. Lotharius Rex Francorum, ait Sigebertus, ad inuadendam Lotharingiam rurſum laborans, vrbem Virdunum & Godefridum ipſius vrbis Comitem capit. Ita ille. Et anno ſequenti 985. Lotharius Rex videns Imperatorem virtute militum ſuorum proficere, vrbem Virdunum & Godefridum Comitem reddit. Sic ille.

Iterùm Lotharius Rex conatur inuadere Lotharingiam.

985 Quæ intelligenda eſſe tantùm de Tranſmoſana Lotharingia (manente Carolo noſtro in quieta Ciſmoſanæ poſſeſſione) ſatis liquet. Eadem etiam pleniùs exponit Nangius apud Pithœum his verbis: Lotharius, inquit, Rex videns Othonem Imperatorem Othonis filium, quem Barones Teutonici de manu Henrici Ducis Bauariæ filij Henrici fratris Othonis Primi extorquentes in Regno paterno ſublimauerant, virtute ſuorum militum proficere, mandatis & apicibus eius obtemperans, Virdunum vrbem reddidit, & Godefridum Comitem de carceribus liberauit, tractatúmque concordiæ cum patre ſuo iam pactum, cum eo ſtabiliuit. Hæc ibi.

Fit tractatus concordia de Virduno & alijs Tranſmoſanis

Anno verò ſequenti, qui eſt Chriſti 986. Lotharius Rex moritur. de quo ita Sigebertus hoc ipſo anno: Lothario Rege Francorum mortuo, Ludo-

986 uicus filius eius regnat anno vno. Ita ille. Nangius apud Pithœum hoc modo: Lotharius Rex Franciæ plenus dierum obiit, & Rhemis in Eccleſia S. Remigij ſepultus eſt, Hugoni Capet cognato ſuo commendans filium Ludouicum iuuenem, qui poſt eum regnauit. Et adſtipulatur Odorannus apud eumdem, Obiit, inquiens, Lotharius Rex, commiſſo filio ſuo Ludouico iuniore Hugoni Duci vnà cum Regno. Ita illi.

Moritur Lotharius Rex.

987 Ceterùm anno proximo, Chriſti 987. Ludouico Francorum Rege mortuo (verba ſunt Sigeberti) Francis Regnum transferre volentibus ad Carolum Ducem Lotharingiæ (ſic noſter inſcribitur) fratrem Lothatij Regis; dum ille rem ad conſilium defert, Regnum Francorum vſurpat Hugo filius Hugonis Pariſienſis, ex Hatuide ſorore Othonis Primi. Ita Sigebertus, adſtipulaturque Nangius; additque, adminiculante Richardo Duce Nortmanniæ, & aliis aliquot, Hugonem coronatum hoc anno Rhemis. Quin idem etiam aſtruere conatur, eum fuiſſe ex ſtirpe Caroli Magni per * auiam maternam Mathildam, matrem Othonis Primi; quaſi illa fuiſſet filia Ludouici IV. filij Arnulphi Imp. dicitque idem fundatum eſſe in decretali Innocentij ad Ludouicum Sextum: ſed tutius eſt credere vetuſtioribus, qui faciunt Mathildam filiam Theodorici ex ſtirpe magni Witichindi Saxonis. (vide ſuprà ad annum 936.) Itaque anno nongenteſimo octuageſimo octauo (pergit Sigebertus) Carolus Dux

Item eius filius; vocaturque tūc ad Regnum noſter Carolus, ſed fruſtrà.

* *proauiam*

Capetus nequaquā ex ſtirpe Carolina.

(noſter)

(noſter) Regnum Francorum ex paterna & auita ſucceſſione ſibi debi- 988
tum contra Hugonem Regem ſuum nepotem repetit, eumque bello
perurgens, Laudunum vrbem capit: Hugo autem Rex eum obſidet. Sed
ſecundo obſidionis menſe obſeſſi proſilientes, caſtra obſidentium in-
cendunt; ipſe Rex Hugo, plurimis ſuorum peremptis, turpiter fugiens
vix euaſit. Et ad annum proximum: Carolus Dux Montem-acutum ex- 989
pugnat, Sueſſionis vſque vaſtando peraccedit, inde Rhemim aggredi-
tur, & Laudunum multa cum prȩda reuertitur. Ac deinde anno 990. Ca- 990
rolus Dux Rhemim occupat; Archiepiſcopum, quem Hugo Rex præ-
fecerat, & quoſdam Primates capit, & Landuno relegat. Hæc Sigeber-
tus, mox anno ſequenti breuiter commemorans eius mortem. Atqui alia
etiam ſunt commemoranda. Etenim non bellicis ſolùm, ſed & aliis vir-
tutibus eum inſigniter fulſiſſe, teſtantur Clerici Bruxellenſes in Vita
S. Gudilæ ante aliquot ſæcula grauiter conſcripta his verbis: Othone Se-
cundo, inquiunt, tenente Imperium, Carolus frater Lotharij Regis Fran-
corum in Regno Lotharienſi adeptus eſt Ducatum. Qui ſtatum Impe-
rij dolens perturbari multipliciter, ad meliotanda negotia animum ad-
uertit ſolerter. Vnde inter cetera res ablatas Eccleſiæ Mortzellenſi inua-
ſorum partibus niſus eſt ſubtrahere, & ſanctæ Gudilæ famulantibus
reſtituere. Sed quiuis ſcire poteſt facilè, quàm difficilè corrigantur, quæ
in conſuetudinem venerunt diutina dilatione. Sua loco ſancto volebat
reddere induſtria Caroli Ducis, ſed obſtabat audacia peruaſoris, nec
Deum timentis, nec hominem reuerentis. Inſurgunt teſtes iniqui, &
mentita eſt iniquitas ſibi. Hermenfridum omnes ſuæ partis clamant eſſe
patris ſucceſſorem, & paterni boni heredem. Sed Ducis præualente po-
tentia, Hermenfridus, ſuique complices, amantes terrena, paruipenden-
tes cæleſtia, inito conſilio, inuaſas terras retinent ſibi, & pretioſam mar-
garitam, omnibus daris comparandam, corpus ſcilicet ſanctæ Gudilæ,
dant bono negotiatori, Carolo videlicet glorioſo Duci. O miſeros & mi-
ſerandos omni modo, qui inſtar brutorum animalium terram reſpicien-
tes pectore prono, ac ventri obedientes, non Deo, ipſi ſe indignos iudi-
cant tanto dono! Et ſicut paternam rapacitatem eis hereditate ceſſiſſe
gauiſi ſunt, ſic quaſi æterno mucrone perfoſſi, paternæ necis exitum ſibi
contigiſſe triſtati ſunt. Nam vniuerſos eiuſdem poſſeſſionis coheredes,
inaudita miſerabilique nece notum eſt finiri ad extrema venientes. Ca-
rolus verò Dux pro nihilo ducens damna terrarum, felici commercio
gaudet ſe cæleſtem ſuſcepiſſe theſaurum. Quem cum debito honore in
Eccleſiam ſancti Gaugerici Bruxellæ intulit; & quid ſibi ceſſiſſet boni,
geſtiens probare oculis, temerè, quamuis deuotè, delibare voluit. aperuit
thecam Virginis: ſed mirum dictu; Eccleſiam totam derepentè nebula
circum-

Carolus noſter auitum Regnũ armis repetit.

Plures vrbes occupat.

Magna cura Carolo etiam rerum diuinarum.

Recuperat corpus ſanctæ Gudilæ.

Transfert illud cum debito honore Bruxellam.

circumfundit, omnemque diurni luminis adſpectum in nocturnas tenebras permutans, oculos præſentium caligo retundit, atque ſic prouidentia Dei omnes ab incepta temeritate retraxit. Saniori igitur præſcriptus Dux innitens conſilio, ſe vnà cum aliquanta fidelium plebe, in contritione carnis ac ſpiritus coarctauit triduo; vt quod faciendum incauta perſuaſit temeritas, ſumma, quæ omnia vincit, impetraret humilitas. Et iam tertia dies illuxit, memoratuſque Princeps ad loculum beatæ Virginis cum Sacerdotibus ac thymiamate acceſſit, aperuit, & quod deſiderabat vidit, inuocataque Dei maieſtate, recluſit ac ſigillo ſignauit. Poſteà verò partem quamdam villæ, quæ vocatur Molenbecca, ſanctæ Gudilæ tradidit, & ſex familias addidit, & alia complura Altaris veſtimenta donauit. Illic non ſine magna veneratione quieuit vſque ad tempora Comitis Baldrici nepotis Caroli Ducis. Sic ibi. Baronius ad annum 978. his verbis ea complectitur: Eodem tempore, inquit, Carolus Dux Lotharingiæ, frater Lotharij Regis, pugnans aduerſus Hermenfredum occupatorem rerum Eccleſiaſticarum, accepit ab eo corpus S. Gudilæ Virginis, & Bruxellas intulit. Inuaſores autem poſſeſſionum illius & deſcendentes heredes diuina vindicta iugiter eſt proſecuta, vt omnes miſerando vitæ finirent interitu. Ita ille. Obiit tantus Dux Aureliæ in captiuitate (verba ſunt Molani) anno 991. Lauduni cum vxore interceptus. Ex vxore autem ſua, quę Trecarum Comitis erat filia, genuit Othonem Ducem, Gerbergam nuptam Lamberto Comiti Louanienſi, & Ermengardem nuptam Alberto Comiti Namurcenſi. Hæc ille; de quibus nos plura in Gerberga & Lamberto. Tempore huius Principis anno Chriſti 985. Ramirus Rex Legionenſis in Hiſpania eius nominis III. vita defungitur, cuius ea ex parte memoria infamis eſt, quòd inito fœdere cum Arabum Rege, totius belli vim conuerterit aduerſus Caſtellæ Comites, & Veremundum in Gallæcia regnantem; ſicque plura loca munita ab infidelibus capta ſunt, & Eccleſiæ deſolatæ, cęſique Chriſtiani. Sed & inter alia funeſtiſſimum illud accidit, vt à Ruderico Comite vocati Arabes Compoſtellam, vſquequaque omnia cæde miſcentes, eamdem ciuitatem captam diruerint, mœnibuſque nudauerint; magno miraculo, Apoſtolo Iacobo tamen ſepulchrum ſuum illæſum ſeruante, ſed & hoſtes graui morbo puniente; quo omnes eos interiiſſe Sampyrus Epiſcopus, ſui temporis res geſtas proſecutus, tradit.

Legat diua Gudila Molenbeccam & alia.

Moritur Carolus in captiuitate Aureliæ.

Inſignia huius aui Hiſpanica.

OTHO

OTHO DVX

FILIVS PRÆCEDENTIS,

XVIII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis quatuordecim.

SIGEBERTVS Gemblacenſis Chronologus, qui ſcripſit ante annos quingentos, iſta habet ad annum Chriſti nongenteſimum nonageſimum primum: Carolus 991
Dux moritur, Otho filius eius ſuccedit ei in Ducatu Lotharienſium. nec plura. *Otho ſuccedit patri* Molanus cap. 40. Militiæ ſacræ hoc tantùm addit: Qui quidem Otho anno 1005. ſine liberis deceſſit, ſepultus Niuellæ ad ſanctam Gertrudem, aut, vt aliqui volunt, Coloniæ ad S. Mariam. Sic ille. Et ſimiliter Diuæus vno, hoc verbo Othonem hunc tranſcurrit: Othonem Ducem, nulla re memorabili geſta, fata ſuſtulerunt anno 1005. Dolendum, res geſtas annorum quatuordecim, vt videmus, ita hactenus latêre. Nos eas ex viciniis ſaltem adornare conabimur. *Res eius hactenus obſcura eruuntur.* Sigebertus, poſtquam dixiſſet ad annum illum 991. de morte Caroli & ſucceſſione Othonis, iſta ſubnectit anno 992. Rhemis Synodo totius Franciæ congregata, Arnulfus nepos 992
Caroli Ducis, quem ipſe Epiſcopum Rhemis ſubſtituerat, exordinatus damnatur, & Adelgarius Presbyter, qui vrbem prodidit, & portas Carolo aperuit, inſolabiliter excommunicatur; Gerbertus ſubſtituitur Epiſcopus. Sed quibuſdam cauſam ventilantibus non potuiſſe degradari Arnulſum abſque auctoritate Papæ Romani, * Gerbertus depoſitus ad Othonem Imperatorem ſe contulit. ** Nota. Eſt is qui poſteà Silueſter II Papa.* Hæc omnia Sigebertus ad illum annum. Sed per triennium totum iſta fuiſſe agitata docet Baronius in ſuis Annalibus, inter cetera refutans quoque Acta illius Synodi, quoad proditionem quæ Arnulfo imponebatur. *Arnulfus Epiſcopus nepos Othonis, falsò proditionis accuſatur.* Rem totam in hanc ſententiam deſcribit idem Baronius potiſſimùm ex Auctario Aimoïni: Anno nongenteſimo nonageſimo ſecundo, inquit, reclamante damnationi Arnulſi Seguino Archiepiſcopo Senonenſi, Legati Regis Hugonis & Epiſcoporum ipſi fauentium Romam miſſi, cùm triduum tantùm Romæ expectaſſent, reuerſi retulerunt cum ſtomacho, ſe non fuiſſe auditos, nec vllum tulerunt reſponſum. Et mox Epiſcopi Hugoni Regi fauentes, Arnulfum iterùm deponunt, & Gerbertum Philoſophum eli-

993 gunt. Et ad annum ſequentem 993. Arnulfus Archiepiſcopus Rhemenſis à Rege Hugone & Epiſcopis illi fauentibus cum dedecore de Eccleſia beatę Mariæ Rhemenſis expulſus, alligatuſque, in carcere Aurelianæ manet annis duobus. Et proſequitur anno proximo: Hugo, inquiens, Rex Francorum cùm audiſſet Ioannem Papam ob eiectionem & carcerem Arnulfi Rhemenſis Archiepiſcopi vehementer eſſe commotum,

In carcerem a Capeto idem Epiſcopus retruditur.

994 nec alia Legatione ad eum miſſa eſſe placatum, præſenti anno iteratò inuitat eum in Gallias ad componendas diſcordias Rhemenſis Eccleſiæ. Extant Hugonis litterę apud Maſonium lib. 3. Annalium Franciæ. Quid Ioannes reſcripſerit non liquet, nec in Gallias profectus eſt; miſit tamen illuc Legatum ſanctiſſimum Leonem Abbatem S. Bonifacij. Hæc ille. Et quis dubitet, quin Otho Dux noſter in cauſa tam iuſta cognatum ſuum Arnulfum pro viribus adiuuerit? Itaque anno ſequenti, qui

Inſurgit proeo Pontifex Romanus.

995 eſt Chriſti 995. (teſtante eadem Appendice Aimoïni) miſſo Leone Abbate à Sede Apoſtolica, collecto Concilio iterùm in vrbe Rhemenſi, ex iuſſione Apoſtolici, reuocatus eſt Arnulfus de cuſtodia, & cum honore magno receptus in propria Sede. Gerbertus autem intelligens, quòd iniuſtè Pontificalem ſuſcepiſſet dignitatem, pœnitentia ductus eſt. Altercationem verò Gerberti Pontificis, inquit Auctor, & Leonis Abbatis valdè vtilem, pleniùs inuenies in Geſtis Pontificum Rhemorum. Hæc ibi. Quomodo hic Gerbertus poſteà factus ſit Pontifex Romanus, dictus Siluester II. & quòd non fuerit Necromanticus, quod quidam finxerunt, oſtendemus mox. Intereà mortuo Ioanne Papa, eius nominis

Reſtituitur in ſuã Sedem nepos noſtri Othonis.

996 Decimoquinto, anno 996. Gregorius Quintus, Saxo, Papa electus eſt, Othone Imperatore Rauennę exiſtente, & iam iam Romam tendente. Ita enim verum eſt, & quod Petrus Damianus epiſtola 2. ad Cadolum Pſeudopapam ſui temporis ſcribit, Ioannem Placentinum, qui à Creſcentio contra hunc Gregorium intruſus eſt, eiecto Gregorio Imperatoris Othonis conſanguineo (ſunt eius verba) Cathedram vt tyrannum obtinuiſſe; & quod Ditmarus nihilominùs commemorat, Othonem Romam venientem (tendentem ſcilicet) nepotem ſuum Brunonem Othonis Ducis filium (Gregorium nuncupatum) in loco Ioannis Papę nuper defuncti cum omnium laude præſentium conſtituiſſe. Sunt propria verba vtriuſque Auctoris. Tunc ergo Otho Romam ſe contulit ad expugnandum tyrannum Creſcentium Vrbem occupantem. Qui, audito Othonis aduentu, in inexpugnabili ſancti Angeli arce ſe cum ſuis incluſit. Tandem Thamnus Dux Othonis quaſi ex eius præcepto iuſiurãdum ſecuritatis præſtat Creſcentio, ſi arcem dimittat: quo ille deceptus, reus maieſtatis conſtituitur, & capite plectitur. Ita Baronius ex Leone Oſtienſi, Petro Damiano, & Vita S. Romualdi: vbi & narratur, Tham-

Altercatio de Sede Romana.

Creſcentius tyrannus ab Othone Imperatore capite plexus.

OTHO LOTHARIN. DVX, XVIII. BRAB. PRINCEPS.

Thamnum, propter periurium iſtud, ſuaſu S. Romualdi Monachum eſſe factum. Poſt hæc autem Otho coronatur Imperator à Gregorio Papa 5. Idus Iunij: & non multò pòſt idem Gregorius, agente Othone qui ſine liberis erat, ne poſt eius mortem de Imperio certaretur, conſtituiſſe traditur, vt Germaniæ Principes perpetuò Imperatorem eligerent.

Conſtituuntur hoc tempore Electores Imperij.

Certè deinceps electione creati ſunt Imperatores, ſed ita, vt vſque ad annum milleſimum ducenteſimum ſæpiùs plures quàm ſeptem Electores fuiſſe conſtet; nempe omnes Germaniæ Principes & Præſules, qui Comitiis intererant, vt Baronius pluribus oſtendit. Atqui anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo quinto in Concilio Lugdunenſi ſub Innocentio Quarto, vt habent Acta eius Concilij apud Matthæum Paris in Hiſtoria Anglicana, Electores Imperatoris his verbis leguntur:

Inter eos etiam aliquando Dux Brabantiæ.

Laici, Dux Auſtriæ, Dux Bauariæ, Dux Saxonum, Dux Brabantiæ, qui & Louaniæ; Prælati, Archiepiſcopi, Colonienſis, Moguntinus, & Salsburgenſis. Ita ibi. Et ſequitur: Iſti ducentur in inſulam quamdam Rheni, & dimittentur ſoli in ea, & amouebuntur omnes nauiculæ, & ibi tractabunt de electione Imperatoris. Nec adueniat aliquis ad eos donec ſint concordes. Huic negotio præerit Archiepiſcopus Colonienſis, ſecundus Moguntinus, tertius Salsburgenſis. Hæc de Electoribus ſeptenario numero definitis. Sed paulò pòſt cedentibus quatuor ſuo

Cur, & quando hi iuri ſuo renuntiarit.

iuri (ſiue quòd ab eo onere liberi eſſe voluerint, vel fortè etiam eligi magis quàm eligere deſiderarint) alij ſubrogati ſunt: de quibus hæc Albertus Stadenſis, qui Chronicon ſuum perduxit vſq; ad annum 1256. Ex prætaxatione, inquit, Principum & conſenſu, eligunt Imperatorem Treuirenſis, Moguntinus, & Colonienſis: & de ſæcularibus, Palatinus eligit, quia Dapifer eſt; Dux Saxoniæ, quia Mareſcalcus; & Marggrauius de Brandeburch, quia Camerarius; Rex Boëmiæ, qui Pincerna eſt, non eligit, quia non eſt Teutonicus. Hæc ille. Sub huius Othonis Prin-

997 cipatu ad annum 997. commemorat Sigebertus de Anſfrido Comite Bratuſpantium his verbis: Clarebat, inquit, hoc tempore inter Gallos

Claret S. Anſfridus ex Comite Bratuſpantiũ Epiſcopus Vltraiectenſis.

Anſfridus, qui cùm fuiſſet Comes Bratuſpantium, non minùs iuſtitia quàm potentia ſæculari famoſus, depoſito militiæ cingulo, tonſuratus in Clericum, eò prouectus eſt, vt ordinaretur Epiſcopus Vltraiectenſis Eccleſiæ. Hæc ille. Quæ quomodo nihil impediant, quominùs Otho noſter eodem tempore fuerit primarius Brabantiæ Princeps, vide diligenter tractatum in Præfatione huius Operis. Ceterùm anno ſequenti,

998 qui fuit Chriſti 998. illud memorabile accidit (quod Godefridus Viterbienſis eò tempore carmine cecinit, & plures in ſuos Annales poſteà retulerunt) vt Imperator Otho eius nominis III. cùm Mutinam in Italiam veniſſet, & iuxta illam ciuitatem in villa Amula dicta, hoſpitio ſuſce-

ſuſceptus eſſet, ibi coactus fuerit Auguſtam vxorem ſuam Mariam nomine, filiam Regis Aragonum, publicè cremandam iudicare. Nempe coniecerat femina procax oculos in Comitem quemdam forma eximium, ſed caſtum; ideoque paſſa ab eo repulſam, eumdem præ rabie, de pertentata pudicitia calumnioſè accuſauit apud Imperatorem: qui nimiùm credulus vxori, mox Comitem morte damnauit. Vxor Comitis cùm virum capite amputatum didiciſſet, doloris impatiens Imperatorem conuenit pro tribunali ſedentem, proiectoque capite viri in medium, Imperatorem reum innocentis ſanguinis proclamat, ius ſibi reddi petit, probationem per contrectationem ferri candentis, vt tunc mos erat, offerens. Quid agat Imperator? Probationem inferri permittit. Tractat itaque diu multumque mulier ferrum candens inuſta & prorſus illæſa, magnoque animo vindictam in ipſum Imperatorem deinde exigit. Fatetur Imperator culpam, ſed poſcit inducias. Interim accurrentes Proceres pro vita Imperatoris feminam deprecantur; & cùm fruſtrà diu laboratum eſſet, tandem tamen ea eſt conditione tranſactum, vt auctrix ſceleris Auguſta flammis culpam lueret, Imperator, tribus caſtris viduæ donatis, vitam redimeret. Anno 999. Gregorius V. Pontifex (iuxta Baronium ex Ditmaro) obiit menſe Februario; in cuius Epitaphio iſta inter cetera leguntur, digna quæ hîc inſerantur:

En alterum Ioſeph, & impudicam vxorē Imperatoris.

Imperatrix flammis mortem innocētis luit.

999

Pauperibus diues per ſingula Sabbata veſtes.
Diuiſit, numero cautus Apoſtolico. Ac deinde:
Vſus Franciſca, vulgari, & voce Latina,
Inſtituit populos eloquio triplici.

Epitaphiū Gregorij V. Papæ.

En verum Pontificem, cui ſucceſſit Silueſter Monachus Gallus, Gerbertus anteà dictus, ex Rhemenſi Rauennas, ac demum Romanus Pontifex. De hoc iſta Sigebertus: Gerbertus, qui & Silueſter, qui & ipſe inter claros ſcientia literarum egregiè claruit. Quidam tamen Silueſtrum iſtum tranſeunt, quippe qui à quibuſdam etiam Necromantiæ arguitur. Ita ille, nimiùm credulus Actis nomine Bennonis Cardinalis, qui poſt 80. annos pulſus à Gregorio Septimo, ſimulque inimicus diſciplinis Aſtronomicis, quibus Gerbertus iſte, pridem præceptor Roberti Regis, inſigniter claruit, (quod rarum tunc erat) eum ex Aſtrologo facit Necromanticum. Sed Scriptores eius ſæculi, Helgaldus Floriacenſis in Vita Rotberti Regis, Ditmarus Germanus, & alij, honorificentiſſimè vbique de eo loquuntur. Helgaldus hæc inter cetera: In Apoſtolica Sede multa virtutum operatus eſt inſignia, & præcipuè in eleemoſyna ſancta. Legitur etiamnum hoc quoq; in eius Epitaphio in Laterano:

Silueſter II Papa temerè Necromantiæ inſimulatus.

Cui nimiùm placuit ſociali mente fidelis,
Obtulit hoc Cæſar tertius Otho ſibi.

Tempus vterque comit clara virtute Sophiæ,
Gaudet & omne ſeclum, frangitur omne reum:

(quidquid ſcilicet ſceleratum & criminoſum.) Anno ſequenti, qui eſt
1000 Chriſti milleſimus, apud Rauennam Italiæ ciuitatem quidam Vilgardus Grammaticus, deceptus præſtigiis dæmonum ipſi apparentium ſub

Hæreſis poetica orta & repreſſa.

ſpecie poëtarum Virgilij, Horatij, & Iuuenalis, cœpit multa turgidè contra fidem Chriſtianam effutire, aſſereréq; dictis Poëtarum per omnia eſſe credendum. Sed eo per Petrum eius ciuitatis Archiepiſcopũ confutato, plures quoque eius diſcipuli pertinaces cùm gladio tum incendio puniti ſunt. Ex Sardinia quoque inſula eodẽ tempore aliqui egreſſi, qui populum in Hiſpania corrumperent, & ipſi à viris Catholicis mox extermi-
1001 nari ſunt. Hæc Glaber huius tẽporis Scriptor, quæ occaſionem dederunt

Item error de mundo tunc perituro.

& alteri errori, quaſi ſtatim finito mille annorum numero Antichriſtus adueniret, & non longo pòſt tempore vniuerſale Iudiciũ ſuccederet. De quo ita Abbo Floriacenſis Abbas in Apologetico ad Robertum Regem Francorum: Nam fama, inquit, per totum mundum impleuerat, quòd quando Annuntiatio Dominica in Paraſceue contigiſſet, abſque vllo ſcrupulo finis ſęculi eſſet. Cui errori tradit ſe ex Euangelio & Apocalypſi & libro Danielis reſtitiſſe. Sanè diſertis verbis Chriſtus diſcipulorũ curioſitatem retundit dicens, Act. 1. Non eſt veſtrum noſſe tẽpora & momenta quæ Pater poſuit in ſua poteſtate. Hoc eodem anno primo huius ſæculi, nempe primo ſupra milleſimum, multi ponunt obiiſſe Othonẽ III. Imp. vt Friſingenſis, Vrſpergẽſis, Contractus, & alij. Baronius putat eos errare, ſecutuſq; alios quoſdã, reiicit eius obitum in annũ ſecun-

Ratio conciliandi diſcrepantes Chronologos.

dum huius ſæculi. Sed cùm mortuus ſit menſe Ianuario, facilè hæc, meo quidẽ iudicio, conciliabuntur, nempe vt Ianuarius aliis ſit anni ſecundi initium more Romano, aliis finis anni primi exeuntis ad Paſcha more Gallico, qui mos etiamnũ in Anglia ſeruatur. Hermannus Contractus his verbis eius mortem hoc anno primo poſt milleſimũ commemorat: Otho Imperator in Italia 10. Kal. Februarias obiit, & inteſtina eius Auguſtæ, reliquum corpus Aquiſgrani ſepelitur. Sigebertus anno ſequenti
1002 hoc modo: Otho Imp. degens Romæ, dum cum Romanis ſe remiſſiùs agit, tractans qualiter iura Regni & Eccleſię ad antiquum ſtatum reformaret; Romani per hoc ad cõtemptum eius adducti, ſubitò contra eum conſpirant, & aliquot militum eius peremptis, eum in Palatio obſident. Vnde per induſtriam Heinrici Ducis Baioariæ & Hugonis Marchionis Italiæ, ſimulato pacto vix extractus, Roma decedit. Et quia

Moritur Otho III. Imp. veneno ab vxore Creſcentis dato.

vxor Creſcentis eum ad amorem ſuum pellexerat, dolens pro eius diſceſſu, venenum (chirothecis, vt alij exprimunt, ſubtiliter inſperſum) ei miſit: quo ille conſumptus, inter remeandum in Italia moritur. Sic ille.

Succeſ-

Succeſſit ei Henricus Bauariæ Dux. Hoc eodem anno 1002. (vt Leo
Oſtienſis narrat) Nortmanni quadraginta numero peregrino habitu
Ieroſolymis, quò orationis cauſa perrexerant, redeuntes, Salemum
applicuerunt, viri & ſtatura proceri, & ſpecie venuſti, & armis præcipui.
Qui cùm eam ciuitatem à Saracenis obſeſſam reperiſſent, accenſis vir-
tute diuina animis, à Guaimario Principe equos armaq; poſcentes, ſubi-
tò in illos irruerũt; plurimiſq; peremptis, & reliquis in fugam verſis, mi-
rabili victoria potiti ſunt. Quæ occaſio fuit, vt prædictus Princeps cum
eis Legatos ſuos cum fructibus terræ doniſq; militaribus ad Nortman-
nos in Galliam mitteret, eoſq; ad ſe inuitaret, & ipſi poſteà in Italiã ve-
nirent, ac demum dominatum obtinerent. At verò anno tertio ſupra
millesimum iam imminente, contigit, in vniuerſo penè terrarum orbe, 1003
præcipuè tamen in Italia & Galliis (teſte Glabro) innouari Eccleſiarum
Baſilicas, etiamſi pleræque decenter locatæ minimè indiguiſſent, æmu-
latamque vnamquamque gentem aduerſus alteram decentiore in his
cultu frui. Erat enim, inquit, inſtar, ac ſi mundus ipſe excutiendo ſemet,
reiecta vetuſtate, paſſim candidam veſtem indueret. Tunc deniq; Epi-
ſcopalium ſedium Eccleſias penè vniuerſas, ac cetera quæq; diuerſorum
Sanctorum Monaſteria, ſeu minora villarum Oratoria, in meliora quiq;
permutauere Fideles. Hæc Glaber, grauis eius temporis Scriptor. Crede-
re par eſt, Othonem noſtrum quoque hac occaſione multa locis ſacris
contuliſſe, patris Caroli ſanè haud degenerem filium. Dolendum de eo
& ſequentibus aliquot Principibus noſtris tam pauca hactenus adhuc
eruta. Memoratu dignum eſt, quòd cùm anno 1004. Synodi in Galliis 1004
celebrarẽtur, & his Robertus Rex diligenter adeſſet, contigerit aliquan-
do, cùm Rex vidiſſet Lambertum Lingonienſem Epiſcopum mole car-
nis grauatum (verba ſunt Helgardi in Roberti Vita) pedes ſuos depende-
re ab alto, pietate ductus, à longè quærens ſuppedaneum, propriis mani-
bus id Epiſcopi pedibus ſuppoſuerit. At qui humili obſequio eis inſer-
uire paratus erat, eoſdem tamen cùm exigeret zelus Catholicæ fidei,
quo iugiter æſtuabat, redarguere minimè prætermiſit. Qua de re præ-
clarum eſt exemplum, quod idem Auctor refert; quo, vt ait, Leutheri-
cum Senonenſem Archiepiſcopum de Chriſto non benè ſentientem, &
aduerſus nonnullos, quos odio habebat, probationem quærentem in
corpore Domini, idem Rex grauiter redarguit. Anno ſequenti 1005. 1005
Otho Princeps noſter ex hac vita tranſiit; de quo Sigebertus eo anno iſta
tantùm: Mortuo Othone Duce, Ducatus Lotharingiæ datur Comiti
Godefrido, filio Godefridi Ardennenſis. Hæc ille; quæ poſteriora ver-
ba non intelligenda eſſe niſi de parte Lotharingiæ, declarabunt mox
cùm alia, tum etiam verba eiuſdem Sigeberti ad annum 1013. ponenda.

Nortmanni qua occaſione primũ in Italiam venerunt.

Vbiq; paſſim, æmulatione quadam, loca ſacra ornantur.

Illuſtria duo exempla Roberti Regis Francorum.

Moritur Otho Dux noſter.

LAMBERTVS
CVM GERBERGA
SORORE PRÆCEDENTIS,
XIX. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis decem.

Lambertus dote vxoris Brabantiæ Princeps.

FVIT hæc Gerberga filia Caroli, & ſoror Othonis proximè præcedentis Ducis, maritus autem eius Lambertus, dictus Longicollius, frater Rainerij Comitis Montenſis ſeu Hannonienſis. De eo ſic Molanus cap. 42. Militiæ ſacræ Ducum Brabantiæ: Mortuo Othone ſine liberis, Lambertus maritus Gerbergæ ampliſſimum diſtrictum Comitatum Louanienſem & Bracbantenſem, inuito ſancto Henrico Imperatore, multorum potentiſſimorum Principum ſanguine, affinitate, atque fæderibus ſubnixus ſibi retinuit, iure hereditario ex parte vxoris ſuæ Gerbergæ. Ita ferè Molanus. Et adſtipulatur Diuæus lib. 6. Rerum Brabanticarum, inter liberos Caroli, his verbis Gerbergam depingens: Gerbergam, inquit, Lamberto Montenſi nuptam, qui vxorio iure poſt ſoceri mortem Louanienſem Comitatum obtinuit, qui Louanium, Bruxellam, Niuellam, Villeuordiam cum Fura ac Sonia ſilua complectebatur. Sic illi. Teſtatur quidem idem Diuæus lib. 1. c. 4. Auctores ſe habere, qui velint Lambertum hunc ex patrimonio proprio Louanienſem Comitatum poſſediſſe: & hæret ipſe eo loco; ſed facilè expedio. Mouet illum, quod Diploma exſtet Othonis Primi Imperatoris, quo menſe Iulio anni 947. Lamberto Comiti Louanienſium viro forti ac bellicoſo Abbatiæ Gemblacenſis Aduocatiam commiſit. Eſto. Primùm & ipſe videt, non pati temporum rationem vt Diploma hoc Lamberto marito Gerbergæ aptetur. Quis ergo ille Lambertus Louanienſium tunc Comes? Suſpicor, Lambertum, huius Lamberti patruum, cuius ſuprà mentio habita eſt anno 973. & 976. cuius Comitatus paternus, vt ex iiſdem locis conſtat, cùm fuerit Comitatus Montenſis, idcircò tamen in Diplomate illo credò ſimul Comitem Louanienſem inſcribi, quòd Otho Primus Imp. tunc regnans, ac Lotharingiam pænè vniuerſam armis tenens, Lambertum illum temporarium Comitem Louanienſem

Louanienſis Comitatu quæ continentur.

Refutatur opinio eorũ qui Lambertum proprio iure faciunt Comitem Louanienſem.

LAMBERTVS ET GERBERGA, XIX. BRAB. PRINC.

Nempe patruus eius tantùm fuit in Comitatu Louanienſi Imperatoris Legatus.

nienſem à ſe priùs factum, etiam Aduocaria Gemblacenſi anno illo 947. honorarit. At verò poſtquam Ducatus totus Lorharingiæ, Ciſmoſanæ etiam, (in quo ſine dubio eſt Louanium, quod etiamnum inſignia vereris Lotharingiæ ſeu Auſtraſiæ vti Metropolis, ſibi vendicat) Carolo fratri Lotharij Regis, anno 977. vti vidimus, etiam ab Imperatore fuerit conceſſus, ſirque ab eius filio Othone poſſeſſus, nihil mirum, ſi eum Gerbergæ eiuſdem Othonis ſorori, Caroliſque filiæ, & nulli alteri
1005 adſcribimus. Conſtitutus quidem eſt mox à morte Othonis, anno 1005. (vti diximus ex Sigeberto) ab Imperatore Henrico Godefridus Lorharingiæ Dux, & poſt eum alij per annos ferè centum (credo, idcircò quòd Imperatores Lorharingiani feudum maſculum reputanres, nec Gerbergæ nec poſterorum eius rationem haberenr, quod & Meierus indicat, & Sigebertus etiam ipſe infrà ad annum 1034.) ſed nullo iure. Nam conſtar Beggam tertiam Lotharingiæ noſtræ Principem frarri Grimoaldo ſucceſſiſſe; ex cuius ſanguine, hæc noſtra Gerberga & ipſa eodem iure fratri ſuo Othoni ſine liberis defuncto ſuccedit. Sed ad res geſtas veniamus.

Imperatores Brabantiam tamquam feudum maſculum ſibi vendicant, ſed non rectè.

Cl. V. Lipſius de Lamberto hoc, eiuſque Gerberga, hæc ſplendidè ſuo more, ſed breuiter, in ſuo Louanio, lib. 1. cap. 11. Lambertus igitur iam Comes, & viribus finibuſq; auctior: ſed & plura appetebat. Nam ſpes de Lotharingia non deſerebar, & omnia occupandæ mouebat & turbabat; ideoque Godefridus nouellus Dux, ſuis & Imperij viribus, in fines noſtros venit, ſummam, vt putabat, manum bello impoſiturus. Itaque Louanium ipſum obſedit, & Lambertum inibi clauſit. Qui ſunt auxilio? Deus, & ciues. Atque iſti mira virtute & conſtanria, poſt varios conatus aut adſultus, hoſtem irritum irriſumque dimiſerunt. Ira finis belli, non ſpei: quam tamen inrerpellauir Leodicenſis Epiſcopus Baldericus, qui ſtatim anno ſequente bellum intulir, & iuxta Hugardas caſtra eſt meratus. Noſter aduenit, manum conſeruir, & cum cæde aliqua (trecenti obiiſſe dicuntur) Anriſtirem fugauit. Ille, quod bello non potuit, à religione voluit impetratum; & Sacrorum communione ipſum ciueſq; arcuit, donec Comes Horrentium villam velut luendæ culpæ, ipſi poſteriſque ad ſignauir. Iterumque cum Godefrido occupatore Lotharingiæ bellum. Hic Hainouiam inuaſerar, quam Reginerius, ex frarre nepos huius noſtri, tenebat; ideoque ſtatim ſuppetias venit, & infelix prælium iniit, in quo vitam amiſit. Id pugnatum circa Florennas: ſcribitque Sigebertus, phylacterium à collo pendulum habuiſſe Lambertum, in quo Diuorum reliquiæ: atque id in medio ardore prælij excuſſum vel amiſſum diuinitus, & viram ei mox ereptam. Ita ſummatim Lipſius. Sed nos eadem ad fontes excutiamus, & ſi poſſumus, nonnulla addamus. An-
1006 no 1006. ait Sigebertus, caſtrum Valentianas ſitum in Marcha Franciæ & Lo-

Godefridus Imperatoris Legatus Louanium fruſtrà obſidet.

Bellum Lamberti contra Leodienſes.

Aliud eiuſdem contra Godefridum Hannoniã inuadentem.

& Lotharingiæ, quod Balduinus Comes Flandrenſium inuaſerat, Imperator Heinricus obſidet, concurrentibus ad auxilium eius Rotberto Rege Francorum, & Richardo Comite Normannorum. En primam origine belli Imperatoris, etiam contra noſtrum Lambertum. Meierus ſic elatiùs eadem narrat: Delectu, inquit, tota Flandria habito, Balduinus contra auunculum ſuum Gothofredum Arduennenſem Scaldem tranſit, Eynhamam, Brachantum, Valentianas, cum aliis pleriſque Lotharingici iuris locis capit. Nec cunctatur Cæſar ſuppetias venire ſuo Arduennati, adductis raptim copiis Valentianas, Flandrumque in ijs obſidet. Tum alia ex parte Robertus Rex Franciæ, Richarduſque Dux Normanniæ Flandro auxilio aduolant. Cogitur Cæſar ſoluere obſidionem, reque abire infecta. Ita Meierus. Hinc igitur anno ſequenti 1007. 1007
idem Imperator (verba ſunt Sigeberti) quia de obſidione Valentianenſi inefficax redierat, contra Balduinum profectus, caſtrum Gandauum inuadit, & depopulatâ terrâ, aliquot Flandrenſium Primores capit. Vnde Balduinus perterritus Imperatori ſatisfacit, Valentianas reddit, datiſque obſidibus, cum ſacramento fidelitatis, manus ei dedit. Poſteà Imperator ſeditione ſuorum coactus, Valentianas Balduino beneficiauit, vt ſibi contra motus ſuorum auxilio eſſet. Poſteà ei etiam Walachras addidit. Ita Sigebertus. Meierus addit, Valachrias cum aliis Zelandiæ inſulis: quæ quidem res, ait, origo fuit longiſſimæ inter Flandros atque Hollandos diſcordiæ, ac belli quod per quadringentos propè per interualla tenuit annos, contendentibus vſque Hollandis Zelandiam iure optimo eſſe ſuam, donatione quadam ab Ludouico Ludouici Pij filio profecta.

Idem bellum Hannonicum latiùs explicatur.

Balduinus Flander primò Imperatoris hoſtis, poſtea etiam accepit ab eo Walachras inſulas.

Annus 1008. inſignis eſt Diplomate illo Heinrici Imp. conceſſo Baldrico 1008
Epiſcopo Leodienſi, quod poſuimus in Proœmio Operis, ſimulque oſtendimus quam lucem id adferat rebus noſtris Brabanticis. Itaque Lector inde illud repetat. Sed & ne putes tam amplum fuiſſe imperium Godefridi illius Arduennatis ſeu filij Arduennatis, vt quidam ſuſpicantur, audi eodem tempore etiam de alio Duce Moſellanorum, qui & ipſam vrbem Metim, Lotharingiæ Metropolim, in poteſtate habuerit. Anno 1009. ait Sigebertus, Heinricus Imp. Metim vrbem obſidet, propter Deodericum fratrem vxoris ſuæ contra ſe rebellantem, qui Epiſco- 1009
patum ipſius vrbis occupauerat. Dux enim Moſellanorum, item Deodericus nomine, poſt fratrem ſuum Alberonem, dato Epiſcopatu Metenſium filio ſuo adhuc puero, tutorem ei ſubſtituit ipſum Deodericum: qui puero vrbe excluſo, & Epiſcopatu vſurpato, ipſum etiam Deodericum Ducem bello cepit. Sed vrbe per obſidionem penè deſolatâ, tandem pax conuenit. Duos annos vacuos tranſilio. Anno 1012. inquit idem Sigebertus, Heinricus Imperator Godefridum Ducem cum exercitu in

Præter Godefridum Arduennatem, etiam alius tunc Lotharingiæ Dux.

fines

Sententia Molani de auulſo Comitatu Louanienſi à cetera Brabantia.

fines Bratuſpantium mittit, ad obſidendum caſtrum Louanium; ſed inefficax rediit. Verba ſunt Sigeberti. Sed deinceps, vt vult Molanus, ne ciuilibus bellis pius Princeps Heinricus Regna ſua magis inquietaret, voluit Duces ſuos Lotharingiæ (hoc eſt à ſe delegatos) auulſo hoc Comitatu carere. Sic ille. Nos eum nec hanc, nec partem alteram Lotharingiæ bono iure (etſi credo bona fide) occupaſſe iam ſæpiùs oſtendimus, & potiſſimùm in Præfatione. Diuæus limites horum Ducum Imperialium his verbis deſcribit in fine Libri ſexti: Hęc, inquit, de priſcis Lotharingię Ducibus, quibus maximam Brabantiæ partem ſubiectam fuiſſe certum eſt; Campaniam videlicet, Marchiam Antuerpienſem, Gallo-Brabantiæ partem, & ea quæ à Louanio in Haſbaniam protenduntur, vbi nunc Thenenſis iuriſdictio eſt. Addit idem Auctor: Terram quoque Gaſbecanam, Aſcanam, Grimbergenſem, ceteraque à Bruxella in Flandriam vergentia. Ita ille. Sed heus! vt tamen conſtet Affligemium & vicina loca fuiſſe iuris Comitum Louanienſium: quod ſanè liquidò patebit in Hérico Tertio; ſicut & latiùs de his in Procemio Operis diſſeruimus. Ceterùm geſſit ſimiliter bellum coactus Lambertus noſter contra Leodienſes: de quo iſta Sigebertus ad annum 1013. Baldricus Epiſcopus, cùm in villa, Huguardis dicta, caſtellum muniret, Lantbertus Comes Louanienſis eum aggreditur; & Epiſcopus, Lantberto vincente, multis ſuorum captis & occiſis, graui atteritur infortunio. Terræmotus factus eſt maximus circa meridiem 14. Kal. Decembris. Sic ille. Ægidius Chronographus Leodienſis, qui ſcripſit ſub annum 1240. quantumuis Lamberto noſtro dutus, hæc tamen habet inter alia: His diebus Baldricus Epiſcopus pro ſalute ac munimento Eccleſiarum, quæ ſuæ ſubiacebant poteſtati, ſuper allodium ſuum, quod Huguardis erat ſitum, diſponebat ædificare caſtrum. Cuius opus maturè inſtituens, primò ad tutelam eiuſdem caſtri, optimum præcepit foſſatum fieri, quod adhuc, vt illius villæ teſtantur incolæ, perſeuerat. Hoc incepto, Comes Louanienſis Lambertus cognomento * Barbatus vehementer Epiſcopum offendit, & ne fieri debeat, directa Legatione contradicit, faceturque illud caſtrum, quod intendebat conſtruere, multum oppido ſuo officere. Benignè reſpondet Epiſcopus, pro ſalute & tutela Eccleſiarum ſe id opus inſtituiſſe, oppido eius nihil officere, ſe ab incepto nullo modo velle deſiſtere. Et poſt multa, de ipſo congreſſu; Sed, inquit, vt vera relatione didicimus, congreſſione prima noſtræ ceſſit parti victoria. Deinde Comes Namurcenſis, turpi motus fuga ſui nepotis, paratis militum ſuffragiis, ſe ad aciem quàm velociſſimè contulit, & facto graui impetu, redeunte cum ſuis Louanienſi Comite, Epiſcopi militibus fugam nihil tale ſuſpicantibus incuſſit. Perhibetur etiam in illa congreſſione, præter vulneratos & captos, trecentos homi-

Limites Præfectorum imperialium nimiùm à Diuæo extenſi.

1013 Bellum Lamberti contra Leodienſes pleniùs narratur.

** Mirum! nam aliàs Lambertus ſecundus ab hoc aliis vocatur Barbatus.*

Præter vulneratos & captos trecenti occiſi.

homines vita caruiſſe. Huius tam luctuoſus belli exitus euenit Hugar-
dis ſexto Kalend. Octobris. Hæc ille. ac deinde prolixè de erecto occa-
ſione huius cladis apud Leodium Monaſterio D. Iacobi: quod Placen-
tius his verbis breuiter commemorat: Infortunium, inquit, quamquam
alicunde Baldricus Epiſcopus vlciſci potuiſſet, in melius tamen argu-
mentum conuertere maluit. Vnde rebus pacatis, Monaſterium diui
Iacobi apud Leodium inſtituit, quo Monachi perpetuò pro occiſis *Monaſterium D. Iacobi hac occaſione Leodij extructum.*
hoſtias Deo immolarent. Hæc illi; ac ſimiliter quomodo tandem tra-
dita Horrentij villa pax facta ſit, anno, vti colligo, ſequenti, nempe 1014.
Atque eodẽ anno, ſexto Kalend. Martij, Henricus Rex Germaniæ Ro-
mæ Imperator coronatus eſt, cuius coronationis cerimonias, ab eis qui 1014
interfuiſſent acceptas, Ditmarus his verbis narrat, dignas quæ hîc inſe-
rantur: Decurſis, inquit, à Dominica incarnatione poſt millenarij
plenitudinem numeri annis tredecim, & in ſubſequentis anni menſe ſe-
cundo ac hebdomada tertia, anno autem Regni eius decimotertio & die
Dominica, ac ſexto Kalend. Martij, Henricus Dei gratia Rex inclytus, à *Ritus conſecrandi Imperatoris, digni qui notentur.*
Senatoribus duodecim vallatus, quorum ſex raſi barba, alij prolixa, my-
ſticè incedebant cum baculis, cum dilecta coniuge Chunegunde ad
Eccleſiam S. Petri, Papa expectante, venit. Et antequam introduceretur,
ab eodem interrogatus, ſi fidelis vellet Romanæ patronus eſſe & defen-
ſor Eccleſiæ, ſibi autem ſuiſque ſucceſſoribus per omnia fidelis; deuota
profeſſione reſpondit. Et tunc ab eodem inunctionem & coronam,
cum coniuge ſua ſuſcepit. Priorem autem coronam ſuper altare Prin-
cipis Apoſtolorum ſuſpendi præcepit: eodemq; die Papa (erat is Benedi-
ctus VIII.) cœnam ad Lateranum fecit copioſam. Hæc Ditmarus. Sed
ad Lambertum noſtrum redeamus. Cecidit is ſtrenuè pugnans an-
no proximo 1015. eo bello quod pro nepote Raginerio Comite Mon- 1015
tenſi ſeu Hannonienſi contra ſupradictum Godefridum Imperialem
Ducem Hannoniam populantem geſſit; de quo iſta Sigebertus ad eum- *Cadit in prælio noſter Lambertus.*
dem annum: Godefridus Dux Comitatum Montenſem depopulatur,
quem Raignerus cum patruo ſuo Lantberto Louanienſi inſecutus, apud
Florinas pugnam conſerunt; vbi pluſquam quadringenti viri occiſi
ſunt, & ipſe Lantbertus occubuit. Vbi res mira contigit. Cùm Lant-
bertus ſpem victoriæ iam haberet (habebat quippe phylacterium à
collo vſque ad pectus pendens, Sanctorum reliquiis refertum, quorum
patrocinio ſe in periculis tutum fore credebat) inſtante ei termino vitæ, *Nota vetuſtam pietatem in reliquiis Sanctorũ.*
phylacterium illud à collo eius exiens, ſuper tumulum campi exſiluit,
& mox Comes anteà inuictus perimitur. Quidam militum phylacte-
rium accipiens, in caliga abſcondit, ſed coxa eius & crure intumeſcen-
te, rem prodidit, & phylacterium domino ſuo Hetheloni fratri Ducis

P (Gode-

(Godefridi) dedit. Hactenus Sigebertus. Obiit Lambertus pridie Idus Septembris, vir à puero variè exercitus, (verba ſunt Lipſij) & animi magnus, medius fortunæ. Sepultus eſt Niuigellis; vbi & vxor eius Gerberga. Sic & Diuæus. Nec plura de Gerberga inuenio, niſi quòd obiter mox dicetur cum filio adhuc aliquamdiu præfuiſſe.

Sepulti Lambertus & Gerberga Niuellæ.

HENRICVS I.

FILIVS GERBERGÆ

XX. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis viginti tribus.

LAMBERTVS moriens (pergit Lipſius) filium reliquit Henricum, quem didici cum matre Gerberga res aliquamdiu adminiſtraſſe; ſed in pace. Memorabile quidem nihil inuenio, præter in vſus ſacrorum donationes quaſdam. Præfuit ita viginti quatuor circiter annos, noſter, vt ſic dicam, Numa. Mors tamen tragica; & à captiuo quodam ſuo, viro nobili Hermanno domi inſidioſè interfectus eſt, ſiue, vt alij exprimunt, in arce. Factum anno 1038. Hæc, nec plura Lipſius. Tentemus, ſi ex antiquis Annalibus adhuc eruamus. Certè cùm à captiuo ſuo viro nobili interemptus referatur, dubium non videtur, quin alicuius ſaltem belli aleam fuerit expertus. De bellis eo temporum interuallo geſtis, tranſiliens annum 1016. hæc inuenio in Annalibus. Anno 1017. inquit Sigebertus, in Freſonia Deoderico Comite filio Arnulphi Gandauenſis debellante, Friſones in vin-

Henricus filius Gerbergæ noster velut Numa I. Lipſio.

Eruuntur nihilominùs huius quoque facinora bellica.

1017 dictam patris ſui ab eis occiſi, Godefridus Dux ad eum ab Imperatore mittitur; & conſerto prælio, repentè voce, (neſcitur vnde emiſſa) Fugite, Fugite, cunctis fugientibus, multi à paucis Freſonibus perimuntur; Dux verò (Godefridus) capitur. Et anno ſequenti: Godefridus Dux, impetrata Freſonibus ab Imperatore Henrico totius iniuſtitiæ impunitate,

Pugna infauſta Ardennatis contra Friſones.

1018 à captiuitate ſoluitur, & non multò pòſt moritur, & frater eius Gothelo in Ducatu ſubſtituitur. Hæc Sigebertus. Anni quatuor ſequentes vacant, nihil ſuppeditantes, quod inſtituto noſtro ſeruiat. Anno 1023. teſte

1023 eodem Sigeberto, Henricus Imp. & Rotbertus Rex Francorum ſuper Charum fluuium apud Euoſium conueniunt, de ſtatu Eccleſiæ, Regni, &

HENRICVS XX. BRAB. PRINC.

& Imperij tractaturi, & condicto, vt ſuper his confirmandis etiam Pāpam Romanum ſimul ambo Papiæ opportunè conuenirent: Imperator Regem & ſuos, multos etiam qui tantùm ad demirandam Imperatoriam maieſtatem conuenerant, tanta liberalitate donauit, vt opibus Regum Perſarum aut Arabum poſſet comparari Imperatoris munificentia. Ita Sigebertus. Sed Glaber eius temporis Scriptor congreſſum hunc factum tradit ſuper Moſam fluuium, qui, vt inquit, limes erat vtriuſque Regni; & hæc addit: Cùm plures ex ambabus partibus inſinuarent, indecens eſſe, vt quis illorum, tantorum ſcilicet Regum, ſemet humilians, quaſi in alterius tranſiret auxilium; ſatiuſque fore, vt in fluminis medium nauibus portarentur ſimul locuturi; vterque Princeps illud in mente habens, (verba ſunt Glabri) Quantò magnus es, humilia te in omnibus, eiuſmodi ſuorum conſilium reiecit: primuſque Henricus Imperator ſummo manè tranſiit cum paucis ad Robertum Regem, mutuoque amplexu ſemet deoſculantes, poſt Miſſarum ſolemnia ambo vnà pranſi ſunt: poſt prandium verò obtulit Henrico Robertus immenſa munera auri atque argenti, & pretioſarum gemmarum, centumque inſuper equos magnificè phaleratos, & ſuper vnumquemque loricam & galeam: ſed Henricus ex illis omnibus tantùm librum Euangelij ſuſcepit auro & lapidibus pretioſis inſertum, ac phylacterium eiuſdem operis, continens dentem S. Vincentij martyris; vxor autem ipſius pares auri tantùm inaures. Sequenti autem die, cùm Rex Robertus ad Imperatoris tentoria tranſiiſſet, eidem ſublimiter ſuſcepto, ſimiliter poſt prandium centum libræ auri puri ab Henrico oblatæ ſunt, ſed Rex pares tantùm naues* auri ex illo ſumpſit, firmatoque pacto amicitiæ vterque rediit ad propria. Hactenus Glaber. Sed anno 1024. tertio Idus Iulij mortuus eſt idem Henricus Imperator, & ſepultus Bambergæ; quam ciuitatem Epiſcopali ſede, pluribuſque Monaſteriis, & ampliſſimis donis & redditibus illuſtrauerat. Hic ad mortem veniens, inquit Leo Oſtienſis, Epiſcopis Abbatibuſque præſentibus Chunegundem coniugem ſuam propinquis tradidit, dicens: Recipite quam mihi tradidiſtis, virginem veſtram. Eadem & alij plures teſtantur, mutuo conſenſu eos amore Chriſti caſtimoniam ſeruaſſe aſſerentes, ſicque renouata ſunt in Chriſtianis Imperatoribus, quæ in primitiua Eccleſia aliquando apud Fideles reperta fuiſſe Tertullianus lib. 1. ad vxorem cap. 6. docet. De Henrici morte & ſubrogatione Conradi hæc Sigebertus: Heinricus Imp. conſulentibus ſe Principibus ſuper ſubſtitutione Regni, deſignans Conradum virum regij generis, & egregiæ liberalitatis, moritur. Cono Dux præpotens, cùm ad Imperium adſpirare vellet, repudiatur, inſtinctu Arbonis Moguntini Archiepiſcopi,

Notanda contentio modeſtia inter Imperatorem & Regem Francorum Eccli. 3.

En rurſum priſcum ſtudium Reliquiarū ſanctarum

*an inaures

1024

Reſuſcitata miracula primitiua Eccleſia in virginitate vxoris Imp.

ſcopi, & aliquorum Regni Primatum,& Conradus ad Imperium ſubli- *Conradus ſubrogatur Henrico in Imperium.*
matur. Hæc ille. Sed pergamus inquirere, quo bello captiuus ille Henri-
co noſtro obtigerit. Annum 1025. intactum tranſeo. Anno 1026. inquit
Sigebertus, Rotbertus Rex Francorum ad inuadendam Lotharingiam 1026
animũ intendit, ſed citò ab hoc conatu deſtitit. Gothelone(enim) Duce,
qui propter priuatum odium grauabat Regnum Conradi,& aliis Princi-
pibus ad pacis vnitatem adductis, Regni proſperitas, & Regno accreuit
tranquillitas. Sic ille. Ac deinde anno 1027. Rex Conradus Romam ſe 1027
contulit, atque ipſo Paſchatis die à Ioanne Papa Imperator ſolemnibus
ritibus inunctus eſt & coronatus: proxima verò Dominica inde digreſ- *Coronatur ſolemni ritu Romæ.*
ſus rediit in Germaniam, & ſancti Ioannis Baptiſtæ Natiuitatem cele-
brauit Herbipoli. Tradit hæc Auctor Vitæ ſancti Gothardi. De qui-
bus agens pariter Otto Friſingenſis, ait Conradum inter duos Reges,
Cnutum Anglorum & Rodulphum Burgundionum, honorificè pro-
cedentem à Summo Pontifice coronatum, & ab omni populo Roma-
no Imperatoris & Auguſti nomen ſortitum eſſe. Anno milleſimo vige-
ſimo octauo, mortuo Hugone Roberti Francorum Regis filio, quem 1028
pater Regni conſortem elegerat, magnæ diſſenſiones obortæ ſunt inter
ipſum Regem,& Reginam Conſtantiam,decernente Roberto Regnum *Altercatio de ſucceſſione Regis Francorũ.*
deberi ſecundogenito Henrico, Regina verò muliebri adfectione adni-
tente, vt tertiogenito traderetur Roberto. Cuius controuerſiæ occaſione
magnum excitatum eſt domeſticum bellum, etiam inter Principes atque
Epiſcopos, aliis Regi, Reginæ aliis ſtudentibus: cùm interim Rex, colle-
ctò Rhemis ſuorum conuentu, Henricum coronauit. Quæ omnia hoc
anno contigiſſe, ex Glabro, qui tunc viuens cuncta ob oculos habuit, in-
telligimus: ſed nondum ſublatum diſſidium, quin durauit annos qua-
tuor; & quod turpius eſt, cùm tandem Henricus & Robertus filij Ro-
berti Regis inter ſe tranſegiſſent, ſimul aduerſus patrem anno 1031. in- 1031
ſtigante præcipuè matre, arma verterunt: quos ille armis perſecutus, *Filij in patrem inſurgunt.*
paulò pòſt conſilio Wilhelmi Abbatis S.Benigni, magni nominis huius
temporis viri,& miraculis clari, ad pacem redeuntes ſuſcepit. Sed his diu-
tiùs non immoramur, quòd veriſimile non ſit, Henricum noſtrum his
ciuilibus bellis vlla ratione ſe miſcuiſſe. Tranſmitto intactos annos
duos. At verò anno 1034. Frederico Moſellanorum Duce mortuo (ver- 1034
ba ſunt Sigeberti) quia mares filios non habebat, quibus Ducatus com- *En plures rurſum Lotharingiæ Duces.*
peteret, Gothelo Dux, impetrato ab Imperatore etiam Moſellanorum
Ducatu, in Lotharingia potentiùs principatur. Intereà anno ſequenti,
Burgundionibus non deſiſtentibus à conſueta contra Regem ſuum in- 1035
ſolentia, Rex Rodulfus Regnum Burgundiæ Conrado Imperatori tra-
didit. Quod cùm Odo Campanenſis Rodulfi nepos ab Imperatore non

 impe-

1036 impetraret, contra Imperatorem bellans (ait Sigebertus ad annum 1036.)

Burgundi à Lotharingis ſuperantur.

Lotharingiam incurſat, caſtella oppugnat, vrbem Leucorum, quæ Tullus dicitur, obſidet, & in nullo temperat furori ſuo. Quare anno ſequenti Gothelo Dux ægrè ferens inſolentiam Francorum, cum Lotharingis
1037 occurrit Odoni, & conſerto prælio apud Barum, Odo perimitur, & Francorum exercitus graui cæde attritus à Lotharingia fugere compellitur. Hæc Sigebertus.

Veriſimile, hac pugna captiuum, à quo caſus eſt, Henricum noſtrum obtinuiſſe.

Ego vix dubito Henricum noſtrum ſimul cum aliis Lotharingis huic pugnæ interfuiſſe, ibique obtigiſſe illi Hermannum captiuum, cuius perfidia interfectus ſit: nam & mors eius tragica mox contigit anno ſequenti; de qua iſta breuiter Sigebertus ad annum 1038. Heinricus Louanienſis Comes domi ſuæ perimitur à captiuo Harmanno, eique ſuccedit filius ſuus Otho.
1038 Cui immatura morte præuento, ſuccedit patruus eius Baldricus, qui & Lantbertus. Hæc Sigebertus, & ex eo Lipſius, & alij. Huius Principis quo hęc inſigniora apud exteros memoriæ tradita ſunt.

Claret hoc tempore Guido Aretinus inuentor regularum Muſicarum.

Claruit, inquit Sigebertus ad annum 1028. hoc tempore in Italia Guido Aretinus multi inter Muſicos nominis, in hoc etiam Philoſophis præferendus, quòd ignotos cantus etiam pueri faciliùs diſcant per eius regulam, quàm per vocem Magiſtri, aut per vſum alicuius inſtrumenti: dum ſex literis vel ſyllabis (vt, re, mi, fa, ſol, la) modulatim appoſitis, ad ſex voces, quas ſolas regulariter Muſica recipit, hiſque vocibus per flexuras digitorum læuæ manus diſtinctis, per integrum diapaſon, ſe oculis & auribus ingerunt intentæ & remiſſæ eleuationes vel depoſitiones earumdem ſex vocum. Hæc de initio regularis Muſicæ Sigebertus: quæ quibus auctoribus deinde ad tantum ſplendorem excreuerit, non eſt huius loci dicere. Accidit & hoc, dignum quod hîc inferatur, vt anno Chriſti 1037. nempe Æra milleſima ſeptuageſima quinta (ſic loquitur vetus Hiſpanorum calculus) vt bello ciuili

Coaleſcunt in Hiſpania Regnã Legionenſe & Caſtellæ.

inter ſe pugnantibus Hiſpaniæ Regibus, occiſoque Veremundo Rege Legionenſi, à Magno Fernando Caſtellæ Rege ipſius cognato, iuncta ſint poſteà ſimul in vnum duo illa Regna: & ex eo tempore idem Fernandus magnopere proferens Imperium, Conimbricam, aliaſque ciuitates Mauris ademit; adiutus potiſſimùm ope S. Iacobi Apoſtoli pro ipſo decertantis: ad cuius etiam ſepulchrum pro agendis gratiis pluries Compoſtellam peregrinatus eſt.

LAM-

LAMBERTVS BALDRICVS ALIIS LAMBERTVS II. FRATER PRÆCEDENTIS, XXI. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis ſexdecim.

HENRICO, inquit Lipſius, Otho ſucceſſit, eius filius, breuis æui puer, neque annum ipſum in Principatu exegit. Ergo patruus eius Lambertus Baldericus cognomento eum excepit, filius illius Primi. Hic eſt qui decimas agri Louanienſis, collegio Canonicorum diui Petri adſignauit, octauo imperij ſui anno. Idem diuæ Gudilæ corpus, quod Bruxellæ aſſeruatur, è Gaugerici æde ſublatum in S. Michaëlis (ita tunc dicebatur) repoſuit: & ipſum illud templum auxit vel ornauit, Canonicos inſtituit, & ampliter ſatis donauit. Factum anno 1047. vt monumenta in eo ipſo templo nunc docent; adiuuante & fauente in talibus optima coniuge Oda, quæ filia fuit Gozelonis Lotharingiæ Ducis. Sed neque Martis expers hic Princeps fuit. Nam cùm Flandria bello arderet, quod Henricus Tertius Imp. inferebat Balduino Comiti, noſter arma cum vicino iunxit; ſed arma parum fauſta. Flander variè petitur, vincitur, terrâ & mari; cùm Hollandi & Zelandi in partes Cęſarianas ducti aut tracti eſſent. Itaque Clauſulis captis (ait Sigebertus, & puto Sluſas hodiernas eſſe) multam cædem Imperator fecit: ipſum Lambertum, cùm Tornacum obſeſſum pergeret, obuium ſibi, aut in ipſa obſidione (vt alij) interfecit. Ita Lipſius, ſed eadem elucidemus, & quantum licet etiam nonnulla addamus. Anno 1038. vt etiam ſuprà diximus, Henrico domi ſuæ perempto ſuccedit ei filius ſuus Otho (loquitur Sigebertus) cui immatura morte præuento, ſuccedit patruus eius Baldricus, qui & Lambertus. Anno proximo, teſte eodem Sigeberto, pridie Nonas Iunij obiit Conradus Imperator; poſt quem Henricus filius eius imperauit. Obiit autem Traiecti ad Rhenum, quod nunc Vltraiectum vocatur; Spiræ deinde ſepultus, vt Schafnaburgenſis & Contractus exprimunt. Et nihil eo anno vel quatuor ſequentibus inuenio, quod res noſtras Brabanticas illuſtrare poſſit. Sed ad annum 1044. iſta lego apud Con-

Summa rerum geſtarum huius Lamberti ex Lipſio.

Bruxellæ Canonici ab eo inſtituti.

Infauſta huius arma cum Flandro contra Imperatorem.

1038

1039

Conrado Imperatore defuncto ſuccedit filius Henricus.

1044

Contr. ctum eius ſæculi Scriptorem: Gozzilo Dux Lotharienſium moriens, Gozziloni filio, quamuis ignauo, Ducatum ſuum à Rege Henrico promiſſum relinquere diſpoſuit. Sed alter filius eius Gotefridus iamdudum Dux, cum Ducatum fratri debitum contra fas à Rege ſibi obtinere nequiuiſſet, iuſiurandum fidemque poſtponens, rebellare pio Regi præſumpſit. Ita Cõtractus. Sigebertus, ſed vno anno tardius quam oporteat, hoc modo: Gothelo Dux obiit, cuius filius, dum ei Ducatus Moſellanorũ denegatur, altero Ducatu repudiato, contra Imperatorem rebel-

Godefridus nepos Ardennatis rebellat Imperatori.

1045 lat. Porrò annò ſequenti, qui eſt 1045. idem Godefridus Dux (verba ſunt Contracti) rebellioni ſuæ deſperans, Regique ad deditionem veniens in

1046 cuſtodiam mittitur. Attamen anno proximo, cùm Rex Paſchale feſtum apud Traiectum Freſiæ vrbem egiſſet, & ſubſecutis diebus nauali expeditione in Phladirtingam fretum traiiciens, pagum quemdam, quem Theodoticus Marchio ſibi vſurpauerat, ab eo eripuiſſet, (vnde ille rebellionis cauſam ſumpſit) poſteà ſanctum Pentecoſtes Aquiſgrani faciens, Gotefrido Duce è cuſtodia relaxato, ſibique procedenti terratenus proſtrato, Ducatum ſuum miſertus reddidit. Sic ille. Et proſequitur anno

Prima pugna Imp. in Phladirtinga contra Marchionem Theodoricum fauſta.

1047 ſequenti 1047. his verbis: Per idem tempus cùm expeditionem Henricus Rex in Pannonias ad Petrum vlciſcendum diſponeret, Gotefridus Dux cum Balduino de Flandris, & aliis nonnullis rebellionem innouaſſe, bellumque copiis collectis parauiſſe; Theodoricus quoque de Phladirtinga Marchio rebellauiſſe, & Epiſcopatus ſibi contiguos ad iniuriam Imperatoris populatus eſſe nuntiatur. Præterea Andreas, qui Regnum Petri obtinuit, iam crebrò Legatos ſupplices miſerat, Regnum ſe ab Hũgaris coactum ſuſcepiſſe confirmans, de Petri ſeſe iniuriis excuſans: quique aduerſus eum coniurauerant, partim à ſe trucidatos, partim Imperatori tradendos denuntians, ſuamque Imperatori ſubiectionem, annuum cenſum, & deuotam ſeruitutem, ſi Regnum ſe habere permitteret, mandans. Quibus ex cauſis, dilata expeditione illa, cùm Gotefridus quoque Dux rebellionem ſuam callidis Legationibus diſſimularet, autumnali tempore, nauali exercitu collecto, contra Theodoricum in Phladirtingam arma commouit. Sed aquoſis impedientibus locis, parum proficere potuit; & reuertens, aduerſariis marino curſu leuibus ſcaphis lattocinantium more ſequentibus, & extremos quoſque incurſando cædentibus, non modicam in exercitu cladem pertulit. Ipſo quoque tempore Gotefridus, inter alia quæ contra Regem geſſit, Virdunenſem ciuitatem dolo captam incendit & euertit. Hæc ille. Inter quæ Lambertum noſtrum ſeu Baldricum adhuc quieuiſſe, ſuadent illa quæ ſuprà Lipſius eum hoc anno in templum D. Gudilæ pietatis ſuæ monimenta tanto ſtudio contuliſſe ſcribit; & alij adſtipulantur. Et in Actis D. Gudilæ ante plures annos

Rurſum conſpirant contra Imperatorem dictus Marchio & Balduinus Flander.

Parum feliciter pugnat Imp. in Phladirtinga Hollandia.

grauiter

LAMBERTVS BALDRICVS XXI. BRAB. PRINC.

Digitized by Google

Lambertus noſter interea vatai pietati.

grauiter ſcriptis, ita clarè lego: Milleſimo quadrageſimo ſeptimo anno Incarnationis Dominicæ, 15. Indictione, Damaſo Apoſtolicæ Sedi præſidente ſummo Pontifice, Henrico II. regnante (nempe II. Imp. & III. Germanorum Rege) dedicatum eſt in monte Bruxellæ templum 16. Kalend. Decembris, ad laudem noſtri Redemptoris, in honore ſancti Archangeli Michaëlis à Gerardo Cameracenſi Epiſcopo. Lambertus verò, qui & Baldricus Comes, Henrico fratri ſuccedens, cuius præſentiâ (nota) tunc cuncta extiterunt illic decenter ordinata, eodem die, illud corpus ſanctiſſimum (diuæ Gudilæ) de Eccleſia S. Gaugerici, cum Epiſcopo ceteriſque ſacris Ordinibus, leuauit, atque cum ſummo honore in Eccleſia ſancti Michaëlis repoſuit. Et annuente in omnibus vxore ſua Oda, quæ fuit Gozelonis Ducis filia, ad ſeruiendum Deo, ſanctæque Gudilæ virgini, ibi Clericos conſtituit, & ad vſus eorum ipſam Eccleſiam cum decimis, & alia plura legaliter contulit. Ibi nunc quoque ad oſtendenda glorioſæ Virginis merita, multa & magna fiunt miracula. Sic ibi. Poſteà an-

Transfert corpus ſanctæ Gudilæ decenter.

1048 no 1048. eodem Contracto atteſtante, Gotefridus, de quo ſuprà, Adelbertum Ducem ſe deprædantem perſecutus, & dimiſſa multitudine, cum paucis inuentum, cum aliis qui repugnare tentabant occidit. Poſt quem Gotefridus Dux ab Imperatore conſtituitur. Verba ſunt eiuſdem Au-

1049 ctoris. Et progreditur velut ad annum ſequentem: Imperator Natalem Domini Friſingiæ, & Purificationem S. Mariæ Ratiſponæ agens, Baioariæ Ducem Conradum conſtituit, & circa Quadrageſimale tempus, inde in Saxoniam receſſit. Intereà glaciali hiemi ſuppeditante, nonnulli de partibus maritimis milites & Principes cum Leodinenſi Epiſcopo, Traiectenſi, & Metenſi congregati, Theoderico in Phladirtinga inſidias tendunt, commiſſaque pugna victum occidunt, & prouinciam illam Imperatori ſubiiciunt: quam tamen non multò pòſt Gotefridus occupans, ab eiſdem pugna petitus, & victus vix aufugit. Hæc Contractus eius æui Scriptor. Vnde miror vnde hauſerit Meierus quæ adſcribit anno præcedenti in hunc modum: Albertum Ducem Gothofredus Lotharingus occidit. Eius Ducatum, quem Moſellanicum vocant, Henricus Auguſtus Gerardo Elſatienſi, Lotharingiam verò Friderico Lutzelburgenſi Balduini Flandrenſis auunculo attribuit; & eodem anno Dordraci Theodoricus Comes Hollandiæ, coniuratione Agrippinenſium ac Leodienſium, occiditur Idibus Maij. Ita ille. Sed hæc preſſiùs excutienda relinquimus rerum Hollandicarum Scriptoribus. Illud certum, Gotefridum tunc contra Imperatorem eam prouinciam occupare fuiſſe conatum. Nam ita ſubdit idem Contractus: Secuta æſtate, cùm Imperator expeditionem contra Gotefridum & Balduinum à Domino Papa excommunicatos pararet, Gotefridus Aquiſgranum venit, & opitulante Papa, gratiam

Tertiò Theodoricus Marchio Phladirtinga bello petitur, & occiditur.

Bellum Imperatoris contra Godefridum & Balduinum à Papa excommunicatos.

tiam Imperatoris promeruit. Balduinus quoque, vaſtata ab exercitu ma-
gna ex parte prouincia ſua, tandem obſides dedit, & pactum cum Im-
peratore fecit. Sic Contractus. Et Sigebertus etiam ad eumdem hunc an-
num: Leo Papa in Gallias veniens, vt motus Imperij à Balduino & Go-
defrido concitatos ſedaret, Godefridum quidem Imperatori reconcilia-
uit; Balduino verò pertinaciùs agente, contra eum Imperator exercitum
duxit. Sed tandem Balduinus flexus, condicto die Aquis Imperatori ſa-
tisfecit. Ita Sigebertus. Sed inſtabilis fuit pax, vt mox videbimus. Meie-
rus eam pacem anno ſequenti 1050. interim confirmatam ſcribit hac ra- 1050.
tione: Balduinus, inquit, Princeps Camaracum Andouerpiamque oc- *Cameracum &*
cupata oppida, per pacem factam Henrico Cæſari reſtituit. Nihilomi- *Antuerpiam Bal-*
nùs mox renata eſt diſcordia; de qua iſta Sigebertus ad annum ſequen- *duinus*
tem 1051. Balduinus Flandrenſis, inuaſo Hagionenſium Comitatu, con- *Flander Imperatori*
tra Imperatorem rebellat. Sic ille. Meierus paulò pleniùs: Defuncto, in- *reſtituit.*
quit, Hermanno Comite Montenſi, Balduinus Princeps ſtatim poſt Pa- 1051.
ſcha magnis viribus inuaſit Hannoniã; qua ſubacta, Caſtriloci celebra-
uit Balduini filij nuptias cum Richilde eius terræ Principe, Hermanni
vidua, Raginerij Montenſium Comitis filia. Hinc renatum cum Cæſare
bellum, eò quòd Hannonia Imperialis eſſet iuris. Hæc Meierus. Eodem
hoc anno apud Contractum hæc obiter inſeruntur verba: Per idem tem-
pus Imperator Lampertum Comitem rebellare molientem ad deditio-
nem compulit. Quæ de noſtro intelligenda eſſe, tum antecedentia, tum *Cauſa cur Lambertus*
ſequentia ſuadent, certè ſanguine proximè Comites Hannonienſes con- *noſter ſe*
tingebat: quæ cauſa fuit vt paulò pòſt totum ſe Balduino Flandro contra *iunxerit Balduino*
Imperatorem traderet; de quo iſta Sigebertus biennio pòſt, nempe an- *Flandro.*
no 1053. Balduinus Comes terminos Lotharingiæ incurſans, Hoyum 1053.
oppidum incendit. Godefridus quoque iterùm rebellat, quia ducta vxore
Bonifacij Marchionis Italiæ, iuſſu Imperatoris à Longobardia expulſus
erat. Et anno ſequenti: Henricus Imperator, filio ſuo Henrico puero 1054.
quinquenni Aquis in Regem ſublimato, contra Balduinum proficiſci-
tur: & Scaldim fluuium, Balduino fugiente, tranſiens, omnia depopula-
tur, atque inſuper apertis ſibi * Clauſulæ portis, multam cædem inimi- * Sluſ.
corum facit, & vltrà progrediens Lambertum (Louanienſem) Comi- *Mors Lam*
tem Balduini auxiliarem cum multis perimit, multos etiam Flandren- *berti noſtri*
ſium Primates exercitum ſuum proſequentes concludit intra vrbem *infauſta.*
Tornacum, & obſeſſos capit. Hæc, nec plura Sigebertus. Meierus
hunc & præcedentem annum coniungens, in hunc modum narrat: An- 1053
no 1053. Balduinus Princeps vnà cum duobus filiis Balduino ac Ro-
berto, iuncto ſibi Duce Godefrido, acerrimè aduerſus Cæſarem ad-
miniſtrat bellum, Lotharingiam longè incurſat. Ipſe Tuelinium, Bal-
duinus

duinus filius Hoyum incendit. Zelandiæ autem inſulas,ab Cæſarianis
atque Hollandis occupatas,Robertus recuperat. Tantis Cæſar irritatus
1054 damnis, anno 1054. firmiſſimo cum exercitu rurſum venit in Flandriam, præmiſſo cum parte copiarum Iohanne Atrebate, qui flumen
Scaldim tranſmittere tentat. Is erat à Pio (Balduinum intelligit) bonis
omnibus exutus,ac Flandria pulſus. Hunc Balduinus,ad ripam Scaldis
ſiniſtram metatus caſtra, tranſitu prohibuit: qua Cæſar re cognita,
aliam ſuorum manum per Camaracum, aliam mari, fractis clauſtris,
in Flandriam iubet irrumpere. Magna tum Flandri afflicti calamitate;
ductique ad magnum numerum in captiuitatem, igni ferroque euaſtatis eorum agris.

Tornacum à Cæſare obſeſſum, & expugnatum.

Pulſus à Scalde Balduinus in tuta ſe recipere loca cogitur,ſuæque conſulere ſaluti. Obſedit Auguſtus Tornacum. Id oppidum Lantbertus Comes Louanienſium cum multis Primatibus Flandris Balduini nomine cuſtodiebat. Victor Henricus vrbem expugnat,
diripit,direptamque incendit. Louanienſis cum aliis non paucis occiditur, permulti ex Flandrica nobilitate viui in hoſtium veniunt poteſtatem,quos cum ingenti præda captiuos duxit Auguſtus in Germaniam.
Timore huius Henrici Imperatoris Balduinus in Flandria Occidentali magnam duxit foſſam pertingentem à Comitatu Leſſenſi vſque ad
mare, ne poſthac tam facilè alicui ex ea parte pateret irruptio. Iſta Meierus. Cæſus eſt Lambertus ſecundùm Lipſium ex Memoriis Louanienſium 13. Kalend. Iulij,iam dicto anno 1054.

Sepultus Lambertus noſter Niuella.

Iacet Niuigellis. Et cur ibi ferè primi Comites? Credo,inquit,per Religionem:certum, Defenſores & Aduocatos eius Cœnobij fuiſſe. Ita ille. Externa inſigniora horum temporum,ſed triſtia,iſta inuenio. Anno 1032. mortuo Ioanne Decimonono eius nominis Romano Pontifice, Benedictus Octauus (ab
aliis vocatus Nonus) Pontificatum ſuſcepit. Hic patria Romanus, ex
Comitibus Tuſculanis, homo ignauus & diſſolutæ vitæ, nunc à populo pulſus, nunc iterùm reſtitutus eſt.

Tres ſimul pro Pontificibus Romanis ſe gerunt.

Denique erant tum (vt Otho Friſingenſis Scriptor grauis, vicinus illorum temporum,& alij teſtantur)
tres Pontifices,Silueſter, Ioannes,vnus ad S. Petrum,alter ad S. Mariam
Maiorem, & tertius hic Benedictus in Laterano. Qui cùm tandem acceptis certis vectigalibus, ſuaſu Ioannis Gratiani viri religioſi, ſic à Papatu receſſiſſent,idem Gratianus Pontifex creatus eſt, & Gregorius Sextus vocatus. Factum id ſub Kalend. Maij anno 1045. Henrici Imp. ſeptimo. Verùm anno ſequenti Henricus Rex in Italiam cum exercitu veniens(loquitur Contractus) Papiæ Synodum celebrauit,indeque Placentiam accedens, Gratianum (nempe Gregorium Papam Sextum) ad
ſe venientem honorificè ſuſcepit : iuxta verò Natalem Domini, non
longè ab vrbe Roma apud Sutriam Synodo item acta, cauſaque erroneorum

neorum Pontificum diligentiùs ventilata, eumdem Gratianum conuictum baculo Paſtorali priuauit; ac deinde omnium tam Romanorum quàm aliorum conſenſu, Sindigerum natione Saxonem Epiſcopum Bambergenſem multùm reluctantem, Summum Pontificem conſtituit: qui ipſa Natalis Domini die Romæ ex more conſecratus, Clemens Secundus vocatus eſt; idemque die eadem Henricum Regem & coniugem eius Agnetem (filiam Wilhelmi Comitis Pictauienſis) Imperiali benedictione ſublimauit. Hęc Contractus. Tantum quidem ſibi Henricus vſurpauit.

Depoſitus ab Imp. Pōtifex; ſed an rectè, mox dicetur.

Sed tranſactio illa Gratiani cum tribus Papis, an emptio Sedis fuerit, an redemptio potiùs vexationis ad bonum publicum, iudicent Canonum periti. Hoc conſtat, Gregorium hunc Sextum à viris ſanctiſſimis, nominatim à B. Petro Damiani epiſtola ad eum data, ſimoniæ & turpitudinum triumphatorem vocari. Et Otho Friſingenſis Germanus lib. 6. cap. 32. ſimiliter factum Gratiani excuſat: & capite ſequenti, cùm narraſſet, quomodo vſurpaſſet ſibi Henricus ius conſtituendi & deſtituendi Epiſcopos; Infirmatus, inquit, publicè culpas ſuas recognoſcens, decimo ſeptimo Regni ſui anno diem clauſit extremum. Hæc Otho Friſingenſis, frater Conradi Tertij Imperatoris: quæ idcircò paulò prolixiùs retulimus, quòd quidam mirè ſibi in hoc facto Imperatoris Henrici placeant.

Papa depoſitus ab Imperatore, tamen magnis encomiis à veteribus celebratur.

Ad annum 1051. iſta habet Sigebertus: 1051
Francia turbatur per Berengarium Turonenſem, qui aſſerebat, Euchariſtiam, quam ſumimus in altari, non eſſe reuerà Corpus & Sanguinem Chriſti. Ita breuiter Sigebertus. De eo pleniùs Lanfrancus huius temporis Scriptor, qui in Commentario aduerſus eumdem Berengarium teſtatur; anno præcedenti duas contra eum celebratas Synodos; & in Romana quidem, recitatis literis ab eo ad ipſum Lanfrancum tranſmiſſis, de Corpore & Sanguine Domini, iiſdemque contra vſitatiſſimam Eccleſiæ fidem conſcriptis repertis, promulgatam eſſe in eum damnationis & excommunicationis ſententiam: Lanfrancum verò, qui ob eiuſmodi literas ad ipſum ſcriptas in ſuſpicionem hæreſis adductus fuerat, poſt eam publicè damnatam & confutatam, abſolutum eſſe, & innocentem declaratum: in Synodo autem Vercellenſi, celebrata menſe Septembri, cùm ad eam vocatus Berengarius non comparuiſſet, iterùm damnatum eſſe vnà cum peruerſa ipſius hæreſi. Qui quidem inſtabilis Berengarius quomodo poſteà tamen ſemel & iterùm palinodiam cantauerit, dicetur ſuis locis.

Berengarius Sacramentarius primùm innoteſcit.

Damnata hæreſis Sacramentaria ſemel & iterùm.

HENRICVS II.

FILIVS PRÆCEDENTIS,

XXII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis quatuordecim.

Lipſius in ſuo Louanio nimis hic breuis.

LAMBERTO Secundo, ait Lipſius, ſucceſſit Henricus
1054 Secundus eius filius; cui vxor Adela filia Lantgrauij
Thuringiæ. Neque aliud de eo lego, quàm eum Hol-
landis variè pugnaſſe, & obiiſſe anno 1068. Ita Lipſius
in ſuo Louanio, nimiùm hîc breuis. Sed explicatiùs, &
quantum ex fontibus Antiquitatum eruere licebir, co-
1055 pioſiùs quoque de eodem dicendum. Anno 1055. teſte Sigeberto, Bal-
duinus Flandrenſis cum Godefrido (ſuprà ſæpè memorato) auuncu-
lum ſuum Fredericum Ducem intra Andouerpum obſidet; ſed concur-
rentibus Lotharingis ab oppugnatione deſiſtit. Ita Sigebertus. Vocat
Meierus Fredericum Lutzelenburgenſem, cui Lotharingiam, ſpreto
Godefrido, Auguſtus attribuerat: additque, Balduinum, refugientem
eum in oppidum Andouerpum, obſediſſe; ſed breui pòſt, aduentanti-
bus magno numero Lotharingis, ſoluiſſe obſidionem, ac in Flandriam
reduxiſſe exercitum. Haud difficulter credam, & hîc Henricum no-
ſtrum cum ceteris Lotharingis pro Frederico pugnaſſe. Nam & mox ad
1056 annum 1058. manifeſtum eſt eum pro Cæſare ſteriſſe. Anno 1056. Hen-
ricus Tertius Germanorum Rex & Secundus eius nominis Imperator,
cùm ſeptem aut eo ampliùs diebus lecto decubuiſſet, diem clauſit ex-
tremum, ſepultus Spiræ, Papa præſente, die Apoſtolorum Simonis &
Iudæ; (ſic Schafnabutgēſis, Sigebertus, & alij) filiolo Henrico, puero cir-
citer ſexenni (nam variant Auctores) ei ſuccedente: ita vt quæcumque
per annos aliquot ab Imperatore geſta narrabuntur, eius matri Agneti,
& Proceribus Regni tribuenda ſint. Ita ſubnectit idem Sigebertus ad
1057 annum ſequentem 1057. Coloniæ generali Conuentu habito, Baldui-
nus & Godefridus, mediante Victore Papa, ad gratiam Regis & pacem
reducuntur, & omnes bellorum motus ſedantur. Ita ille. Sed heu! non-
1058 dum omnes. Nam mox ſubdit idem Auctor ad annum 1058. In Friſo-
nia, captis ab Imperarore Henrico aliquibus caſtellis, Friſones à rebel-
lione refrænantur. Sic ille. Annales Hollandici ſeu Friſici paulò aliter, &
pro

Antuerpia obſidetur: ſed mox ſoluitur obſidio.

Moritur Henricus Imperator eius nominis II. & Rex Germanorum III.

HENRICVS II. XXII. BRAB. PRINC.

Bellum Friſonicum diuerſò à diuerſis narratum, diligentiùs excutitur.

pro ſe interpretantur, narrantque in hunc modum: Cùm Theodoricus Hollandiæ Comes (eius nominis Quartus) ſine prole deceſſiſſet, frater eius Florentius ex Friſia in Hollandiam accerſitus, Reipublicæ gubernacula ſuſcepit. Huius ſucceſſibus externi Principes aliquot, Archiepiſcopus Colonienſis, Antiſtes Leodinus, & Comes Louanienſis inuidentes (ſic Annales illi loquuntur) anno 1058. contraxerunt exercitum, quo nouum Comitem Principatu deturbarent. Quod vbi ad Florentium permanaſſet, ſtatim ex conſilio ſenis cuiuſdam, quà hoſtem venturum credebat, factas clàm noctu ingentes foueas, fœno & ſtramine operuit: in quas hoſtes cùm incidiſſent, adfuit Florentius, & magna

Fertur in eo captus Comes Louanienſis.

priùs edita cæde, multos abduxit captiuos; inter quos erat & Comes Louanienſis, quem poſteà duobus millibus marcarum argenti redemptum dimiſit. Sic illi Annales. Miror Meierum nihil horum attingere.

Corrigitur Chronicon Hollandiæ.

Sed inprimis errant Annales Hollandici in nomine Comitis Louanienſis, dum eum Lambertum vocant; nam ſuprà patuit, Lambertum quadriennio antè & iuxta Tornacum cæſum. Itaque hæc de eius filio Henrico hoc accipienda ſint. Haud tamen ſcio an tam illuſtris ea fuerit Hollandorum contra Comitem Louanienſem victoria. Nam & certum eſt, quod Sigebertus retulit, eodem illo anno 1058. in Friſia captis aliquibus caſtellis Friſones auſpiciis Imperatoris à rebellione fuiſſe repreſſos: ac denique ipſi Hollandi fatentur (vt ſuo loco mox dicemus) Comitem ſuum Florentium ab Archiepiſcopo Colonienſi (erat is tunc præcipuus tutor Henrici Regis pueri) bello petitum, & à Comite Cuyckenſi conſanguineo Louanienſis noſtri occiſum. Interim prodigium accidit, quod iſtis

Prodigium iuxta Tornacum colubrorum altrinſecus pugnantiũ.

1059 verbis deſcribit Sigebertus noſter ad annum 1059. In pago, inquit, Bracbatenſi iuxta Tornacum multitudines colubrorum altrinſecus congregatæ, prodigioſo prælio inter ſe concurrunt; & multis vtrimque occiſis, victa pars fugiens in cauo arboris ſe abſcondit, altera pars vincentium more inſequens, cum ſibilo circumſtrepebat, donec circumiecto ab hominibus igne, omnes concrematæ ſunt. Hæc Sigebertus: & anno ſequenti moritur Henricus Francorum Rex, eodem atteſtante. De cuius morte

1060 pleniùs Meierus. Anno 1060. moriens Henricus Rex Francorum, Balduino Comiti Flandriæ, viro (inquit Æmilius) integerrimo, ac fidei ſapientiæque perſpectiſſimæ, Philippi Hugoniſque liberorum, Regnique Francici tutelam tradidit. Et quidem ceteri Proceres Franci

Rex Franciæ moriens Flandrum conſtituit liberorum ſuorum tutorem.

verſari Flandrum in rerum procuratione ſumma moderatione tulerunt: at Vaſcones alieniores ab eo erant, nec æquo animo fecerunt imperata, veriti (vt dicebant) ne tutelam pupillorum ſuum faceret Regnum. Quare cognita Vaſconum lubrica fide, Balduinus (Pius cognominatus) ſpecie quidem in Saracenos Hiſpaniæ imminentes, ſed reuerà in Vaſconiam

ingen-

ingentes duxit copias, coëgitque Vaſconum Primores ad officium con-
uenire, ſeque iureiurando ſibi deuincire, acceptis velut obſidibus eorum
liberis. Hæc res conſilio arteque magis (vt idem inquit) quàm armis in-
gentem Flandro maieſtatem conciliauit. Hucuſque Meierus; qui deinde
ſubiungit ad annum ſequentem 1061. Florentius Comes Hollandiæ ab 1061
Brabantinis bello occiditur 14. Kalend. Iulias, funeratus in Monaſterio
Egmondano. Ita ille. Annales Hollandiæ hæc referunt ad annum ſe-
quentem, & ex ijs ſummatim Diuæus in hunc modum: Henricus Loua-
nienſis, adito Comitatu, cum Hollandis variè conflictatus eſt: his enim
anno 1058. bellum inferens, confœderatus Colonienſi Archiepiſcopo,
Epiſcopo Leodienſi, Vichardo Aduocato Gelriæ & Hermanno Comiti
de Cuyck, vnà cum Vichardo prœlio captus eſt; at renouato bello, an-
no 1062. Florentius Comes ab Hermanni Comitis de Cuyck milite ad
paguin, qui Hemert vocatur, inter Moſam ac Vahalim oppreſſus eſt.
Sic Diuæus. Antiquior tamen vnicus qui mihi viſus eſt, Ioannes de Be-
ka, cum Meiero aſſignat illud anno 1061. & his verbis narrat: His diebus,
ſcilicet anno Domini 1061. Florentius Comes Hollandiæ Princeps im-
perterritus, ob vindictam fratris ſui contra ſuperiores Comites expedi-
tionem validam eduxit: quos omnes, occiſis plurimis, cum triumphali
laude ſubegit. Contigit autem, vt idem Comes nimis confiſus in virtu-
te ſuæ fortitudinis obdormiret laſſus in Hammerth meridiano tempore
ſub ramis vmbroſæ ſalicis; & ecce fugitiui pugiles, quos idem Comes
paulò prius in bello deuicerat, inopinatè ſuperuenerunt, qui eumdem
cum multis armigeris condormientibus 14. Kalend. Iulij trucidarunt.
Sic ille. Annales Hollandici nominatim exprimunt ab Hermanno Co-
mite de Cuyck hanc cladem illatam, ſimulque trucidatos cum Floren-
tio circiter mille ſexcentos viros. Anno 1062. id memorabile accidit 1062
quod Meierus narrat (& à Molano prætereà in Faſtos ſeu Natales Belgi-
cos relatum eſt ad 16. Auguſti) cùm fames intolerabilis Flandros pre-
meret, grandiſque multitudo hominum panis quærendi gratia conflue-
ret Aldenburgum, repertus ibi quidam prima luce, qui ſub dio de nocte,
fame (vt creditum eſt) perierat, qui dum ſepeliretur, & prohiberet ſacer-
dos Godobertus ne pulſarentur campanæ, eò quòd homo eſſet ignotus;
ecce ſtupentibus cunctis qui aderant, prodigio per ſe æra illa perſonue-
runt. Eodem anno, teſte Schafnaburgenſi huius ætatis Scriptore graui,
Imperatrix nutriens adhuc filium ſuum, Regni negotia per ſeipſam cu-
rabat, vtebaturque plurimùm conſilio Henrici Auguſtenſis Epiſcopi.
Vnde nec ſuſpicionem inceſti amoris effugere potuit. Ad vltimum Co-
lonienſis Epiſcopus, communicatis cum Egberto Comite & cum Otto-
ne Duce Bauarorum conſiliis, Regem puerum, poſt ſolemnes epulas, ex

Vaſcones ſubacti à Flandro.

Bellum Henrici noſtri cum Hollandis, referente Diuæo.

Idem bellum ex narratione Ioannis de Beka

Campana per ſe ſonans in ſepulturam hominis fame mortui.

Puer Imperator matri ſubtrahitur.

ſancti Suitberti inſula primùm aſtu, deinde blanditiis à matre auulſit, & 1063 Coloniam abduxit. Hinc ergo, vt idem proſequitur ad annum ſequentem, educatio Regis atque ordinatio omnium rerum publicarum penes Epiſcopos erat, eminebantque inter eos Moguntinus & Colonienſis Archiepiſcopi. A quibus cùm in partem conſilij Adelbertus Bremenſis Archiepiſcopus aſſumptus fuiſſet, ille ſæpiùs colloquendo, obſequendo etiam atque aſſentando, ita ſibi Regem breui deuinxerat, vt ipſe pænè Monarchiam vſurpare videretur. Secundas poſt eum partes agebat Werenher Comes, iuuenis tam ingenio quàm ætate ferox. Conualeſcente audacia, in ipſa Monaſteria impetum faciebant, atque ea inter ſe tamquam prouincias partiebantur, Rege ad omnia quæ iuſſus fuiſſet, puerili facilitate annuẽte. Hæc Schafnaburgẽſis. Sed dices, Quorſum hæc? Ne cui mirum ſit, ex tam praua huius Regis Henrici educatione tam multa mala poſteà, vt videbimus, inundaſſe. Eodem anno, teſte Meiero, Aldernardij confectum eſt matrimonium inter Robertum Balduini Flandrenſis filium natu minorem, ac Gertrudem viduam Florentij Comitis Hollandiæ. Aſſignatæ Roberto pro ſua hereditaria portione quinq; inſulæ Zelandicæ, Walachria, Scaldia, Zuytbeuera, Noortbeuera, Borſelia: Comitatus ad hæc Aloſtanus cum terra Quatuor officiorum, ac grandi ſumma pecuniæ. Profectus Robertus in Hollandiam cum Gertrude celebrauit nuptias, ſtatimque (nomine priuignorum) indicto Friſiis bello, partem aliquantam eius Regionis ſubegit, indeque

Imperij ſtatus variè concutitur.

Inſula Zelandica pacta in matrimonium Flandri cum vidua Comitis Hollandiæ.

1065 nomen ſibi Friſio peperit. Annum 1064. tranſeo. Anno 1065. (verba ſunt Sigeberti) Frederico Duce mortuo, Godefridus Ducatum recepit. Et multi vſque ad ſeptem millia orandi voto Ieroſolymam petentes, ab Arabitis in Paraſceue in quodam caſtello obſeſſi ſunt, & ita occiſi aut vulnerati ſunt, vt de ſeptem & eo ampliùs millibus vix duo millia reuerſi ſint. Hęc breuiter Sigebertus. Continuator Contracti hoc modo: Henricus Rex Natalem Domini Goſlariæ, diem autem Paſchæ Wormatiæ celebrauit. Et ibidem accinctus eſt gladio, anno Regni ſui 9. ætatis autem 14. & Dux Gotfridus ſcutarius eius eligitur. Addit Schafnaburgenſis: Statimque primam ſuſceptæ armaturæ experientiam in Arciepiſcopum Colonienſem (S. Annonem) dediſſet, niſi res turbatas Imperatrix tempeſtiuo valdè conſilio compoſuiſſet. Duces verò eorum qui Ieroſolymam peregrinationem ſuſceperant, nominat idem Auctor Sigefridum Moguntinum, Gunderum Babengenſem, Othonem Ratiſponenſem & Wilhelmum Traiectenſem Epiſcopos; teſtaturque, ob oſtentatas inconſultiùs per iter ſuas opes, damnum tantum & cladem eos accepiſſe. Conſentit & Marianus Scotus, qui exprimit eos ſcutellas & vaſa aurea & argentea oſtentaſſe, ſicque ex ſeptem millibus duo tantùm millia

Ampliùs quinque millia Chriſtianorum ab Arabitis caduntur.

lia reuerſos. Anno 1066. Cometes apparuit tota Paſchali hebdomada 1066
(loquitur Sigebertus:)Harwich Rex Northanymbrorum cum mille pę- *In Anglia*
nè nauibus venit in Angliam regnaturus, & in vrbe Eboraci pluſquam *varia prælia.*
mille laicos & centum Presbyteros de Anglis occidit. Cui Araldus Rex
Anglorum cum ſeptem legionibus ſuperueniens, eum cum multis oc-
cidit. Interim Guilielmus Comes Northmannorum (ab Eduardo, vt
multi tradunt, heres inſtitutus) cum Francis Angliam intrat, & conſer-
to cum Anglis prælio, Araldum cum multis millibus perimit, & re-
gnat in Anglia annis 30. Hæc Sigebertus. Anno 1067. teſte Vrſpergenſi, 1067
Henricus Rex Bertham Othonis Marchionis cuiuſdam Italiæ & Adel- *Henricus*
heidæ filiam accepit vxorem, nuptias celebrans Triburiæ. Et eodem *Imperator ducit vxorem.*
anno, vt notat Meierus, Kalend. Septembris obiit Inſulis Magnus ille
Balduinus Flander, cognomento Pius ſeu Bonus, ſuccedente ſibi filio
Balduino, dicto Montenſi. Et hæc eſt velut ſupputatio annorum, quibus
Henricus noſter præfuit. Qui quid fecerit poſt bella illa contra Hollan-
dos ſuprà commemorata, non inuenio, etiam poſt multam inquiſitio-
nem. Mors eius incidit (vt ſuprà verbis Lipſij diximus) in annum Chri-
ſti 1068. Diuæus hoc tantillum addit: Obiit hic Comes anno 1068. re- 1068
lictis Henrico ac Gothfredo. Ita & Chronicon vernaculum: ſed vbi *Moritur*
ſepultus ſit, nondum certum affirmare audeo: vtinam hoc & alia *Henricus noſter relictis duobus filiis.*
eruant aliquando alij. His infauſtis temporibus anno Chriſti 1055. Le-
gati Apoſtolici in Galliis inuigilauit ſedulitas, vt Berengarium (de quo
ſub Lamberto huius Henrici patre dicere cœpimus) rurſum hæreſim,
quam fuerat deteſtatus, defendentem ac propalantem, vel ad meliorem
mentem reduceret, vel Synodali ſententia damnaret. Quamobrem, ne
ſubterfugiendi ampliùs locus eſſet, Turonis Concilium Apoſtolica in-
dixit auctoritate: in quo Berengarius iterùm deteſtatus errorem, fidei *Sacramentaria hæreſis Berengarij duobus iterùm Conciliis damnata.*
Catholicæ propria manu ſubſcripſit, ac iureiurando firmauit. Teſtantur
id qui aduerſus eumdem Berengarium eodem tempore ſcripſerunt,
Lanfrancus poſteà Cantuarienſis, & Guitmundus Auerſanus Epiſcopus.
Sed ſimulans impius pœnitentiam, vbi diſceſſit Legatus, rurſum cœpit
infauſtam hæreſim propugnare. Quare anno 1059. iterùm in Synodo
Romana damnatus eſt, vbi & palinodiam rurſum cecinit, vt teſtantur il-
la verba in Corpus Canonicum relata: Ego Berengarius. Sed cùm nihilo-
minùs poſteà adhuc inſaniret, non ſolùm eum refutarunt doctiſſimis ſuis
ſcriptis, Lanfrancus, Guitmundus, S. Wolphelmus Abbas Bruwilerenſis
iuxta Coloniam, & alij, ſed etiam Deus ipſe pro veritate ſtetit. Nam (vt
Petrus Damiani teſtatur in epiſtola ad Deſiderium Caſſinenſem Abba-
tem, reſcribens ad litteras quas ab eo acceperat, dum prædicta Synodus
Romæ celebraretur) cùm mulier quædam zelotypa, habens virum ex

adulterij fraude ſuſpectum, à vicina muliere conſilium petiiſſet, qualiter eum ſibi vendicare poſſet proprio thoro eſſe contentum; & ab eadem edocta eſſet, vt Corpus Dominicum quaſi communicatura à Sacerdote perceptum, ac palliolo reſeruatum, viro ſuo poſtmodum non ſine quibuſdam maleficiis (heu ſcelus!) propinaret, euenit, vt illa particula Dominici Corporis inuenta ſit vſque ad medietatem in carnem conuerſa, altera verò medietas panis ſpeciem non mutauerit. Additque in eius confirmationem, ſimile aliud miraculum de Amalphitano tunc exiſtente Epiſcopo; qui cùm aliquando ad menſam Domini ſacrificaturus acceſſiſſet, ſed ſuper Sacramento Dominici Corporis incredulus hæſitaret, in ipſa confractione ſalutaris Hoſtiæ, rubra prorſus ac perfecta caro inter eius manus apparuit, ita vt digitos illius cruentaret. Hæc ille vir doctiſſimus, & Catalogo Sanctorum adſcriptus. Atque ô miſeros adhuc noſtri ſæculi Berengarianos!

Eadem hereſis refutata diuinitus ſtupendo miraculo.

Item altero, vtroque deſcripto à viro eius æui ſummæ auctoritatis.

HENRICVS III.

FILIVS SVPERIORIS, XXIII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis viginti octo.

Res huius ſummatim ex Lipſio.

HENRICO Secundo Henricus Tertius ſufficitur filius natu maximus: (verba ſunt Cl. viri Lipſij) cùi vxor Gertrudis, filia Roberti Comitis Flandriæ. Annos viginti octo rexit pacatè, id eſt, beatè: nec belli aut tumultus ſub eo ſermo. Mortem in ludicro haſtarum certamine inuenit, à Goſuino viro nobili (quem diu inuitum ſecum concurrere adigit) vno ictu confoſſus. Is fuit annus 1096. Et huius monimenta pietatis exſtant Donationes Cœnobiis factæ, inprimis Affliginienſi. Sepultus eſt Niuigellis: liberos mares non reliquit. Hæc, nec plura de eo Lipſius in Encomiis Comitum Louanienſium; neque adiicit quidquam Diuæus. Quare & hîc, ſi poſ-
1068 ſumus, lucem aliquam ex vicinis adferamus. Eodem anno 1068. quo Henricus noſter Principatum adiit, Germania mirè turbari cœpit; de quo ſic Vrſpergenſis: Henricus Rex Germanorum, adoleſcentiæ vſus libertate, Saxoniam ſolam ex omni Imperio cœpit incolere, Principes deſpi-

Henricus Rex Germanorum adoleſcens, varii Rempub. turbat

HENRICVS III. XXIII. BRAB. PRINCEPS.

deſpicere, filias illuſtrium quibuſlibet obſcurè natis coniugare, priuata præſidia inſtituere. His ſeminariis contigit Regi quàm plurimos inſidiatores creſcere. Erant qui non tam ipſum quàm Adelbertum Bremenſem Archiepiſcopum culpandum iudicarent. Hæc ille. Addit
1069 Schafnaburgenſis anno proximo 1069. iſta: Rex Natalem Domini Goſlariæ celebrauit, Paſcha Quidelemburgi, Pentecoſten Coloniæ. Poſt Pentecoſten Wormatiæ cum Principibus Regni colloquium habuit. Ibi primùm cum Epiſcopo Moguntino rem ſecretò agit, deinceps Rex ad publicum refert, ſibi cum vxore ſua non conuenire; nullum

Parat diuortiũ cum vxore, nullo eius prolato crimine.

eius crimen adferre, ſed ſe (incertum quo fato) nullam cum eo maritalis operis copiam habere. Epiſcopus Synodum indixit Moguntiæ, proxima poſt Feſtum ſancti Michaëlis hebdomada. Imminente iam die Rex Moguntiam concitus properabat. Et ecce inter eundum comperit Legatum Sedis Apoſtolicæ ſuum Moguntiæ aduentum præſtolari. Conſternatus, vix & ægrè amicorum conſiliis ſuperatus, Franconofurt abiit, ibiq́ue eos, qui Moguntiæ conuenerant, ſtatuto die adeſſe iuſſit. Quò dum frequentes aduenifſent, Petrus Damianus (is Legatus erat Sedis Apoſtolicæ, vir ætate & vitæ innocentia admodum reuerendus)

Reſiſtit eius conatibus Legatus Apoſtolicus.

mandata expoſuit Romani Pontificis; peſſimam rem, & ab homine Chriſtiano, nedum ab regio multùm abhorrentem eſſe, quam moliatur. Tum verò in eum coorti omnes qui aderant Principes, aiebant æqua cenſere RomanumPontificem. Hęc Schafnaburgenſis, qui ea ante
1070 oculos habuit. Anno 1070. teſte Sigeberto, Gerardus Dux Moſellanorum moritur; moritur etiam Dux Godefridus. Gerardo filius eius Diodericus, Godefrido ſuccedit filius eius Godefridus. Gibboſus, etſi corpore exiguus, tamen animo eximius. Sic ille. Meierus hoc modo: Obiit Godofredus Arduennenſis Lotharingiæ Dux, relictis liberis Gothofredo cognomine Gibbero, & Ida Gothofredi Ieroſolymorum Regis matre. Et addit: Inter hæc Balduinus Montenſis vita exceſſit

Semina funeſti belli Flandrici

16. Kal. Auguſti; Arnulpho Flandriam, Balduino Hannoniam teſtamento aſſignauit; Roberto fratri commiſit tutelam Arnulphi. Qua illi denegata, obnitente Richilde Arnulphi matre, declarauit ſe inimicum; & è contrà Richildis feroci ingenio mulier, quidquid Roberti eſſet in Flandris, vt Comitatum Aloſtanum, Quatuor officia, Inſulaſq́ue
1071 Zelandicas inuaſit, atque in fiſcum redegit. Atque hæc origo funeſti

Gibboſus nomine Epiſcopi Vltraiectini armatus intrat Hollandiam.

in Flandria belli, de quo aliquoties ſequentibus annis: in quo quam partem ſecutus ſit noſter Henricus, inueniet Lector mox anno ab hinc ſecundo. Interim anno 1071. Gothofredus quoque Lotharingiæ Dux cognomento Gibberoſus, vti Aduocatus Wilhelmi Epiſcopi Vltraiectenſis, cui multas partes Friſiæ & Hollandiæ Henricus Germanorum

Rex

Rex ſeu dederat ſeu reddiderat (de quo plura Diplomata apud Hedum)
vnà cum Epiſcopo ſumptis armis intrat Hollandiam. Cui Robertus
ſupradictus, pro Theodorico priuigno cum exercitu occurrens, apud
Leidam inita pugna, cum magna ſtrage ſuorum vincitur, & cum vxore
& Theodorico Gandauum fugit, & Godefridus Dux Comitatum *Accipit idem Hollandiam in beneficium de manu Epiſcopi.*
Hollandiæ de manu Epiſcopi in beneficium accipiens, annis quinque
armis tenuit. Ad Robertum intereà raptim conuenit omnis nobilitas
Flandriæ Teutonicæ, durum Richildis imperium exoſa. Richildis, ſe-
quente eam Flandria Gallica, opem Philippi Franciæ Regis implorat.
Cruentis duobus prælijs iuxta Caſletum pugnatum eſt. Cæſus eſt inter
alios Amulphus Comes. Sunt Auctores, ait Meierus, qui ad viginti duo
millia hominum occubuiſſe tradant. Victoria potitus eſt Robertus
menſe Februario, die D. Petri Cathedræ Feſto, anno 1071. ſeu, vt Sige- *Cruenta prælia Flandrorum inter ſe.*
bertus more Romano ſupputat 1072. Robertus pace cum Rege Phi-
lippo compoſita, fidem illi præſtitit, eſtque ab illo Flandriæ ſalutatus
Comes. Hæc pro maiori parte Meierus. Et ſubdit: At verò anno 1072. 1072
Richildis Montenſis animoſa mulier, delere dedecus, filiumque alte-
rum (Balduinum) ad paternum perducere Regnum ardebat animo. Sed
poſtquam nullam vltrà inueniret opem in Francis, conuerſa ad Epiſco-
pum Leodienſem Theoduinum, ſupremum illi in Hannoniam iudi-
cium dignitatemque aſſenſu Henrici Cæſaris attribuit. Hinc grandi ab
Theoduino impetrata pecunia, Gothefredum Bulionenſem, Euſtathij *Aduocatur & Henricus noſter in partem belli Flandrici.*
Comitis Bononiæ filium, Albertum Namurcenſem, Henricum Loua-
nienſem, Comiteſque prætereà Altimontis & Montis Acuti in Ar-
duenna cum aliis multis in ſocietatem armorum ſibi adiungit, repara-
toque bello incurſus aliquot in Flandriam facit. At Friſius parum ti-
muit feminæ iam victæ conatus. Ita Meierus, & adſtipulatur Chroni-
con Leodienſe, etiam recèns editum. Anno 1073. Rex Germanorum 1073
Henricus Natalem Domini Babenberg celebrauit, (verba ſunt Schaf-
naburgenſis) ibi Bertholdo Duci Carintienſium Ducatum ſine legitima
diſcuſſione abſtulit. Rudolphus quoque Dux Sueuorum tumultum
aliquem Reip. machinari formidabatur. Ibi quoque Colonienſis Ar-
chiepiſcopus (S. Anno) offenſus his quæ plurima præter æquum & bo-
num fiebant in Palatio, petiit à Rege vacationem deinceps dari ſibi à
rerum publicarum adminiſtratione, cauſatus in ſenium iam vergen-
tem ætatem. Quod Rex haud difficulter annuit, & tamquam ſeue- *Imp remoto ſanctiſſimo pædagogo totum ſe laxat vitiis.*
riſſimo pædagogo liberatus, ſtatim in omnia genera flagitiorum, ruptis
omnibus modeſtiæ & temperantiæ frænis, præcipitem ſe dedit. San-
ctum Paſcha Ratiſponę, Pentecoſten in Auguſta celebrauit. Alexander
Papa, qui & Anſelmus, deceſſit: cui Romani protinus, inconſulto Rege,
ſuc-

Hildebrandy (qui & Gregorius Septimus) initia ſincerè relata.

ſucceſſorem elegerunt Hildebrandum, virum Sacris literis eruditiſſimum, & in tota Eccleſia tempore quoque priorum Pontificum omni virtutum genere celeberrimum. Statim Rex à latere ſuo Eberhardum Comitem miſit. Is veniens Romam, benignè à prædicto viro ſuſceptus eſt. Cumque illi mandata Regis expoſuiſſet, reſpondit ſe, Deo teſte, electum à Romanis violenter, cogi tamen nullo modo potuiſſe, vt ordinari ſe permitteret, donec in electionem ſuam, tam Regem quàm Principes Teutonici Regni conſenſiſſe certa Legatione cognoſceret, & ſine dubio dilaturum, donec ſibi voluntatem Regis certus inde veniens nuntius intimaret. Hoc vbi Regi nunriatum eſt, libenter ſuſcepit ſatiſfactionem, & lætiſſimo ſuffragio, vt ordinaretur, mandauit; quod & factum eſt anno ſequente in Purificatione ſanctæ Mariæ. Hæc Schafnaburgenſis, Scriptor Germanus eius ſæculi grauiſſimus, ne temerè credatur Sigeberto & aliis ſchiſmaticis huius ſæculi, mira contra hunc Hildebrandum (Gregorium Septimum dictum) declamantibus. An-

1074 no 1074. eodem Schafnaburgenſi referente, Hildebrandus Papa cum Epiſcopis Italiæ conueniens iam frequentibus Synodis decreuerat, vt ſecundùm inſtitura antiquorum Canonum Presbyteri vxores non haberent, habentes aut dimittant, aut deponantur. Sic ille. Sigebertus valdè malignè hæc interpretatur. Sed nihil noui ſanxiſſe Gregorium, tum Schafnaburgenſis verba iam poſita, tum prolixè Baronius, Bellarminus

Cœlibatus Sacerdotibus indictus ſecundùm antiquos Canones.

1075 & alij docent. Nos in Hiſtoria pergimus. Anno 1075. teſte Sigeberto, Henricus Imp. Saxones grauiſſimo prælio vincit, eoſque iterata expeditione perurgens, cunctos eorum Principes, Epiſcopos, Duces, Comites, ceteroſque potentes ad dedirionem coëgit. Ita ille. Cauſam huius belli, quod multis durauit annis, hanc Schafnaburgenſis adſignat ad annum 1073. Rex, inquit, Saxones omnes ſeruilis eſſe conditionis crebro ſermone vſurpabat. His dictis Principes Saxoniæ moti, clandeſtina conuenticula crebrò faciebant. Erant in ea coniuratione Epiſcopi octo, Duces & Comites decem (omnes ab Auctore nominati) tum vulgus promiſcuum ſupra ſexaginta millia. Igitur circiter Kalend. Auguſti Legates mittunt ad Regem tum Goſlariæ conſtitutum; poſtulant, vt caſtella quæ ad euerſionem Saxoniæ per ſingulos montes colliculoſque exſtruxerat, dirui iuberet; vt viliſſimos homines de Palatio eiiceret; vt abdicato grege concubinarum, quibus attrito frontis rubore incubabat, Reginam coniugali loco haberet & diligeret; vt cetera probra, nunc ſaltem maturato ſenſu & ætate, abdicaret. Hæc Schafnaburgẽſis; quo ſciat Lector quomodo intelligendus ſit Sigebertus nimiùm Henrico addictus, cùm eum ſubinde propter breuitatem producimus. Sic enim proſequitur anno

Henricus Imp. III. Rex Germanor IV. bello Saxones laceſſit.

Cauſa huius belli Saxonici.

1076 proximo 1076. Gregorius Papa totus in Henricum Imperatorem inuehitur,

hitur, & quoſcumque poteſt ab eo verbis & ſcriptis auertit, animum etiam Agnetis matris ipſius ab eo alienat. Et eodem anno Godefridus Gibboſus Dux Lotharingiæ Antuerpiæ à ſicario per inſidias grauiter læſus moritur. Heinricus Imp. Conrado filio ſuo Ducatum Lotharingiæ, Mareham verò Andouerpenſem Godefrido Euſtathij Comitis Boloniæ filio, Godefridi Gibboſi ex Ida ſorore nepoti, acri adoleſcenti tradidit. Quæ poſteriota, quia Sigeberto videntur aſſuta, luber etiam eadem verbis Schafnaburgēſis narrare. Gozilo (inquit ille, Godefridolum Gibboſum intelligens) Dux Lorharingorum, cùm eſſet in confinio Lotharingiæ & Flandriæ, in ciuitate quæ dicitur Antwerpha, occiſus eſt per inſidias, vt putabatur, Ruberti Flandtenſis Comitis. Cùm enim ad neceſſitatem naturæ ſeceſſiſſet, appoſitus extra domum ſpiculator confodit eum per ſecreta natium. Qui deinde vix 7. diebus ſupetſtes, 4. Kalend. Martij vita deceſſit, Verdunis iuxta patrem ſepultus. Rex Paſcha Traiecti celebrauit, ibiq́ue Ducatum Lotharingiæ filio ſuo Cunrado, Marchiam verò quæ dicitur Antwerpha, Godefrido conſobrino Gozelonis Dueis filio Euſtathij Comitis impigro, & ad rem militarem acerrimo adoleſcenti tradidit. Hæc ille. Beka ſcribit Gibboſum anno 1075. per quemdam Giſelbertum ſuper latrinam letaliter ſauciatum ad Traiectum duci ſe iuſſiſſe, vbi 5. Kalend. Martij ſpititum exhalarit. Anno 1077. in Concilio 24. Epiſcopotum, Abbatum, multorumq́ue Clericorum (loquitur Marianus, eius temporis Scriptor Moguntinus) Wormatiæ menſe Martio, præſente Henrico Rege, decretum eſt, vt bannum 1077
Hildebrandi Papæ nullus curaret, nec Papa eſſet. Quare anno ſequenti 1078
Gregotius Præſul venerabilis, hæreticorum inſaniam, Catholicorum quoque cognoſcens conſtantiam, adſtipulante veritate, Rodolpho Regi miſſis literis Apoſtolicam mandauit benedictionem: in quibus etiam omnibus Chriſti fidelibus inſinuauit, Henrico propter ſuperbiam, inobedientiam ac falſitatem, Regni dignitatem ablatam; Rodolpho verò Regi pro ſua humilitate, obedientia & veritate, auctoritate ſancti Petri collatam. Ita Marianus. Continuatot Schafnaburgenſis hoc modo ad annum præcedentem: Rodolphus Rex conſtitutus eſt in loco, qui dicitur Forchem, & in media Quadrageſima (nempe anno illo exeunte ad Paſcha more Gallicano) apud Mogontiam vnctus eſt in Regem à Sigefrido Archiepiſcopo. Et hunc calculum ſeruat etiam Vrſpergenſis. Vnde & ſubdit velut ad annum ſequentem: Anno 1078. Henricus Rex properanti contra ſe eum multo exercitu Rodolfo iuxta Sttonui occuttit; initoq́ue prælio, non pauci ex his atque illis proſternuntur, ac incerta fit victoria. Et anno proximo 1079. iterùm bellum fit intet Heinricum & 1079
Rodolſum in loco qui dicitut Fladereheim, hieme nimis aſpeta; vbi

Godefridus Gibboſus Antuerpiæ per ſicarium trucidatur.

An fortè hic primùm nomen Marchiæ nempe anno 1008. adhuc latuit. vide Præfationem.

De contentione Papæ & Imperatoris graue teſtimoniũ Scriptoris illius temporis.

Henricus & Rodolphus Imperatores inter ſe bello concurrunt.

Rex Heinricus in Orientalem Franciam cum paucis diuertit. Ita Vrſper-
1080 genſis. At verò anno 1080. apud Brixiam Noricam (verba ſunt Maria-
ni)triginta Epiſcoporum, magnæque partis Optimatum Regni Conuen-
tus contra Hildebrandum Papam habetur. (Et vt alij addunt, Wigber-
tus Rauennenſis Archiepiſcopus Papa eligitur 7. Kal. Iulij.) Bellum iuxta
Elſtra committitur à Rege Henrico Idus Octobris, in quo Rodolphus
Rex occiditur, & Merſeburg ſepelitur, Saxones verò victoriam repor-
1081 tant. Et anno ſequenti: Henricus cum magno exercitu Romam profe-
ctus, eam obſedit. Papa audiens multos Romanos fauere ſchiſmaticis,
deſpetans recepit ſe in domum Theodorici vel Cteſcentis; ſed nec ibi ſe
tutum ſciens, cum paucis noctu Salernum abiit: vbi vſque ad obitum
1082 ſuum habitauit. Henricus Rex naſcitur. Porrò anno 1082. (pergit idem
Marianus) Catholici per Saxoniam conſtituti conſtituerunt ſuper ſe Re-
gem Hermannum. Iſte Hermannus fuit Lotharingus, vir ſapiens, mo-
deſtus, genere & fortitudine inſignis. Ipſius filius erat Otho Palatinus,
Comes de Rinecke. Hæc illi Germani Scriptores. Sed in patriam remi-
1083 gremus. Anno 1083. Affligemenſe cœnobium (vt apud Sigebertum legi-
tut) tale, auxiliante Deo, ſumpſit exordium. Prædicante Weterico ſeruo
Dei, qui quaſi ſtella matutina in medio nebulæ apparuit, conuerſi quin-
que milites ſuis integrè renuntiant. Inter quos Gerardus Niger, qui cete-
ris excellentior videbatur, Doctoris ſui conſilio animatus, cum ſocijs lo-
cum Afflighem dictum, ſicut nomine, ſic omni barbarie incultum
(quippe qui latrocinantium tantùm conuenticulis aptus erat) ædificare,
& Clauſtrum in eo exſtruere aggreditur. Sic ibi, & adſtipulatur Meierus.
Quàm deformis tunc fuerit Eccleſiæ facies, iam per aliquot annos vidi-
mus, itemque confirmat anno ſequenti his verbis idem Sigebertus,
quantumuis cæcus alioqui in cauſa Henrici Quarti Regis & III. Impera-
1084 toris, contra Gregorium VII. Anno 1084. inquit, Romani Imperatorem
Henricum Vrbe recipiunt, & eorum iudicio Hildebrandus Papa abdi-
catur, & Guicbertus Rauennatum Archiepiſcopus in Sedem Apoſtoli-
cam inthronizatus Clemens nominatur; his, qui pro Imperatore erant,
contendentibus iuſtè Hildebrandum eſſe depoſitum, tamquam Maie-
ſtatis reum, qui contra Imperatorem alium Regem ordinauerit, &
rebellandi audaciam adſumpſerit; his autem qui contrà ſentiebant, re-
clamantibus, Vniuerſalem Papam non niſi vniuerſali Concilio, non
paucorum iudicio, laicali cenſura, Imperiali potentia poſſe à Pontifi-
catu amoueri; & quod grauius eſt, in loco viuentis Epiſcopi aliquem
ſuffectum contra Canonicam auctoritatem agere, & cetera id genus. Et
1085 ſubdit anno ſequenti: Hildebrandus Papa apud Salernum exilans mo-
ritur. & adiicit fabulam, quaſi Gregorius moriens pœnituerit, quòd
Henri-

Rodulphus Rex in bello cadit.

Rurſum Hermānus contra Henricum Imp. Rex conſtituitur.

Initium cœnobij Affligemenſis in Brabantia

Schiſma conflatum. An rectè, iudicet Lector, vel etiam ex his verbis, etſi hominis ſchiſmatici.

Henricum Regem excommunicaſſet. Sed aliud teſtatur Auctor Vitæ
S. Anſelmi Lucenſis, homo Italus, qui eius morti potuit eſſe præſens:
qui ſcribit eundem Gregorium VII. quos ſibi obedientes viuens bene-
dixerat, morientem quoque commendaſſe; Henricianos autem penitus,
quouſque reſipiſcerent, reprobaſſe. Anno 1086. Affligemenſis cœnobij 1086
Fundatores, qui omnibus abiectis ita nudi ad ædificandum Clauſtrum
conuenerant, (verba ſunt Sigeberti) vt nihil ſecum, præter panes tres, di-
midium caſeum, & pauca ferramenta detulerint, vix tribus annis ex-
actis, à Gerardo Cameracenſi Epiſcopo in honore Apoſtolorum Petri
& Pauli Eccleſiam dedicari faciunt. Comitiſſa Adela cum duobus filiis
ſuis Heinrico & Godefrido ad ædificandum inibi Cœnobium eũdem
locum libertate donauit. Prædicti fratres, Monachos, à quibus mona-
chicum ordinem diſcerent, ſibi adſociauerunt. Hæc apud Sigebertum.
Meierus ad annum 1083. notat primum incentorem horum pugilum
Affligemenſium fuiſſe Monachum Blandinienſem. Lipſius in ſuo
Louanio cap. 12. inſcribit Donationem Affligemenſem hoc eodem an-
no 1086. & hoc titulo: Henricus, diuina propitiante clementia, Bracba-
tenſis patriæ Comes & Aduocatus. Et pergit idem Sigebertus ad an-
num ſequentem 1087. Domnus Fulgentius Affligemenſis cœnobij 1087
primus Abbas hoc anno electus eſt in feſtiuitate S. Martini. Ac deinde 1088
anno 1088. Dominus Fulgentius primus Affligemenſis cœnobij Abbas
conſecratus eſt in feſtiuitate S. Gregorij. Atque hoc eodem anno, iuxta
Vrſpergenſem, Bertha Imperatrix obiit, & Spiræ ſepulta eſt. Et mox an-
no ſequenti Imperator nuptias iterùm Coloniæ celebrauit, quamdam 1089
Vronis Marchionis viduam, Ruſcorum Regis filiam ducens vxorem. Et
eodem anno ſextum bellum committitur iuxta Glichin caſtellum in
Thuringia, inter Henricum Imp. & Egbertum Marchionem, in quo
Burchardus Epiſcopus Loſanenſis occiſus eſt, & Egbertus Marchio
iuxta aquam quæ dicitur Sclicha in molendino quodam miſerabiliter
interfectus occubuit. Memorabile eſt quod Dodechinus narrat ad an- 1090
num 1090. in huncmodum: Vultramus, inquit, Magdeburgenſis Anti-
ſtes, cùm eſſet fauens præcipuè Henrico Regi, miſſis literis ad Ludoui-
cum Comitem ſuggerit, vt ſe ſubdens Regi, tueretur partes eius. (Literæ
ponuntur ab Auctore; in genere ſcilicet, quòd omnis poteſtas à Deo ſit,
nec ſcindenda quoque ſit charitas.) Comes Ludouicus inter cetera ſic
reſpondet: Quæ autem ſunt, inquis, à Deo ordinata ſunt. Da igitur po-
teſtatem ordinatam, & non reſiſtimus, imò dabimus ilicò manus. Miror
autem, ſi in te vel gutta ſanguinis eſt, quòd non erubeſcis Domnum
Henricum Regem dicere, vel ordinem habere. An ordo tibi videtur, in
corpus ſuum peccare, videlicet (pròh pudor, pro nefas!) vxorem pro-

Fabula Sigeberti de Gregorio VII. refutata

Affligemienſe cœnobiũ ab Henrico noſtro eiuſque matre & fratre extruitur.

Cõſecratur primus Abbas Affligemenſis.

Literæ Epiſcopi Magdeburgenſis pro Henrico Imperatore excommunicato.

Reſpondet ijs Ludouicus Comes, abominanda commemorans eius ſcelera.

priam ſcelere inaudito lupanar facere? Audi vera, non fucata. Omnis qui dignitates ſpirituales vendit, hæreticus eſt. Domnus autem Henricus, quem Regem dicunt, Epiſcopatus & Abbatias vendit. Etenim Conſtantienſem, Babenbergenſem, Moguntinenſem, & plures alias pro pecunia; Ratiſponenſem, Auguſtenſem, Straſburgenſem, pro gladio; Abbatiam Fuldenſem pro adulterio; Monaſterienſem Epiſcopatum (quod audire nefas eſt) pro Sodomitica immunditia vendidit. Quæ ſi impudenter negare volueris, teſte cælo, teſte terra, omnes etiam à fumo redeuntes concludent. Hæc Dodechinus. Sequentes annos his verbis Sigebertus conſi-
1091 gnat: Anno 1091. Heinricus Imp. in Italia caſtella & munitiones aduerſantium ſibi expugnat, Mantuam quoque obſidet & capit. Anno 1092. incentoribus Saxonici belli omnibus pænè peremptis, Saxones pertæſi malorum, compoſita inter ſe pace quieſcunt. Et anno ſe-
1093 quenti 1093. Conradus filius Imp. Heinrici in Italia ſe ad patris ſui ad-
1094 uerſarios contulit. Vnde anno proximo illi qui ſe ad Imperatorem in Italia tranſtulerant, eo ad Galliam reuerſo, omnes pænè ad hoſtes eius rurſum tranſeunt, & munitiones ab eo expugnatas contra eum muniunt. Hæc ita breuiter Sigebertus; ſed cauſam iuſtam defectionis filij hanc aperit Dodechinus, ad annum illum 1093. nempe quòd filium ſpurium nominaret, quia nouercam ſuam ab Imperatore omnibus proſtitutam (proh ſcelus!) etiam ipſe nollet contaminare; quare ipſe quoque & nouerca eodem anno ad Mathildam Marchioniſſam Italię confugerunt. Quæ noſtris Annalibus inſerimus, tum vt ſciatur iuſtè decertaſſe Romanos Pontifices contra tam impium Imperatorem, ſi qua ratione illum corrigere potuiſſent; tum vt magis eluceat pietas noſtri Henrici Fundatoris Affligemenſis ſæculo tam improbo, & tot ſceleribus impunè contaminato. De obitu noſtri Henrici hæc tantùm habet Sigebertus ad an-
1095 num 1095. Henricus Comes Louanienſis petimitur. Alij ad annum ſequentem reiiciunt, credo, quòd in Februario vel Martio obierit anno 1095. Gallis exeunte, hoc eſt 1096. Romanis ineunte. Qui diſtinctiùs
1096 eius mortem recenſet Meierus, in hunc modum narrat: Anno 1096. Henricus Comes Louanienſis, cui nupſerat Gertrudis Roberti Comitis (dicti Friſij) ſoror, profectus Tornacum ad Euerardum Principem ciuitatis, quemdam ex illius nobilitate Goſceguinum fortiſſimum virum temerè prouocat, inuitumque ac renitentem equeſtri certamine ſecum concurrere cogit, à quo primo ſtatim incurſu haſta confoſſus interiit, ſepultus multis cum lacrymis in æde diuæ Gertrudis, Niuigellanæ, ſubeunte in eius locum fratre Godofredo cognomento Barbato; nupſitque dehinc Gertrudis Theodorico Comiti Elſatiæ, mater ex illo Theodorici Comitis Flandriæ. Hæc Meierus. Subdit idem de expe-

Henricus Imp. magnã partem Italia ſibi ſubiicit.

Sumit contra eum arma filius, ſed iuſtiſsima de cauſa.

Certè maxima laus, bonum eſſe inter malos.

Perit noſter Henricus in haſtiludio Tornaci.

expeditione in Terram ſanctam; ſed de ea nos mox in ingreſſu Principis ſequentis. Ceterùm ſub hoc Principe Henrico cœpit Ordo ſacer Carthuſianorum, primò durum tramitem ingrediente Brunone Colonienſi cum aliquot ſociis. Sigebertus initium ponit ad annum 1084. hiſtoria Vitæ eiuſdem S. Brunonis etiam biennio priùs. Interim confirmatus non eſt Ordo ante annum 1086. Occaſiò vitæ tam arctæ ſuſcipiendæ his verbis narratur in dicta hiſtoria: Per id tempus circa annum ſalutis milleſimum octogeſimum ſecundum, Pariſiis literarum ſtudia florebant, & erat illic tum magna turba ſtudioſorum, tum non pauci Doctores inſignes. Accidit autem tunc in ea vrbe ſanè horrendum & ſæculis omnibus memorandum ſpectaculum, quod & Carthuſianæ ſcilicet vitæ inſtituendæ occaſionem præbuit. Quidam enim valdè celebris Doctor, præ ceteris multa doctrina & eximia morum honeſtate inſtructus (quantum quidem homines, qui externa ſola intuentur, exiſtimare poſſent) diem clauſit extremum, more Chriſtiano Eccleſiaſticis necquidquam munitus Sacramentis. Et ô iudicia Dei verè tremenda! viris Eccleſiaſticis Preces illas, quas Vigilias defunctorum vocant, recitantibus, vbi ventum eſt ad eam Lectionem, cuius initium eſt, Reſponde mihi; is qui erat vita functus, in ipſo feretro erexit ſe, & paululùm eleuato capite, cunctis videntibus & audientibus, & ad tantam rei nouitatem non immeritò ſtupentibus, alta & horrenda voce dixit: Iuſto Dei iudicio accuſatus ſum. Et his dictis, rurſum in feretro depoſuit caput. Differtur itaque ſepultura in diem craſtinum: repetitiſque exequiis, iterùm Lectio ſupradicta eſt recitata; cùm ecce rurſum ille ingenti voce clamat: Iuſto Dei iudicio iudicatus ſum. Tum verò corripiuntur adſtantes omnes ſumma & incredibili admiratione, horrendumque ſpectaculum ſtupore afficit vniuerſos. Sed quia tamen necdum ea quæ hactenus dixerat, ſe iuſto Dei iudicio & accuſatum & iudicatum, apertam habebant damnationis eius ſignificationem, cùm poſſent & in bonam accipi partem, cunctis viſum eſt etiam in tertium diem eius protrahere ſepulturam. Quo illuceſcente, tota ferè ciuitas accurrit, tam inuſitatum & terribile iudicium Dei noſſe cupiens. Vbi cùm eodem modo iterarentur exequiarum ritus, & ad Lectionem, quam diximus, peruentum eſſet, tum rurſum grandi boatu proclamat:

Parcite funeribus, mihi nil prodeſſe valetis.
Heu infelicem! cur me genuere parentes?
Ah miſer æternos vado damnatus ad ignes.

Et quis ad eam vocem non totus à ſe diſcedat? Damnatum ille ſe iuſto Dei iudicio clamabat, qui ſic inter homines vixiſſe viſus erat, vt ab omnibus ſanctus putaretur. Et ille quidem, vt omni Eccleſiæ ſuffragio, & ipſa

Ordo Carthuſianorũ inſtituitur à B. Brunone Colonienſi.

Eius initium ex horrendo ſpectaculo.

O iudicia Dei abyſſus multa!

Damnatum ſe proclamat qui ab omnibus ſanctus habebatur.

ipſa quoque Eccleſiaſtica ſepultura indignus, in loco profano in ſterquilinio deinde ſepultus eſt. Fuit verò ſanè permultis efficax incitamentum ad vitam animumque corrigendum tam inauditum miraculum. Nam & ipſe venerabilis Bruno, cùm præſens adeſſet, territus & ſalubriter compunctus, mox accerſiuit ad ſe nonnullos ex magis familiaribus ſociis & diſcipulis, Magiſtrum videlicet Landuinum, qui poſt eum primus fuit Carthuſiæ præfectus ſiue Prior, duos Stephanos, Burgenſem & Dienſem, ambos Canonicos S. Rufi, Hugonem, quem dicebant Cappellanum, quòd ſolus inter eos ſacerdotio initiatus eſſet, duos laicos Andream & Guarinum, qui & ipſi huic ſpectaculo interfuerant: Et quis, inquit, amici mei, tam ſaxeo ſit pectore, quem tale exemplum ad agendam pœnitentiam non impellat? Vnicum tantùm ſupereſt remedium, vera pœnitentia, cùm Saluator dicat, Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimiliter peribitis. Itaque in mentem eis venit vir tum ſanctiſſimus beatus Hugo, Epiſcopus Gratianopolitanus: cogitant in eius diœceſi montes illos altiſſimos & loca deſerta, atque ea cauſa pœnitentiæ agendæ maximè opportuna eſſe: denique ad eum ſe conferunt. Porrò per idem tempus vidit S. Hugo Epiſcopus in ſomnis Deum in ea eremo, quæ Carthuſia dicebatur, ſuæ Maieſtati domum exædificantem, ſeptem quoque ſtellas colore rutilo in orbem diſpoſitas; cùm ecce paulò pòſt Bruno cum ſex ſociis aduenit, locum eremiticæ vitæ congruum humiliter ab eo petens. Et ille quidem beatus Antiſtes, poſtquam abundè probaſſet eorum conſtantiam, eis dedit eremum Carthuſiæ, exſtruens quoque eis ibi Eccleſiam & parua domicilia vel cellulas. Hæc prolixiùs verbotenus ex dicta hiſtoria, tum quia inprimis illuſtria, tum vt conſtet, nec tum quidem inter tot ſordes Imperatoris Henrici, & plurimorum ſchiſmaticorum ei fauentium, Deum Eccleſiam ſuam neglexiſſe.

S. Bruno & ſocij perculſi ſpectaculo, pœnitentiæ ſe tradunt.

Locus dictus Carthuſia, diuinitus deſignatus.

GODE-

GODEFRIDVS BARBATVS
FRATER PRÆCEDENTIS, XXIV. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis quadragintaquatuor.

De eo iſta ſcribit Molanus capite 55. Militiæ ſacræ: Per- 1096
empto Tornaci in armorum ludo anno 1096. Henrico Comite, ſucceſſit ei, filiabus fratris defuncti excluſis, eius frater Godefridus de Louanio dictus. Lipſius his verbis eum depingit, ſeu delineat potiùs: Henricus liberos mares non reliquit. Itaque venit in locum frater Godefridus, duplici cognomine, Barbatus, & Magnus. Illud habuit à voce, qua ſe obligauit barbam non ponere, donec Lotharingiæ, Ducatus diu debiti, compos eſſet. Alterum ab iſto ipſo manauit, quòd ea adiectione verè iam magnus eſſet; tum & animo ac virtute merebatur. Auctores habeo, qui tradant, quo tempore frater Henricus obiit, in Syria, nobili illa Godefridi expeditione, captiuum fuiſſe: eoque communi patriæ decreto matrem Adelam rebus præfectam, donec de filio certiora adferrentur. Ad quem liberandum reducendumque Oliuerius Leefdalius vir nobilis Bruxellâ miſſus, feliciter rem confecit, & optantibus ſuis Principem reſtituit. Statim redux Sophiam filiam Henrici Quarti Imp. vxorem accepit, atque ea ad Ducatũ Lotharingiæ gradum ſtruxit. Ita Lipſius, & quod ad captiuitatem Godefridi eiuſque liberationem ſpectat, adſtipulatur quoque Molanus dicto cap. 55. exprimens ipſum ſimul cum Henrico filio Imperatoris ſub Rege Armeniæ captiuum fuiſſe. Sed vt Lipſius tacet de Henrico filio Imperatoris capto, ſic quoque nullum Scriptorem eius æui inuenio (qui tamen plures ſunt) qui eo anno vel copias ipſas Chriſtianorum in Armenia fuiſſe tradant, vel tantæ rei, capti ſcilicet filij Imperatoris, vſquam meminerint; quin contrà plures eorum teſtantur, Chriſtianorum exercitum non ante annum milleſimum nonageſimum ſeptimum Aſiam eſſe ingreſſum. Qui tamen hæc de capto Godefrido defendere velit, credo poterit vtcumque, ex iis quæ habet Vrſpergenſis ad annum hunc nonageſimum ſextum. Baronius quoque hoc pacto ſupputat ad eumdem hunc annum nonageſimum ſextum: Hoc anno expeditio Occidentalium in Orientem, ſub

Cur Godefridus bis dictus Barbatus.

Diſcutiuntur deligentiùs quæ de eo vulgò traduntur.

Argumēta in vtramque partem.

diuerſis Ducibus, diuerſo tempore, diuerſis locis in procinctu poſita, Conſtantinopolim verſus iter arripuit; aliiq́ue ex ipſis qui primi fuere, ſub Gualtero Duce, octaua die menſis Martij, alij paulò pòſt ſub Petro Eremita profecti ſunt: Godefredus autem Bullonius Dux Lotharingiæ cum aliis Ducibus & Comitibus die 15. Auguſti, alij demum, vt Boamundus Comes Apuliæ, anno ſequenti. Sic ille. Sed ad res ipſas veniamus.
1096 Sigebertus ad eumdem annum iſta adſcribit: Occidentales populi dolentes loca ſancta Ieroſolymis à gentilibus profanari, & Turcos etiam terminos Chriſtianorum iam multa ex parte inuaſiſſe, innumetabiles, vna adſpiratione moti, & multis ſignis ſibi oſtenſis, alij ab aliis animati, Duces, Comites, potentes, nobiles ac ignobiles vndique concurrunt, ab Hiſpania, à Prouincia, ab Aquitania, à Britannia, à Scotia, ab Anglia, à Nortmannia, à Francia, à Lotharingia, à Burgundia, à Germania, à Langobardia, ab Apulia, & ab aliis Regnis, & virtute & ſigno ſanctæ Crucis ſignati & armati vltum ire parant iniurias Dei in hoſtes Chriſtiani nominis. Eminebant in hoc Dei hoſtico Dux Lotharingię Godefridus (hic eſt Bullonius, qui primos ſuos milites Antuerpiæ collegit, de quo plura anno ab hinc quarto) & fratres eius Euſtathius & Balduinus, Balduinus Comes Montenſis, Rotbertus Comes Flandrenſis, Stephanus Comes Bleſenſis, Hugo frater Regis Francorum, Rotbertus Comes Nortmanniæ, Raimundus Comes de S. Ægidij, Boiamundus Dux Apuliæ. Hæc Sigebertus; & pergit ad annum ſequen-
1097 tem 1097. Exercitus Dei aggreſſus terminos Paganorum, viriliter agit, primumq́ue eis bellum fuit ad pontem Pharphar fluminis 9. Kal. Martij, vbi multi Turcorum occiſi ſunt. Secundum eis fuit bellum apud Nicæam 3. Nonas Martij, in quo etiam Pagani victi ſunt. Capta ergo Nicæa, capta etiam Laodicea, cùm eſſent pluſquam trecenta millia armatorum in exercitu Chriſtianorum, tanta eis omnium rerum ſuppetebat copia, vt aries vno nummo, bos vix 12. nummis venderen-
1098 tur. Verùm anno proximo 1098. obſeſſa Antiochia, in tantum attenuati ſunt Chriſtiani, propter omnium rerum penuriam, vt in toto exercitu vix centum boni equi inuenirentur; & tamen, quamuis ex deſperatione rerũ multi ſe ſubtraxerint, multi etiam repatriauerint (Sigebertum produco, eius breuitate delectatus) nono tamen obſidionis menſe capta eſt Antiochia. Hinc Chriſtiani à Paganis verſa vice obſeſſi, tanta rurſum fame afflicti ſunt, vt vix ab humanis carnibus abſtinerent. Sed confortari à Domino per inuentam ipſius lanceam; à tempore Apoſtolorum non viſam, ipſa lancea eos præcedente, obſeſſi obſeſſoribus concurrerunt 4. Kal. Iulij, & hoc tertio bello victoriam adepti ſunt. Quartum bellum fuit eis in Romania Kalend. Iulij, & ibi Turci victi ſunt.

Occaſio expeditionis ſacræ ad recuperandã Terram ſanctam.

Principes primarij huius ſacri belli.

Capta à Chriſtianis Nicæa & Laodicea.

Item Antiochia.

Com-

GODEFRIDVS BARBATVS XXIV. BRAB. PRINC.

Digitized by Google

Chriſtiani ad interiora penetrant, non ſine maximis difficultatibus.

Commiſſa Antiochia Duci Baiamundo, Chriſtiani propter vitandum tædium & famem, & maximè propter diſcordias Principum, proficiſcuntur in Syriam; & expugnatis Marra & Barra vrbibus Saracenorum, & multis caſtellis, tanta ibi rurſum fame afflicti ſunt, vt corpora Saracenorũ iam fœtentia comedere compulſi ſunt. Sed anno ſequenti 1099.
1099 exercitus Dei, diuino monitu in interiora Syriæ profectus, larga Dei manu refocillatus eſt; quia ciues & caſtellani illius regionis Legatos cum multis donariis præmittebant, parati etiam oppida vel vrbes eis tradere. A quibus Chriſtiani ſecuritate accepta, & indicto vrbibus tributo, interim etiam multis eorum qui ſe ſubtraxerant, ad eos apud Tyrum recurrentibus, tandem perueniunt Ieruſalem; eaque obſeſſa, cùm laborarent præ victus, & maximè præ aquæ inopia, omnes ex communi decreto, nudis pedibus quotidie orando circuibant vrbem. Octauo ergo talis humiliationis die, obſidionis autem die 38. capta eſt Ieruſalem Idibus Iulij in 6. Feria: & in templo, & in porticu eius Chriſtiani cum Paganis quinto bello conferto, tanta in eis cæde debacchari ſunt, vt in ſanguine occiſorum equitarent vſque ad genua equorum. Cùm ordinarum eſſet, qui Ieruſalem deberent retinere, Principibus iam de repatriando agentibus, ecce Rex Saracenorum ad debellandos eos venit Aſcalonam, cum centum millibus equitum, & quadringentis millibus peditum. Quibus cùm occurriſſet exercitus Domini, in quo non plus quàm 5. millia equitum & 15. millia peditum erant, Deo pro ſeruis ſuis ad ſe clamantibus pugnante, & nube eos ab æſtu Solis defendente, Saraceni ſolo Chriſtianorum impetu territi, omnes proiectis armis fugerunt: & in hoc ſexto bello 4. Kal. Auguſti facto, cæſa ſunt centum millia Paganorum, in porta verò Aſcalonæ ſuffocati ſunt ad duo millia. At eorum qui in mari perierunt, & qui inter ſpineta conſumpti ſunt, numerus neſcitur. Duce Godefrido electo ad principandum remanentibus in Ieruſalem, ceteri Principes repatriant. Ita Sigebertus. Addo verba Molani in fine cap. 50. Vrbs capta eſt Idibus Iulij, eo die, vt legitur in epiſtola Ducum belli, quo primitiua Eccleſia inde abiecta fuit, cuiuſ; Feſtum de diſperſione celebratur. In ea epiſtola (pergit idem Auctor) Godefridus Dux non aliter ſe nominans, quàm gratia Dei ſancti ſepulchri Aduocatum; primus legitur, ponte ordinato, cum fratre ſuo Euſtathio vrbem ingreſſus. Quos continuò ſubſecuti ſunt Ludolphus & Guilhelmus vterini fratres, poſt quos Flandrenſium Comes & Nortmannorum Dux. Hæc ibi. De eius morte anno proximo 1100. iſta nimis
1100 breuiter Sigebertus: Godefridus Dux Lotharienſium, & Princeps Ieroſolymitanorum moritur. Balduinus frater eius in Principatu ei ſuccedit. Pleniùs Molanus, in hunc modum: Dum vlteriùs victor pergit verus Chriſti

Capiunt Chriſtiani Ieroſolymam.

Cæſa centum millia Paganorũ.

Godefridus Bullonius primus Ieroſolymam irrupit, inde ei a ſociis illa data.

Chriſti Confeſſor, centuplum accepturus, inrra primum annum Regni
ſui per validam ægritudinem viam vniuerſæ carnis eſt ingreſſus 15. Kal.
Auguſti anno 1100. cui in Regno Balduinus Comes Edeſſanus frarer
eius electione ſuffectus eſt. Er paulò ſuperiùs eodem capite præcipuas
laudes huius Godefridi commemorans; Hic, inquit, caſtrum ſuum Buil-
lon cum longè lateque diffuſo rerritorio, maiori gloria ſui quàm emen-
tis, mille trecenris marchis argenti puriſſimi, & rribus auri, diuendidit:
à quo rempore Leodienſis Epiſcopus ſe Dominum ac poſteà Ducem vo-
cauit Bullonienſem. Arque, vt D. Bernardi verbis, quibus ipſe in ex-
hortatione ad Ludouicum iuniorem vſus eſt, pleniùs dicam, tria am-
pliſſi na parrimonia, ſuum, fratris, & matris, partim oppignorauit, par-
tim diſtraxit, vt copias piorum pluſquam pro virili aleret. Ita Molanus
verbis Bernardi. Er pergir: Collegerat aurem oprimus Princeps in Anr-
werpienſi ſuo Marchionatu primirias huius ſacræ militiæ, adſcribens ei
duodecim primos viros in honorem XII. Apoſtolorum. Sed & Eccleſiam
D. Michaëlis multis donariis dirauir, commendans ſe & militiam dicto
Archangelo, Eccleſiæ Principi. Eadem de cauſa mulra S. Petro donauit
Affligemij in nouo Monaſterio, in finibus Comitarus Louanienſis. Hæc
Molanus. Addit Vrſpergenſis Scriptor eius temporis: Anre monrem
Caluariæ in veſtibulo Golgothanæ Eccleſiæ extar eius Mauſoleum la-
pide Pario conſtructum. Sed ad alia pergamus. Anno 1101. inquir Sige- 1101
bertus, Conradus filius Heinrici Imp. adhuc patri rebellis, in Iralia mori-
tur. Heinricus Imp. Heinricum Lemburgenſem aduerſanrem ſibi de-
bellat, & expugnatis eius caſtellis eum ad deditionem cogit. Sed poſteà
ei mulra ſumma grariam ſuam redimenti, eriam Ducatum Lotharingiæ
donat. Sic ille; ſed honorificenriùs de Cunrado Vrſpergenſis, quamuis &
ipſe alioqui plus ſaris Henrico addictus: Chunradus Rex nono anno,
poſtquam à patris Palatio diſceſſerat, à Regno rranſitorio ad ærernum
creditur Regnum migraſſe. Et ſubdir idem ad annum ſequenrem 1102. 1102
Imperator Henricus habiro cum Principibus colloquio Romam ſe pro-
fecturum, ac generale Concilium circa Februarij Kalend. inibi conuoca-
turum condixir, quarenus confirmaretur vniras, quæ ror annis ſciſſa per-
manſit. Conſtar tamen nec ipſum iuxta placirum veniſſe, nec nuntia di-
gnitati Apoſtolicæ ſubiectionem profirentia miſiſſe. Ira Vrſpergenſis.
Eodem anno (reſte Sigeberto) Roberto Flandrenſium Comite inquietan-
te vrbem Cameracum, Henricus Imp. contra eum proficiſcitur; & ali-
quibus eius caſtellis expugnatis, aſperitare inſtantis hiemis redire com-
pellitur. Er anno ſequenti 1103. idem Imp. ſedatis Saxonum motibus, pa- 1103
cem in quadriennium conſtituit. Legiæ quoque generali Conuentu ha-
bito, Rorbertus Comes Flandrenſis in gratiam eius recipitur. Hæc Sige-
bertus.

Catalogus virtutum eiuſdem Bullonij.

Conſcripſit militia ſacra primitias Antuerpia.

Imperator Limburgēſem debellat, mox iterum in gratiam recipit.

Corpus S. Odæ in Campinia è terra leuatur.

bertus. Atque eodem anno, teſte Ægidio Leodienſi, Obertus Epiſcopus
corpus S. Odæ virginis, quæ illuminata olim fuerat ad ſepulchrum
B. Lamberti, de terra leuauit, & in Eccleſia Rhadenſi in Campinia Bra-
bantica decenter collocauit. Fuit verò hæc virgo filia Regis Scotiæ. Ita il-
1104 le. Progreditur Sigebertus: Anno 1104. Ieroſolymitæ Accaron vrbem
1105 capiunt, & anno proximo innumerabilem Paganorum multitudinem
glorioſa victoria conterunt. Porrò eodem anno filius Imperatoris Hein-
rici à patre auerſus, quotquot potuit ab eo auertit, & ſub obtentu melio-
1106 randæ Reipublicæ & reſtaurandæ Eccleſiæ in eum inſurgit. Et anno ſe-

Filius contra patrem Imp. inſurgit, ſpecie reſtituendæ Reipublicæ.

quenti: Imperatore Henrico morante Leodij, filius eius Aquas-Grani
venit, & volens venire Leodium contra patrem ſuum, quinta Feria Do-
minicæ Cœnæ præmiſit ſuos præoccupare pontem apud Wiſatum, ne
quis ſibi venienti obſtaret; ſed militibus patris concurrentibus ad exoc-
cupandum pontem, milites filij à ponte repelluntur. Colonienſibus quo-
que fidem Imperatori ſeruantibus, at eorum Archiepiſcopo filium con-
tra patrem animante, Colonia obſeſſa oppugnatur, nec tamen expugna-

Moritur Henricus Imp. III & Rex Germanorũ IV. Leodij.

tur. Interim Henricus Imp. Leodij moritur, eique ſuccedit filius æqui-
uocus eius. Ita Sigebertus. Vrſpergenſis hîc admodum eſt prolixus. Do-
dechinus iſta habet: Imperator ante Natiuitatem Domini à filio capi-
tur. Heinricus Rex (filius) Natiuitatem Domini Mogontiæ celebrauit,
ibique Conuentum habuit de habenda pace. Communicato conſilio
Principum, patrem ſuæ curiæ præſentauit, qui pridie Kalend. Ianuarij
apud Ingelheim prædicto filio ſuo coram quibuſdam Principibus Re-
gnũ tradidit. Cometa ſtella viſa eſt. Henricus iunior Coloniam obſidet
ad iniuriam patris. Sed interim moritur pater apud Leodium conſtitu-

Dudum manet inſepultus Imp. quia anathemati innexus.

tus, & Spiram deportatus in quamdam deſertam eccleſiolam deponitur
inſepultus, pro eo quòd à tot & tantis Patribus tanto tempore perman-
ſiſſet excommunicatus. Verùm, vt de illo omnia loquar, erat valdè miſe-
ricors in eleëmoſynis pauperum; obſtinata tamen mente in excommu-
nicatione permanſit, quod omnia bonitatis eius opera obnubilat. Sic il-
le. Onuphrius ſcribit eum obiiſſe Leodij 7. Idus Auguſti. Hoc eodem
anno (narrante eodem Sigeberto) Henricus Dux Lemburgenſis, qui ab
Imperatore ad filium eius animo tranſiens, eum contra patrem ſuum
conſilio armauerat, & à filio ad patrem rediens partes filij debellauerat,
mortuo Imperatore, vt reum Maieſtatis ſe filio Regis dedidit, & ab eo
captus cuſtodiæ traditur; de qua tamen ipſe poſteà per induſtriam ſuam

Datur Ducatus Limburgenſis noſtro Godefrido.

euaſit. Ducatus eius datur Godefrido Comiti Louanienſi. Ita Sigebertus.
Et hîc inprimis nota, Godefridum noſtrum veriſimiliter potiùs fuiſſe
partium filij Catholici quàm patris ſchiſmatici. Deinde & nota belli-
1107 cam eius virtutem; nam ita ſubiicit idem Auctor: Anno 1107. Hein-
ricus

ricus Exdux affectans repetere Ducatum, occupat oppidum Aquas-Gra-
ni contra Godefridum Ducem. Sed hoc non ferens Dux Godefridus, op-
Godefridus Aquiſgranum armis ſibi aſſerit.
pidum Aquenſe violenter inrupit, oppidanos à fauore Heinrici exterruit,
aliquos Comites & multos potentes & nobiles cepit. Ipſe Heinricus cum
filijs ſuis vix fuga euaſit. Vxorem eius capere Dux indignum duxit. Co-
mites & honoratiores eorum quos ceperat, per conditionem ſub ſe mili-
tandi ſibi conciliatos, ad fidelitatem ſuam adduxit. Ita Sigebertus. Addit
Diuæus: Domum reuerſus, Louanij celebre Conciliũ Procerum indicit,
Barones Brabantiæ beneficia ſua ab eo recognoſcunt, ſolo reluctante Grimbergano
vbi Horniæ, Gasbecæ, ac Angiæ Barones beneficia ſua ab eo recognoue-
runt, eaq; præſtitêre ſacramenta, quæ priſtinis Lotharingiæ Ducibus da-
re ſoliti erant. Solus ex Bertoldorum clariſſima familia Arnoldus nouo
Duci obſiſtebat, omni obſequij genere denegato, opibus nimijs ac poten-
tiæ confiſus, cùm in ipſo Brabantiæ vmbilico Mechlinienſes, Grimber-
ganos, Tumoutanos, ac Ghelenſes poſſideret. Vnde effectũ, vt rebellem,
quoad viueret, ſub iugũ mittere nõ potuerit: quinimò ſemel ab eo cruen-
tiſſimè victus, omnem nobilitatis florem amiſit, & Brabantia multis in
locis vaſtata eſt. Sic ille. Sed cùm huius inteſtini belli apud Leodienſes vel
Flandrenſes Scriptores nec veſtigiũ vllum inueniam, credo cladem hanc
non omnino tantam fuiſſe. Interim anno 1108. Heinricus Imp. cõtra Ro- 1108
bertũ Flandrenſem vadit, & pacto pacis magis vtrimque ſimulato quàm
compoſito, pænè inefficax rediit. Et anno ſequenti idem Imperator cõtra 1109
Vngaros vadit, ſed ſimiliter facto pacto redit. Porrò anno 1110. Henricus 1110.
Rex cum ingenti exercitu in Italiam veniens, coronam Imperij ſuſceptu-
Henricus V. Germaniæ Rex & IV. Imp. tendit cum exercitu in Italiam.
rus, inſignem Legationẽ præmiſit ad Paſchalem Papam, qua ſe fidelem
filiumque profiteretur eſſe velle S. Petri; cùm interim nonnullas vrbes ei
reſiſtentes expugnans in Tuſciam venit, & Natale Domini Florentiæ ce-
lebrauit. Prolixè de his pro Catholicis Petrus Caſſinenſis, & pro ſchiſma-
ticis Vrſpergenſis. Petrus cap. 37. l. 4. ſui Chronici Caſſinenſis inter cetera
habet iſta verba: Erat autem hiems. Cumque in Tuſciam Henricus de-
ueniſſet, miſſis Romam nuntiis, inter illos & Petrum Leonis & ceteros
Pontificis nuntios in porticu S. Petri conuenit; vt Imperator die Corona-
Altercatio eius cum Romano Pontifice ſincerè narratur.
tionis ſuæ omne malè vſurpatum Eccleſiaſticũ ius per ſcriptum depone-
ret, cùm idipſum Papa de negotiis Regalibus faceret; dimitteret Eccleſias
liberas cum oblationibus & poſſeſſionibus ſuis, quę ad Regnum non per-
tinent, patrimonia poſſeſſioneſque B. Petri reſtitueret, ſicuti à Carolo,
Ludouico, Henrico, aliiſque Imperatoribus conceſſa ſunt libera; ſerua-
retque ea B. Petro pro iuribus. Sic ibi. Itaque his legibus anno 1111. pridie 1111
Idus Februarij Henricus ſolemniter Romam ingreſſus eſt, tentataque eſt
eo die Coronatio, omnibus in templo congregatis. Sed cùm Henricus
inueſtituras ſibi permitti vellet, & Paſchalis ſe cas concedere non poſſe

affirmaret, ortis tumultibus & pugnis inter Germanos & Romanos, Henricus Pontificem & plures Cardinales, multoſque alios captiuos abduxit, & apud caſtrum quoddam in Sabinis ſexaginta & vnum dies detinuit, donec Paſchalis fractus conaptiuorum precibus, ſcripto eidem Henrico conceſſit Epiſcopos & Abbates Regni ſui (canonicè tamen & abſque ſimonia electos) per annulum & virgam inueſtire; & vt electi, licet canonicè, non aliter, quàm præuia inueſtitura Regia, conſecrarentur; ſicque in Baſilica S. Petri tandem ipſa die Iduum Aprilis Henricus à Paſchali coronatus eſt. Sanè hæc per vim extorta eſſe, & ipſe Vrſpergenſis ſchiſmaticus fatetur, etſi ludens irreuerenter in S. Scriptura: Poſtremò (inquit) Pater Apoſtolicus cuſtoditus eſt vſque ad pacatam conſecrationem Imperatoris, in exemplum Patriarchæ Iacob dicentis ad Angelum: Non dimittam te niſi benedixeris mihi. De reuerſo verò in Germaniam Henrico hæc addit idem Vrſpergenſis: Menſe Auguſto anniuerſarium patris ſui Spiræ magnificè celebrauit. Nam toto quinquennio ſuſpenſa communio ſepulturæ & orationum, nunc tandem conceſſa erat. Sed ecce anno ſequenti 1112. eodem etiam Vrſpergenſi narrante, Domnus Apoſtolicus multas à Romana Eccleſia paſſus eſt iniurias, quòd Regem Henricum Priuilegio ſacrilego condonaſſet, atque inde in Concilio 15. Kal. Aprilis habito Lateranis, vltimo die Concilij, ne quis de fide ipſius dubitaret, dixit: Amplector omnem diuinam Scripturam, quatuor Vniuerſalia Concilia, & Decreta ſanctorum Patrum Romanorum Pontificum, & præcipuè Decreta Domni mei Papæ Gregorij VII. & b. m. Papæ Vrbani, in omnibus & per omnia. Quibus expletis, ſurrexit Gerardus Engoliſmenſis Epiſcopus Legatus in Aquitania, & communi conſenſu legit hanc ſcripturam: Priuilegium illud quòd non eſt Priuilegium (ſed verè debet dici Prauilegium pet violentiam Regis Heinrici extortum, nos omnes hoc in ſancto Concilio congregati, damnamus & irritum eſſe iudicamus, & omnino excommunicamus, quia in eo continetur quòd Electus canonicè à nemine conſecretur, niſi prius à Rege inueſtiatur, quod eſt contra Spiritum ſanctum, & Canonicam inſtitutionem. Et perlecta charta, acclamabant omnes, Amen, Amen. Et Archiepiſcopus Ioannes Patriarcha Venetus, Sennes Capuanus, & alij ferè centum Epiſcopi ſubſcripſerunt. Hæc Vrſpergenſis, etſi ſchiſmaticus. cuius ſchiſmatis aliqualem finem vide infrà anno 1122. Sed ad lætiora, ſi poſſumus, conuertamur.

Tandem coronatur Imperator.

1112 *Paſchalis Papa multa patitur à Romanis, ob Priuilegium conceſſum Imperatori.*

Reuocatur dictum Priuilegium, quaſi vi extortum.

1113 Anno 1113. ait Anſelmus Continuator Sigeberti, Balduinus Ieroſolymorum Rex vxorem ducit relictam Roge-
1114 ri Ducis Siciliæ. Et anno ſequenti 1114. Henricus Imperator Moguntiæ
1115 vxorem ducit filiam Heinrici Regis Anglorum. At verò anno 1115. Henricus Imperator, dum quidquid libet, licere putat, magnas Regni pæ-

nè

nè totius inimicitias comparauit. Etenim, quia ſuperioribus annis Albertum Cancellarium & alios quoſdam Regni Principes inſidioſè ceperat, & ſine audientia & iudicio, cuſtodiæ mancipauerat, alijs ſimilia timentibus ſuſpectus erat. Vnde etiam Fredericus Colonienſis Archiepiſcopus ab eo auerſus, totis viribus, adiutantibus Godefrido Lotharingiæ Duce, Henrico Exduce, & Frederico Arneſburgio, inſequitur eum & fautores eius, oppida & caſtella contra ſe poſita impugnat, & omnia ad eum pertinentia ferro & igni vaſtat. Hæc Anſelmus. Addit Diuæus: Henrico in Lotharingiam deſcendente, Colonia obſidium paſſa, capi non potuit. Itaque Imperator hiemis aduentu domum reuocatus, Tranſrhenanorum motu prohibitus eſt hoc bellum proſequi.

Plures contra Imperatorem arma ſumunt, inter alios etiam noſter Godefridus.

Hinc illud Anſelmi ad annum proximum: Henricus Imperator in Ita- 1116
liam ſecedit propter aſperos motus Regni, & maximè propter Marchiſæ Mathildis cognatæ ſuæ, quæ recèns obierat, hereditatem obtinendam. Anno 1117. menſe Ianuario, 3. Nonas ipſius, in aliquibus locis, ſed 1117
non vſquequaque, terræmotus accidit, adeò vt quarumdam vrbium partes cum Eccleſiis ſubruiſſe dicantur. Anno 1118. Balduinus Rex Ieru- 1118
ſalem moritur frater Godefridi; ſuccedit Balduinus filius Comitis de Reiteſta. Item Paſchalis Papa moritur, ſuccedente Ioanne Caietano, qui Gelaſium ſe nominauit; quo in Gallias tranſeunte, obnitente ſibi Henrico Imperatore, & ipſe Imperator ab Italia in Lotharingiam repatriat, & ſecundùm illud, Qui à multis timetur, neceſſe eſt, vt & ipſe multos timeat, coniuratos in ſe Regni Principes, modò minis, modò blanditijs, modò vi, modò ſatisfactione ad pacem inuitat. Hæc Anſelmus; & addit: Anno 1119. Gelaſius Papa Cluniaci moritur, & Domnus Guido Vien- 1119
nenſis in Papam eligitur, & Caliſtus nomine deſignatur. Hoc anno bellum Leodienſe Godefrido noſtro hac de cauſa ortum eſt. Narrabo verbis Ægidij Leodienſis: Antiſtite Oberto vniuerſæ carnis viam ingreſſo, conuenientibus in vnum fidelibus, de ſubſtituendo Paſtore diu inuicem contulere. Sed orta eſt magnæ diſſenſionis procella. Diſcordare ab inuicem Clerus & populus, nobilitas & vulgus; electionis tamen dies in communi præfigitur. Intereà Dux Louanij, alijque nobiliores Alexandrum Archidiaconum & Sacriſtam ſeorſum trahunt, & quia cum eo conſentirent, ageret ipſe gnauiter, aperiunt. Ille credens ſi quid deliquiſſet, eorum ope tutum fore, Henricum Imperatorem cum prædictis nobilibus adit, ac repræſentat, & ab illo ipſum baculum Pontificalem cum annulo accipit. Collecta ſubinde Rhemis Synodo Pontifex Calixtus adfuit, electumque Domnum Fredericum benedixit. Alexander in caſtello Hoyenſi erat, Ducis Godefridi, Comitiſque Lamberti ſibi promiſſum operiens aduentum. At Domnus Fredericus Epiſcopus & frater eius

Ingens terræmotus.

Imperator cùm à multis timeatur, ipſe quoque multos timet.

Contentio de Epiſcopatu Leodienſi.

Vni electo fauet Dux Godefridus, alteri Comes Namurcenſis.

 Comes

Comes Namurcenſis dederunt ſe murum pro domo Domini. Nam diſpoſitis neceſſariis Hoyum petunt. Incolæ verò vltrò fores aperientes obuiàm pergunt, ſe ſuaque omnia dedentes. At illi ingreſſi caſtellum expugnare ſunt aggreſſi, cùm intereà Dux Godefridus magno cum exercitu nuntiatur aduentare. Cui vt obſtrueretur tranſitus, concurrentes quidam ad pontem, in ſecuri & aſcia deiecerunt eum. Ita Ducis fruſtratus eſt aduentus. qui eodem die Comitatum Hoy ſuccendit, pars ſuorum noſtros ſequentes pontem tranſiit: ſed Comite viriliter reſiſtente, plures ſubmerſi fuerunt, reliqui verò cum ſuo Duce montem ſtatim reliquerunt. Ita Dux cum graui ira inefficax rediens, omnia municipia Epiſcopij & Comitatus Namurcenſis vaſtabat, omneſque fortes ſuos copulans agmini, Leodium in manu graui acceſſit. Reuerſus & ipſe Epiſcopus Fredericus vnà cum fratre ſuo, crebros & maximos eius æquipollentet expugnauit aſſultus, gratia Dei per omnia victor exiſtens. Ita Ægidius, nec diffitetur Diuæus, ſed obſcuriùs narrat. Anno eodem, Meiero teſte, Balduinus Flandriæ Comes ex vulnere in Nortmannia accepto Roſilariæ obiit 15. Kal. Iulias, poſtquam Carolum ſuum amitinum Danorum Regis filium ex aſſe inſtituiſſet heredem, ſepultus ad D. Bertini. Cùm Carolus inauguraretur, acerrimam habuit aduerſariam Clementiam Burgundam Balduini defuncti matrem. Nupſit ea, eodem atteſtante, anno ſequenti 1120. menſe Februario, Godefrido Duci Louanienſi; vnde & diſtinctiùs hoc modo legendum apud Diuæum: Menſe Februarij Clementia vidua Roberti Ieroſolymitani, Comitis Flandriæ, & ſoror Calliſti II. Pontificis, nupſit Duci; vnde etiam Dux fauore Calliſti Epiſcopatum Leodienſem vacantem morte Frederici faciliùs fratri Adalberoni Metenſi Canonico impetrauit. Ita Diuæus. Sed hoc non niſi poſt biennium contigit, vt idem indicat; & Anſelmus & alij eiuſdem temporis Scriptores atteſtantur. Ægidius etiam maius adſcribit elogium huic Adalberoni: Succeſſit, inquit, Domino Frederico Dominus Albeto, primicerius ex Clero S. Stephani Metenſis, frater Ducis Louanienſis Godefridi, vir ſummæ auctoritatis & innocentiæ, qui columbina ſimplicitate canonicè electus, ſubſtitutus eſt Præſul Leodienſis Eccleſiæ 57. Ad cuius ingreſſum quanta pax Eccleſiæ ſanctæ redierit, quomodo prædonum incurſus ceſſarint, ipſi quoque Principes timore perculſi (tamquam præſente leone cetera animalia) conquieuerint, videre iucundum fuit. Sic ille, de ſublato tributo mortuæ manus, & baſilicis noctu ab eo aditis nihil memorans; habent tamen eadem cum Diuæo etiam nonnulli Leodienſes.

Namurcenſis, capto Hoyo, præualet Godefrido.

1120

Godefridus ducit viduam Comitis Flandriæ uxorem.

Frater eius Albero eligitur Epiſcopus Leodienſis.

Multa eiuſdem Alberonis laudes.

1121 Anno ſequenti 1121. referente Diuæo, Henricus Rex Angliæ duxit Adelam filiam Ducis Godefridi; & adſtipulatur Meierus, vocans eam Adeliciam; Anſelmus tamen adſcribit anno præcedenti, appellatque Atheleidam;

dam;ea quomodo conciliari poſſint,ſæpè diximus. Anno 1122.facto vni- 1122
uerſali Conuentu apud vrbem Vangionum, quæ nunc Wormaria dici- *Tandē pax*
tur, (verba ſunt Vrſpergenſis,) ſicut longū,ita & incredibile memoratu *ſancitur*
eſt, quàm prudenti,quàm inſtanti,quamque per omnia ſollicito cuncto- *inter Pontificem &*
rum Procerum conſilio, pro pace & concordia per vnam vel ampliùs *Imperatorem.*
hebdomadam certatum ſit, donec ipſe,in cuius manu cor Regis eſt,om-
nem animoſitatem Auguſti, ſub Apoſtolicæ reuerentiæ obedientiam,
cauſa matris Eccleſiæ,etiam vltra ſpem plurimorum inflexit. Sed vtriuſ-
» que partis meliùs edocebunt ſubter annotata ſcripta: Ego Henricus Dei *Diploma*
» gratia Romanorum Imperator Aug. pro amore Dei & ſanctæ Romanæ *Henrici*
» Eccleſiæ, & Domni Papæ Caliſti, & pro remedio animæ meæ,dimitto *Imperatoris.*
» Deo & ſanctis eius Apoſtolis Petro & Paulo,ſanctę Catholicæ Eccleſiæ
» omnem inueſtituram per annulum & baculum, & cōcedo in omnibus
» Eccleſiis fieri electionem, & liberam conſecrationem. Poſſeſſiones &
» regalia B. Petri, quæ à principio huius diſcordiæ vſque ad hodiernam
» diem, ſiue tempore patris mei,ſiue etiam meo ablata ſunt,quæ habeo,ei-
» dem S.Romanæ Eccleſię reſtituo;quæ autem non habeo, vt reſtituantur,
» fideliter iuuabo. Poſſeſſiones etiam omnium aliarum Eccleſiarum &
» Principum, & aliorum tam Clericorum quàm laicorum,conſilio Prin-
» cipum & iuſtitia,quæ habeo,reddam;quæ non habeo,vt reddantur,fide-
» liter iuuabo: & do veram pacem Caliſto,S.Romanæ Eccleſiæ,& omni-
» bus qui in parte ipſius ſunt vel fuerunt; & in quibus S.Romana Eccleſia
» auxilium poſtulauerit, fideliter iuuabo. Deinde ſcriptum Caliſti: Ego *Diploma*
» Caliſtus ſeruus ſeruorum Dei, dilecto filio Henrico Dei gratia Roma- *Pontificis*
» norum Imp. Auguſto concedo electiones Epiſcoporum & Abbatum *Caliſti.*
» Teutonici Regni, qui ad Regnum pertinent, in præſentia tua fieri, abſ-
» que ſimonia, & aliqua violentia, vt ſi qua inter partes diſcordia emer-
» ſerit, Metropolitani & Prouincialium conſilio vel iudicio, ſaniori par-
» ti aſſenſum & auxilium præbeas; electus autem regalia per te recipiat,
» (exceptis omnibus, quæ ad Romanam Eccleſiam pertinere noſcun-
» tur) & quæ ex his iure tibi debet,faciat. Ex alijs verò partibus Impe-
» rij conſecratus infra ſex menſes regalia * per ſceptrum à te recipiat. **Nota, de*
» De quibus verò mihi querimoniam feceris, ſecundùm officij mei de- *ſceptro:*
» bitum, auxilium meum præſtabo. Do tibi veram pacem, & omnibus *ſcilicet non amplius*
» qui in parte tua ſunt vel fuerunt tempore huius diſcordiæ. Data anno *per baculum Epi-*
» milleſimo centeſimo vigeſimo ſecundo, 9. Kal. Octobris. Et pergit *ſcopalem &*
idem Vrſpergenſis: Huiuſmodi ſcripta atque reſcripta propter infinitæ *annulum.*
multitudinis conuentum, loco campeſtri iuxta Rhenum lecta,ſunt data
& accepta; poſtquam multimodas laudes rerum gubernatori redditas,
celebratis à Domino Oſtienſi diuinis Sacramentis (inter quæ Dom-

num Imperatorem cum pacis oſculo ſanctaque communione pleniſſimè reconciliauit)diſceſſum eſt ab omnibus cum lætitia infinita. Ita Vrſpergenſis; refertque ea ſcripta iiſdem quoque verbis Anſelmus in ſuo Chronico: quæ vtinam, ſicut diligenter ſcripta, ita & diligenter deinde fuiſſent ſeruata. Eodem hoc anno poſt Paſcha cùm Imp. Henricus Leodij eſſet, querela apud eum facta de inſolentiis cuiuſdam Gotuini, caſtrum eius, quod Mons-falconis dicitur, adnitente ſibi Godefrido Duce, obſidet, capit, incendit, & deſtruit. Ita Anſelmus (Diuæus vocat Falcoburgum.) Pergit Anſelmus: Anno 1123. Balduinus Ieroſolymorum Rex à Saracenis capitur. Et anno ſequenti 1124. Canonici Andouerpenſes à Godefrido Bullonio Duce Lotharingiæ, & Marchione Andouerpenſi fundati, Nortberto & ſociis eius templum S. Michaëlis cedunt, & inde ad ædem beatæ Mariæ Virginis migrant. Ita Anſelmus. Sed nos de eo mox pleniùs, vbi & alia loca pia tempore huius Godefridi erecta recenſebimus. Anno 1125. Henricus Imp. Leodij Paſcha celebrat, inde Aquas contendens, morbo dracunculi, qui ſibi erat natiuus, moleſtari cœpit. Deinde Neumaium venit, poſteà quaſi Pentecoſten celebraturus Vltraiectum. Sed cùm per dies languor ingraueſceret, tandem Feria quinta in Pentecoſte vitam cum Regno amiſit. Hæc Anſelmus. Apud Stadenſem hoc additur: Et in Spira iuxta patrem Henricum, auum Henricum, & proauum Conradum ſepelitur. Vnde adhuc hodie ſupra quatuor eorum tumbas gradatim inuenies ſcriptum:

Falcoburgum ab Imperatore deſtruitur innitente Godefrido.

1123

1124

Canonici Antuerpienſes cedunt templum S. Michaëlis ſancto Norberto & ſociis.

1125

Moritur Henricus V. Germanorum Rex & IV. Imperator.

Filius hic, pater hic, auus hic, proauus iacet iſthic.

Succeſſit Lotharius electus, teſte Onuphrio, Idibus Septembris. Sequitur

1126 annus 1126. quo (vt Anſelmus ait) exercitus Dei bis cōgreſſus eſt cum Saracenis. In primo prælio de Paganis ceciderunt duo millia quingenti, de Chriſtianis ſolummodò 15. in ſecundo autē non incruentam victoriam habuerunt Chriſtiani; ſed quamuis plurima pars eorum perierit, tamen auxilio Dei reuigorati abſque numero hoſtes contriuerunt & vicerunt.

1127 Anno ſequenti, quidam Flandrenſium Proceres Dominum ſuum Carolum Comitem Morinorum Brugis in templo S. Donatiani Pſalmos canentem iugulant. Actum Kal. Martij. Comitatus Morinorum à Ludouico Rege Francorum datur Guilielmo filio Roberti Comitis Northmanniæ, fratris Guilielmi Regis Anglorum. Pluribus de his Meierus, ad annum tamen præcedentem (ſcilicet exeuntem more Gallico non ante Paſcha) inter cetera hoc habet: Nortmannum, etſi à Flandrorum Comitum ſtemmate Mathildem Balduini Pij filiam auiam habuiſſet paternam, tamen Arnulphus Danus, & Theodoricus Elſatius, Balduinuſque Montenſis ſanguinis propinquitate antecedebant. Sed Nortmanno, qui Ioannam Reginæ ſororem duxerat in matrimonium, hoc fauoris

B. Carolus Comes Flādrorum in templo iugulatur.

Cauſa longiſſimi poſtea in Flandria belli.

fauoris conciliabat. Hæc ſcilicet cauſa diuturni in Flandria belli. Anno 1128. Domnus Adelbero Epiſcopus Leodicenſium obiit in Circum- 1128
ciſione Domini, ſepultuſque eſt in Eccleſia S. Ægidij, in qua Canonicos regulares poſuerat, & multa bona rribuerat. Sic Ægidius. Et eodem anno, teſte Anſelmo, orta ſeditione inter Guilielmum Comitem & Morinos (Flandros intelligit) annitentibus Equitio & Daniele Maioribus Flandriæ, accerſitur Theodoricus filius Theodorici Ducis Alſatiæ, nepos Roberti Comitis Flandriæ ex ſorore Gertrude. Sed dum Godefridus Dux Louanienſis Guilielmo Comiti auxiliaretur, congreſſio facta eſt vtriuſque exercitus ante caſtellum quod dicitur Aloſt. Ibi Guilielmus Comes quemdam militem aggrediens monomachia, in dextro brachio lanceatur, & ſubrepente dracunculo, quinto die moritur. Comitatus Theodorico datur à Rege Francorum Ludouico, quia cognatus eius erat ex matertera Gertrude. Sic Anſelmus. *Godefridus Dux auxiliatur in Flandria Normanno contra Elſatium.*

Diuæus hoc modo: Duci Godefrido Aloſtanos vrgenti coniunctus Guilielmus, Theodoricum Aloſti obſedit: quem, cùm erupiſſet, ad Appolam victum vſque ad oppidi portas inſecutus, à ciue Aloſtano baliſta ictus interiit. Theodoricus verò Aloſto egreſſus, omnem mox Flandriam obedientem fecit, Gothfredo Duce ſibi conciliato. *Caſo Normanno, deuincit ſibi eum Elſatius.* Anno ſequenti, qui eſt Chriſti 1129. 1129
prælium apud Duratium inter Alexandrum Leodicenſem Epiſcopum & Godefridum Louanienſem Comitem (verba ſunt Anſelmi) in quo tanta ſtrages fuit, vt peditum vtrimque octingenti & 24. numero inſimul oppetierint. Actum 7. Idus Auguſti. Sic ille. Paulò pleniùs Ægidius: Eo tempore multi aduerſus Eccleſiam calcaneum erexerunt. Non defuerunt tamen periclitanti Eccleſiæ ſanctæ patrocinia B. Lamberti. Nam Alexander Epiſcopus contra Louanienſem Ducem pugnaturus, orationũ munitus clypeis, triduano indicto ieiunio, in congreſſu impat innumerabilem ſub mœnibus Durachij fugauit & prorriuit exercitum, capto Ducis vexillo, dicto Gallicè Standart, opere plumario, à Regina Angliæ ei miſſo, quod faſtu ſuperbiæ quadriga boum ferebat. Summa eorum qui ibi mortui ſunt, fuit peditum vtrimque nongentorum & 24. exceptis his qui fugientes vulnerati incertis horis & diebus ſunt mortui. Actum 7. Idus Auguſti. Hæc ille. *Bellum Godefridi contra Leodienſes.* *Victoria penes Leodienſes.*

Verùm magno conſtitiſſe Leodienſibus hanc victoriam, ſatis indicat verſiculus iſte inter alios ab eodem poſitos: Louanienſis Dux vix campo ceſſit Godefridus. Cauſam belli his verbis perſtringit Diuæus: Alexander Epiſcopus Aduocatiam Trudonenſis oppidi, quæ veteri iure Duraſſi Comitum erat, pulſo *Giſberto* Comite, occupauit: qui commotus hac iniuria, alias Leodienſis Eccleſiæ opes inuaſit. Exinde controuerſiâ vſque ad apertum bellum progreſsâ, vtrimque vicinos Principes concitarunt. Sic ille. Anno 1130. 1130 *Cauſa iſtius belli.*

Honorius Papa moritur, Romanæ Eccleſiæ pax interpolatur, altercantibus duobus de Sede Apoſtolica. Gregorius, qui Innocentius dictus eſt, veritus potentiam Petri Leonis, tandem apud S. Ægidium appulit,
1131 & fauore omnium Francorum celebratur. Et anno ſequenti multo comitatu Epiſcoporum & Abbatum 11. Kalend. Aprilis Leodium venit.
Pontifex & Imperator Leody colloquuntur. Ibi à Lothario Rege honoratur; tota ciuitas in obſequio feruet; Dominica in medio Quadrageſimæ ad S. Lamberti Miſſam celebrat, Regem & Reginam coronat, coniugatos Presbyteros excommunicat. Hæc ibi.
1132 Anno 1132. Florentius Niger, frater Theodorici Hollandiæ Comitis, ad venationem pergens in Alſtede ad muros Vltraiectinos ab Hermanno Comite de Cuyck trucidatus eſt. Ita Heda. Et eodem anno Lotharius, collectis viribus, Romam iter parat cum Innocentio Papa; ſed vario rerum euentu multas difficultates in eundo patitur. Ac demum anno ſequenti 1133. veterem Romam ingreſſus, Innocentium
1133 Papam in patriarchio Lateranẽſi relocat, & ab ipſo in Imperatorem benedicitur. Sed Romanos à diſſidio nequiens reuocare, diſſimulato negotio, inefficax rediit. Hæc Anſelmus; & ſubiungit ad annum ſe-
1134 quentem 1134. Kalendis Octobris: Intempeſtæ noctis ſilentio, motus magnus factus eſt in mari, ita vt littora ſua præteriret, & tamen in ſe
Magna maris inundatio. iterùm reſideret. Sequenti verò nocte, primo crepuſculo cum omni impetu terminos egrediens, omnia circumquaque, id eſt villas, caſtella, eccleſias ita peſſumdedit, vt tres Comitatus, id eſt, Walecras, & Wales,
*Bebant an Beuelãt? & * Brebant, cum homine & pecore penitus exterminaret. Sequens an-
1135 nus (loquitur Diuæus) morte Henrici Anglorum Regis, qui gener Du-
1136 cis noſtri fuerat, eminuit. Proximò anno Gothfredus Dux Præmonſtra-
Parcum cœnobium iuxta Louanium à Godefrido extruitur. tenſium cœnobium fundauit prope Louanij muros in venaticis ſeptis, (Parcũ appellat.) Anno proximo Alexander Epiſcopus Leodienſis ſimoniæ cauſam, accuſantibus ſuis, dicere coactus in Synodo Piſana mœrore defecit pridie Nonas Iulij, Adalberone filio Comitis Gelriæ ſuffecto.
1137 Subſequens annus (pergit idem Diuæus) Lotharium Imperatorem ſuſ-
1138 tulit, cui Cunradum Sueuiæ Ducem Principes ſubrogarunt. Et ecce an-
1139 nus 1139. Brabantis funeſtus, Gothfredum quoque Ducem 8. Kal. Fe-
Moritur Dux Godefridus, ſepultus Affligemy. bruarij maximo omnium luctu hac luce ſubtraxit, virum fortitudine, religione, ac omnigena virtute conſpicuum. Teſtantur ſanè religionem Parcenſe, Bigardenſe, S. Michaëlis, Frigidimontis cœnobia ab eo condita: Trudonenſe verò & Affliginienſe beneficiis aucta. Porrò corpore eius Affliginij depoſito, Gothfredus maior filiorum eius Ducatum adiit. Sic Diuæus. Sed nũc de Monaſteriis ab eo vel eius tempore ſtructis exactiùs tractemus. Anno huius ſæculi decimo quinto, teſte Anſelmo, Tanchelinus hæreticus, qui Andouerpiam, Walacram, & circumiacentes inſu-

las

las, & maritima loca in partibus illis multis hæreſibus infecerat, occiditur. Factum id, cùm pulſus tandem à Godefrido noſtro nauigio fugit. Habet hoc Molanus. Docuerat is, ſacri Ordinis miniſtros nihil eſſe, Corporis & Sanguinis Chriſti perceptionem ſumentibus ad ſalutem non prodeſſe. Veſtibus deauratis incedens, conuiuiorum apparatibus ſuos dementauerat, in reſiſtentes ſæuierat, nec poterat Antuerpiæ impoſtura dudum extirpari, etiamſi duodecim Clericorum congregatio ab Epiſcopo Cameracenſi in ſubſidium ſacerdotis, qui & turpiter viuebat, & ſolus erat in Eccleſia S. Michaëlis, inſtituta eſſet. Quare tandem Clerici & charitate & euidenti neceſſitate cogente, S. Nortberto & Fratribus eius per manum Epiſcopi hanc Eccleſiam cum quibuſdam reditibus dederunt, & Clerici in eodem oppido aliam ſibi Eccleſiam conſtituerunt. Tunc (ait Robertus ad annum 1124.) audientes verbum Fratrum, & videntes opera, nonnulli compuncti, Corpus Dominicum, quod vel in ciſtis vel foraminibus per decem aut quindecim aut eo ampliùs annos abdiderant, reportabant. Colligo itaque, Fratres hanc meſſem ingreſſos anno illo vigeſimo quarto; attamen eos Patrem ſeu Abbatem non accepiſſe niſi triennio pòſt, cùm Nortbertus factus fuiſſet Magdeburgenſis Archiepiſcopus, ex Vitæ eius cap. 46. diſco. Atque huic congregationi etiam quædam adiecit hic Godefridus Dux, vt docent eius loci monimenta. Sub eodem quoque Godefrido cœpit Vlierbecum iuxta Louanium Ordinis S. Benedicti ſub annum 1125. perfectum demum anno 1163. Hinc Cœnobium Virginum eiuſdem Ordinis in colle iuxta Cortenberge anno 1129. Et eodem anno Parcum iuxta Louanium Ordinis Præmonſtratenſis, Godefrido Duce locum feris ſilueſtribus animi cauſa alendis deſtinatum in meliores vſus conuertente, conſentientibus filiis Godefrido & Henrico, approbanteque Alexandro Leodienſi Epiſcopo. Poſteà ſub annum 1132. etiam Grimberganum eidem Ordini aſſociatum eſt, cùm priùs fuiſſet Canonicorum regularium anno 1110. à Wilhelmo Berthoutio inſtitutum. Sequitur Auerbodienſe eiuſdem candidi Ordinis Præmonſtratenſium circiter annum 1133. erectum. Literæ confirmationis extant Tom. II. Rerum Leodienſium recèns editarum; vnæ Arnoldi Comitis Loſſenſis fundatoris, datæ anno 1134. aliæ Innocentij Papæ idem confirmantis anno 1139. Hinc celebre illud Tongerloënſe item Ord. Præmonſtratenſis ſub annum 1134. Fundator primus fuit vir plebeius (ſic ſcriptum inuenio) ſed opibus pollens, nomine Giſlebertus, qui ſe ſuaque vniuerſa Deo tradens, ibidem Religioſus Conuerſus (vt vocant) factus eſt. Poſteà à variis dotatum, tandem à Ioanne II. Brabantiæ Duce anno 1297. in clientelam ſuſceptum eſt. Hæ tres iam poſtremò nominatæ Abbatiæ, Parcenſis, Auerbodienſis, & Tongerloënſis, ex Abbatia S. Michaëlis

Tanchelinus ſceleſtus hæreſiarcha Antuerpiæ.

Initia Cœnobij S. Michaëlis Antuerpiæ.

Plura etiam alia Cœnobia in Brabantia tempore huius Godefridi erecta.

Imprimis quinque Cœnobia Ordinis S. Nortberti.

Ex S. Michaële ad tria Cœnobia primi Fratres miſsi, ad vnum ex Floreſſia.

chaëlis Antuerpienſis primos Fratres acceperunt; ſicut etiam anno 1133. cœnobium Heileſemenſe à Floreſſienſi, quod primum omnium in Belgio ſub annum 1122. cœpit, vt eſt Vitæ S. Nortberti cap. 21. Et eodem anno cum Heileſemenſi inſtitutum eſt quoque Monaſterium magnum Bigardienſe prope Bruxellas.

GODEFRIDVS II.

FILIVS PRÆCEDENTIS, XXV. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis tribus.

Sororum huius Godefridi illuſtres nuptiæ.

HVIVS Principatum orditur Diuæus his verbis: Corpore ſuperioris Godefridi Affliginij depoſito, Gothfredus maior filiorum eius Ducatum adiit; quem cum Henrico, Aleyda, Ida, alioque Affliginienſi Monacho ex filia Henrici Quarti Regis Germanorum & Tertij Imperatoris extulerat. Aleidam Rex Anglorum, Idam Cliuiæ Comes vxores habuerunt. Initio verò ſequentis anni Henricus
1140 frater noui Ducis viuis exceſſit; cuius viduam Laurentiam, Theodoricus pater Flandriæ Comes Irano Balduini Craſſi Comitis Aloſtenſis filio iunxit. Ita Diuæus: quæ poſteriora totidem ferè verbis ad eumdem quoque annum notat Meierus; verùm vtrùm Henricus alius fuerit ab Affliginienſi Monacho, quod vult Diuæus, dubito. Nam hæc habet diligens horum ſcrutator Dn. Molanus cap. 56. Militiæ ſacræ: Godefridus de Louanio moriens duos reliquit filios, ſed qui mox eum moriendo ſecuti ſunt. Legitur enim in antiquiſſimo Codice Parcenſis Eccleſiæ: Anno MCXL. obiit Godefridus Dux magnus. Anno MCXLI. obiit Henricus Comes filius eius. Anno MCXLII. obiit Godefridus Dux iunior frater Comitis H. Obiit autem Henricus Comes Cõuerſus Monaſterij Affligemenſis. Cui etiam bona quædam contulit, vt declarat ſubſequens charta: In nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Notum ſit omnibus ” tam præſentibus quàm futuris, quòd ego Henricus filius Ducis Gode- ” fridi Ducis Lotharingiæ & Comitis Louanij, òb declinandas miſeran- ” das & ærumnoſas huius ſæculi procellas, ad Monaſterium Affligemen- ” ſe quaſi portum ſalutis confugi; vbi Deo & ſanctis Apoſtolis eius Petro ” & Paulo

Conandũ, ſi poſsint Diuæus & Meierus Molano conciliari.

Donatio facta Eccleſiæ Affligemenſi ab Henrico fratre huius Godefridi.

GODEFRIDVS II. XXV. BRAB. PRINCEPS.

& Paulo ſub præſentia domini Petri Abbatis, & totius Congregationis, „
adſtantibus hominibus meis, meipſum in Monachum offerens, allo- „
dium quod apud Sichne, & Rode iuxta Werde, ex patre meo me liberè „
contingebat, & commune cum fratre meo Duce Godefrido patris mei „
ſucceſſore poſſidebam in aquis & paſcuis, in campis & ſiluis, & in om- „
nibus ad ius noſtrum pertinentibus, pro anima patris mei, & matris „
meæ, & Clariſiæ ſororis noſtræ, & pro meipſo, & pro prædicto fratre, „
meo Duce Godefrido, & ſororibus meis Aleide Regina Angliæ, & Ida „
Comitiſſa, & pro omnibus parentibus & amicis in eleemoſyna tradidi. „
Hæc apud Molanum dicto loco. Et conſonant quæ ſunt in Auctario Gemblacenſi, edito à Miræo noſtro ex MS. Lipſiano his verbis: Heinricus Comes, filius Ducis Godefridi ſuperiore anno defuncti, militiæ cingulo depoſito, Affligemenſis Monachus factus, cæleſtis militiæ ſignaculum accepit, & citò vocatus à Deo migrauit. Sic ibi. Sed ad res ipſius Godefridi Ducis veniamus. De iis ſic idem Auctarium ad annum eum-

Henricus ille fit Monachus.

1140 dem 1140. Henricus Comes Lemburgenſis, dolens ſe priuatum honore Ducatus quem pater ſuus habuerat, Godefrido Duci rebellis erat, contiguos ſibi poſſeſſionum eius reditus inuadebat, & ſicubi præualebat, nulli amicorum eius parcebat. Ita ibi. Quod ne quis puret de patre dictum, his verbis idem Auctor anno præcedenti & patris mortem & filij ingreſſum conſignat: Godefridus, inquit, Louanienſis Dux Lotharienſium, magnum patriæ ſuæ decus, vir ſuo tempore, & tempori & honori (nota) ſciens ſe decenter conformare, moritur, & Affligemenſis templi ſepultura honoratur. Conradus Tertius Rex huius nominis, Godefridum filium Godefridi Ducis facit paterni honoris ſucceſſorem, ea maximè pro cauſa, quia ſuæ coniugis ſororem ei dederat vxorem. Hæc Auctor; qui proſequens anno proximo verba à nobis paulò antè prolata, de Henrico Limburgenſi rebelli iſta ſubnectit: Godefridus Dux grauiter ferens inſolentiam eius, oppidum S. Trudonis cum multo equitum peditumque exercitu obſedit, ciues ad deditionem coëgit, obſides promiſſæ ſibi fidelitatis accepit. Deinde cum eodem exercitu progreſſus, & Aquas-Grani oppidum ingreſſus, cum multo potentatu per biduum in ſede iudiciaria reſedit, exactiones quas Ducem Lotharingiæ exigere debebat, exegit, oppidanos ſuæ fidelitati aſtrinxit, & ne Heinrici Comitis fautores eſſent, oſtentatione potentiæ ſuæ deterruit. Ita Auctarium illud. Diuæus inſuper hoc: Adactis ciuibus vt ſecum arma caperent, Limburgenſem, obiectis copiis reditum impedientem profligauit, & victor in Brabantiam rediit; vbi victoriæ lætitia, nato ei filio, adaucta eſt, quem ſuo nomine appellari iuſſit. Sic ille. ſed eum potiùs natum eſſe anno ſequenti, vel etiam fortè 1142. ineunte, ſequentia, ni fallor, ſuadebunt.

Godefridus noſter patitur ſibi infeſtum Exducem Limburgenſem.

Habet vxorem ſororem vxoris Imperatoris.

Aquiſgranum occupat, & Limburgenſem profligat.

Nam

Nam & quod Diuæus ſcribit, eo anno quo natus eſt infans, mel Louanij pluiſſe, clarè ponitur in eodem Auctario, vt videbimus, biennio ſerius. Porrò anno ſequenti 1141. Adelbero huius nominis II. Leodicenſium Epiſcopus (verba ſunt eiuſdem Auctarij Gemblacenſis) dolens 1141
fraudulenta inuaſione Comitis Raginoldi iam per 7. annos violenter teneri caſtrum Bullonium, quod cum omnibus appendiciis ſuis Otbertus Epiſcopus multa ſumma argenti acquiſierat Epiſcopio Leodienſi, inſpecta opportunitate caſtrum obſedit cum multa equitum peditumque multitudine: plus tamen de diuina quàm de humano confidens auxilio, corpus B. Lamberti ad locum obſidionis iuſſit deferri, ſic ſperans quod inchoauerat, proſperari & accelerari. Nec fruſtratus eſt ſpe ſua. In paucis enim diebus caſtrum recepit cum Dei & S. Lamberti auxilio, quod multo tempore, multorum labore nimio vix longa reddidiſſet obſidio. Quanta ibi contigerint, quanta etiā nunc contingant ad corpus B. Lamberti miraculorum inſignia, quia non eſt huius operis, prudentioribus relinquimus æſtimanda, vel ſi eis placuerit, deſcribenda. Hæc Auctor ille: nec quidquam tangit vſpiam de bello Godefridi noſtri cum Grimberganis; quod tamen Chronicum vulgare, & alij quidam faciunt tam cruentum. Diuæus his verbis commemorat poſt victoriam de Limburgenſi: Ceterùm Bertoldos rurſum cornua efferentes impari fortuna Godefridus tentauit: victores enim hoſtes omnia recuperarūt, quæ Barbatus Dux ademerat: nec feliciorem annum proximum Brabantini habuēre; Gothfredus enim Dux, cùm bellū Bertoldus rurſum moliretur, Idibus Iunij fatis conceſſit. Hæc ille, bellum hoc primum anno eius ſæculi quadrageſimo primo geſtum eſſe ſatis indicans; etſi vitioſus in margine ſit numerus. Nàm Godefridum defunctum eſſe anno quadrageſimo ſecundo, mox liquebit. Hiſtoria vulgatis (vt eam Latio donauit Grammaius) iſta habet, à Godefrido patre ad hunc filium tranſiens: Poſtrema Godefridi Ducis (patris) in Grimberganos expeditio ceſſit proſperè; vici enim aliquot in poteſtatem redacti, & Aſſea expugnata, cuius Dominus Grimberganarum partium acerrimus erat propugnator. Nec quidquam Godefridi Primi æuo ampliùs geſtum, cui inter mortales vltimus annus fuit 1139. dies 8. Kal. Februarij (intellige, exiens annus ille more Gallico non ante Paſcha; alioqui 1140. vt vidimus:) quo moriente (pergit idem Auctor) induciæ cum Bertoldis fuerunt; quibus exſpirantibus iterùm nouum bellum gliſcere. Exultare Godefridus Secundus Dux victoria recēns contra Limburgenſes parta, Bertoldos flocci pendere, Grimbergæ obſidium magnis viribus moliri. Nec latuēre hæc Bertoldum: pretioſiſſima igitur quæque agri Grimbergani, iuſſu eius, partim Grimbergam, partim Mechliniam comportata; qua Duci

Victoria S. Lamberti ad Bullonium.

Bellum Grimberganum vt à Diuæo narratur.

Idem bellum pluribus explicatur.

Parat Godefridus obſidere Grimbergam.

T tranſ-

tranſeundum erat, foſſæ aliaque id genus impedimenta obiecta. Nam oppido exire,& cum Duce manum conſerere cum exiguo copiarũ, quod *Diſceditur vtrimque ſine prælio; agri tantum vaſtati.* ad manum erat, Bredanus diſſuadebat. Godefridus itaque Dux in Grimberganos profectus, Strombecam inter & Grimbergam conſederat, ratus Bertoldum, qua erat ferocia, illicò ad prælium deſcenſurum. Verùm Bertoldus (vt diximus) Bredani conſilio munitiſſimo loco ſe continebat. Duci itaque diſcedendum fuit, & Bruxellam reducendæ copiæ. Mox Bertoldus, in agrum Bruxellenſem facto impetu, omnia ſibi à Barbato adempta recuperauit; atque adeò inter infauſti belli tumultus Ducem fata

1142 occuparunt anno 1142. Hæc ibi. Mortem eius Gemblacenſe Auctarium *Moritur Dux Godefridus, Louanij ſepultus.* his annotat verbis: Anno 1142. Godefridus Iunior II. Dux Lotharingiæ, tertiò anno ſui Ducatus immatura morte præripitur, hepatica paſſione conſumptus; Louanij in templo tumulatur. Succedit filius eius æquiuocus, primum adhuc agens ætatis annum. Et paulò ſuperiùs ad eumdem annum: In vicinia Louanienſi mel ſtillauit de cælo in modũ roris; quod verum mel fuiſſe, probauerunt multi viſu, guſtu, & contrectatione. Hæc Auctor ille. Sub hoc Principe anno 1140. Iettenſe Monaſterium, quod *Diligemiũ cœnobium fundatum.* Diligemium hodie nuncupant, vno à Bruxella milliario in pago Iette fundatur, Fratribus Truncinio euocatis, & Wolrelmo primo Abbate cõſtituto. Hæc Miræus ex Balduino Niniuenſi Chronologo. Accidit & hoc memoria inprimis dignum anno 1141. Tiburtini non longè ab vrbe Roma poſiti, occaſione ſchiſmatis de quo ſuprà dictum eſt, haud parère *Rebellant Itali Papæ Innocentio.* Romano Pontifici aſſueti, per pacem redigi in obedientiam indignantes, reſiſtere Innocentio Pontifici ſunt auſi. Qua contumelia ſe affici Romani videntes, dum eorum clandeſtinas parerentur iugiter incurſiones, ad ſubiugandos illos omne ſtudium impendere ſunt aggreſſi: ſed ab ijs turpiter in fugam verſi, adeò impatienter hanc ignominiam tulerũt, vt licet poſteà ijdem Tiburtini armis ſpiritualibus & temporalibus Innocentij cedentes, deditionem fecerint; tamen Romani volentes vt eos Pontifex per obſides & ſacramentum ad duriſſima ſubeunda cogeret, nempe, vt ruptis muris omnes prouinciã cederent; cùm ipſe immani eorũ petitioni annuere nollet, ſeditione mota in Capitolio conuenientes, antiquam *Antiquam formam Reipubl. Romani reſtituere conantur.* Vrbis dignitatem reſtaurare propoſuerunt, ordinemque Senatorum, qui iam per multa tempora ceſſauerat, conſtituerunt, ac rurſum cum Tiburtinis bellum innouarunt, fruſtrà conante Innocentio eos tum minis tum blanditiis à cœptis reuocare. Narrat hæc Otto Friſingenſis huius ſæculi Scriptor; cuius item relatione conſtat, peſtilentem illam auram rebellionis inſufflaſſe Romanis Arnaldum de Brixia nouum hæreſiarcham, dum iactaret laicorum eſſe omnia temporalia, & à Clericis iniuſtiſſimè detineri.

GODE-

GODEFRIDVS III. IN CVNIS
FILIVS PRÆCEDENTIS,
XXVI. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis quadragintaquatuor.

Res huius Principis in hunc modum auſpicatur Diuæus: Repentino Ducis Godefridi ſuperioris interitu quantum Reſpublica detrimenti acceperit, mox apparuit: 1142
Bertoldi enim, quorum impetus nec ab eo nec à patre eius refrænari potuerat, morte eius omnem animum Brabantinis concidiſſe rati, cœptum antè bellum acriùs proſequuntur, & Bruxellenſium finibus quaſſaris, Villeuordiam pagum arcemq́ue, cum alia vicina Netelaria captas exuſtaſq́ue euertunt. Barones intereà Brabantiæ, miſſis ad Cunradum Imperatorem (qui Gothfredo puero auunculus erat) Ducatum nouello Duci confirmari impetrarunt.

Grimberganus Villeuordiam & vicinam Netelariam euertit.

Quare celebri Ordinum Conuentu Louanij indicto, creatis Duci tutoribus Diſthemij, Birbachi, ac Weſemaliæ Baronibus, & Domino à Wemmela, omnes ſacramenta fecêre: ibidem de repellendis Bertoldis conſultatum. Miſſi qui à Theodorico Flandriæ Comite opem peterent: ijs aduenientibus in hoſtem iuêre; à quo victi, cæſis auxiliaribus, Comitem ſecundò adire compulſi, duriorem eum inuenêre: ſuorum etiam priori clade motus, nouum in Flandria militem colligi vetuit, niſi hac lege, vt adultus Dux ſe beneficiarium eius profiteretur. Quod cùm facturum tutores iureiurando cauerent, è præſenti neceſſitate ijs, ita vti voluerat Comes, promiſſis, maxima nobilitatis Flandriæ pars in Brabantiam profecta eſt: nec minori diligentia Bertoldi ſuæ partis Principes concitabant, mediâ etiam Franciâ militem elicientes. Iis tamen ſeriùs mouentibus, Brabanti, pararis ad expeditionem neceſſariis, Bruxellâ mouent. Arx erat Grimbergæ, binis ab vrbe milliaribus, contra impetũ hoſtilem fortiùs munita: vnde Viluordiam vicinamq́ue regionem Bertoldi depopulari ſolebant. Hanc, omnibus in itinere protritis, adorti, primo impetu captam, obtruncatis cuſtodibus, cum Cœnobio exuſſere. Inde Mechliniam procedentes, eadem clade afflictis circumvicinis villis, cùm oppido obſidionem appararent, Bertoldoscum omnibus auxiliis Grimbergam veniſſe, & arcem multò quàm antè munitiorem reſtaurare cog-

Pugnant Brabantini cum Grimbergano infeliciter.

Altera pugna in qua Grimberga eſt exuſta, multiq́ obtruncati.

T 2 noue-

Inſtruitur tertia pugna, miſſo caduceatore.

nouerunt. Quare, relicta Mechlinia, Grimbergam reuerſi, in hoſtium conſpectu caſtra locarunt. Vbi cùm de ſumma rei diutiùs deliberatum eſſet, tandem caduceatorem in hoſtium caſtra mitti placuit. Huic in mandatis datum, vt omnium nomine hoſti edicat, ſi poſitis armis, Ducis ipſorumque arbitrio ſe cauſamque ſuam committat, ipſos omnem daturos operam, vt controuerſia ſine vllo ſuo incommodo finiatur. Quòd ſi omni ſano conſilio, omni clientis officio, omni denique humanitate reiectis, in rebellione perſiſtat (prolixus ſum verbis Diuæi) paratos ſe iam de ſumma rei prælio contendere: quo ſi vinci eum contingat, nihil aliud quàm crudeliſſimam ſed iuſtam pœnam expectandam. Hæc monentem vix ſine iniuria caſtris excedere iuſſere. Eo itaque ad ſuos reuerſo, cùm nec minitando nec blandiendo pacati quidquam ab hoſtibus eliceretur; Barones, ad quos ſumma rei pertinebat, altera luce omnes ad prælium paratos eſſe iuſſerunt. Miſſus tum conſilio Gaſebecani Baronis Bruxellam Arnoldus à Craienheymio Eques,

Infās Dux in cunis ad caſtra adducitur.

infantem Ducem matris vbetibus abſtractum attulit: quo viſo, immane, quantum aucti ſint animis milites; præter innatam virtutem, etiam miſeratione infantis ad fortiter agendum concitati, quem ex Duce captiuum facturi forent, ſi ignaui operam nauarent. Altera porrò die, quæ prælio deſtinata erat, vtrimque Rectores militem caſtris eduxêre: Dux noſter in cunis ante aciei principia ſalici appenſus eſt, vagitu ſuo victoriæ auctor futurus. Pari dein ferocia vtrique alteros petiuêre. Pugnatum eo die tanta vtrimque cæde, vt maiorem nullus anteà factam meminerit: neutris tamen cedentibus, ſuperuentu noctis, à prælio deſtitêre.

Biduo pugnatur dubio Marte.

Simili pænè euentu poſtera die certamen repetitum. Tertia porrò luce, ex deſperata vincendi moriendíve pertinacia, magis accenſis animorum odiis, ſummo furore in prælium ruunt; nec vſque ad meridiem, vter vinceret, diſcerni potuit. Tum verò Bertoldici, cæſis ſuorum primis, Brabantinorum vndique inferentium pondere confracti, in fugam ſe coniecere; & inſecuti pari ferocitate victores, nullum cædium finem

1143 faciunt, ea crudelitate, vt colorem Senna fluuius ex interemptorum ſanguine mutauerit.

Demum vincunt Brabanti, etſi non ſine magna ſuorum clade.

Nec incruenta fuit noſtris ea victoria, nempe deſideratis Baronibus Diſthemij, Rochellariæ, Weſemaliæ, Birbachi, Leſdaliæ, Rauiſij, Traſignij & Horniæ. Hoſtium verò pænè omnes Duces cæſi, Gerardus cognomento Barba draconis, Arnoldus filius ſenioris Bertoldi, & hi Domini ſeu Domicelli, Capellæ, Ittræ, Scoudebroukæ & Barleghemij; Henricus ab Oye-brugga, Ioannes & Sigerus filij Ioannis Domini Bredæ; Comes Vizzonij in Biturigibus Galliæ, Dominus de Coucy Picardus; Domini de Iſelſtein & Arcle Hollandi; Dominus Brouchorſij Geltus. Arnoldus verò ſenior cum Waltero filio

captus

GODEFRIDVS III. IN CVNIS, XXVI. BRAB.PRINC.

captus, poſt ſextam hebdomadam dolore vulnerum confectus eſt; Walterus poſt quadriennium certis legibus, vt dicemus, cuſtodia dimiſſus eſt. Poſt hanc victoriam Brabanti, euerſa Grimbergæ arce, auxiliis dimiſſis, domum quiſque ſuam conceſſere. Hucuſque Diuæus locutus. Nec cuiquam mirum videatur de infante in cunis aciei præfixo. Certè id olim, teſte Iuſtino, etiam fecerunt Macedones contra Illyricos pugnaturi. Bellica narratio vulgaris, à Grammaio, vt diximus, conuerſa, etiam duplo prolixior eſt; ſed nobis hæc Diuæi prolixa ſatis atque etiam ſufficiens viſa eſt. Ponit autem Vulgaris primos belli congreſſus ad 8. Kalend. Iulij, poſtremos verò ad 18. Kalend. Septembris, anni 1144. A quo tempore cùm ibidem dicantur fluxiſſe anni quatuor cùm poſteà Cæſar & Francus in bellum ſacrum nomina dederunt, euincitur bellum hoc finitum anno præcedenti, ſcilicet quadrageſimotertio, vt mox ex anno ſuſcepti belli ſacri patebit. Ad eumdem an. 1143.

Euertitur arx Grimbergana, non tamen omnino, vt ad an. 1159 liquebit.

1143 itidem Auctarium Gemblacenſe hoc habet: Conradus Rex conceſſit filio Godefridi Ducis iunioris adhuc puerulo, quidquid beneficij vel honoris anteceſſores eius habuerunt de manu Imperatoris. Sic ibi. Aliquamdiu hæſitaui de tota hac narratione Grimbergenſi, quòd Scriptor Gemblacenſis eius temporis, & ipſe Brabantus, ne meminiſſet quidem: ſed poſteà exemit ſcrupulum illũ Scriptor Affligemenſis, quem producemus ad annum 1159. Intereà anno 1144. eodem Gemblacenſi teſtante,

Feuda certa Godefrido ab Imperatore confirmantur.

1144 Fulco I V. Rex Ieroſolymitarum quintodecimo anno Regni ſui vita deceſſit, & Balduinus filius ei ſucceſſit. Et anno ſequenti ciuitas Edeſſa,

1145 quæ & Rohaiz dicitur, multo tempore à Chriſtianis poſſeſſa, per negligentiam Chriſtianorum & inſidias Paganorum capitur, omneſque qui in ea inuenti ſunt perfectæ ætatis Chriſtiani trucidantur; adoleſcentes vtriuſque ſexus per diuerſas Paganorum prouincias in ſeruos & ancillas

Edeſſa à Paganis capitur, omnibus Chriſtianis crudeliter trucidatis.

1146 venumdantur. Vnde anno proximo, qui eſt Chriſti 1146. Occidentales Chriſtiani dolentes de tanta clade, iuſtoque dolore commoti, vno animo pariq́ue conſenſu ad debellandos eos proficiſci deliberant. In tantum autem erant omnes prompti & alacres ad hanc profectionem, vt & Conradus Rex Teutoniæ, & Ludouicus Rex Franciæ, Religioſorum virorum, & præcipuè Bernardi Abbatis Claræuallenſis monitis animati, & ipſi prompto animo ad hanc expeditionem ſeſe accingerent. Sic ibi. Tunc, eodem quoque D. Bernardo agente, Walterus Bertoldus, de quo ſuprà, carcere liberatus, dato fratre obſide, ad idem bellum ſacrum Imperatori ſe iunxit. Pergit idem Auctor: Hinc ergo anno 1147.

Ad ſecundum bellum ſacrũ ſe accingunt Imperator & Franciæ Rex.

1147 Conradus Rex Heinricum filium ſuum Aquis-Grani in Regem ſublimauit, ne poſt deceſſum ſuum Regnum abſq; Principe remaneret. Pars Chriſtiani exercitus Ieruſalẽ nauigiô petens, Oliſiponem vrbem Hiſpaniæ,

niæ, virtute Dei Saracenis pulſis, cepit, & Chriſtianis reddidit. Cõradus
Imp. cum 50. & ampliùs millibus militũ, & innumerabili manu peditũ,
tranſito mari, quod Brachium S. Georgij dicunt, tum dolo Græcorum,
tum incurſione Turcorum, tum penuria famis, penè totum exercitum
amiſit. Et eodem anno Monachi duodecim cum Laurentio Abbate, & *Aedificatur Monaſteriũ Villarienſe.*
quinq; Conuerſis à B. Bernardo ex Clara-Valle in Brabãriam miſſi Vil-
larienſe Monaſterium ædificarunt. Anno proximo 1148. Conradus &
Ludouicus Reges, qui ſuperiore anno cum infinito exercitu fuerãt trans 1148
mare vt Paganos debellarent, nihil proſperè fecerunt; ſed tantis exercitus
eorum attritus eſt infortuniis, tum fame, tum mortalitate, tum ferro ho-
ſtium, vt de tot millibus tam copioſæ multitudinis vix pauci repatria-
uerint. Eodem anno Alnæ ad Sabim fluuiũ Monachi item Ciſtercien- *Item Monaſterium Alnenſe.*
ſes per beatum Bernardum collocantur, petente Heinrico Epiſcopo Leo-
dienſi. Sic Gemblacenſis, & finit. Sed non niſi ſequenti anno Conra-
dum & Ludouicum reuerſos, tum alij, tum Continuator Affliginienſis
Monachus his verbis docet: Anno, inquit, 1149. Imperator Conradus & 1149
Rex Franciæ Ludouicus ſine vllo effectu procinctum ſoluunt, & ab iti-
nere Ieroſolymorum reuertuntur, numquam audita tanta infelicitate
tanti exercitus. Ita ille. Annos duos tranſilio. Anno 1152. teſte eodem 1152
Affligemenſi, Conradus Imp. diem vltimum clauſit; cui ſucceſſit Fre- *Moritur Conradus Imp. ſuccedente ſibi Frederico.*
dericus conſobrinus eius. Et eodem anno in Eccleſia S. Nicolai, quæ
conſtructa eſt in oppido Bruſellenſi, Deus per beatam Virginem ope-
ratus eſt tanta miracula, quòd à temporibus Apoſtolorum adeò magna
& frequentia in tam breui tempore nuſquam ſint audita. Dum enim
conſenſu Abbatis Affligemenſis & conſilio Fratrum, feretrum in ho-
nore S. Mariæ auro & argento operiendum, ab Eccleſia Wauetenſi
cum ceteris Reliquiis, quæ in eadem continentur, fuiſſet allatum, & in
Eccleſia S. Nicolai decenter locatum, ſtatim operante diuina virtute, *Bruxellæ in Eccleſia S. Nicolai innumera fiunt miracula.*
per merita glorioſæ Virginis cæci viſum, ſurdi auditum, claudi greſſum
recipiunt, & tot infirmi variis languoribus oppreſſi à Paſchali hebdo-
mada, vſque in diem Natiuitatis S. Ioannis, ſanitatem optatam conſe-
cuti ſunt, vt ſi Fratres ſupradictæ Eccleſiæ hæc per ſingula ſtili officio fi-
delium memoriæ commendaſſent, non paruum volumen poſteris pro-
futurum conſcripſiſſent. Hæc ibi. Annus 1153. magnorum virorum in- 1153
ſignitur funeribus. Deceſſit Põtifex Romanus Eugenius, deceſſit & eius *Moritur S. Bernardus relinquens ea die in Clara-Valle animas Deo ſeruientes 770.*
inſtructor diuus Bernardus Claræ-Vallis clariſſimus Abbas 12. Kalend.
Septembris, relinquens ea die (verba ſunt hiſtoriæ Vitæ eius) inhabi-
tantes in Clara-Valle animas Domino ſeruientes ſeptingentas ſeptua-
ginta. Anno 1154. Anaſtaſius Papa ex hac vita deceſſit; ſucceſſit ei Adria- 1154
nus, antea Nicolaus dictus, Epiſcopus Albanenſis. Anno 1155. Godefri- 1155

dus iunior Dux Lotharingiæ, (teſte Affligemenſi) Margaritam filiam Heinrici Comitis Lemburgenſis in coniugio ſortitus eſt: per quod tandem rebus omnibus pace compoſitis, contentio longo tempore protracta, ea conditione finita eſt, vt Godefridus confirmatum ſibi Ducatum ſine vlla contradictione, nec non Aduocatiam S. Trudonis, & caſtellum Rode obtineat, atque omnium quæ poſſidet idem Comes, poſt deceſſum eius, medietatem accipiens, hereditario iure ſucceſſor fiat. Ita ille. Diuæus nominat Rodam Aquiſgrani vicinam arcem. Rurſum tranſeo annos tres, tamquam parum aut nihil inſtituto noſtro adferentes. Ad

Godefridus noſter inter cetera obtinet etiam Aduocatiã S. Trudonis.

1159 annum 1159. hæc notat idem Affligemenſis: Bellum grauiſſimum ortum erat ante annos circiter 20. inter Ducem Louanienſem Godefridum iuniorem, & Walterum cognomento Bertoldum. Puer quidem Godefridus adhuc in cunis iacebat, turba autem ſeditioſorum vtriuſque partis pacem turbabat. Vnde magnum malum proceſſit, & quaſi quoddam contagium terram vtriuſque inuaſit. Agricolæ enim bonis ſuis ſpoliati, miſeri & exules de finibus ſuis ſunt egreſſi, terra deſerta habitatoribus inculta remanſit. Erat cernere miſeriam, incendia, homicidia, rerum omnium deprædationes violenter fieri ferè per annos 20. donec hoc anno, bello quarto Grimbergenſis

Bellum Grimberganũ quartum & vltimum.

Vrbs antiquarnit, multos dominata per annos;

caſtrumq; magnũ & famoſum, quod humana virtute vix poterat, iuſto Dei iudicio combuſtum, & ad ſolum vſq; dirutum eſt. Accidit hoc in feſto S. Remigij. Itaq; omni auxilio deſtitutus, à Comite Flandriæ derelictus, cui ſoli innitebatur, cum Duce, ſeròtamen, in pacem rediit. Hæc ille Scriptor huius temporis. Diuæus (cuius confuſi ſunt hîc annorũ numeri) iſta addit: Circa idem ferè tempus Godefridus noſter profectus in Flandriam, multa Comiti Theodorico obtulit, vt ſacramentum à tutoribus initio Principatus, neceſſitate vrgente, extortũ remitteret: quod cùm nullis ab eo precibus euinceret, fertur euaginatum enſem Comiti tradidiſſe, dixiſſeque, Ceruicem ſibi præcidi potiùs cupere, quàm nobiliſſimum Ducatum Comitis beneficio poſſidere; delectatumq; ea conſtantia Comitem, terra Teneramundana (quæ eatenus iuris Brabantici fuerat) contentum fuiſſe. Mox Godefridus Waltero ac Gerardo ignouit filiis Walteri Bertoldi (de quo ſuperiùs) iiſque bona paterna reddidit; ea tamen lege regioni Grimberganæ impoſita, vt minor natu iure primogenituræ in feudis frueretur: qua ratione Walterus Mechliniæ dominium à fratre Gerardo, is verò Grimbergam à Duce beneficium recognouit. Sic ille, nihil tamen adferens, quomodo illi ſic domiti ſint. Vulgaris illa à Grammaio conuerſa belli Grimbergani Hiſtoria, ſic item frigidè concludit: Interiecto aliquot annorum ſpatio poſt patris mortem

Heroicum factum noſtri Godefridi.

Apud Grimberganos minor natu gaudet iure primogenituræ.

tem Dux noſter filios in gratiam recepit. Ferunt Fredericum Barbaroſſam Imperatorem, vt captis precator adeſſet, Louanium veniſſe. Ita ille. Miror, dictos Auctores non meminiſſe quarti iſtius belli Grimbergani, quod initio huius anni ex Scriptore eius ſæculi iam ſtabiliuimus. Nec minùs mirum mihi, Annales Flandricos nullam vſpiam mentionem facere eorum quæ hîc Diuæus inter Godefridum & Flandriæ Comitem acta deſcribit. Meminit quidem partis alicuius Meierus ad annum huius ſæculi quadrageſimum, ſed prorſus in vnum commiſcens diuerſiſſimas res geſtas ampliùs octodecim annorum. Anno proximo, qui eſt 1160
Chriſti 1160. (loquitur Diuæus) Henricus cognomento Leo, Dux Saxoniæ, Vandalis veteri ſede expulſis, miſſis in inferiorem Germaniam Adolfo Comite Holſatiæ ac Henrico Scatenſi, nouas Brabantinorum, Flandrorum, ac Hollandorum colonias in Vandaliam ac Vagriam deduxit: & anno ſequenti Louanium muris circumdari cœpiſſe in ſcriptis 1161
Colonia noua ex Brabantia & vicinis locis in Vandaliam ducta.
codicibus reperio. Hæc Diuæus. Anno 1162. Imperator Fredericus, teſte 1162
Affligemenſi, à Rege Francorum inuitatus, vt ſublato ſchiſmate, Romanæ Eccleſiæ pax firma redderetur, Concilium in territorio Veſuntionum in Dola villa ſuper Saonam fluuium in Decollationem S. Ioânis Baptiſtæ conuocauit; ſed Rege Franciæ ab Imperatore auerſo, quique ſine effectu in ſua redierunt. Hæc ille. Cauſam iniquam Frederici his verbis aperit Neubrigêſis, Scriptor eius temporis Anglus: Poterat ſanè ſciſſura illa citò reſarciri, poterat multitudini paucitas cedere atque vniri, niſi Fredericus Imp. veteri odio Rolandi Alexandrum non ferens, partem Octauianam tuendam fouendamque ſuſcepiſſet. Sic ille. Etenim electus traditur Alexander à XXII. Cardinalibus, tribus tantùm ſuffragantibus Octauiano. Hoc tantùm adfertur pro Frederico, quòd Alexander non voluerit ſubmittere cauſam ſuam Concilio ab Imperatore Papiæ indicto; quare & ibi Octauianus Papa declaratus eſt, & alij deinde duo poſt eum per annos octodecim.

Diſcutitur cauſa ſchiſmatis à Frederico Imp. conflati.

Anno 1163. corpora trium Magorum à Rai- 1163
naldo Colonienſi Electo, de Eccleſia quadam ciuitati Mediolanenſi contigua (Mediolano anno præcedenti à Frederico Imp. capto) tranſlata ſunt, & cum magno gaudio & exultatione totius prouinciæ ciuitati Colonienſi illata, & in Eccleſia S. Petri repoſita ſunt. Hæc Scriptor Affligemenſis; & ſubdit: Quòd ſi quis vult ſcire quomodo de partibus ſuis tranſlata ſunt Conſtantinopolim, & de Conſtantinopoli Mediolanum, id in Eccleſia S. Petri Colonienſis inueniet. Et ſic finit ſuum Auctarium.

Corpora SS. Trium Magorum transferuntur Coloniam.

Anno 1164. annotante Meiero, cùm ſchiſma per id tempus grauiter Ec- 1164
cleſiaſticam perturbaret quietem, Henricus Anglorum Rex fretus conditione temporis, non veritus eſt Eccleſiaſticæ libertati manus iniicere, conatus profanæ ditioni omne ſubiicere Sacerdotium. Sic ille. Et ſubdit

1165 ad annum ſequentem : Philippus Comes cum Matthæo fratre & Gode-
Godefridus auxiliatur Flandri contra Hollandos.
frido Comite Louanienſi, inſtructa mularum nauium claſſe, mouet in
Florentium Comitem Hollandiæ,qui per id tempus terra mariq́ue Flan-
dris incommodabat. Ceſſit hæc expeditio Flandris perquam proſperè.
Enimuerò Florentius, qui tantam ſibi vim militum piratarumq́ue con-
flauerat, vt totius maris imperium obtinere videretur, circumuentus vn-
dique à noſtris, deſperata ſpe reſiſtendi, ſine vllo propè certamine ſe
Florentius Comes Hollandiæ à Flandro capitur.
ſuoſq́ue Philippo Principi dedidit. Adductus Brugas,atque in Cœnobio
diui Donatiani diligenti cura ſeruatus; de piratis nonnullis ſumptum
ſupplicium. Sic ille. & prolixè ſecundo anno pôſt,de liberatione eiuſdem
Florentij. Et ſubſcribit pro parte Chronicum Hollandicum,vt nunc ha-
betur,itemq́ue Heda. Quin ita etiam notat Continuator Aquicinctenſis
ad eumdem annum his verbis: Philippus Comes Flandriæ,& Matthæus
frater eius Comes Boloniæ,& Godefridus Dux Louanienſis,cum ſeptem
ferè millibus nauium expeditionem mouent aduerſus Comitem Hol-
landiæ; quem in deditionem venientem cum ſuis Comes Flandriæ diu-
** Nodus haud exiguus in hiſtoria Hollandica.*
riùs tenuit in captiuitate. Hæc ille. Interim examinet Lector quid ſibi
velit* Ioannes Beka Hiſtoricus Vltraiectinus,qui ſcripſit ante annos tre-
centos, dum huius belli non videtur meminiſſe, quin potiùs narret his
ipſis annis alias huius Florentij Comitis Hollandiæ Friſicas expeditio-
1166 nes. Anno 1166. iuxta Diuæum,Hugo Angiæ Dominus, iniuria à Bal-
duino Hannoniæ Comite affectus, arcem in oppido ſuo ædificauit, &
Regulus Angienſis ab Hãnonio deficit ad Brabantũ.
Gothfredo Duci fœdere ſociatus, & repentè Hannonio hoſtis effectus,
ope Brabantinorum, ipſe poſteriq́ue eius multo tempore Hannoniam
infeſtarunt. Ita Diuæus. Meierus his verbis narrat: Sub idem tempus
Hugo Angienſis cum filiis Goſſuino, Engelberto, Sigero & Bonifacio
arcem apud Angiam exædificauit, profeſſus ſe primùm beneficiarium
Balduini Comitis Hanoniæ; ſed paulò pôſt, relicta Hanonij amicitia,
fœdus icit cum Comite Louanienſi, eaq́ue ex noua arce, ipſe poſteri-
taſq́ue eius,iunctis ſibi Brachbantis, perdiu Hanonienſes infeſtauerunt.
Anno 1167. teſte Aquicinctenſi, Fredericus Imp. Italienſes leuibus prœliis
1167 fundit; illi autem pro libertate patriæ ſuæ tuenda ſatis animati, de omni-
bus pænè Italiæ ciuitatibus, quæ inter Alpes & Romam conſiſtunt, in
vnum conuenientes, ciuitatem Mediolanenſem egregiè munitam reædi-
1168 ficant. Anno 1168. obiit Theodoricus Flandriæ Comes, cuius hoc Epita-
phiũ in templo Watinenſi legitur: Hîc iacet ſepultus Dominus Theodo-
En firmum documentũ ſacri Sanguinis Brugis.
ricus de Elſatia, Comes Flandriæ: qui quatuor vicibus Terrãm ſanctã vi-
ſitauit; & inde regrediens, Sanguinem Domini noſtri Ieſu Chriſti ſecũ de-
tulit, & villæ Brugenſi tradidit; & poſtquã Flandriam annis quadraginta
ſtrenuè rexerat, apud Grauelingos obiit anno Domini M. C. LXVIII. An-

no

no 1169. Fredericus Imp. ad cōprimendos Italienſes ire diſponens, Henricum filium ſuum adhuc puerum in Regem ſublimat Aquis. Et anno 1169
ſequenti Thomas Archiepiſcopus Cantuarienſis ab Henrico Angliæ 1170
Rege, ſeptenni exilio iniuriatus, tandem ipſius Regis permiſſu ante Natale Domini ad ſuam ſedem reuertitur; ſed non multò pòſt die 5. Natiuitatis Domini in maiori Eccleſia à ſatellitibus præfati Regis capite mutilato, effuſoque cerebro coronatur à Domino; ad cuius ſepulchrum mira & inaudita fiunt miracula. Hæc Aquicinctenſis. Eodem anno, referente Diuæo, Gothfredus noſter ab Henrico Luceburgi ac Namurci, Balduino quoque Hannoniæ Comitibus prælio ad Hagam Carniriam victus eſt, amiſſis duobus virorum millibus. Sic ille. Meierus paulò pleniùs: Per eos dies Balduinus Hanonienſis Margaritæ Elſatienſis maritus, valida ex Flandria Hannoniaque Henrico Namurcenſi, eidem Luceburgenſi auunculo ſuo adduxit auxilia contra Godefridum Comitem Louanienſem, iuris neſcio quid in Namurcum depoſcentem. Ad Hagam Carniriam collata ſigna, victus fugatuſque Louanienſis duo ampliùs amiſit virorum millia. Deſiderati ex hac parte equites omnino quinque, cum peditibus paulò ampliùs centum. Ita Meierus. Diuæus iſta ſubiicit: Sequenti anno Alexander Epiſcopus 1171
Leodienſis in Italica expeditione Imp. Frederici interiit: cui Rudolphus ſuffectus, filius Lotharingiæ Ducis. Gothfredus Dux à Namurci Comite, ope Flandrorum rurſum victus. Hæc ille. Mirum quid velit, niſi forte hoc notet quod anno proximo ex Meiero proferemus. Interim hoc anno oppignorauit idem Gothfredus beneficium Ducatus ſui, quod ſitum eſt in villa Harſtallij (ſic loquitur Diploma quod extat in Rebus Leodienſibus) Radulpho Leodienſi Epiſcopo pro trecentis marchis in manu Frederici Imp. Sed Diploma ſignatum eſt 3. Kal. Octobris. Suſpicor Diuæum hoc voluiſſe quod notat Meierus ad annum ſequentem 1172. his verbis: Balduinus Hanonienſis ex Flandria & Hannonia, 1172
Henrico Namurcenſi auunculo ſuo portauit auxilia contra Henricum Comitem Limburgenſem, fines Namurcenſium grauiter infeſtantem. Arcem Herlonenſem obſedit; ſed decimo obſidionis die Limburgius videns ſe longè imparem, pacem exorauit. Anno 1173. (narrante Aqui- 1173
cinctenſi) contra Heinricum Angliæ Regem (occiſorem S. Thomæ Cantuarienſis) coniuratione vxoris & filiorum eius, quorumdam etiam Optimatum eius exorta, filij eius ad Ludouicum Regem Francorum contra patrem auxilium petentes confugiunt. Rex verò Francorum aſſumpto ſecum Philippo Comite Flandrenſi, in Normanniam expeditionem ducit: caſtrum quoddam cum magna difficultate cepit: ſed his qui in arce eiuſdem caſtri erant, viriliter repugnantibus, eam capere

S. Thomas Cantuarienſis Martyr inſignibus fulget miraculis.

Godefridus noſter infeliciter pugnat contra Comitem Namurcenſem.

Oppignorat Godefridus Herſtallum Epiſcopo Leodienſi trecentis marchis

Rex Angliæ occiſor S. Thomæ à filiis & Rege Francorum bello petitur.

non potuit. Rex itaque relicta obſidione, pænè inefficax rediit. Et an-
1174 no proximo Ludouicus Rex Francorum, Heinricus & Richardus fi-
lij Regis Anglorum cum Philippo Comite Flandriæ contra præfa-
Varia vtrimque edita clades. tum Regem iterùm inſurgunt: qui in Nortmanniam profecti, ciuitatem
Rothomagum obſederunt. Pars verò quædam exercitus Flandriæ, in-
ſtinctu Roberti Cameracenſis Electi, Angliam deprædatura, trans mare
mittitur: quorum alij marina tempeſtate quaſſati, alij verò ab Anglis
militibus viriliter ſuſcepti, & ignominioſè repulſi, cum dedecore ad
propria ſunt reuerſi. Heinricus Rex Angliæ, cernens ſe ab omnibus
impeti, in ſe reuerſus, tandem hoc ſuis imputauit peccaris, & ſuis viribus
Tandem Rex occiſor in ſe reuerſus, Martyrem humilitate pacat. diffidens, diuinum poſcit auxilium. Qui Cantuariam veniens, bea-
tum Thomam Archiepiſcopum olim à ſe iniurioſè tractatum, humili
& deuota ſatisfactione, ad ſanctum tumulum eius vberrimè flendo, pla-
cauit. Hæc Aquicinctenſis. Meierus iſta: Eodem anno (nempe 1174.)
multi Flandrorum, qui Robertum Comitem Linceſtriæ, Hugonemque
ab Nouo caſtello Regni Anglici turbatores ex Flandria in Angliã ſunt
ſecuti, ad Fanum Edmundi circumuenti, partim occiſi ſunt, partim
capti, aut in fugam diſſipati. Robertus & Hugo in vincula coniecti.
Brabanti etiam huius expeditionis Anglicanæ ſocij. Sic ille. Diuæus hoc modo: Heinricus Rex Anglorum, Brabantorum
auxiliaribus copiis conductis, Britannorum Proceres ad obedientiam
armata vi coëgit. Porrò Brabantinorum complures Radulphus de Ful-
geriis per regionem ſuam palantes intercepit; moxque, captis Cim-
burgæ arce ac Dolã oppido fraude cuſtodum, ab iiſdem Brabantinis
cum Comite Ceſtriæ aliiſque confœderatis profligatus, incluſuſque
turri cuidam, ea expugnata captus ad Regem deductus eſt. Hinc multæ
eius terræ arces à Brabantinis Regi ſubditæ. Erat eo tempore Henricus
filius eius Ludouico Francorum Regi fœdere ſociatus. Et progreditur
1175 idem Auctor: Sequenti anno Henricus pater Rex in Angliam cum Bra-
bantinorum copiis profectus, nutantes Regni ciuitates recepit, vbi etiam
capto Guilielmo Scotorum Rege in Nortmanniam reuerſus, pacem
1176 cum Francis iniit. Anno ſalutis 1176. Louanium ferè totum incendio
periit in profeſto S. Laurentij. Henricus quoque iunior Rex cum patre
Clarent Brabanti ſimiliter aliis expeditionibus. conciliatus eſt. Brabantinos verò Regis ſtipendia merentes in Aqui-
taniam traductos lego, aliquot poſt annos Burdegalam infeſtaſſe.
Iidem, ductu Chriſtiani Archiepiſcopi Moguntini, Frederico Im-
peratori in Italia quoque eo ferè tempore militabant, vt Robertus
Abbas aſſerit. Albertus verò Crantzius in Saxonia ſua etiam hoc ad-
dit, æſtimatos tum Brabantinos, vt ſuo tempore Heluetios. Hacte-
1177 nus Diuæus. Anno 1177. vt Aquicinctenſis, Auctor eius tempo-
ris narrat, Imperator degens in ciuitate Rauenna, & Alexander Pa-
pa in

pa in Venetiã, Legationes alternatim de pace inter ipſos reformanda plus vice ſimplici mittunt. Tandem 9. Kalend. Auguſti facta eſt lætitia magna in vniuerſali Eccleſia. Chriſtianus enim Archiepiſcopus Moguntinus, qui & Cancellarius, & Primates Regni cum Epiſcopis conuenientes, Fredericum Imp. ad Dominum Papam Alexandrum, diſcalceatum, & Regiis ornamentis nudatum, in Venetia, in loco qui Altus riuus nuncupatur, adduxerunt. Sanè quàm timoratum Deo, & obedientem Eccleſiæ & Domino Papæ ſe curauerit exhibere, lacrymis pedes eius deoſculando, & regiis muneribus honorando, magnificè demonſtrauit. Sequenti verò die, in feſtiuitate ſcilicet S. Iacobi Apoſtoli, Domnus Papa cum Cardinalibus ſuis & Epiſcopis Miſſam ſolemniter celebrauit, & prædictum Imperatorem à vinculo anathematis abſolutũ, Corpore & Sanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti, in confirmationem vnitatis & pacis communicauit. Totaque ciuitas lætatur, & Imperatorem muneribus honorans, conuiuiis vacat. Hæc Auctor illius temporis. Et vbi nunc fictum illud; Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis: & velut reſponſum Papæ à Frederico Imp. Non tibi, ſed Petro? quæ etiam vide ſolidè à Baronio refutata. Annos duos intactos relinquo.

Quomodo Barbaroſſa Imp fuerit reconciliatus Papæ, ex Scriptore iſtius ſaeculi.

Exploditur fabula vulgaris.

Anno 1180. teſte eodem Aquicinctenſi, Ludouicus Rex Fran- 1180
corum Septimus, per annum paralyſi diſſolutus, tandem menſe Septembri morbo & vita caruit, cui ſucceſſit filius eius Philippus, huius
nominis Rex Secundus. Anno 1181. inter Philippum Franciæ Regem 1181
(verba ſunt Diuæi) & Philippum Comitem Flandriæ atrox de Comitatu Veromanduorum bellum exortum. Erant Comitis ſocij Balduinus Comes Hannoniæ, Henricus filius Gothfredi noſtri, qui filiam Matthæi Comitis Bononiæ, neptem Comitis Flandriæ vxorem habebat, cum quadraginta ordinis equeſtris viris. Mouerunt vterque in alterius conſpectum; nihil tamen præter inducias actum eſt. Sic ille, &
adſtipulatur Meierus. Pergit Diuæus: Sequenti anno bellum inter Goth- 1182
fredum Ducem ac Balduinum Hannoniæ Comitem renatum, hac de cauſa: Princeps Angiæ Goſuinus, vicos aliquot in Brabantia poſſidens, Lembecam ex his Balduino oppignorauerat; quam munire volente Balduino, veritus ne in poſterum Brabantinis officeret, miſſis Legatis interceſſit Dux: perſiſtenti in opere arma infert, ac Vanaſtam occupauit. Oppoſuit delectiſſimam ſuorum aciem Balduinus; cumque ad Lembecam congreſſuri viderentur, Philippus Comes Flandriæ Balduinum Comitem ad inducias coëgit, donec Dux ex Aſia, quò iter parabat, re-
uertiſſet. Porrò anno proximo, paratis omnibus ad expeditionem ne- 1183
ceſſariis, Gothfredus Dux in morbum incidit; quo aggrauante, Henricum filium in Aſiam miſit: quò ille delatus, labaſcentes Chriſtianorum

Henricus filius Godefridi noſtri auxiliatur Flãdro contra Regem Francorũ.

Mouet Dux noſter contra Hannones.

Henricus eius filius proficiſcitur ad bellum ſacrũ.

 rum

rum res offendit, ex Guidonis Luſiniani, ceterorumque Principum internis odiis; è quibus ſumptâ audaciâ, Saladini potentia intantum creuerat, vt Meſopotamiam, & celeberrimam Cœleſyriæ vrbem Alapiam in poteſtatem redigeret. Porrò ſub ipſum Henrici appulſum Damaſco egreſſus, rurſum in Palæſtinam impetū fecit. Obiecit ſe cum exercitu ſatis copioſo Balduinus VI. Rex cum Guidone Luſiniano Sibyllæ ſororis marito, Henricus item noſter, Boëmundus Princeps Antiochiæ, & Raimundus Comes Tripolitanus, apparebatq; Saladinū vinci potuiſſe, niſi noſtrorum diſcordia conſilia, pugnæ felicioris fortunā manibus eieciſſent. Quare hoſtis euadens, tentata Petra deſerti, ſed mox aduentu nominatorum Principum inde repulſus, ad ſua reuertit. Eodem anno Gothfredus Dux, ſuperante vi morbi 12. Kal. Septembris vita exiit, Louanij in D. Petri Baſilica ſepultus. Vxores hic duas habuerat, Margaretam filiam Comitis Limburgenſis Henrici, vnde Henricum genuit, Albertum Epiſcopum Leodienſem, & Aleydam; & ea mortua filiam Comitis Loſſenſis, è qua ſuſtulit Guilielmum primum Paruiſij Dominum, & Henricum Dominum de Cuyck: ad quem quo iure hoc dominium peruenerit, nondum reperi. Hactenus Diuæus, in anno obitus ſecutus Chronicon vulgare. Sed ſuſpicor ibi irrepſiſſe 83. pro 86. Nam anno octogeſimo ſexto huius ſæculi eum adhuc viuentem nominat Aquicinctenſis ſæpè citatus, Scriptor huius ſæculi. Qui ſi fortè credatur erraſſe vt Godefridum pro Henrico nominarit, certè Meierus quoque ad annum octogeſimum quintum vtrumque, & patrem Godefridum & filium Henricum, adhuc viuere teſtatur, itemque Godefridum etiam nominat adhuc anno ſequenti. Meieri hæc ſunt verba ad annum octogeſimum quintum: Godofredo Louanienſi ex Syria reduci (ita & Molanus cap. 57. quidquid de hoc iam anteà dixerit Diuæus) bellum primo quoque tempore Balduinus Hanonienſis faciendum exiſtimauit, Flandrique opem in illum expetiit. Contrà Flandrus ſumma ope niſus eſt componere inter illos gratiam, vt Balduinus ſibi contra Gallos auxiliaretur; at nihil promouit. Enimuerò negauit pertinaciter Hanonienſis, pacem ſe vllam aut inducias Louanienſi daturum. Tali in diſſidio Hanonienſis à Flandro diſceſſit, copiaſque Tubiſiæ adunauit. Eò celeriter Iacobum Auenienſem Philippus miſit, qui ab Balduino inducias Louanienſi etiam atque etiam peteret: quas Flandrus poſtquam non impetraſſet, Hillinum Variniacenſem cum trecentis equitibus Louanienſi miſit auxilio; quo accepto Louanienſis virium incremento, mox Lembecam, quæ Hanonienſis erat partium, incendit, manuſque cum Hanonienſi fortiter conſeruit. Dum hęc aguntur, Hanonienſis diu multumque à Francis ſollicitatus, ad generum ſuum Philippum Regem Lutetiam

Moritur Dux Godefridus, Louanij ſepultus.

Corrigitur error Diuæi, & Chronici vulgaris.

1185

Recrudeſcit bellum inter Hanoniam & Brabantiam.

tetiam Pariſiorum proficiſcitur, ac fœdus cum illo contra Philippum Elſatium Flandrum fecit. Ea cognita re inflammatus Elſatius ira, ad vlciſcendum protinus Hannonienſem ſe accinxit. *Item aliud bellũ inter Flandrum & Hannonem.* Primùm omnium Iacobum Auenienſem in ſuas traxit partes, caſtraque Auenas, Landrechas, Leuzam, Luçoſamque ab illo accepta firmis præſidiis muniuit. Philippum Agrippinenſium Pontificem, Godofredum Louanienſem, eiuſque filium Henricum in ſocietatem armorum adſciuit. Flandrus, adſumpto ſecum vnà Auenienſi, per fines Cametacenſium hoſtilem in Hannoniam duxit exercitum; alia ex parte Archiepiſcopus Agrippinenſis cum mille trecentis equitibus, Gothofreduſque cum filio Henrico ac magno peditatu populatum venere Hannoniam per Siluam carbonariam; *Brabanti Flandro auxiliãtes Hannoniã populantur* ad hæc Doacenſes Pabulaniique ab Occidente haud minùs ferociter populationibus & incendiis Hanoniam ſunt aggreſſi. Inter hæc Hanonienſis ingenti mœſtitia animi, cùm ex Caſtriloco omnem circà regionem fumantem ardentemque proſpiceret, de ſententia Euſtathij Rodienſis, de induciis ad hoſtem miſit. Tum Elſatij paululùm reſedit iracundia, datiſque induciis, auxiliiſque dimiſſis, per Brabantiam rediit in Flandriam. 1186 Hæc Meierus illo anno. Qui quidem & ſequenti anno Godefridi meminit in hunc modum: Renatum bellum inter Godofridum Louanienſem & Henricum Namurcenſem, cui quòd auunculus eius eſſet, Balduinus Hanonienſis profectus eſt ſuppetias, ac Gemblacum cum Monaſterio, montemque diui Huberti, ac loca quædam alia ab Louanienſi munita incendit. *Gemblacũ & alia quædam Brabantiæ loca vaſtantur.* Sic ille. Ita & Aquicinctenſis ad eumdem hunc annum: Balduinus Comes Hainoënſis, & Heinricus auunculus eius Comes Namucenſis ſuper Godefridum Ducem Louanienſem vadunt, & eius terram incendunt. Villa Gemblacenſis peroptima cum Eccleſia ſancti Guicberti tunc eſt incenſa. Hæc ille. Obiit itaque Godefridus hic noſter non ante hunc annum 1186. quo etiam fiet vt faciliùs conſtet illud Chronologicon tritum apud Siluæducenſes: GODEFRIDVS DVX E SILVA FECIT OPPIDVM: quo ſignificatur, anno octogeſimo quarto Siluam-ducis ab eo fundatam. *Silua-ducis ciuitas conſtruitur.* Sub hoc Principe Godefrido anno 1173. Fasttadus miles de Wtwyck Poſtellæ in Campinia Hoſpitale inſtituit, Abbati Floreffienſi id tradens, vt Virgines Ordinis Præmonſtratenſis ibi conſtitueret hoſpitibus ſeruituras. *Initia hoſpitalis Poſtellenſis in Campinia Brabantica.* Et id factum. Sed poſteà anno 1270. decretum vt mortuis Virginibus non aliæ aſſumerentur, ſed regerent Hoſpitale aliquot Religioſi ex Floreffia cum Magiſtro ſeu Prouiſore ipſis confirmando litteris Ducalibus.

HENRICVS IV.
ALIIS I. DVX,
FILIVS PRÆCEDENTIS,
XXVII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis quadraginta nouem.

HENRICVM filium patri Godefrido ſucceſſiſſe in Principatum omnes conſentiunt; ſed quo anno, non æquè clarum eſt: noſtram ſententiam iam prompſimus, nempe vt id factum anno huius ſæculi octogeſimo ſexto exiſtimemus. Anno hinc proximo prorſus labefactatæ ſunt res Chriſtianorum in Syria, de quo hæc Meierus:
1187 Anno 1187. Saladinus Ægypti Sultanus Tiberiadem obſidebat. Noſtri in Syria magna laborabant diſcordia, Raimundo Tripolitano cum Guidone Ieroſolymorum Rege graues in primis ſimultates gerente. Conſcripto nihilominùs exercitu, contra Saladinum itum. Commiſſo ad Ethin vicum prælio, Tripolitanus in fugam ſe ſuoſque ſurripuit. Pugnabant egregiè Chriſtiani, ſed pauci à pluribus victi ſunt. Guido Rex viuus in hoſtium venit poteſtatem. Capta ſacroſancta Crux. Ieroſolyma ab victore Saladino circumſeſſa, ſexto Nonas Octobris conditionibus redditur. Noſtri abeunt incolumes: Sibylla Regina cũ Latinis emigrat; reliqui Chriſtiani nomine Græci, Syri, Armeni, Iacobitæ, Georgiani, Neſtorianique remanſerunt. Ita Meierus. Aquicinctinus hoc modo: Armenij, Græci Chriſtiani magno dato auri pretio ſepulchrum Domini cum ſua Eccleſia, & Domini templum à Saladino redemerunt. Remanſerunt
1188 Chriſtianis tantùm Antiochia Syriæ, Tyrus & Tripolis. Sic ille. Anno 1188. hortante Clemente Tertio Papa, parant ſe Principes Chriſtiani ad capeſſendum ſactum bellum. Heraclius Patriarcha Ieroſolymitanus in Galliam Angliamque eius rei gratia venit. Nouæ tota Gallia pro belli ſumptibus imponuntur decimæ; vocanturque hæ Saladinides. Primus omnium ex Belgis mouit Iacobus Aueníenſis, delatuſque eſt mari cum ſeptem armatorum millibus in Siciliam; quem ſecuti ſtatim magna claſſe Dani, Friſij, Hollandi, Flandrique. Hæc Meierus; & proſequitur ad an-
1189 num ſequentem 1189. Fredericus Auguſtus, ſenio licet grauis, ſacra indutus

Chriſtiani infeliciter pugnant in Syria mutuò diſſidentes.

Ieroſolyma iterum venit in manus Barbarorum.

Paratur tertia expeditio ad recuperanda loca ſacra.

HENRICVS IV. XXVII. BRAB. PRINCEPS.

Fredericus Imp. miſerè perit in Armenia.

tus arma validiſſimum exercitum ex Germania per Pannonias ac Græciam in Armeniam iam perduxerat: qui dum ibi Selephum flumen incautiùs tranſmitteret, equo offendente, lapſus, ita affectus eſt, vt inter manus ſublatus paulò pòſt expirarit. Flandri, Brabanti, Hanones, apud Meſſanam Siciliæ vrbem Iacobo Aueniensi ſe coniunxerunt, illoque Duce in Syriam nauigauerunt. Ita Meierus. Expeditionis Principes, ait Diuæus, fuerunt, Fredericus Sueuiæ Dux, Philippus Comes Flandriæ, Florentius Hollandiæ, Gerardus Loſſenſis, Theodericus Cliuiæ, Otto Gelriæ Comites: addunt Henticum Ducem noſtrum Chtonica Brabantiæ; alij, & veriùs, Iacobum Auenatum Dominum Brabantinorum ingentes copias eò duxiſſe ferunt. Sic ille. Henricum domi manſiſſe ſuſpicor ob vicinum incendium, de quo iſta Aquicinctenſis anno præcedenti: Comes Namurcenſis Heinricus filiam ſuam vnicā adhuc lactentem dat Heinricò Comiti Trecarum, & cum ea, poſt ſuum deceſſum, omnem terræ ſuæ Comitatum. Balduinus Comes Hainoënſis, ex ſorore nepos eius, hoc audiens & videns indoluit. Cùm autem ante menſem Auguſtum in guerra Regis Francorum, Trecenſis inexcuſabiliter occupatus eſſet, & Namurcenſis lecto decumberet, Balduinus vndecumque contracto exercitu caſtrum milite nudatum reperiens, inexpugnabile caſtrum Namucenſe, vt putabatur, fortuna ſibi arridente cepit. Mediante autem menſe Auguſto, vltrà progrediens, & caſtellum fortiſſimum Bouinienſe obſidione cingens, poſt diem xv. viriliter cepit, & omnem terram citra Moſam Comitatus Namucenſis ſibi ſubdidit. Hæc Aquicinctenſis. Addit Diuæus iſtud ad annum 1189. Lego hoc anno Balduini Comitis ac Henrici Ducis diſcordiam ſopitam, Philippo Flandriæ Co-

Brabanti quoque huius expeditionis ſocij.

Comes Hānonienſis capit Namurcenſem & Bouinienſem arces.

1190 mite, & Coloniæ Archiepiſcopo auctoribus. Anno 1190. narrante Meiero, Saladinus ex Aſſyria, Media, Perſide, Arabia, Ægypto, maximis ductis copiis, eximere obſidione Ptolemaida conatus, pedem referre cogitur. Hîc duo tamen Latinorum millia ceciderunt. Et eodem anno Philippus Franciæ, Richarduſque Angliæ Reges ſacram ſumpſerunt expeditionem. Gallus ex Genua, Anglus ex Maſsilia in Siciliam ſunt delati. At dum hiemem neceſſariò ibi agunt, in vetera odia ſimultateſque ſunt

Reges Frāciæ & Angliæ proficiſcuntur ad bellum ſacrum.

1191 prolapſi. Nihilominùs anno proximo 1191. appetente vere, Franci Burgundioneſque & Flandri proſpero curſu ex Sicilia nauigauerunt in Syriam. Angli verò tempeſtate in Cyprum compulſi, totam eam inſulam ſui iuris fecerunt. In Syriam dehinc delati Francis ſe coniunxerunt. Horum aduentu Barbari neceſſitate adacti, Ptolemaïdem diu fortiter defenſam reddiderunt. Ea in obſidione quinquaginta ampliùs ex noſtris Comites & Epiſcopi peſtilentia ſunt abſumpti, in quibus Philippus Comes Flandriæ, qui deceſſit Kalend. Iulij, vrbe nondū capta. Vrbe recepta

Francus

Rex Franciæ capta Ptolemaidâ domum reuertitur.

Francus Rex, cæli grauitatem excuſans, domum ſe recepit. Ita ille; & adſtipulatur Aquicinctenſis, cui Ptolemais vocatur Acon, apud quem hæc ſequuntur: Anno 1192. Radulfo Leodicenſi Epiſcopo, qui cum Frederico Imp. Crucem aſſumpſerat, in itinere anno ſuperiori mortuo; duo per 1192
contentionem in prædicta Eccleſia ſunt electi, Autbertus ſcilicet (aliis Albertus) frater Ducis Louanienſis, & Autbertus (item Albertus) frater Comitis de Reiteſta. Verumtamen Louanienſi Alberto iuſtior pars, ſanior & multiplicior, fauebat. Heinricus autem Imp. ab expeditione Apulienſi reuerſus, electionem vtriuſque caſſauit, & Lotharium Bonnenſem Præpoſitum ditiſſimum ad ciuitatem dirigens, palatium Epiſcopi, villas & caſtella Epiſcopij ei tradidit; Clerum quoque cum populo ei obedire præcepit. Hæc omnia, vt quidam exiſtimant, fecit Imperator conſilio Balduini Comitis Hainoënſis. Nam propter ipſius Ducis animoſitatem, & inueteratam erga ſe ſimultatem, infeſtum habebat ipſius fratrem. Ipſe verò Albertus frater Ducis, videns factam in ſe iniuſtitiam, timore Imperatoris, habitu pauperis viatoris aſſumpto, ad pedes Cæleſtini Papæ in Lateranum peruenit. Audita autem Papa electionis ratione & concordia, electo litteras ſuas tradidit, Archiepiſcopo mandans Colonienſi, vt ei munus conferat conſecrationis. Denique Wilhelmus Rhemenſis Archiepiſcopus, litteris à Cæleſtino Papa acceptis, Albertum Leodicenſem Electum in ciuitate Rhemenſi menſe Septembri Epiſcopum conſecrauit, Archiepiſcopo Colonienſi ab eius conſecratione ſe excuſante. Eclipſis Lunæ accidit 11. Kal. Decembris. Et ſubſequenti die Albertus Leodicenſis Epiſcopus, à quibuſdam proditoribus extra vrbem Rhemenſem eductus, inaudita mortis crudelitate perimitur. Eum Henricus Imp. qui Lothario fauebat, quem in ſedem Leodicenſem intruſerat, à Regno ſuo excluſerat. Qui fuerint interfectores Epiſcopi, & à quo miſſi, ignoratur; hoc tamen ſcitur, quòd de Germania venerint, & illuc confugerint. Iſti patrem ſuum & Dominum de ciuitate Rhemenſi callidè educentes, vt liberiùs perpetrarent flagitium, ſecundo menſe conſecrationis eius vix elapſo, caput ſancti Sacerdotis mucrone impio mutilauerunt. Prudens Lector, nota inauditam proditorum verſutiam. Pridie enim quàm iſta agere deliberarent, *hominium ei fecerunt, ne eos haberet ſuſpectos. Hęc Auctor tunc viuens. Et proſequitur anno ſequenti 1193. Henricus Dux Louanienſis, & Henricus patruus eius (intellige 1193
auunculus) Dux Ardennenſis, inſurgunt contra Comitem de Oſtada, & Lotharium fratrem eius, quem Heinricus Imp. in Sedem intruſerat Leodicenſem, pro interfectione Alberti Epiſcopi nominatæ vrbis; omnia eius caſtella, quæ circa Rhenum poſſidebat, capiunt, & quædam deſtruunt & incendunt; ipſe autem Comes cum fratre ſuo ad Imperatorem

Albertus frater Ducis noſtri eligitur Epiſcopus Leodienſis.

Confirmatur à Cæleſtino Papa.

Crudeliter idem Epiſcopus à ſicariis necatur.

* Homagium ſeu ſacramentum

Parat Dux noſter eiuſque auunculus vlciſci eius necem.

rem fecit confugium. Cæleſtinus Papa omnes interfectores Epiſcopi anathemate perpetuo innodauit. Lotharius quoque Leodicenſis intruſus omni prælatione à Cæleſtino priuatur.

Imperator concedit Duci vt eligat cum conſilio Capituli Epiſcopum quem velit.

Henricus itaque Imp. de morte Epiſcopi ſupradicti parentibus eius ſatisfaciens, motus ſeu turbas Principum Regni, qui aduerſus eum propter hanc cauſam inſurrexerant, conatur ſedare; ea condiτione vt Duci Louanienſi & Ardennenſi, cum conſilio Capituli liceret quem voluerint eligere Epiſcopum in ſede Leodicenſi; qui auctoritate Imperiali freti, elegerunt Simonem filium Ducis Ardennenſis. Sic ille. Diuæus vocat Henricum alterum Comitem

Comes Flādriæ mouet in Henricum noſtrum.

1194 Limburgi & Arduennæ. Anno 1194. (teſte eodem Aquicinctenſi) Balduinus Comes Flandrorum & Hainoënſium in ipſis diebus Quadrageſimæ exercitum congregans copioſum, contra Heinricum Ducem Louaniæ & quoſdam Flandrenſes ſibi rebelles hoſtiliter vadit; ſed parum proficiens pænè inefficax rediit; & induciæ vix obtinentur vſque ad medium menſis Auguſti. Sic Aquicinctenſis. Copioſiùs de his Diuæus ad hunc modum: Theodericus Beuernæ & Dixmudæ Dominus, Comitatu Aloſti excluſus, inito cum Brabantinis fœdere, Replemondam occupauit; è qua continuis excurſionibus vexata Waſia ac Aloſtanis, ingentem ſæpiùs prædam opido inuexit. Porrò Balduinus Comes (quem hæc Brabantinorum ope fieri non latebat) coacta

Angia muro nudatur.

militari manu, Niuellenſes ac Angianos Brabantinis conſentientes grauiter afflixit; ac Angiam Ingelberto Principi extortam muro nudauit. Tradit Meierus, Henricum Imperatorem, vt hanc contentionem ſopiret, in Teſſandriam veniſſe; nihil tamen extra inducias impetraſſe vſque in Natalem Baptiſtæ. Exeuntibus induciis, nouus inimicitiarum fomes bellum reſuſcitauit. Erat tum Namurcenſium Comes Henricus ætate grauis, ac nulla ſobole felix. E ſororibus eius Adelheide maiore Balduinus Comes, Iſabella minore Valeranus Luceburgenſium Comes, prodierant. Nec dubium erat Balduinū, ipſo iure & compluribus beneficiis auunculum demeritum, eo defuncto, ſucceſſurum. At Henricus Comes, incertum qua de cauſa à Balduino alienatus, inſtigante Duce noſtro, Valerano ſucceſſionem Comitatus addixerat. Hinc in

Henricus noſter auxiliaris Comitis Namurcenſis contra Hannonem.

Namurcenſes bellum tranſlatum. Erant Henricus Namurci, Valeranus Luceburgi Comites totius negotij capita. His Henricus Dux noſter, Henricus Limburgij Comes Valerani ſocer, cum Henrico ac Valerano filiis, Albertus Arnburgi, Fredericus Vianæ, Gerardus Iuliaci Comites acceſſerant. Horum auxiliis Namurcenſis Balduino occurrit. Tradit Meierus, congreſſione in Namurcenſium finibus Balduinum victorem Henricos Lemburgenſes captos abduxiſſe cum 121. equitibus; nec multò pòſt Hallis inter eum ac Ducem noſtrum conueniſſe. Hæc Diuæus.

Hoc

Hoc eodem anno, ait Aquicinctenſis, Margareta Hainoënſium & Flan- 1194
drenſium Comitiſſa moritur, & in templo S. Donatiani iuxta Carolum *Moritur Margareta*
Comitem Brugis ſepelitur; cui ſucceſſit in Comitatu Flandrorum Bal- *Comitiſſa Flandriæ,*
duinus filius eius. Sicque Comitatus reuerſus eſt ad iuſtum heredem *Hannoniæ, &c.*
Balduini Haſnonienſis, qui ab anno 1072. poſſeſſus fuerat à ſucceſſori-
bus Roberti Caſſetenſis Comitis (Friſium intelligit) per annos C.XXIII.
Sic ille. Meierus hoc eius adſcribit epitaphium: Hæc fuit Margareta *Eius epi-*
vxor Balduini Comitis Flandriæ & Hannoniæ, primi Marchionis de *taphium.*
Namur, mater Eliſabeth ſanctiſſimæ Francorum Reginæ, filia Theo-
dorici, & ſoror Philippi Comitum Flandriæ. Hæc fuit plurimorum
meritorum, præcellens in omni opere bono cunctas mulieres viuentes
tempore ſuo. Obiit XVII. Kal. Decembris anno Domini M.C.XCIIII.
menſe Nouembri. Requieſcat in pace. Et pergit: Balduinus futurus
Græcorum Auguſtus, qui ſtirps prima inter fratres eminebat, defuncta
matre, Comes mox ſalutatur Flandriæ, haud ita multò pòſt in Hanno-
niam quoque ſucceſſurus patri. Ac deinde ad annum ſequentem: Bal- 1195
duinus Balduini pater, cùm Caſtriloci grauiter ægrotaret, Philippo fi-
lio Comitatum Namurcenſem teſtamento legauit, adiecta conditione,
vt eum Principatum ipſe ab Balduino fratre, Balduinus verò à Cæſare in *Item moritur Comes*
beneficium acciperet, teneretque; & breui pòſt moritur. Tum Baldui- *Hannoniæ Balduinus.*
nus Princeps poſt ductas magnificè patri exequias, Hannonienſi Princi-
patui eſt inauguratus; & Philippo fratri iuxta paterni teſtamenti formu-
lam Comitatum permiſit Namurcicum, Henrico autem fratri ſexcen-
ta in Flandris, ac quadringenta in Hanonibus aſſignauit agri iugera.
Hæc Meierus. Anno 1196. teſte Aquicinctenſi, Heinricus Imp. hieme 1196
tranſacta, iterùm ad Siciliam & Apuliam proficiſcitur, & quidquid in *Paratur quarta ex-*
Regno corrigendum erat, ab eo corrigitur. Præparantur etiam naues & *peditio pro*
cetera quæ Teutonicis, qui ſuperiori anno Cruces aſſumpſerant, ad *recuperanda Terra*
transfretandum erant neceſſaria. Ab Apennino monte vſque ad mare *ſancta.*
Oceanum per totam Galliam & Germaniam fames in tantum præua-
luit, vt maximam vtriuſque ſexus multitudinem contigerit interiſſe.
Nam triticum 40. vel 50. ſolidis venumdabatur, quod pro quatuor aut
quinque ante hanc peſtem dabatur. Sic ille. Hoc anno, referente
Grammaio, conſignatur Diploma quoddam Cœnobij Michaëlitici
Antuerpienſis; vbi nominatur Guilielmus de Lyre, Officialis Du-
cis in Antuerpia, cum Scabinis Ducis duobus: qui titulus quid ſibi
velit, aliis, vel fortè noſtris ſecundis operis, inquirendum diligentiùs
relinquimus. Anno 1197. fames annis ſuperioribus concepta nullum
habuit temperamentum. Inter Philippum Regem Francorum & Bal- 1197
duinum Comitem Flandrorum pax turbatur, inſtinctu Richardi Regis
An-

Anglorum. Hæc Aquicinctenſis. Eodem anno, vt habet Diuæus, Cæleſtinus Pontifex & Henricus Imp. fortiſſimum exercitum in Syriacam expeditionem miſere, cui intererant Henricus Saxoniæ, Henricus Lotharingiæ & Brabantiæ Duces, Henricus Comes Palatinus, Valeranus Limburgi Comes, aliique complures. Hi in Syriam delati, Ioppen ac Berytum Saracenis ademerunt. Hactenus rectè Diuæus. At quod ſubiungit, anno ſequenti Henricum Imp. Panormi in Sicilia obiiſſe 10. Kal. Maij, errat. Nam Aquicinctanus tunc viuens narrat eum obiiſſe hoc anno; additque Baronius ex Rogerio, eum defunctum in Vigilia S. Michaëlis die 28. Septembris, cùm paulò antè, ipſis Kalend. Septembris (vt Arnoldus quoque Lubecenſis tunc viuens teſtatur) claſſis eius ſoluiſſet Meſſanâ Orientem verſus, ſub ductu Conradi Hildeſemenſis Epiſcopi Imperatoris Cancellarij, & feliciſſima vſa nauigatione perueniſſet in Palæſtinam ad portum Accon 22. eiuſdem menſis. Hæc pluribus, quò certiùs etiã conſtet, quando Henricus noſter eò profectus ſit.

Proficiſcitur cum aliis etiam Henricus noſter in Syriam.

Moritur Henricus Imp.

Anno 1198. eodem Aquicinctenſi narrante, Cæleſtinus III. Papa ſenex
1198 & plenus dierum moritur; Lotharius Diaconus Cardinalis, vocatus Innocentius III. ætate iuuenis ſuccedit. Poſt mortem verò Henrici Imp. Primates regni Teutonici de Rege ſubſtituendo diſſidentes, Sueui, Baioarij, Alemanni, Apulienſes vel Sicilienſes Philippum Ducem Sueuorum, fratrem Henrici Imp. tutoremq; filij eiuſdem elegerunt; Saxones autem & Lotharingi Othonem Comitem Pictauienſem, filium Henrici Ducis Saxonum, in Aquenſi Palatio in Regem ſublimauerunt. Duxit autem Otho Rex vxorem filiam Godefridi Comitis Louanienſis ac Ducis Lotharingiæ. Hæc Auctor illius temporis. vnde miror à Diuæo & aliis vxorem hanc Ottonis vocari filiam Henrici, ipſumque Henricum ſocerum. De Ottone addit Meierus, eum fuiſſe Ricardi Anglorum Regis & Ducis Normanniorum ex ſorore nepotem, ne mireris eum
1199 vocari Comitem Pictauienſem. Anno 1199. ſecundùm eundem Aquicinctenſem, Balduinus Comes Flandrorum terram Regis Francorum vaſtat rapinis & incendiis. Philippus Comes Namucenſis frater eius cum aliis quibuſdã militibus capitur, qui vincti ferro ad Regem in Franciam diriguntur. Maria Balduini vxor Francorum Regis neptis, Pariſios ad Regem pro pace inter ipſum & maritum conſtituenda proficiſcitur. Eam Rex honorificè & ſuſcepit & dimiſit. Pax autem hoc anno conditionibus iſtis eſt concluſa, vt Balduino Comiti eiuſque heredibus tota Flandria vltra nouum Foſſatum ſiue aggerem ad Orientem cedat; Rex verò Atrebatum, Audomaropolim, Lenſium, Bapalmam, Ariam, Heſdinum, aliaque citra Foſſatum ſita. Hæc ibi. Prætenſum ius à Francis teſtatur Meierus ad annum 1191. nempe quaſi Iſabella Philippi huius Regis

Item moritur Cæleſtinus Papa

Imperatores duo in ſchiſmate, Philippus & Otto.

Ducit Otho ſororem noſtri Henrici.

Regi Frãcia magna pars Arteſiæ à Flandro conceſſa.

Regis Francorum quia ab Elſatio auunculo ex aſſe fuiſſet heres inſti-
tuta. Anno 1200. narrante Diuæo (nempe ille annus in margine adſcri- 1200
bitur) Otto Imperator, aſſumpto ſecum ſocero (Henricum noſtrum
intelligit) Bopardiam tentauit, quorumdam nuntiis eò vocatus: vbi
inedia exercitum premente ad ſua reuertit. Eodem pænè tempore
cum Theodorico de Are Epiſcopo Vltraiectino Theodoricum Hol-
landiæ ac Ottonem Geldriæ Comites contendiſſe lego. Et anno 1202. 1202 *Henricus noſter auxiliaris Epiſcopi Vltraiectino contra Gelrum.*
(ſic habet numerus, ſcilicet annò illius ſæculi ſecundo) Henricus Dux
noſter, Theodorico Epiſcopo Vltraiectino confœderatus, in Gelriam
mouit. Occurrit Comes Otto, & congreſſuri proculdubiò fuiſſent,
niſi Otto Imperator, ac Adolphus Archiepiſcopus Coloniæ, vtro-
que Traiectum ad Moſam vocato, pacem fieri impetraſſent, dedu-
ctis tum exercitibus. Alij poſteriùs prælio decertatum captumque Gel-
drum, alij ad Imperatorem iter habentem furtiuè interceptum ferunt.
Conſtat ſanè captum fuiſſe, obſidebat tum Vltraiectum Theodoricus
Hollandiæ Comes; qui fortuna Ottonis Comitis intellecta, ſoluta obſi-
dione, cum omnibus viribus Brabantiam ingreditur: vbi ſubita inua- *Comes Hollandiæ, capto Buſcoducis, primores etiã captos abducit.*
ſione, Boſcodùcis capto, Guilielmum primum Parwiſij Baronem &
Henricum Dominum de Cuyck fratres Ducis cum ingenti præda abe-
git. Interim Dux noſter, delectis ſuorum tumultuariis copiis, Boſcum
ſeruare properans, cùm captum, hoſteſque iam ad ſua recedere in itinere
cognouiſſet; accelerata quantum poterat profectione, Hoſdenam, (vbi
hoſtes caſtra habebant) iter direxit. Fauit fors cœptis. Hollandi omnis
mali ſecuri, in caſtris agebant. Brabantini ferociter inuecti, ſubito impe- *Brabanti excutiunt Hollando prædam.*
tu, perculſis omnibus, caſtra cum ipſo Comite cepere, priuſquam arma
arripere hoſtium quiſquam poſſet. Hæc Brabantinorum Chronographi
teſtantur. Hollandici verò ſuos in vico Hoſdena Brabantinorum exerci-
tum, quamuis fortiorem, ſumma virtute excepiſſe, ac ſolo numero vi-
ctos aſſerunt, cùm Brabantini Coloniæ Archiepiſcopi, Leodienſis Epi-
ſcopi, Ducis Limburgenſis, & Comitis Flandriæ auxiliis iuuarentur.
Quidquid ſit, capti vterque Comes, ingenti auro ſe redemêre; adeò vt
Gelrus terram à Traiecto vſque Ruremundam ratione trium millium
marcharum pignori Leodienſibus ſiſteret. Vtrumque dimiſſum Dux *Affines Ducis noſtri fiunt vterque, & Geldrus & Hollandus.*
affinitate ſibi iunxit; Florentio Hollandi filio Mathildam, aliam Geldro
collocans. Hæc eo anno à Brabantinis geſta. Sic Diuæus, ſatis confusè
quidem. Sed quid agas? Auctarium Aquicinctenſe hîc finitur; Meierus
de his nihil habet, ſimiliter nec Chronologus Leodienſis: Vltraiecten-
ſium tantùm Chronologus Ioannes Beka, vicinus iſtorum tempo-
rum, de his agit; ſed prorſus, vti Diuæus iam dixit ea ab Hollandis
Chronologis narrati. Ego iſta eius verba adiicienda cenſui: Theodoricus
Hol-

Hollandiæ Comes (inquit) volens Ottonem Geldriæ ſuum complicem
eruere de manibus Ducis, diſſoluit obſidionem ab vrbe Traiectenſi, ac
oppidum Ducis, quod dicitur Buſcum, obſedit in manu forti; quod tan-
dem die 7. menſis Septembris armipotenter intrauit. Wilhelmum fra-
** Notent ſtudioſi, hunc de Buſch, vocari ſuprà de Cuyck* trem Ducis, ac Henricum de * Buſch complurimoſque milites cepit. Ita
Ioannes Beka. Heda, alioqui eadem narrans, ſic habet: Et Siluamducis
oppidum non ſpernendum circumuallans, die ſeptimo ad deditionem
coëgit, in quo Wilhelmum fratrem Ducis cum multis nobilibus cepit.
1203 Hæc illi. Anno 1203. teſtibus iiſdem, cùm Theodoricus Comes penſatis
Moritur Theodoricus Comes Hollandiæ. damnis cum magno pondo auri iam anteà laxatus eſſet, 2. Nonas No-
uembris apud Dordracum ceſſit è viuis, vnica filia nomine Ada relicta,
antequam illi tutorem deſignaſſet, conqueſtus multùm de abſentia fra-
tris ſui Wilhelmi Comitis Friſiæ. At coniunx eius habens Wilhelmum
Comitem exoſum, & regendi ipſa cupida, nondum adimpletis exequiis
acciuit Ludouicum Comitem Loſſenſem ex arce Altena; cui properè ad-
uenienti Dordracum deſpondet Adam filiam, & næniis (proh pudor!)
miſcentur nuptiæ. Ita illi, cauſam aperientes ſecuti inde belli Hollandici.
1204 Anno 1204. iuxta Stadenſem, Teutonici, capta Conſtantinopoli, Regem
Capta Conſtantinopoli Baldeuinus Flander conſtituitur Imperator. ſibi Comitem Flandriæ Baldeuinū conſtituerunt. Ita ille. Et eodem an-
no, narrante Diuæo, Philippus Imperator, Ottonianę factionis Principes,
alios armis, multos verò pretio, variiſque pollicitationibus partibus ſuis
conciliabat. Fuit in his & Henricus noſter, quòd Otto Imp. Mariæ vxori
1205 eſſet iniquior; quam & paulò pòſt repudiauit. Anno proximo idem Phi-
lippus pulcherrimo ſuæ partis Principum numero ſtipatus Aquas venit;
vbi ab Adolpho Colonienſi Archiepiſcopo corona redimitus eſt. Mox
Dux noſter relicto Othone pugnat pro Philippo Imp. Adolphus à Romano Pontifice ſacris amotus, quòd Imperatori ſibi in-
uiſo adhæreret, ſucceſſorem accepit Brunonem; qui Ottonis Imp. parti-
bus addictiſſimus erat, in cuius & fide Colonienſes perſtabant. Quos
Philippus ope ſibi deuotorum, ac Henrici imprimis Ducis noſtri anno
1206 proximo 1206. impetens, Ottonem cum Brunone in itinere ſeſe oppo-
nentes ad Waſſenbergam profligauit: vbi Brunone capto, Otto Colo-
niam, inde ciuibus diffiſus in Angliam nauigauit. Ea clade conſternati
Colonienſes, Henrico Duce noſtro interceſſore multis precibus parato,
Bopardiæ Philippum ſupplices accedunt. Recepti in fidem, miſſo illuc
Cunrado Archiepiſcopo Moguntino, ſacramenta præſtiterunt. Ita Di-
uæus, & adſtipulatur Stadenſis huius ſæculi Scriptor his verbis ad eum-
dem hunc annum adſcriptis: Philippus & Otto iterùm vires ſuas circa
Coloniam ſunt experti, & Otto iterùm grauiter vulneratus. Tandem
Colonienſes, dimiſſo Ottone, in Philippi gratiam redierunt. Et ſubdit
1207 idem Auctor: Anno 1207. Philippus & Otto, habito Conuentu in Que-
delin-

delinburg, duobus Cardinalibus præſentibus, de reconciliatione tentan-
tes, nihil profecetunt. Et anno ſequenti Rex Philippus à Comite Witilſ- 1208
pach in Bauenberg occiditur 11. Kalend. Iulij, & in Spira ſepelitur. Rex *Imp. Philippus occiditur.*
Otto, accedentibus ſibi primùm Saxonibus, deinde Principibus, deſpon-
ſata ſibi etiam Regis Philippi filia, ſubitò eſt in Imperio confirmatus.
Ac deinde anno proximo Romæ à Papa Innocentio coronatur. Hæc Sta- 1209
denſis. Diuæus de coronatione diſtinctiùs: Otto Italiam ingreſſus, omni- *Otho Imp. Romæ coronatur.*
bus Romam vſque in fidem receptis, 4. Nonas Octobris ab Innocentio
Pontifice Imperiali corona redimitur: quibus peractis, in Apuliam pro-
fectus, oppida eius regionis plurima ſubiecit Imperio. Pontifici mini-
tanti excommunicationẽ, niſi occupata redderentur Eccleſiæ, Otto non
paruit, quin etiam Campaniæ manum iniecit, Frederico Henrici VI.
Imp. filio Siciliæ Regi ſubiectæ. Quare ſequenti anno, cùm Innocentius 1210
Pontifex Ottonem tota Germania excommunicatum declaraſſet, Prin- *Fredericus II. creatur Imp. excommunicato Othone.*
cipes Germanorũ, Conuentu celebrato, Fredericum Regem Siciliæ Im-
peratorem creant. Erant eorum primi Rex Boëmiæ, Dux Auſtriæ, Dux
Baioariæ, Landtgrauius Thuringiæ, Siphridus Archiepiſcopus Moguri-
tinus. Hugo etiam Leodienſis Epiſcopus Ottonem tota diœceſi ſua ſa-
cris amotum, & Imperio depoſitum pronuntiauit. Anno 1211. Henricus 1211
Palatinus Comes, Henricus Dux noſter alijque aliquot Ottoni addicti,
Moguntinam regionem grauiter depopulati ſunt. Et ſub finem eius anni
Otto in Germaniam rediit. Anno ſequenti Henricus Dux noſter Ottoni 1212
nimiùm addictus menſe Maio in Leodienſes mouit; quos cùm igne & *Henricus noſter Othoni nimiùm addictus mouet in Leodienſes.*
ferro variè afflixiſſet, ipſam vrbem regionis primariam Aſcenſionis fe-
ſto armis cepit, Epiſcopo paulò antè Hoyum elapſo. Hîc magna cru-
delitate graſſatus miles, templorum, matronarum, virginumque nihil
intactum reliquiſſe fertur: commiſſa in ipſis Baſilicis homicidia, ſtu-
pra; nec incendium vrbs euaſiſſet, niſi Caſtellanus Bruxellenſis fi-
lium ibi Canonicum habens obſtitiſſet. Intereà Epiſcopus Hoyo in
Ducem excommunicationem iaculatus, vltorem D. Lambertum, cu-
ius ſacra temerata fuerant, inuocabat; verùm, id contemnentibus Bra-
bantinis, cùm armis ſpiritualibus non poſſet, decreuit profanis ĩmpetum
propellere. Collecta igitur non modica militum manu, abſcedentes in-
ſecutus, conſequi non potuit. Innocentius verò Pontifex, hac re com- *Tota Brabantia ſubijcitur à Papa Eccleſiaſtico interdicto.*
perta, toti Brabantiæ ſacris interdixit, Leodienſes à præſtito per vim Ot-
toni ſacramento abſoluens. Otto verò Imperator eodem tempore Thu-
ringiæ Lantgrauium Hermannum bello petiit, cuius munitiſſimas arces
Rotenburgam & Salſungam cum oppido Wiſenſi deſtruxit. Dum hæc
fierent, Fredericus Alpibus Rhæticis in Germaniam delatus, Conſtan-
tiam venit: cui, relicto Thuringico bello, occurrens Otto, multis eum

deferentibus, in Saxoniam confugit; Fredericus verò Hagenoa mox potitus eſt. Hæc Diuæus. Ceterùm quanta fuerit clades Leodienſibus à noſtro illata, etiam externus Scriptor eius temporis Stadenſis his paucis verbis ſatis indicat ad eumdem hunc annum: Dux, inquit, Brabantiæ
1213 Leodium deſtruxit. Anno inſequenti 1213. Fredericus menſe Maio in celeberrimo Principum Conuentu coronatus eſt (verba ſunt Diuæi.) Erat ei confœderatus Philippus Francorum Rex, Ottoni ob Anglicam affinitatem infeſtiſſimus. Huic Philippo eo anno graue cum Ferdinando Flandriæ Comite, Ioannæ Conſtantinopolitanę marito (cuius pater Balduinus octauo priùs anno ad Hadrianopolim ſeu captus ſeu cæſus erat) cœpit bellum: in quo Henricus noſter, quamquam Ottoniarum alioqui partium, Regi fœdere iunctus, ſimul Ferdinando Ottonis amico obſiſtebat, ob promiſſam ſcilicet Leodienſibus opem à Ferdinando alienus. Profectus ergo Sueſſiones ad Regem, Mariam filiam eius vxorem duxit; pactus cum Rege, vt bellum Flandriæ inferens, Comitem inprimis ab ope Leodienſibus præſtanda diuerteret. Reuerſus itaque à Sueſſionibus Henricus, mox in Leodienſem terram proceſſit: vbi toto Loſſenſi Comitatu ac Haſbania igne conſumptis, Tungros cepit: quibus direptis, in Leodium impetum fecit: repulſus tamen virtute ciuium, concrematis ſuburbiis, circa veſperam ſuos Stendremaliæ caſtra locare iuſſit. Conſederant non procul inde Hugonis Epiſcopi, Ludouici Loſſenſis, Henrici Arduennæ Comitum copiæ: à quibus non modicam eo die (erat 15. Kal. Maij) Brabantini itinere feſſi iacturam accepêre. Poſtridie Dux Hugardiam verſus mouit: vbi Epiſcopus Hoyanos, Dionantenſes ac Foſſenſes ſeſe opperiri iuſſerat; ipſe verò Ducis veſtigiis inſiſtens, prope eum ſub veſperum caſtra locauit. Altera die, quarto videlicet Kal. Maij, vtrimque productis exercitibus, ferociſſimè concurrunt. Brabantini oratione atque exemplo Ducis ſui animari, ſumma virtute irruentes, Loſſenſem equo deiecerunt. Pauidus inde Arduennas, qui proximè confligebat, iam fugam circumſpectabat, niſi Loſſenſis virtute fratris in equum ſublatus fuiſſet. Vnde confirmati Leodienſes, Brabantinos fame ac priorum dierum laſſitudine pænè enecatos facilè in fugam diſiiciunt. Louanienſes porrò ac Lyrani (qui in prima acie dimicabant) multis hoſtium interemptis, ad 2000. periêre; reliqui diſperſi, hac illac domum cum ipſo Duce confugerunt. Epiſcopus poſt hanc victoriam, exuſtis Thenenſium agris, Leuiam expugnauit cum arce Hannuti. Ita Diuæus. In Chronico citato nomine Chronici Gemblacenſis, in Notis tom. 2. Rerum Leodienſium, iiſdem his narratis, ſic Auctor concludit: Tunc venit Hugo Epiſcopus, & cum eo Ludouicus Comes Loſſenſis, & multos de exercitu Ducis interfecerunt, ita quòd ad duo millia numerus

Dux noſter ſocius Frãcorum contra Flandrum, & quare.

Ducit filiam Regis Francorum vxorem.

Henricus ſecundò Leodienſes inuadit.

Cruentum prælium inter Leodienſes & Brabantinos.

Brabanti victi, maximè Louanienſes & Lyrani.

rus eorum aſcendit,& pro maiori parte de Louanio & de Lyra extiterunt. Et poſteà incenderunt Lyewis; & tandem ex iſtis comprehendi poteſt, quàm ſit periculoſum Eccleſiã Dei perturbate. Namq; qui anno Domini 1212. Brabantiniones tam horrenda mala in Eccleſiis Leodij perpetrarunt, hæc eis ſtrages hominum anno ſequenti 1213. ad Steps iuxta caſtrum de Montenaken euenit. Hæc ibi. Addit Diuæus deinde ad eumdem hunc annum, ſed inuerſo temporum ordine, vt mox docebimus: Philippus intereà Rex Francotum, Flandriâ pænè in poteſtatem redactâ, Gandauo copias admouit. Ad quem Dux noſter profectus cum ſuorum ampla manu, cis-Scaldana parte vrbis verſus Brabantiam caſtra poſuit. Dum hîc ſedent, Ferdinandus Comes auxiliis Anglorum adiutus menſe Iunio claſſem regiam in portu Dammenſi oppreſſit, & ſuis expoſitis Dammum oppugnare adoritur. Porrò Philippus Rex cum Duce noſtro Dammenſibus auxilio profectus, profligata Flandrorum Anglorumque acie, & reliquiis claſſis incenſis, Gandauum mox terrore eius victoriæ cepit; imperatiſque toti Flandriæ obſidibus domum retrò abiit. Poſt cuius diſceſſum Ferdinandus potitus mox rurſum omni Flandria, adiunctis ſibi Guilielmo Salebetiæ ac Guilielmo Hollandiæ Comitibus, ſtatim in Brabantiam duxit; vbi Henricum Ducem ſubita inuaſione Bruxellæ incluſum pepulit, relicto Franco, ſecum fœdus inire, Henrico & Gothfredo filiis obſidibus. Hæc Diuæus, ſed turbato temporis ordine. Nam vt ex Meiero conſtat, obſidio Gandaui contigit ſtatim poſt Pentecoſten, & clades Brabantinorum in Octobri, non in Aprili, quod ponit Diuæus. Nam ita legitur de hac pugna apud Leodienſes:

Dux noſter cum Rege Frãcorum obſidet Gãdauum, & paulò pòſt capit.

Vlciſcitur ſe inſigniter Flander de noſtro Duce.

Corrigitur ratio temporum in Diuæo.

At Brabantini cæduntur nocte Calixti.

atque adeò (vt ibi etiã clarè exprimitur) Dominica qua cantatur Iuſtus es Domine, 3. Id. Oct. id eſt in Vigilia Calixti Papæ. Neque etiam veriſimile eſt, (quod ſecundũ Diuæum dicendum eſſet) tanta accepta clade in Aprili, Brabantinos circa Pentecoſten mox in Gandauenſes proſiliiſſe. Ceterũ clades illa poſtrema illata per Ferdinandum contigit deinde in vere, anno codẽ 1213. exeunte more Gallico ad Paſcha, hoc eſt 1214. more Romano ineũte. De ea ſic Meierus ad finem dicti anni 1213. inter cetera: Eò neceſſitatis Louanienſem adegit Ferdinãdus, vt relictis Philippi Regis partibus, nouum ſecum fœdus ſocietatemq; armorum iungere illum compelleret, datis in eius rei fidem obſidibus, duobus eius filiis Henrico & Gotoftedo, qui mox Gandauum ducti ſunt aſſeruandi in arce. Hæc 1214
Meierus. Initio ſequẽtis anni (verba ſunt Diuæi) Otto Imp. latebris Saxoniæ egreſſus, Ottonis Geldriæ Comitis ſibi diſſentientis terrã latiùs per-uaſtatâ, Traiectum ad Moſam venit; vbi Valerano Limburgi Comite aliiſq; eius tractus Nobilibus in ſocietatem adſcitis, & ipſe bellum Francorum

Henricus noſter auxiliaris Flandri contra Francum.

corum Regi parabat; in quod Ferdinandus Comes, Rex Anglorũ Ioannes, Henricus Dux noſter, Reinaldus Comes Bononiæ nomina dederãt. Ferunt, tum Mariam Brabantini filiam ei iunctam fuiſſe: quod tamen multò antè accidiſſe, ex Abbate Vrſpergenſi eius temporis æquali retulimus. Aſſumptis igitur ijs qui auxilia non modica adducebant, per Brabantiam in Hannoniam progreſſus, Valentianis ſummo honore à Ferdinando Comite exceptus eſt. Hîc Cõuentu celebrato, cõuenêre eius partis Principes, frater Imperatoris, Henricus Palatinus, Henricus Dux noſter, Valeranus Limburgi Comes, Guilielmus Comes Saleberiæ cũ Anglicis auxiliis, Bernardus Dominus de Oiſtremala, Gerardus de Randenroda. Dum hîc de ſumma belli deliberant, Tornacenſes Francorum Regem vrbe receperunt: quorum defectione non parum territis, ne ceteri eorum exemplum ſequerentur, placuit omnes copias mox eò deducere. Quare cùm Moretaniam tribus à Tornaco leucis mouiſſent, Philippus Rex, ne inuitus prœlio decernere cõpelleretur, Tornaco munito, Inſulas altero die proceſſit. Erat is Dominicus dies, quo Ottonianos quieturos ſperabat; at illi comperto Regis itinere, ſumma celeritate inſecuti, ad pontem Bouinum exercitus poſtrema inuadunt. Quo animaduerſo, Rex ſubſiſtere ſuos, ac ſigna Ottonianis inferri iuſſit; moxque cùm in Menij pagi fano oraſſet, acies inſtruxit, Comitẽ S. Pauli in dextro, Eudonem Burgundiæ Ducem in altero collocans; ipſe mediam aciem ſibi ſumpſit; Flammulæ vexillum Valoni de Montiniaco Equiti cõmittens. In aduerſa acie Otto ſe Regi, Henricum Ducem noſtrum cum Reinaldo Bononiæ Comite Eudoni, Flandrum S. Pauli Comiti oppoſuit, tradita Aquila viro fortiſſimo Bernardo Ooſtremalo. Primi omnium Campani à dextro Francorum cornu in Flandros irrupêre; quibus paruo negotio profligatis, Flandri ceteram S. Pauli Comitis phalangem premebant, cùm eos Pontini ac Guiennæ Comites à tergo adorti, trucidatis compluribus in fugam coniecêre, Ferdinando Comite capto. Tum Victor San-Paullinus, nullo iam à Flandris metu, Regi à Germanis preſſo opportunus adcurrit. Hi enim capiendi Regis deſiderio, intimis aciei mediæ penetratis, cæſis corporis cuſtodibus, circumuentum equo deiecerant; actumque de eo erat, niſi à Petro Triſtano alteri impoſitus, & ſuperuentu San-Paullini euaſiſſet. Nec minor Franciæ nobilitati ardor erat, Imperatorem in poteſtatem redigendi; quem, ne ſecuri pectus ei diuideretur, pernix equus auexit. At Rege periculis exempto, Otto vndique Francorum ferro impetitus, abiecto cultu in tutum ſe recepit. Reſtabant Dux Henricus & Reinaldus Comes; qui, ceteris profligatis, diu Francorum impetu ſuſtentato, tandem ceſſere. Dux amiſſis 700. equitibus fortiſſimis, fuga ſibi conſuluit. Comes ab hoſtibus captus eſt. Acta hæc 7. Kal. Auguſti: vbi capti ſunt

Otho Imp. & Rex Frãcorum ſinguli cum ſociis arma expediunt.

Cruenta inter Imp. & Regem Francorũ pugna iuxta Tornacum.

Capitur Ferdinandus Flandriæ Comes.

Imp. & Hẽricus noſter fuga ſibi conſulunt.

ſunt Flandriæ, Saleberiæ, Bononiæ, Palatinus, Comites; Ooſtre[illegible]us, Randentodius, & nobilitatis Flandriæ multitudo. Regreſſo in Brabantiam Duci metum incuſſit non modicum nouum Imperator Fredericus: qui Rheno tranſito Moſaque, & ſubactis eius tractus Principibus, Brabantiæ bellum minabatur. Itaque hunc Dux cum plurimis ſuæ terræ Nobilibus accedens, iurata fide, oblatoque obſide filio, facilè pacauit, & ab Ottone diſceſſit: quo tempore Leodienſi etiam Epiſcopo conciliatus

Henricus relicto Ottone Imp. partes Frederici ſequitur.

eſt. Sequentis anni 1215. principio Innocentius Pontifex, celebrata Late- 1215
rani Synodo, ſacram expeditionem, miſſis tota Europâ litteris, edixit: in quam, Aquiſgrani Conuentu celebrato, nomina dedêre, Fredericus Imp. Siphridus Archiepiſcopus Moguntiæ, Hugo Leodij Epiſcopus, Bambergæ, Patauiæ, Argentinæ Epiſcopi: Henricus Dux noſter, Dux Merauiæ, Dux Limburgi Valeranus, Dux Anceiæ, Comes Palatinus Tubingæ, Marchio Badenus, Ludouicus Loſſenſis, Adolphus Montenſis, Ioannes Spanheimenſis, Iuliaci Comites; aliique innumeri Nobiles. Theodoricus Treuirorum Archiepiſcopus ac Henricus Dux noſter Coloniam profecti (quæ etiamnum cum Theodorico Archiepiſcopo ſuo Ottonem reuerebatur vt Imperatorem) ciues ad obedientiam Frederici reduxêre, interdicto ſacrorum, cui per annum & quinque menſes obnoxij fuerant, ſolutos: vbi quarta Auguſti Imperator ſummo cum honore exceptus, ſeptiduo commoratus eſt. Et paulò pòſt Engelbertus filius Comitis Montenſis à Clero Archiepiſcopus electus eſt. Menſe Iulio anni ſequen-

Item Colonienſes ad Fredericũ traducit.

tis 1216. Henricus Dux Cœnobium ac leproſorũ domum condidit pro- 1216
pè Louanium, eo loco qui Bancum dicitur; cuius fundationis teſtes fuêre, Goſuinus Dominus Heuerlæ, Dominus Rotſelariæ, à Gocenchuria, ab Attencuria, à Limala Equites, & alij. Hæc Diuæus. Anno 1217. teſte

Fundatur Leproſarium in Banco iuxta Louanium.

Meiero, Chriſtiani Principes, Vngari imprimis & Germani, ſacro repe- 1217
tito bello, ampliſſimo exercitu terra marique in Orientem contendunt. Ex Flandris Hanonibuſque qui ſunt profecti, Galterum Auenienſem habuêre Ducem. Ioanna Princeps omnibus modis laborabat per Papam & alios Ferdinandum virum liberare; ſed nihil promouit, iurante Rege, ſe viuo, numquam liberatum iri. Anno quoque proximo Fredericus 1218
Cæſar manus iniecit Aloſtanis, Waſiæ, Quatuor Officiis, & inſulis Zelandicis, eò quòd Ioanna Comes non veniſſet iuratum in eius verba. Vbi cùm excuſaſſet Ioanna viri captiuitatem, per quam non licuiſſet ſibi id ſatis maturè facere, eam excuſationem interuentu quorumdam Auguſtus tandem accepit. Chriſtianum exercitum ex Syria Rex Ieroſolymorum in Ægyptum duxit, ac Damiatam clariſſimam vrbem obſedit. Deceſſit Cæſar Otto apud Brunouicum. Sic Meierus. Paulò pleniùs Leodienſis de morte Ottonis: Anno, inquit, gratiæ 1218. Otto cùm in ſuo

Terra Aloſtana & vicina cum inſulis Zelandicis feuda Imperij.

Moritur Otto Imp.

 deam-

dea[illegible]ularet ſecretario, tantam, vt dicitur, ſumpſit copiam electuarij laxatiui, quòd diſrupta viſcera cogeret ebullire. Ita ibi. Pergit Meierus:
1219 Anno 1219. noſtri in Ægypto Duces Damiatam nobilem vrbem longa
Damiata Aegypti à Chriſtianis capitur. domitam obſidione, randem, abſumptis peſtilentia omnibus pænè defenſoribus, paruo negotio menſe Nouembri ceperunr. Quo grauiter nuntio perculſus Conradinus Sultanus, Ieroſolymam muris nudauit, de retinenda ea deſperans, Dauidis tamen turri, ac ſacroſancto ſepulchro Domini, victus Religioſorum virorum precibus, pepercit. Hæc Meierus. Eodem anno (referente Diuæo) Reinerus ab Vdechem Eques, filias ſuas quas octo habebat, Præmonſtratenſium habitum indutas ſacro velo
1220 texit, in vico Pelleberga, qui vno à Louanio milliari diſtat. Anno 1220.
Fredericus Imp. Romæ coronatur. Fredericus II. Imp. Romæ in Baſilica Vaticana ab Hugolino Oſtienſi Epiſcopo, Legato Honorij III. Papæ 10. Kalendas Decembris coronatus
1221 eſt. Anno 1221. Chriſtiani Principes (loquitur Meierus) in Ægypto Cairum vrbem maximam obſederunt: verùm locorum ac rerum ignari, dum decliuioribus locis metantur caſtra, apertis Nili increſcentis cataractis, aquarum magnitudine ſubitò ſunt circumuenti, atque ita vndique
Coguntur noſtri iterùm cedere Damiatā. interclusi, vt coacti ſint pacem quam vellet cum Sultano facere, reddi-
1222 taque Damiata Ægypto decedere. Hinc ergo anno proximo 1222. Ioannes Rex Ieroſolymorum ſpe aſſequendi auxilij aduerſus Orientis barbariem, Frederico Imp. Iolem filiam deſpondit; profectuſque in Hiſpaniam ipſe, Berengariam duxir vxorem Caſtellæ Regis ſororem. An-
1223 no 1223. Philippus Francorum Rex cùm Meduntæ ægrotaret, ſexaginta
Obiit Philippus Rex Francorū. aureorum millia ad ſacri belli neceſſitates Ioanni Ieroſolymorum Regi attribuit; reſque humanas reliquit, cui Ludouicus filius ſucceſſit. Hæc Meierus. Annum 1224. tranſilio. Ad annum 1225. iſta notat Ægidius Leo-
1225 dienſis: Anno Domini 1225. defuncta ſine liberis Comitiſſa de Muhal Gertrude, quæ fuit filia Comitis Alberti, Hugo Epiſcopus fidelitatem & hominium terræ abſq; omni contradictione recepit, & caſtella de Muha & de Waleue ingredirur 14. Kal. Aprilis, Feria 4. ante Paſcha floridum. Quod audiens Dux Henricus Louanienſis, ira commotus Curiam apud Francfort adiens, Epiſcopum ad Curiam citari fecit, nec tamen aduerſus eum præualuit. Hæc ibi. Ad eumdem annum prolixè Meierus de Pſeu-
Pſeudo-Balduinus Conſtantinopolitanus ſtrangulatur. do-Balduino, qui ſe Balduinum Conſtantinopolitanum patrem Ioannæ Flandriæ Comitiſſæ fingens, quem ore referebat, tandem ſtrangulatus eſt. Dolum faſſus, dixit ſe Bertrandum de Raijs Campanum eſſe, qui diu apud Valentianas Eremita, denique habiru peregrini hanc perſonam induerat. Confer quæ ſunt ad annum 1213. Eodem anno, referente Diuæo, Baſilica D. Michaëlis Louanij corruit, & Heinricus Dux incolas Encuriæ (Incourt) Louanienſium quibuſdam priuilegijs vti conceſſir.

Ita

Ita Diuæus; & ſubiungit anno proximo 1226. Gregorij IX. Pontificis 1226
iuſſu Ducem noſtrum arcem Randerodiam ab hæreticorum colluuie
infeſſam diruiſſe. Sed Gregorius ille Pontifex factus non eſt ante Iulium
Nodus in ratione temporum.
anni ſequentis. Interim, ſi erratum eſt in Pontificis nomine, haud abſi-
milia notat quoque hoc anno Meierus: Bellum, inquit, rurſus ſuſceptũ
eſt auſpiciis Pontificis Romani in damnatam iamdiu Albiorum hære-
ſim: quo bello Auenionem nobilem vrbem ea, vt tradunt, labe infe-
ctam, Ludouicus Rex poſt longam obſidionem cepit, ac muro recinxit.
Et eodem anno obiit Rex Ludouicus principio mẽſis Nouembris, ſucce-
dente filio Ludouico puero, qui poſteà Sanctus dictus eſt. Hic, interuen-
tu prȩcipuè Blanchæ matris, Ferdinandũ Flandriæ Comitem ſobrinum
ſuum vinculis ſoluit, poſt annos duodecim quàm captus fuerat; iis ta-
men legibus, de quibus egimus ante annos viginti ſeptem, nempe anno
præcedentis ſȩculi nonageſimo nono. Hæc Meierus. Anni duo ſequentes
Comes Flandriæ ſoluitur captiuitate Francica poſt duodecim annos.
vacant. Ad annum 1229. iſta narrat Diuæus: Henricus Dux & Hen- 1229
ricus filius eius Bruxellenſibus varia conceſſere priuilegia, inter quȩ iſta:
„ Vt homicida capite luat, bonis eius ad proximos tamen deuoluendis. Si
„ vrbe profugiat, bona eius fiſco, vxori verò (modò ea vidua permanſe-
„ rit) ſuum patrimonium cedat. Si vxorem proleſque non habeat, omnia
„ eius bona fiſco cedant. Vxor homicidæ ſi vidua non fuerit, præter pa-
„ trimonium ſuum, etiam dimidium quæſtus percipiat; cuius reliquum
„ partim fiſco, partim liberis cedat. Simili pœna afficiatur, qui ſtuprum,
„ incendium, rapinam commiſerit, aut pacem infregerit. Mutilans alium
„ pœnam talionis incurrat. Iſta Diuæus. Anno 1230. Ieroſolyma (teſte 1230
Priuilegia Bruxellenſibus ab hoc Henrico conceſſa.
Onuphrio) à Frederico II. Imperatore recuperatur. Miræus noſter ad
annum præcedentem his verbis commemorat: Fredericus II. Impera-
tor ad eas pacis conditiones Sultanum adegit, vt vrbs Ieroſolymitana,
Nazareth, Ioppe, & alia quædam loca Chriſtianis reſtituerentur, induciis
inter Chriſtianos & Saracenos in decennium conſtitutis, & Paſchæ fe-
ſtum Fredericus Ieroſolymis celebrauit, more regio coronatus proce-
Reſtituitur Ieroſolyma & alia loca Chriſtianis.
dens. Ita ille ex Vrſpergenſi, & rectè; nempe anno 1229. more Gallico
exeunte non ante Paſcha. Duos rurſum annos tranſilio. Porrò an-
no 1233. Henricus Dux (verba ſunt Diuæi) & Henricus filius eius edixe- 1233
runt, vt ciuis Louanienſis iniuria affecto conciui ſuo opem non ferens,
centum ſolidorum pœnam luat, aut ciuitatis ius amittat. Item remiſe-
runt Louanienſibus tributum, quod muniendæ vrbi iam aliquot an-
nos colligebatur. Præter hæc Henricus iunior, peculiari priuilegio fun-
dum nemoris prope vrbem, quod Loo dicitur, ciuium vſui conceſſit.
Acta hæc menſe Martio in frequenti Ordinum Conuentu, cui aderant
Gothfredus de Pareweis, cum Ingeltammo fratre, Guilielmus de

Nota antiqui Diplomatis Brabãtici ſubſcriptiones.

Grimberga, Arnoldus Dapifer à Rotſelaria, Goſuinus à Gochencuria, ab Heuerlis, ab Attenhouia, Clutingus, à Limalia; & Abbates Villarienſis, Affligemenſis, Vlierbacenſis, Parcenſis, & Prior Prouincialis Prædicatorum in Teutonia, & Decanus, & Capitulum S. Petri. Se-
1234 quenti anno, Stadingorum veſania nouam occaſionem dedit, qua Brabantinorum virtus poſteris innoteſceret. Hi inuiarum paludum præſidio freti, cùm Bremenſibus Archiepiſcopis à multis annis obluctati fuiſſent, tandem Gerardo à Lippia Archiepiſcopo pertinaciùs rebellantes, prœlio quoque ſuperiores euaſerant; Lippiæ Comite fratre eius inter alios deſiderato. Vnde ferociores effecti, nullis blanditiis, rationibus aut minis refrænari poterant, hæreſeos peſſimæ labe commaculati. Quare Summus Pontifex, publicata ſacra expeditione, omnes pænè inferioris Germaniæ Duces ac Comites in eos concitauit. Henricus Louanienſis, maior Ducis noſtri filius, totius expeditionis ductor creatus eſt; cui ſe coniunxerunt Florentius Hollandiæ, Theodoricus Cliuiæ Comites, & ex nobilitate Brabantica Valterus Bertholdus Machliniæ Dominus, Valterus à Bochouda, Arnoldus à Weſemalia, Guilielmus à Grimberga, Dominus ab Aſca Brabantinorum vexillifer; è Flandris, Robertus Dominus Bethuniæ, Theodoricus Beuemenſis Dixmudæ Præfectus, Raſo Dominus Gauriæ. Hi menſe Iulio Bremam delati vnà cum Archiepiſcopo, rebellium terram aggreſſi, cùm ad paludes ventum eſſet, ne cœno prohiberentur, pontes ſterni iuſſerunt: quorum aduentu comperto, perduelles ſummo furore occurrunt, ducibus Boleco à Baldefleto, Tannone ab Hundorpa, Teduario ab Aggere, hominibus deſperatiſſimis. At noſtri, iis conſpectis, ſummè exhilarati, ferociter irruunt; Clero eminus ſtante, ac victoriam à Deo exorante. Suſtinuere aliquamdiu impetum Stadingi, donec Cliuianis terga pulſantibus, vndiq; circumuenti diſijcerentur. Trucidati tum à victoribus ſine vlla miſeratione ad 9000. reliqui fugientes Viſerâ ſubmerſi. Quibus ſperato celeriùs confectis, Cruce ſignati, ſinguli domos ſuas reuertuntur. Ita Diuæus. Confirmantur eadem ex Stadenſi Chronologo eius tractus & temporis, qui etiam diſtinctiùs multa narrat in hunc modũ: Anno, inquit, 1234. Heinricus Dux Brabantiæ, & Florentius Comes Hollandiæ, Bremæ exiſtentes contra Stedingos viriliter ſe accinxerunt, tamquam contra inimicos manifeſtos Eccleſiæ. Quæſierunt enim Stedingi hi reſponſa dæmonum, ſimulacra fecerunt cerea, conſulentes etiam in ſuis ſpurcitiis erroneas Pythoniſſas; & quod deterius eſt omnibus, Viaticum ſalutis æternæ horribiliùs, quàm deceat exprimi, pertractantes: Clericos etiam & Religioſos impiè lacerantes, cruciabant omni genere tormentorum. Itaque Bremenſis Archiepiſcopus, Dux memoratus & Comes, peregrinorum-

Stadingi hæretici ferociter ſæuiunt.

Suſcipiunt contra eos bellum filius Henrici noſtri & alij Principes.

Vincuntur & trucidãtur Stadingi ad nouẽ millia.

Errores & ſcelera Stadingorum.

que

que non modica multitudo 6. Kal. Iulij die Sabbati proceſſerunt vna-
nimiter contra eos. Dux Brabantiæ & Comes Hollandiæ primo con-
greſſu peſtilentes illos ſuper agrum Oldeneſche, vbi conuenerant, virili-
ter inuaſerunt, ſed ipſi ſummo conamine ſe defenderunt. Statim Co-
mes de Cliuo cum ſuis à latere irruens ſuper illos, ipſorum aciem diſſi-
pauit. Clerus, qui eminus adſtans, rei exitum expectabat, Media vita, &
alia miſerationis carmina cum mœrore cecinit, & pro Crucis victoria
ſupplicabat. Nec mora, illi maligni ab exercitu Domini opprimun-
tur, haſtis perfoſſi, gladiis percuſſi, equorum pedibus conculcati. Et ita
manus Domini inualuit ſuper eos, vt in breui ſpatio eorum VI. millia
(an IX?) interierint. Plurimi ex eis fugæ præſidium poſtulantes, in
proxima fouea, & in Wiſera ſe ſubmerſerunt. Si qui euaſerunt, ſub cæli
ventis quatuor ſunt diſperſi. Comes Heinricus de Oldenborg ibidem
cecidit, & cum eo peregrini aliqui circiter nouem. Sic ille. Menſe Au-
guſto anni ſequentis 1235. referente Diuæo, Fredericus Imperator Mo- 1235
guntiæ frequenti Principum Concilio, Ottonem Brunſwici Ducem in
gratiam recepit. Aderat inter alios, Henricus Dux noſter: qui morbo
incidente, Coloniam relatus, ibidem Nonis Septembris exſpirauit; cuius
corpus ſui Louanium deferentes, in medio Chori condiderunt monu-
mento lapideo, cui formam corporis eius ad viuum inſculptam eſſe ſatis
apparet. Huius Principis Henrici tempore, (conceſſo ab eo Diplomate
anno 1201.) vrbis Antuerpienſis pomœrium prolatum eſt, portis conſti-
tutis, vbi etiamnum pontes & foſſæ, quæ à vaccis, à vineis, à D. Catha-
rina, à Mera, à Cameraco, à D. Ioanne nomen habent. Ad hoc in Bra-
bantia, præter ſupradicta Cœnobia, etiam iſta initium habent: Camera
iuxta Bruxellam ſub annum 1201. Abbatia D. Gertrudis Louanij an-
no 1204. Inde iuxta Louanium ſub annum 1219. Inſula Ducis iuxta
Ghempam Virginum Ordinis Præmonſtratenſium, & Parcum Domi-
narum Ordinis Ciſtercienſis. Paulò pòſt & Franciſcani Bruxellæ recepti
ſunt, nempe anno 1227. & Dominicani Louanij anno 1228. & Siluæ-
ducis anno 1229. (vocatur is annus 15. Ordinis.) Franciſcani quoque
Mechliniæ & Louanij anno 1231. Et eodem anno, teſte Thoma Canti-
pratenſi, Beginaghium Niuellenſe habebat Virginum duo millia. Anno
quoque 1228. Dieſtæ forū lapidibus ſterni permiſſum eſt: & anno 1230.
Henricus Dux hominibus villæ de Ooſterwyc eamdem legem & li-
bertatem dat, quam habent Burgenſes de Silua apud Ordunum, excepto
telonio Rheni. Porrò liberi Henrici huius, ex vxore priori Mathilde,
filia Comitis Bononiæ, qui erat frater Philippi Comitis Flandriæ, Hen-
ricus ſucceſſor, Gothfredus, Maria Ottonis Imp. coniunx; & Mathildis,
primùm Palatino, deinde Florentio Hollandiæ Comiti nupta; & tres
præ-

Confirmātur ſuperiora verbis Scriptoris eius temporis.

Moritur Dux noſter Coloniæ inde delatus Louanium.

Antuerpiæ pomœrium prolatum.

Varia Cœnobia & alia loca eius tēpore inſtituta.

Eius vxores duæ, & ex eis liberi.

præterea filiæ, vna Gelri vxor, alia Comitis Aruernorum, de tertia non ſatis conſtat : ex coniuge verò poſteriori nomine Maria, filia Philippi Regis Francorum, duæ filiæ ; ex quibus vna nupſit Theodorico Cliuiæ Comiti.

HENRICVS V.

ALIIS II. DVX, FILIVS PRÆCEDENTIS, XXVIII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis duodecim.

1235 MORTE Henrici Ducis (verba ſunt Diuæi) Ducatus Lotharingiæ ac Brabantiæ & Imperij Marchia Henrico Louanienſi ceſſêre, filio eius natu maiori. Gothfredo, facilè adducor vt credam, Harſtalli & Gasbecæ dominia obueniſſe. Nam Ioannes quidam cognomento Louanienſis hæc dominia poſſedit circa annum 1306. & ante eum Henricus Louanienſis, fortè filius iſtius Gothfredi; ſed de his nihil temerè aſſerere auſim. Ita Diuæus; & progreditur:

Ioannes Louanienſis Dominus Herſtalli & Gasbecæ

Erat Henrico huic noſtro vxor Maria filia Philippi olim fortiſſimi Imperatoris, vnde viuo patre ſuſtulerat Henricum, Mathildam vxorem Roberti primi Atrebatium Comitis, Mariam vxorem Ludouici Ducis Bauariæ, Beatricem vxorem Hermanni Lantgrauij Thuringiæ, & Margaretam primam Abbatiſſam eius Cœnobij, quod à patre conditum, Vallis Ducis appellatur, duobus à Louanio milliaribus, Ciſtercienſium Ordinis. Defuncta Maria, ex Sophia filia Ludouici Lantgrauij & diuæ Eliſabeth Henricum genuit Thuringiæ Lantgrauium. Hactenus Di-

Henrici Ducis vxores & liberi.

1236 uæus. Anno 1236. referente Meiero, Ludouicus Francorum Rex, cuius poſteà eſt conſecrata memoria, ex Atrebateſio, Fanoque S. Odomari & Aria nouum conflauit Comitatum, eumque Roberto fratri attribuit; manſitque Atrebateſium in Regum poteſtate, quadragintaquinque per annos, priuſquam rediret ad Comites Flandros. Ita ille. Diuæus hoc modo : Eodem anno Robertus donatione D. Ludouici fratris ſui Regis Francorum, Atrebatium Comes nouus, Mathildam Ducis noſtri

Primus Comes Arteſiæ ducit Mathildã filiam Henrici.

1237 filiam duxit. Pergit Meierus : Anno 1237. menſe Octobri Ioanna Flandriæ

driæ

HENRICVS V. XXVIII. BRAB. PRINCEPS.

drix Comitiſſa, ſobolis procreandæ cupida, de conſilio Ludouici Regis nupſit Thomæ fratri Comitis Sabaudiæ, Reginarum Galliæ, Angliæ & Siciliæ auunculo: quem ad fidelitatis iuramentum Rex antè admittere noluit, quàm in pacem iuraſſet anni vigeſimi ſexti huius ſæculi; inıráuitque in illum apud Compendium, factam pro redemptione Comitis Fer-

1238 dinandi. Anno ſequenti, Guilielmus Sabaudienſis frater dicti Thomæ

Subuenit Comes Flādriæ fratri ſuo Epiſcopo Leodienſ. creatur Epiſcopus Leodienſis. Cui cùm Valeranus Lemburganus, ob cauſam neſcio quam, inferret bellum, tanta Thomas fratri portauit auxilia, vt ad primum aduentus ſui nuntium perterritos hoſtes in fugam verterit. Profectus inde Romam Guilielmus confirmatus eſt ab Gregorio Nono: ſed rediens domum in Sabaudia obiit, ac tumulatus eſt Catacumbis in Cœnobio Ciſtercienſi. Hæc Meierus, & meminit etiam Diuæus. Cauſam quam Meierus ignoraſſe ſe ſcribit, his verbis com-

Cauſa belli inter Leodienſes & Lemburgenſes. memorat Ægidius Leodienſis eo tempore viuens: Orta his diebus contentione inter Ioannem Epiſcopum & Comitem Waleranum cauſa caſtri, quod Smaragdus vel * Pilaus vacca ab incolis terræ illius vocatur,

* Poulvache non longè diſtans à fluuio Moſæ & oppido Dyonanto, Ioannes Epiſcopus caſtrum cum exercitu magno tam Leodienſium quàm Flandrenſium aliorumque Nobilium obſedit. Sed ecce cùm obſeſſos iam pænè in deſperationem adegiſſet, morbo correptus, ignorante exercitu, Dyonantum proficiſcitur; vbi poſt paucos dies in damnum totius patriæ diem clauſit extremum ſexto Nonas Maij anno Domini 1238. Corpus

Moritur Epiſcopus Leodienſis. verò eius à Dyonanto nocte delatum eſt, & in valle S. Lamberti honorificè ſepultum; occultè tamen, ne de tanti viri exanimatione obſeſſi animarentur, & de exercitus noſtri perturbatione ſuperbirent hoſtes eorum. Poſt deceſſum autem Domini Ioannis Epiſcopi celebratur electio circa feſtum beati Ioannis Baptiſtæ: in qua electione pars quædam in Dominum Ottonem Præpoſitum Traiectenſem & maioris Eccleſiæ Canonicum conuenit, altera verò pars in Dominum Guilielmum Valentinæ Eccleſiæ Electum, fratrem Comitis Flandriæ, virum bonum & honeſtum, conſenſit. Hęc & plura ille, vſq; finem anni proximi: ſed quia illi diſſidio Henricus noſter, vt apparet, nō ſe miſcuit, nihil

1239 addimus. Interim anno ſequenti 1239. (vt narrat Diuæus) Henricus Dux

Henricus noſter fruſtrà Coloniam obſidet. noſter Coloniam obſidione concluſit: quam cùm expugnatu difficilem cerneret, ea relicta, Bonnam vſque vineas Archiepiſcopi incendit, apertiſque viuariorum ſeptis feras emiſit. Inde in arces conuerſo impetu, Randerodium deiecit. Mox, cùm Dalhemenſes commeatum, qui è Brabantia ad obſidionem vehebatur, intercepiſſent, aggreſſus id oppidum, paruo negotio expugnauit. Cauſam huius belli nuſquam reperio. Porrò Henricum Ducem deinceps à rebus bellicis conquieuiſſe, tradunt Chro-

nica

nica Brabantiæ. Hæc Diuæus, & mox ſubiungit eius mortem, ſilentio premens res geſtas integri octennij. Eas itaque, quantum licet, ſuppleamus. Anno 1240. Henricus hic, Maria Sueuica coniuge, Philippi Imp. filia, è viuis ſublata (loquitur Miræus noſter) ſecundis nuptiis Sophiam ſibi iungit Ludouici Thuringiæ Haſsiæque Lantgrauij & S. Eliſabethæ filiam. Ex Maria Henricum III. Brabantiæ Ducem ſuſtulit. Ex Sophia tulit item Henricum filium cognomine Brabantinum dictum. Qui cùm expers paterni Ducatus Brabantini eſſet, fratri prærogatiua ætatis tranſſcripti, annos duodecim natus adiecit oculos atque animum ad Thuringiæ & Haſsiæ Principatum, materno iure & gratia fretus. Sed ecce mortuo Hermanno fratre Sophiæ, cui ius illud ſine controuerſia debebatur, ſucceſsit, & vindicauit ſibi, excluſa femina, Henricus frater Ludouici, patruus Sophiæ, tenuitque quoad vixit, opibus & potentia valdè auctus, & Rex Romanorum faciente Pontifice Innocentio II. contra Conradum Frederici filium electus; quem prælio apud Francofurtum etiam vicit; vir magni animi & ſpei, ſed quam fata inciderunt, obiitque anno poſt electionem, liberorum expers. Ea res iterùm ius & ſpem Sophiæ præbuit; venitque multis aduocantibus in Thuringiam; etſi alij contrà nitebantur, aduocato Henrico altero, Marchione Miſniæ & terræ Orientalis, nato ex ſorore Henrici Regis defuncti. Sophia vetus ius prætendebat, ille nouellum. Denique, pacificatione aliquoties tentata, & irrita, armis decertatum eſt: quorum finis, vt partitione facta, Thuringia penes Marchionem Miſniæ maneret, Haſsia Henrico Brabantino cederet. Idque ad poſteros obtinuit, & ſtirps iſta, quæ hodieque eſt Lantgrauiorum Haſsiæ, originem & dynaſtiam ſuam Henrico & Sophiæ eius matri debet acceptam. Sophia porrò maternæ pietatis atque in pauperes beneficentiæ heres & adſecla, Louanij xenodochium inſigne, eius vrbis hodie præcipuum, excitauit: Deiparæ item Virginis cultui in primis fuit mancipata. Creditur autem à matre imagines aliquot Deiparæ accepiſſe, quas ob eius memoriam charas ſanctaſque habuit; è quibus vnam Viluordiæ apud Brabantos, in cœtu Virginum Religioſarum Ordinis hodie Carmelitani dedit & dedicauit, miraculis olim & nuper claram, cui cognomen Diuæ Conſolatricis, à re inditum; quia multi malis animi corporiſque remedia illic aut leuamenta reperiebant. Tres alias dediſſe traditur Mathildi ſorori mariti ſui. At dices, Vnde apud vnam Sophiam tot imagines eiuſdem prototypi? & in quem vſum? Reſpondebo mox. Pergit Miræus: Hæc Mathildis alteris nuptiis iuncta Florentio IV. Hollandiæ & Zelandiæ Comiti (ex quo coniugio Guilielmus II. ille natus qui poſteà Rex Romanorum eſt electus) tandem moriens imagines illas diſpartiuit, & locis ſuis quamque aſſignauit; vnam Graue-

Diuæus ſuppletur. 1240

Ducit Henricus Sophiam filiam ſanctæ Eliſabethæ uxorem.

Longa concertatio de Thuringiæ patrimonio Sophiæ.

Tandem Henricus Brabantinus Sophiæ filius obtinet ſaltem Haſsiam.

Imagines plures Deiparæ ab hac Sophia locis religioſis relictæ.

ſandæ Hollandiæ veteri oppido,(quod finitimum eſt Loſdunenſi Virginum Ciſtercienſium Cœnobio, quod ipſa condiderat,in eoque vitam à morte mariti caſtè pieque egerat;) alteram Harlemi, ad ſeruandam in Sacrario Sodalium Carmelitarum; tertiam denique Hallis Hannoniæ collocari voluit, fortè quia inter alias prolem ex Florentio marito Adelheidem genuerat, nuptam Ioanni Auennenſi, Comiti Hannoniæ: & hanc igitur, eiuſque ditionem ſacro hoc donario iuit auctum. Hoc euenit anno Chriſti 1267. quo Mathildis illa diem obiit. Hæc Miræus in ſuo Auctario ad Sigebertum, ſimulque Cl. V. Lipſius in ſua Deipara Hallenſi. Quæ quia nihilominùs ſuggillãtur à malè feriatis hominibus, addo tot imagines eiuſdem prototypi accepiſſe Sophiam noſtram ſiue à matre S. Eliſabetha, imitante pietatem materteræ ſuæ S. Hedwigis Poloniæ Duciſſæ, ſiue etiam earum aliquas ab ipſa S. Heldwige; nam illa poſt S. Eliſabetham obiit. Illud nemo niſi cõtentioſus negabit, Hedwigem hanc certè pro Feſtorum ratione nunc hanc nunc illam imaginem ſibi præferri voluiſſe, ipſâ nihilominùs vnam quoque propriis manibus geſtante. Nam ita lego in eius rebus geſtis grauiter ante aliquot ſæcula conſcriptis: Habebat autem (inquit Auctor) Deo dilecta Hedwigis permultas Sanctorum imagines & Reliquias, quibus congruam præſtabat reuerentiam, eaſque ſibi ad Eccleſiam eunti voluit præferri: inter quas cùm ſanctiſſimæ Chriſti Matris paruam imaginem ipſa ſæpiùs ſuis manibus geſtaret, vt ex amore crebrò eam poſſet intueri, & inſpiciendo ad eius amorem ſe poſſet ampliùs excitare, factum eſt, vt cùm ea imagine interdum benediceret languidis, ilicò quoque curarentur. Ita ibi. Atq; hæc occaſione coniugij Sophiæ hoc anno cum Henrico Duce

Inter alias & illa quæ Hallis miraculis claret.

Diſcutitur ſolidè vnde tot imagines eiuſdem prototypi apud vnam Sophiam.

Notent diligenter irriſores imaginum.

1241 noſtro initi. Anno ſequenti 1241. Gregorius IX. Pontifex Max. moritur Romæ 11. Kalend. Septemb. Succedit Cæleſtinus IV. patria Mediolanenſis, ex nobili familia Caſtilonæa. Sed eo 8. Idus Octobris hoc ipſo anno defuncto, vacauit Sedes Romana annũ 1. & menſes 8. Hic Gregorius libros Decretalium per Raymundũ virum doctum & ſanctum Ordinis Prædicatorum digeri fecit, ſicut etiamnum in vſu ſunt. Itaq; anno 1242.

Vacat Sedes Roma annum 1. & menſes 8.

1242 vacauit Sedes Apoſtolica, magno Reip. Chriſtianæ incommodo; de quo iſta Stadenſis tunc viuens, paucis verbis multa complexus: Duobus annis (nempe etiam ſecundùm Onuphrium ab initio Octobris anni 1241. vſque finem Iunij anni 1243.) Sedes Papalis vacauit, Cardinalibus inter ſe diſcordantibus, & quibuſdam Romam intrare non audentibus. Vnde contigit, vt ſe inuicem frequentiùs vocarent ad electionem; & etiam ipſi tam inter ſe quàm ab aliis multas controuerſias & inſolentias ſuſtinerent.

Cardinales tam inter ſe quàm ab aliis multas inſolentias ſuſtinent.

1243 Hæc ille. Anno 1243. Cardinales à Frederico II. Imp. capti, cùm agente Balduino Imp. Conſtantinopolitano, qui tunc Parmæ erat, liberi

ad

ad Comitia ſacra eſſent dimiſſi, Anagniæ in Hernicis conuenientes (Miræi ſunt verba) Sinibaldum Fliſcum Genuenſem, Obizzonis Louaniæ Comitis filium Pontificem renuntiant. Qui Anagniæ 4. Kalend. Iulij in Cathedrali Baſilica conſecratus Innocentij Quarti nomen induit. Is pileo rubro Cardinales cohoneſtauit: quo ſignificare voluit, Cardinalibus etiam ſanguinem vitamque pro Chriſto & libertate Eccleſiaſtica promptè effundendam. Ita ille. Hoc anno notatum exſtat inſigne illud monumentum pietatis Antuerpienſium, quo Dominicanos Argentinâ ad ſe vocarunt, his inter alia verbis: Religioſis viris Prouinciali Fratrum Prædicatorum Teutoniæ & Fratribus Diffinitoribus Capituli apud Argentinam, Scabini & communitas Antuerpienſis. Omni deuotionis affectu veſtram propulſantes exoramus charitatem, quatenus Collegium Fratrum veſtrorum Antuerpiam deſtinari faciatis. Hos enim ipſos affectu ſincero & dilectione ſtabili pertractare compromittimus; firmam tenentes fiduciam, quòd, cùm Dominus benedixerit domui Ægypti propter introitum Ioſeph, & domui Laban propter Iacob, benedictionis diuinæ munus ad introitum eorumdem conſequemur. Datum in Inuentione S. Stephani anno M.CC.XLIII. En priſcam pietatem. Anno 1244. (Meiero referente) incidit rurſus diſcordia de Comitatu Namurcenſi.

Pileus rubeus Cardinalibus aſſignatur, & quare.

Euocantur Fratres Prædicatores Antuerpiam.

1244 Certè ſub Kal. Decembris Ioanna Principe Inſulæ ægrotante, Thomas Pollenacam (an Voleuacam? vide anno 1238.) caſtellum Namurcicæ ſiue Arduennicæ ditionis obſedit, & cepit, plura facturus, niſi in humanis eſſe deſiiſſet Ioanna, quæ deceſſit Nonis Decembris, anno ætatis circiter altero & quinquageſimo. Elata eſt in Monaſterium Markettam, ac ſepulta iuxta Ferdinandum. Imperauit annos vndequadraginta. Thomas nulla ſobole ex ea pater, amplis donatus muneribus remeauit, vnde venerat, in Sabaudiam. Defunctæ nulla ſuperſtite ſobole Ioannæ Margareta ſoror ſucceſſit; quam D. Ludouicus Gallorum Rex priùs in fidem accipere noluit, quàm in pacem anni XXVI. pro redemptione Ferdinandi factam iuraſſet. Igitur eam pacem per ſuas litteras approbauit, confirmauitque; licet obtinere nequiret, vt idem Nobilitas ciuitateſque facerent. Iſta Meierus. Anno 1245. Concilium primum Lugdunenſe & Vniuerſale XIII. celebratur; atque in eo Fredericus II. Imp. vt rebellis Eccleſiæ ab Innocentio IV. die 21. Iunij Imperio priuatur. Ita Onuphrius. De eo ſic

Flãder capit caſtrum quoddam ditionis Namurcenſis.

Imò hæc pax excepta ſeu extorta eſt iam tum anno præcedentis ſeculi nonageſimo nono.

1245 Stadenſis huius temporis Scriptor: Papa in Burgundiam Lugdunum, quæ prima Sedes eſt Galliarum, veniens, poſt feſtum Ioannis Baptiſtæ ibidem Concilium celebrauit, & in iam dicto Concilio, ſcilicet die Iacobi, contra Imperatorem excommunicationis ſententiam renouauit, & eum ab Imperiali culmine depoſuit, & hanc depoſitionem per totam Eccleſiam promulgauit. Intereà ſollicitari fecit Principes, quos ad Imperium

Y 2 tegen-

Frederico II. Imp. excommunicato ſubrogatur Henricus Lantgrauius. Dux Brabantiæ, qui & Louaniæ, vnus Electorum Imperij.

regendum credidit idoneos. Tandem Heinricus Lantgrauius, cogno-
mento Raſpe, multis euictus precibus Imperium accepit. Hæc ille. In
Actis huius Concilij apud Matthæum Paris in Hiſtoria Anglicana his
verbis leguntur Electores Imperatoris: Laici, Dux Auſtriæ, Dux Bauariæ,
Dux Saxonum, Dux Brabantiæ, qui & Louaniæ; Prælati, Archiepiſcopi
Colonienſis, Moguntinus & Salsburgenſis. Hæc ibi, de quibus prolixius
egimus ſuprà ad annum nongenteſimum nonageſimum ſextum. An-
no 1246. (narrante Meiero) Ioannes Auenienſis ſubnixus ope Guilielmi
1246 Comitis Hollandiæ, cuius duxerat ſororem in matrimonium, matri
ſuæ Margaretæ bellum indixit, ideò quòd Guilielmo Dampetræ poſte-
rioris thori primigenio Flandriam poſt ſe deſtinaret, quam iure optimo
(quidquid exciperetur contra legitimum patris eius cum Margareta
coniugium) ſibi debitam contendebat. Hac ex re maxima oborta rerum
omnium perturbatio; donec diui Regis Ludouici Odoniſque Rom.

Contentio inter fratres Flandros arbitrio Regis Franciæ & Legati Apoſtolici deciditur.

Pontificis Legati arbitrio, vtraque pars conſentientibus animis contro-
uerſiam omnem decidendam permitteret; qui poſt maturum conſilium
pronuntiauerunt, vt morte Margaretæ Dampetra Flandriam, Auenien-
ſis iam nunc adiret Hannoniam; ſuiſque vterque fratribus iuxta conſue-
tudinem per ſortem bonorum prouideret. His ita peractis, Guilielmus
Princeps cum multis ex Flandrica nobilitate nomẽ dedit in ſacram mili-
tiam, primo quoque tempore Regem in Aſiam ſecuturus. Margareta
autem inſignia Guilielmi mariti Flandricis inſeruit, Hannoniæque in-
ſignia reliquit. Hæc Meierus. Sequitur annus triſtis morte Henrici no-
1247 ſtri, ſimulque filiæ eius Mariæ, de quibus ſic Diuæus: Kalendis Februa-

Moritur Henricus noſter ſepultus Villaria.

rij anni 1247. Henricus noſter hac vita deceſſit, cõditus in Cœnobio Vil-
larienſi, filio eius Henrico Principatum excipiente, qui Adelheidam fi-
liam Hugonis Burgundiæ Ducis vxorem habebat; & eodem anno Lu-
douicus Dux Baioariæ ac Comes Palatinus, Mariam Henrici Secundi
Ducis filiam vxorem, falſo adulterij crimine, Werdæ in Sueuia necari
iuſſit: in cuius facti expiationem Monaſterium in Baioaria condidit,

Plura Cœnobia apud Brabantos huius tempore conſtructa.

Furſtẽfeldiam nomine. Sub hoc Principe incunabula ſua repetit Cœ-
nobium Auguſtinianorũ Louanij anno 1236. Dominicanorum Antuer-
piæ anno 1243. vt dictum eſt, & ſub annum 1244. Cœnobium Lintren-
ſe Virginum Ordinis Ciſtercienſis, dote accepta à Domino de Weſema-
le. Anno quoque 1245. Abbatia Ciſtercienſis inſtituti virorum, titulo
S. Bernardi, (quæ ante decennium in pago Vreinde ab Ægidio Berthout
fundata fuerat) à ſecundo loci Abbate tranſlata eſt in Hemichem lo-
cum Scaldis allapſu opportuniorem. Sub idem etiam tẽpus, nempe an-
no 1246. S. Lutgardis Virgo ſanctiſſima, vſa magiſterio Ioannis Lyrani,
viri ſimiliter eximia ſanctitate illuſtris, migrauit ad cælũ; de quibus iſta

pauca

pauca ſubiicere lubet ex rebus geſtis Lutgardis, per coæuum Thomam Cantipratenſem Dominicanum Louanienſem & Suffraganeum Cameracenſem grauiſſimè conſcriptis: Lutgardis (inquit Auctor) pia Virgo ex illa quondam Tungrorum celeberrima ciuitate, patre ciue, matre nobili, trahens originem, dum adhuc iuuencula eſſet, quantum illa ætas patiebatur, valdè quidem ad nuptias inhiare videbatur. Cuius mentem cùm matris inſtantia modò minis modò blandimentis emolliſſet, vbi illa annos duodecim exceſſit, in Monaſterio S. Catharinæ, quod eſt prope oppidum S. Trudonis in Hasbania inter Deo ſacratas Virgines Ordinis S. Benedicti eam diuino ſeruitio mancipauit; vbi obtulit ſanè ſeipſam deinceps quotidie Domino holocauſtum gratuitum. *Etiam S. Lutgardis tunc Brabantiam illuſtrat.* Vnde quia talem lucernam ſub modio latere par non erat, poſita ſuper candelabrum, facta eſt Prioriſſa in eodem Monaſterio, vno omnium conſenſu electa. Fuit autem in illo loco annis circiter duodecim, eratque eodem tempore Magiſter Ioannes Lyranus, Leodienſis diœceſis, vir eximia ſanctitate. Qui non ignorans perfectiſſimum Lutgardis propoſitum, cùm admonuiſſet eam, vt abdicato Prioriſſæ officio, ad Aquirianum Ciſtercienſis Ordinis Monaſterium ſe transferret, illa à Deo quoque admonita, parens ſupradicti Magiſtri Ioannis admonitioni, Aquiriam ſe contulit, quod eſt Monaſterium in Ducis Brabantiæ regione. *Libenter paret admonitioni Ioannis Lyrani viri pij.* Stupenda ſunt quæ idem Auctor narrare pergit, inter cetera hoc ſanè: Imminente, inquit, peſte ſæuiſſima Albigenſium hæreticorum, beatiſſima Virgo Maria apparuit Lutgardi vultu lugubri & obſcurato. Cui compatiens in viſione Lutgardis, cùm quæſiſſet ab ea, vnde tantus eſſet faciei ſqualor, quæ alioqui plena eſſet omnis gratiæ; beatiſſima Virgo reſpondit: Ecce ab hæreticis & pſeudo-Chriſtianis rurſus conſpuitur, rurſus crucifigitur Filius meus. Tu ergo aſſume tibi lamentum, & perpetuis ſeptem annis ieiunato, vt ſopiatur ira Filij mei, quæ generatim vniuerſo imminet orbi. *Nota illuſtrem ſimul & tremendam viſionem.* Itaque toto ſeptennio tale illa ſibi indixit ieiunium, vt pane & cereuiſia contenta eſſet. Hæc & plura ibi.

HENRICVS VI.

ALIIS III.

FILIVS SVPERIORIS,

XXIX. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis tredecim.

ANNO 1247. vt dictum eſt, Heintico ſupetiori defunćto, filius eius Henricus Principatum excepit, qui Aleidem (alijs Adelheidem) filiam Hugonis Burgundiæ Du-
1248 cis vxorem habebat. Anno ſequenti, narrante Diuæo, mortuo Henrico Lantgrauio Thuringiæ, quem abiecto Frederico II. Principes Regem elegerant, Guilielmus filius Florentij ac Mathildæ Brabantinæ (erat ea filia Heintici Primi) Comes Hollandiæ Rex Romanorum electus eſt; qui mox Aquiſgrani, operâ Henrici Leodienſium Epiſcopi, reſeratis Kalendis Nouembris coronam accepit. Tradunt Brabantiæ Chronographi, Ducem noſtrum, cùm illi Regnum deferretur, hunc conſanguineum ſuum promouiſſe. Addit Brando, inſignia Imperij Duci miſſa, & ab eo ad Comitem remiſſa; Hollandici verò, ſolius æmulationis ergô id factum calumniantur, verito Duce Comitis indolem, malentéque eum Imperij negotia longè à Brabantia ſemotum agitare, quàm vicinum potentiſſimum habere. Adetant coronationi Guilielmi Imperatoris, Petrus Capuæ, Siphridus Moguntiæ, Amoldus Treuirorum, Cuntadus Coloniæ Archiepiſcopi, Henricus Leodij Epiſcopus, Bohemiæ Rex, Ludouicus Palatinus Dux Bauariæ, Henricus Dux noſter, Otto auunculus Comitis, Epiſcopus Traiecti, alijque pænè infetiotis Germaniæ Ptincipes omnes. Hæc Diuęus. Variant de tempore Auctores: & inprimis mirot, quomodo electio Guilielmi in Faſtis Onuphrij aſſeribatur biennio priùs, nempe anno quadrageſimo ſexto. Profetam, quæ apud Sctiptores eius temporis de his inueniam. Stadenſis breuiter his vetbis annum quadrageſimum ſeptimum conſignat: Henricus Lantgrauius, qui Imperium acceptauetat, eſt defunctus. Quem Papa mottuum intelligens, Petrum Capucium de aureo velo Diaconum Catdinalem miſit in Teutoniam; qui euocatis Atchiepiſcopis & Epiſcopis, quos potuit, Concilium prope Coloniam

Guilielmus Hollandiæ Comes eligitur Imp.

Adſiſtit eius coronationi inter cæteros etiam Dux noſter.

Eadem plenius ex Scriptoribus eius temporis deſcribitur.

HENRICVS VI. XXIX. BRAB. PRINCEPS.

loniam celebrauit in Feſto Michaëlis; & Feria quinta poſt Michaëlis Wilhelmus à quibuſdam Epiſcopis & Comitibus in Nuſſia, in Regem Romanum ad gubernandum Imperium eſt electus. Ac deinde ad annum quadrageſimum octauum: Cruce ſignati Aquenſem ciuitatem longa obſidione obtinentes, Wilhelmum coronauerunt. Sic ille; & adſtipulatur Hocſemius Leodienſis, etiam prolixiùs eadem proſecutus. Anno, inquit, Domini 1246. bonæ memoriæ Roberto Leodienſi Epiſcopo viam vniuerſæ carnis ingreſſo, propter diſcordiam electorum vacante Leodienſi Sede per annum, Frederico huius nominis Imperatore Secundo iam ante biennium per Papam Innocentium Quartum Imperio deſtituto, & Lantgrauio Thuringiæ per procurationem & mandatum eiuſdem Summi Pontificis in Regem Alamanniæ coronato, & citò pòſt ab hac luce ſubtracto; Frederico Romanam Eccleſiam in manu valida perſequente, Papa in adiutorium Eccleſiæ alium Regem eligi diſponebat. Vnde prudenter conſiderans ad propoſitum poſſe ſuum peruenire faciliùs, ſi circa locum ad eligendos Reges antiqua conſuetudine deputatum auxilia compararet; Wilhelmum Hollandiæ Comitem, & Henricum fratrem Ottonis Comitis Geldriæ ex duabus Ducis Brabantini ſororibus procreatos, vnum in Regem & alium in Leodienſem Epiſcopum concepit ſublimare. Horum namq; progenies ab antiquo proauorum claro Regali ſemine propagata, & ſtipata militari potentia diuiti, electionis Regiæ locum, vrbem Aquenſem videlicet, propinquior ambiebat: vnde promotionibus horum per Dominum Petrum Capucium S. Georgij ad velum aureum Presbyterum Cardinalem, quem ad hoc Papa delegauerat, procuratis, Henrici huius per Conradum Colonienſem Archiepiſcopum electio confirmatur. Anno ergo Domini 1247. ſexto Idus Octobris hic iuuenis moribus & ætate Leodienſem diſpenſatiuè rexit Eccleſiam, ad Sacerdotium non promotus. Cùm verò Aquenſes moniti per Papam vt electionem Regis admitterent, & in hoc ſibi per contumaciam rebellarent, eorum propter hoc loco cum incolis interdicto, cùm demum contra ipſos tamquam fautores Frederici, & inimicos fidei Chriſti, fideles Crucis inſigniri charactere, prædicationibus inuitaſſet; idem Wilhelmus, ſigno ſibi Crucis aſſumpto cum ceteris, vrbem prædictam cum Legato & viginti fermè millibus ex diuerſis prouinciis collectis, ſub anno Domini 1248. menſe Maio Aquis per ſex menſes potenter obſedit. At Aquenſes animosè ſua mœnia defendebant, Fredericum in ſuum adiutorium expectantes. Tunc vbi flumen vrbem pertranſiens effluit, agger immenſus erigitur, quo recalcitrante percuſſum paulatim flumē regurgitare cogitur, loci ſubmerſionem incolis minitando: ſed cautè ciues, hauritoriis citò rotis ad remedium

Papa in adiutoriū Eccleſiæ alium Regem eligi diſponit.

Progenies Ducum Brabantiæ ab antiquo Regali ſemine.

Guilielmus Rex Romanorum obſidet Aquiſgranum.

dium præparatis, ad partem aptam eminentia fluminis deriuantes, aduerſariorum ingenia deludebant. Sed tandem per ſex menſes inediâ fatigati, certis pactis Electo portas aperiunt, cùm ampliùs reſiſtere non valerent. Et eodem anno Kalendis Nouembris die Dominico, adhuc Frederico viuente, Electus in Regem Alamaniæ conſecratur. Hactenus Leodienſis. Hoc eodem anno 1248. cœpta eſt expeditio noua in Terram ſanctam per S. Ludouicum Franciæ Regem: quæ, quia à multis non ſatis diſtinctè narratur, depromam eam breuiter ex eius Vita ſcripta per Gaufredum, qui erat ei à ſacris confeſſionibus: Anno (inquit ille) 1248. Crux prædicabatur in diœceſis Colonienſis pago, quem vulgò Bedonfriſium vocant; vbi tum Feria ſexta ante Pĕtecoſten tres Cruces viſebantur in aëre. Viſa fuit etiam Crucis forma alio tempore in Enchuſen, videlicet Phriſiæ oppido, cùm ibi prædicaretur: in Traiectenſi quoque diœceſi in Doccum, in S. Bonifacij Martyris die. Creduntur ſcilicet bis apparuiſſe Cruces, ne quis ambigeret de prima apparitione; atque ita factum eſt, vt Colonienſis prouincia ad trecentas ferè naues appararet. Quin priùs anno Chriſti 1247. petente Ludouico Chriſtianiſſimo Rege, magna Dominicæ Crucis portio Conſtantinopoli Pariſios tranſlata eſt, cùm ecce proximo inde anno Rex Ludouicus ſexta Feria à Pentecoſte iter tranſmarinum ſuſcepit. Iuerunt autem cum eo Odo Tuſculanus Epiſcopus Apoſtolicæ Sedis Legatus, & duo fratres Regis, Robertus Comes Atrebatenſis, & Carolus Andegauenſis Comes, cum vxoribus ſuis, & multis Franciæ Epiſcopis & Nobilibus. Et quidem erat etiam Alphonſus Comes Pictauienſis Regis frater Cruce ſignatus; ſed eo anno cum Blancha Regina matre, ob Regni tuitionem, manſit domi. Appulit autem Rex ad Cyprum paulò ante ferias B. Matthiæ; vbi cùm hiemaſſent, Sabbato poſt Domini Adſcenſionem omnes Damiatam contendunt. Capta eſt autem Damiata, quam alij Heliopolim vocant, anno ab orbe redempto milleſimo ducenteſimo quadrageſimo nono. Ita ibi. Supradictus Leodienſis hoc modo: Tertio 1249
Idus Iunij ſexta Feria obſident Damiatam: Dominica verò ſequenti, Turcis Damiatæ cuſtodibus, neſcitur quo caſu, perterritis, relictis omnibus aufugerunt, captaque taliter ciuitate, poſt paululum Rex Ludouicus ſuis amiſſis capitur. Hæc illi. Sed vide pleniùs ad annum ſequentem. Ad annum hunc 1249. iſta commemorat Stadenſis: Wilhelmus coronatus, procedens vlteriùs, Imperij bona, quæ poterat, occupauit. Deinde circa Rhenum aliquamdiu commoratus, cùm expenſas Regi congruas non haberet, in Hollandiam eſt ingreſſus, & iterùm poſteà ad partes Rheni rediit, & terras ſibi aliquas ſubiugauit. Ita ille. Anno 1250. 1250
referente Meiero, defuncto Meledino Sultano, Melexala filius paternum

Tandē poſt ſex menſes eo potitur.

Cruces varijs locis in aëre viſuntur.

S. Ludouicus Francorum Rex proficiſcitur ad recuperandam Terrā ſanctam.

Recuperat Damiatam.

Guilielmus Rex fortitudine potior quàm opibus.

mox adeptus Imperium, omnium Barbarorum tam Saracenorum quàm Turcarum vires in noſtros contraxit. Et noſtris nihil feliciter ampliùs ceſſit. vniuerſum exercitum peſtilens quidam inuaſerat morbus, qui per nobilia in primis capita eſt vagatus. Rege ipſo, bonaque Optimatium

Rex Ludouicus cum multis alijs in poteſtatẽ Barbarorum venit.

parte morbo implicita, facilè ceſſit Barbaris victoria. Ipſe Rex cum fratribus Carolo & Alfonſo, cum Guilielmo Dampetra iam deſignato Flandriæ Comite, alijſque permultis, viuus in hoſtium venit poteſtatem: ac Nobiles ampliùs ducenti ferro aut morbo abſumpti: octo millia pondo auri pro ſua ſuorumque redemptione Rex ſoluit; Damiatam vrbem, captiuoſque Barbaros reddidit, exercitum factis induciis ex Ægypto in Syriam deportauit. Deceſſit Tarenti Imperator Fredericus Secundus. Ita Meierus. De morte Frederici eiuſq; ſucceſſore hæc Onuphrius: Frederi-

Moritur Fredericus II. Imp.

cus II. Imp. Idibus Decembris in Apulia moritur anno ætatis 57. & Panormi ſepelitur. Poſt quem Conradus IV. eius filius ex Iole Ioannis Regis Ieroſolymitani filia, ſe Regem Germaniæ & Siciliæ nominauit. De

1251 eo hæc Leodienſis: Anno 1251. Conradus Rex Alemanniæ, filius Frederici II. Imperatoris, quem viuens huic Regno præfecerat, ipſo mortuo, vt Regnum Siciliæ patris ſui ſuſciperet, per mare venit Apuliam; & capta Neapoli, muris eius deſtructis, anno ſequenti, cùm infirmari cœpiſſet, miſcente venenum proditore, deceſſit. Hæc ille. Diuæus non exprimens annum, iſta coronationi Wilhelmi ſubiungit: Eodem ferè tempore Leodienſes Epiſcopo ſuo rebellarunt ſacris Ordinibus initiari nolenti, quos ille ope Ducis noſtri, Comitumque Gelriæ Loſſenſis ac Iuliaci ad obſequium redegit. Ferunt pacto tum Duci ceſſiſſe Mechliniæ partem dimidiam, & Hugardiæ circumuicinorumque pagorum iuriſdictionem. Ita Diuæus; ſed præcipua hæc diſſenſio non ante annum quinquageſimum quintum contigit, vt ibi pleniùs ex Leodienſi narrabimus. Pergit Di-

Henricus noſter ſancit fœdus cum Colonienſibus.

uæus: Quarto Principatus anno (eſt is ſine dubio hic quinquageſimus primus) Dux Henricus cum Colonienſibus fœdus percuſſit, ratum etiam futurum, quamuis Archiepiſcopum Duci diſcordem eſſe contigerit. Actum hoc menſe Decembri, operâ Ottonis Comitis Geldriæ. Porrò

1252 ſequenti anno 1252. Guilielmus Imperator ferociſſimum cœpit cum Flandris bellum hac de cauſa. Margareta ſecunda filia Balduini Comitis Flandriæ ac poſteà Imperatoris Conſtantinopolitani, patre in ſacrum bellū profecto, ex non legitimo Burchardi Auenienſis concubitu (cuius

Origo belli grauiſſimi inter Flandros, & Regem Guilielmum Comitem Hollandiæ.

ipſa curæ commiſſa erat) Ioannem, Balduinum ac Guidonem pepererat: dein Guilielmo à Dampetra nobili Burgundo iuncta (vt etiam ſuprà commemoratum eſt ad annum quadrageſimum ſextum) alios compluſres genuit; quibus illa, ſpretis Auenienſibus, Flandricum Comitatum addixit. Porrò Auenienſium natu maximus, cùm ſororem Guilielmi Impe-

Impetatoris, vxorem habebet, ſperans eius ope Flandricum Comitatum obtinere, Hannoniam paulò antè occuparat; (imò matre cedente poſſederat ex pacto, de quo ſuprà anno 1246.) Inde tamen repulſus, hoc anno, decreto Guilielmi, Namurcum, Aloſtanos, Waſiam, Quatuor officiorum terram, cetera Imperialis iuris à Flandriæ Comitibus poſſideri ſolita obtinuit; prætexta cauſa Margaretæ his terris priuandæ, quòd clientelæ ſacramentum debitè non feciſſet. Acta hæc Francofurti 5. Idus Iulij, præſentibus Henrico Duce noſtro, Cunrado Archiepiſcopo Coloniæ, Hugone Spirano Epiſcopo, Henrico Leodienſi, Adamo Brunſuicenſi. Reſtitutus tum in Hannoniam ope Imperatoria Auenienſis. Sequenti anno 1253. Flandri, cùm Hannoniam Auenienſi iam ſubditam conſpicerent, in Hollandos bellum transferunt, in Valachriam inſulam Guidone ac Ioanne à Dampetra Margaretæ filiis cum copioſo exercitu miſſis. Henricus verò Dux noſter, veritus ne nimia ſanguinis effuſio ex hac diſcordia fieret; Antuerpiam vtriuſque partis Legatos conuocat. Vbi dum is pacem ſummis laboribus conciliare ſtudet, Flandri Florentium fratrem Imperatoris, & Lupum Cliuianum aggreſſi, magnam cladem accepêre, captis Guidone ac Ioanne à Dampetra. Nihil poſt hanc victoriam de pace cum Imperatore agi potuit, ob id vel maximè offenſo, quòd induciarum tempore, ſui armis inuaſi forent. Ita Diuæus. Quin & ipſe Meierus Flander de ſuis Flandris: Acerrimè, inquit, ab Hollandis in inſidiis locatis excepti, atroci prælio victi ſunt, ac fœda occidione ad magnum numerum cæſi. Capti Principis filij, Guido Ioanneſque cum Comitibus Theobaldo Barrenſi ac Godefredo Ghiſnenſi, cum aliis ducentis 30. vt Guiſianus tradit, Equeſtris ordinis viris, tota claſſe cum omni inſtrumento bellico amiſſa. Hæc in Valachria ad Weſtcapellam quarto Nonas Iulias. Retulêre quidam in litteras, ad 30. vel hoc ampliùs hominum millia ex noſtris occubuiſſe. Iſta Meierus. Progreditur Diuæus: Anno proximo 1254. D. Ludouicus Franciæ Rex (cui ſummum ius erat in Flandros) Carolum fratrem Comitem cum maximis armatorum copiis contra Auenienſem in Flandrorum ſubſidium miſit: à quo mox omnis Hannonia recepta, præter Angiam, quæ virtute Valteri eius oppidi Principis, nulla vi reſerari potuit; cæſis etiam in oppugnatione Ciniaci ac Grandiſprati Comitibus. At Guilielmus intereà maximas Hollandorum copias colligebat: quibus paratis, per Brabantiam Hannoniæ propiùs accedens, Aſchæ Brabantiæ loco caſtra locauit. Indicta tum die, vt in Aſcana planitie ferro contenderetur, Valeſius Francus, relictâ Angiâ, Valentianas retrogreſſus, repentè diſparuit. Receptus poſt eius digreſſum Angiâ Impetator, Valentianas etiam mox recuperauit, Carolo Comite in Franciam abeunte. Sic Diuæus; & adſti-

Celebrantur à Guilielmo Rege Comitia Francofurti.

1253

Henricus noſter fruſtrà ſtudet Flandros & Hollandos conciliare.

Flandri vincuntur ad Weſtcapellam Zelandiæ.

1254

Gallica ſubſidia veniunt Flandris, ſed nullo effectu.

adſtipulatur Meierus. Sed nunc excuriendum eſt, quod ſuperiùs de Mechlinia & Hugardia Duci noſtro transſcriptis Diuæus ſuggeſſit. De eo hæc Leodienſis Chronologus Hocſemius in Henrico Gelrenſi, capite 5. pag. 288. poſt multa præludia diſſenſionum inter Epiſcopum Henricum & ſubditos narrata ad annum 1255. vt parebit: Hinc, inquit, Electus furore commotus, excommunicationis & interdicti ſententias contra Leodienſes conſcribi præcipit, & Hoyenſes. Sed cùm non inuenitetur qui Leodium mandata deferret, tandem per puerum & femi-
1255 nam diriguntur; Prædicatores & Minores, litteris à puero clàm receptis, organa ſuſpenderunt. Sed cùm Presbytero ſancti Huberti dare litteras voluiſſet, deprehenditur, & ablatis ſibi litteris capitur, carceratur, pane & aqua cibatur. Hîc iterùm Canonici pro parte à ciuitate recedunt, Interdictum ne violare cogantur. Deniq; Hoyenſes caſtrum Waremiæ combuſſerunt: ſed Canonicis maioris Eccleſiæ ſuper hoc conquerentibus, caſtrum reparare promittunt. Sed Electus propterea non pacatus, contra Leodienſes, Hoyenſes, Dionanrenſes, Sancti-Trudonenſes, Brabantiæ Ducis, fratris ſui Geldrenſis, Iuliacenſis, Loſſenſis Comitum, & aliorum plurimorum auxilia procurauit; vnde villas de Hugardis, de Bauenchien, & Mechliniam Duci pro ſtipendiis obligauit. Canonici verò maiores in Leodio reſidentes, hoc reputantes illicitum, Ducem admonent, vt villarum occupationem Eccleſiæ derelinquat: quod cùm Dux facere recuſatet, excommunicatur; Media vita (ritus erat ſummi luctus) cantatur, terræ imagines proſternuntur. Hoyenſes interim, quia cuſtodes caſtri de Muhal ſpoliabant ipſis alimenta ferentes, caſtrum impetunt, reſiſtunt cuſtodes; ex quibus quinque peremptis Hoyenſes receſſerunt incolumes, & habentes obuios Leodienſes Hasbaniam petagrant, aduerſariorum domos vndique conflagrando. Denique Leodienſis Electus, omnium ſuorum exercitu conglobato, per Ducem Brabantiæ obſedir Sancti-Trudonenſes: qui territi Electo ſe certis pactionibus reddiderunt. Tunc ſororius Electi, Comes Iuliacenſis, verſus Muhal properat cum Hasbanis: & cùm Hoyenſes caſtrum Waremiæ, vt præmittitur, combuſſiſſent, ad propria reuertentes, inter Anteyum & Vinamont in eos pugna commiſſa, Hoyenſibus terga vertentibus, præfatus Comes hos inſequitur fugientes; ſternuntur, truncantur, necantur, & reliqui capiuntur anno Domini 1255. 4. Idus Auguſti, in die S. Laurentij. Hæc inter alia Leodienſis. Fine huius anni (ſic loquitur Diuæus) 5. Kalend. Februarias Guilielmus Imperator, in Occidentales Friſios profectus, tumultuario incurſu paludi congelatæ inhærens interimitur: cuius comperto interitu, Ioannes Auenienſis mœrore contabuit. Sic Diuæus, annum more Gallico ad Paſcha exeuntem conſtituens. Ita & Meierus.

Bellũ Leodienſium cõtra ſuum Epiſcopum.

Obligantur Duci noſtro pro ſtipendiis ab Epiſcopo villæ de Hugardis, de Bauenchien & Mechlinia.

Dux noſter obſidet Sancti-Trudonenſes.

Caditur Rex Guilielmus Comes Hollandiæ.

Quare

Quare more Romano annum à Kalendis Ianuariis auſpicatus Staden-
ſis, eius mortem ad annum ſequentem quinquageſimum ſextum reiicit.
Anno, inquit, 1256. Wilhelmus Romanorum Rex occiditur à Freſoni- 1256
bus Medemleck prope Hollandiam morantibus, in loco incognito ab
eiſdem ſepultus. Sic ille: & hoc anno finit Chronicon ſuum. pergit Di-
uæus: Sequenti anno (quinquageſimum ſextum intelligit) Henrici Du- *Pax inter Hollandos & Flādros Bruxellæ cōciliatur.*
cis noſtri ſedulitas effecit, vt Bruxellæ de pace inter Hollandos ac Flan-
dros conueniret, per quam Guido ac Ioannes à Dampetra libertati reſti-
tuti ſunt: inſulæ Zelandiæ Flandris manſêre, ſed pacta eſt Florentio
fratri Imperatoris occiſi Beatrix filia Guidonis, eaſdem inſulas do-
ti allatura, aliaque compluta. Ita Diuæus. Meierus pleniùs in hunc mo-
dum: Bruxellæ pax conuenit inter Margaretam Comitem ac Floren-
tium fratrem Guilielmi Regis defuncti, eundem tutorem Florentij fi-
lij Guilielmi. Liberati Guido Ioanneſque Flandrenſes cum ceteris ca-
ptiuis grandi ære. Nam proditum eſt hîc Gandauenſes per ſe contu-
liſſe ad octo millia nummûm. Pactum vt Florentius tutor, aut eo de-
ficiente, Florentius eius pupillus duceret vxorem Beatricem Guido- *Zelandia dos Flādra nuptura Hollando.*
nis Comitis filiam, cui dos eſſet Zelandia tota in fide ac clientela Co-
mitum Flandriæ. Quòd ſi caſus ita ferret, vt neuter horum Beatricem
duceret, tunc vnus aliquis ex filiis Guidonis duceret Mathildem Gui-
lielmi Regis cæſi filiam, cum Zelandia, quo dictum eſt modo, tenenda.
Confirmata pax apud Peronam menſe Septembri per Regem Ludoui-
cum, & Oſteruandia Ioanni Auennio poſt mortem matris per eundem
Regem attributa; duxitque poſteà, ſecundùm formulam huius fœderis,
Florentius filius Guilielmi Regis Beatricem in matrimonium, primus *Florentius primus Comes Zelandia.*
Comes appellatus Zelandiæ: Ceſſit & Carolus Andegauenſis, Ludouici
Regis interuentu Hannonia, ſolutis illi belli ſuperioris impendiis, quæ
intra quinquennium haud abſque magno fremitu atque indignatione
Flandria pependit. Hæc Meierus. Meminit huius pacis etiam Leodienſis,
cum priùs Brabantica quædam narraſſet, digna quæ hîc inſerantur. An-
no, inquit, Domini 1256. vt Electus Mechliniá, Hugardis, & Bauenchien,
quas Duci pro mille trecentiſque marchis obligauerat, dum eum contra
rebelles ſuos fouerat, recuperare valeret, viceſimam partem redituum
Cleri à Sede Apoſtolica impetrauit. Quam cùm in Ducatu niteretur ex-
igere, Dux firmauit iuramento, quòd ſi quis Electo viceſimam ſoluerit,
decimam exiget ab eodem: & ſic Brabantiæ Clerus Electo viceſimam *Clerus Brabanticus prouocat ad Sedem Apoſtolicam.*
ſoluere contradicit, & ne procedat ad ſententias Sedem Apoſtolicam
appellauit. Hoc anno, mediante S. Ludouico Rege Franciæ, Flandrenſes
& Hollandenſes conuertuntur ad pacem. Deinde pace ſimulata Sancti-
Trudonem Electus ingreditur, armata multitudine ſubſequente; & Sca-

binis depoſitis, illorum loco alios ſubrogauit, per quos priuantur honore, dirutis eorum domibus, qui ſibi magis fuerant aduerſati. Hoc metu perterriti ditiores, cum ſuis mobilibus aufugerunt. Iratus Electus iuramento confirmat, quòd niſi profugi reuertantur, eorum dirui faciet manſiones: portam verſus Brabantiam aggere claudit; verſus Traiectum turrim trabibus erigit, hanc muniens & foſſatis. Dux à torneamento rediens, & præmiſſa percipiens, exercitum congregauit; Electus econtrà, cognatorum auxilia, ſe muniens, aduocat: ſed citò deſiit hæc tempeſtas. Nam ex pacto reſtituuntur ablata, abiudicatio firma manet; ſi tamen & paſſi ſententiam, reuertantur, ipſis in pace remanere licebit, quò minùs per iuſtitiam infeſtentur; Electus turrim nouam nihilominùs firmare poterit & munire, ne Trudonenſes iterùm valeant rebellare. Et pergit

Nouus motus inter Ducem noſtrum & Epiſcopum, ſed qui citò componitur

1257 idem Auctor ad annum ſequentem: Anno, inquit, Domini 1257. in die Aſcenſionis Domini 16. Kalend. Iunij, Richardus Regis Angliæ Henrici frater, Comes Cornubiæ ditiſſimus, qui per pecuniam electionem ſibi parauerat, in Regem Alamaniæ Aquiſgrani per Conradum Colonienſem Archiepiſcopũ conſecratur. Sic ille. Onuphrius de eo non niſi anno ſequenti hoc modo: Richardus Cornubiæ Comes Henrici Angliæ Regis frater, à quibuſdam Germaniæ Proceribus 8. Idus Ianuarij, ab alijs Alfonſus Rex Caſtellæ & Legionis pridie Kalend. Aprilis creatur Rex Romanorum. Sed fortaſſe illud eſt, quod idem Leodienſis itidem ſubiungit ad annum illum ſequentem quinquageſimum octauum: Richar-

Duo Imperatores ſeu Reges Romanorum in ſchiſmate

1258 dus Rex venit Hoyum cum magna Nobilium comitiua. Sic ille. Geſſit Richardus nomen Regis Romanorum annis 6. Alfonſus verò annis 15. menſ. 6. teſte eodem Onuphrio. Narrauerat Leodienſis ad annũ 1256. hoc modo: Hoc anno Imperatrix Conſtantinopolitana, Namurci reſidens, exactione Burgenſes nititur aggrauare: propter quod clàm ad Comitem Luchilburgenſem per illos nuntij diriguntur, perſuadentes, vt maternam hereditatem veniat accepturus: qui nimio repletus gaudio, illuc militiam dirigit; quam Namurcenſes circa mediam noctem Natiuitatis Dominicæ intromittunt. Ab his caſtrum die craſtino obſidetur: ſed caſtro benè munito, in biennium obſidio eſt protracta. Sic ibi. Pergit ergo nunc hoc anno 1258. Hoc anno, videlicet 1258. cùm Ioannes de Auennis Comes Hannoniæ, aſſerens caſtrum cum terra Namurcenſi ad ſuũ dominium pertinere, ad ſoluendum obſidioné maximo exercitu præparato veniſſet, tandem factâ concordiâ Lutzilburgenſis Comitatũ Namurcenſem à Comite Hannoniæ releuauit in feudum. Cumq; Dominus Franco de Weſemale Baſtardus, Capitaneus caſtri, illud animosè biénio defendiſſet, deficientibus omnino victualibus, cùm iam loco panis equorũ ſuorum ſanguinem coctum comediſſent, in die Vincentij caſtrũ reddidit obſidenti;

Caſtrum Namurcēſe biennio tote obſeſſũ & quare?

Sanè ſtrẽnue erant milites.

qui

qui cùm ſcrutatus fuiſſet ſingula loca, Capitaneo teſtatur honorem, in caſtro tantum panis non inueniens vnde puer famelicus lacrymans poſſit quietari. Ita Hocſemius Leodienſis. Hoc eodē anno, referente Diuęo, Florentius frater Imperatoris Guilielmi, idemque tutor Florentij Comitis Hollandiæ, Antuerpiæ in decurſione militari occiſus eſt. Delata eſt tum Hollandiæ cura Henrico Duci noſtro, conſobrino dicti Comitis Florentij: ſed non multò pòſt, ob aulicorum ſuorum inſolentiam, Hollandiâ pulſus eſt. Sic Diuæus. Paulò pleniùs eadem Beka vicinus illorum temporum in hunc modum: Occiſo Rege Wilhelmo, Florentius huius nominis Quintus, anni dimidij tener infantulus, xv. Hollandiæ Comes ſucceſſit: quem Florentius Præſes patruus eius in tutelam accipiens, Comitatum ad tres annos in pace rexit: qui demum læſus in tyrocinio defunctus eſt in Antuerpia, ſed abinde tranſlatus requieſcit in Valachria. Dux verò Brabantiæ exhinc curam eiuſdem infantis accipiens, Hollandiam ad tempus regere cœpit; qui pro *forefacto ſuorum miniſterialium dedignanter expulſus fuit. Deinde principaliores Hollandiæ conſtanter elegerint in tutorem eiuſdem pueri Comitem Geldriæ, & econtrà principales Zelandiæ conſtituerunt tutricem ipſius Aleidim Comitiſſam Hannoniæ: de qua controuerſia demum in Vooruetzee magnum excreuit prælium, vbi plurimis ab vtraque parte peremptis, magnæ depopulationis excreuit homicidium. Sed Hollandiæ populus victorioſè præualuit, & Comes Geldriæ præfecturam terræ potenter obtinuit. Hæc ille; quæ prævidens, credo, noſter Henricus Princeps modeſtus, non tam pulſus eſt fortaſſe, quàm ſponte deinceps tali prouincia abſtinuit.

Florentius tutor Hollandiæ in haſtiludio perit Antuerpiæ.

* *forfait ſcilicet* inſolentia.

Variè & cruentè de tutela pueri certatur.

Anno 1259. (dicam breuiter verbis Leodienſis Hiſtorici) Conſtantinopolis, quæ dudum per Gallicos capta fuerat & Venetos, per Palæologum Græcorum vi prælij euincitur. Sic ille. Hæc in Græcia, inquit Meierus, accepta clades per Venetorum Genuenſiumq; inteſtina diſſidia, qui eodem anno de imperio Ptolemaidis, quod vnum noſtris in Syria reſtabat emporium, inuicem digladiantes, Latinis in Græcia nullam tulêre opem. Ita Meierus. 1259

Conſtantinopolis Gallis noſtris diſſidentibus à Græcis eripitur.

Anno 1260. Henricus Dux noſter viuis exceſſit (loquitur Diuæus) conditus Louanij in Cœnobio Prædicatorum, quod ipſe cum vxore condiderat: filios reliquit Henricum, Ioannem, Gothfredum, & filiam Mariam vxorem Philippi Tertij eius nominis Francorum Regis. Sic ille. Dn. Molanus his verbis de eius morte commemorat ex Petro de Thuno: Henricus, inquit, III. inter Principes ſui temporis ſanguinis nobilitate prę clarus, qui ſuæ nobilitatis lineam moribus atque virtutibus clariorem effecit, ad ſubſidium Terræ ſanctæ Cruce ſignatus, antequā proficiſceretur, morte præuentus, in iuuentute florida & in bona confeſſione Louanij obiit, anno M. CC. LX. 1260

Moritur Dux noſter Cruce ſignatus, antequam ad Terrā ſanctam proficiſceretur.

Loca pia eius tempore erecta.

pridie Kalend. Martij. Tempore huius Principis anno 1249. cœptum eſt ſtrui Beginagium extra muros oppidi Mechlinienſis, quod tandem inſtar oppiduli excreſcens, aliquot millia habuit Virginum, donec à Nouatoribus noſtris ſpecie vrbis muniendæ, ne in Beginagio munitionem erigeret hoſtis, dirutum fuit. Nunc vtcumque iterùm ſe colligit, loco inſigni in ipſo oppido coëmpto. Et in eadem ciuitate anno 1252. Eremitæ D. Auguſtini Conuentum inſtruere cœperunt, priuatorum primùm eleëmoſynis, ſed demum anno 1305. Ægidio Bertholdo iuuante, perfectũ eſt. Poſteà, lapſo ſexennio, nempe biennio ante mortem huius noſtri Henrici, Minoritæ quoque Siluæ-ducis locum obtinuerunt, & anno ſequenti, nempe 1259. Beginagium Arſchotanum initium ſumpſit, collato ad hoc ab Henrico duce & Aleide vxore ſuo horreo.

ALEIDIS

PRO LIBERIS,

XXX. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis ſeptem.

Contentio, quis filiorũ patri ſuccederet, vti refertur à Diuæo.

MORTVO Henrico ſuperiore, cùm filij impuberes eſſent, (verba ſunt Diuæi) Alheidis Principatum adminiſtrauit vſque ad annum 1266. Erat Henricus maximus filiorum eius vecors ac omnino Principis loco indigniſſimus. Quare mater, conſilio Valteri Bertholdi Machliniæ Principis, in Burgundiæ quoddam Cœnobium eo latenter ablegato, (vide pleniùs paulò pòſt) Ioannem Ducatui præficere conabatur virtuoſiſſimi ingenij adoleſcentem. Id indignè ferentes Arnoldus Baro Weſemaliæ, ciueſque Louanienſes ſoli cauſam Henrici propugnabant, iniuriâ ei Ducatum auferri frementes; quem ſi per ſe minùs regere poſſet, tutores gubernatoreſque dandos, vt permultis aliarum gentium Principibus factum olim, ac indies fieri compertum erat. Hæc verò tanta tamque conſtanti in Henricum fide agitabant, vt etiam aduenienti cum matre Ioanni (vt Principatum de more ibi iniret) vrbem præcluderent. Nec hoc contenti, Bertholdum velut totius mali auctorem bello petentes, ex agro Mechlinienſi prædas egêre: repulſi inde, cùm maioribus copiis reuerterentur, fuſi fugatique pacem à Ioanne Duce & Alheide eius matre petere coacti ſunt. Ita Diuæus.

ALEIDIS PRO LIBERIS, XXX. BRAB. PRINCEPS.

Cauſa eiuſdem diſſenſionis diligentiùs excuſſa.

uæus. De iiſdem diſtinctiùs Molanus capite 62. Militiæ ſacræ; fortè etiam pleniùs, factum ne id ſit iure an iniuria: Henricus, inquit, Tertius (nobis Sextus) heredem reliquit Henricum Quartum, puerum nouem annorum: qui poſtquam ſub tutoribus octo annis Ducem egiſſet, membris debilis, & ſenſu deficiens, fratri ſuo Ioanni Ducatum reſignauit, primùm in Cortenberge, & deinde Cameraci coram Richardo Imperatore ſæculo abrenuntians, Monachalem habitum Diuione in Burgundia aſſumpſit. Hæc Molanus. Operæpretium videtur addere quod Leodienſis commemorat, cuius miror nuſquam Diuæum aut Mola-
1267 num meminiſſe. Anno (inquit ille) Domini 1267. cùm Ducis auxilio Mechlinia rebellaret Epiſcopo, idem valido exercitu cingens obſidione Mechliniam, defectu victualium circa principium hiemis negotio rediit imperfecto. Et cùm ab obſidione reuerteretur, offenſus, turrim, quam Dux apud Wijc in Traiecto fundauerat, funditus diruit, & caſtrum ſuum de Monteforti in terra Guelriæ de turris huius lapidibus inſtaurauit. Et ſolus & in ſolidum iuriſdictionem exercuit in Traiecto. Sed & caſtrum Domini de Iacea, Hirgia dictum, expugnando prędauit, Dominum eius ad obedientiam compellendo. Iſta Hocſemius. Sed cuius Ducis auxilio Mechlinia rebellauit? num Henrici, cuius partes fouebant Louanienſes; an Ioannis, cui fauebat mater & Bertholdus Dominus alterius portionis oppidi Mechliniani? Veriſimilius Louanienſes pro Henrico pugnantes ſimul Epiſcopum contra Mechlinienſes conci-taſſe. Nam inuenio matri Aleidi cum hoc Epiſcopo Henrico Gelrenſi probè conueniſſe; vt docebit Diploma mox proferendum. Neque miretur quis me Aleidem in ſerie Principum ponere. etenim publicis tabulis tempore viduitatis Duciſſa Lotharingiæ & Brabantiæ vocatur, quarum hoc eſt breuiarium: Aleidis Duciſſa Lotharingiæ & Brabantiæ «

Mechlinia obſeſſa ab Epiſcopo Leodienſi, ſed citò iterum deſerta.

Cur Aleidis ponatur in ſerie Principum.

(verba ſunt Diplomatis) vniuerſis pręſentes litteras inſpecturis ſalutē in «
Domino ſempiternam. Nouerit vniuerſitas veſtra, quòd cùm inter viros «
venerabiles Canonicos Antuerpienſis Eccleſiæ ex vna parte, & Wilhel- «
mum dictū Sclauwart Scultetū Antuerpienſem, Nicolaū Ammannum, «
Arnoldum Cambitorem, Iohannem dictum Aleyn, & eorum conſortes «
Burgenſes Antuerpiēſes ex altera, ſuper diuerſis articulis orta eſſet materia «
queſtionis, prout in Inſtrumento ſuper hoc confecto pleniùs continetur; «
partes prędictæ ſuper dictis cōtrouerſiis, articulis & querelis in nos com- «
promiſerunt, ſub pœna centum librarum Louanienſiū, nobis à parte, quę «
contra dictum noſtrum ſeu arbitrium venerit, ſoluendarum. Nos autem «
onere huiuſmodi in nos ſuſcepto, viſis & diligenter inſpectis querelis & «
articulis dictorum Canonicorū ab ipſis nobis traditis, & reſponſionibus «
ipſorum Burgenſiū ad præmiſſa, in dicto negotio, prout ad præſens poſ- «

Compromittunt Canonici & ciues Antuerpienſes in ſententiam Duciſſæ Aleidis.

ſumus,

›› ſumus, procedere intendentes, habito cum Reuerendo Patre Domino
›› Leodienſi Epiſcopo, Nobili viro Domino Comite Ghelriæ, & aliis No-
›› bilibus & Magnatibus ac viris prudentibus conſilio, ac diligenti tracta-
›› tu, pace ac concordia, ac vtilitate dictarum partium penſatis, pronuntia-
›› mus arbitrando & ordinamus, &c. In cuius rei teſtimonium ſigillûm
›› noſtrum prǽſentibus litteris eſt appenſum. Actum & Datum apud Ant-
›› uerpiam in Monaſterio beati Michaëlis, præſentibus Epiſcopo & Co-
›› mite prædictis, viris Nobilibus Domino Bertholdo de Machlinia, Do-
›› mino Ar. de Rothelaer Dapifero, Domino Henrico de Bautriſent, Do-
›› mino Waltero de Windhe Dapifero Brabant, prædictis partibus & plu-
›› ribus aliis Clericis & laicis anno Domini M. CC. LX. tertio, Feria quinta
›› ante feſtum beati Clementis. Ita Tabulæ illæ. Porrò quàm religioſa,

En & tunc quàm ſplēdeat aula Brabantica.

quamque æqui & recti tenax fuerit hæc Princeps, perpetuo documento erit Opuſculum 27. inter Opuſcula magni illius Thomæ Aquinatis, quod huic Duciſſæ inſcripſit, memor erecti recens ab illa eiuſque marito anno 1256. Louanij ſui Ordinis Prædicatorij Fratribus inſigni Cœnobio: nam ceſſit ijs, vt Lipſius loquitur, ipſam Aulam ſuã, quam in Dilię inſula habebat, medio ferè vrbis loco, quam Annales Baſſam curtim, id eſt inferiorem aulam vocant, ad diſcrimen illius ſuperæ quam Burgum dicimus. Titulus Opuſculi eſt De regimine Iudæorum, ſed veriùs De bono regimine Principis in vniuerſum; cuius hæc præcipua lubet adſcribere: Excellentiæ veſtræ (inquit Diuus ille & Magnus) recepi litteras, ex quibus & piam ſollicitudinem circa regimen ſubditorum veſtrorum, & deuotam dilectionem, quam habetis ad Fratres noſtri Ordinis, plenariè intellexi, Deo gratias agens, qui veſtro cordi tantarum virtutum ſemina inſpirauit. Quod tamen in ijſdem à me requirebatis litteris, vt vobis ſuper quibuſdam articulis reſponderem, vtique mihi difficile fuit, tum propter occupationes meas, quas requirit operatio lectionis; tum quia mihi placeret, vt ſuper his requireretis aliorum conſilium magis in talibus peritorum. Verùm quia indecens reputaui, vt veſtræ ſollicitudini negligens coadiutor inueniar, aut dilectioni ingratus exiſtam, ſuper propoſitis articulis vobis ad præſens reſpondere curaui, abſque præiudicio ſententiæ melioris. Hæc D. Thomas, ac primùm reſpondet ad eam quæſtionem, Si liceat illi aliquo tempore, & quo, exactionem facere in Iudæos? Quam reſponſionem prolixam qui velit in fonte videat; nobis ſatis eſt hinc diſcere, eo tempore Iudæos in Brabantia non paruo numero conſediſſe. Ad quæſtiones alias venio, quarum enodationes perpetuò poſſunt Brabantiæ noſtræ vſui & honori eſſe. Sic ergo deinde idem Angelicus Doctor: Quintò, inquit, quærebatis de Baliuis & Officialibus veſtris, ſi liceat eis officia vendere, vel mutuò ab eis recipere aliquid certum, do-

Cœnobium Prædicatorum Louanij ab hac Aleide eiuſq́ marito extructum.

Reſpondet D. Thomas Aquinas variis quæſtionibus ſibi ab Aleide propoſitis.

Vtrùm liceat Baliuatus & alia huiuſmodi officia vendere.

nec tantum recipiant ex officiis. Ad quod dicendum videtur, quòd quæſtio iſta duas difficultates habere videtur; quarum prima eſt de officiorum venditione. Circa quam conſiderandum videtur, quod Apoſtolus dicit, quòd multa licent, quæ non expediunt. Cùm autem Baliuis & Officialibus veſtris nihil committatis, niſi temporalis officium poteſtatis, non video quare huiuſmodi officia non liceat vobis vendere, dummodò talibus vendatis, de quibus poſſit præſumi quòd ſint vtiles ad talia officia exercenda, & non tanto pretio vendantur officia, quòd recuperari non poſſit ſine grauamine veſtrorum ſubditorum. Sed tamen talis venditio expediens non videtur. Primò quidem, quia contingit frequenter, quòd illi qui eſſent magis idonei ad huiuſmodi officia exercenda, ſunt pauperes, vt emere non poſſint; & ſi ſunt diuites, illi qui meliores ſunt, talia officia non ambiunt, nec inhiant ad lucra ex officio acquirenda. Sequitur igitur, quòd vt plurimùm illi officia in terra veſtra ſuſcipiant, qui ſunt peiores, ambitioſi, & pecuniæ amatores, quos etiam probabile eſt ſubditos veſtros opprimere, & veſtra etiam commoda non ſic fideliter procurare. Secunda verò dubitatio circa hunc Articulum eſſe poteſt de mutuo. Circa quod dicendum videtur, quòd ſi hoc pacto mutuum dant, vt officium accipiant, abſque dubio pactum eſt vſurarium, quia pro mutuo accipiunt officij poteſtatem; vnde in hoc datis eis occaſionem peccandi; & ipſi etiam tunc tenentur reſignare officio taliter acquiſito. Si tamen gratis officia dederitis, & pòſt ab eis mutuum acceperitis quod de ſuo officio poſſint recipere, hoc abſque omni peccato fieri poteſt. Sextò quærebatis, Si liceat vobis exactiones facere in veſtros ſubditos Chriſtianos? In quo conſiderare debetis, quòd Principes terrarum ſunt à Deo inſtituti, non quidem vt propria lucra quærant, ſed vt communem populi vtilitatem procurent. Contingit tamen aliquando quòd Principes non habent ſufficientes reditus ad cuſtodiam terræ, & ad alia quæ imminent rationabiliter Principibus expetenda; & in tali caſu iuſtum eſt, vt ſubditi exhibeant, vnde poſſit communis eorum vtilitas procurari. Et inde eſt quòd in aliquibus terris ex antiqua conſuetudine Domini ſuis ſubditis certas collectas imponunt: quæ ſi non ſunt immoderatæ, abſque peccato exigi poſſunt; quia ſecundùm Apoſtolum, Nullus militat ſtipendiis ſuis. Et ſimilis caſus eſſe videtur, ſi aliquis caſus emergat de nouo, in quo oportet plura expendere pro vtilitate communi, vel pro honeſto ſtatu Principis conſeruando, ad quæ non ſufficiunt reditus proprij vel exactiones conſuetæ; puta, ſi hoſtes terram inuadant, vel aliquis ſimilis caſus emergat. Tunc enim & præter ſolitas exactiones poſſunt licitè terrarum Principes à ſuis ſubditis aliqua exigere pro vtilitate communi. Si verò velint exigere vltra id quod eſt inſtitutum,

Reſpondetur licere aliqua ratione, nequaquam tamen expedire.

An liceat exactiones facere in ſubditos, & quouſque.

1. Cor. 9.

Caſus in quibus licet nouas exactiones imponere.

tum, pro ſola libidine habendi, aut propter inordinatas & immoderatas
expenſas, hoc eis omnino non licet. Vnde Ioannes Baptiſta militibus ad
ſe venientibus dixit: Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, & *Lucæ 3.*
contenti eſtote ſtipendiis veſtris. Hæc ſunt, Illuſtris & Religioſa Domi-
na, &c. Valeat dominatio veſtra per tempora longiora. Atque hoc eſt, ni
fallor, quod Cl. V. Lipſius cap. 16. ſui Louanij adumbrat, de hoc inclyto
Aquinate agens, his verbis: Familiarem fuiſſe Principibus noſtris con-
ſtat; & Aleidem (ſic ille vocat, vt & nos, non Adelheidem) viduam dicti
Henrici ad eum Pariſiis agentem ſcriptitaſſe, & conſilia vitæ dirigendæ
petiiſſe, atque accepiſſe. Tantæ ergo Principi cùm aliquamdiu (vt ſuprà
dicere cœpimus) Louanienſes fuiſſent reluctati, denique ſupplices facti
ſunt. Quo anno illud, non æquè liquet. Satis certum, non priùs quàm vi-
derent Louanienſes Henricum ſuum Cameraci ſolemni ritu Ducatum
fratri Ioanni ceſſiſſe, vbi & ſæculo eum renuntiaſſe coram Richardo Im-
peratore, iam anteà Molanus commemorauit.

Tandem Louanienſes Aleidi magna heroina reconciliantur.

Miræus ceſſionem hanc
adſcribit anno 1267. his verbis velut Diuæi: Henricus Henrici III. Bra- 1267
bantiæ Ducis filius natu maximus cùm eſſet ad Imperium ineptus, agen-
te matre Aleide, 9. Kal. Iunias Cameraci ceſſit Ducatum Ioanni fratri ſe-
cundo genito, præſente Richardo Cornubiæ Comite, qui Imperatoris
Romani titulum eo tempore gerebat. Henricus porrò Diuionem in Bur-
gundiam ſecedens, monaſticemque profeſſus, in Canonicorum Regula-
rium Cœnobio vitam finiit. Sic ille.

Cedit Henricus fratri Ducatum ipſe Monachū induens.

Dubito tamen an eodem anno in-
auguratus ſit Ioannes, quamquam id velit numerus in margine Diuæi
Operi adſcriptus, magiſque puto inaugurationem illam non ante an- 1268
num ſexageſimum octauum contigiſſe, tum quòd Molanus Imperio
Aleidis octennium tribuat, tum quòd ſuprà Leodienſis ponat obſidio-
nem Mechlinienſem circa principium hiemis anni ſexageſimi ſeptimi.
Quin ipſe quoque Diuæus, poſtquam de Louanienſibus dixit, Fuſi fuga-
tique pacem à Ioanne Duce & Adelheide eius matre petere coacti ſunt;
immediatè ſubiungit: Menſe Maio anni ſequentis, (quid ni ergo ſexa-
geſimi octaui?) in Cortebergenſi Cœnobio habitis Comitiis, Adel-
heidis omnem rebellionem, ſibi, filio, fautoribuſque eius irrogatam Lo-
uanienſibus remiſit, promittentibus Ioannem ſecundum filium eius ſe
in Ducem recepturos. Aderant huic conuentui, Valterus Angiæ Do-
minus, Valterus Bertholdus Machliniæ Dominus, Arnoldus Diſthæ
Dominus, Leonius Caſtellanus Bruxellenſis, Ioannes Bryna Dominus
Lyntræ, Henricus ab Aſca Eques; & Legati Bruxellenſium, Tillemon-
tanorum, Leuienſium, Antuerpienſium, Lyrenſium, Geldonienſium,
& Gemblacenſium. Facta poſt hæc diuiſio inter Ioannem ac Goth-
fredum

Nomina Procerum quibus præſentibus Louanienſes Aleidi ſunt reconciliati.

ſtedum frattes; Ioanni Ducatus Lothatingiæ ac Brabantiæ petmanſit; Gothfredo verò dominia Arſchotanum, Birbachenſe, Sichenienſe, ac Rodiæ S. Agathæ adſignata: qui quæſito remotiore connubio, filiam Comitis Virſonij in Biturigibus Galliæ vxotem duxit. Sed nunc quoque, quę alibi inſigniota tẽpore huius Principis inciderunt, attexamus.

Godefrido fratri Ducis aſſignatur dominium Arſchotanum, & alia.

Anno 1261. Alexandro IV. Papa die 8. Kalend. Iunij, cùm vacaſſet Sedes menſes 3. Vrbanus Quattus Gallus Trecenſis ex Patriatcha Ieroſolymitano ſummus Pontifex tenuntiatus eſt 4. Kalend. Septembris, qui præter alia multa ptæclara, etiam feſtum Cotporis Chriſti, cuius Officium tum D. Thomas Aquinas compoſuit, ſolemniſſimo ritu inſtituit. At

Vrbanus IV inſtituit Feſtũ Corporis Chriſti.

1262 verò anno ſequenti (Meiero commemorante) grauis incidit diſcordia iterùm ſuper Comitatu Namurcenſi. Balduinus Græcorum Auguſtus egeſtate adactus, hunc Blanchæ Reginę vendiderat. Blancha autem mulier omnibus prędita virtutibus, Auguſti miſetata infortuniũ, eumdem Comitatum Marthæ Auguſtæ reddiderat. At Henricus Lucemburgenſium Princeps, iutis neſcio quid in Namurcũ ſe habete contendens (vide ſuprà ad annum 1258.) fretus fauore ciuium, victo interfectoq; Auguſtæ Ptætore ciuitatẽ inuaſit. Margareta Flandriæ Comes, quæ, teſte orbe terratum, potiote quàm Luceburgenſis iure Namurcum aſſerete poterat, nihil cunctabatur agnatæ Auguſtæ firma atq; expedita mittere auxilia, Flandtorum Hannoniorumque aucta vitibus. Namurcum oppidum, atque in illo Lucebutgenſem Auguſta potenter obſedit. Fertur remiſſiùs hîc egiſſe, fautorque Lucembutgenſi extitiſſe Balduinus Auenienſis, qui Hannoniẽſibus ptęerat, adeò vt auctor fuerit dandi Lucebutgenſi 15. dierum inducias; quæ res Campanis, qui cum Auguſta venerant, vſque eò diſplicuit, vt è veſtigio ſe domum reciperent, ſolueretúrque in totum obſidio. Pauco tamen inteteedente tempote compoſitæ tes, dextræque intermixtæ, & non modò fœdus, verùm & affinitas iuncta. Guido Comes Margatetæ filius id temporis cælebs Iſabellam Lucebųrgenſis filiam duxit vxotem, Comeſque ſeu Marchio (vt vocant) Namurcenſium, Auguſta aſſentiente eſt ſalutatus. Hæc Meierus. & pergit: An-

Contendũt de Namurco Lutzenburgenſes & vidua Balduini Auguſti.

1263 no deinde 1263. Vrbanus Quartus, genere Gallus, Catolum diui Ludouici Regis fratrem, Andegauenſis Phoceuciſque prouinciæ Principem in Italiam accerſiuit ad capeſſendum Regnum Siciliæ, ptoptereà quòd Manfredus Tatenti Princeps, Frederici Auguſti ex pellice filius, poſtquam patrem (vt rumor erat) colliſis faucibus ſuffocaſſet Conradumque frattem Siciliæ Regem veneno ſuſtuliſſet, Regnum Siciliæ inuaderet, ſocietatem cum Saracenis ex Africa adſcitis iungetet, Romanæ Eccleſiæ ditiones occuparet, exercitus Pontificios

Sicilia datur Carolo fratri ſancti Ludouici Regis. & quo titulo.

cios funderet, vrbes caperet. Ita ille. Leodienſis verò hoc modo: Vrbanus Papa Quartus exercitus Saracenorum, quem in patrimonium Romanæ Eccleſiæ Manfredus miſerat, ſuffragio Cruce ſignatorum potenter abegit; & Regnum Siciliæ, quod per violentiam occupabat Manfredus, Carolo Andegauenſi Comiti ſancti Ludouici Regis Franciæ fratri contulit, vt eriperet ab eodem. Et anno ſequenti 1264. Cometes, qua- 1264
lis numquam, tunc apparuit ab Oriente cum magno fulgore cõſurgens, vt ad medium hemiſphærij comam ſuam perlucidam protraheret; & *Moritur Vrbanus Papa.*
tunc Vrbanus Papa cœpit protinus infirmari: quo plus tribus menſibus ægrotante, & tunc defuncto, euanuit & Cometes. Anno verò 1265. præfatus Carolus pro Regno Siciliæ ſibi dato, nauigio venit in Apuliam; & 1265
bello campeſtri Manfredum vita Regnoque priuauit, & obtinuit Siciliæ Principatum. Hoc anno Clemens Quartus in Papam eligitur. Hic natus fuit de oppido S. Ægidij in Prouincia, optimè litteratus in Iure ciuili, & optimus Aduocatus, demum Legum profeſſor vxoratus, & gradatim aſcendens, Conſiliarius Regis, Archiepiſcopus Narbonenſis, Cardinalis Sabinenſis, denique Papa ſanctiſſimus. Hic habuit vnam filiam *Inſigne exemplũ Clementis Papa, de non exaltandis conſanguineis.*
nomine Cæciliam, quam multi magni Nobiles ab ipſo petierunt in vxorem; quos deridens dicebat, Vos non petitis Cæciliam, ſed ſcilicet Papam. Hanc autem noluit maritare, ſed mediocriter eidem prouidẽs, quamdiu vixit, voluit viuere honeſtè in quodam Monaſterio Monialium in ciuitate Nemauſenſi. Nullum de ſuo ſanguine altiùs extulit, ſed de eleëmoſynis ſuis mediocriter ſuſtentauit eos qui indigebant. Rectus fuit adeò in omnibus, vt nulli Regi vel Principi deferret, & ideò ab omnibus diligebatur & timebatur, maximè à S. Ludouico quondam Domino ſuo, qui ad inuicem de ſanctitate vitæ crebris exercitationibus cõſolabantur, & in bonis actibus quilibet finiuit vitam miraculis coruſcando. Ita Leodienſis: ſed intellige Manfredum cæſum in Februario, hoc anno more Gallico exeunte demum ad Paſcha. Vnde & Miræus noſter ex Ricotdano eius temporis Scriptore adſcribit anno ſequenti, ſcilicet ineunti more Romano Kalendis Ianuarij. Sunt hæc eius verba: An- 1266
no 1266. Carolus Prouinciæ Comes, S. Ludouici Galliæ Regis frater, ab Vrbano IV. primùm, pòſt à Clemente IIII. in Italiam euocatus, in die Epiphaniæ iuſſu Clementis Papæ per duos Cardinales Legatos Romæ Rex Siciliæ & Apuliæ appellatus, Manfredum Frederici II. Imp. filium *Sicilia feudum Eccleſiæ Romanæ ſub onere quadraginta milliũ aureorum annuorum.*
pridie Kalend. Martias, prælio ad Beneuentum commiſſo, interemit, & Regnum vtrumque occupauit. Mandatum eſt autem vt quadraginta mille aureos nouus Rex penderet quotannis Romanæ Eccleſiæ, atque ab Imperij nomine abſtineret. Ricordanum in Florentina hiſtoria, huius temporis Scriptorem, conſule. Hæc Miræus; ac deinde ſubiungit ad an-

num

num ſequentem de Aleide noſtra quæ ſuprà retulimus. Sub huius quoque Aleidis Principatu iam exeunte, aut certè Ioannis filij ineunte, nempe anno 1268. Pandocheium illud Siluæducenſe, hebdomadaria largiſſima panum diſtributione celeberrimum, initium habet.

IOANNES I.

FILIVS PRÆCEDENTIVM,

XXXI. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis viginti ſeptem.

1268 SEDATO motu ciuili, de quo in precedente Aleide dictum eſt, Ioannes Dux (verba ſunt Diuæi) menſe Iunio vrbem ingreſſus, imperium totius regionis recepit: confirmataque Cortebergenſi pace, ac omnibus vrbis Louanienſis priuilegiis pro rato habitis, promiſit ſe annis ſingulis nouos vrbi Seabinos daturum; Iudæos quoque

Ioannes Dux rata habet Louanienſium priuilegia.

ac Caurerſinos (ita fœneratores tum vocabant) eodem quo Bruxellę tenerentur, loco habiturum, adhibitis teſtibus Valtero Bertoldo Machliniæ, Arnoldo Diſthæ, Arnoldo Weſemaliæ Dominis, ac Legaris Bruxellenſibus. Creatos tum lego nouos Scabinos, Ioannem ab Hetent, Arnoldum à Roda, Ægidium ex Limingis, Petrum à Calſtris, Ioannem Edelherum, Valterum Blancardum, Valterum cognominatum Crikenſteen. Pulſi paulò pòſt Louanio textorum complures, ſeditionem agitare conuicti, quorum exſilio nouus Dux ſubſcripſit menſe Septembri. Hactenus Diuæus. Memorabile eſt quod Hocſemius Leodienſis, proximus horum temporum, anno 1268. adſcribit: Conradinus, inquit, ex Conrado Rege nepos Frederici cum exercitu maximo Teutonicorum, Lombardorum pariter & Tuſcorum, Romam veniens, velut Imperator magno deſiderio à quibuſdam recipitur. Et aſſumpto ſecum Senatore Vrbis Henrico fratre Regis Caſtellæ, auitum Sicilię Regnum recuperare deſiderans, venit in Apuliam, & cum Carolo duro campeſtri bello dimicans, cum Nobilibus multis capitur, eiuſq; caput ſententia cuiuſdam Iudicis amputatur. quod factum contra ius bellicum Principibus videbatur; propter quod Guido Comes Flandriæ, qui tunc aderat, obuius fortè Iudici huic gradus aſcendenti, à ſe percuſſum capite clauâ deiecit, inquiens:

Pelluntur Louanio plures textores.

Infelicitèr pugnat Cōradinus nepos Frederici II. Imp. contra Carolum Siciliæ Regem conſtitutū.

IOANNES I. XXXI. BRAB. PRINCEPS.

inquiens: In tam nobile caput ſententiam non profetes amodò tam crudelē. Hæc ille, nominans tamen perperàm Guidonem pro filio eius Roberto. Meierus hoc modo: Conradinus totam Siciliam, exceptis Syracuſis, Meſſana, & Panormo, in deditionem acceperat; ſed tandem ad lacum Fuſcinum memorabili prælio ab Carolo victus ipſe, Duxque Auſtriæ (quod crudele viſu) ſecuri percuſſi ſunt. Annum 1269. intactum tranſi-
1270 lio. Anno 1270. Dux Ioannes iterùm Louanienſium iura, pacemque Cortebergenſem confirmauit menſe Maio. Hæc tantùm ad annum illum Diuæus. Adſcribuntur huic anno apud Leodienſem iſta: Cùm ſanctus Ludouicus Rex Franciæ, laboribus & captiuitate priſtina non perterritus, pro recuperatione Terræ ſanctæ cum multis Nobilibus & Prælatis denuò transfretaſſet, vnus de duobus filiis Regis, quos adduxerat, Ioannes, peſtilentia, quæ circa mare vigebat, occubuit; quæ pòſt Legatum Papæ, ac ipſum Regē Franciæ cum Nobilibus multis abſumpſit, cùm iam & Carthaginem prope Tunitium manu valida occupaſſent, tunc frater eius Carolus Rex Siciliæ, pro quo Ludouicus miſerat, superuenit: qui cùm Saracenos inciperet impugnare, Saraceni perterriti pepigerunt, & ſolutis expenſis Rex Tunitij Regis Siciliæ tributarius eſt effectus. Ita Hocſemius Leodienſis. Paulò pleniùs, vt apparet, Miræus ex variis. Afflictis Syriæ rebus opem laturus S. Ludouicus Galliæ Rex cum tribus filiis Ioanne, Philippo, & Petro, itemque genero Theobaldo Vaſconum & Nauarrorum Rege, Kalendis Martij ſoluit Maſſilia; primumque in Sardiniam, deinde in Africam curſu directo, Tunetum ibi aliquot menſes obſeſſum eſt, ac demum expugnatum. Dumque fratrem Carolum Siciliæ Regem cum magnis copiis aduentantem Ludouicus expectat, peſtis in caſtris exorta, primò Ioannem Ludouici filium, deinde Romani Pontificis Legatum, poſtremò Regem ipſum 8. Kalend. Septembris profluuio ſuſtulit. Cum ignominia noſtris ex Africa diſcendendum fuiſſet, niſi Carolus Siciliæ Rex ſuperuentu ſuo eos confirmaſſet. Cum barbaris itaque ea lege conuentum, vt quadraginta aureorum millia ipſi Carolo & poſteris quotannis pende-
1271 rent, quanto tributo Siculus Romanæ Eccleſiæ erat obnoxius. Anno 1271. referente Diuæo, cùm incolæ oppidi Hoſdenienſis in ipſo limite Brabantiæ ac Hollandiæ ſiti Boſcum-Ducis infeſtarent, Dux eò profectus oppidum cepit. Et eodem anno obiit Arnoldus Dominus Diſthæ, conditus in oppido ſuo, in Franciſcanorum Cœnobio; quod ipſe condiderat: ſucceſſit ei Arnoldus filius, quem ex Eliſabetha filia Ducis Brabantiæ ſuſtulerat. Sic ille; attamen huius expeditionis Hoſdenienſis nullam apud Hollandos vel Flandros Scriptores adhuc inueni memoriam. An-
1272 ni ſequentis menſe Auguſto, Ioannes Dux permiſit Louanienſibus Scabinis

S. Ludouicus Rex iterùm proficiſcitur ad recuperandam Terram ſanctam.

Tuneto expugnato, ſanctus Rex cum pluribus aliis peſte moritur.

Dux noſter domat Huſdenſes Boſcoducenſibus infeſtos.

binis ac Senatoribus, (ſic loquitur Diuæus) vt ſuo arbitrio vectigalia noua indicere, vetera augere, diminueréve liceret quoties commodum foret Reipublicæ, adhibitis teſtibus Adelheide matre, Valrero Bertoldo Machliniæ Domino, Ægidio fratre eius, ac Henrico Domino Boutreſhemi.

Idem ampla concedit priuilegia Louanienſibus.

Et ſequenti anno Ioannes Dux vxorem accepit Margaretam filiam Guidonis Comitis Flandriæ; ex qua genuit Ioannem ſucceſſorem 1273
ſuum, Gothfredum qui infans periit, Margaretam vxorem Henrici VII. Imperatoris, & Mariam Amadeo Comiti Sabaudiæ nuptam. Hæc ille. Addit Leodienſis: Anno Domini 1273. Richardus Rex moritur, & Rodulphus Dux Auſtriæ in Regem Alamaniæ coronatur. Sic ille, qui ſcripſit circa annum Domini 1335. Anno 1274. Maria ſoror Ducis noſtri in 1274
Franciam ducta, Philippo eius nominis III. Regi nupſit, ac feſto Ioannis Baptiſtæ in Regio ſacello coronata eſt manu Petri Archiepiſcopi Rhemorum; indignato ob id Archiepiſcopo Senonum, quòd in ſua diœceſi Rhemenſis id præſumpſiſſet. Prodiêre ex eo matrimonio Ludouicus Dux Eburonum & Margareta vxor Eduardi Anglorum Regis.

Ducit vxorem filiam Comitis Flandriæ.

Eodem anno Henricus Leodij Epiſcopus ob ſimoniam in Concilio Lugdunenſi depoſitus, Ioannem Anginũ Epiſcopum Tornacenſem ſucceſſorem accepit. Iſta Diuæus. De Epiſcopo ſuo pleniùs hoc modo Hocſemius: Gregorius Decimus Pontificatus ſui anno 2. Lugduni Vniuerſale pro paſſagio Terræ ſanctæ Concilium congregauit: ad quod dum fuiſſet Epiſcopus Henricus perſonaliter euocatus, & Leodienſes, Hoyenſes, Dionantenſes, ac Sancti-Trudonenſes hoc perpenderent, deſtinant ad Concilium, qui de inſolentiis ipſum & deflorationibus virginum accuſarent. Cùm Papa vellet procedere contra ipſum, petiit an vellet cedere, vel ſententiam expectare? Qui ſperans obtinere gratiam, annulum reſignauit; ſed inanem hunc Papa permiſit abire. Hic poſt depoſitionem ſuam duodecim vixit annis.

Deponitur Epiſcopus Leodienſis ſimoniacus in Concilio Lugdunenſi.

Huic Papa ante priuationem ſuam pulchram deſtinauit epiſtolam; vbi hæc inter cetera: Accepimus namque non ſine multa mentis amaritudine, quòd tu Epiſcopali grauitate prorſus abiecta, ſimoniæ, incontinentiæ, aliiſque variis & diuerſis criminibus irretitus, voluptatibus & deſideriis carnis te totaliter deputas, itaquòd tam ante promotionem tuam quàm etiam poſt, quamplures filios & filias procreaſti, etiam in operibus mortis gloriam ponens. (& numerat Pontifex multa & valdè diſtincta, tamquam optimè informatus.) Ac tandem concludit: Ha Deus! cur tu ſic es famæ prodigus & ſalutis oblitus? Exiguo debetur miſericordia, ſed potentes potenter tormenta patientur, & graue iudicium imminet his qui præſunt. Nam ſi manus hominis euaſeris, ipſius tamen Dei pro tantis exceſſibus manus effugere non valebis. Hæc ibi inter alia. Anno ſequenti 1275. narrat idem Leodienſis, caſtrum 1275

Admonitoria grauiſſima Papa ad dictum Epiſcopum.

de Falais à Duce noſtro eſſe releuatũ,& anno ſequenti Meeffiam ſimiliter ſpoliatã: quæ miror à Diuæo prætermiſſa. Cùm, inquit, progenies caſtri de Belloforti fidelis Epiſcopo & Epiſcopatui fauorabilis extitiſſet, quia Bailliuus Condroſij latain villã Domini Ioannis de Gones, fratris Domini de Belloforti & Domini Rigaldi de Falais, vna vacca prædauerat, proinde diſcordia grauis exoritur, Epiſcopatui pernociua. Nam tribus prędictis fratribus Epiſcopatum infeſtantibus, Hoyenſes manſiunculam dicti Ioannis in palude iuxta Tyrantiam deſtruxerunt, caſtrum de Gónęs incendio deuaſtantes, caſtrumque de Belloforti obſidione fruſtrà cinxerunt. Tunc Epiſcopus caſtrum de Falais fecit per Bailliuũ Hasbaniæ obſideri; Dominus verò caſtri ſe ſentiens imparẽ, caſtrum ſuum in feudum à Duce Brabantiæ releuauit. Vbi cùm Dux magnum exercitum, vt obſidionẽ ſolueret, congregaſſet, exercitus Epiſcopi relicta ſede diſceſſit. Tunc pariter & reliqui duo fratres caſtra ſua receperunt in beneficium à Comite Namurcenſi, terram B. Lamberti martyris relinquentes. Vnde cùm Comes Namurcenſis hortatu fratrum iſtorum terram Epiſcopatus tentaret inuadere, Hoyenſes, adiuncto ſibi pariter agmine militari, terram Comitis igne ferroque vaſtarunt. Quare Comes perturbatus, Flandriæ Comitis & Ducis Brabantiæ ſubſidium poſtulans, exercitu multorum nobilium collecto, ſe parat in exitium terræ noſtræ. Denique Comes Lutzilburgenſis, qui venerat in auxilium Flandriæ Comitis, villam de Cennaco pro libito ſpoliauit funditus & euertit 14. Kalend. Maij, an-
1276 no Domini 1276. Et in craſtino 13. Kal. Maij, Dominica qua cantatur Miſericordia, Dux Brabantiæ prædata Meeffia, reſiduum igne conſumpſit. Hæc ille. Hoc eodem anno 1276. (referente Diuæo) cùm Ludouicus, maximus natu filiorum Regis Franciæ, quem ex filia Regis Arragonum ſuſtulerat, interiiſſet, Petrus quidam Breſchius aulicorum potentiſſimus, veneni ſuſpectus, in Mariam Reginam Ducis noſtri ſororem, nouercam defuncti, crimen retorſit; palàm aſſerens, vt ſui regnarent, ſtatuiſſe eam omnes prioris tori liberos Regios tollere. Inquiſitum in eam acerbiùs, quàm Reginæ maieſtatem deceret, factione Breſchij plus æquo præualente. Porrò cùm cuſtodes etiam adhiberentur, miſſis ad fratrem Ducem ſecretiſſimis litteris eum in Franciam euocauit. Profectum lego Bruxella Lutetiam vno die, ſolo famulo & cane comitibus, eoſque quoad vixit, ſummè dilexiſſe. Addunt Chronographi, Ducem ſimulato Franciſcani habitu ad ſororem intromiſſum, cùm eam criminis exortem veriſſima confeſſione cognouiſſet, mox Franciſcani habitu exuto, innocentiam eius armis probare voluiſſe, prouocato in certamen ſingulare eo qui contrarium aſſerere vellet. Ceterùm nullo ſe committere auſo, Breſchius cùm fugam adornaret, deinde retractus vinculis adſtringitur;

Ex parua ſcintilla maximum oritur incendium.

Dominus de Falais caſtrum ſuum à Duce noſtro in feudum releuat.

Spoliat Dux noſter Meeſſiam, & reſiduũ igne conſumit.

Sororem ſuam Reginam Franciæ, falsò accuſatam homicidij, liberat.

tur; mox, fatis vrgentibus, cùm & Regni ſecreta Hiſpanis prodidiſſe certiſſimis indiciis conuinceretur, quæſtioni ſubditus, dolum omnem retexit: vnde Parlamenti iudicio condemnatus, communi ſontium patibulo ſuffixus eſt, tanto Procerum gaudio, vt ipſe Dux Burgundiæ & Robertus Comes Atrebatium cum Ioanne Duce noſtro ad locum vſque ſupplicij perrexerint, vt hominem ſceleſtum ac omnibus æquè exoſum ſublimem viderent. Anno ſequenti 1277. Guilielmus Comes Iuliaci 1277
cum tribus filiis & 464. Nobilibus, & non exiguo armatorum numero, Aquaſgrani (cuius vrbis Aduocatiam veteri iure ſuam repetebat) ſub veſperum intrauit: quo comperto ciues, arreptis tumultuariè armis, in forum compulſum cum omnibus ſuis ſumma crudelitate trucidarunt. Sunt qui id factione Ducis noſtri factum adſerunt, quorum Brando addit; cùm in vltionem cæſi Comitis, Comes Limburgi copias oppido admouiſſet, Brabantinum, pulſo eo, ab Aquenſibus receptum, & oppidi Aduocatum creatū. Sed Ioannes Trithemius Abbas in Chronico Hirtzaugienſi potiùs Ducem Comitis mortem vltum eſſe ſcribere videtur, his verbis: Wilhelmo, inquit, Comite Iuliacenſi mortuo, Siphridus Archiepiſcopus Colonienſis dudum eius inimicus, Aquenſibus confœderatus, terram illius deſtitutam Principe, armata manu ingreditur, omnia ferro & igne demolitur, oppida capit, obtinet munitiones, totumque in ſuam poteſtatem redigit Comitatum. Contra quem Dux Brabantiæ auxilio conſanguineorum & amicorum Comitis occiſi, exercitum duxit; ſed parum profecit. Tandem Martino Papa Quarto vices ſuas interponente, concordia facta eſt, & Archiepiſcopus omnia quæ abſtulerat dominia, oppida, caſtra & villas reſtituit. Hæc apud Diuæum. Leodienſis hoc modo breuiter: Anno 1277. 16. Kalendas Aprilis, Comes Iuliacenſis cum duobus filiis, militibus pluribus & armigeris Marte doctiſſimis, inconſultè Aquenſium ſubeunt mœnia cum populo bellaturi; quibus pariter interemptis, Aquenſium gladios pauci euaſerunt. Sed Waleramus de Falcomonte, paternis cautus periculis, qui ſimili caſu à Colonienſibus fuerat interfectus, cùm ceteris introitum diſſuadere non poſſet, ipſos dimiſit, macellum cum eis intrare recuſans. Ita ille. Anno 1278. Rudolfus 1278
Imp. in Marchfeldenſi Auſtriæ agro vincit & cædit Odoacrum Regem Bohemiæ, Auſtriamque ſibi ſubiicit. Odoacro occiſo ſucceſſit in Regno filius eius Wenceſlaus II. Huic Rudolfus Imp. filiam ſuam Gutham ſiue Iuttam tradidit vxorem; ſororem verò Wenceſlai Regis iunxit Rudolfo filio ſuo iuniori, quem & Auſtriæ Ducem conſtituit. Is Pragæ obijt, ibidem in cathedrali Baſilica ſepultus, relicto filio Ioanne, qui apud auunculum ſuum Wenceſlaum Bohemiæ Regem manſit: Albertus autem Rudolfi Imp. filius ſenior fratri in Ducatu Auſtriæ ſucceſſit, & ex coniu-

Comes Iuliacenſis trucidatur crudeliſſimè ab Aquiſgranenſibus.

Dux noſter mortem Comitis vlciſci parat.

Rudolfus Auſtriacus Imp. vincit Regem Boemiæ. hinc paulatim aucta opes.

ge Mathilde Ducis Carinthiæ Comitiſque Tirolenſis ſorore multos vtriuſque ſexus liberos ſuſtulit. Sic Siffridus. Lubet adſcribere inſigne huius Rudolfi pietatis modeſtiæque Chriſtianæ exemplum verbis Lipſij; qui poſt alia quædam eiuſce generis commemorata ita infit: Téne ego hic Rudolfe Auſtriace prætercam? te,qui fluctuans per diſſidia Imperium ſtabiliiſti? Quo merito? inquirere in Deum, & diuina conſulta nefas; nec facio: ſed non eſt inquiſitio quæ in apetto ſunt memorare. Tu in modica adhuc fortuna, nec niſi Comes Habeſpurgenſis, pietatis multiplex ſtudium prætuliſti: & illi ſequentem magnitudinem tuam vaticinia & diuinæ voces adſcripſerunt. Vnum videamus. Venatum fortè, vt nobilitas illa & noſtra ſolet, cum paucis in equo exiuerat. Pluuius dies erat, & viæ fractæ & ſordentes: ecce occurrit Sacerdos venerabilem & myſticam Hoſtiam, extremum ſolatium ægro laturus; & occurrit pedes. Is adſpectus pium pectus perculit. nec ſine indignatiuncula aliqua equo deſilit: &, Me vehi, te qui Seruatorem meum portas pedibus incedere? indecorum vel impium ſit; conſcende, & equum hunc cape. Iuſſio, non preces erant: paret ille, & iſte capite reuelato humilis ſequitur, ad ipſas ædes ægri deducit, ab iiſdem eodem habitu reducit. Iam domi & apud ſe Sacerdos erat, qui officio attonitus, benè abeunti dixit, & ſimul Imperium ipſi poſteriſque prædixit. Et res illa certa, & rata iſta fuit, ac fidem

Eiuſdem Imp. exemplum memorabile pietãtis ex Lipſio.

1279 etiam nunc ab euentis habet. Hactenus Lipſius. Anno 1279. vndecimo die Septembris (narrante Meiero) apud Damnum Proceres Flandrici Guidonem filium Margaretæ maximum natu conſalutauerunt Comitem Flandriæ, eique iuramentum fidelitatis præſtiterunt, volente ac iubente Margareta, propterea quòd iam ætate ipſa grauis, diutiùs Principatus adminiſtrationem gerere nequiret. Ac dehinc principio Februarij, dum Gandaui eſſet Margareta, ingraueſcente indies valetudine, humanæ naturæ debitum perſoluit 10. die eiuſdem menſis, ætatis ſuæ anno circiter 76. ſepulta Felinis. Guido dehinc, vt dixi, Flandriam, Ioannes

Margareta filiumGuidonem Comitem Flãdriæ ſalutari iubet, & non multò pòſt moritur.

1280 Auenienſis filius Ioannis adiit Hannoniam. Anno ſequenti 1280. Rodulfus Cæſar per ſententiam imperialem declarat Aluſtanos, Waſiam, IV. Officia, inſulaſque Zelandicas ad fiſcum rediiſſe, eò quòd de ijs Guido non præſtitiſſet in tempore iuramentum; attribuitque Cæſar eas omnes Ioanni Auenienſi, Comiti Hannoniæ, quamuis de iiſdem terris Guido nomine matris anno 1262. in vrbe Gandauo iuraſſet in verba Cæſaris Richardi. At Guido ſentiens ſe grauatum iniuria, Romanum appellauit Pontificem; defunctoque poſt annos aliquot Rodolpho, Cæſari Alberto ſe apud Aquas-Grani iureiurando deuinxit, reuocata ſententia Ru-

Guidoni diſſidium cum Imperio, ſed quod poſteà ſublatum eſt.

1281 dolphi. Hæc Meierus. Anno proximo, qui eſt Chriſti 1281. Siculi, Gallorum præſidiariorum inſolentiam, luxum, faſtumque pertæſi, conſpira-

ſpiratione facta, vno tempore, ac pænè horâ, cùm ære Campano ad Veſpertinas preces in Feſto Paſchæ ſignum daretur, Gallos omnes per vniuerſam inſulam trucidant, nullo ætatis, ſexus vel ordinis diſcrimine habito. Hinc Veſperæ Siculę, in prouerbium abiere. Alij ad annum ſequentem referunt (ea credo ratione quam ad reconciliandam Chronologiam iam ſæpè produximus.) Hac verò cæde patrata, Siculi ad Petrum Aragonię Regem (cui Conſtantia, Manfredi à Carolo vita & Regno ſpoliati filia, nupſerat) deficiunt. Is nuntius Romam ad Carolum Siciliæ Regem delatus, vehementer eius animum turbauit, moxque Carolum filium in Galliam ad nepotem ſuum Philippum Regem miſit, ſubſidium ab eo poſtulatum. At Carolus neque ſuis neque alienis viribus Siciliam recuperare vmquam potuit. Iſta ex Auctario Miræi.

In Sicilia omnes Galli ab incolis ex condicto vna hora trucidantur.

Tranſlata hinc Sicilia ad Petrum Aragoniæ Regem.

Anno vno 1282. referente Diuæo, Ioannes Dux edixit Louanij, vti Scabini æquè ac ceteri tributa penderent: operarij ſtatis diei horis, pulſu campanæ ad operas vocarentur: promiſit etiam Louanienſibus, ſe compulſurum exteros quoſque ad ea, quæ, Scabinis teſtibus, ciui promiſerint facere aut dare, facienda dandáve; renouaturum quoque Scabinos annis ſingulis profeſto Natalis D. Ioannis Baptiſtæ. Acta hæc menſe Septembri. Eodem anno Henricus frater Comitis Geldriæ, captum ac grauiter afflictum prope Tilemontem, Ioannem Angianum ſucceſſorem ſuum in Epiſcopatu Leodienſi reliquit pænè exanimem: qui mox reſumptis animis, Hugardiam properans, ibi defecit; ſuccedente Ioanne filio Guidonis Flandriæ Comitis: à quo obſeſſum ope Ducis noſtri Falcoburgum, expugnari non potuit. Ita Diuæus. Leodienſis Hocſemius refert paulò aliter in hunc modum de morte Ioannis Epiſcopi: (numerus anni obitus vitiatus eſt, ſed videtur ab eo adſcribi anno præcedéti.) Cùm Henricus de Monteforti dudum Leodienſium Epiſcopus ab Epiſcopo Ioanne ſummam repeteret ſatis magnam, quam expendiſſe ſe dudum, cùm fuiſſet Epiſcopus, conuerſamque in vtilitatem Eccleſiæ aſſerebat, & hanc ſoluere Epiſcopus denegaret, tandem die ſtatuto apud Hugardis villam Epiſcopi ad tractandum de concordia conuenerunt; Epiſcopus verò parcens expenſis, cum paucis illuc venit inermis. Vbi cùm in domo quadam, dicta Brule, aqua circumcincta, in parochia natiuitatis meæ Hugardis crederet eſſe ſecurus, per ſatellites Henrici noctu capitur, & in caballo cum ſtricta ſella poſitus abducitur feſtinanter. Qui cùm pinguis eſſet, anguſtia ſellæ, & ſucceſſoris inconſueta ventilatione deficiens, ante portam Monaſterij de Helencinis equo depoſitus, aliis recedentibus, remanſit ibidem, & in diluculo ſpiritum exhalauit anno Pontificatus ſui 7. ab Incarnatione Domini .... in Feſto B. Bartholomæi. Hęc ille. De obſeſſione tamen illa Falcoburgenſi nihil; interim Meierus eius quoque memi-

1282

Edixit Ioannes Dux vti Louanij Scabini æquè ac ceteri tributa pendant.

Miſerè perit Ioannes Angianus Epiſcopus Leodienſis.

meminit his verbis: Poſt Angianum, inquit, hoc anno 1282. fit Epiſco-
Eius ſucceſſor fruſtrà cum Ioanne noſtro obſidet Valkenburgum
pus Leodienſis Ioannes filius Guidonis, ex priore matrimonio, priùs
Epiſcopus Mediomatricum, ſingulari vir modeſtia, Iuriſque ſcientia cla-
rus, qui ſtatim à ſuſcepta dignitate, cum Ioanne Duce Brabantiæ ſororio
ſuo Valkenburgenſem obſedit arcem, ſed expugnare nequiuit. Ita Meie-
1283 rus; & ſubdit: Anno verò 1283. Martinus IV. grauiſſimis cenſuris damna-
uit Petrum Arragonenſem, eò quòd Siciliam & Apuliam inuaderet,
quæ prouinciæ Carolo Andegauenſi per ſummos Sacerdotes fuerant aſ-
ſignatæ, annoque ſequente Carolus ſucceſſore Carolo filio moritur. Sic
ille. ſed pleniùs Leodienſis: His temporibus, ait, Crux contra Petrum
Crux prædicatur contra Petrum Arragonium velut inuaſorem patrimonij Eccleſiæ.
Regem Arragoniæ prædicatur, quam Philippus Rex Franciæ, Cor leo-
nis dictus, contra voluntatem filiorum ſuorum Philippi Formoſi &
Caroli, tunc aſſumpſit, quia Petrus erat auunculus eorumdem. Rex
verò profectus in Arragoniam cum infinitis Nobilibus & armigeris,
de diuerſis mundi partibus congregatis, penuria victualium reuerti-
tur nihil agens, pluribus in via defunctis. Hæc Leodienſis. Diuæus
noſter de eadem expeditione Arragonica etiam multò copioſiùs ad
annum ſequentem; ſimulque de aliis Brabantiæ noſtræ propriis, An-
1284 no 1284. (inquit) ex morte Comitis Limburgenſis Henrici, grauiſſi-
Origo diuturni belli Limburgenſis.
mum inter inferioris Germaniæ Principes bellum exoritur. Fuerat Hen-
rico filia vnica Ermengardis, Reinaldo iuncta Geldriæ Comiti; quæ,
non relictis liberis, diu ante patrem deceſſerat. Eius tamen morte non
obſtante, Reinaldus defuncto ſocero, quamquam iniuriâ, proximum
ſe Limburgenſi Ducatui heredem prætendebat. Propior illo Adolphus
Montenſis Comes, ne cum potentiore contenderet, ius ſuum Duci no-
ſtro Ioanni vendidit. Pulchra tum occaſio Duci viſa, Principatum et-
iam vltra Moſam proferendi: quare collecto fortiſſimo armatorum in
Dux noſter collecto exercitu Moſam trãſit.
Brabantia numero, Moſam tranſiit. Hîc verò omnes pænè eius tractus
Principes, partim Gelro concitante, partim veterato odio hoſtes repe-
rit; Siphridum videlicet Coloniæ Archiepiſcopum, Henricum Luce-
burgi, Cliuiæ, Spanhemij Comites, alioſque complures; Valeranum
etiam Falcoburgi Dominum exulceratum, quòd Dux ante biennium
Leodienſi Epiſcopo Falcoburgum obſidenti auxilia miſiſſet: iiſdem par-
tibus Limburgenſes ciues acceſſerant. Tantæ hoſtium multitudini ſum-
ma virtute ſe Dux noſter obiiciens, Limala arce priùs demolita, Aquen-
ſibus ſibi deuotis forte præſidium ac commeatum intulit: Valeranum
quoque Falcoburgi Dominum à Traiecto pulſum ſtrauit; quibus per-
Auocatus à Rege Francorum inducias ſancit.
actis, cùm ad vlteriora tenderet, Philippi Regis Francorum Legatione
auerſus eſt. Hic enim, proclamatæ tum in Arragones expeditioni ſocium
ſummopere cupiens Ducem, Nigellæ Dominum miſerat, vt confectis
indu-

induciis, eum in Franciam perduceret. Cui Dux ægrè acquieſcens, tandem inducias cum hoſte pactus, domum abſceſſit, Arragonicæ expeditioni ſe ſuóſque apparaturus. Porrò huius belli cauſa fuerat, quòd Petro Arragonum Rege inſtigante, Siculi à Carolo Rege ſuo auerſi, vna die omnes Francos in Sicilia repertos crudeliter interemiſſent, recepto poſt hoc tota Inſula Arragone :quod factum adeò Ponrifici Romano diſplicuerat, vt etiam Regnum Arragonum Petro oblatum, Carolo Philippi Regis fratri Comiti Valeſiæ iam deberi decerneret. Hæc in Arragones mouendi Francis cauſa fuit. Anno ſequenti 1285. expeditio inita: tranſ- 1285
ſcenſis Pirenæis, Gerunda trimeſtri obſeſſa, cùm Petrus Rex tumultuaria *Interficitur Petrus Rex Arragonũ.*
ſuorum manu obſeſſores impetens interfectus eſſet, tandem ceſſit. Ea capta, cùm Regem morbus inuaderet, Franci domum reuertuntur menſe Octobri; quorum Rex Philippus, cùm Perpinianum aduenisset, ingruente vi morbi, eodem menſe obiit. Ioannes verò Dux, ac Gothfredus Comes Virſonij frater eius, qui huic etiam bello interfuerat, fine anni in Brabantiam redierunt. Ita finiit bellum Arragonicum. Reuerſo Duce, cùm induciæ expiraſſent, Geldri initio ſequentis anni, ea quæ Brabantiæ 1286
Duces trans Moſam poſſident, inuaſere: quo irritatus, mouit in hoſtes *Laceſſente Gelro, Dux noſter Bommeliam & Tylam capit.*
Dux, captaque Bommela cum adiacenti regione, eos Tylam quoque metu relinquere coëgit; quam, exſtinctis ignibus (quos illi in receſſu ſuo iniecerant) reparatam forti præſidio muniuit: capta etiam tum Hoſdena oppidulum, & arx quæ Mal-repas nominabatur. Tum aliò conuerſo impetu, Limburgum controuerſi Comitatus caput, & Mullem arcem Gelricæ ditionis captam Dux incendit. Florentius etiam Hollandiæ Comes Duci Ioanni confœderatus, Nouum foſſatum Gelro ademit. Anno proximo, qui fuit 1287. cùm Siphridus Archiepiſcopus Colonienſis Comi- 1287
tatum Montenſem depopularetur, Dux noſter eò profectus, fœderatum, *Conſpirant plures contra Ducem Ioannem.*
repulſo Archiepiſcopo, eo metu liberauit. Inita tum Falcoburgi conſpiratio de repellendo è Tranſmoſanis Duce: in quam nomina dedere Siphridus Archiepiſcopus, Reinaldus Gelriæ, Henricus Luceburgi cum Balduino & Valerano fratribus, Adolphus Naſſauiæ, Henricus Weſtreburgi, Henricus Spanhemi, Murtij quoque Comites: Ioannes Dominus Limpurgi, & Valeranus Falcoburgi Dominus. Ceteri verò Tranſmoſani Principes, Adolphus Montenſis, Henricus de Windec, Valeranus & Gerardus fratres Iuliaci, Euerardus Marchiæ, & cis Moſam Arnoldus Loſſenſis, Comites, cum Epiſcopo Leodienſi, Duci noſtro Ioanni cōiurauere. Porrò ſequentis anni 1288. principio, cùm Principum interuentu decre- 1288
tum eſſet, vt Traiectum conueniretur, & controuerſia, vtriuſque partis *Fruſtrà tentatur pax.*
Principũ arbitrio, inter Ducem & Gelrũ finiretur; Gelrus pactis ſtare, & eò venire noluit: ſed paucis ſuæ partis Falcoburgum conuocatis, ius ſuum

in

in Comitatu Limburgenſi controuerſo Comiti Lucemburgi vendidit. Erat tum Traiecti cum exercitu Dux noſter: qui comperto hoſtis molimine, ſupra modum excanduit, indictaque ſuis profectione, ſumma celeritate Falcoburgum properauit; hinc opidò dilapſum Colonienſem ad Rhenum vſque perſecutus, equos ſuos in Rheno potari iuſſit: tum quoque exuſtis Bonnæ (quò Epiſcopus confugerat) ſuburbiis, vineta Archiepiſcopi, & venatica ſepta, dimiſſis quò vellent feris, deſtruxit. Hæc agenti Colonienſes ciues præter anni 1251. fœdus, nouo etiam fœdere iuncti ſunt. Valeranus item Iuliaci, ac Adolphus Montium, Comites acceſſêre, auxilia fortiſſima in Gelrum polliciti, ſi Woringam arcem exſcinderet, prædonum munitiſſimum receptaculum. Quorum ille poſtularis acquieſcens, hebdomadas aliquot arci aſſedit, maximo exercitu Brabantinorum ſeptus, ac nouis indies eò confluentibus copiis. Ceterùm Archiepiſcopus, cùm arcem obſideri intellexiſſet, miſſis ad ſuæ partis Principes nuntiis, auxilia vndique in Ducem ciebat. Conuenêre mox ad eum Gelrus, Luceburgenſis, Naſſauius, Falcoburgenſis, ceterique confœderati, ſinguli delectiſſimos ſuorum adducentes. Nec minor erat Duci noſtro, cogendis auxiliaribus diligentia; cui frater Gothfredus Comes Virſonij, & S. Pauli Comes è Francia, Arnoldus Loſſenſis, Euerhardus Marchiæ Comites, Valeranus Iuliacenſis ac Adolphus Montenſis (quibus ſuaſoribus Woringam obſidebat) maximas copias confecêre. Quibus inſtructus, contempto hoſtium numero, Woringam mouentibus occurrit: mox iis conſpectis, cùm ſuos oratione breui animaſſet, impetum fieri iuſſit: quem hoſtes ſumma virtute excepêre: nec ab hominum memoria in eo tractu atrociùs bellatum ferunt. Omnes enim pęnè Inferioris Germaniæ vires in eam pugnam congeſtæ erant. Durauit vſque ad extimum diei conflictus; tandem Brabantini ſeſe mutuò ad fortiſſimè agendū cohortati, tanta vi hoſtibus illati ſunt, vt compluribus eorum interemptis, reliquis verò in fugam coniectis, victoriam, quamquam non omnino incruentam, pepererint. Cæſi ex hoſtibus Henricus Luceburgenſis cum Balduino, Valerano ac Ioanne fratribus, & 400. Equeſtris ordinis viri: capti Colonienſis, Gelrus, Naſſauius, Falcoburgenſis. A Brabantinis verò cecidit Valterus Bertholdus Mechliniæ Princeps, vir fortiſſimus, & Arnoldus à Zellem Eques. Pugnatum eſt 5. Idus Iunij feſto Bonifacij. Poſt hanc victoriam Dux, capta euerſaque Woringa, domum reuertit, magnam Brabanticæ virtutis opinionem in Tranſ-Moſanis relinquens. Porrò Gelrus, antequam eius manum euaderet, datis ſacramentis, Limburgenſi Comitatu cedere coactus fuit. Ita Diuæus. Commemorat eadem paucis, ſed elegantiſſimè, lucemque ſimul affundens, Molanus cap. 63. Militiæ ſacræ, his

Vaſtat Ioannes omnia vſque Bonnam.

Obſidet Woringā caſtrum, receptaculum prædonum.

Strenuè occurrit hoſti obſidionem ſoluere parans.

Vincit fortiter, etſi non ſine clade.

Cogitur Geldrus cedere Comitatu Limburgenſi.

his verbis: Ioannes Primus, inquit, benignè annuens precibus Comitis Montenſis, Walrami Comitis Iuliacenſis, & ciuium Colonienſium, obſedit Woringiam, peſſimum diaboli nidum: è quo negotiatoribus & peregrinis à prædonibus, qui illic morabantur, multo tempore plurima illata fuerant damna. Archiepiſcopus Colonienſis, ſub quo locus erat conſtitutus, anno 1288. die 5. Iunij, cum horrendo exercitu, qui contra Paganiſmum videbatur ſufficere poſſe, aderat: attulerant etiam compedes, manicas, & funes, quibus Brabantinos captiuos vincirent. Dux verò, tametſi decuplo plures eſſent hoſtes, obuiàm tamen eis in aciem proceſſit, cùm acerrimè vtrimque pugnatum fuit. Vbi & Dux ipſe, quaſi vnus de Machabæis ſupra modum ſtrenuè ſeſe fortiterque geſſit, ac poſt diuturniorem conflictum victor euaſit, captis Archiepiſcopo Siuerto, Comite Geldriæ, Domino de Valkenborch, Comite Murſenſi, Comite de Naſſau, qui poſtmodum Imperator fuit, multiſque aliis Nobilibus & militibus. Ex parte Ducis pauci corruerunt, quorum præcipui fuêre, Waltherus Berthonts Dominus Mechliniæ, & Amoldus de Zeelhem, homo probus, moribuſque compoſitus. Hæc ille. Sic & Leodienſis eius temporis Scriptor: Comes Geldriæ ac Archiepiſcopus, cum multis Nobilibus ac aliis, catenis & vinculis, quas in perniciem Ducis parauerant, conſtringuntur. Et exprimit, à tertia hora vſque nonam veſpertinam fuiſſe pugnatum, cùm hoſtes tertia parte numero eſſent potiores, cæſoſque ex parte Gelri duo millia & quingentos præter captos & confoſſos vulneribus. Anno 1289. narrante Meiero, in

Capti ſuperiori prælio Epiſcopus Colonienſis, Comes Geldriæ, Murſenſis, Naſſouius, aly.

Cæſi Gelri duo millia quingenti.

1289 Syria Tripolis inſignis ciuitas à Saracenis expugnata eſt & direpta, pulſis occiſiſque Chriſtianis. Et addit: Miſerrima erant tempora. Per inteſtina noſtrorum odia, ex ambitione maximè profecta, peſſum vbique ibant omnia. Secundò verò anno poſt victoriam Woringanam (nempe 1290.) Dux noſter Ioannes eas ſanctiones edidit (verba ſunt Diuæi) quas *Land-*ᵃ*Kueren* vernaculè appellant: quibus pœnæ in eos ſtatutæ ſunt, qui alios maledictis laceſſierint, percuſſerint, pulſarint, aut mutilos reddiderint; qui arma interdicta portarint, qui furtum fecerint, qui incendium fecerint, matronam virginemque violarint, pacem à Iudice indictam infregerint, terminum in agris mutarint, &c. In iiſdem quoque multa ciuilium rerum iura ſtatuta ſunt, quæ in Commentariis Legum Brabanticarum requirenda ſunt. Sed inter omnia dignum recenſere duximus, pœnam eorum qui virginem matronámve violarint, quorum ceruicem lignea ſerra præcidi voluit Dux; vt & pacis infractorem quadrifariàm diuidi. Acta hæc in celeberrimo Ordinũ Conuentu, cui intererant Ioannes filius Ducis, Gothfredus frater Ducis, Gothfredus Comes Vianæ conſanguineus Ducis, Ioannes Dominus de Cuyck, Domi-

1290

ᵃ *Kueren*

Lex Ioannis: Stupratoris lignea ſerra ceruix præciditur.

Dominus Diſthæ, Domini Rotſelariæ, Walehemi, Weſemaliæ, ab
1291 Aſca, Bautreshemi, & alij. Hactenus Diuæus. Intereà anno ſequenti
Meleſates Ægyptiorum Regis filius, ingentibus adductis copiis, cepit
Ptolemaidem clariſſimam vrbem, quam vnam in Syria reliquam noſtri
habebant, cùm de eius Principatu atque poſſeſſione miſerè inter ſe
Duces noſtri dudum digladiarentur, occiſiſque multis Chriſtiano-
rum millibus, euerſam reliquit. Sic Meierus. Siffridus hoc modo;

Chriſtiani vniuerſa tandè Terra ſancta depellũtur.

additque etiam alia: Tyro, inquit, Sidone, Tripoli & Berytho à Sul-
tano Ægypti Rege captis atque euerſis, demum Ptolemais ſiue Acon,
vrbs Syriæ maritima, ab eodem capitur, funditusque exſcinditur.
Sicque Chriſtiani vniuerſi, Terra ſancta, ducentis ferè annis poſſeſſa, ex-
pulſi ſunt. Multi ex ijs in Cyprum inſulam ſe receperunt. Et eodem an-
no Rodulfus I. Imperator moritur 15. Iulij, cùm vixiſſet annos 73. men-
ſes 5. & regnaſſet annos 18. Spiræ honorifico tumulo conditus. Iſta Siffri-
1292 dus. Pergit Diuæus: Anno 1292. Henricus Comes Luceburgi, Henrici
pugna Woringana cæſi filius, ducit filiam Ioannis Ducis noſtri Marga-

Brabanti viceſimam omnium ſuorum bonorum liberaliter ſuo Duci concedunt, ſed ea tantùm vice.

retam. Et eodem anno Brabantini in præcedentium bellorum impenſas,
Duci ſuo, omnium bonorum viceſimam ſumma liberalitate contule-
runt: quorum ille beneuolentiæ id gratiæ retulit, vt ſe ſucceſſoréſve num-
quam in futurum huiuſcemodi tributum exacturos iuraret; adhibitis
qui teſtium vice ſignarent chartam, Adolpho Imperatore, Ioanne Ducis
filio Henrico Luceburgi Comite Ducis genero, Roberto Burgundiæ
Duce, Roberto Atrebatium, Guidone Flandriæ, Ioanne Bleſenſi, Ioanne
Hannoniæ, Roberto Niuerni, Florentio Hollandiæ, Reinaldo Gelriæ,
Ottone Cliuiæ, Guidone S. Pauli, Arnoldo Loſſenſi, Valerano Iuliaci
Comitibus, Valerano Falcoburgi Domino, Archiepiſcopo Rhemorum,
Epiſcopis Leodienſi, Tornacenſi, Cameracenſi, Traiectenſi; quorum no-
mina inſerimus, vt conſtet, à quibus iam tum aula Brabantica frequen-
tari cœpta ſit. Nec miretur quis Adolphum Imperatorem inſcribi: nam

Adolphus renuntiatus Rex Romanorum.

Siffridus & alij (etiam Onuphrius) teſtantur eum hoc anno 8. Idus Ianua-
rij Francofurti Regem Romanorum renuntiatum. Et eodem hoc anno
pridie Nonas Aprilis moriente Nicolao Quarto, Sedes Pontificia dein-
de vacauit annos duos, menſes tres. Annum 1293. transeo intactum. At
1294 verò anno milleſimo ducenteſimo nonageſimo quarto poſt diuturnam

Cæleſtinus Quintus ſponte Pontificatum abdicat.

Sedis Apoſtolicæ vacationem die 5. Iulij Petrus de Muriona ex Eremita
Papa electus eſt, dictus Cæleſtinus V. qui ſingulari, & numquam antè
aut pòſt vſitato exemplo poſt quinque deinde menſes Papatui renuntia-
uit, miraculis anteà & poſteà clarus; vt in Vita eius à nobis contracta, in-
ter Vitas Sanctorum latiùs narrauimus. Et eodem anno (verba ſunt Hoc-
ſemij Leodienſis, eius ſæculi Scriptoris) cùm Henricus Comes Barrenſis,
Eduar-

Eduardi Regis Angliæ filiam deſponſaſſet, cuius Regis aliam filiam Ioannes Brabantiæ Ducis Primi Ioannis filius habebat vxorem, & apud Barrum prope Lotharingiam (à quo Barrenſes Comites traxerunt ſui titulum Principatus) nuptiis huiuſmodi fuiſſet ſolemniſſima feſtiuitas proclamata, præfatus Dux Ioannes Primus inſidens equo maximo, ludis intentus Herculeis, ſponſa ſpectante, cum ceteris, arrepta lancea, dextrarium calcaribus perurgendo, obuiat militi, qui tunc de pari dimicat cum eodem; quibus dextrariorum curſibus colliſis ad inuicem, lacerti Ducis muſculo haſta militis perfoſſo, Dux equo depoſitus, 5. Nonas Maij in die Inuentionis S. Crucis, anno 1294. cum triſtitia multorum diem clauſit extremum. Hæc Auctor illius temporis, ne quis miretur nos hîc à Diuæi calculo recedere. Diuęus triennio tardiùs his verbis eius mortem commemorat: Eodem anno Eduardus Rex Anglorum Mariam filiam ſuam Henrico Comiti coniunxit; ad quas nuptias Ioannes Dux noſter profectus, ludis militaribus vulnus accepit; eoque malè curato, ad quintum Idus Iunij hac vita deceſſit. Cuius corpus Bruxellam à ſuis relatum ad Franciſcanos conditum eſt. Alij aſſerunt Barri id accidiſſe, vbi Comes Henricus haſtiludia celebrabat; concurriſſe ibi Ducem cum Petro à Beſſro-monte, ab eoque caſu interemptum. Ita Diuęus. Miræus noſter ferè eodem modo; ſed ad annum hunc, ſimiliter vt nos; additque, tumulum eius noſtra ætate à Caluinianis violatum. Leodienſis Scriptor hoc ei adſcribit velut Epitaphium: Hic animoſus, & in armis promptiſſimus, extra patriam ſuam magnificus videbatur: & quia munera donabat extraneis affluenter, & ſumptus maximos faciebat, credebatur virtutis medium attigiſſe; ſed exactio quam in ſubditos exercebat, metas largitatis docuit tranſuolaſſe. Sic ille. Huius Principis ætate anno 1274. Beginagium Siluæducenſe ſeparatum eſt ab Eccleſia de Ortduno (ſic tum vocabatur primaria Buſcoducenſium parochia) & anno 1277. in eodem oppido Noſocomium maius ſumpſit initium, ſubſeruientibus ægrotis vtriuſque ſexus Religioſis Ordinis ſancti Auguſtini. Sed anno 1376. Auguſtiniani viri ſubmoti ſunt, ſi rectè ſupputat Gramaius.

Ioannes in haſtiludio vulneratus paulò pòſt moritur.

Sepelitur Bruxellæ.

Teſtimonium Scriptoris Leodienſis de ipſo.

Noſocomium Siluæducenſe cõſtruitur.

IOANNES II.

FILIVS SVPERIORIS,

XXXII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis octodecim.

MORTVO Ioanne Duce ſuperiore, filiorum eius natu maximus Ioannes (loquitur Diuçus) Principatum ſuæ gentis excepit, gener Eduardi Anglorum Regis, ducta Margareta filia; quam matronam prudentiſſimam ſummè noſtrates dilexiſſe, ac Brabantiam operibus aliquot decoraſſe ferunt: inter quæ, arcis Furanæ deambulatorium memorant. Hic mox anno 1295. (ſecundùm eumdem Diuæum, ſed pręposterè inter res geſtas patris eius) Waſſebergam arcem Tranſmoſanam imperata detrectantem euertit. Cœpit tum bellum atrociſſimum inter Francos Flandroſque. Guido Comes auus maternus Ducis noſtri, pace ſimulata, à Philippo Francorum Rege, cognomento Pulchro, euocatus Lutetiam, in cuſtodiam miſſus eſt, quaſi Anglorum fœdus affectaſſet & amicitiam, filia ſua Regis filio deſponſata. Ita Diuæus. Pleniùs de origine huius belli Meierus ad annum præcedentem: Guido, inquit, Princeps filiam ſuam Philippam poſteriore ortam vxore Edouardo Walliæ Principi, Regis Anglorum Eduardi filio ac heredi deſpondit. Siquidem cùm magnam haberet liberorum cohortem, nihil habuit prius, atque ſplendidè omnes elocare. Ceterùm Anglus multa ab Philippo Gallorum Rege repetens, bellum illi cœpit facere; itaque vt ſuam vndique firmaret factionem, mirum in modum Procerum Gallorum ambiuit amicitias. Ac deinde ad annum iſtum 1295. Philippo Regi valdè ſuſpectæ erant & inuiſæ Flandrorum opes: quapropter ægerrimo tulit animo, quòd, ſe inconſulto, filiam ſuam Guido Comes, Angli Regis filio deſpondiſſet. Hæc ille, aliaque eadem deinde, quę iam retulimus ex Diuæo. Sed & iſta Meierus ad annum ſequentem ſubiungit, quæ Diuæus prętériit: Anno, inquit, 1296. vbi in Anglia cognita eſt Guidonis captiuitas, miſſus ſtatim Aymundus Eduardi frater cum exercitu in Vaſſates. Miſſi alia parte à Franco contra hos Carolus Valeſius & Robertus Atrebas. Inito prælio victi fugatique Angli. Burdigala primùm, inde tota recepta Vaſconia. Angli omnes expulſi: ſimul per Galterum Creciacum

1295 Euertit Ioannes hic Waſſebergam arcem Tranſmoſanam.

Cauſa cruenti belli inter Flandros & Francos.

1296 Pro captiuo Comite Flandriæ, Rex Angliæ in Franciam irrumpit.

IOANNES II. XXXII. BRAB. PRINCEPS.

ciacum pulſus Henricus Comes Ambarorum Eduardi gener, (idem vt videtur qui ſuprà Barenſis) qui in Campaniam magnos fecerat incurſus. Ita victor vtrobique Gallus. Inter hæc pacificante Romano Pontifice, ac fideiubente Amedeo Comite Sabaudię, Guido Comes custodia liberatur, his legibus, vt filiam ſuam Eduardo regio iuueni deſponſam Philippo Regi obſidem traderet, nec fœdus vllum cum Anglis Regni hoſtibus pangeret, pacem anno 25. pro Ferdinando Principe factam inconcuſſam ſeruaret. Abducta igitur per regios Legatos Philippa virgo ex Flandris Lutetiam Pariſiorum; Guido vxorque domum reuertunt: nec cunctantur filiam inſtanter repetere; interceſſorem ſibi conciliant Bonifacium Papam. At ſurdas omnibus Rex prębet aures. vnde Guido tanta ira doloreque commotus eſt, vt cum Eduardo Anglorum Rege aureos illi montes pollicente, fœdus ferire non dubitauerit. Hæc Meierus: quæ à Diuęo prætermiſſa, neceſſariò ad lucem hiſtoriæ putaui inſerenda. Diuæus tantùm his verbis rem tantam perſtringit: Sequenti anno, inquit, (nempe hoc eodem 1296.) Comes Guido, tradita filia obſide, à Francis dimiſſus in Flandriam redit; vbi cùm ſæpiùs filiam incaſsùm repetiiſſet, coacto Gerardi-monte multorum Principum Concilio, fœdus cōtra Francos percuſſit cum Adolpho Imperatore, Eduardo Rege Anglorum, Ioanne filio Ducis noſtri, Henrico Comite Bari: ac Floreffiæ & Gemblaci Abbatibus in Franciam Fæcialibus miſſis, Regi bellum indixit. Hæc ille, quaſi Ioannis noſtri pater adhuc viueret. Sed rectiùs Meierus hoc modo: Fit conuentus ad oppidum Gerardimontem. Adulphus Cæſar Anglicana allectus pecunia, ſimul Eduardus Rex Angliæ, Guido Comes Flandriæ, Ioannes Dux Brabantiæ gener Eduardi, idem Guidonis ex filia nepos, Henricus Comes Barenſium Eduardi gener, Albertus Dux Auſtrię, fœdus inter ſe feriunt aduerſus Philippum Gallorum Regem, & Ioannem Comitem Hannoniæ Galli tutantem partes. Sic Meierus, & plura ſubiicit, quibus ipſe Meierus, etſi Flander, ſatis inconſultò tamen Guidonem tantum bellum ſuſcepiſſe declarat. Inſerenda & iſta ex Hocſemio Leodienſi; quæ vel inprimis miror à Diuæo omiſſa: Anno, inquit, 1296. cùm Dux Brabantiæ in præiudicium Eccleſiæ, oppidi Traiectenſis dominium occupaſſet, & propter hoc inter Epiſcopum & Ducem fuiſſet exorta diſcordia, & demum per ipſos fuiſſet in arbitros compromiſſum, arbitri talem ſententiam protulerunt, quòd locus antiquæ villæ iuriſdictionis eſſet Epiſcopi, hoc excepto, quòd omnes incolæ loci cenſum capitalem B. Petro Louanienſi cum ſua familia ſoluentes, & cetera vltra villam veterem ampliata ad Ducis dominium pertinerent, & ſic Eccleſia per hoc arbitrium enormiter fuit læſa. nam homines loci cenſum ſoluunt quaſi communiter

Pax cōit, liberato Comite, ſed data filia obſide.

Guido Comes fœdus init cum Imperatore, Rege Anglorum, & aliis.

Trāſactio de Traiecto ad Moſam; vbi per villam veterē intellige Wyck, nēpe ſāctus Seruatius ſepultus traditur in medio aggeris publici.

muniter ſancto Petto. Hæc Leodienſis. Pergit Diuæus : Anno 1297. 1297
Philippus Rex mota in Flandriam expeditione, omnes pænè regionis ciuitates, quamquam fortiſſimis præſidiis à Guidone Comite munitas, partim vi, partim deditione expugnauit. Et anno ptoximo 1298. Alber- 1298
tus Auſtriæ Dux Adolphum Imperatorem in agro Wormatienſi interemit prœlio cruentiſsimo, 9. Iulij: vbi Ioannem Ducem noſtrum Auſtrio affuiſſe quidam tradunt, neſcio quàm verè. Ita ille quidem: ſed ſanè non video quid incommodi habeat ſequens in eam rem Meieri narratio. Anno, inquit, 1297. Philippo Rege magnam partem Flandriæ occupante, Adolphus Auguſtus apud Coloniam Agrippinam reſtitit; quò ad eum, de conſilio Ioannis Hannonij, miſit Pulcher Rex Iacobum Caſtellionenſem cum grandi pondete auri, vt ſic eum à Flandria auer-
teret: ſimul Albertum Ducem Auſtriæ haud minore ære conduxit, qui *Induciæ in*
bellum illi faceret, atque in Germania ipſum diſtineret. Intereà pactæ *Flandria*
in Flandria induciæ ferè ad biennium. Quare anno proximo 1298. Al- *ad bienniũ.*
bertus Dux Auſtriæ Rodulphi ſuperioris Auguſti filius, Imperij æmulus, coniurationem fecit Germanorum Procerum in Adulphum, ideò quòd corruptus Gallici Regis auro fidem Flandro & ſociis fefelliſſet. Ha- *Dux noſter*
buit Auſtricus ſuarum partium Brabantinum, Luceburgenſem, Gel- *auxiliatur*
drenſem, Albomontanum, cum mulris aliis: adunatis ad 14. pugnato- *Alberti*
rum millibus Aquas-Grani obſedit. Adulphus ex Friſiis potiſſimùm & *Auſtriaci*
Hungaris Bauariſque cogit copias ad 18. millia armatorum. Gallus An- *contra Adolphum Naſſouium*
gluſque Auſtricum iuuabant pecuniario ſubſidio: hic indignatus, quòd fidem Adolphus ſoluiſſet; ille vt ambos à Guidone auerterer, ſimul ſpe ductus, vt ſi Adolpho grauius quid accidiſſet, ad Imperij ſolium Carolus Valeſius, vt Bonifacius Papa cupere videbatur, proueheretur. Sexto Nonas Iulij prælium non procul ab Alzheim in agro Wormatienſi
conſertum. Adulphus victus eſt, & occiſus. Ludouicus Bauarus cum *Cruento*
aliis mulris captus. Electus deinde in Auguſtum Auſtricus, non abſque *prælio vincitur, &*
graui inuidia Regis Gallici, quòd Carolo fratri videret Auſtricum præ- *cadit Adolphus.*
latum; fuitque hæc origo inimicitiarum inter Bonifacium Papam & Regem Pulchrum. Hæc Meierus; ac deinde ad annum 1299. In fine an-
ni, poſtquam ad Epiphaniam Domini induciæ terminatæ ſunt, Carolus 1299
Valeſius cum grandi exercitu rediit in Flandriam. Guido Comes exacta vir ætate bello gerendo minimè idoneus, filio Roberto prouinciam bellicam tradidit. Ipſe Ruplemundæ valida munitione ſe continuit, ab Anglis & Germanis deſertus, parumque (vt rebus fieri aſſolet aduerſis)
à ſuis honoratus. Iſta Meierus. Progreditur Diuæus: Anno 1300. natus 1300
Duci noſtro Ioanni filius nomen patris accepit. Et eodem anno Philippus Rex Guidonem Flandriæ Comitem ad voluntariam deditionem

coactum in Franciam abduxit, Iacobum fratrem Comitis S. Pauli ſummum Flandriæ præfectũ relinquens. Mechliniam quoque eodem anno Dux noſter emit ab Hugone Leodienſi Epiſcopo, cùm Leodienſium iugum non ferrent. Receptus Mechliniæ Dux ſummo cum honore, Stapulam (eſt id ius commercij, quo merces aliquò illatæ transferri non poſſunt, niſi priùs ſtatutis loco & tempore, ciuibus aut mercatoribus eius loci venum expoſitæ fuerint) auenæ, ſalis, & piſcium, quibus ex veteri Antuerpia fruebatur priuilegio, Mechliniæ conceſſit, conſilio Ioannis Bertoldi alterius partis Principis. Quod indignè factum fremebant Antuerpienſes; inter alia id aſſerentes, quòd Ducem noſtrum, beneficiario iure ab Imperatore Antuerpiam poſſidentem, iura ciuitatis ſuo arbitrio non liceret mutare. Atque hinc anno 1301. Hugo Epiſcopus Leodienſis, vrgente quorumdam inuidia ſubmotus, Biſontio Archiepiſcopus datus eſt, ſubrogato Adolpho à Waldech. Et menſe Iulio Guilielmus frater Ioannis Bertoldi Mechliniæ Principis, Epiſcopus Vltraiecti à ſuis

Emit Dux noſter Mechliniam ab Epiſcopo Leodienſi.

Altercatio inter Mechlinienſes & Antuerpiēſes de iure Stapulæ.

1301

1302 prælio interemptus eſt. Sequenti anno 1302. plebs Flandrica Francorum iugum excuſſit; initio à Brugenſibus ſumpto, quos Iacobi præfecti inſolentia eò adegerat. Quo repulſo, interemptiſque Francorum primis, Brugenſium exemplo, Gandenſes ceterique Regios quoque eiiciunt. Confeſtim duces ſe multitudini præbuêre Guido Namurci Comes, Guidonis Comitis capti filius, Guilielmus item à Iuliaco, Ioannes Dominus de Cuyck Brabantinus, & ex eadem gente Brabantica Goſuinus à Goſſenhouia, Eques clariſſimus. His in Franciam relatis, Robertus Comes Attrebatium decretæ in rebelles expeditioni ductor eligitur; quem comitabantur Rudolphus à Nella Comeſtabuli, Guido Comes S. Pauli, Robertus Comes Bononiæ, Gothfredus item noſtri Ducis patruus, Comes Virſonis cum Ioanne filio: quibus id animi fuiſſe Iacobus Meierus ex fama commemorat, vt nepotem Brabantia eiicerent, ſi res in Flandria proſperè ceſſiſſet; ac in eum finem Teneramundæ præſidia immiſſa. Menſe Iulio, cùm Franci ad Cortracum caſtra locaſſent, Flandri cum omnibus copiis eò mouent. Ceterùm commiſſis exercitibus, Francica nobilitas ſuperbâ temeritate ac nullo ordine in prælium ruens, omnibus ſuis exitio fuit. Deferbeſcente etenim primo furore, cùm à Flandris ſumma virtute exciperentur, fœdam fugam iniêre; inſecuti mox Flandri, promiſcua omnium cæde facta, victoriam obtinuêre. Cæſa Francorum capita Robertus Comes, Gothfredus Ducis noſtri patruus cum Ioanne filio, ac Equitum Brabantinorum nobiliſſimi qui eum ſecuti fuerant, Arnoldus Weſemaliæ, Arnoldus Walchemi, Henricus Bautreshemi, Domini; Laurentius filius Domini Walhemij, Baldardus à Paruiſio, Arnoldus ab Echouia cum Ioanne filio, Geldulphus

Flandri iugum Francicum excutere incipiunt.

Franci ad Cortracum caſtra locant.

Cæduntur turpiter Franci.

phus à Winga, Arnoldus ab Hoffſtadio cum tribus nepotibus, Dominus Cranedunci, & Louanienſes Equites Henricus à Wilra & Guilielmus à Radinga. Tradunt Flandrenſium Annales, periiſſe Francos ampliùs quindecim millia. Acta hæc 11. Auguſti. Conceſſêre mox in Flandrorum poteſtatem Inſulæ, Duacum, Caſſetum, ac poſtrema omnium Teneramunda. Hic Gothfredus Comes Virſonis duas reliquit filias, vnam Harecuriæ Comiti, alteram Loſſenſi nuptas, qui ſoceri opes Brabanticas inter ſeſe diuiſêre, ille Arſchotanum Baronatum cum Birbacenſi, Loſſenſis verò Sichenas cum Rodia ſanctæ Agathæ accipientes. *Nota de Baronatu Arſchotano.* Eodem anno Adolphus Epiſcopus Leodienſis, compoſita Foſſenſium ſeditione, ac Mirua arce expugnata, Leodium reuerſus, non ſine veneni ſuſpicione interiit. Philippus verò Rex, poſt ſuorum cladem iterùm in Flandriam deſcendens, obiicientibus ſeſe eum fortiſſimo delectu Namurcenſi, ceteriſque ductoribus plebis, retroceſſit. Fine eius anni Guilielmus à Iuliaco, Ioannes Dominus de Cuyck, Henricus Dominus de Loches Limburgenſis, Flandros ad Arcas obſidendas ducentes, ab Odomarenſi præſidio afflicti ſunt. Et ecce, dum hæc fierent, ex Mechlinienſium rebellione in Brabantia nouum bellum exoritur. *Bellum Mechlinienſe, eiúſque cauſa.* Hi etenim, cæſo quodam è Ducis familia, cùm ad interfectores puniendos Dux eò contenderet, recepta in ſeſe paucorum ſontium cauſa, oppidum clauſere. Ob quam iniuriam cõmotus Dux, primo vere oppidum maximis Brabantinorum viribus, & aſſumpto Ioanne Bertoldo, circumſedit. (nempe eodem illo anno, non ante Paſcha, more Gallico tunc recepto, exeunte.) Cœpta initio Martij obſidio, cùm ad finem eius menſis duraſſet; Prædicatores quidam ac Franciſcani in caſtra egreſſi, reuerentiâ proximorum feſtorum Paſchalium inducias impetrauere, vt interea de pacis conditionibus ageretur. Ea pacis ſpes effecit vt excubiis minùs inuigilarent noſtri. Quod conſpicati Mechlinienſes, ad omnes occaſiones intenti, in Antuerpienſium ac Lyranorum caſtra ferociùs eruperunt: quorum plurimis trucidatis, ſumma tamen virtute in oppidum repulſi ſunt, etiam ſi Dux, Dilia fluuio dirimente, ſuis adeſſe non poſſet. *Erumpunt ſtrenuè Mechlinienſes in caſtra Antuerpienſiũ & Lyranorum.* Inter cæſos eminebant Gerardus Vorſelariæ Dominus, & Gothfredus à Lyra, Equites fortiſſimi. In hac obſidione inter Louanienſes ac Antuerpienſes de Lyranis controuertebatur; quos ſub Louanienſium ſignis militare ſolitos, Valterus Folcardus eorum ductor tum ad Antuerpienſium caſtra trahere auſus fuerat. Vnde non mediocriter offenſi Louanienſes vix Ducis interceſſu placati ſunt, ne Folcardo manus inferrent; interim quoque, vt dictum eſt, Lyrani, clade accepta à Mechlinienſibus, pœnas dederant, quòd vetera ſigna reliquiſſent. Repulſis porrò in oppidum Mechlinienſibus, præciſa omni ſpe pacis, obſidio arctiùs vrgebatur, & *Obſidio Mechlinienſis arctiùs vrgetur.*

 vigiliæ

1303 vigiliæ maiore diligentia agebantur. Intereà anno ſequenti 1303. menſe Maio Ioannes Dux ob auxilia in bellum Mechlinienſe, multa ſuis Brabantis conceſſit priuilegia; inter quæ Louanienſibus, Ne de ciue, alibi quàm in vrbe iudicetur; néve ciuis alibi vinclis conſtringatur. Acta hæc menſe Maio in caſtris, adhibitis teſtibus Gothfredo Comite Vianæ, Ioanne Domino de Cuyck, Gerardo Rochelariæ, Arnoldo Walehemi, Gerardo Diſthę, Arnoldo Weſemalio Bergæ, Dominis; Daniele à Bouchauda, Iuano à Meldert Equitibus, Gothfredo ab Hellebeca Seneſcallo Brabantiæ. Porrò Mechlinienſes famis metu ſæpè egreſſi, vt commeatum è vicinis agris vrbi inferrent, cùm à noſtris graui ſemper clade affecti, ac plerumque, interceptis iis quæ congeſſerant, prohiberentur, aliud inuentum excogitarunt: conſtructis ſiquidem nauibus bellicis Diliâ in Scaldim vecti, ex oppoſita Flandriæ ora aliquamdiu eſui neceſſariis fouebantur; donec obiecta pari numero Ducis claſſe ad Replemondam nauali prælio ſuperati, cæſis, captis merſiſve omnibus pęnè ſuis ad extremas compulſi anguſtias, deditionem facerent, ea lege, vt porta Bruxellenſis, ac muri propinqui deiicerentur: quod ne fieret, ingenti auri vi à Duce redemêre. Acta hæc menſe Septembri. Eodem menſe Ioannes Dux, cùm in Ioannem Hollandiæ ac Hannoniæ Comitem, Flandris confœderatus, bellum appararet, à ſuis opem expoſtulans, non antè impetrauit, quàm id gratuitum fore, nec ex vlla obedientiæ neceſſitate deberi profiteretur: cuius profeſſionis cauſam nos chartæ inſertam vidimus, videlicet; quia non Reip. cauſa id bellum ſuſciperetur, ſed in Flandrorum ſolummodò gratiam. Etenim Flandri non contenti prioribus bellis, multa maiora animo complexi Atrebatibus ſimul ac Zelandis, à diuerſiſſimo limite vicinis ſuis, vno eodemque tempore arma intulerunt. Et quidem ceſſit non improſperè vtrumque bellum: Atrebaticum quidem, capta Teruana, aliíſque ignobilioribus oppidis, Philippum Regem ad inducias à Kalendis Octobris vſque principium proximè inſequentis Maij perpulit; per quas dimiſſus, datis obſidibus filiis, & vt in carcerem rediret, niſi intra tempus induciarum pax coïret, Guido Comes in Flandriam venit; Zelandicum verò, capto ante eius reditum Middelburgo, poſteà in Hollandiam quoque tranſlatum eſt, anno videlicet inſequenti 1304. Vbi capta Leida, Delphis, ac omni præter Harlemum vlteriori Hollandia, ductu Guidonis iunioris filij Guidonis Comitis Namurcenſis; in citeriori verò captis Scuenberga, & Gertrudis-Berga, Dordracum Dux noſter obſidebat. Vnde virtute Nicolai Puteani diſcedere coactus, omnia pari, qua ceperat celeritate, amiſit, in reditu quoque non modica clade affectus à perſequentibus vſque Boſcum Hollandis: cui oppido ignem tum iniectum ferunt.

Mechlinienſes ſtructis nauibus bellicis aliquãdiu obſidionem tolerant, ſed tandem ſe dedunt.

Flandri auxiliante Duce noſtro duplex ſimul ſuſcipiunt bellum.

1304 *Potiuntur Flandri maiori parte Zelandiæ & Hollandiæ.*

Pari

Pari virtute eiecti eo anno etiam tota Hollandia Flandri, & Guido Namurcenſis in Zelandia captus eſt. Ita Diuæus. Poſteriora hoc modo Meierus: Eodem tempore meridianam Hollandiam Ioannes Dux Brabantiæ inuadit, omniumque oppidorum adeptus eſt deditionem præter Dordracum. Eam ciuitatem 10. dies obſidet, maioremque eius partem per ignita miſſilia incendit. Tandem Dordracenſes, Duce Nicolao à Puteo forti ac nobili viro, magnis viribus erumpunt, ac retrocedere ſingulari virtute Brabantos cogunt, totaque Zuythollandia expellunt. Nec his contenti, vſque ad Buſcumducis inſectantur, ferro incendioque omnia deformantes, adeò vt Boſco etiam Ducis firmo oppido ignem iniicerent per inflammatas ſagittas; reuerſi dehinc cum diuite præda per Fanum D. Gertrudis, vnde & Brabantos eiecerunt. Sic ille. Porrò finitis induciis, ait Diuæus, Guido ſenior Comes, vti pactus erat, iterùm in Francorum vincula abiit. At Philippus Rex, maioribus quàm vmquam antea copijs, in Flandriam deſcendens, cum Flandris dubio Marte congreſſus, Inſulas primarium oppidum obſedit, Maria Regis nouerca, cui charus erat Dux noſter, Ioanne item Duce ipſo, & Amadeo Sabaudiæ Comite multùm interim laborantibus, vt pax coiret. Conuentum tandem in hoc, vt ſummâ pecuniæ (quæ tamen 800000. librarum nō excederet) mulctæ loco perſolutâ, Comes Comitatum reciperet, Flandris ſua libertas maneret; Duaco interim ac Inſulis Regi arrhę ſtitis: inſuper octo arbitri, vtrimq; videlicet quatuor, legerentur, qui reliqua componerent: quibus peractis, Guido Comes Compendij in Francia obiit. Lecti mox arbitri à Francorum parte, Ludouicus Comes Eburonum, Robertus Dux Burgundiæ, Amadeus Comes Sabaudiæ, Ioannes Comes Druidum; à Flandris, Ioannes Dominus de Cuyck Brabantus genere, Ioannes à Gaura Dominus Scomacij, Gerardus Maurus Burggrauius Gandenſis, & Gerardus Sotteghemi Dominus. Hæc Diuæus; quibus iſta Meierus adiicit: Rex principio Octobris cum gaudio domum regreſſus, ſtatuit Lutetiæ ad B. Virginis ædem ſtatuam equeſtrem ſui periculi monumentum, quod in Pabula adiit. Apud Cortracum multi ex Gallis ſuorum corpora inueſtigauerunt. Guido Princeps obiit Compendij in cuſtodia Nonis Martij, octogeſimum ætatis annum tranſgreſſus. Pace compoſita, ſæpè dixiſſe narratur, Nūc ſecurus morior, liberata Republica. Pergit Diuæus: Menſe Iunio anni ſequentis, Achiaci ad fluuium

Oringiam pax anni prioris maxima ſui parte commutata eſt, his addi- 1305

„ tis: Ne à Comite Nobilibúſve Flandriæ contra Francos fœdus iniri lice-
„ ret, Comitatu in fiſcum redigendo, ſi ſecùs fieret: Inſula, Duacum, Or-
„ chiacum, Caſletum, Curtracum vſque 20000. nummûm aſſignatio-
„ nē arrhæ ſtent: Gandaui, Brugæ, Hipræ, Inſulæ, Duaci muros Regi demoliri

Iterùm eiiciuntur.

Ioannes Dux noſter fruſtrà Dordracū obſidet.

Pax tentatur inter Francum & Flandrum.

Tandem coit pax.

Guido Comes moritur etſi in carcere adhuc, tamen lætatus iam factā pacem.

Pax eadem grauatur iniquis cõditionibus.

moliri liceret. Hæc aliaque complura Robertus maior Guidonis filius iurare compulſus eſt, priuſquam vinculis eximeretur. Signatam lego hanc pacem à Ioanne Duce noſtro, Henrico Comite Luceburgi, ac Nobilibus Flandriæ pænè omnibus. Addit Meierus: Per hoc fœdus iniquitatis (ita enim id Flandri nominabant) Robertus Comes, & fratres eius, omneſque captiui vtrimque redempti ſunt. Magno verò in periculo fuerunt procuratores, qui illud ſignis ſuis roborarant, fuiſſentque proculdubiò interfecti, ſi palàm denuntiare illud, vt erat, tentaſſent. Siquidem nullam illis factam poteſtatem ciuitates dixerunt, niſi de mulcta illa quæ octingenta millia nummûm non excederet, alias pacis conditiones in caſtris expoſitas & lectas eſſe, quarum ipſi probum haberent exemplar. Hæc Meierus. Hoc anno Clemens Quintus Gallus ſedem Pontificiam Româ Auenionem vrbem Galliæ tranſtulit, de quo vide pleniùs infrà ad annum huius ſeculi ſeptuageſimum octauum, cùm iterùm tandem poſtliminiò Romam reſtituta eſt. Pergit Diuæus:

Sedes Pontificia migrat in Galliam.

Bruxellæ plebs in Nobiles inſurgit.

1306 Sequenti anno 1306. ſeditionibus in Brabantia laborari cœpit, plebe in nobilitatem inſurgente, & maximè Bruxellæ; vbi ignobile vulgus in vnum collectum, pulſis Patriciis, domos eorum funditus demoliebatur, fruſtrà, ne id fieret, vxore Ducis deprecante. Quo intellecto, Dux noſter coacto exercitu, primùm Furas, inde Viluordiam conceſſit. At perduelles, comperto Ducem Furæ conſiſtere, prima die Maij extentis ſignis eò properant. Diſceptabatur tum in Ducis conſilio, obuiámne multitudini eundum eſſet, quibuſdam aſſerentibus eam aduenire pacis impetrandæ cauſa. Placuit tandem militem Viluordia educi, cùm interim neque Legatis miſſis, neque caduceatoribus, Bruxellenſes quid peterent, ſignificarent. Occurrêre alteri alteris in latiſſimis Viluordianis pratis, vbi vtrimq; explicatis ordinibus, cùm aliquamdiu dimicatum eſſet, Bruxellenſes ceſſêre: quorum multis cæſis, reliqui in deditionem venêre. His Bruxellam renuntiatis, trepida vrbs Ducem muris recepit. Qui abolitis iis, quæ in Nobilitatis perniciem excogitarant plebeij, Magiſtratibuſq; plebeijs depoſitis, Patricios priſtino honori reſtituit, Edicto promulgato; cuius capita præcipua hęc fuêre:

Victi Bruxellenſes trepidi Ducem recipiunt.

Leges à Duce Bruxellenſibus præſcriptæ.

Inter cæteras, Opifices à Duce iuſſi arma tradant.

« Vt ſingulis annis octiduo ante Natalem Baptiſtæ, ex ſeptem Patriciorum familiis, eorum videlicet, qui Sherhuychs, Leones, à Rodebeca, Sher-roeloffs, è Via ſtrata, à Frigido monte, & ab Aquis, eorumq; qui ad eas pertinent, ſeptem Scabini deligantur; ſinguli videlicet è ſingulis familiis. Vt electio hæc ab iis qui prioris anni Scabinatu defunguntur fiat. Vt electos reijcere Duci integrum ſit, alios ex eadem familia ſurrogando. Ne ab opificum collegiis conuenticula, vel tributorum collationes, inuito Senatu fiant. Opificum ſinguli à Duce iuſſi arma tradant; Priuilegia à Duce

plebi

„ plebi ab anno 1303. vſque nunc rradira obſoleſcant. Vt gubernacula
„ Xenodochij S.Nicolai penes Scabinos ſint; prouenribus verò eiuſdem,
„ inopes Patricij ſolùm generis ſuſtenrentur. Ne opifici alrerius gratiâ
„ conciuis arma liceat ſumere,niſi conſanguinei. Vt rexrores fulloneſque
„ motus auctores vrbe excedant. Vr Prætor ſeu Amprmannus vrbis Parri-
„ ciis deinceps auxilio ſit, ſi quem à plebe motum fieri contingat. Eo ne-
„ gante opem, Parriciis liceat ſuo arbitrio ſeditionem coërcere. Edictum
hoc obſignarunt Ioannes Dux, Gerardus Comes Iuliaci, Amoldus Co-
mes Loſſenſis, Ioannes Dominus de Cuyck, Florentius Bertoldus Do-
minus Berlariæ, Raſo Dominus Lydekercke & Bredæ, Gerardus Diſthę,
Gerardus Weſemalius Dominus Bergæ & Woudæ, Gerardus Dominus
Rochelariæ, Arnol. D. Weſemaliæ Marſcallus Brabanriæ, Otto à Cuyck
D. Zalehemi, Ioannes à Louanio D. Harſtalli; Ægidius Bertoldus
D. Mechliniæ, Daniel à Bochouda, Henricus à Wanga Seneſcallus
Brabantiæ Iwanus à Melderr, Valrerus à Wineghemo. Acta hæc menſe
Iunio. Menſe Septembri eiuſdem anni Ioannes Dux Louanienſibus ſimi-
liter quædam iura conceſſit; inter cetera, vt omnem motum cõtra Rem-
publ. ortum Senatui coërcere licear. Obſignarunt tum plerique ex ſu-
prà nominaris, tum præterea Luceburgi, Namurci, Loſſenſis, Iuliaci Co-
mites, Falcoburgi Dominus, Heuerlæ Dominus, & rurſum Ioannes à
Louanio, titulo duplici, Dominus Herſtalli & Gaſebecæ. Menſe Ia- 1307
nuario anni ſequentis celebraræ nupriæ Eduardi iunioris Regis Anglo-
rum & Iſabellæ filiæ Philippi Pulchri Regis Franciæ: quibus etiam
Ioannem Ducem noſtrum interfuiſſe tradunr. Ex eo marrimonio pro-
diens Eduardus Tertius Rex, poſt aliquot annos Francorum Regnum,
mortuis auunculis, cum maxima Francorum ſtrage poſtulauit. Kalen-
dis Maij anni proximi 1308. Albertus Imperaror haud procul Rinfelda, 1308
inſidiis Ioannis patruelis ſui periit. Cui à Principibus Germaniæ Hen-
ricus Luceburgi Comes, Ducis noſtri Ioannis ſororius, ſuffectus eſt, ſpre-
to Philippo Francorum Rege, qui ſummo labore Imperium ambiebat.
Coronatus Henricus Aquiſgrani Epiphaniæ feſto ſequenri, frequentiſſi-
mo Principum Conuentu, mox in Italiam irer adparauit. Obiit eo anno
Ioannes Dominus de Cuyck Brabantinus, vir tam re militari quàm pru-
dentia excellentiſſimus, quique Flandris fortiſſimus Francico bello du-
ctor exſtirerat; ſucceſſit huic Ioannes filius. Anno 1309. Antuerpienſes 1309
Stapulam auenæ, ſalis, ac piſcium ab Henrico Imperarore recuperarunt,
datis ea de re litteris 29. Octobris. Colluuies hominum ex inferiori Ger-
mania ac Francia, prætextâ causâ belli Saracenici, Iudæis hoc anno ma-
gnam cladem intulit; quos bonis ſpoliatos, pecudum more iugulabant.
Quare veritus Dux noſter, ne conſumptis Iudæis, aliò horum efferaro-
rum

Viri illuſtres eo tempore.

Licere Louanÿ Senatui omnem motũ Resp. per ſe coërcere.

Alberto Imp. cæſo ſuccedit Henricus Lutzemburgius.

Recuperant Antuerpienſes Stapulam pridem Mechlinienſibus conceſſam,

rum hominum impetus verteretur, Genapiam Iudęis in Brabantia commorantibus præſidio conceſſit; iiſque mox à Cruce ſignatis obſeſſis opitulatus, magnam obſidentium copiam interfecit. Cuius victoriæ exemplo reliquis diſperſis, inſanus hic furor conſenuit. Ita Diuæus. Leodienſis hoc modo: Eodem tempore quidam ex laſciuia Cruce ſignati, de di-

Iudæi à furore plebis interuentu Ducis noſtri liberantur.

uerſis mundi partibus conuenerunt, & Iudæos interficiebant vbique; & propter eorum inſolentiam magna pars eorum fuit apud Genapiam villam Ducis Brabantiæ interempta; qui tandẽ Auenionem quaſi 30. millium numero peruenerunt; & cùm transfretare tentaſſent, diſperſi ſunt,

1310 & cum penuria reuertuntur. Pergit Diuæus: Anno milleſimo trecenteſimo decimo Theobaldus Epiſcopus Leodienſis venditionem Mechliniæ ab Hugone Epiſcopo Duci noſtro factam reuocans, in curia Romana obtinuit Itaque Dux noſter decennio ſolo huius oppidi fruitione ga-

Diſputatur, an hoc tempore Leodienſes recuperarint Mechliniam.

uiſus eſt. Hæc Diuæus; ſed quàm ſolidè, nondum video. Nam Hocſemius Leodienſis Scriptor huius ſæculi, cùm multa hoc ipſo anno & aliis annis de Theobaldo hoc ſcribat, nuſquam tamen huius rei meminit. Placentius noſtræ ætatis Auctor etiam hæc tantùm commemorat: Theobaldus, inquit, Leodium adueniens, omnia perturbata inuenit; lites quippe ſuſcitatæ fuerunt inter Ioannem patriæ Inter-Regem & Ducem Brabantiæ. Vnde vtrimque incurſantes pagos combuſſerunt, & ſe mutuò occiderunt; quæ ſua induſtria ſtatim compoſuit. Hæc ille. Eodem anno, inquit Diuæus, Imperator, miſſo Ioanne filio ad Regnum Boëmiæ occupandum, per ſe Italicam expeditionem iniit, vbi Margaretam vxorem Genuæ amiſit, Ioannis Primi Brabantiæ Ducis filiam, è qua Ioannem ſuſtulerat hunc Boëmiæ Regem. Ita Diuæus. Lubet de iiſdem paulò pleniùs & diſtinctiùs adſcribere ex Hocſemio eius ſęculi Scriptore.

Regnum Boëmiæ filio Lutzenburgij nuptiis obtingit.

Anno, inquit, Domini 1310. Rex Boëmiæ moritur, vnica filia herede relicta, quam Henricus Rex Ioanni filio ſuo matrimonio copulauit, eumque fratri ſuo Archiepiſcopo Treuirenſi commendãs, cum Principibus, Theobaldo Epiſcopo, Lupoldo Auſtriæ, Ludouico Bauariæ Ducibus, Waleramo fratre ipſius Regis, Guidone & Henrico fratribus Comitis Namurcenſis, Ioanne de Agimont, ac multis aliis Nobilibus, & cum Regina vxore meritò chariſſima tranſalpinat, vt in vrbe tandem Imperiali coronaretur. Cumque perueniſſet Mediolanum, eodem anno corona

Rex Germaniæ Henricus Lutzenburgius in Italiam tendit.

** Genuam*

ferrea, vt moris eſt, coronatur ibidem. Inde tendens Brixiam, vt rebellionem retunderet, per * Ianuam tranſiens, re & nomine Regina peroptima, & dominus Ioannes de Agimont frater Comitis Loſſenſis, de medio ſunt ſublati. Inde procedẽs vlteriùs, Brixiam obſidione vallauit. Denique cùm diu in vacuum laboraſſent, tandem ira permoti, inſultum

1311 facientes Brixiam capiunt violenter. Anno verò Domini 1311. Rex muros

ros Brixiæ diruit, rebellionis auctores faciens decollari. Intereà Rex Siciliæ Robertus Ioannem fratrem ſuum præmiſerat, vt Cæſaris introitum in vrbem Romam impediret: qui Ioannes pro parte Vrſinorum partem Vrbis maiorem occupabat; Columpnenſes verò monte Gibelini, fauentes Henrico, ſolum pontem Molli, armatorum caſtris vallatum, ad Regis tranſitum obſeruabant.

Rex Siciliæ & alij ſe ei opponunt.

Annus iam inchoatus erat 1312. & 1312 commiſſæ erant aliquot pugnæ, in quarum vna Theobaldus Epiſcopus multis confoſſus vulneribus reddidit ſe captiuum, & captiuus intra triduum diem clauſit extremum, anno Domini 1312. die 13. Maij. Tunc Rex videns quòd apud S. Petrum maiorem Eccleſiam propter inimicorum potentiam ſuæ conſequi non poſſet inſignia dignitatis, apud Eccleſiam S. Petri ad Vincula in contrara Columpnenſium per Cardinales ad hoc Legatos Papę, quos ſecum adduxerat Imperator, ſolemniter conſecratur. Sic ille. Facta hæc coronatio iuxta Onuphrium 3. Kalend. Iulij.

Tandem tamen coronatur Henricus Imperator.

Eodem anno, menſe Septembri (verba ſunt Diuæi) Ioannes Dux noſter, cùm ægritudine grauari inciperet, celeberrimum nobilitatis ac populi Brabantini Concilium conuocauit; quo præſente, hæc ſalutaria Reip. iura ac priuilegia conceſſit, promiſitque pro ſe poſteriſque ſuis in
» perpetuum: Nullum deinceps tributum exigendum, niſi Ducem, fi-
» lióſve ſuos Equeſtri ordini adſcribi, coniugium inire, aut bello capi con-
» tingat. Singulis ſubiectorum Brabantiæ ius ex æquo ac priuilegiorum
» forma dicendum. Chartas priuilegiorum inconſultis Ordinibus non
» mutandas. Singulas vrbes in ſua libertate conſeruandas. Eligendos à
» Duce cum communi conſilio patriæ ex Equeſtri ordine quatuor, popu-
» lares decem; videlicet à Louanio tres, Bruxella totidem; Antuerpia,
» Thenis, Leuia, Boſcho, vnum. Ab his poſt vigeſimum quemque diem
» Cortebergam conueniendum, corrigendumque ſi quid iniuria ab ali-
» quo fieri probatum fuerit, decernendum demum quidquid Reipubli-
» cæ vtile inuenerint. Eorum ſententiæ non ſolùm potentiſſimo cuique,
» verùm & Duci ipſi acquieſcendum; ab iiſdem ſacramentum exigen-
» dum, ſeſe pauperi & diuiti æquè iudicium facturos. Qui Conuentus
» Cortebergenſis decretis non obedier, pro perduelli habendum, &c. Pri-

Priuilegia conceſſa Brabantiæ à Ioanne Duce.

Electi à Duce cum conſilio patria, etiam Ducem ipſum in controuerſiis debere parere.

uilegium hoc ſigillis ſuis ratum fecerunt, Feria quarta ante Bauonis, anno Domini 1312. Dux ipſe Ioannes, Comites Iuliaci & Loſſenſis, Equites triginta quinque, Proceres alij viginti & vnus, & Legati ciuitatum hoc ordine; Louanij, Bruxellæ, Antuerpiæ, Boſchi, Thenarum, Leuiæ, Niuellæ, Geldoniæ, Genapiæ, Lyræ, Herendalſti, Turnohoudæ, Hannuti, Viluordiæ, Furæ, Iſchæ, Merchreniæ, & Capellæ. Inter Proceres, præter illos iam ſæpè ſuprà nominatos, ſunt & hi; Huluenhoudæ, Keerbergæ, Sombreffæ, Quacbecæ Domini, Ioannes Menius frater Ducis,

En quatuor primaria ciuitates Brabantia eadem quæ nunc.

Dominus Wauriæ & Dongelberghæ, item Equires è Boulerio, à Gora, à Dorna, à Boſco, à Meldert, ab Ophema, à Gentinis, Domini Marbeſij, Iauchiæ, à Barlamonte, Dominus Bruuiriarum, à Berchemo, & alij. Quibus peractis, Ioannes Dux, inualeſcente vi morbi (innato veſicæ calculo, ait Barlandus) Furæ hac vita deceſſit hoc eodem anno 1312. ſexto Kalend. Nouembris. Corpus Bruxellam delatum, in Baſilica D. Gudilæ conditū eſt, in medio Chori. Hæc Diuæus. Gallicus Angianus iſta adnectit: Et anno proximo obiit Imperator Henricus Lutzenburgius, qui vicerat & domuerat omnem terram vſq; Romam. Huius Ioannis tempore anno 1301. Sichena oppidum muniri cœptum eſt, cùm anteà ibi arx tantùm eſſet. Et anno 1304. pomœrium Antuerpienſe iterùm prolatum, incluſis Kipdorpenſi vico & Croneburgico; & eodem anno iuxta Bruxellam Eremitagium erectum eſt Viridis vallis, poſteà anno 1344. factum Cœnobium Canonicorum Regularium, eodemque anno ibi templum eſt conſecratum.

Moritur Ioannes Dux, conditus Bruxellæ ad D. Gudilæ.

Opera publica eius aeuo constructa.

IOANNES III.

FILIVS PRÆCEDENTIS,

XXXIII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis quadragintatribus.

1312 IOANNE Secundo, inquit Diuæus, è viuis ſublato, cùm Ioannes Tertius duodecimum annum ætatis necdum expleuiſſet, ex Rectorum eius licentia non parua calamitate Reſp. afflicta eſt. Ij etenim theſauros à patre eius collectos, vt externis negotiatoribus (qui Reip. ingentes pecunias crediderant) ſatisfieret, in rem ſuam vertentes, effecère, vt negotiatores noſtrates in vicinas regiones commercij cauſa profecti, vbique à Reip. creditoribus, vinclis aſtringi iuberentur: quam rei indignitatem in ſequentem annum 1313. tulit Brabantia, neque diu-
1313 tiùs. Tum enim Rectores vrbium in vnum collocuti, cùm diu remedium huic incommodo diligentiùs inquiſiſſent, decreuere tandem, vt partim tributo viritim collecto, partim auro ex ærariis publicis ſuppleto, externi pacarentur. Cenſus verò ac vectigalia, quæ Ducali fiſco ab vrbibus debebantur, eatenus non penderentur, donec de auro creditoribus Ducis

Brabanti vbique à creditoribus Reipublicæ detinentur.

IOANNES III. XXXIII. BRAB. PRINCEPS.

Digitized by Google

Tandem huic malo remedium inuentum, ne quidquam fremẽtibus Quæſtoribus Ducalibus.

Ducis perſoluto, vrbibus compenſatio facta foret. Additum itidem, vt prouentus reddituſque omnes Ducalis Fiſci in eamdem compenſationem traherentur. Vtque hæc diligentiùs maiorique cum fide agerentur, è ſingulis vrbium Quæſtor vnus delectus, quem defunctum Quæſtura neceſſarium foret rationem Conuentui Ordinum dicere; magna Quæſtorum Ducalium indignatione, cupientium, vt antè factum fuerat, è Prouincialium viſceribus expleri. His peractis, liberata graui curâ Reſpublica, & negotiatoribus tutò quóuis proficiſci licuit. Menſe Iulio eiuſdem anni Louanienſes & Bruxellenſes fœdus inter ſe percuſſerunt, cuius

Louanienſes & Bruxellenſes ſe mutuo fœdere deuinciunt.

præcipuæ conditiones hæ fuêre: Si ciues aliquos vtriuſque vrbis inter ſe controuerti contingeret, per vtriuſque Senatum compeſcendos fore. Vtramque vrbem alteri, defendendis contra quemlibet iuribus ac Priuilegiis auxilio fore. Si iura alterius à Duce imminui contingat, omnibus viribus alteram id prohibituram. Neutram admiſſuram, vt terminis
1314 Brabantiæ quidquam adimatur, &c. Anno proximo 1314. menſe Iunio Ioannes Princeps, iam pubertatem attingens, Louanij totius Brabantiæ Ducatum accepit, iuratus more maiorum vniuerſæ gentis priuilegia rata

Inauguratur Princeps Ioannes, adiectis etiam aliis priuilegiis.

firmaque ſe habiturum. Ad hæc promiſit, ſe nuſquam niſi in vrbibus nummum ſignaturum. Reparaturum ſe, ſi quemquam ob debitum ſuum parentumve ſuorum capi contigerit. Præturam aut apparitoris officia ad vitam nemini daturum. Quæſtoribus anno priori electis omnium prouentuum ſuorum receptionem permiſſurum. Quæſtorem ſuum ſingulis annis ad rationes dandas coacturum, &c. Obſignarunt hęc Gerardus Iuliacenſis, Arnoldus Loſſenſis, Comites; Dominus Falcoburgi & Monioy, D. Mechliniæ, D. Diſthæ, D. Weſemaliæ, Philippus à Liedekerca Dominus Bredæ, &c. Hæc Diuæus, quem miror tam confusè dicere Ioannem tum pubertatem attigiſſe: imò eo tempore duxerat vxorem, ni fallor. Nam hoc eſt in præambulis eiuſdem priuilegij à Diuæo

Vxor Ioannis noſtri filia Comitis Ebroicenſis, filij Regis Francorum.

citati inter cetera: Volumus & ordinamus de conſilio & voluntate dilecti & chari Domini & patris noſtri Domini Ludouici filij Regis Franciæ, Comitis Ebroïcenſis, & aliorum Conſiliariorum noſtrorum, pro nobis & noſtris ſucceſſoribus, quatenus omnes articuli infraſcripti perpetuò firmi permaneant. Sic ibi Et ſunt articuli iam à Diuæo relati. & infrà: Datũ anno gratiæ MCCC. & XIV. die Veneris poſt Octauas Petri

Duo Imperatores in ſchiſmate.

& Pauli. Hoc eodem anno Ludouicus Bauarus Rudolfi I. Imp. ex filia nepos, 18. Octobris Imperator à quibuſdam Germaniæ Proceribus deſignatur; & eodem die iiſdemq; Comitijs ab alijs Germanię Principibus Fredericus Auſtriacus Imp. ſalutatur: qui quidem inter ſe annos 13. de Imperio acriter contenderunt. Obiit eo anno 3. Kal. Decembris Philippus Pulcher Francię Rex, ſuccedente Ludouico Huttino. A menſe Maio

anni

anni inſequentis milleſimi trecenteſimi decimiquinti, referente Diuæo, 1315
pluuia per decem menſes continuos durauit, adeò vt nec fruges nec ceteri
fructus eo anno ad maturitatem peruenirent. Subſecuta hinc annonæ
caritas extrema, & quâ maiorem totâ Europâ numquam fuiſſe conſta-
bat. Hæc maximam mortalitatem humano generi inuexit, mendicis
paſſim in Baſilicarum ac ædium veſtibulis, in plateis, in agris pre inedia
efflantibus: quorum corpora cùm rariùs defoderentur, orta hinc peſtis
acerbiſſima multas hominum myriades ſuſtulit. Antuerpiæ hoc tem-
pore trientem modij frumenti 60. groſſis Turonicis veniiſſe proditum
eſt; Louanij verò modium nouem florenis. Sic Diuæus. De calamitate
hac ſcribit Hocſemius Leodienſis tunc viuens in hunc modum: Hoc an-
no vſque ad Auguſtum ſequentem tanta fuit mortalitas & cariſtia, quòd
modius ſiliginis menſuræ Thenenſis (quorum quinque modij quatuor
tantùm menſuræ Leodienſium adæquant) decem florenis aureis vende-
batur, & de Hoſpitali in Louanio, biga bis vel ter in die onerata ſex vel
octo cadaueribus mortuorum, extra villam in nouo facto cœmeterio,
miſeranda corpuſcula continuò deportabat: quæ cùm tranſiret quotidie
ante domum, quâ tunc morari cœperam, fœtore cogente, conduxi mihi
domum in ſuburbiis iuxta campos. Et idem in villis ceteris continge-
bat; & tamen bladis granaria erant plena, ſed ad loca maritima, vbi ma-
ior erat cariſtia, portabantur: anno verò ſequenti, minori quàm vnius flo-
reni pretio modius vendebatur. Ita ille. Pergit Diuæus: Paulò pòſt (An-
gianus adſcribit annum 1316.) Otto Burenæ Comes Bruxellam venit, 1316
vbi veteri (neſcio vnde) reuocatâ controuerſiâ quadam, cùm à Conſilio
Ducis reiiceretur, vt graui iniuria offenſus, domum properauit; & Ty-
lam Brabantici tum iuris oppidum (ſuperatis qui ad eum propellendum
egreſſi erant ciuibus) vnà cum victis ingreſſus occupauit, præda inde
auecta non mediocri. Quo in Brabantiam relato, ardentem id vlciſci è
iuuenili ferocia Ducem, vix proximorum conſilium ſalubre cohibuit,
Guilielmum Hollandiæ Comitem Bureni ex filia notha ſocerum offen-
di metuentium. Miſſa tamen in Hollandiam Legatio de iniuriis con-
queſta effecit, vt Hoochſtrati paci conciliandæ indiceretur. Vbi id a-
ctum eſt, vt Burenus ſeſe in captiuitatem Brabanticam daret, donec de
iniuria ſatisfactum foret, quem mox in ſoceri gratiam noſtri dimiſêre.
Anno 1317. menſe Aprili Phalæ textorum (Hallam vocant) Louanij
ſtrui cœptæ, in quibus pereunte poſtmodum lanificio, Theologia, Ius 1317
ac Medicina hucuſque docentur. Sic Diuæus. Splendidiùs & paulò co-
pioſiùs Cl. V. Lipſius in ſuo Louanio cap. 4. libri tertij: Eſt, inquit, publi-
cus locus, vbi tres primariæ ſcientiæ docentur, Theologia, Iuriſpru-
dentia, Medicina: prima inferiùs, ſupernè duæ reliquæ: & ſunt Audi-

Magna Antuerpiæ & alibi annonæ caritas ſimul & peſtis.

Quomodo Tyla ad Brabantũ venerit, vide ad annum 1286.

Comes Burenus ſeſe in captiuitatem Brabanticam dans, mox dimittitur.

Phala ſeu Halla, nunc Auditoriũ publicum, Louanij ædificantur.

toria in vniuerſum quinque. Ædificium vetus eſt, nec huic vſui primò ſtructum: ſtructum autem lanificibus, cùm ij in flore eſſent, anno M.CCC.XVII. quod duplex inſcriptio parietibus inſerta docet. Vocant Halas, vt ſolent iſta hominum aut mercium receptacula: liceret Baſilicas dixiſſe; vt autem nunc vſus eſt, Athenæum appellemus. Pro-
1318 ſequitur Diuæus: Anno ſequenti 1318. Ioannes Dux noſter primùm arma cinxit hac de cauſa. Gerardus Iuliaci Comes poſt diuturnas conflictationes, Reinaldum Falcoburgi Dominum captum in arce Niderga arctiſſimè cuſtodiebat. Qui tandem promiſsâ ingenti pecuniæ ſum-
Cauſa belli Falcoburgenſis. mâ dimiſſus, ſuos primùm, mox & externos in agro ſuo prædia poſſidentes immenſo tributo onerabat. Id indignum rati Traiectenſes, querelam Ducis Concilio deferunt. Legati, qui ablata Traiectenſibus reſtitui, ac vi deinceps abſtineri iuberent, ad Reinaldum miſſi. Nihil ille Legatorum monitione mollitus, at peiora multò auſus, Traiectenſes bello vrgere cœpit. Quo comperto, hoſtis iudicatus, & bellum contra eum decretum, ſeueriſſimo delectu toti Brabantiæ imperato. De-
Vaſtato agro Falcoburgenſi, Brabanti Sitterium obſident. nique menſe Iulio Ioannes Dux comitatus omni pænè nobilitate, Moſam tranſgreſſus, vaſtato Falcoburgenſi agro, Sitterium oppidum, cui incolæ regionis fortunas reſque ſuas intulerant, obſidione cinxit. Inerat huic oppido præſidium fortiſſimum, duces item expertiſſimi, à quibus oppugnatores ſæpiùs repulſi. Accidit interim Kal. Auguſti, vt Louanienſes propugnaculum vnum aggreſſi, eo potirentur; quorum æmulatione Antuerpienſes cum Mechlinienſibus aliud vicinum oppugnantes aliquamdiu, licet à Bredanis iuuarentur, tamen cum cæde reiecti ſunt. Ita vi vrbem expugnari poſſe diffiſus Dux, extrui machinas altitudinis immenſæ iuſſit; quibus ſublatiùs erectis, turribus ac muris propugnatores ſagittis arcerentur. Quæ conſpicati illi, pauidique
Dedunt ſe Sitterienſes, item Harlenſes. à futura fame, deditionem fecère, vitam ſolam incolumem pacti. Acta hæc feſto diui Laurentij. Horum exemplum Harlenſes ſecuti ſunt. Et eodem pænè tempore Adolphus Epiſcopus Leodienſis, ob ſuos itidem tributis preſſos Reinaldo infeſtus, ſimiliter Haram arcem Traiecto vicinam cæſis præſidiariis euertit. Porrò Reinaldus à Duce paulò pòſt in gratiam receptus, à Traiectenſium iniuria ſe deſtiturum promiſit, multatis primùm Sitterio ac Harlâ oppidis. Nec tamen vlla iuramenti reuerentia, poſt Brabantini diſceſſum, à Traiectenſibus vexandis conti-
Falcoburgius nō quieſcens iterùm bello petitur, ac tandē ſponte ſe captiuum tradit neri potuit. Vnde bello iterùm petitus, cùm voluntariam deditionem feciſſet, Louanij in arce cuſtodiæ traditus eſt: ea tamen libertate, vt manè exeuntem ad veſperum redire oporteret. Inter hæc Ioannes Bohemiæ Rex, idem Comes Luceburgi (qui Henrico Imperatore ac Margareta filia Ioannis primi Ducis prodierat) Bruxellam venit; vbi in Concilium

lium Ducis admiſſus, partem ſibi Ducatus Brabantiæ deberi palàm aſſeruit. Cui per Rogerium à Leſdalia Cancellarium, virum diſertiſſimum, reſponſum eſt; iniquam Duci Proceribuſque videri Regis poſtulationem, cùm id ab omni memoria inter Brabantinos obſeruatum ſit, ne maſculo ſuperſtite, fœminis in Ducatu ſucceſſionis ius detur: interim offerre Ducem, vt Procerum Brabantiæ ac Iuriſprudentum ſententiæ ea de re mos geratur. Quo intellecto, Rex ad minas conuerſus, & ſe, quod Iuris diſceptatione non daretur, armis experturum dictitans, ſtatim Bruxellâ diſceſſit, odium in Brabantinos altiſſimo corde premens, erupturum poſt aliquot annos maximo vtriuſque partis damno. Hæc ſubodoratus Reinaldus, clandeſtinam Louanio fugam meditabatur. Verùm proditus, Genappiam miſſus, artiſſimè ibi toto biennio ſeruatus eſt; donec Leodienſi, Gelro, Hollando, vadibus datis, vt ſi ad certam non regrederetur, 21. mille libras argenti ſoluturum, euaſit. Acta hæc circa annum ſalutis 1326. Sic Diuæus, tranſiliens integros ſeptem annos medios; quos tentemus, vt aliunde vtcumque ſaltem adornemus. Hocſemius Leodienſis ad annum 1318. cùm itidem narraſſet turrem de Harne fortiſſimam, quæ à Domino de Falcomont tenebatur, interfectis cuſtodibus per Epiſcopum, ſimul (addit ille) & Ducem Brabantiæ, captam & funditus deſtructam, iſta ſubiungit: Eodē anno Epiſcopus terram Regis Bohemiæ cum exercitu magno vaſtauit in Comitatu ſuo Lutzilburgenſi, poſt triduum reuertendo. Et anno Domini 1319. Inter Dionantenſes & Bouiniēſes ortā diſcordiâ circa Natalem Domini, bellatores plures à Comite Namurcenſi Bouinienſibus in adiutorium tranſmittuntur, quorum aliqui in armis periti iuxta Dionantum veniunt, quaſi pauci cum multis vellent petulanter dimicare. Quod videntes Dionantenſes, illuc properant animosè; ſed aduerſarij ſe fugere ſimulantes, Bouiniam appropinquant. Tunc exeuntes qui Bouiniam recèns miſſi fuerant, Dionantenſes fatuè ſequentes alios incluſerunt: quorum aliquibus interfectis, triginta (ſicut Dionantenſes aſſerunt) capiuntur, & in craſtino, ligatis illorum vulneribus, mortui reperiuntur in campis; quos adhuc hodie interfectos in carcere conqueruntur, ſed Namurcenſes hos aſſerunt bellando necatos. Hac immanitate Dionantenſes nimiùm prouocati, Leodienſes infeſtare non ceſſant, ab ipſis adiutorium tamquam à fratribus flagitando: vnde anno Domini 1320. in Aprili, clamore Dionantenſium ciuitas prouocata, Epiſcopum inuitum quaſi prouocat ad vindictam. Quocircà terram Comitis Namurcenſis intrat Epiſcopus cum exercitu generali, ipſam igne concremando; deinde treugæ ad biennium ſtatuuntur. Sed ecce intereà Dionantenſes turrim erigere fortiſſimam inceperunt, vnde machinis erectis

Ioannes Bohemiæ Rex minabūdus petit in Brabantia velut hereditatem maternam.

Falcenburgius tandē fuga euadit.

Epiſcopus Leodienſis vaſtat terram Regis Bohemiæ in Comitatu Lutzenburgenſi.

1319

Dionātenſes ſtratagemate Bouinia clauſi & caſi.

1320

Dionantēſes, turri exſtructa Bouiniēſes fatigant.

per Bouiniam lapides iacere poſſint, domos oppidi diruendo; & in hieme, ſtringente gelu, aquâ calidâ calcem ſabulo commiſcebant. Bouinienſes itaque hac nouitate turbati, turrim ipſam, treugis durantibus, impugnare machinis inceperunt, vt conatus Dionantenſium impedirent.
1321 Qua præſumptione cõmotus Epiſcopus, anno Domini 1321. poſt feſtum B. Ioannis, adiuncto ſibi conſanguineo ſuo Comite de Montibus, cum 33. militibus, & equitibus pluſquam centum galeatis, 41. diebus Bouiniam obſidione vallauit, muros arietibus quatiendo.

Epiſcopus Leodienſis obſidet Bouiniam.

Sed intereà die 3. Auguſti, Comes Namurcenſis ſentiens Hasbaniam hominibus vacuatam, adiuncto ſibi in quingentis galeis ſupplemento de Flandria & Hannonia militari, cum ſex millibus terræ ſuæ peditum vaſtaturus intrauit. Quod ſentientes Dominus Iacobus de Leut & Amelius de Bouegniſtier, tunc Bailliuus Capituli, quos Epiſcopus pro cuſtodia terræ retrò dimiſerat, cum 140. tantùm equitibus, pulſatis campanis, & ſequentibus peditibus, inimicos inuadunt, & pluribus interfectis, omnes ferè reliquos capiunt. Hîc idem Amelius miles efficitur: huic etiam Capitulum, cùm diues non eſſet, in remunerationem probitatis huiuſmodi, quinquaginta modios ſpeltæ annuæ penſionis donauit ad vitam. In craſtinum verò Bouinienſiũ obſidio eſt ſoluta. His temporibus iterum Epiſcopus contra Regem Bohemiæ, & Comitem Namurcenſem, habuit magnam guerram.

Interim Namurcenſes incurſant Hasbaniã, ſed malè excipiuntur.

1322 Anno verò 1322. Iudæi per Franciam vna die vniuerſaliter capiuntur. Et eodẽ anno Cennacenſes locum ſuum mutis, portis muniunt & foſſaris. Comes quoq; Namurcenſis à Brugenſibus in quodã conflictu capitur, qui tandem euaſit ſubtiliter per cloacam.
Anno verò 1323. Fredericus Dux Auſtrogothiæ, qui ſe pro Rege gerebat,
1323 à Ludouico Bauaro Aquis coronato, campeſtri bello (ſuccurrente, cùm Ludouicus pænè defeciſſet, Rege Bohemiæ) vincitur, captiuatur; & tandem pacificati ſunt ad inuicem, ita quòd Reges ambo ſe mutuò nominabant.

Prælium inter Fredericum Auſtricum & Bauarum Impp.

Anno verò Domini 1324. Carolus Rex Franciæ (mortua vxore ſua,
1324 filia ſcilicet Regis Bohemiæ, quam anno duxerat præcedenti) patrui ſui Ludouici Comitis Ebroïcenſis filiam, ſororem vxoris Ducis Brabantiæ, diſpenſatiuè ſibi matrimonialiter copulauit. Hinc anno Domini 1325.
1325 Dominica in craſtino Bartholomæi, progenies de Warfeſees & de Warous contra domum de Awans in campis prope Doumartin infauſtè pugnauerunt, de ſuo genere pluribus interemptis ſtrenuis. Nam Henricus de Hermalle, Ioannes de Landtris, Ioannes de Ceruo, Lambertus de Herduemont, & ampliùs 40. ſuæ partis de melioribus ibi gladio ceciderunt, ceteris fuga lapſis. Ex parte verò Caſtellani, militis nuper facti, Arnoldus de Iehaigne miles, & Butoit, fratres eius, cum 12. ibidem armigeris interfectis, treugis tamen exiſtentibus inter ipſos; propter quod (ſecundùm

Contentio cruenta apud Leodienſes inter nobiles de Warfeſees & de Awans.

cundùm legem patriæ) vtriuſque partis honor & corpora in manus Epiſcopi ceciderunt. Sed parti victæ, mediantibus quibuſdam pactionibus, delictum per Epiſcopum condonatur. Ciuitas verò victores, quorumdam decepta fraudibus, ipſos ne caſtigare poſſet Epiſcopus, tuebatur. Propter quod Epiſcopus circa Remigij contra Leodienſes prope Creſtengnes maximum exercitum congregauit; in quo ſui generis 11. habebat Comites, & Regem Bohemiæ, cum magno militum apparatu: ſed Rege Bohemiæ & quibuſdam aliis non ex corde iuuantibus, receſſerunt: ſed paulò pòſt pars Caſtellani, mediantibus quibuſdam pactionibus, fecit pacem cum Epiſcopo. Hæc omnia Leodienſis, eius temporis Scriptor.

Vix tandem dicta controuerſia componitur.

Redeo iam ad Diuæum. Acta, inquit, hæc circa annum ſalutis 1326. Et 1326 ſubdit: Recrudeſcebat tum Bohemi cum Duce noſtro diſſidium, Colonienſis ac multorum Tranſrhenanorum fœdere adaucto Bohemo: quibus fiſus Reinaldus Falcoburgi Dominus, falſa fide, ac deluſis qui pro eo fideiuſſerant, rurſum Traiectenſium fines incurſare cœpit. Nec ſegnior in ijs vindicandis, quàm olim Dux noſter, ingentem belli appatatum mouens, tranſito Moſa, perduellem ipſum Falcoburgi concluſit: cumque nouem hebdomadibus oppido aſſediſſet, nullo obſeſſis ſuppetias ferente, ad obſidionales conuerſus artes, nouo commento aggere è ceſpitibus ac materia congeſto, Geualiæ fluminis alueum infra oppidum obſtruxit. Vnde effectum, vt fluuius ſolitùm meare prohibitus, ac retrouerſus omnia oppidi plana exundans tegeret, incolis omnibus in arcem confugientibus: quam multitudinis hominum non capacem, mox in poteſtatem venturam conſtabat, niſi Bohemus callidis technis auertiſſet.

Falcoburgũ iterùm à Duce noſtro obſidetur.

Erat tum Gerardus Iuliaci Comes, amicorum Ducis integerrimus, ac plurimorum in Brabantia poſſeſſor. Hunc pacis interceſſorem parauit: quo agente, præſtituta die colloquio Rodæ conuentum eſt, decretumque ibi, vt Falcoburgi muri diruerentur, inter Bohemum ac Ducem pax concors eſſet; cetera arbitrio Bohemi inter Ducem ac Reinaldum componerentur. Ita quaſi firmatâ iam amicitiâ, Bohemus Ducem Bruxellam comitatus, filium illi natum menſe Octobri è ſacro Fonte ſuſcepit; rogatus tamen vt Reinaldi cauſæ finem faceret, otium excuſans, domum rediit. Eodem menſe Dux noſter priuilegium dedit Bruxel-

Pax tandem, ea lege vt Falcoburgi muri diruerentur.

,, lenſibus: Ne ciuem, bonáve eius, niſi Scabinorum iudicio conui-
,, ctum, arrhæ ſiſti liceat. Ne de ciue Bruxellenſi, niſi clara luce, ſupplicium
,, ſumatur. Ne ciuis Bruxellenſis alibi quàm in hac vrbe cuſtodiæ tra-
,, datur. Ne quis ciui manum immittat, niſi Amptmannus, eiúſve
,, apparitores. Ne extraneum, à creditore ſuo Bruxellenſi arrhæ ſiſti
,, iuſſum, eximi liceat, niſi Scabinorum iudicio aut creditoris conſen-
,, ſu liber declaretur. Ne parentum bona ob liberorum delicta Fiſco

Priuilegium quoddam datum Bruxellenſibus.

addi-

addicantur, &c. Signatum ab Ottone Domino de Cuyck, Rogerio à Le- «
uedalia, Domino Orſcoti & Parci, Ioanne à Radeshouia, Nicolao ab
Harlaria, Rudolfo Pipepoio Seneſcaleo Brabantiæ, Equitibus. Inſequen-
1327 tis anni 1327. menſe Nouembri Dux noſter conceſſit hæc Priuilegia

Priuilegiũ aliud conceſſum Louanienſibus.

Louanienſibus: Si ciuem ab aliquo accuſati contingat, vt ſolis Scabinis «
eam accuſationem prodat Prætor, eorumque ſententiâ accuſatum ca- «
piat, ſupplicio dedat. Ne ciuis in cuſtodiam extra vrbem abducatur. «
Ne eiuem cuſtodiæ tradi liceat, qui in iudicium ſiſti, fideiuſſore dato, «
poſſit. Ne Prætoris apparitores tabernariam exerceant. Ne quis lani- «
ficium intra ſecundum ab vrbe milliarium exerceat, &c. Signatum tum «
à ſuprà nominatis in proximo Diplomate, tum etiam à Domino Mech-
liniæ, Domino Diſthæ, Burggrauio Antuerpiæ. Eodem anno Eduar-
dus iunior Rex Angliæ, indicto ſibi à Roberto Scotorum Rege bello,
auxilia ex inferiori Germania conuocauit; inter quæ fuiſſe reperio Du-

Brabanti Equites militantes Anglo contra Scotum.

cem Ioannem, cui aderant Brabantici Equites, Theodoricus à Valecu-
ria, Raſo à Grauia, Henricus Bertoldus Dominus Duffle, Ioannes à Ga-
ſebeca, Ioannes cognomento Ferrum teli, Valterus ab Huldeberga, Gui-
lielmus à Courtellis. Ita Diuæus. Meierus Ducem noſtrum non recen-
ſet, ſed tantùm Brabantinos illos Equites, dicitque Ioannem Hannoniæ
Comitis fratrem Belgicorum auxiliorum fuiſſe caput. Et ſubdit: Ioan-
nes Maiot, qui de rebus Scotorum ſcribit, octo millia refert fuiſſe equi-
tum, triginta millia peditum, ac ſagittariorum millia viginti quatuor.
Tale in pueritia ſua Eduardus magnitudinis ſpecimen præbuit. Scoti,
vbi ſe longè inferiores eſſe viderunt, pacem per matrimonium ordina-
uerunt. Dauid Roberti Regis filius ſororem Eduardi Ioannam duxit

Immania ſcelera Iſabella Angliæ Reginæ eiúſque amaſÿ iuſtè tandem punita.

vxorem. Eodem anno Eduardus Rex captiuus, Eduardi Tertij pater, per
Iſabellam vxorem & adulterum eius Mortimerium necatus eſt in carce-
re à cuſtodibus illi datis. Sed tandem & Iſabella à filio Eduardo necata
eſt in carcere, poſtquam ex Mortimerio grauida eſſet facta. Mortimerius
verò, deſectis genitalibus eius, magnoque igni in conſpectu eius crema-
tis, capite plexus, inque partes quaternas diuiſus. Hæc inſerta ex Meiero.
1328 Proſequitur narrationem ſuam Diuæus: Anno, inquit, 1328. bellum
Tranſmoſanum renouatũ eſt. Ioannes Bohemiæ Rex arbitrium finien-
dæ inter Ducem noſtrum & Reinaldum Falcoburgium controuerſiæ
in ſeſe receperat. Porrò Duce accelerationem ſententiæ grauiter vrgente,
Niuellæ colloquium habuêre. Hîc Bohemus, antequam pacis Leges pro-

Recrudeſcit bellum Falcoburgenſe

ferre vellet, muros Falcoburgi inſtaurari poſtulauit. Tam iniqua Regis
petitione commoto Duce, infeſtiores vtrimque diſceſſerunt, acerba ſi-
bi mutuò minitati, mox bellum, miſſis Fecialibus, indicentes. Dux no-
ſter, curatis ea hieme expeditioni neceſſariis, primo vere Moſam
tranſ-

tranſmiſit. Primum impetum Falcoburgum excepit, quod celeriùs reparatum Valerano filio Reinaldus commiſerat cum 300. fortiſſimis equitibus. His per nouem hebdomadas obſeſſis, nullum quietis tempus conceſſêre Brabantini, interdiu oppugnationibus, noctu miſſili igni fatigatis. Menſis Maij anni 1329. die nona, vigiliis continuis pæ- 1329
nè enecati Falcoburgenſes, licet commeatu ſupplente, vitam ac oppidum incolumia pacti, ſeſe poteſtati Ducis permisêre; quibus peractis,

Iterùm Falcoburgum Duci deditur.

Dux, dirutâ arce, domum ſuos reduxit. Boëmus intereà in Franciam profectus, Regem variis ſollicitationibus in Ducem commouebat: ceterùm nihil promouens, vt pacis interceſſor miſero Reinaldo eſſet, rogabat. Miſſi tum à Rege Legati, vt tota controuerſia eius arbitrio committeretur, à Duce poſtulaturi. Qui benignè accepti, remiſſique mox, ac vnà cum iis è Ducis familia viri prudentiſſimi, qui Regem edocerent, quo in ſtatu bellum eſſet: quòd, non cupiditate aliena inuadendi, ſed ſuorum tutandorum cauſa, aduerſus diuerſorum ſacramentorum infractorem arma ſumpſiſſet. Id tamen cùm partim Boëmi, partim aliorum Principum precibus depoſiturus eſſet, ſe variis Boëmi dilationibus primùm ludibrio habitum, mox conſpexiſſe ſe Conuentu Niuellenſi, quàm inimico in ſe Boëmus animo foret: quare orare Regem, vt bellum, quod ad finem pænè perduxerat, proſequi ſe fineret. Ea Legatione facilè perſuaſum Regi, ne hoſtibus vllam opem ferret, donec noua ex cauſa Duci noſtro hoſtis efficeretur, vt poſt dicemus. Hæc Diuæus.

Fruſtrà nititur Boëmus Regem Franciæ contra Ducem noſtrũ commouere.

Anno 1330. Frederico Auſtrio 13. Ianuarij defuncto, ſolus imperat Lu- 1330
douicus Bauarus. & nihilominùs Nicolaus Antipapa Ludouici coactus abdicat 8. Kalend. Septembris. Ita Onuphrius. De eodem Antipapa Leodienſis Scriptor hoc modo: Eodem anno 1330. Idibus Septembris Petrus de Corbario Ordinis Fratrũ Minorum, qui ſe Papam creari per Ludouicum Bauarum & Cardinales fecerat, & multos ſuis beneficiis & dignitatibus priuauerat, ac aliis contulerat, vbi Bauarus regnabat, venit ad miſericordiam ſponte, ſicut Papa dicebat, aliis aſſerentibus quòd coactus. Sic ille.

Antipapa Bauari abdicat, ſponte an coactus, variant ſententiæ.

Redeo ad Diuæum: Robertus Atrebas vir fortiſſimus, Franciâ profugit hac de cauſa. Erant Roberto II. Comiti Atrebatium, qui ad Curtracum ceciderat, liberi duo, Philippus & Mathildis; quorum Philippus ante patrem mortuus hunc Robertum reliquit, qui adultus litem Mathildæ amitæ mouerat de Comitatu Atrebatium, quem ſibi deberi contendebat. Cumque diu hæc quæſtio in Curia Pariſienſi agitata fuiſſet, tandem anno huius ſæculi trigeſimo ſecundùm Mathildam iudicatum eſt.. Vnde ille quaſi iniuriâ ſibi factâ efferatus, ad Ioannem Namurci Comitem conſanguineum ſuum, moxque inde anno ſequenti 1331. metu ne Regi dederetur, Na- 1331
murco

Robertus Atrebas Franciâ profugit.

Vide etiam Meierum.

mutco in Brabantiam confugit: vbi à Duce ſumma cum gratulatione, vt conſobrinus (erat enim ex auia paterna filia Henrici Ducis Brabantiæ) Louanij plerumque morabatur. Quo in Franciam relato, Philippus Rex, miſſis Legatis, Atrebatem vt Regni Francici perduellem dedi expetiit. Non paruit Dux, nempe nulla clientela Regi obſtrictus; verùm Atrebatem deinceps etiam multò honeſtiùs habuit. Quare Rex, deſtinatis ad Boëmum, ceteroſque Brabantini hoſtes, multis auri talentis, vt bello Brabantiæ fines vrgerent, mandabat. Coëte tum fœdere, Ioannes Rex Boëmiæ, Archiepiſcopus Treuirorum eius frater, Henricus Archiepiſcopus Coloniæ, Adolphus Epiſcopus Leodij, Reinaldus Dux Geldriæ, Gerardus Iuliaci, Ioannes Namurci, Ludouicus Loſſenſis Comites, Eduardus Dux Bari, Comites Marcæ & de Catzenelnbogen, Rainaldus Dominus Falcoburgi, Valeranus eius frater, Ioannes frater Comitis Hannoniæ & Hollandiæ, Theodoricus Dominus Hensbergæ. Litteras, ait Diuæus, penes me habeo, quibus Eduardus Dux Bari, bellum Louanienſibus indixit, eò quòd Atrebatem vrbe ſuâ recepiſſent, datas in Ianuario anni 1331. (nempe anno illo tunc more Gallico non ante Paſcha

Parat Rex Francis bellum contra Ducem noſtrum vt receptatorem ſui hoſtis.

1332 exeunte.) Itaque ſequenti anno 1332. confœderati Principes adiuncto ſibi quoque Comite Vgelli (qui Francorum Regis Comes ſtabuli erat) Trudonenſe oppidum petunt, Brabantiam inde inuaſuri. Porrò Dux noſter, licet hoſtium numero longè impar, impauidus tamen, aſſumptis ſecum Brabantinorum fortiſſimis, ad Hasbanicum limen hoſti obuiàm prodiit, & munitâ contra omnem impetum Leuiâ, Helishemi concedit: quę Abbatia à Thenis in Hasbaniam vergit, paruo à Trudonenſi oppido ſpatio diſſita. Guilielmus intereà Hollandiæ Comes, veritus, ne exercitus vtrimque maxima cum ſanguinis effuſione committi poſſent (licet ob ſenium lecticâ veheretur) in Ducis caſtra ſe contulit: quem cùm pacis cupidum cognouiſſet, inde ad hoſtem paria perſuaſurus diſceſſit. At horum animos pacem omnino aſpernari inueniens, ad Ducem reuerſus, eo monito, vt impetum tantæ multitudinis fortiter exciperet, ſi fortè cominus concertandum foret, ad ſua dolens reuertit. Hoſtes verò poſt eius diſceſſum, Brabantiam Gallicam ingreſſi, exuſtis vicis, ac Hanuto oppidulo, magnam huic regioni vaſtitatem intulerunt: quorum tergis inſiſtens Dux noſter, miſſis Fecialibus, poſtulabat, ne inertium hominum more terras deprædarentur; ſed ſi viri eſſent, paratum ſe collatis exercitibus acie decernere. Ceterùm illi Brabantinorum ſæpiùs vires experti, auribus hæc ſurdis ſpernebant. Hollandus verò iterùm, aſſumpto pacis perſuadendæ onere, nihil præter ſex hebdomadum inducias impetrare potuit à 12. Maij cœpturas. Hactenus Diuæus, cui conſonat etiam quoad temporis rationem Hocſemius Leodienſis; qui poſtquam multis verbis conatus

Impauidus occurrit Regi noſter Ioannes.

Fruſtrà ſuadet Hollandus ea quæ pacis.

Franci Brabantiã vaſtant, ſed confligere non audent.

conatus eſt cauſam Attrebatenſis improbare, recenſitis confœderatorum
contra Ducem noſtrum nominibus (vt ſuprà) hoc modo concludit: Hi
& plures alij Ducem Brabántiæ vnanimiter diffidarunt: Comes Barren-
ſis & Coneſtabliarius, ex illa cauſa quòd Dux Regem ipſorū Dominum
offendiſſet; ceteri omnes, quòd Dux in bonis eorū, iuribus & iuriſdictio-
nibus ſuis iniuriabatur iiſdem: qui omnes, excepto Archiepiſcopo &
Comite Barrenſi, apud Fexhe villam Epiſcopi, cum bonarum villarum
conſilio, tractatu habito, cum multitudine armatorum Hannutum *Hannutum vaſtatur.*
villam Ducis cum quibuſdam aliis circumiacentibus combuſſerunt,
anno Domini 1332. nono Kalend. Maij. Hæc ille. Proſequitur ſua Di-
uæus: Durantibus induciis Legati inter Philippum Regem & Ioannem
Ducem noſtrum aſſiduè commeantes, de conciliandis his Principibus
multùm laborarunt. Guilielmus verò Hollandiæ ac Hannoniæ Comes,
miſſa Philippa coniuge ſorore Regis, peruicit vt colloquio dies præſcri-
beretur. Perductus tum Dux noſter à Senonum ac Teruanæ Epiſcopis
in Franciam, à Rege Compendij exceptus eſt ſummo honore, præſente
etiam Philippo Nauarræ Rege, & Duce Eburonicum, Ducis conſangui-
neo. Ludouicus enim auus Philippi prodierat è coniugio Philippi III.
Regis & Mariæ filiæ Henrici Tertij. Inde Lutetiam vnà profecti, pace *Tandē pax ſancitur filia Regis filio Ducis noſtri deſponſata.*
inter ſeſe firmata, affinitatem inierunt: Maria filia Regis, Ioannis Ducis
filio deſponſata. Eodem tempore Bohemiæ Rex in Franciam veniens, vt
Regem à pace diuerteret, nihil præſtare potuit, Nauarro ceteriſque Du-
cis conſanguineis obſtantibus. Menſe Octobri decreta expeditio in Sy-
riam, cui nomina dedêre Philippus Fráciæ, Ioannes Bohemiæ, Philippus
Nauarræ, Reges: Ioannes Dux noſter, Otto Dux Burgundiæ, ac complu-
res alij. Ibidem cùm Bohemus, vt pacem cum Duce iniret, multorum
precibus ſollicitaretur, numquam euinci potuit. His peractis reuerſus
domum Dux, filiū pulchro comitatu in Franciam miſit; quem mortua *Moritur ſponſa ante nuptias.*
ante nuptias ſponſa, Rex multis honoratum muneribus patri remiſit. De
Roberto verò Atrebate quid tum actū ſit, non reperio; crediderim, audita
pace Regis cum Duce, in Angliam profugiſſe. Interim anno proximo,
qui eſt eius ſæculi trigeſimus tertius, Mechlinia nouum veteribus Ducis 1333
noſtri inimicis Ludouicum Flandriæ Comitem ſocium adiunxit. Eme- *Emit Comes Flandriæ Mechliniam, ex quo nouum bellum.*
rat hic vtramque Mechliniæ partem, vnam ab Adolpho Leodienſi Epi-
ſcopo, alteram à Reinaldo Gelriæ Duce, qui vnicam Florentij Bertoldi
filiam Sophiam vxorem habebat: quorum vterque per Conſiliarios
ſuos mandarat Mechlinienſibus, vt ſacramenta tamquam legitimo
Principi Comiti Flandriæ præſtarent. Porrò Mechlinienſes aſpernati
Flandrorum imperium, eiectis iis qui ſacramenta pro Flandro expeti-
tum venerant; Legatis miſſis ad Ducem, defendi ſe ab eo, cui beneficia-

rio iure ſubiecti erant, poſtulabant. Et ſanè venditio ipſa ſummo Iure (vti videtur) nulla erat, cùm feuda, inconſulto domino, vaſallum alienare non liceat. Hęc verò ſola ratio videbatur ſufficere pattocinio Mechlinienſium ſuſcipiendo. Receptus igitur ſumma ciuium congratulatione, ſingulos ſacramento ſibi deuinxit. Quod cùm Ludouicus Comes intellexiſſet, Mechlinienſium bonis, quæ in Flandria poſſidebant, fiſco ſuo applicatis, veteres omnes Btabantinorum hoſtes Valentianas pellexit, adſcito etiam in ſocietatem Guilielmo Comite Hollandię & Hannoniæ. Ita Diuæus, cuius verbis conſultò inſerui clauſulam (vti videtur.) Nam in hunc modum narrat Hocſemius Canonicus Leodienſis tunc viuens: Comite Flandrenſi in Cameraco tunc pręſente, Conſiliarij Leodienſis Epiſcopi, cum quibuſdam de Collegio noſtro, eidem Comiti oppidum Mechlinienſe, ſi placeret Capitulo, pro centum millibus regalium vendiderunt, octo vnciis ad marcham, & marcha ad quinquaginta quinque regales, & quinque florenis de Florentia ad quatuor regales computatis: quibus reuerſis, poſt multos tractatus venditio per Capitulum confirmatur tali conditione, quòd Comes ipſam in feudum ab Eccleſia releuaret, nec à Comitatu ſuo in perpetuum alienatione qualibet ſepararet, quod & fecit de Grampnt & de Bochem, antiqua Eccleſiæ feuda pariter releuando. Satisfacto verò de pretio, miſſis de Collegio noſtro Canonicis cum Procuratoribus Comitis, Mechliniæ, in quantum tunc fieri poterat, poſſeſſio traditur; Scabini & Villicus deponuntur; Gubernatores, vt Comiti obediant, requiruntur; quibus dilationem petentibus, ea non obtenta, præfati Canonici cum Procuratoribus Comitis receſſerunt anno Domini 1333. menſis Iulij die 14. Hac occaſione Dux Brabantiæ, cui diſplicebat iſte contractus (ex eo quòd Mechlinienſes cum eo contra quoſlibet, & contra Dominum ſuum Leodienſem Epiſcopum rebellando bellare conſueuerant) poſt multa verborum ſubterfugia ſe cum Mechlinienſibus fœderauit; quod Comes ſentiens, diffidauit eumdem. Sic ille. Pergit Diuæus: Tunc coiêre in fœdus Ioannes Bohemiæ Rex, Coloniæ Treuirorumque Archiepiſcopi, Gelrus, Iuliacenſis, Leodienſis, Namurcenſis, Falcoburgēſis, Monioyus, Hensbergenſis, Loſſenſis; Flander verò & Hollandus totius erant negotij caput. Decretum hîc, vt quilibet à ſuo limite Brabantiam inuaderet; néve quis confœderatorum, reliquis inſciis, pacem cum Duce iniret. Flander verò tantum ſe bellum à ſua parte illaturum ſpopondit, vt Dux omnem Tranſ-Moſanarum rerum memoriam penitus abiicere cogeretur. His peractis, Duci Furæ tum exiſtenti per Feciales ſinguli vno tempore bellum indixerunt. Primi omnium Flandri à Teneramonda exorſi, Malgam Lippeloumque cum Affligimenſi cœnobio exuſſere, Bruxellam

Venditum Mechlinia dimidium centum millibus regalium.

Accipit Dux noſter Mechlinienſes in tutelam.

Varios ſimul accipit Brabantus hoſtes.

Primus omnium Flander Brabantiam populatur.

iam fugientibus Monachis. Noſter verò Dux, productis Aſca cohortibus, peruaſtato Tenetamondam vſque agro Aloſtano, Bruxellam reuertit. Ita agrorum villarumque vtrimque diſpendiis certatum, nec vnquam cominus dimicatum, niſi quòd 500. Flandros equites, Bruxellam vſque excurrentes, Philippus Comes Vianæ, Dominus Grimbergæ, Theodoricus à Valecuria, Ioannes à Leuedalia, Gisbertus à Weſemalia, Valterus ab Huldeberga, Hermannus ab Oſſa, coniuncti Eduardo Duci Batenſi (is enim tunc Duci noſtro militabat) in inſidias protractos loco qui Helleken dicitur, profligarunt; vbi compluribus trucidatis, capti 150. Louanij & Futæ cuſtodiæ traditi ſunt, vno ſolùm Bruxellenſium deſiderato. Dum hæc in Brabantiæ parte geruntur, in Tranſmoſanis Rodam validiſſimis hoſtium exercitibus circumuallatam adfertur; eoque rem deductam, vt preſſis inopiâ neceſſariorum præſidiariis, Ioannes ab Orſtruilra & Dominus Steuordæ præſidij Præfecti, compulſi fuerint paciſci, niſi ante finem menſis ſubueniretur, oppidum ſe dedituros. Quo nuntio nequaquam perculſus Dux ſedulò prouidendum ſtatuit, ne quid in ea parte offenderetur. Mandata itaque Baronibus Brabantiæ Flandrici limitis cura, cùm Nauarræum Regem è Francia ſibi auxilio aduenire, ac iam Hannoniæ fines attigiſſe, impediri verò tranſitum à Guilielmo Comite comperiſſet, aſſumpto ſecum Barenſi, ac 400. equitum cataphractorum, Niuellam vſque progreſſus, Guilielmum Comitem Francis tranſitum dare, metu coëgit. Inde maturato in Tranſmoſanos itinere, Comitatum Loſſenſem (Comite prohibere non auſo) permenſus, Traiectum peruenit. Prægreſſus tum aduentus eius rumor non parum hoſtes perterruit, miraculo adſcribentes, eum ijs in finibus videri, quem vix in Brabantia tutum æſtimatant: itaque nihil iam ſpei reliquum erat, niſi Leodienſem à tergo reditum ei præcluſurum. Porrò Dux, tranſito Moſa, calcata hoſtili terra, commeatum ad ſatiem vſque inuenit, fugientibus paſſim incolis, ac villas omni genere neceſſariorum refertas præ celeritate relinquentibus, ac alterius diei ſummo manè ad Rodam venit. Exierat iam dies præfixa deditioni, & oppidum traditum fortiſſimo milite hoſtes munierant. Vnde acceſſu eius Dux prohibitus, nec obſidionali appatatu inſtructus, Theodericum à Valecuria, Ioannem ab Orſtruilra ad hoſtes miſit, edicturos, adueniſſe ſe iam, vt cominus conſertis manibus de Rodæ poſſeſſione decernerent. At illi, dimiſſis Legatis, ac ſpreta in præſens præliandi conditione, id ſolùm moliebantur, vt Duce variis ibi dilationibus diſtento, Loſſenſi ac Leodienſi tempus foret iter prohibendi. Illi etenim, deiectis Moſæ pontibus, omnem huic rei operam impendebant. Reuerſis Legatis, Dux toto die, etſi pluuioſo, ſuos in armis continuit. Altero verò diluculo, compertis

Flandri plures trucidati, capti 150.

Inſtant & Tranſmoſani hoſtes, Roda arce obſeſſa.

Celerrimè proficiſcitur Dux cum exercitu vltra Moſam, & tamen tardius.

Agunt hoſtes vt Duci iter redituro præcludant, ſed fruſtrà.

pertis

pertis ijs quæ Leodienſes cum Loſſenſibus meditari dicebantur, Traiectum iter vertit: hinc eluſo hoſtium conatu, vſtoque Loſſenſi Comitatu, in Brabantiam reuertit. Sed hoc incommodi accidit, quòd Duce ad Rodam ſedente, Præfectus Sitterij, cùm prælio Ducem cum hoſtibus decertaturum ſperaſſet, cum omni pænè præſidio ad eum profectus eſt:

Interim Sitterięſes abſentibus præſidiariis, Falcoburgio iterùm ſe tradunt.

moxque ea occaſione Sitterienſes vſi, filios Reinaldi Falcoburgenſis ad ſe vocatos, oppido recepêre. Reuerſus in Brabantiam Dux, Francis, qui iam Niuellam venerant, occurrit: cum quibus de tranſmittendo iterùm Moſa varia conſilia habuit. Illi verò, qui magis paci componendæ quàm bello aduenerant, omne medium pacificandis Principibus quærebant; verùm præter inducias nihil concludi potuit: quibus durantibus, Legati Philippi Franciæ Regis inter vtroſque commeantes, effecêre, vt controuerſiam vtrimque arbitrio committerent, ſequentis anni initio æqua ſententia finiendam. Hæc eo anno Brabantini ab hoſtibus vndique cincti fortiter egêre. Conceſſit eo anno Dux noſter Louanienſibus piſcatum in Dylia communem, venationem item ad Orientalem Dyliæ partem omnium ferarum, præter ceruorum, hinnulorum, aprorum. Actum hoc

Confirmata charta Cortebergenſis, eiq́; etiam quædam addita.

menſe Septembri, cùm menſe Auguſto confirmatæ chartæ Cortebergenſi etiam addidiſſet, vt ex Antuerpia duos ad eum Conuentum mitti liceret; vnum item à Niuella: promiſit etiam, ſe ſingulis annis in omnes Iudices Officiarióſve quoſcumque inquiſitionem communi Ordinum conſilio facturum, qua recténe an ſecùs officio functi fuerint, rationem

1334 reddere compellantur. Initio ſequentis anni 1334. cùm Philippus Rex ſententiam pacis proferre deberet, vſque in Septembrem diſtulir, induciis eouſque prorogatis: quo tempore, quamquàm Brabantiæ nihil neceſſariorum inueheretur, omnibus circùm hoſtilibus, omnia tamen meliori ibi pretio væniiſſe, quàm alibi ferunt; id quoque miraculo adſcribunt, quòd Hollandi Flandríve nihil toto eo tempore halecum ceperint, quaſi ipſis elementis Brabantiæ fauentibus. Menſe Septembri has pacis

Variis affinitatibus promiſſis, & aliis Dux noſter vtcumque hoſtes ſuos pacat.

leges Rex edixit: Ioannes filius Ducis filiam Hollandi, Henricus filius ſecundus Gelri filiam, filius Iuliacenſis filiam Ducis vxorem, ducerent: Hollandum ac Iuliacenſem auri ſummâ Dux donaret, vt & Bohemum & Leodienſem: Tiliam verò Gelro ipſe, viciſſim ipſi Gelrus quoſdam Hoſdenæ propinquos pagos concederet: Mechliniam Rex eatenus manu teneret, donec de Ducis ac Flandri iure penitus edoceretur: ea pace fœdera omnia contra Brabantinum inita diſſoluerentur. His peractis Fredericum à Picquino Rex, qui Mechliniam ſuo nomine cuſtodiret, miſit. Connubia quoque hæc aliqua, etſi multò pòſt, firmata ſunt. Eo-

Contentio de dominio Hoſdenſi.

dem anno 1334. cùm Ioannes Hoſdenæ Dominus viuis exceſſiſſet, de Principatu eius contendi cœpit. Vendiderat hunc, conſilio Ioannis ab Elbau-

Elsbaudia Equitis ac Domini à Cranedunca Duci noſtro, cuius beneficio multò antè poſſidebatur. Ceterùm, eo defuncto, Comes Saffebergæ, qui ſororem eius vnicam vxorem habebat, Bruxellam veniens, dominio Hoſdenæ inueſtiri cupiebat. Non recipiente Duce, verùm ad ſe eum Principatum pertinere aſſerente, triſtis domum abſceſſit. Vbi coacto haud magno armatorum globo, Turnohoudam vſque excurrit: quo incenſo, magnam prædam abduxit, Comitis Hollandiæ Guilielmi ſubſidio fretus, cui necdum amico penitus in Ducem animo Hoſdenam vendiderat; cuius tamen ille potiri non potuit, arce valido Brabantinorum præſidio munita. Sed non multò poſt, ſedata ea diſcordia, aſſignati ſunt Saffebergenſi ex ærario Boſcenſi recipiendi annui 300. regales aurei, ac Hoſdena Duci permanſit. Anno 1335. cùm inter Louanienſes ac Antuerpienſes de ſeptemdecim vicis Santhouianæ iuriſdictionis controuerteretur, ſub quorum ſignis militarent, Dux noſter ſecundùm Louanienſes iudicauit menſe Februario. Et eodem anno bellum illud, omnium quæ vnquam ab homine nato geſta ſunt, maximum cruentiſſimumque, originem ſumpſit; quod inter Anglos Franco ſque etiam poſt multa tempora necdum ſedari potuit. Regnabat tum Anglis Eduardus Tertius eo nomine, filius Eduardi & Iſabellæ filiæ Philippi Pulchri Francorum: de quorum connubio ad annum 1307. diximus. Hic à patre malorum conſiliis deditiſſimo, cum Iſabella matre pulſus Angliâ, poſtquam diu in Francia egiſſet, Ioannis Comitis Bellemontani (qui frater erat Guilielmi Hannoniæ Comitis & Hollandiæ) Hannoniorum, Brabantinorum, Flandrorum ac Hollandorum virtute in patriam reſtitutus, patre aduerſariiſque in poteſtatem redactis, Regnum obtinuerat anno 1327. mox in continentem tranſmittens, Philippo Valeſio nouo Francorum Regi Vaſalli-iuramentum de Aquitania præſtiterat. Hunc Robertus Atrebas (vt antè retulimus) è Brabantia in Angliam profugus, incitare indies non deſinebat, vt Regnum Francorum iure materno ſuum, à Philippo Valeſio, quem longè cognationis propinquitate antecedebat, armis repeteret. Rex ſæpiùs hanc rem apud ſe deliberatam priori anno ad Concilium retulerat. Placuit Principibus in continentem mitti, qui inferioris Germaniæ Principes in ſocietatem alliceret, Lincolniæ Epiſcopum. Hic in continentem nauigans, Hannoniam petit: vbi Guilielmo Comiti Regis ſocero collocutus, cùm is vicinos Principes, Colonienſem, Brabantinum, Gelrum, Iuliacenſem, Falcoburgenſem ſollicitandos cenſuiſſet, in Angliam reuertit. Remiſſus mox cum maximo Nobilium comitatu, Ducem primùm Brabantiæ, mox Gelrum, Iuliacenſem, Colonienſem, Falcoburgenſem, Arnoldum à Blanckenhemo, Guilielmum à Duuevorda in ſocietatem pertraxit, promittente Duce ſe mille equites Re-

Venditur Hoſdena Comiti Hollandiæ, nihilominùs manet ea Brabantiæ Duci.

1335 *Initium & cauſa cruentiſſimi & longiſſimi belli inter Anglũ & Francum.*

En quid poſſit vnus profugus.

Sollicitat Rex Anglorũ primùm Comitẽ Hannoniæ, deinde & alios.

gi adductum, quàm primùm in continentem appuliſſet. Flandri verò Comiti ſuo auerſi, Iacobi Arteuillę hortatu, etiam vltrò amicitiam Anglorum appetebant. Hæc eo anno Anglus in inferiori Germania peregit.
1336 Sequenti anno 1336. claſſis Anglorum Comite Derbij ac Valtero à Manniaco Hannonio Ducibus præmiſſa, Cadſandiam inſulam, profligata Nobilitate Flandrica, in poteſtatem redactam exuſſit, atque in Angliam renauigauit.

Pactum quatenus Dux noſter & Flandriæ Comes pari iure Mechliniam tenerent.

Et eodem anno pridie Kal. Aprilis Dux noſter ac Comes Flandriæ conuenêre, vt Mechliniam pariter poſſiderent, alter in clientela alterius: vectigalia æqualiter partirentur: Schultetum & Quæſtorem ſimul conſtituerent: qui ad Nekerſpolam morantur ciues, Duci; qui ad Blidebergam, Flandro ſubeſſent. Neutri, inuito altero, munitiones conſtruere liceret. Inde anno 1337. Guilielmus Comes Hanoniæ
1337 obiit, ſucceſſore Guilielmo, qui Ioannam filiam Ducis noſtri vxorem habebat. Hoc anno menſe Iunio vxorem Ludouici Imperatoris Louanij fuiſſe reperio, & donatam à Senatu vaſis aliquot vini Rhenani, itidem purpureis pannis & vno ſturione.

Arteuilla factioſus homo Comitē ſuum Flandriâ pellit.

Eodem anno Iacobus Arteuilla factioſiſſimus homo, Ludouicum Comitem, Anglicum fœdus adſpernantem, Flandriâ pepulit. Et in fine huius anni Eduardus Rex in vere Antuerpiam appulit. Anni 1338. initio Dux noſter, Reinaldus Geldriæ
1338 Dux, Gerardus Iuliaci Marchio, Ioannes Comes Bellimontis Antuerpiam veniunt; vbi de ratione belli conſultato, promiſſoque ſe ad Iulij menſis medium cum exercitibus aduenturos, ſinguli domos ſuas reuertuntur.

Excuſat ſe Dux noſter apud Franciæ Regem.

Dux noſter, miſſo Ludouico à Trancegena in Franciam, Regem orabat, ne quid ſiniſtri ob Anglum receptum de ſe ſuſpicaretur; eum etenim, quòd conſanguineus eſſet, iuſtè terris ſuis prohibere non potuiſſe. Cùm præſtituta dies adueniret, nec Transmoſani mouerent, Ducem noſtrum quieſcere prætexentes, vrgebat eum Angliæ Rex, vt ſecundùm promiſſa ad præſcriptum adeſſe non moraretur, ne ſua dilatione reliquis deſciſcendi anſam daret. Ille benignè acceptis Legatis, confœderatos Principes Hallas euocauit. Vbi diutiùs collocuti Anglo, vt Imperatoris fœdus expeteret, perſuaſere: quo impetrato, iuſtiorem ipſis in Francos belligerandi cauſam fore, tamquam iuſſu Imperatoris: nec id difficile fore, quòd Cameracum Franci vetuſtum Imperij oppidum occupaſſent.

Angliæ Rex Vicarius Imperij declaratur, quò tutiùs Dux noſter & alij eius partes ſequantur.

Cùm hoc placuiſſet, miſſus in Germaniam Guilielmus Iuliaci Marchio, omnia pro votis retulit: quo redeunte, Conuentu Harcæ Loſſenſis Comitatus oppidulo celebrato, publicatæ Imperatoris litteræ; quibus Eduardo Vicaria Imperij, & poteſtas nomine Imperatoris auri ſignandi conceſſa eſt, iuſſique omnes Imperij Principes eidem Vicario tamquam Imperatori obedire: quibus peractis, decretoque vt Cameracum ſequenti anno aggrederentur, ſinguli domos ſuas remearunt.

Eduar-

Eduardus verò Rex tota ea hieme in arce Louanienſi moram fecit,
vxore ab Anglia eò venire iuſſa. Pecuniam quoque ea hieme Antuer-
piæ cudi iuſſit, imagine ſua & Imperatoris ſignatam. Initio anni ſe-
quentis 1339. textorum magna copia, ob ſeditionem motam, Louanio 1339
pulſa eſt. Et eiuſdem anni menſe Iunio Eduardus Rex Louanio Vil-
uordiam profectus, Anglicas copias, quas iamdudum euocarat, excepit.
Inde Mechliniæ celebrato ſuæ partis Principum colloquio, per Bruxel-
lam, Niuellam, ac Valentianas, verſus Cameracum perrexit. Paulò pôſt
Germaniæ Principes aduenêre, Dux Gelriæ, Comites Montium, Sali-
næ; Arnoldus à Blanckenhemo, Reinaldus Dominus Falcoburgi, Co-
mes item Hannoniæ & Hollandiæ cum Ioanne patruo. Sexto pôſt die,
Ioannes Dux noſter nongentos cataphractos apprimè inſtructos ad-
duxit, miſſoque caduceatore (quod antè diſtulerat) Franco bellum in-
dixit: quod adeò Legato eius in Francia diſplicuit, vt mœrore ſoluere-
tur. Ita clauſi vndique Cameracenſes; ſed quamquam ſæpiùs oppugna-
rentur, fortiſſimè tamen ſe defenderunt. Quare Angliæ Rex, nullo ferè
incommodo ab obſidentibus illato, cùm Francum Peronæ ſuos colli-
gere comperiſſet, ſolutâ obſidione cum omnibus copiis eò contendit:
cumque in conſpectu exercitus vtrimque conſtitiſſent, cùm in Angli-
cis caſtris dubitaretur, Ioanne Duce noſtro tamen prælio contenden-
dum cenſente, miſſus in aduerſa caſtra caduceator, tertiam inde diem
prælio indictam attulit. Cuius diei ſummo diluculo vtrimque acies or-
dinatæ. Eduardus Germanos in prima acie poſuit, Reinaldum videli-
cet Gelriæ Ducem, Comitem Naſſouiæ, Montium, Salinæ; Reinaldum
Dominum Falcoburgi, Ludouicum Marchionem Brandeburgi, Ioan-
nem Comitem Bellimontis, Arnoldum à Blankenhemo, Guilielmum
à Duueuorda. Brabantini verò cum ſuo Duce ſecundam aciem obti-
nebant; Otto videlicet Dominus de Cuyck, Henricus de Boutreſ-hemo
Dominus Bergarũ, Ioannes de Pollana Dominus Bredæ, Dominus Ro-
dę, Gerardus Dominus Vorſelatiæ, Bernardus D. Borneuallis, Reinaldus
D. Scoonuorſtij, Ioannes Dominus Withemi, Gisbertus ab Apcouda
Dominus Gaſebecæ, Hẽricus Bertoldus D. Duffię, Theodoricus à Valc-
curio, Raſo à Grauia, Ioannes à Gaſebeca, Ægidius à Quaderibba, Wal-
terus ab Huldeberga, & Flandri aliquot. Tertiam aciẽ Anglica Nobilitas
explebat. Totidem aciebus Franci diſpoſiti: in quorum caſtris variabant
eo die ſententiæ, multis aſſerentibus inſipientiſſimum fore, ſi Franci cum
Anglis in ipſo limite Regni decernerent: nam ſi vincerẽtur, proculdubiò
hoſtem Regnum nullo reſiſtente perrepturum. Altera porrò die, cùm
itidem Franci non mouerent, Eduardus Rex cum Duce noſtro Auen-
nas retrouertit: vbi dimiſſis Germanorum auxiliis, ambo Bruxellam

Magna multitudo textorum ob ſeditionem Louanio pellitur.

Cameracenſes obſeſsi ſtrenuè ſe defendunt.

Dies prælio dicitur.

Acies inſtruunt, & nihilominùs res in fumum abit.

contendunt. Eò vocatum Iacobum Arteuillam, Rex Anglus variis
modis ſollicitabat, vt Flandros ſuos fœderi aſſociatet: quod tamen ægrè
impetrari potuit, grauioribus ſacramentis, pecuniariis etiam multis
deuinctis Flandris, ne contra Francos quidquam molirentur. Sed po-
ſtremò, cùm Arteuillæ callido conſilio Eduardus Franciæ Regis ti-
tulum, vt iure materno ſibi debitum, aſſumeret, Gandaui Conuentu

Aſtu Arteuillæ Flandri Anglo ſe iungunt.

indicto, Flandri (quaſi ſacramento Philippo Regi Francorum præſtito
ſoluti) libentiſſimè partes eius ſuſcepere; promittentes inſuper, ſe ſuis
impenſis Inſulas Duacumque Francis erepturos. Ibidem fœdus ictum
eſt inter Brabantiæ Ducem & Comitem Flandriæ, nec non vtriuſque

Pactum quomodo eo tempore controuerſia ſine armis ſopirentur.

Prouinciæ ciuitates, menſe Decembri, die tertia; in quo fœdere hæc inter
alia ſancita: Quòd ſi fortè alterutri ab alteris læſos ſe proclament, tam «
Dux quàm Comes præſcripti, eligent ſinguli duos ex ſuo Conſilio, & «
tres ciuitates primariæ vtriuſque prouinciæ ſingulæ vnum Scabinum; «
qui decem, ad ciuitatem vnam primariam viciniorem loco, vbi iniuria «
facta prætenditur, conuenientes, plenam auctoritatem hoc ipſo habebũt «
controuerſiæ decidendæ: neque ex dicta ciuitate quiſquam eorum diſce- «
dere permittetur, niſi controuerſiâ priùs omnino ſopitâ. Ita hoc fœdus. «
Porrò Eduardus Rex eo anno Antuerpiâ in Angliam enauigauit, ſup-
plendo militi, ac auro colligendo operam nauaturus. Menſe Martio Dux
noſter ſtatuit, Ne quis aurum, officij alicuius gratia redimendi, expo- «
nat. Homicidæ, ſi exſilij gratia fiat, ſimul vt bona ſua reſtituantur. Vt «
Senatui populoque Louanienſi vrbem ſuo arbitrio, etiam inconſulto «
Duce, munire liceat. Signata ab Ottone Domino de Cuyck conſangui- «
neo Ducis, Ægidio à Quaderibba, Domino Betgæ, Ioanne à Carsbeca,
1340 Hermanno ab Oſſa, Equitibus. Initio anni proximi 1340. Ioannes Nort-
manniæ Dux à patre Rege Philippo in Hannoniam miſſus, tota regione
fœdè deuaſtata, Thynum obſedit. Accurrunt mox ſubſidio Guiliel-

Rex Francicus Hānoniam irrumpit.

mus Comes Hannoniæ cum Ioanne patruo, Ioannes Dux noſter cum
600. equitibus, Reinaldus Dux Geldriæ, Ioannes Comes Namurci, Co-
mes Montium, Reinaldus Dominus Falcoburgi, & cum 6000. Flandro-
rum Iacobus Arteuilla. Ceterùm & hinc ſine prælio diſceſſum, conſu-
lente Duce noſtro, vſque ad Eduardi Regis aduentum differri. Is interea,
profligata in Sluſano portu Francica claſſe, cùm in Flandriam appu-
liſſet, rectâ Gandauum contendit. Eódem, ſoluta Thynæ obſidione, con-

Obſidet Anglus cum ſuis, inter quos & Dux noſter, Tornacũ.

fœderati Principes properarunt. Inde Viluordiæ habito Conuentu, de-
cretum eſt, vt menſe Iulio ſinguli cum exercitibus Tornacum conueni-
rent: quo cognito, Franci fortiſſimum præſidium immiſere. Nihilomi-
nùs ad præſtitutam diem Anglus eiuſque confœderati, moto procinctu,
validiſſimis copiis oppidum cinxere. Rex Anglus Martiniana porta,
Dux

Dux noſter cum Brabantinis ad Valencenatem in Abbatia S. Nicolai, ad alteram ripam Scaldis porta Fontis; Germani his proximi verſus Hannoniam conſedere. Vrbe vndique clauſa, obſeſſi eruptionibus ſæpiùs non infeliciter tentatis, oppugnationes hoſtium partim virtute, partim variis artibus eludebant. Obſeſſores autem caſtris ſæpenumerò egreſſi, è vicinis agris ingentem prædam caſtris inferebant. Inter quos Comes Hannoniæ Orchiam & S. Amandum Francis ademit. Germani verò Anglo militantes variè cum Philippi Regis Francorum milite conflictabant; qui Philippus Rex obſidionem prohibiturus, ad pontem Bouinum caſtra locarat. Erat Fontanellæ Cœnobio Ioanna Regis Philippi ſoror, eadem Guilielmi Comitis Hannoniæ mater: quæ inter vtroſque Reges ſæpiùs commeans, tantum effecit, vt ſpe pacis, induciæ annuæ fierent. *Datis induciis, de pace agi cœptum, ſed fruſtrà.* Lecti vtrimque, quorum arbitrio pacis leges conficerentur; ab Anglo, Ioannes Dux noſter, Reinaldus Gelriæ Dux, Epiſcopus Lincolniæ, Guilielmus Marchio Iuliaci, Ioannis patruus Comitis Hannoniæ; à Franco, Ioannes Rex Bohemię, Carolus Comes Alenzonij, Adolphus Epiſcopus Leodij, Ludouicus Comes Flandriæ, & Comes Atmeniacus. Ab his tamen nihil concludi potuit. Anno ſequenti 1341. Lilloum pagus 1341
Scaldi propinquus, qui ante aliquot annos inundatione fluminis arenis tectus fuerat, ſtructis aggeribus à vi fluminis vindicatus fuit, impenſis Alarei Præpoſiti Louanienſis, Reddituarij Brabantiæ. *Pagus Lilloo à vi fluminis vindicatur.* Hæc tantùm hoc anno Diuæus. Adiicit iſta Meierus: Rex Eduardus cum maximo bellatorum numero applicat in Britanniam Gallicam. Vix perſcribi poſſet, quàm durum quamque calamitoſum bellum hoc Britannicum fuerit. Quàm autem cruentè à Gallis ſit geſtum, hinc videas. Ad caſtellum, quòd nomen habet Vallum Granarij, ducenti Britones, Francos ducentos ad pugnam prouocabant, ea conditione, vt ſi Britones vincerent, Franci obſidionem Caſtelli relinquerent; ſin vincerentur, in victorum forent poteſtate. Accepta conditione Franci vicerunt, Britoneſque omnes prælio interfecerunt, præter triginta quos captiuos acceperunt. *Cruento duello ducentis Britones contra ducentos Francos concurrunt.* At Ioannes Dux Nortmanniæ cruentus carnifex, in Nannetenſi obſidione omnes illos triginta decollauit, capitaque per murum in vrbem proiecit. Eodem anno ſaccos lanæ ampliùs mille miſit Eduardus Rex in Flandriam, vnde quæſtus bonus, læta tempora, grandiſque lætitia vbique orta. Hæc Meierus. Pergit Diuæus, & adſcribit anno ſequenti 1342. bellum Hoyenſium, quibus opem tulerit Dux noſter, ſed illud non contigiſſe ante annum 1343. ex Hocſemio eius temporis Scriptore patet: qui cùm de incendio Mechlinienſi eodem hoc anno cum Diuæo narraſſet, non niſi ſequenti commemorat de Hoyenſibus. Sunt hæc eius verba: Anno Domini 1342. die 25. Aprilis obiit Do- 1342
minus

minus Benedictus XII. & electus eſt die 7. menſis ſequentis dictus Clemens VI. Et eodem anno menſis Maij die antepænultima Vigilia Sacramenti, circa horam nonam, igne fortuito fuit Mechlinia conflagrata.

Mechlinia conflagrat.

1343 Anno verò Domini 1343. reſumuntur & aggrauanrut proceſſus Apoſtolici contra Dominum de Heinsburg. Et ex tunc inter Epiſcopũ & Commune Hoyenſe magna diſſenſio eſt exorta. Hæc Leodienſis Hocſemius, eademque plutibus proſequitur; nobis ſufficiet verbis Diuæi ea commemoraſſe. Dux, inquit, noſter Hoyanis ab Epiſcopo Leodienſi iniuria affectis opem tulit; quorum oppido receptus, arcem immiſſo præſidio à vi Epiſcopi tutatus eſt. Vnde orto bello, cùm Epiſcopus propulſando Duci militem aggregaret, Leuiæ in Brabantia controuerſia compoſita: deducto Hoyo præſidio, ciues ab Epiſcopo gratiam commeruere. An-

Bellum iterùm cum Leodienſibus, ſed mox ſepitum.

1344 no 1344. cùm Philippus Rex Francorum Haricuriæ Comitem, alioſque Normanniæ Nobiles proditionis inſimulatos necaſſet, Gothfredus ab Haricuria vir fortiſſimus, metu, ne ob conſanguinitatem Comitis pari ſorte inuolueretur, in Brabantiam confugit; vbi multas poſſeſſiones habebat: nam ex Gothfredi Comitis Virſonij filia prodierat. Porrò Dux noſter cùm Regis gratiam ſummo labore Gothfredo conciliare niteretur, nihil effecit. Vnde ille in Francum efferatus, in Angliam profugit, belli fax altera. Annum proximum Diuæus intactum relinquit; ſed operæpretium duco iſta ex Meiero adſcribere: Anno 1345. inquit, Teneramundani rebellionem mouerunt contra Tripolim (nempe contra Flandriæ regimen tribus ciuitatibus ab Arteuelda turbatore tributum) cauſa erat, quòd in lanificio Gandenſes illis nouas vellent præſcribere leges, quibus ſolito anguſtiores minoriſque pretij pannos ſuos conficere deberent. Eam ob rem auxiliarem ſibi Ludouicum Comitem adſciſcunt, ac mœnibus recipiunt. Et Ioannes Dux Brabantiæ ſtudioſè dat operam, vt fracto Tripolitano fœdere pax in ſolidum componatur, totaque Flandria Comitem ſuum recipiat. Tandem Arteuelda Gandaui tumultu populari occiditur, finditur ei ſecuti caput, menſis Iulij die 17. Nihilominùs Teneramunda obſeſſa eſt; tota Flandria, multiſque Anglis illuc ad eam obſidendam confluentibus. Quare Comes, cognita hoſtium multitudine, priuſquam vndique concluderetur, cum Domino Ambaſienſi, cuius tunc Teneramunda erat, vt habet Hiſtoria Attrebatenſis, retrò abiit in Brabantiam. Tandem Dux Brabantiæ, petentibus ſuppliciter ciuibus, interceſſorem ſe præbet; illiuſque arbitrio controuerſia decidenda committitur. Facta oppidanis poteſtas, vt pannos conficerent veteri conſuetudine, ſed quinque duntaxat Quartis latos; in mœnibus autem ſuis Flandriam verſus tria coacti facere foramina, ſpatio pedum quadraginta, quæ numquam claudi poſſent, niſi de

Haricurius belli Anglicani fax altera.

1345

Arteuella occiſo nihilo fit Flandria pacatior.

Obſidie Teneramondana interceſſu Ducis noſtri ſoluitur.

Gan-

Gandenſium, Brugenſium, & Hyprenſium conſenſu; quieuitque dehinc Flandria aduſque Natalem D. Ioannis Baptiſtæ inſequentis anni. Comes autem inter hæc pacem omnibus quæſiuit modis, ſed adeò erant Flandrorũ animi agglutinati Anglis, vt auelli ab illis non poſſent. Quare anno ſequenti 1346. Mechliniam Ioanni Duci Brabantiæ Ludouicus 1346
Comes totam ceſſir pro 85. millibus aureorum regalium, iuramenro à Clemente Pontifice ſolutus, quo tenebatur id oppidum numquam alienare. Sed priuſquam Ioannes numeraret, Ludouicus in viuis eſſe deſiit. Ita Meierus. Diuæus hoc modo: Menſe Iunio Dux noſter cum Ludouico Comite Flandriæ conuenit, vt perſolutis Comiti 85000. regalibus, totam Mechliniam obtineret, impetraretque ſacramenti eius, quo iurauerat Leodienſibus, Mechlinienſe oppidum numquam à reliqua Flandria auulſum iri, abſolutionem.

Dux noſter emit Mechliniæ reliquũ à Comite Flandriæ 85000 regalibus.

Porrò id ne fieret, Leodienſes apud Clementem Pontificem ſummopere obnitebantur, vt vix interceſſu Philippi Regis Comes religione iuriſiurandi liberaretur. Eodem anno Eduardus Angliꝫ Rex, inſtigante Gothfredo ab Haticuria, in Nortmanniam claſſe venit, quam totam pænè permenſus, vrgente à tergo Philippo Rege, cùm ad Creciacum Picardiæ vicum perueniſſet, aſſumpto ex neceſſitate animo, paruis copiis ingentem Francorum ſtrauit exercitum: à quorum parte deſiderati Ioannes Bohemiꝫ Rex, Rudolfus Dux Lotharingiæ, Ludouicus Comes Flandriæ, aliique innumeri. Commiſſum hoc prælium, teſte Meiero, qui & de eo pleniùs, poſtridie D. Bartholomæi, die 26. Auguſti. Poſt eam victoriam Eduardus Caleto copias admouit; quod, tuantibus fortiſſimè Francorum nobiliſſimis, vix ſequenti anno obtinuit:

Vincit Anglus Francum ad Creciacum, vbi & cæſus Ioannes Bohemiæ Rex, Co. Flandriæ, & alij.

ſollicitatis interim Brabantiæ vrbibus, vt in ſocietate contra Francum perſtarent. Intereà Ludouico Comiti Ludouicus filius ſucceſſit; quem ſibi generum adſciſcere, Eduardus Rex & Dux noſter Ioannes æquè contendebant. Erat alienior ab Anglicâ Ludouicus, quòd patris interfectorem ſocerum nollet. Nec ob id tamen Eduardus apud plebem Flandricam (etiamſi apud eam Angli amor, cæſo paulò ante Arteuilla, multùm defebuiſſet) incitare deſinebat, quatenus Comitem ad filiæ ſuæ nuptias perpellerent: ſi id fieret, Inſulam, Duacum, & Betuniam ſe ſuis impenſis recuperaturum; idque Flandris ob lanæ Anglicæ commercium plurimum vtile fore ſpopondit.

Caletũ ab Anglo obſidetur.

Quibus permota plebs, Comitem, vellet nollet, ad affinitatem Angli adeundam compellebat. Qui neceſſitati obſecundans, habitis cum Anglo Caletum obſidente colloquiis, cùm ſe totum huic rei affectum commonſtraret, minùs cautè obſeruantibus ſuis, ſimulato aucupio in Franciam confugit. At verò Ioannes Dux noſter maiore compendio negotium ſuum curarat. Etenim, cùm ob ſanguinis propinquitatem, nullius pænè Franciæ aut inferioris Germaniæ

Multis lenociniis Anglus ſibi Flandriam & Comitẽ deuincire ſtudet.

Prin-

Econtrà multo artificio Dux noſter eundem Flandriæ Comitem generũ habere laborat.

Principum affinitatem quærere poſſet ſine Romani Pontificis venia, Philippus Francorum Rex, necdum penitus placatus Duci, vehementer in Curia Romana obſtabat, ne Duci filios filiáſve ſuas nuptum dare volenti, ſanguinis venia daretur. Quare Duci opus fuit, amicitiam Regis, miſſis ſuorum primis, iterùm expetere; hoc inter alia promiſſo, ſi Comes filiam ſuam acciperet, effecturum ſe, vt abiecto Anglico fœdere, Flandri in futurum Francis concordes eſſent. Re ad Regium Senatum delata, placuit Brabantinæ cum Flandro connubium. Quo per Legatos ſuos relato, Dux, miſſis ad Ludouicum Comitem litteris, eum facilè ad id quod volebat attraxit. Acta hæc eo tempore, quo de Anglico matrimonio tractabatur, paulò antequam Comes in Franciam confugeret. Durante hac obſidione, Eduardus Rex Reinaldum filium Reinaldi Ducis Geldriæ ad nuptias filiæ Iuliacenſis propellere volebat; qui memor pacti anni milleſimi treceteſimi trigeſimi quarti, & iuſſionis paternæ, qua adegerat eum moriens, vt filiam Brabantini ſibi pactam duceret, in præſenti parêre ſe ſimulans, capta opportunitate ad Ducem Antuerpiam confugit, & filiam eius Mariam ſe ducturum recepit. Ineunte verò an-

Item nititur Anglus ſibi Geldrũ & Iuliacẽſem obnoxios facere.

1347 no proximo 1347. Dux noſter in Franciam profectus eſt, vt de filiæ ſuæ cum Comite Flandriæ Ludouico matrimonio cum Rege colloqueretur. Habitus tum Conuentus in ſancto Quintino Veromanduorum oppido: vbi ſponſalia confecta Henrici filij maioris Ducis Brabantiæ cum filia Ioannis Ducis Normanniæ; Gothfredi ſecundi filij cum filia Ducis Burbonij; Ioannæ filiæ cum Wenceſlao Duce Luceburgenſi filio Ioannis Regis Bohemiæ; Margaretæ cum Ludouico Comite Flandriæ, & Mariæ cum Reinaldo Duce Geldriæ nuptiæ comprobatæ. Ibidem Ludouicus Comes Mechliniam vniuerſam ſocero conceſſit, facta gratia octoginta quinque millium regalium præcedenti anno promiſſorum. Acta hæc menſe Iunio. Et eodem menſe nuptias Ludouici Comitis, & Reginaldi Geldriæ Ducis Viluordiæ Dux noſter celebrauit. Porrò eiuſdem anni menſe Auguſto, præſidiarij, qui Caleto inerant, inedia, vigiliiſque fracti oppidum Regi Eduardo dedidere: qui pulſis veteribus incolis, Anglorum colonias eò deduxit. Eodem quoque anno Leodienſes victoria anni præcedentis (qua fuſo Engelberti à Marka Epiſcopi ſui exercitu Reinaldum Falcoburgi Dominum interceperant) elati, ductore quodam molitore, Nobilium domos paſſim demoliebantur. Itaque cum Arcantellam, ripis Moſæ inhærentem arcem (cuius Dominus Reinerius nomine, Ducis noſtri beneficiarius erat) obſiderent, profugus is Reinerius in Brabantiam, à Duce auxilia poſtulauit. Qui tota Brabantia coacto milite, in Leodienſium terram profecturus, Reinaldum Geldriæ Ducem & Theodoricum ab Hensberga Comitem Loſſenſem eodem

Magnis affinitatibus Dux noſter liberos ſuos elocat.

Caleto Anglus potitur, pulſiſq; Francis, colonos Anglos illuc traducit.

dem exciuit. Porrò Leodienſes, diruta Arcantella, ad 3000. hominum
noſtris obuiàm effuſi, cùm Gelros impeterent, irruentibus à tergo Bra-
bantinis, vſque ad mille quingentos cecidêre; inde reliquis in fugam
coniectis, diruta arce Maleni, quam in Brabantinorum perniciem ex-
citarant, coactiſque pacem ſuſcipere Trudonenſibus, Epiſcopum Leo-
dio Dux noſter reſtituit. Claruit eo prælio Henrici filij Ioannis Ducis
virtus, quem Limburgi Ducatu & Mechlinia pater donarat, & eo præ-
lio Equitem crearat. Erat eo bello ductor Louanienſium Valterus à
Maloponte Eques, ab obſidione Caleti (vbi cum Louanienſibus ali-
quot Anglo militabat) euocatus. Ceterùm anno proximo 1348. Petrus 1348
Couterellus homo factioſus Prætor Louanienſibus datus eſt; cui nihil
prius fuit, quàm diſcordias inter Patricios ac plebem, item inter eoſdem
ac Ducem diſcordias ſerere. Erat tum Louanienſibus non modica cum
Duce cõtrouerſia, eò quòd cenſus ac vectigalia Ducis Senatus arrhæ ſti-
teterat, donec merces ciuium ob Ducis debita in Francia detentæ libera-
rentur, idque ex veteri priuilegio, cuius anno 1314. meminimus. Hanc
rem Couterellus in peius exaggeratam Duci detulerat, Duce acerbiùs
concitato, ita vt vrbi bellum indiceret. Sed toto pænè Senatu Bruxellam
euntc, Ordinum precibus Dux placatus eſt, ne quid durius in Louanien-
ſes ſtatueret. Menſe Nouembri eiuſdem anni Henricus Dux Limburgi
fatis conceſſit, vir fortiſſimus, ac Imperatori ſummè dilectus, & Regi
Franciæ. Hæc Diuæus, poſtremis illis verbis, credo, ſignans Henricum
filium Ducis; de quo bis anno præcedenti. Sed illud miror quomodo
ibidem eum vocet maiorem filium Ducis, cùm anteà anno 1332. me-
minerit alterius filij, Ioannis nomine, iam tum ducturi Mariam filiam
Regis Franciæ, neque vſpiam tradat de eius morte; niſi quòd ſuſpicor
Ioannem illum filium primogenitum obiiſſe anno huius ſæculi quadra-
geſimo quinto, id colligens ex verbis Meieri, licet deprauatis, illi anno
adſcriptis, & quòd hac ratione Henricus iam vocetur à Diuæo maior
natu. Pergit Diuæus: Sequenti anno 1349. Flagellatores primùm viſi. Pe- 1349
ſtis ſæuiit, & Iudæi impietatis rei ſuppliciis affecti ſunt, & Margareta
Brabantica vxor Ludouici Comitis tunc primùm à Flandris excepta.
Sic ille breuiter. De iiſdem Radulphus de Riuo Leodienſis hoc modo:
Magna per vniuerſum orbem peſtilentia anno ſalutis 1348. graſſata fuit.
Ab India ſiquidem ortum habens, ſenſimque per omnes prouincias,
maximè Alemanniam, Galliam, Angliam, Flandriam irrepens, me-
diam ferè partem hominum abſumpſit. Cuius calamitatis cauſa Iudæis
à pleriſque fuit adſcripta, quòd fontes & aërem veneno infeciſſent, qui
idcircò in diuerſis mundi regionibus partim gladio cæſi, partim ſub-
merſi, & tandem in Brabantia toto ferè biennio igne vitam finierunt.

Victis ad Arcantellam Leodienſibus, Dux noſter Epiſcopum ſedi reſtituit.

Couterellus quidam factioſus ſanè diſcordiam excitarat inter Louanienſes & Ducem.

Nodus quidam in Diuæo ſoluitur.

Peſtis ſæuiſſima pænè per totum orbem graſſatur.

Hanc plagam ſanguinis excepit profluuium, inaudito cruciatus genere infinitos enecans: denique ſacri ignis aduſtio carnem ad oſſa vſque conſumens. His cladibus afflicti plerique mortales, publicam peccatorum pœnitentiam agebant, precibus, lacrymis, flagris ſibi inflictis Dei miſericordiam implorantes. A quibus exorta fuit ſecta Flagellantium, breui tempore per orbem Chriſtianum longè lateque diffuſa. Hi ſine legitimi Superioris ductu ſeminudi incedentes, cruces manibus portabant, capita caputio & pileo, pudenda lineo operiebant, flagellis in cuſpide tres nodos aculeatos habentibus ſemetipſos publicè intra & extra Eccleſiam ad cruorem vſque cædebant; carmina quædam fidei partim contraria, partim ſuſpecta cantabant, poſt triginta tres dies horaſque duodecim ab huiuſmodi flagellatione reuelatum ſibi ab Angelo aſſerentes, mundatos ſeà peccatis non ſecùs ac ſi nouo Baptiſmatis Sacramento abluti eſſent. Clemens VI. Pontifex horum hæreſim perſequens, pertinaces ſæculari brachio tradi iuſſit; quare circa noſtras & Moſellæ

Hinc præpoſtera Flagellantium pœnitentia & ſecta exorta.

1350 partes non diu viſi fuerunt. Anno verò 1350. moritur Philippus Rex Francorū, cuius filius Ioannes 26. Septembris Rhemis coronatur. Et eodem anno Clemens Pontifex Iubileum Bonifacij Octaui propter breuitatem humanæ vitæ ad quinquageſimum quemque annum reduxit. Hæc Leodienſis ſeu Tongrenſis à Riuo. Hoc item anno, teſte Diuæo, Couterellus Louanienſium Prætor conſpirauit in Senatum, collecto factioſiſſimo quoque textorum, ob id Patriciis infeſtorum, quòd ex officio complures ſeditionem agitantes; Senatus ante decennium in exſilium expulerat: inquiſito tamen in eam conſpirationem, nihil cōperiri potuit de auctoribus. Obiit eo anno Raſo à Grauia Eques fortiſſimus, cuius etiam exteri Chronographi meminere in bellis Anglicis. Et fine eius anni die 15. Aprilis nata eſt Ludouico Comiti Flandriæ filia Margareta, omnium inferioris Germaniæ Principatuum heredes ex Philippo Burgundo ſuo tempore productura. Anni ſequentis 1351. fine orta lis

Reducitur Iubileum ſacrum ad annum quinquageſimum.

Naſcitur Comiti Flandriæ ex filia Ducis noſtri filia Margareta.

1351 Louanij inter Ioannem Herzium & Henricum à Boutreshemo Equites; quorum vterque ea in vrbe potentiſſimos conſanguineos habebat; & vix ſedari potuit, ne armis in foto concurreretent. Eo quoque anno menſe Martio obiit Valterus à Netenis Eques Louanienſis, conditusq́; in Cœnobio Auguſtinianorū. Ita Diuæus, Louanienſia tantùm huic anno adſcribens. Sed lubet etiam alia non parui momenti (tamen paucis) adiicere. Anno 1351. inquit Meierus, Ioannes Franciæ Rex Lutetiæ in æde diui Audoëni Ordinem Stellæ inſtituit; Eduardus autem Rex apud ſuos Ordinem Garterij, id quod ligaculum ſonat tibiale virile aut muliebre. Hoc eodem anno Hollandia Zelandiaque grauibus bellis quatiuntur. Quarto die Iulij pugna naualis in amne Moſa inter matrem Margaretam

Inſtituuntur Ordo Stellæ in Francia & Ordo Garterij in Anglia.

tam Ludouici Imp. viduam & filium Guilielmum, qui Hollãdiam, Zelandiamq́; cum Hannonia, viua matre (quæ fratri in eos Comitatus iure ſucceſſerat) ſibi vendicabat. Hîc Coſtus Reneſſius, Florentius Hamſteda, multique alij Nobiles & numeroſum ſine nomine vulgus, Angli item multi auxilio miſſi interierunt. Victa Auguſta in Angliam ad ſororem Reginam fugit. Re dehinc vtcumque pacificata, Hanoniam ſibi Auguſta in vita retinuit. Iſta Meierus. Annos duos ſequentes Diuæus his item verbis tranſmittit:

Prælium cruentum inter matrem & filium Hollandiæ Comites.

Anno 1352. Valterus à Maloponte Eques, ductor 1352
Louanienſium, obiit, cuius locum Bernardus Dominus Bomeuallis, Eques fortiſſimus, menſe Februario anni ſequentis iniit; cuius inferiùs abundè mentio fiet. Sic ille. Sed cur non & illud ex Meiero adiiciam, poſteris, ſi ſapiant, inſigne documentum? Ludouicus, inquit, Princeps, cùm eſſet in flore ætatis ſuæ, ad omnem ſe voluptatem ac delicias (proh pudor!) conuertit. Quidquid libitum erat, licere ſibi putabat. Annus
erat 1353. ſecuta res triſtis & probroſa. Profectus in Galliam, gratioſam 1353
quamdam puellam ex ſe grauidam reliquit; deque prole honorificè baptizanda, puerperaque iuuanda, negotium dedit. Verùm vbi primùm reſciuit Margareta eius vxor, dolo ad ſe vocatæ puellæ nares detruncat, vnde intra dies ternos præpropero partu gemellos maſculos enixa, ſtatim vnà cum infantibus obiit. Incredibile memoratu eſt, quanto dolore ſimul & ira ob hæc permotus Ludouicus fuerit. Hæc Meierus. Pergit
Diuæus: Anno 1354. cùm Ioannes Dux in ægritudinem incidiſſet, Loua- 1354
nij conuentu Ordinum diu deliberatum eſt, cui imperium regionis, ſi eum mori contingeret, deferretur, filiis eius paulò antè elatis. Tandem communibus omnium animis Wenceſlaus, Ioannæ filiæ maioris ma-
ritus, Gelro & Flandro prælatus eſt. Et ſequenti anno 1355. Ioannes Dux, 1355
cùm ſe morti iam proximum cerneret, demandata Wenceſlao Republica, commonitiſque Ordinibus, vt ei vxorique fidi deinceps eſſent, Nonis Decembris fatis conceſſit, ætatis anno quinquageſimo quinto, ſuſcepto, vt Trithemius ſcribit, habitu Benedictino. Corpus in Abbatiam Villarienſem elatum eſt. Ita Diuæus, & adſtipulatur Tongrenſis de Riuo, his verbis obitum eius commemorans: Anno 1355. obiit Ioannes Dux Brabantiæ, qui locum & gentem ſuam ſumma tranquillitate rexit, ſepultus in Monaſterio Villarienſi, habitu Ordinis Ciſtercienſis. Habuit Dux iſte tres filias, Margaretam nuptam Comiti Flandriæ, Mariam nuptam Reinaldo Duci Geldriæ, & Ioannam primogenitam, nuptam primùm Wilhelmo Comiti Hollandiæ, & poſt eius obitum Wenceſlao Duci Lutzemburgenſi: quod ita curauerat pater, futurum ſperans, vt amicitia magnorum Principum, quibus ſanguine iunctus erat Wenceſlaus, longam ſuis relinqueret pacem; quod non ita euenit. Hæc ille.

En fructus præpoſteræ libidinis.

Moritur Dux Ioannes, demandata Republica Venceſlao marito Ioannæ filiæ.

O ſpes hominum incertas!

ille. De filiis quoque eius tribus,ſed ante eum mortuis, vide ſuprà ad annum 1332. & 1347. Sub hoc Principe Grammaius cœptû vult Palatium Bruxellenſe,ſed quod deinde ſplendidiùs adornatum conſtat à Philippo Bono ſub annum Chriſti 1452. ac demum ſplendidiſſimè auctum à ſucceſſoribus. Sub eodem quoque Principe anno 1312. ex eleemoſynis piorum,agente quodam Fratre Gerardo,initiû habet Cœnobium Sororum Pœnitentium Antuerpiæ,quæ Albæ vocantur; & anno 1320. Carthuſia, dicta Vallis S. Catharinæ , in vico Kiela iuxta Antuerpiam , auctore quodam vrbis Dancardo, vt idem loquitur, voti reo: quæ quidem Carthuſia anno 1542. impetu exercitus Roſſemiani deſtructa , Lyram migrauit. Anno verò deinde 1350. inſtitutum fuit iuxta eamdem vrbem celebre Hoſpitale à quodam Falcone de Lampage , vbi non multò pòſt Cœnobium Virginum Regularium coaluit , quæ Facontinæ vocantur. Et ad idem tempus ortum ſuum quoque referunt ibidem Tertiariæ Sorores,domo à quodam Sudermannio iis coëmpta.

Cœnobia quatuor huius tempore Antuerpiæ & in ſuburbio ædificata.

WENCESLAVS
CVM IOANNA,
FILIA PRÆCEDENTIS,
XXXIV. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit in vniuerſum annis quadraginta nouem.

IOANNI Duci iuſtis perſolutis, Wenceſlaus Dux, qui Ioannam maiorem natu eius filiam vxorem habebat, cum vxore Louanium profectus, mox die tertia Ianua-
1355 rij anni 1355. more Gallico ad proximum Paſcha exeuntis, Principatum gentis Brabantiæ ibi ſuſcepit ; excepti à Senatu ac populo ſummo honore Duces, ſex pannis purpureis , ſex item bobus, ac totidem vini plauſtris donati ſunt . Iurati de more omnia ſe Reipublicæ iura conſeruaturos ; præter hoc, promiſerunt ea quæ ſequuntur : Chartas omnes priuilegiorum Reipublicæ , « Louanij ſeſe condituros , tribus clauibus confectis, quarum vna in Du- « cum, ſecunda in Louanienſium, tertia in Bruxellenſium poteſtate foret. « Rempublicam nullis debitis obligationibúſve , inuitis vrbibus , onera- « turos.

Priuilegia à Wenceſlao & vxore iurata.

WENCESLAVS ET IOANNA XXXIV. BRAB.PRINC.

turos. Neminem ad arcana Reipub. conſilia, qui Brabantinus non ſit, « admiſſuros. Ducatum Limburgi, Dalhemum, Spremontem, Rodam, « Carpos, Waſſebergam & Hoſdenam cum Brabantiæ reliquæ corpore « vnituros. Nullum in iiſdem oppidis præſidio poſituros, qui non cis Mo- « ſam de fide ritè cauerit. Communem pacem, quæ *Landt-vrede* inter « inferiores Germanos appellatur, conſeruaturos. Fœdera cum Leodien- « ſibus ac Flandris rata habituros. Bellum, niſi cum Ordinibus deliberato, « non aggreſſuros. Præturas apparitionéſve vendi aut elocari non paſſu- « ros. Brabantiâ neminem in captiuitatem auehi iuſſuros. Aurum argen- « túmve, inconſultis Ordinibus, non ſignaturos. Magiſtratus ſingulis « annis renouaturos. Nothos ſpurioſque ab omni Magiſtr atu prohibi- « turos. Magiſttatus quoſuis officio defunctos, geſtorum rationem vt di- « cant, coacturos; propoſito per parochias Edicto, quo cuilibet de Magi- « ſtratus iniuriâ Inquiſitoribus conqueri liceat. Curaturos item, vt ſin- « gulis annis Louanij vel Bruxellæ Inquiſitores collecti de Magiſtratibus « inquirant; ſontibus multam indicant, inſonteſque officio reſtituant. « Homicidam, niſi placatis cæſi conſanguineis, patriæ ſe non reſtituturos. « Si Brabantinus Brabantinum extra Brabantiam in ius vocet (extra cau- « ſam teſtamentariam, dotiū, vel piè legatorum) in caput eius & fortunas « animaduerſuros. Exules ob ſeditiones, homicidia, furta, ſtupra, Bra- « bantiâ non recepturos. Quæcumque oppida, arces, terráſve generali ex- « peditione ſubigendas Brabantiæ annexuros. Omnium Cœnobiorum « priuilegia rata ſeruaturos. Hominibus ſancti Petri Louanienſis ſuum « ius non imminuturos. Qui metu, ne cauſam perdat, ius ſuum Eccle- « ſiaſtico alicui vendet, qui ad aliud quàm ad patrium tribunal illam « rtahat, in caput ac fortunas eius ſe animaduerſuros. Omnibus, vt præ- « dia frugéſve aduerſus ferarum vaſtationem canibus tueantur, conceſ- « ſuros. Leporum vulpiumque, etiam venationem ceterarum ferarum « ſolis Nobilibus extra viuaria liberam conceſſuros. Bailliuum Gallo- « brabantiæ cum apparitoribus ex ſolis Brabantinis conſtituturos. Acta « hæc menſis die Ianuarij tertia anni 1355. exeuntis more Gallico demum ad Paſcha, vt dictum eſt. Vnde & quidam ſcilicet annum quinquageſimum ſextum adſcribunt, à Kalendis Ianuariis computu Romano annum auſpicantes. Signata verò ſunt à Theodorico ab Homa Domino Paruwiſij & Craneburgi, Henrico Bertoldo Domino Duffla & Ghelæ, Gerardo Domino Vorſelariæ Burggrauio Geldoniæ, Ioanne Domino Bouchoudæ, Bernardo Domino Borneuallis Seneſcallo Brabantiæ, Equitibus. At verò deinde Louanio Duces Bruxellam atque inde Antuerpiam profecti, ius Stapulæ Antuerpienſibus confirmarunt. Intereà Ludouicus Flandriæ Comes, quòd Venceſlaum à Loua-

Bellum, niſi cum Ordinibus deliberato, non aggreſſuros.

Brabantiū extra Brabantiam in ius non vocandum, niſi in tribus cauſis.

Modus cōciliandæ Chronologiæ in multis.

Confirmāt Duces ius Stapulæ Antuerpienſibus.

Louanienſibus Ducem acceptum cognouiſſet, ſe verò (licet Margare-
tam Ioannæ ſororem duxiſſet) in vniuerſum Brabantiã excludi, miſſis
Legatis, aliquam Brabantiæ partem doti vxoris adſcribi poſtulauit.
Legatis benignè habitis, reſponſum datum, vti Comes Mechliniam
conueniret, vbi cum Duce controuerſiam componeret. Ceterùm cùm
hinc ſine vlla pacificatione diſcedendum videretur, Comes, ſollicitatis
Mechlinienſium animis, promiſſiſque iis nouis priuilegiis, & in iis Sta- *Belli inter*
pula trium mercium, de qua aliquoties dictum, tantum effecit, vt ibi- *Brabantos & Flan-*
dem gratiſſimus haberetur. Vnde quaſi proclamato bello, cùm Mech- *dros initia.*
liniam Comes validis præſidiis impleuiſſet, Dux econtrà arces aliquot
Mechliniæ propinquas, & limitem Flandricum muniuit. Mox Co-
mes Montanus, Germanorũ aliquot auxiliaribus adductis, Mechlinien-
ſes grauiter afflixit; Bruxellenſes verò permixti Antuerpienſibus, Wa-
ſiam Gandauum vſq; incurſionibus variis exurebant. Ita Diuæus. Paulò
aliter Meierus, in hunc qui ſequitur modum, ad annum huius ſæculi
quinquageſimum ſextum: Belli, inquit, Brabantini duæ erant cauſæ: 1356
Mechlinia empta à patre Ludouici; ſed poſt eius mortem perſuaſione *Eadem clarius à Me-*
Philippi Gallorum Regis alienata, vt ſuprà relatum eſt. Altera, quòd *iero relata.*
decem annua millia nummũm Florentinorum dotem Margaretæ Prin-
cipis à Ioanne Duce promiſſam Venceſlaus Dux pendere recuſaret. Ar-
mat itaque Ludouicus omnem Flandricam iuuentutem. Adfuere Gan-
denſes, Brugenſes & Hyprenſes, & ceteræ Flandriæ Præfecturæ. Mechli-
nia timore perterrita, in deditionem venit. Priuilegia illi confirmata:
nundinæ piſcium, ſalis & auenæ, conceſſæ. Inde occurrit Venceſlaus
cum magnis copiis. Prælium factum iuxta Brucellam ad Scotam ar- *Bellum*
borem (vbi nunc Carthuſienſe Cœnobium) ibi Flandri egregiè vicerunt. *Flandricũ ſummatim nar-*
Fugatus Venceſlaus, occiſi permulti Brabantini; capta nullo ferè nego- *ratur, ſed*
tio Brucella, & direpta, partimque incenſa: capta quoque Louanium, *mox etiam*
Niuella, Fura, Leueacum, Tilmontium, aliaque loca. Hæc 17. die Au- *plenius cõmemoran-*
guſti. Ita Meierus; quæ eadem Diuæus etiam pluribus proſequitur. *dum.*
Dum hæc fierent, inquit, Venceſlaus Traiectum ad Moſam profectus,
cum Carolo fratre Imperatore, eius nominis Quarto, fœdus pepigit his
» legibus: Vt Venceſlaus ac Ioanna Ducatum Lotharingiæ, Brabantiæ ac
» Lemburgi, quoad viuerent, perinde poſſiderent; Venceſlao tamen nihil
» ex iis, inuita vxore, alienare liceret. Si Ioannam ſine liberis priorem mo-
» ri contingeret, ipſi Venceſlao Ducatus permaneret. Si Ioanna Venceſlao
» ſine liberis mortuo rurſum nuberet, proles ex eo connubio ſuccederet.
» Si ambo ſine liberis decederent, Ducatuum dictorum ſucceſſio penes
» Carolum aut alium quemuis proximum Luceburgenſis familiæ heredẽ *O ignauos*
foret. Acta hæc ſine anni 1355. & à Legatis Vrbium Brabantiæ confir- *tunc vrbium Le-*
mata. *gatos!*

mata. Hęc Diuæus; quæ permiſiſſe Ioannam ſcribit Dintetus, quòd ſorori ſuæ Margaretæ eiuſque marito Ludouico Comiti grauiſſimè eſſet offenſa. Pergit Diuęus: Initio anni ſequentis, Ludouicus, intellectis iis quę Traiecti agebantur, cum magno armatorum numero Brabantiam ingreſſus, Bruxellam vſque villas agroſque paſſim exuſſit. Quo comperto Louanienſes, delectu ſuis imperato, cum cohortibus aliquot, ductore Bernardo Bomeuallis Domino Equite, Bruxellam properarunt: vbi habito cum Bruxellenſibus colloquio, perſuaſiſque iis, vt vnà in Flandriam irent, quamquam à prudentioribus monerentur, ne ſe potentiori Flandro obiicerent; ſpreto eorum conſilio, Bruxellâ mouent. Adiunxit ſe iis Comes Montanus cum Germanicis cohortibus. Conſederat tum Ludouicus Comes ad Scotam pagum Carthuſia celebrem, magno Flandrorum exercitu ſtipatus; facto in eos impetu, Brabantini ſumma virtute excipiuntur: Comes Montanus perrupta aduerſa acie Flandros à tergo cędens, noſtris victoriam perperiſſet, niſi Aſchæ Dominus Brabantinorum Vexillifer, fœdè abiecto ſigno, ſuos in fugam attraxiſſet. Cæſi tum magno numero Brabantini, reliqui fugam partim Bruxellam, partim Louanium iniere. Percepta hæc clades in Auguſto, vbi captus inter ceteros Ioannes Dominus Ardui-Montis. Comes Flandriæ Ludouicus mox cum ſuis progreſſus, Bruxellam metu conſternatam ſine vllo negotio occupauit: vbi in Curia erecto ſigno Flandrico, mutatiſque Magiſtratibus, & ciuibus in verba ſua adactis, Sigirum ab Heitfelda Equitem Amptmannum creauit; nullaque deinceps vi vſus, ſuos neceſſaria etiam auro redimere à ciuibus coëgit. Inde, præſidio ibi relicto, Louanium (capta in itinere Fura arce) conceſſit; vbi, omnibus ſummo terrore fractis admiſſus, Senatum populumque in forum, vt fidelitatis ſacramenta facerent, vocauit. Paruit iuſſis maxima Senatus pars; ſed plebs Flandro auerſa, (ſi vera ſunt quæ tradunt Chronographi Brabantini vernaculi) Guilielmi Sadelarij Monachi è S. Gertrudis Cœnobio oratione permota, ne à genuinis Ducibus deſciſcerent, domum ſuam quiſq; defluxit. Addunt iidem Chronologi, eo viſo Comitem, quaſi patuæ adeſſent ad compeſcendum vires, confeſtim relicta vrbe, Bruxellam, atque inde Mechliniam rediiſſe. Sed veriſimilius eſt, ait Diuæus, quod Flandri tradunt, poſt victoriam ad Scotam, Bruxellam, Louanium, Niuellam, Tillemontem, Leuiamque pariter Comiti fidem præſtitiſſe. Id enim Guilielmi Hollandiæ Comitis Tabulæ de pace, de quibus poſteà, apertiſſimè confirmant, vbi has vrbes omnes Flandro iuraſſe fidem ſcribitur. Et ego (verba ſunt Diuæi) chartulas penes me habeo, 21. Septembris Mechliniæ hoc anno confectas, quibus Comes Valterum Caynogam Louanienſibus Prætorem conſtituit, eiuſdem ſigillo munitas: quod Comitem

Brabanti à Flandris ad Scotam iuxta Bruxellam caduntur.

Occupat Comes Flandriæ Bruxellã, mox etiam Louaniũ.

Fruſtrà extenuant hanc victoriã Chronologi vernaculi.

Comes Flandriæ nouum Prætorem Louanij conſtituit.

mitem minimè factum fuiſſe credo, ſi tam ſubitò Louanio diſceſſiſſet. Porrò concordant omnes menſe Auguſto hanc cladem accidiſſe. Interim eodem pęnè tempore Valterus Herenmaſius Eques, Louanio in Angliam miſſus, à Moranto pirata Flandro interceptus, magna auri ſumma à Louanienſibus redemptus eſt. Dum hęc fierent, Venceſlaus Dux Germanorum auxilia Traiecti colligebat. Erat in comitatu eius Euerardus quidam cognomento Sheren Claes, Parricius Bruxellenſis: qui patriam à Flandris occupatam indignè ferens, communicato cum familiaribus conſilio, clanculùm Bruxellam properat; admonitis per ſecretiſſimos nuntios conſanguineis ſuis in vrbe, quid agendum foret: cumque in eum locum, qui Claræ paludes dicitur, perueniſſet, noctu admotis ſcalis cum aliquot ſuorum muros tranſcendit: mox, ſociatis ſibi, quot poterat, conſanguineis, Curiam inuaſit; eiectoque Flandrico, Ducis ſui ſignum extulit. Confluxu mox ciuium aliquorum Flandros in extremam vrbis partem coniecit: vbi illi, portarum vnâ præſidio firmatâ, ne exitus præcluderetur, mox omnes præcipiti fuga in Flandriam abiere. Ita præter ſpem recuperata patria, Euerardus Ducem de rebus geſtis certiorem fecit: qui cum maximis Germanorum copiis Bruxellam reuerſus, meritis honoribus affectum, ac Equitem creatum, in proximorum numerum adſciuit; vnde Sherenclaſiorum familia apud poſteros ſemper plurimùm eminuit; quamquam etiam anteà illuſtres viros protuliſſet, ac in his Ioannem huius Euerardi fratrem, Cameraci Epiſcopum. Erant Germanorum primi, qui eo tempore Venceſlao militabant, Comes Monranus, Loſſenſis, Cattinnelobocius, Ioannes Comes Meghemi, Daniȩl Dominus Meruwedæ, Gerardus D. Iſelſtein, Ioannes D. Arduimontis, Dominus Brederodȩ, Dominus Amerzoiæ, D. Warluzij, Theodoricus à Billichouia, Gerardus Roſtochius, Ioannes ab Hamalia, Reinerus & Henricus ab Arcantella, Theodoricus à Rupeforti, aliique viri nobilit. te inſignes. Reuerſo Duce, rurſum inter Brabantinos ac Flandros ad Santfletum dimicatum lego, aduerſa noſtris fortuna, & Philippo à Wedergrota Equite capto. Namurcum etiam à Duce obſeſſum menſe Nouembri. Eodem bello Louanienſes primùm bombardis vſos, eaſque duodecim numero tum coëmiſſe in Annalibus noſtris reperio, quas *Donder-buſſen* appellabant. Hæc Diuæus hoc anno quinquageſimo ſexto; vbi aliquando mirabar quid ſibi vellet de Namurco à Duce noſtro tunc obſeſſo, cùm vix ſua tueri, vt vidimus, poſſet. Tandem lucem mihi attulit de Riuo Leodienſis Chronographus, res geſtas huius anni ita commemorans: Igitur acri certamine inito, tandemque Domino de Aſſche, hereditario Brabantiæ Vexillifero, Flandrorum armis in fugam acto, Wenceſlai quoque copioſo exercitu, quem ex Germania duxerat, partim fuſo, partim

Sherenclaſius, admotis noctu ſcalis, Flādros Bruxellā eijcit.

Nobiles Germani Wenceſlao tunc militantes.

Bombardæ hoc tempore primùm Louanienſibus in vſu.

partim fugato, victoria Flandro ceſſit. Hac non infeliciter vſus Comes, Bruxellenſe ſuburbium flammis donat, vrbs ipſa ſe dedit. Mox eius exemplo Mechlinia, Louanium, & alia minora oppida imperium eius agnoſcunt. Solum Buſcumducis Wenceſlao paret; ad quod ille Ioannaque illius vxor refugit. Wenceſlaus interim impigrè amicos aduocans, extemplò iuſtum cogit exercitum, Flandroſque magna celeritate aggreſſus, Bruxellas, Louanium, ceteraque oppida in ſuam poteſtatem redigit, ſola Mechlinia Comiti Flandriæ parente. Nec ideò animos demittit Flander, vocatis in auxilium Comite Namurcenſi nepote ſuo, & Engelberto Leodienſi Epiſcopo. Mittuntur viri ſtrenui, rei militaris periti: hi Brabantiæ partem aggreſſi, Landen oppidum vicoſque circumquaque adiacentes populantur, & ferro flammaque vaſtant. His auditis, Brabantinę acies accurrunt; acriter hinc inde concurritur; magna vtrimque hominum ſtrages editur. Habebant tunc Brabantini captiuos non paucos Leodienſes; quos Lambertus de Vpey miles cum parua peditum manu, magno vitæ ſuæ diſcrimine, ex hoſtium manibus eripuit. Hæc ille inter alia. Annectit huic anno etiam iſta Meierus: Tota hieme per varios vtrimque incurſus continuatum bellum: Lembeca, Gaesbeca, Anderlecht, Lombeca, Hellebeca, & Affliginia incenſa. Pugna quoque Pictauica in Galliis pugnata fuit 13. Kalend. Octobris, vincentibus Anglis, vbi millia Gallorum circiter ſeptem occiſa; capti vero nobiles ad mille ſeptingentos: inter quos & ipſe Rex Ioannes, & filius eius natu minimus Philippus, dictus Audax, Comites ſeptemdecim, plurimique alij Nobiles. Qui quidem Philippus paulò pòſt Dux Burgundiæ & Comes Flandriæ cur id cognomentū acceperit, ita narrat idem Meierus ad annum ſequentem: Quodam prandio, inquit, in Anglia, dum recumbentibus Regibus, Philippus filius patri, & Anglus quidā Nobilis Regi ſuo miniſtrarent, & Anglus prior Eduardo Regi miniſtraret, Philippus iratus colaphum illi impegit, Miniſtrabis (inquiens) tu prior Regi Angliæ, vbi ſimul accumbit Franciæ Rex? Et quidem miniſter cæſus vlciſci ſe ferro parabat, ſed acriter Eduardus Rex prohibuit, & collaudato Philippi facto, Gallicè adiecit: *Vous eſtes Philippe le hardy*; factumque eſt vt ex ea die id cognominis retineret, vt Philippus Audax vel Animoſus
1357 diceretur. Hactenus Meierus. Initio anni ſequentis quinquageſimi ſeptimi (proſequente Diuæo) commeante inter vtroſque Principes, Ducem Venceſlaum & Comitem Ludouicum, Guilielmo Comite Hollandiæ & Hannoniæ, tandem de pace agi cœpit: quæ Ati Hannoniæ oppido his conditionibus clauſa eſt: Pax inter vtroſque eſſet perpetua; & captiui « vtriuſque ſine pretio dimitterentur, exceptis ijs qui pretium exſoluerant, « aut vadibus datis ad certam diem ſpoponderant. Bonis pulſi tempore « belli

Buſcumducis receptaculum Wenceſlai & vxoris.

Namurcenſes & Leodienſes auxiliares Flandrorū item Brabantiam populātur.

Tota hieme continuatur bellum.

Cæſi ab Anglis Franci 7000. capti 1700. inter quos & Rex, & filium, paulò pòſt dictus Audax.

Vnde Philippus Burgundus dictus ſit Audax.

Tandem pax ſancitur inter Brabantū & Flandrum.

» belli reſtituerentur. Comes præſidium Afflígemio deduceret, & Mona» chos reſtitueret. Vt Ludouicus Comes vrbes Brabantiæ à ſacramento » illi præſtito abſolueret. Louanienſes, Bruxellenſes, Niuellenſes cum » Thenenſibus, ſingulis annis Comiti, dum viueret, earum vrbium im» penſis per ſenas hebdomadas militaret, ſinguli propriis vexillis, numero » verò 25. virorum. (Meierus habet, cum 25. cataphractis ſub ſingulis ip» ſorum militaribus ſignis.) Comiti, quoad viueret, Ducis Brabantiæ ti» tulo, Baronum vrbiumque conſilio aſſumpto, vti liceret. Eidem Duces » noſtri Mechliniam pro belli impenſis cederent. Margaretæ Comi» tis vxori Antuerpia, cum vicis, Houa, Wilrica, Berchemo, Ordris, Vil» merdonga, Scadebrouca, Lilloa, Berendraco, Burgfleto, Sandrfleto, » Scilla, Dorna, & Wineghemo, doti aſſignarentur, ea tamen lege, ne quid » de priuilegiis Antuerpienſium mutet minuátve Comes. Beneficio » Ducum Brabantinorum hæc Comes poſſideret. Marchiæ ſacri Im» perij titulus tamen penes Duces remaneret. Munitiones à Comite in » Aſcana terra ſtructæ diruerentur. Hoſdenam Duces Guilielmo Co» miti huius pacis arbitro concederent. Acta hæc quarta Iunij ſecundùm Diuæum, ſecundùm Meierum tertia ſequentis menſis Iulij. Mariæ alteri ſorori Ioannæ, vxori Reinaldi Geldriæ Ducis, doti data erat à Ioanne patre terra Tumhoudana, comprehendens Turnohoudam, Wechelam, Ghierlam, Lillam, Berzeum, Vorſelariam, Stagnum Marci (vulgò *Marx-plas*) Arendongam, Weldam, Poppelam, Rauelſiam; qua ille contentus, nihil omnino Ioannam Wenceſlaumque mouebat. Porrò his peractis, profecti Antuerpiam Ludouicus & Margareta, ſacramenta à ciuibus exegerunt. Interim Mechlinienſes Comitem vrgebant, vt promiſſas initio belli Stapulas ipſis concederet. Obſtabant ſummopere Antuerpienſes, aſſerebantque Comitem iure feudali Antuerpiæ Dominum, nihil ſe de iure eorum immuraturum Atenſi pace promiſiſſe: præterea ſe has Stapulas & Imperatoris & Ducis noſtri priuilegio pacificè dudum poſſediſſe, cùm in Comitis poteſtatem concederent: quare iniuſtum fore, ſi priuilegio tam veteri priuarentur. Comes verò contemptim, ſpretis iis quæ allegabant, armata manu vrbem ingreſſus, abductis primoribus, compulit (ſi obſides ſuos recipere vellent) eos ſuæ voluntati obſecundare, chartaſque omnes, quas in Archiuis oppidi condiderant, de eo priuilegio Comiti tradere, lectas inſpectaſque redditurum ſe ſpondenti. Verùm contra omne ius, falſa fide, Stapulæ ius Mechlinienſibus donauit, ſic remiſsis Antuerpiam obſidibus. Anno proximo, qui eſt Chriſti 1358. Louanienſes foſſas ac mœnia exteriora vrbis fodere 1358
exorſi, quarto pòſt anno perfecêre. Iſta nec plura hoc anno Diuæus. Lubet inſigne hoc adiicere ex Meiero: Eodem anno, inquit, menſe Aprili, feriis

Comiti Flandriæ titulus Ducis Brabantiæ conceditur, itemque Antuerpia, & alia.

Hoſdena permiſſa Hollando.

Limites terræ Turnhoudanæ, dos Brabantica nuptæ Geldro.

Comes Flandriæ vi & fraude Antuerpiâ Mechliniam vsque Stapulæ transfert.

Comes Hollandiæ incidit in phreneſim

feriis diui Georgij martyris, Guilielmus Bauarus Comes Hanoniæ &
Hollandiæ phreneſim & amentiam incurrit, ita vt claudi ac ſeruari per
totam reliquam vitam deberet; eoq́ue ſtatu perſeuerauit per annos tri-
ginta ad vltimum vſque vitæ diem. Vltio diuina fuiſſe putatur, propter-
eà quòd tam aſper, durus ac rebellis fuiſſet matri ſuæ Margaretæ Augu-
ſtę.(vide ſuprà ad annum 1351.)Hæc Meierus. Progreditur Diuæus: An-
1359 no inſequenti (nempe 1359.) Eduardus Rex Anglorum cum Ioanne Re-
ge Francorum captiuo ſuo (de quo ante triennium) pacem variis con-
ditionibus pactus, quòd eæ à Concilio Pariſienſi non reciperentur, rur-
ſum in continentem ex Anglia tranſmiſit, Francos vi armata ad reci-
piendas conditiones coacturus. Præmiſerat fidiſſimos ſuorum, qui ſti-

Anglus cũ auxilis Brabanticis & aliis rurſum Franciam inuadit.

pendiarios ex inferiori Germania conducerent. Merentem tum ſtipendia
Regi ex Brabantinis Henricus à Bautreshemo Dominus Bergarum, Ge-
rardus ab Harda, Franco ab Halis, omnium ſuæ ætatis Brabantinorum
habitus fortiſſimus; quiq́ue Eduardo Regi in Aquitanicis, Britannicis,
Nortmannicis, Hiſpanicíſq; bellis fortem ſæpiùs operam nauauit. Por-
rò Eduardus Rex à Caleto Picardiam permenſus, Rhemos obſedit. Inde
obſidione ſoluta, peruſto omni agro interiacenti, Camutes proceſſit.
Erat in expeditione Valterus quidam cognomento ab Hochſtrata Pa-
tricius Bruxellenſis: hic, aggregatis Brabantinorum aliquot, aliorumq́ue
Regi merentium expeditiſſimis, Ribeboiſam arcem inter Moduntam
ac Lutetiam ſitam occupauit: vnde annis aliquot variis excurſionibus
peruaſtatâ vicinâ terrâ, numquam inde pelli potuit, niſi aureorum mul-
1360 tis millibus Regi Franco extortis, vt ſuo loco dicemus. Anno ſequen-
ti 1360. pax inter Anglos & Francos Carnutibus coiit, dimiſſuſq́ue Fran-
cus Rex, datis obſidibus nobiliſſimis Francorum. Leges pacis his verbis
breuiter deſcribit de Riuo Tongrenſis ſeu Leodienſis: Anno 1360. inter "

Leges pacis inter Anglum & Francum, agente Innocentio Papa.

hos ſummos Principes pax auctoritate Innocentij Papæ inita eſt; cuius "
ſumma fuit, vt Anglus Franco cederet omni iure quod in Franciæ Re- "
gnum, in Nortmanniam, in Andegauenſes, & Cenomanos haberet. "
At obtineret Aquitaniam his finibus, ad quos iungerentur Vaſcones, Pi- "
ctones, Xantones, Petragorij, Cadurci, Lemouices, Engoliſmenſes, Ca- "
leti, Guiarum & Ponticum Comitatus; ipſeq́; nullum deinceps vectigal "
vel iuſiurandũ daret Franco. Francus verò redemptionis nomine ad cer- "
tam diem tricies centena millia aureorum perſolueret; & intereà datis "
obſidibus, liber rediret in Galliã. Sic ille, itemq́; Meierus. Pergit Diuæus: "

Initia tumultuum Louanienſium, ex re quaſi nihili.

Hoc eodẽ anno Petrus Couterellus Prætor Louanienſium cùm odium in
Patricios alto corde premens, nocendi aliquam materiem diu quæſiiſſet,
tandem voti compos fit hac occaſione: Ruſticum quemdam, qui car-
rum piſcibus onuſtum luto inhærentem, alligato ex vicinis paſcuis equo,
extra-

extraxerat, in vincula coniecit: mox furti cauſam dicere coactum, licet Scabini inſontem iudicarent, dimittere noluit. Erant tum in Scabinorum officio, Ioannes à Calſtris, Radulphus à Radingis, Equites; Ioannes à Berthema, Valterus Eueloga, Hartliebus Puzius, Franco Edelherus, & Ioannes à Radeshouio: qui pertinaciam hominis indignati, abſoluto reo, iuriſdictionem Prætori interdixerunt. Quamobrem ſupra modum incandeſcens, Furam proficiſcitur; reque ad Concilium Ducis delata, eaque in maius exaggerata, quaſi non ſibi, verùm ipſi Duci iniuria facta eſſet, Ducem multùm in Louanienſes exacerbauit. Erant in Concilio Ducis permulti, non minùs quàm ipſe Couterellus, Patriciis infeſti, eorumq; præcipuus Reginhartus dictus Schonevorſta. Hic cùm res in deliberationem deduceretur, Duci perſuadere conabatur, vt plebi Patricios committeret ſeu obiiceret: ſi id fieret, facilè Patriciorum libertatem opprimi poſſe; qui iam eò proteruiæ proceſſiſſent, vt & Duci ipſi præſcribere leges tentarent. Quod cùm agi Couterellus ſubolfeciſſet, non exſpectato Ducis reſponſo, Louanium rediit, venenum omne, quod dudum animo conceperat, euomiturus. Plebe etenim in forum excita, cùm pauca de iniuria ſua præfatus eſſet, mox mutata orationis forma, de Patriciorum duro in eos imperio, quantis vectigalium oneribus premerentur; porrò quàm indignè ab omni Magiſtratu honoribuſque arcerentur, diſſeruit; niſi viros ſe præſtent, omnem mox libertatem plebis peſſum ituram: offerri nunc occaſionem libertatis vendicandæ, conniuente ipſo Duce. Et perſuaſit facilè. Itaque ſumptis armis, ad magnum forum, tota ea nocte ante Falam conſedère; & Patricij, prodito per ancillam cuiuſdam è ſuis plebis motu, Curiam occuparant. Erat tum Louanij Gerardus à Vorſelaria Eques fortiſſimus: qui crebrò inter vtroſque commeans, pacem ſummo labore plebi perſuadere conabatur. Ceterùm plebe obdurata, Patriciis conſuluit, vt per Curiam erumperent, ſe in omnibus adfore pollicitus: quod ijs tentare non auſis, indignabundè abſceſſit. Exoriente itaque Sole, Couterellus ad Curiam cum ſuis perrexit. Tum Patricij metu pauidi, rogare, quid ita, quamque ob cauſam cum armis in publicum procederent. Reſpondere illi, ſe nullius exitio aduenisſe; verùm ſtatum vrbis ac diuitias ſcire velle, & rationes à Quæſtoribus exigere; quibus editis, confeſtim ſe ab armis diſceſſuros. Quo audito Patricij, conſcientia à Quæſtoribus rei benè geſtæ freti, Couterellum in Curiam admiſere. Ceterùm is confeſtim claues vrbis tradere eos compulit, & ipſos in arcis cuſtodiam miſit. Renouati mox de plebe Magiſtratus. Creati Conſules N. ex Patriciis, Ioannes à Cumptich ex plebe. Scabini verò ex Patriciis quatuor, ex plebe tres, Couterello Rempublicam pro libito gubernante. Quibus ita ex ſententia geſtis, Coute-

En quid poſsit inuidia & æmulatio.

Concitat Couterellus Prætor plebem contra Patricios.

Inuadit in Curiam.

Mutat totam faciem Republicæ.

Couterellus Reynardum Dominum Schonevorſtæ de omnibus certiorem fecit, eique ac Duci immenſam pecuniam addixit, vt à plebe acta confirmarentur. Captiui intereà ex Patriciis, veriti ne quid durius in eos ſtatueretur, perſolutâ Couterello ingenti pecuniâ, liberati, vrbe profugerant. Fuêre eorum nobiliſſimi, Ioannes à Bomevalle, filius Bernardi Ductoris Louanienſium, Gobhelmus, à Calſtris, Maurellus, à Wilra, Radulphus, à Radingis, ex Luningis, Herengodeuaerts, à Maloponte, Herzius, Platvoet, Herenmaes, à Borchouiis, omnes Equites; armigerorum verò ingens numerus: quibus arma adempta Couterellus ſuis diſtribuit. Aberat tum Wenceſlaus in Leucos ſeu Lucemburgios profectus. Quare Ioanna Dux, re ad conſilium ſuum

Mittit Louanium Legatos Ioanna Dux.

delata, Legatis Louanium miſſis, Patricios recipi poſtulabat. Petiêre ſeditioſi, Parcum (Cœnobium eſt iuxta Louanium) mitti aliquos è Ducali Conſilio, cum quibus de pace ageretur. Quo facto, cùm Boutreshemi

Conficitur pax, ſed haud diuturna.

& Heuerlæ Domini, Gerardus ab Elſta, Henricus à Delbrouca, Bertrandus à Lara, Ludouicus Martellus, Equites, negotio ſe intermiſcerent, pax confecta, ſed mox rurſum infracta eſt. Vnde effectum, vt ſeditio vſque in annum ſequentem duraret. Simili modo & Bruxella eo anno concuſſa eſt. Plebs è ſuo corpore mediam Senatus partem creari volens, ante biennium, metu maioris motus, Patriciis permittentibus, votis potita fuerat; nec inde modeſtior, hoc anno ſublatis penitus Patriciis, omnes Magiſtratus inuadere ſperans, in res nouas inſurrexit. Patricij verò, hoc cognito, in vnum coëuntes, & iungente ſe iis Gerardo à Vorſelaria, qui Louanio illuc aduenerat, ne id malum remotiùs ſerperet, Decuriones

Item Bruxella fœdè tumultuātur.

ſingulorum officiorum in Curiam vocarunt, vt de cauſa ſeditionis inquireretur. Lanij ſuos mittere abnuentes, vim Patriciis pararunt. At illi, coacto non modico clientum ſuorum manu, portam lapideam obſtruxerunt, ne Cappellenſis parochiæ incolæ laniis ſe iungerent. Hinc in forum Inteſtinorum progreſſi, occurrentes lanios profugant; moxque, ædibus eorum effractis, omnes in cuſtodiam mittunt. Quo facto, antequam fama eius cladis latiùs ſpargeretur, verſus lapideam portam perrexêre; qua effracta, Cappellenſes expectabant. Iam in forum irrumpe-

Seditioſi multi cæſi, alij capti ſimiliter pœnas luunt.

re nitebantur; Patricij verò ante Curiam conſiſtentes, partem ſuorum per poſticum mœnium verſus Cappellam miſerant, qui vicum Fullonum incenderent. Præmiſſi etiam ad Sabulum, qui conſpecto igne, claſſicum ſonantes, Cappellenſes à tergo inuaderent. Quo, vt conſtitutum erat, facto, Cappellenſes, quò fugerent neſcij, multi cæſi, complures verò capti pœnas ſuæ temeritatis variis ſuppliciis dedêre. Hic finis ſeditionis

1361 Bruxellæ. Sequenti anno 1361. durante adhuc ſeditione Louanienſi, Couterellus, ceterique coniurati, veriti ne Patriciorum inſtantia permotus

tus Dux vrbi copias admoueret, ferendæ propulſandæque obſidioni congrua prouidebant, pecuniæ in primis conficiendæ inſudantes; quam, centeſima bonorum ciuibus indicta, ingentem conflarunt. Curarat tum Couterellus eligi Conſules Henricum Papam Patricium, ac Henricum Andream ex plebe. Interim Wenceſlaus componendæ huius diſcordiæ cauſa coacto exercitu, Louanio haut procul caſtra locauit menſe Octobri. Vnde metu conſternati Couterellus ac reliqui eius factionis, de pace Legatos miſêre; promittentes ſe Patricios non ſolùm in vrbem recepturos, verùm etiam de omnibus iniuriis ſatisfacturos. Re ad Conſilium Principis delata, præſcriptæ hæ pacis leges: Vt „ inter Patricios plebeioſque iniuriarum obliuio eſſet. Ij, qui ſeditionis „ auctores fuerant, Duci occurrentes nudis capitibus, ac in genua pro„ uoluti pacem expeterent. Senatus deinceps ex Patriciis & plebe deli„ geretur. Scabini videlicet quatuor ex Patriciis, tres ex plebe, vnde„ cim vtrimque Iurati; ex quibus duo Conſules eſſent Patricij. Qui pe„ cuniariam multam ſeditionis tempore indictam necdum exſoluiſſent, „ immunes eſſent. Charta Priuilegij à Ducibus, cùm Louanij Principa„ tum exciperent, condita, redderetur. Arma ferre plebeij deinceps veta„ rentur. Si in Senatus electione diſſidium fieri contingat, Prædicatorum, „ Franciſcanorum, Auguſtinianorum arbitrio decidatur. Signata hæc à Wenceſlao ac Ioanna Ducibus, Guilielmo Duce Iuliaci, Roberto Namurcenſi, Ioanne Comite Salinæ, Arnoldo Domino Rumenæ & Quacbecæ conſanguineis Ducis; Reinardo Domino Schoonuorſtij, Henrico à Bautreshemo Domino Bergarum, & aliis, 19. Octobris. Poſtera die ingreſſus Wenceſlaus Dux, ſummo honore exceptus eſt. Lecti tum Scabini, quibus toto eo anno vrbs caruerat; à Radingis, à Netenis, Couterellus (Prætura, vt credo, abrogata) & Kerſmaker Patricij; Monetarius, Siſayna, Gerlachus, ex plebe. Mox tamen hæc conciliatio, metu à plebeiis extorta, nouas ſubinde diſcordias inuexit; Patriciis impotentiùs ferentibus plebem honoribus ſibi æquatam, & Couterello omnia ad ſe trahente. Cuius potentiam eò creuiſſe legi, vt ſumpto vrbis ſigillo, diuerſarum regionum hominibus redditus vitales diuenderet, pecunia inde prodeunte in ſuam ſuorumque rem verſa. Quam indignitatem non ferentes Patriciorum optimi quique, rurſum vrbe ſeceſſêre. Hinc anno inſequenti 1362. menſe Iunio Couterellus ſe ac Gedulphum Roggam Conſules; Scabinos verò Godertoium, à Dormala, Papam, Meningum, Piſtorem, Andream ac Herthalſium creari curauit: ac memor caſuum humanorum, fortuna iam ſecunda afflante, ſuæ ſortis non oblitus, ſibi ſuiſque litteras obligatorias complures obſignauit; vt ſi actorum ratio reddenda aliquando foret, vnà ablatis iis ad longinqua confugerent.

Coacto exercitu mouet Wenceſlaus in Louanienſes.

Pax tandem ſeditioſis datur, nec iſta diuturna.

Toto anno Louanium fuerat ſine Scabinis.

1362

Iterùm ſibi omnia arrogat Couterellus plebeijs inuixus.

Interim Patricij apud Ducem inſtare non deſinebant, vt coërcita Couterelli plebiſque inſania, eos in patriam reduceret: quorum precibus,

Rurſum tendit in Louanienſes Wenceſlaus.

turſum magno Nobilium militumque numero ſtipatus Bancum procedens (quod Cœnobium eſt vrbi propinquum) tantum metum incuſſit, vt ſine mora Couterellus ſuique, pacta incolumitate, ad eum egrederentur, impetata ſe facturos, ac Patricios vrbe recepturos polliciti. Tum Dux confirmatæ paci prioris anni addidit, vt Patricij, plebeiorumque offi- « ciorum Decuriones ſe in perpetuum eam ſeruaturos iurarent. Patricij « duodecim, plebs 40. obſides darent. Acta hæc 8. Februarij, adhibitis « teſtibus Ioanne à Pollano Domino Leccæ, Henrico à Boutreshemo Domino Bergarum, Dominis Bouchoudæ, Withemi, Borneuallis, & Ioanne à Luceburgo Sigillifero. His peractis, Patricij omnes in vrbem maxi-

Pace conſtituta patricij Louanium redeunt.

ma lætitia rediêre, numero vltra centum; quos & ſingulos Diuæus nominat, plures, etiam iam ſemel atque iterùm nominatos, & addit: Tanto Nobilium numero Louanium ea tempeſtate florebat. Confecta pace, promiſſa Duci viginti octo millia aureorum, qui *Moutons* patria lingua appellabantur; Domino Schoonvorſtæ tria millia, Domino Bergarum mille, Duci Iuliacenſi tria millia ſexcenti, aliæque ſummæ aliis, ſicque Dux Furam ſe contulit. Quò profectus Couterellus, cùm ſe parum gratum Duci Nobilitatique conſpiceret, mali quid ominatus, Louanium reuertit: vbi collectis fortunis ſuis, aſſumptiſque iis litteris, quas eum ſibi ſuiſque ſigillo vrbis dudum obſignaſſe diximus, vrbe abceſſit, multos ſeditioſorum ſecum trahens. Suffectus mox in Conſulatu Ioannes à Calſtris Eques, in Prætura verò Amoldus à Wilta. Hæc Diuæus.

Couterellus collectis fortunis cum multis ſeditioſis Louanio diſcedit.

Eodem anno, inquit de Riuo Leodienſis huius temporis Scriptor, menſe Septembri obiit Innocentius Sextus, & electus eſt Grimardus Abbas ſancti Victoris Maſſilienſis in Italia eo tempore agens; quo ego quoque qui hæc ſcribo (nota ætatem Scriptoris) iſtic eram. Hic ex Italia Auenionem rediens, coronatus Dominica die ſancto Leonardo ſacra, Vrbani Quinti nomen aſſumpſit, & anno Pontificatus ſui quarto Auenione relicta, Italiam repetiit. Eccleſiam Lateranenſem, Eccleſiam B. Benedicti in monte Caſſino, aliaſque plures vetuſtate collapſas ſtatim reſtituit, vitæque ſanctimonia tam celebre nomen breui tempore conſecutus fuit, vt ſicut nuper in Auenione, Rex Franciæ Ioánes cum Regina Regnique Proceribus cum veluti Sanctum magna veneratione proſecuti fuerant, ita in Vrbe Imperator Carolus, Imperator quoq; Conſtantinopolitanus & alij Principes viri præcipuo honore haberent.

Vrbanus V. Auenione parat Romam Sedem Pontificiam reducere.

Hac tempeſtate Ioannes Wicleſus hæreſiarcha, quia non potuit conſequi Epiſcopatum Vigornienſem, cœpit deprauata ſua dogmata per Angliam ſpargere, ſcriptis pluſquam 200. librorum voluminibus, quibus non ſuis tantùm, ſed &

Wicleſus fit hæreſiarcha ob non adeptum Epiſcopatum.

Mar-

Marcionis & Manichæorum à pluribus retrò ſæculis damnatis ab Eccleſia hæreſibus, Angliam, Scotiam, & vicina loca infecit. Hæc de Riuo tunc viuens. Sed intelligendum eſt Vrbanum cœpiſſe, quod ſucceſſor ſcilicet eius Gregorius II. perfecit: nempe vt is decimoſexto hinc anno ex Auenione Romam Sedem Pontificiam omnino reſtitueriт, anno ſeptuageſimo tertio poſtquam inde abſuiſſet, tumultuante dudum vndique Italia. De quo & idem Auctor paulò pòſt pleniùs: Anno 1363. 1363
menſe Maio Dux Wenceſlaus Louanium venit (verba ſunt Diuæi) vbi ſumma omnium congratulatione exceptus, compoſitoque vrbis ſtatu, Nouem viros conſtituit, ſex Patricios, tres plebeios; quorum arbitrio Particiis id omne quod pro ſui redemptione biennio antè exſoluere coacti fuerant, reſtitueretur. Acta hæc Kalend. Maij. Erat eo tempore Wenceſlao Duci cum Gelris bellum hac de cauſa: Reinaldus primus Dux Gelriæ, mortuâ Sophiâ, filia Florentij Bertoldi Mechliniæ Domini, ex ſorore Eduardi Regis Angliæ Reinaldum ac Eduardum protulerat. Inter hos, defuncto parente, multis annis conflictatum fuit, vtriſque potentiſſimis in Geldria factionibus ſubnixis. Reinaldo Heckerlingi, aliis Heeckheri; Eduardo verò Bronchorſtij fauebant: quorum ope biennio antè Eduardus fratrem Reinaldum ceperat, ac in arcem munitiſſimam coniecerat. Erat Reinaldo nupta Maria Ioannæ Ducis noſtræ ſoror, quæ in Brabantiam profuga, Wenceſlaum permouit in Gelriam ducere: vbi is, rebus fortiter geſtis, Bommelæ Werdam Eduardo ademit. Hinc bello vtrimque exſuſcitato, cùm Eduardus Bommelam recuperaſſet, Dux noſter, collecto exercitu, Gelriam ingreſſus immenſam prædam reduxit. Paria meditante Eduardo, quorumdam Principum interceſſione dextræ mixtæ 1369. Reinaldo tamen in vinculis permanente. Sequentis anni 1364. initio, cùm Couterellus, 1364
ſuique, litterarum vigore (quarum antè meminimus) mercatores alioſq; ciues variis in locis detinerent, ſtatutum à Duce, vt Couterellus, Ioannes Hannemannus, eorumque ſocij ad 41. in perpetuum exſules eſſent, propoſito præmio 400. aureorum, qui Couterellum viuum mortuúmve adduxiſſet; qui aliquem de ceteris, 25. Acta hæc 13. Maij, ſignata à Dominis Bredæ, Bergarum, Vorſelariæ, Bouchoudæ, & Borneuallis. Eodem anno, mortuo Ioanne Rege Francorum, Carolus filius eius menſe Maio Rhemis coronatus eſt. Huic coronationi Wenceſlaus Dux, noui Regis auunculus, interfuit: nam ſoror eius Bona, Ioannis defuncti Regis vxor fuerat. Inde reuerſus Rauaſtenum obſedit ad ripam Moſæ ſitum oppidum, à Domino Falcoburgi tum poſſeſſum; quod tamen expugnare nequiuit. Eodem anno colluuies hominum perditiſſimorum, qui Regibus Franciæ & Angliæ meruerant, in vnum collecta, totâ Galliâ vaga-

Initia & cauſa belli Geldrici.

Mouet Wenceſlaus in Geldrum Eduardũ, qui Reinaldũ fratrem maritum ſororis Ioannæ noſtræ in vinculis habebat.

400 aurei conſtituuntur in caput ſeditioſi Couterelli.

Obſidet Wenceſlaus Rauaſtenum, ſed nullo effectu.

gabatur: qui cùm infinita ſcelera patraſſent, diuerſis in locis carptim
occiſi fuerunt: quorum non parua manu in Leucis fuſa, Dux noſter
Meſelinum Paruum, Ducem eorum, Lucebutgi ſupplicio affecit. Eo-
dem anno Rex Cypri, cùm totam pænè Europam peragraſſet, vt Princi-
pes Chriſtianos in Turcas concitaret, Bruxellam venit, vbi liberaliter
exceptus eſt. Sub idem tempus Valterus ab Hoochſtrata, cuius & ſuprà
meminimus, qui occupatam Ribeboiſam arcem Meduntæ vicinā quin-
quennio ſumma mercatorum iactura tenuerat, cùm nullis commentis
inde pelli poſſet, auro emptus eſt; & acceptis à Bertrando Geſquinate
Francorum Comiteſtabuli ſex millibus Francorum aureorum, Bruxel-
lam rediit. Hoc quoque anno Couterellus, collecta non modica ſuo-
rum manu, eaque turmatim præmiſſa, vrbi Louanienſi inſidias tende-
bat, ſperans eorum ope, quos fidos in vrbe habebat, eam in poteſtatem
redigere: ſed conſpiratione detecta, punitiſque conſortibus, totus hic do-
lus euanuit. Sequenti anno 1365. Carolus Imperator Wenceſlaum fra-

Rex Cypri fruſtrà conatur Chriſtianos in Turcas concitare.

1365 trem Alſatiæ Præfectum, ac viarum publicarum defenſorem conſti-
tuit, vt ab incurſu Linfarorū itinera obſidentium negotiatores viatoreſq;
tueretur; quod ille munus non ſegniter obiuit. Anno proximo 1366.
Dux Hamersbachiam arcem, cuius incolæ mercatorum maximi
1366 ſpoliatores erant, obſidione fatigatam diruit. Suberat Hamersbachia
Faſterado à Meroda puero, cuius tutores hæc inde fieri permittebant.

Carolus Imperator Wenceſlaū fratrem creat Præfectum Alſatea.

Hæc Diuæus, quibus pauca addere lubet ex Meiero: Renatum, inquit,
hoc anno bellum, prædęque ac latrocinia, cum grandi mercatorum præ-
cipuè diſpendio, inter Flandriam & Hanoniam. Cauſam ex eo natam
lego, quòd Ioannem Angienſem Ludouici Flandriæ Comitis cognatum
Albertus Bauarus Procurator Hanoniæ capite truncaſſet apud Querce-
tum. Ceterùm pacificatum tandem lego, cædemque Angiani ab Al-
berto maxima pecunia expiatam ac redemptam. Hollandi fatentur An-
gianum ſui vindices habuiſſe ſex fortiſſimos fratres. Eodem anno Petrus
Rex Cypri de Saracenis victoriam retulit, & cum Sultano Ægypti indu-
cias pepigit; itemq; Eduardus Princeps Walliæ profectus in Hiſpaniam
Petrum Regem Caſtellæ, qui ad ipſum pro auxilio in Vaſconiam refu-
gerat, victis Gallis, pulſoque Henrico notho, in Regnum reſtituit. Ve-
rùm cùm Petrus Rex pacta pro milite ſtipendia non ſolueret, nihil am-

Præda inter Flādros & Hannones.

1367 pliùs auxilij à Principe Walliæ accepit. Quapropter anno inſequen-
ti 1367. Henricus germanus eius ille nothus auxilio Gallorum rediit, vi-
ctumq; fratrem ac in poteſtatem redactum ſecuri percuſſit, & Regnum
occupauit. Menſe Decembri ad ferias D. Nicaſij per noctem tanta in-
horruit tempeſtas ac furor ventorum, vt dies mundi nouiſſimus adeſſe
videretur. Orta ad hæc peſtilentia magnum extinxit mortalium nume-
rum

Henricus nothus occupat Regnum Caſtella, Petro fratre ſecuri percuſſo.

rum apud Flandros & Brabantos,eorumq́ue vicinos. Ita Meierus. Hoc eodem anno,referente Radulpho de Riuo Decano Tongrenſi,qui tum viuebat,Ioannes Mandeuilius natione Anglus, vir ingenio & arte medendi eminens,qui toto ferè terrarum orbe peragrato, tribus linguis peregrinationem ſuam doctiſſimè conſcripſit, in alium orbem nullis finibus clauſum,longeq́ue hoc quietiorem & beatiorem, migrauit 17. Nouembris,ſepultus in Eccleſia Wilhelmitarum,non procul à mœnibus ciuitatis Leodienſis. Hæc ille. Anno 1368. narrante Diuæo, Margareta 1368

Moritur Comitiſſa Flandriæ, Ioanna noſtra ſoror, vnica filia relicta.

vxor Ludouici Comitis Flandriæ Ioannæ noſtræ ſoror viuis exceſſit, filia vnica relicta,nomine item Margareta,quam Philippo fratri ſuo iungi Carolus Rex Francorum omni modo cupiebat. Quamobrem Tornacum profectus,Wenceſlaum Ducem, Albertum Comitem Hannoniæ & Hollandiæ, & Ludouicum eò exciuit. Ludouicus, excuſata valetudine, in Flandria remanſit, inſtantibus vehementiùs Flandriæ vrbibus, vt niſi receptis Inſula, Duaco, & Orchia, in id coniugium non conſentiret. Portò mater Comitis, virilis animi mulier, cùm ſibi mamillam abſcindere minaretur qua eum lactarat, euicit, vt regiis poſtulatis acquieſceret. Anno inſequenti 1369. Petrus Couterellus ſe vrbi Louanienſi numquam controuerſiam moturum ſpopondit de 1400. veteribus ſcutatis, quos ſibi ad vitam ſuam deberi ſigillo vrbis, vti diximus, falsò obſignarat; nec ſe ſuoſq́ue vmquam ijs aut conſimilibus litteris vſuros. Acta hæc menſe Martio, adhibitis vadibus qui cum Couterello tabulas huius pacti obſignarent, Ioanne Domino Bouchoudæ, Valtero Domino Heuerlæ,Equitibus;& Henrico à Cuyck. Eiuſdem anni 13.Kalend.Iulij,Gandaui nuptiæ celebratæ inter Philippum Ducem Burgundiæ & Margaretam filiam Comitis Flandriæ magna pompa; quibus & Wenceſlaus cum Ioanna intererat. Hæc tantùm Diuæus. Meierus inter alia etiam hæc adiicit: Menſe Iulio Angli,Belgæ,& Germani, duce Ioanne Lancaſtrio Eduardi Regis filio Caleſiam magno numero applicant, Ghiſnenſes, omneſq́ue Atrebates miris modis vexant, omnia ruinis & incendiis vaſtant. Contra eas graſſationes exercitus Gallorum, Duce Philippo Audace, quamuis nouello marito,Somonam fluuium tranſit,atque ad Monſtrolium oppidum deſcendit: Angli in valle Toruahemenſi caſtrametati ſunt, Dux Burgundiæ montem Toruehanicum occupauit. Magna erat prælij expectatio. Priores Regis nutu abierunt Galli, ignominioſè quidem, ſed fructuoſè, & Angli poſtero die ſimiliter Caleſiam ſe receperunt. Hoc anno menſe Iunio Iudæi Bruxellæ venerabile Corpus Chriſti pugionibus & gladiis transfixerunt, vnde cruor copioſè effluxit; quod ob ſcelus eodem in oppido viui fuêre concremati. Iſta Meierus: confirmanturq́ue eadem ex Archi-

Margareta Flandrica deſpõdatur Philippo Audaci fratri Regis Francorum

1369

Eorumdem nuptiæ celebrantur magna pompa.

Venerabile Corpus Chriſti Bruxellæ à Iudæis confoſſum cruore aſpergitur.

Archiuis ratiociniorum Brabantiæ, vbi hæc inter cetera etiamnum leguntur: Item recepta ex venditis bonis Iudæorum, poſtquam exuſti ſunt circa Aſcenſionis Domini anno 1370. qui delati fuerant, & condemnati vt viui exurerentur, eò quòd pugionibus transfixerant ſanctum Sacramentum Altaris, furtim ex Cappella S. Catharinæ Bruxellēſis ſublatum, quatenus eadem bona venerunt ad manum Receptoris: primùm, per
1370 manum Reineri Hollants Collectoris Bruxellenſis. Anno 1370. Ordo S. Brigidæ virorum & mulierum, ab eadem ſancta femina paulò antè inſtitutus, confirmatur: & eodem anno 14. Kalend. Ianuarij Vrbanus Quintus Papa obiit. Ita Onuphrius. Nihilominùs de Riuo tunc viuens tradit eum defunctum anno præcedenti; qui & hæc addit: 19. Decembris Feria 5. moritur Vrbanus Quintus SS. memoriæ Pontifex, in Eccleſia Auenionenſi primò ſepulturæ traditus, vbi ſtatim multis cœpit miraculis coruſcare; inde tranſlatus Marſiliam in Monaſterium S. Victoris, vbi priùs Abbas fuerat: ſucceſſit Gregorius Vndecimus, de quo vide dicta & anticipata ex eodem hoc Auctore ſuprà ante annos octo, itemque dicenda annis octo pòſt. Anni 1371. menſe Maio (verba ſunt Diuæi) Ioannes futurus Dux Burgundiæ & Comes Flandriæ natus eſt, ex Philippo & Margareta progenitus. Geſtum eo anno bellum Iuliacenſe à Wenceſlao Duce infeliciter. Id ortum habuit hac de cauſa: Prædones aliquot, exſpoliatis mercatoribus, in Iuliacenſem terram receptum habere dicebantur. Quo ad Ducem noſtrum delato, miſſa Legatione ad Iuliacenſem Marchionem Guilielmum, monebat, vt mercatoribus iacturam reſarciri, & in maleficos animaduerti curaret. Ceterùm Iuliacenſis, illiberaliter habitis Legatis, eius ſententiæ reſponſum dedit, vt bellum quàm pacem cum Duce malle videretur. Reuerſis Legatis, bellum in Iuliam decretum; conſcriptiſque in Brabantia equitum peditumque numeroſis copiis, auxilia etiam non modica, Francia, Flandria, Lucemburgo, ac Alſatia viciniſque regionibus exciuit. Parata expeditione, Bruxellâ per Louanium Traiectum Moſæ Brabantinorum exercitus proceſſit. Huc etiam auxiliares confluxere. Recenſito ibi milite, in Iuliam Dux progreſſus, obuium hoſtem habuit. De modo pugnæ variatur. Froſſardus Gallicus Hiſtoricus, ſcribit exploratores à noſtris præmiſſos, nihil certi retuliſſe; hoſtes verò noſtrorum diſpoſitionem longè antè edoctos, alterius diei ſumma luce, noſtris tam improuiſò ſuperueniſſe, vt Duci ad Miſſæ ſolemnia eunti de eorum aduentu trepide nuntiaretur. Inde magis trepidè ordines diſpoſitos, mox à cuſtodibus corporis Ducis Ioanne Falcone, Balduino à Belloforti, Roberto Colonienſi, & Gerardo Bieſio, diſiectum in fronte aciei ferocientem Bruxellenſium equitatum: porrò intellecta ea noſtrorum trepidatione, hoſtes, facto impetu, ſtrata con-

Vrbanus Papa moritur, & mox miraculis claret.

1371 *Naſcitur Ioannes filius Audacis.*

Bellum cū Iuliacenſibus ob mercatores ſpoliatos.

Variè refertur de hac pugna.

conſeſtim prima acie, quam Guido Comes S. Pauli & Valeranus F. ductabant, reliquos pari impetu diſieciſſe, trucidatiſque compluribus, maximum captiuorum numerum fuiſſe. Noſtri verò Chronographi aſſerunt Brabantos prima congreſſione victores, cæſo Eduardo Geldriæ Duce, capto quoque per Ioannem à Dighemo Bruxellenſem Guilielmo Marchione, ſub veſperam quieuiſſe, moxque omnis metus ſecuros à reliquiis exercitus Iuliacenſis repentino incurſu ſuperatos. Interim omnes concinunt captum Ducem noſtrum; cæſum ab altera parte Geldrum; vtrimque deſideratam non modicam multitudinem, à noſtris verò maiorem cæſorum cladem & captiuorum.

Interim conſtat Ducem Wenceſlaum victum & captum.

Cæſorum ex noſtris illuſtriores fuêre, Henricus à Cuyck, Valterus à Geldonia, Ioannes à Calſtris, Franco Sueuus, Valterus Pipenpoius, Guilielmus à Glymis, Equites; Ioannes à Redelghemo Prætor Bruxellenſium; ex auxiliaribus Guido à Ligniaco Comes S. Pauli, Ludouicus à Sanpya, Gerlacus à Boulandia, Georgius à Visbacho, Vynricus à Waieberga, Equites. Captiuorum numerus iniri non potuit. Pugnatum eſt hoc prælium 13. Kal. Septembris. Ita Diuæus, apud quem, qui volet, etiam legere poterit prolixum catalogum omnium Nobilium qui huic expeditioni interfuerunt. Scriptor Leodienſis ſeu Tongrenſis, Radulphus de Riuo aliquoties citatus, qui tunc viuebat, his verbis bellum iſtud commemorat: Anno, inquit, à Chriſto nato 1371. Octaua Aſſumptionis B. Mariæ Virginis, ex parua ſcintilla magnum, vti aſſolet, inter Wenceſlaum Brabantiæ Ducem & Guilhelmum Iuliacenſem Marchionem exarſit belli incendium, quòd ille diceret ſuos Brabantinos negotiatores in agris Iuliæ, magno ſui contemptu, fuiſſe ſpoliatos.

Idem bellum, vt commemoratur à Scriptore eius temporis.

Igitur ea re mirum in modum commotus, magnum vndique conflauit exercitum. Erant in eo plerique omnes Nobiles viri Brabantini, Leodienſes, Namurcenſes, & inprimis Lambertus de Vpey Magiſter militiæ patriæ Leodienſis, Robertus & Lodouicus fratres Comitis Namurcenſis, & alij harum Prouinciarum heroës præcipui: Marchionis verò caſtra ſequebantur Dux Geldriæ, Comes de Monte, & alij primarij Alemanniæ milites. Cùm ad arma ventum eſt, dudum incerto Marte congreſſum, donec victoria in partes Marchionis inclinauit. Capti ſunt in eo certamine Pettus de Barro D. de Seranio, & alij perplures exercitus Brabantini viri primores: Dux ipſe multorum telis expoſitus, tamen incolumis captus, Iuliacum primò, deinde in Nynderke caſtrum munitiſſimum ductus eſt. Sed nec Iuliacenſes ſine cæde congreſſi ſunt. Nam & Eduardus Dux Geldriæ telo in facie ictus poſt triduum obiit; cuius mortem diuturna & atrocia pro Ducatu Geldriæ ſecuta ſunt certamina.

Dudum incerto Marte pugnatum: poſtrà victoria ad Iuliacenſem inclinauit, ſed cruenta, cæſo inter alios etiam Duce Geldriæ.

Anno verò ſequente 1372. Carolus IV. Imperator, fratris ſui Wenceſlai captiuitatem dolens venit Aquiſgranum, vel pacem acturus, 1372

vel

vel Marchioni bellum illaturus. Igitur Epiſcopo Leodienſi, Imperatore, Duciſſa Brabantiæ, & pluribus aliis Proceribus interuentoribus, vtrimque auditis partibus, pax coiit, hac cum aliis conditione adiecta, vt Dux Brabantiæ liber gratis dimitteretur; quod extemplò factum fuit. Sic Auctor ille, res ſui temporis deſcribens. Diuæus narrationem ſuam hoc modo proſequitur: Perlato in Brabantiam huius cladis nuntio, Ioanna vxor Ducis grauiter conſternata, conſilio Regis Franciæ Confluentes profecta eſt ad Carolum fratrem Wenceſlai Imperatorem Romanum; à quo benignè accepta, remiſſaque cum ſpe mariti paulò pòſt recipiendi, domum rediit. Initio itaque ſequentis anni Carolus Imperator, proſcripto Iuliacenſi, totam pænè Germaniam in eum concitabat, niſi Archiepiſcopi Rheni, Epiſcopus Leodienſis, & Albertus Comes Hollandiæ & Hannoniæ cum Ottone fratre Duce Baioariæ cohibuiſſent: quorum conſilio vocatus Aquaſ-Grani Iuliacenſis, miſſis ad eum Alberto ac Ottone, libertati reſtitutum Wenceſlaum vnà adduxit. Confirmata eo Conuentu pax inter Ducem ac Iuliacenſem; ac captiui omnes, qui cum detinentibus nondum pacti fuerant, ſine pretio dimiſſi. Reuerſo in Brabantiam Duce, multis vectigalibus Reſpublica onerata eſt, vt externis Nobilibus, qui vnà cum Duce capti fuerant, de damnis, quæ eo bello perpeſſi erant, ſatisfieret. Cenſarum familiarum capita in Brabantia fuêre 100000. quibus ſingulis indicti duo aurei montones, cum vno quadrante, vt ego in manuſcripto codice deprehendi. Eodem anno ſtatus Reipublicę Louanienſis mutatus eſt à Duce, decreto, vt Senatus deinceps totus pænè ex Patriciis eligeretur: ſeptem videlicet Scabini, 19. Iurati, & ex his duo Conſules; ſex Cenſores Lanificij; ex plebe duo Iurati, & Cenſores totidem. Credo ademptum à Duce plebi Magiſtratus gerendi priuilegium, ob auxilia in Iuliacenſe bellum denegata. Renouatum ſeu reuocatum potiùs ad vſum fuit eo anno inquiſitionis decretum à Wenceſlao ac Ioanna Ducibus pridem conſtitutum; videlicet vt inquiſitio fieret in omnes qui ab anno 1351. vſque ad annum hunc Magiſtratum geſſiſſent: qua facta, ac per Inquiſitores ad Cenſores huic negotio deputatos delata, ſecundùm cuiuſque malefacti conditionem, à Cenſoribus pecuniaria vel alia maior in eos qui Magiſtratum iniquè geſſiſſent, indiceretur pœna. Quæſtores prætereà deligerentur, qui mulctarum pecuniariarum receptionem haberent. Lecti tum Inquiſitores, ex militari Ordine Molebeſia, Pijlijſer, Equires; ex vrbibus Eueloga, & Abſalonis, Louanienſes; à Frigido monte, & à Sponta, Bruxellenſes; Leonius à Boſco; à Wanga Thenenſis; Medegemus Leuienſis; Blancus Niuellenſis. Similiter lecti alij Cenſores & Quæſtores, & capitalis pœna indicta ijs, qui Inquiſitorum Cenſorúmve actis obſiſterent.

Satagit Ioanna noſtra pro Wenceſlao marito captiuo.

Agente Imperatore & alijs, Wēceſlaus liber dimittitur.

Reſpublica Louanienſis tota ferè iterùm ad Patricios transfertur.

Conſtituũtur Inquiſitores & Cenſores in eos qui Magiſtratum non benè adminiſtrarunt.

Con-

Confirmata item à Duce charta Cortebergenſis anno 1312. à Ioanne Se-
cundo Duce conceſſa, additumque vt non ſolùm Cortebergæ, verùm
vbicumque Conuentus ageretur, vtque in locum Antuerpiæ (quæ iam
Comiti Flandriæ parebat) Lyra Senatorem vnum ad eum Conuentum
mitteret. Obſignata hæc à Ducibus Wenceſlao ac Ioanna; quibus teſtes
acceſſere Guilielmus à Flandria Comes Namurci, Dominus Sluſę, Gui-
lielmus filius eius, Ludouicus à Namurco Dominus Pitteghemi, Theo-
doricus ab Hornis Dominus Paruwiſij ac Dufflæ, Suederus ab Apcou-
da Dominus Gaſebecæ, Henricus Dominus Diſthæ, D. Weſemaliæ,

Dum Antuerpia Flandro paret, Lyra vnum Senatorem ad Comitia Brabantica mittit.

D. Petreshemi, & alij. Sequenti anno 1373. Duci modica controuerſia in- 1373
cidit cum vrbibus Brabantiæ. Erat priori anno indictum vectigal fru-
mẽtarium; quo vt minùs profuturo, aliud tributum in ſingulas familias
exegerat, vt antè dictum eſt. In hoc ea lege vrbes conſenſerant, ſi Cle-
rus quoque contribueret, & Quæſtores noui illi colligendo decerne-
rentur, ne à Ducalis Fiſci adminiſtratoribus collecta difflueret. Quod
proximorum inſtigatione ægriùs Dux ferens, Bruxella Genappam in-
dignabundus conceſſit. Et quidem initio anni proximi 1374. Dux Ge- 1374
nappa progreſſus, Niuellenſe territorium incurſare cœpit. Ceterùm, ne
hæc controuerſia ingentis alicuius mali origo fieret, Ioannes ab Arkel

Diſſidium inter Ducẽ & Ordines ſuper tributo colligendo.

Epiſcopus Leodienſis, ac vrbes eius diœceſeos prohibuerunt: ipſi ete-
nim ſeduli inter vtroſque euntes redeunteſque effecerunt, vt Braniæ vi-
„ co Brabantiæ conuenirent. Vbi pax coiit his conditionibus: Vt obli-
„ uio omnium iniuriarum hinc inde eſſet. Fœdus, quod capto Duce
„ vrbes oppidaque inierant reſcinderetur, Diplomatibus, quæcum-
„ que ea de re conſcripta erant, abolitis. Sexaginta millia aureorum Or-
„ dines Duci exſoluerent; atque ex iis 20000. Clerus; his adderentur à
„ duobus Ordinibus, ab vrbibus 25000 à Nobilitate 15000. Quibus
„ colligendis Quæſtores ab Ordinibus deligerentur, duobus à Duce
„ additis. Quod præter hanc ſummam captiuis redimendis deeſſet, è
„ Fiſco Ducali ſuppleretur; prouideretque Dux ne quid ex mora detri-
„ menti Reſp. caperet: alioqui id impendio eius reſarciendum fore, &c.

Conciliantur inuicẽ, agente ab Arkel Epiſcopo Leodienſi.

Sequenti anno 1375. Mechlinia ex incendio grauiſſimum damnum ac- 1375
cepit: & Viluordiæ Dux Wenceſlaus arcem exſtruere cœpit; quod oppi-
dum muris ab eo cinctum quidam aſſerunt. Hæc Diuæus. Addit iſta
Meierus: Brugis conuenerunt Legati de pace inter Reges componenda:
ſed nihil pactum eſt præter inducias prolatas adusq; Natalem D. Ioan-
nis Baptiſtæ anni 1376. Et habebat Magiſter equitum exercitum in
finibus Flandriæ Occidentalis, perinde ac Ludouico Comiti parum
Galli fiderent: ſiquidem & Ludouicus numquam ad Conuentus iſtos
Brugenſes accedere voluit, ſed alibi in Flandria cum cognato ſuo Ioanne
Duce

Extruit Wẽceſlaus arcem Viluordiæ.

Duce Britanniæ maximis ſumptibus ætatem tranſegit, nulli parcens auro. Similiter Dux Burgundiæ, ceteraque tum Galliæ tum Angliæ nobilitas Brugis regalia inter ſe agitabant conuiuia, plenumque erat oppidum nobilium virorum magnificentia. Egit autem Britannus annum totum apud Ludouicum in Flandria, & Legati vtriuſque Regis totam item Brugis agebant hiemem. Ita Meierus. Pergit Diuæus: Anno ſe-

Agitantur Brugis tota hieme Regalia conuiuia.

1376 quenti 1376. cùm Arnoldo à Wilra Prætura defuncto Dux Guilielmum à Wilra Equitem aut Ioannem Album ſucceſſorem dare vellet, obſtitere Louanienſes, veteri priuilegio innixi, ne, qui Scabini Magiſtratum in ea vrbe egiſſet, Præturam obiret. Vnde non parum commoto Duce, tamen alius Prætor datus eſt Nicolaus à S. Gaugerico Eques Bruxellenſis. Menſe Ianuario obiit Eques clariſſimus Bernardus Dominus Borneuallis, Ductor Louanienſium, cõditus in Franciſcanorum Cœnobio, ad dextram partem Chori: ſucceſſit ei Ioannes filius, cuius poſteà

Louanienſium priuilegiũ: Qui Scabinus fuit, Prætor non ſit.

1377 ampla mentio fiet. Menſe Septembri anni proximi 1377. Ioannes Dominus Grousfeldæ, cùm oppidulum in Tranſmoſanis nomine Woutvucht emiſiſſet, iuſſu Wenceſlai Ducis, in Leodienſium odium incidit. Egreſſi etenim magna multitudine Grousfeldam obſidio cinxêre. Cuius controuerſiæ cauſa, quamuis ſæpiſſimè conuentum ſit de pace, difficulter tamen componi potuit. Eodem anno Carolus Imp. cum Wenceſlao filio Ducem Wenceſlaum in Brabantia inuiſit; quem ſummo officio à Louanienſibus muneratum lego. Electi deinde à Duce ſedecim viri partim ex Patriciis, partim ex plebe, Louanienſibus; qui inſpectis vrbis rationibus, ærario ab ingenti debitorum onere liberando conſulerent, eò quòd ciues ab vrbis creditoribus vbiuis in vincula ducerentur. Initio

Carolus Imp. cum filio VVenceſlao, magno honore Louanij excipitur.

1378 anni ſequentis 1378. Dux noſter cum Carolo fratre Imperatore in Franciam profectus eſt, perturbatiſſimo iam vrbis Louanienſis ſtatu. Plebs etenim, ſemel deguſtatis honoribus, omnem his recuperandis operam impendebat. Vnde abſentiam Ducis nacta, concitata iterùm ſeditione, ſumptoque alborum capitiorum inſigni, Patricios vrbe pepulere: qui duce Ioanne à Calſtris Equite Arſcotũ profugerunt. Reuocatus tum in Brabantiam Dux nouũ de Magiſtratibus gerendis Edictum propoſuit: Vt ſingulis annis Iuratorum vndecim, Scabinorum tres, Cenſorum quatuor ex plebe; vnus vtrimq; Conſul deligerentur. Ferunt à plebe ob hoc Edictum 9000. aureorum Ducem extorſiſſe. Lecti Conſules, Ioannes Suarterius Eques; & Valterus à Leyda, homo in plebe præpotens. Maxima poſt hæc Patriciorum pars vrbe abſtinuit; ſolis iis, qui plebeiam factionem non omnino aſpernabantur, in vrbem reuertentibus. Quare propoſita lege, vt omnes Patricij, qui extra vrbem commorabantur, domum ſub exſilij pœna redirent, miſſa Capitiatorum manus Arſcotum,

Wenceſlao noſtro cum fratre Imp. in Franciã profecto, iterùm Louanienſes tumultuantur.

vt

vt Ioannem à Calſtris, ceteroſque violenta manu reducerent, fortiter repulſi ſunt. Renatum poſteà bellum à Leodio, quo Leodienſes in Brabantiam excurrentes, Landinum ac Hannutum exuſſêre; ſed mediante Ludouico Comite Flandriæ in inducias deſiit. (cauſam belli mox ex Leodienſi narrabimus.) Menſe Decembri Ioannes à Schoonvorſta, Dominus Monijoyæ, Seneſcallus Brabantiæ creatus eſt. Mox orta inter Guilielmum Dominum Weſemaliæ ac Louanienſes controuerſia: cùm is Louanienſium ciues Weſterloæ in vincla conieciſſet, hi viciſſim armata vi egreſſi multos Weſemalienſium captiuos Louanium abduxêre. Hinc inter Patricios ac plebem Louanienſes cædibus ac incendiis agi cœpit, cùm plebs Patricios perpetuo exſilio multaret, Patricij apprehenſos quoſcumque poterant ex plebe neci dederent. Iſta Diuæus. Scriptor Tongrenſis de Riuo addit, cauſam belli Leodienſis fuiſſe ſchiſma tam vniuerſalis quàm Leodienſis Eccleſiæ, narratque in hunc modum res ſui temporis: Hoc tempore, inquit, cœpit ſchiſma in Eccleſia, quo neque temporis diuturnitate maius, neque calamitatum fertilius extitit. Clemens Quintus circa annum Domini 1305. Sedem Pontificiam ab vrbe Roma in Auenionem Galliæ vrbem tranſtulerat, eò quòd Romæ exiſtentes ſeditiones Italicas, quæ tunc frequentes erant, ſedare non poſſet; manſeratque deinceps iſtic Sedes ad hæc vſque tempora per annos ſeptuaginta tres, cùm anno præcedenti 1377. menſe Ianuario Gregorius Vndecimus eam Romæ reſtituit, manſitq; ipſe ibi vſque ad obitum, aſſiſtentibus ſibi Cardinalibus ſedecim, Citramontanis duodecim, Italis quatuor. Obiit is Gregorius hoc anno 1378. die 27. Martij, ſepultuſque eſt Romæ in Eccleſia S. Mariæ Nouæ. Decimo à morte die Cardinales intrantes Cõclaue, cùm Citramontani in electione Pontificis difficulter conuenirent, quibuſdam etiam metum, vt ferebatur, iniicientibus, quòd ciues Romani Conclaue armati circumirent, Romanum poſtulantes, tandem declaratus eſt Pontifex non ex præſentibus quiſpiam, ſed Bartholomæus Archiepiſcopus Barenſium abſens, patria Neapolitanus, dictus Vrbanus Sextus. Electione facta, populus exiſtimans electum Romanum non eſſe, irruit in Conclaue; quo furore perculſi Cardinales fingunt Franciſcum tit. S. Sabinæ Cardinalem eſſe electum: quo audito, populus furore depoſito, eo nomine illum ſalutauit & adorauit. Interim fugiunt Cardinales, aliqui in caſtrum S. Angeli, alij extra Vrbem ad arces & munitiora loca. Rebus paulò pòſt, vt geſtæ erant, cognitis, Cardinales omnes ad electum Vrbanum Sextum Pontificem redeunt, & ipſum primo Paſchatis feſto, quod in 19. Aprilis incidit, de more coronant. Quin etiam ad primarios orbis Principes de electione Vrbani litteras deſtinant; liberè inter ſe & cum Pontifice conuerſantur, omnis generis

Leodienſes Landinum ac Hannutũ exurũt: cauſam vide ſub finẽ huius anni.

Cauſa cur ante annos ſeptuaginta tres Sedes Põtificia in Galliã fuit tranſlata.

Oritur Romæ pernicioſũ (nempe 40. ferè annorum) ſchiſma.

Cõſecratur Vrbanus Sextus, nulluſq; ei contradicit integris menſibus quinque.

actus iuriſdictionales cum Vrbano veluti Summo Pontifice quinque amplius menſibus exercent. Intereà Vrbanus omnem operam reſtituendæ diſciplinæ Eccleſiaſticæ impendit, imperat Cardinalibus vt pompam minuant, omnem Simoniæ labem reſtitutione eluant, &c. Hinc Cardinales Galli numero octo frendere, capita conferre; tandem freti fauore Ioannæ Neapolitanæ Reginæ & Regis Galliæ, Anagniam & Fundos clanculùm petunt, factaque turpiſſima ſeceſſione, electionem Vrbani coactam fuiſſe prætexentes, alium ſibi ex ſuo corpore Summum (vt dicebant) Pontificem creant. Is erat Robertus Cardinalis Gebennenſis, Comitis Gebennæ filius. Hunc menſe Septembri electum, tandem Kalend. Nouembris coronauerunt, Clementem Septimum appellantes. Atque hoc eſt initium perniciosi ſchiſmatis, quod per annos ferè quadraginta durauit, Europa tota animis ſtudiiſque diſciſſa; Francia, Hiſpania, Scotia, Sabaudia, cum adiacentibus, Clementi adhærentibus; Italia verò, Alemannia, Anglia, Flandria, Hungaria, Bohemia, partibuſq; vicinis ſub Vrbani obedientia permanentibus. Non deerant tamen, qui ſe Neutrales dicerēt, donec Concilio generali res tota decideretur. Hac ergo occaſione à Leodienſibus hoc anno electus Perſandus à Clemente perperàm confirmatur: quod intelligens Vrbanus, Dominum Arnoldum de Hory ſub id tempus in Curia exiſtentem ad Epiſcopatum Leodienſem prouchit, qui & receptus eſt; Perſando fruſtrà auxiliis Brabantiæ & Cliuiæ Ducum Epiſcopatum occupare conante. Hæc Auctor, ea omnia ante oculos habēs. Redeo ad Diuæum: Anno 1379. inquit ille, Duce Wenceſlao Luceburgum profecto, omnia in peius verſa ſunt. Louanienſium

Tandem Cardinales octo clamāt electionem eius fuiſſe coactam.

Itaque Antipapā Clementem eligunt dictū Septimum

Hinc & ſchiſma in Eccleſia Leodienſi; Duce noſtro fouente ſimul conſtitutum à Clemente.

1379 exemplo, plebeij vbique in Magiſtratum inſurgebant; Louanij verò in Nicolaum à S. Gaugerico Prætorem abſentem acerbiùs tumultuatum: mox à Capitiatis vi effractum Parcenſe Cœnobium, quòd exſulum Patriciorum aliquot ibi deliteſcere dicerentur: ceſſit denique Prætura Nicolaus à S. Gaugerico, ſuffecto Ioāne Burggrauio Montenace, Equite; & dum hæc fierent, lecti noui Coſſ. Simon ab Ouerbrouca, Valterus Saxo. Intereà Valterus à Leida Exconſul plebeius Bruxellam profectus menſe Decembri, noctu interfectus eſt Patriciorum conſpiratione ibi commorantium: quo Louanium relato, plebs immane quantum in Patricios efferbuit. Miſſi mox Bruxellam Legati Simon Cos. Ioannes Quinque, Guilielmus à veteri Heuerla, vt de interfectoribus ſupplicium ſumeretur, Ioannam Ducem, Senatumque Bruxellæ monituri: quorum non exſpectato reditu, efferata factio Capitiatorum, Patriciorum quotquot eius facinoris vel leuiſſima ſuſpicio alligabat, in Curiam venire compulſos, firma ſagittariorum cohorte cuſtodiri iuſſerunt. Porrò Ioanna Dux, remiſſis Legatis, litteras ad plebem dedit, poſtulans ne quid in captiuos

Caſus Bruxellæ per inſidias Ex-Conſul Louanienſis plebeius: hinc plebs, ſi vmquam antè, furit.

acer-

acerbiùs ſtatueretur; ſe mox Louanium venturam, ac cædem Valteri à Leyda non vulgariter vindicaturam. Eodem tempore ſuperuenêre & Ludouici Comitis Flandriæ litteræ, quibus ille Henricum à Velpa Patricium, hoſpitem quondam ſuum, vinclis eximeretur, petebat. Non negatum id Comiti. Ceterùm ne Ioanna Dux Louanium veniens ceteros manibus eorum eriperet metuentes, armis ſumptis in forum ruunt: vbi cõſtipata, ne quis elaberetur, Curia, ſagittarios captiuorum cuſtodes vinctos omnes feneſtris eiicere cogunt, exceptoſque haſtis, fœda dilaniatione crudeliſſimè conficiunt. Erat captiuorum illuſtriſſimus Ioannes Planipes (*Platvoet* vernaculè) Eques; quem ſagittariorum vnus miſeratione tanti viri affectus, ſub ſcamno latere permiſerat: ſed re detecta, ambo, vt ceteri, præcipites dati. Patrato eo facinore, Capitiati innocentium cruore toto corpore conſperſi domos quiſque ſuas confluxête. Cæſorum Patriciorum nominatos reperio Ioannem Planipedem, Ioannem Album, Rudolfum ex Limingis, Ludouicum Caynogam, Alardum Sadelarium. ad 17. fuiſſe ferunt, alij 13. His peractis, oppida ſuæ iuriſdictionis, mox Leodienſis quoque diœceſeos, Louanium conuocarunt. Venêre Senatus Thenenſis, Leuienſis, Diſtanus, Halenſis, Arſcotanus, Lytanus, & Geldonienſis. Quibus poſt multam deliberationem in mandaris datum, vt Bruxellam profecti Ioannam commonefacerent, vt de Leydæ interfectoribus ſupplicium maturaret; de cæde verò quæ in Patricios patrata erat (quòd ea in iuſtam vltionem accidiſſet) non magnopere angeretur. Miſſus quoque ad Ducem Lutetiam (quò à Luceburgo abetat) Legatus, qui edoctum eum de ordine geſtorum, vt domum quamprimùm maturaret, oraret. Rediit is menſe Ianuario, oppidorum Legatis etiamnum Bruxellæ agentibus; quos Louanium miſit, iuſſos Louanienſibus edicere, ſe confeſtim eò venturum, ac in vtriuſq; cædis auctores ęquo iudicio animaduerſurum. Quo reſponſo accepto, non parum Ducem veriti, Leodienſium, Tungrorum, Trudonenſiumq; Legatis exoratis, vt vnà cum Thenenſibus, Leuienſibus, Niuellenſibus ac Prętore Louanienſium Bruxellam proficiſcerenrur, vt Ducem quoquo modo placarent, expetiere: offerentes ſe ex Ducis ac omni bonorum arbitrio ſatisfactionem ſubituros, ſi Conuentũ Banci vel Parci indicto, Dux eò proximorum ſuorum aliquot mitteret. Quod tum impetrari non potuit: mox, cùm Bruxellenſes ac Louanienſes ſecretò quædam agere Dux comperiſſet, ademptis plebi armis, claues etiam portarum ad ſe deferri iuſſit. Porrò in fine anni, pertinacibus Leodienſibus, vt Conuentus Banci vel Parci indiceretur, Dux ceſſit. Præſcripta tamen dies Bancum conueniendi, incertum qua de cauſa, diffluxit: res Furam tranſlata; miſſi eò, Prætor Louanienſis,

Conatur Ioãna pacare plebem, ſed fruſtrà.

Patricij feneſtris eiectis infeſtis haſtis à plebe lacerantur.

Patriciorũ nomina & numerus.

Obſerua impudentiam furentis plebis.

Seditioſi territi reſponſo Ducis, interceſſores ad eum mittunt.

Fit Conuentus Furæ, ſed ſine effectu.

Ioannes à Borchouiis, Guilielmus à veteri Heuerla, Conſules. Summa eorum quæ Louanienſes offerebant, hæc erat: Vt iis, qui manum Patriciis trucidandis immiſerant, in tranſmarinam peregrinationem damnatis, reliqui nulla pœna afficerentur. Dum hæc agerentur, à Tungris Louanium nuntius aduenit, armatos indies in ſuis ac Hasbaniæ finibus videri; non dubia opinione in Louanienſes quidquam moliendi. Fama hæc comprobata, iiſdem armatis mox circa Louanium conſpectis: quare excubiæ tota vrbe agi cœpere. Porrò Conuentus Furanus, cùm ea quæ Louanienſes offerebant, pro modo delicti exigua viderentur, diſſolutus

1380 eſt. Menſe Aprili ſequentis anni 1380. nouus Banci Conuentus actus; vbi fida Bruxellenſium opera effectum, vt voto Louanienſium pax " concluderetur; videlicet ſola pœna tranſmarinæ peregrinationis homi- " cidis indicta; iis verò qui Leidanum interfecerant perpetuo exſilio pu- " nitis; eo addito, vt ex ærario publico cum cæſorum Patriciorum liberis " veteri iure componeretur. Acta hæc menſe Maio. Ea expiatione cetero- " rum Patriciorum conſanguinei pacati fuêre, præter Petrum Planipedem Ioannis ac Ioannem Ioannis Albi filios. Ita Diuæus. Eadem breuiùs, & pro parte diſtinctiùs Cl. V. Lipſius in ſuo Louanio lib. 2. cap. 11. in hûc modum: Periere hac rabie ad ſeptemdecim; additusque vnus è plebe, quòd is Platuorium, miſertus veteris patroni, ſcamnis abditum veſte contexerat. Hæc facta 16. Kal. Decembris: & qui Patrum reliqui domi reperti ſunt, in cuſtodiam dati. Poſt factum, frigus & mox pœnitentia aut metus ſubiit. Nam quomodo Principem hæc laturum? qui breui rediturus, pœnas de ſontibus inſontibuſque caperet. Itaque deprecatores parant Lewenſes, Tillemontanos, Dieſthemienſes, Liranos, Bruxellenſes, Eburones quoque & Tungros: & citiùs, ecce, opinione Wenceſlaus Bruxellam venit. Arma & machinas ille parabat, vltioni intentus; cùm Legati à prædictis ciuitatibus adſunt, & veniam ſuppliciter petunt, expiationem cædis, quam vellet, offerentes. Tandem, diu deliberato, præſcriptum, vt quatuordecim è plebe, præcipui auctores, in Cyprum relegarentur; agnatis cæſorum certa pecuniæ ſumma daretur. Miris tranſactio, & intra magnitudinem noxæ omnibus viſa: tum illud turpe, quòd ipſis relegatis pecunia in viaticum quaſi Legatis à Republica attribueretur. Itaque non fuit animis placandis. Nam Patriciorum iuuentus fremebat, ſanguinem parentum vænalem non habere, nec modica iſta pecunia redimendum. Iamque vicinis locis aut arcibus occupatis, bellum in ſuos ipſi ciues gerebant, & prædas vndique agebant. Nec ceſſare etiam plebeij: quin vim & maleficia reponere, vel augere; & denique longiùs ire, & contra Principem etiam occulta fœdera cum Gandenſibus (qui arma in Comitem tunc habebant, & tota

Tandem apud Bancum res tranſigitur.

Eadem, vt narrantur à Cl. Viro Lipſio.

Multa peccata in tranſactione tanta noxa.

Hinc erut ti iterùm tumultus.

& tota pænè Flandria dominabantur) ferire. Denique poſt mutuas vtrimque cædes, doctus tandem Wenceſlaus fruſtrà & temerè plebi indultum, arma cepit, vrbemque aſſedit. Iſta Lipſius; ſed poſtrema hæc obſidio non niſi biennio pòſt. De Gandenſium iſta tumultuatione hæc Meierus ad annum ſeptuageſimum nonum: Ortum bellum Flandricum ſeptem annorum, quod tamen bellum dici non debet, ſed ſeditio ciuilis, gentis inſania, peſtis Reipublicæ, & Numinis flagellum propter nimiam morum corruptionem irati. Periuria, adulteria, cædes, latrocinia, ralia que alia tam multiplicia vbique locorum regnabant, vt à nemine ſatis valeant enarrari. Prima autem malorum occaſio ipſum (proh dolor!) Comitem habuit auctorem. Semel, iterùm ac tertiùm exhauſtum ærarium Flandria ſubleuarat. Tandem Gandenſes, qui primas tenere ſolent in collationibus concedendis, conferre ampliùs grauabantur. Sic Meierus. De eo & de Riuo Scriptor eius temporis ſæpè productus: Incidit, inquit, in hunc annum origo cruenti & diuturni Gandenſium tumultus, qui à paruis (vt ſolet) initiis ortus, in ſeptem annos, hoc eſt ad annum 1385. quo ſcribere deſij, protractus fuit, & ſupra ducenta hominum millia abſumpſit. Sic ille. Sed redeamus ad Diuæum. Confecta, inquit ille, pace parum duratura, miſſi Leodium Ioannes à Borchouijs, Arnoldus Godertoius, Senatores; ab Epiſcopo impetrarunt vt Interdictum ſacrorum (quod Epiſcopus ob cædem Patriciorum aliquot qui conſurati erant, induxerat) remitteretur. Eodem tempore cùm Gandauenſes ſæuiſſimo bello cum Comite ſuo confligerentur, Ioannes cognomento Loſſenſis, ciuis Louanienſis, perpetuo multatus eſt exſilio, quòd Louanienſes Gandenſibus ſagittariorum ac bombardarum opem laturos, temerè effutiiſſet. Per idem tempus Ioanni Suarterio Conſuli & Equiti exſilium indictum, ſuffecto in reliquum anni Arnoldo Godertoio. Fine eius anni Petrus Planipes ac Ioannes Albus, Ioannem ab Holara ciuem Louanienſem Capitiatorum vnum crudeliter interemerunt Mechliniæ; Ludouicum quoque Ægidium in necem Ioannis cognomento Flandri ſubornaſſe dicebantur Gerardus à Radingis, Gothfredus ex Limingis, Henricus, Ludouicus ac Valterus fratres Pinnocci. Hinc noui belli ſeminarium. Louanienſes, miſſis Bruxellam Mechliniamque Legatis, de cædibus horum inquiri à Duce & Senatu Mechlinienſi flagitabant. Initio anni ſequentis 1381. Gerardus à Radingis ac Pinocci 1381
fratres Louanium vocati, vt cædem Ioannis Flandri eluerent, cùm non adeſſent, prædia eorum iuſſu Louanienſium vſta ſunt; miſſique in Haſbaniam Henricus à Schora cum ſagittariorum cohorte, vt hos, Planipedem ac Album, conquirerent, ac in vrbem pertraherent. Valterum Caynogam & Valterum ex Porta, Patricios, in oppidulo Loſſenſis

Eodem tempore & Gandenſes contra Comitem ſuum tumultuantur.

Tumultu Gandenſi per annos ſeptem ſupra ducenta hominum millia abſumpta.

Quidam ob ſolam ſparſam ſeditionis famam exſilio mulctatur.

Varia vtrimque apud Louanienſes latrocinia & vaſtationes.

ſenſis Comitatus, quod Harca dicitur, in vincla duci iuſſerunr. Ar illi, implorato iure ciuiratis, concita plebe, Henricum à Schora, captis quatuor ſuorum, Halas vſque fugarunr; vixque impetrari potuir, ne quatuor captiui ſupplicio dederentur. Eodem anno Ioannem à Grauio ciuem, Patricij aliquot Dornæ caprum pedibus manibuſque mutilatum Louanium remiſere; ij tamen Louanienſium diligentia à Guilielmo ab Horrino Balliuo Hasbaniæ mox capti, capite luerunt. Leuia quoque ci-
1382 uitas eodem anno ſeditione concuſſa. Menſe Iunio anni proximi 1382. Valterus Saxo plebeiotum Louanij potentiſſimus, Puttæ à Ludouico Crickſteen, Pinnoccis fratribus, & Gothfredo ex Limingis caprus auectuſque eſt. Mox Louanienſes Lyndam pagum Ioannis à Calſtris exuſſere; hic verò cum Ludouico Crickſteen in vltionem, prædia Ægidij Mariæ in Erpa pago vaſtauit. Inde euenitt, v Dux Patriciorum cauſam defendendam ſuſciperer. Etenim Louanienſes, miſſis ad eum Legatis, Saxonem liberari, & Mariæ iacturam ſarciri voluerant, ſe in exurendis prædiis Ioannis à Calſtris nihil peccaſſe aſſerenres, quòd in vltionem intercepti Conſulis id factum eſſet. Vnde is commorus, comperto etiam cum vicinis oppidis indies ſecreta colloquia agitari, miſſis in Hollandiam Gelriamque nuntiis, exercitum refrenandæ huic licentiæ cogere cœpit. Econtrà non mediocriter conſternati vrbis Louanienſis Rectores, Nobiles, ceteraſque vrbes ac oppida enixè orabant, ne quas copias in eorum perniciem reciperenr, aur bellum è ſuis ciuitatibus Louanio inferri paterentur. ¶ Porrò Dux, paratis expeditioni congruis, menſe Octobri, Genapiam Ordinibus conuocatis, Louanienſium proteruiam ſe compeſcere velle exponit, vt ad præſcriptam diem cum iuſto armatorum numero adeſſent præcipiens. Quo comperto, Louanienſes muniendæ vrbi omnem operam impendenres, propugnacula erigere, commeatum inferre, ceteraque obſidioni tolerandæ agitare cœperunr, creatis Capitaneis, Valtero Repardo, Ioanne à Molebeca, & Matthia Woutermanno.

Plebeij Louanienſes pagũ Lyndam, Patricij vice verſa prædia in Erpa exurunt.

Cogit Wenceſlaus copias Louanienſibus domandis.

Satagunt & Louanienſes obſidioni tolerandæ.

Tertio Nonas Decembris Dux maximo armatorum exercitu ſtipatus, è Fura Bancum profectus, propiùs vrbem caſtra locauit. In finem Ianuarij durauit obſidio: quo temporis ſpatio leuibus aliquando præliis certatum eſt, vrbs verò numquam oppugnata, quòd Arnoldus ab Horna Leodienſis Epiſcopus cum eius diœceſios vrbibus omne medium paci quæreret. Vix tamen multitudini perſuadere potuerunt, vt Ducem muris reciperent. Fine Ianuarij pax firmata eſt his legibus: Vt Duci vrbem ingredienti populus omnis ſupplex, nudis capite pedibuſque occurreret; ac prouolutus veniam rebellionis humiliter expeterent. Munitiones vrbis diruerentur. Patricij, qui aliquot antè annis exſulabant, reciperentur. Auctores rebellionis exſilio mulctarentur. Murorum pars
diruc-

Tandem pax intercessore Epiſcopo Leodienſi ſancitur.

„ dirueretur,qua Dux vrbem ingreſſurus eſſet, &c. Obſignarunt leges pa-
cis Wenceſlaus ac Ioanna Duces, Arnoldus ab Horna Epiſcopus Leo-
dienſis,Reinaldus à Falcoburgo,Dominus Sitterij & Boniæ,Suederus ab
Apcouda Dominus Gasbecæ,Ioannes Dominus Weſemaliæ & Faleſiæ,
Marſcalcus Brabantiæ,Henricus Dominus Diſthæ,Burchgrauius Ant-
uerpiæ,Ioannes Dominus Leccæ & Bredæ,& alij. His peractis, Dux in
oppidum admiſſus, eiecto ſeditioſiſſimo quoque, Ioannem Suarterium
Equitem gladio feriri iuſſit. Mox,eo Bruxellam reuerſo,textores ſeditio- *Initia noui tumultus, ſed citò repreſſa.*
nem nouam moliri comperti, arma in publicum conferre coacti ſunt.
Ioannes verò à Calſtris, Eques clariſſimus, ductor Louanienſium effe-
ctus eſt, qui tum Ioannis Clutingi Equitis Bruxellenſis filiam Mariam
vxorem habebat. Initio anni ſequentis 1383 (nempe à Paſchate, vti ſæ- 1383
pè monuimus, illum auſpicando) exſules Louanienſes coniuncti cum
ceteris exſulibus Brabantinis,Leodienſibus, aliarumque regionum, Le-
uiam intercepere menſe Maio: in quos poſt triduum irruens Razo Do-
minus Lintræ cum tumultuaria ſuorum manu, compluribus eorum
trucidatis,oppidum recuperauit;reſidui eorum capti, ac Louanium ad-
ducti pœnas dedere. Exinde ceteri exſules Brabantia profugi,in Hasba- *Nihilominùs exſules Louanienſes Gandenſibus ſe iungunt.*
nia latebant: vbi,miſſis aliquot ſuorum,cum Petro Siluano Gandenſium
factioſorum duce fœdus iniere, cuius ope adiuti, diuerſis itineribus pro-
perantes Louanium interciperent. Captus tum eorum vnus Filuordiæ;
qui portam vnam eius oppidi adaperturum ſe Guilielmo Repardo exſu-
lum ductori receperat; eſtque is ſupplicio addictus. Quo comperto,
exſules ex Hasbania per Campiniam in Hollandiam properantes, cùm
à Ducibus noſtris Wenceſlao & Ioanna Alberto Hollandiæ Comiti ſi-
gna quibus agnoſcerentur, prodita intellexiſſent;Gandauum ſeſe,quan-
ta poterant celeritate, proripuerunt. Anno ſequenti 1384. exſulum col- 1384
luuies in vnum collecta(qui partim Louanio,Thenis,Leuia,S.Trudone, *Colluuies exſulum, qui ſe Apros nominabant.*
viciniſque oppidis eiecti erant) Apros ſe nominabant, ac infinitis malis
Brabantiam affligebant; ita vt profligandæ huic multitudini, armatos
ruratim ad pulſum campanæ colligi neceſſe fuerit: ita plures eorum va-
riis in locis capti; inter quos Franco eminebat nomine Sigerius, Hugar-
diæ capite cæſus. Porrò Dux noſter Wenceſlaus Luceburgum hoc anno
profectus menſe Decembri, fatis conceſſit, nulla prole relicta; cuius
corpus ab eius regionis Nobilitate in Oriuallenſi Cœnobio conditum
eſt. Ita quidem Diuæus;atqui Wenceſlaum anno ſuperiori defunctum,
Miræus certò aſtruit. Sunt hęc eius verba ad annum pręcedentem: Wen-
ceſlaus Luceburgi Dux primus à fratre Carolo IV. Imperatore creatus, *Moritur Dux Wenceſlaus.*
idemque iure vxorio Brabantiæ & Limburgi Dux, hoc anno, pridie
Conceptionis Deiparę,nulla prole relicta moritur, vt ex Epitaphio mihi

conſtat, quod in Aureæ vallis apud Leucos Monaſterio legitur. Hæc Miræus, & adſtipularur etiam Meierus.

Wenceſlao, vt diximus, viuis exempto (pergit Diuæus) Ioanna ſola Remp. adminiſtrare cœpit, renaſcente tum Gelrico bello. Non parum tamen è coniugis amantiſſimi morte conſternata, morbo grauiſſimo aliquamdiu conflictata eſt. Vnde conualeſcens, partium ſuarum firmum præſidium fore rata, ſi Philippi Burgundiæ Ducis liberis connubia prouideret, (vtpote ad quos Brabantiam deuolui neceſſarium foret, ſi humanitus ſibi quid accideret) Albertum Bauarum Comitem Hollandiæ & Hannoniæ vehementiùs vrgebat, vt Margaretam filiam Ioanni Philippi Ducis filio, Guilielmum verò filium Margaretæ filiæ Philippi coniungeret. Renuit primùm Bauarus, vno tempore binas cum Burgundo affinitates inutiles fore iudicans: poſteà tamen, penſatis diligentiùs prudentiſſimæ feminæ poſtulatis, acquieuit. Quinto itaque

Agente Ioanna noſtra, duplices nuptiæ inter Burgundi & Hollandi liberos coeunt.

1385 Idus Aprilis anni 1385. Cameraci vtrorumque nuptiis celebratis interfuere Carolus Rex Francorum, Duces prætereà, Burgundiæ, Borbonij, & Bauariæ, Albertus Comes, & Ioanna Princeps noſtra. Durantibus his nuptiis, exſules Louanienſes, Gandenſium ope, Louanio rurſus mali aliquid moliebantur: verùm, detecto dolo, Gasbecano agro peruaſtato in Flandriam redeunt: & Ioannes à Dyntra vir nobilis chartulas Louanij valuis ædium affigi fecit, quibus vrbi bellum indicebat. Reuerſa in patriam Ioanna, ingens tributum à ſuis exigebat, vt Ducatum Limburgi oppignoratum redimeret. Extinctum eodem anno bellum Flandricum, quod ſeptennio toto Gandenſes in Ludouicum Comitem ſuſtinuerant. Pacis diligentiſſima mediatrix Princeps noſtra, non impenſis, non itineris labori, non ſanitati ſuæ parcebat, quò motum hunc ſopiret. Conuentum concluſumq́. de pace Tornaci in S. Martini Cœnobio 18. Decembris. Renata mox inter Antuerpienſes ac Mechlinienſes Stapularum controuerſia. Iſta tantùm hoc anno Diuæus; ſed explicanda magis poſteriora ex Meiero. Habet ille dudum ad annum octogeſimum tertium iſta verba: Incidit contentio inter Ludouicum Flandriæ Comitem & Ioannem Biturigem; eoque diſcordiæ controuerſia proceſſit, vt pugionem ſuum Biturix Ludouico in pectus proiiceret. Accidit id die feſto Epiphaniæ Domini, eoque ex vulnere tertio pòſt die Ludouicus obiit, ſepultus Inſulæ ad D. Petri magnifico mauſoleo & ampliſſimis exequiis. Et ad annum ſequentem 1384. poſt iuſta Ludouico patri honorificentiſſimè facta, Margareta Princeps cum Philippo marito Duce Burgundiæ Principatui Flandrico inauguratur in oppido Brugenſi, 26. die Aprilis. Capta mox de Gandauenſibus Aldemarda per Amulphum Toparchum Scornacenſem: & anno denique proximo 1385. die octauo

Eiuſdem induſtriâ tumultus Gandenſis poſt ſeptennium quoque extinctus.

Ludouicus Co. Flādriæ pugione traiectus, tertio deinde die moritur.

octauo poſt Paſcha, hoc eſt quinto Idus Aprilis, Ioannes filius Ducis Audacis vxorem ducit Margaretam filiam Alberti Bauati Comitis Hannoniæ, Hollandiæ & Zelandiæ; ſimul Guilielmus filius Bauari ducit vxorem Margaretam filiam Audacis. Hæ nuptiæ apud Cameracum maxima Nobilitatis frequentia celebrantur. Dotem dedit vterque pater filiæ ſuæ centum millia francorum. Hoc anno in fine Nouembris tandem cum Gandenſibus pactæ induciæ in Kalend. Ianuarias. Denique pax Tornaci coiit, quamuis difficillimè. Etenim Gandauenſes Legati adeò ſuperbi & obſtinati fuêre, teſte Philippo Wilandio, vt procumbere Duci ad pedes mordicus detrectarent, dicentes id ſe non habere in mandatis à ciuitate: quæ res Duci valdè diſplicuit: ſed conſilio Alberti Hannonij, Ioanna Brabātina & Margareta Niuernenſis, nomine Gandauenſium, ſeſe Duci ad pedes proiiciunt: quod cernens Princeps Margareta, à latere eius ſurgens pariter ante eum procubuit, deprecata pro ſua ciuitate Gandauenſi. Igitur condonata tandem delicta omnia & maleficia. Leges, conſuetudines, iura & priuilegia omnia comprobata. Facta omnium exſulum & fugitiuorum reductio. Captiui vtrimque redditi. Reſciſſum à Gandauenſibus fœdus Anglicum. Nouis Principibus iurata perpetua fides. Fractoribus pacis lex ſancita, vt vita boniſque priuentur. Actum Tornaci in Cœnobio D. Martini 18. die Decembris: atque is terminus fuit ſeptennali bello Flandrico, in quo millia hominum ampliùs ducenta periiſſe traduntur. Hæc Meierus. Proſequitur ſua Diuæus: Initio ſequentis anni 1386. Gelriæ Dux Guilielmus Iuliacenſis, Ioanni à Grousfelda Equiti Tranſmōſano infeſtus, quòd Vuchtam, Gangellam, ac Millam nullis conditionibus ab eo redimere poſſet, omnem perdendi hominis occaſionem quærebat. Tandem diſſeminato inter eum ac Reinaldum Dominum Schonvorſtæ odio, voto ſuo potitus eſt. Hic etenim, immiſſis percuſſoribus, eum paruo comitatu properantem trucidauit. Cuius morte grauiter in Reinaldum ſunt affecti Brabantini, quòd hominem fidei ſingularis, ipſe è primis Brabantiæ iugulari iuſſiſſet. Vrgebat intereà Tranſmoſanarum trium arcium reſtitutionem Geltus; at fruſtrà. Quare miſſis Bruxellam fecialibus, bellum Brabantinis indixit. Cui propulſando Ioanna, Ioannem Dominum Withemi cum valido præſidio Boſco immiſit, cui maximè timebatur à Grauia Moſæ ciuitate, Gelrorum copiis infeſſa. Hanc à veteribus Principibus de Cuyck olim poſſeſſam conſtat. Porrò Principum horum familiam Comitum titulo inſignitam, antè retulimus; donec Hermannus ob cædem N. Comitis Hollandiæ iudicio Lotharij II. Imperatoris eo titulo priuaretur. Peruenit tandem hic Principatus ad Henricum fratrem Henrici Primi, cuius in geſtis anni 1202. meminimus. Huic ſucceſſit Ioannes, deinde Ioan-

Confirmãtur ſuperiùs narrata, ex Metero.

1386

Cauſa noui belli Gelarici.

Geldrus Brabantis bellum indicit.

Series Comitum ſeu Dominorum de Cuyck.

Ioannes II. qui bello Flandrico clarus obiit anno 1308. poſt eum Ioannes III. qui tempore Ioannis III. Ducis defunctus, Ottonem Dominum à Cuyck, & Heuerlæ, & Ioannem Dominum Hoochſtrati liberos reliquit. Porrò Grauiam anteà liberā clientelæ Ioannis III. Ducis, acceptis ab eo aliquot aureorum millibus, commiſit. Succeſſores Ottonis Ioannes IV. & poſt eū Ioannes V. beneficiarios ſe Wenceſlao Duci recognouerunt; quo defuncto, inter Vedemarum fratrem & Ioannem ex Henrico fratre maiore nepotem, controuerſum eſt de Principatu. Vedemarus

Narratio prolixa, quomodo Grauiam feudū Brabantiæ Geldrus ad ſe traxerit.

ipſo iure potior, occupata Grauia, beneficiarium itidem Ioannæ Principis ſe profeſſus eſt. Hunc paulò pòſt Ioanni Domino Withemi, nomine Brabantinorum Grauiam tradere volentem, Ioannes filius, gener Guilielmi Ducis Gelriæ ex filia notha, ſocero vinctum tradidit: moxq́ue ſoceri viribus occupato Principatu, Grauiam Gelrico præſidio cuſtodiri permiſit, quod poſt mortem Wenceſlai Ducis actum fuerat. Ita Brabantinis Boſco, Gelris Grauia excurrentibus, interſitus ager miſerè affligebatur. Ceterùm Brabantini Grauiam ſibi ereptam frementes, menſe Septembri huius anni, magno belli apparatu, oppidum circumdedere. Miſerant ſingulæ vrbes in eam expeditionem ſuorum præſtantiſſimos. Louanienſium ductores erant Ioannes à Calſtris Eques, Henricus Pijlijſer, Gothfredus ex Limingis, Ludouicus Pinnocus, Stephanus Smachtus; Bruxellenſium Euerardus Sherclaes, Nicolaus Sueuus, Theodoricus ab Heetvelda, Equites.

Grauia oppugnata fortiter, fortiùs defenditur.

Quibus multitudinem animantibus, ſæpiùs fortiter oppugnatum oppidum, multò fortiùs defendebatur. Vna oppugnatione Theodoricus ab Heetvelda vir fortiſſimus, propulſatis defenſoribus, in murorum pinnas euaſerat, oppidumq́ue eo die captum fuiſſet, niſi reliqui, eo ignauè deſerto, retroceſſiſſent. Mox ille, reuerſis hoſtibus ad propugnacula, à muro in foſſā deiectus, vix à ſuis neci eripi potuit. Ita reuocata obſidione Brabantini deinceps in caſtris quieuêre,

Pax inter Brabantes & Gelros facta, ſed mox iterū rupta.

fame oppidum euinci poſſe rati. At Geldrus hoc veritus, Albertum Bauarum crebris litteris orabat, vt pacis inter ſe ac Brabātinos medius fieret. Qui Boſcum ad Ioannam profectus, hincq́ue iterùm ad Geldrum properans, eos compoſuit ea conditione, vt Grauia Brabantinis reddita, captiui vtrimque dimitterentur. Sed præcipites in reddendis, quos ipſi ceperant, captiuis, Brabantini Geldro fidem fallendi anſam obiecere. Is etenim, occupata iterùm Grauia, pulſiſq́ue inde Brabantinis, captiuos etiam ſuos retinuit. Quod factum indignè ferentibus Brabantinis, rurſum miſcentibus ſe negotio Franco Rege ac Philippo Duce Burgundiæ, Cameraci, Antuerpiæ, Bergæ D. Gertrudis, item Boſci de pace componenda variè deliberato, Geldro verò omnem pacem aſper-
1387 nante, bellum vtrimque renouatum eſt. Anno ſequenti 1387. cùm de bello

bello Geldrico conſultaretur, Sigerus ab Apcouda Dominus Gaſe-
becæ immane facinus admiſit. Eſt in iuriſdictione Bruxellenſium 1387
Roda pagus latæ iuriſdictionis, cuius aliquot villas Gaſebecanæ di-
tioni attribui apud Ioannam Ducem inſtabat Segerus. Intercedebant
Immane facinus Domini Gaſbecani.
Bruxellæ Senatores, quidquid Gaſebecanæ ditioni adiiceretur, ſuæ
detrahi non ignorantes: atque horum omnium acerrimus Gaſebe-
cani hoſtis erat Euerardus Sherclaes, erepta olim Flandris patria cla-
rus, Scabinus tum vrbis. Ita eliſo conatu ſuo, Gaſebecanus, recondi-
to paululùm odio, Eueratdo Lennocam Gaſebecanæ ditionis pagum,
vbi prædia poſſidebat, properanti Bailliuum ſuum immiſit, qui
hominem lingua exſecta, pedeque mutilatum Bruxellam remiſit.
Tam horrendo facinore commota vrbs, edicta expeditione, ea ipſa
die magnum armatorum agmen Vleſenbecam duxit, miſſis ad om-
Sherclaſiũ Bruxellenſium libe ratorem lingua & pede mutilari curat.
nes Brabantiæ vrbes litteris, vt confeſtim ſcelus id vlcisci, cum fortiſſi-
mis ſuorum cohortibus Gaſebecam accurrerent. Interim altera die,
quæ erat Veneris ſancta, Bruxellenſes caſtra Gaſebecæ appoſuere. Tum
verò initio ſequentis anni 1388. Euerardus interiit, 9. videlicet Apri- 1388
lis, & Louanienſes ac ceterarum vrbium populi (exceptis Boſcenſibus
Gelrico bello impeditis) magnis copiis Gaſebecam confluxerunt. Erant
tum Louanienſium primi, Valterus à Maloponte Eques, Ludouicus
Pinnoccus, Gothfredus ex Limingis. Porrò Ioanna Dux, miſſis Loua-
nium litteris, Sigerum ab ea cæde excuſare nitebatur, quaſi non eo iu-
bente facta: cui illi reſpondête, excuſationem eam ſe ſine aliarum vr-
bium conſilio admittere non poſſe. Ita continuata toto eo menſe obſi-
Gasbeca obſeſſa, nititur Dux Ioanna Gaſbecanũ excuſare, ſed fruſtra.
dione, arx tandem dedita ac diruta eſt, Sigero interim conſanguineorum
auxilia circa Diſtham fruſtrà colligente. His peractis bellum in Gel-
riam totis viribus verſum. Menſe Maio inita expeditio, ducibus Ioanne
Domino Borneuallis, Razone Domino Lintræ, Ioanne Domino Leccæ
& Bredæ, Ioanne Domino Withemi Seneſcallo, & aliis. Petita prima
omnium Grauia belli fax, eaque arctiſſimè concluſa. Porrò Gelrus, fal-
lentibus Anglorum auxiliis, obſidioni ſoluendæ impar erat; nec du-
Reſumpto bello Gelrico iterũ Grauia obſidetur.
bium erat, oppidum tum Brabantinis ceſſurum, niſi fortunam ſuam in-
ſigni temeritate commaculaſſent. Moſæ etenim ponte ad Rauaſtenum
(venia Domini Hornæ, cuius id oppidum erat) tranſito, vſque ad 1000.
in Gelriam effuſi prædas agere cœperunt, reliqua parte exercitus ad ob-
ſidionem relicta. Quo Neomagum relato, Gelrus primùm pauidus,
mox reſumpto animo, ſuos quamquam paucos oppido eduxit, comi-
tantibus Domino Gheſmæ, Domino Hucelemi, Ottone Domino Haſ-
præ, Domino Hensbergæ, factoque in Brabantinos impetu, diſiectis eo-
rum ordinibus, in fugam coniecere, multis trucidatis: capti Domini Bor-
Brabanti ad predas effuſi cæduntur.

neuallis

neuallis & Lintræ, & Ludouicus Pinnoccus Louanienſis; reliqui vatiò effugere. Ea clade in caſtra allata, fit mox omnium, qui ad obſidionem remanſerant, præceps fuga; quibus nihil ſalutarius, quàm Gelros, qui Grauiæ inerant, ſuorum victoriam non antè reſciiſſe. Gelrus Neomagum reuerſus, captiuorum ſpolia diuæ Virgini dedicauit. Paulò ante Grauiæ obſidionem Dux Ioanna Dominum Borneuallis, Dominum Ioannem ab Ophemo Equitem, Nicolaum à Monioya, Ioannem à Grauia Legatos in Franciam miſerat, à Rege Carolo ac Philippo Burgundiæ Duce auxilia poſtulaturos. Hi, repertis Rege ac Duce Rotomagi, expoſita Legatione impetrarunt, vt Guilielmus à Tremolia ac Geruaſius Miranda, cum 400. equitibus, præmitterentur, qui trium arcium præſidio diſpoſiti, Stralam oppidulum Gelris ademerant. Interim Burgundus Rege ac Nobilitate in Gelriam deducendo ſedulò laborabat: ſeriùs tamen, quàm vellet, expeditio iniri potuit, multis Principum tam procul Regno proficiſci, præſertim metu Britannici belli ingruente, diſſuadentibus. Vicit tamen pertinax Ducis labor, vt paulò pòſt dicemus. Porrò hoc eodem anno Gelrus, conſternatis adhuc è priori clade noſtris, Moſam tranſgreſſus, tota Campinia latè vaſtata, Oſtreuicam, Geſtellam, Becam, inſignes pagos exuſſit, ingentique præda abacta, per Horniam domum reuertit. Ferunt, tum Colonienſem, Monaſterienſem, Bremenſem, Traiectenſem, Antiſtites; Ducem Cliuiæ, Comitem Murſij, Abbatem Prumiæ Gelro adfuiſſe. Acta hæc in Auguſto. Poſt eius diſceſſum, delecti in Brabantia 1200. equites, & 4000. ſagittariorum, qui Oſſę, Littæ, Herpæ, aliiſque obiectis Gelriæ munitionibus impoſiti ſunt. Intereà Carolus Rex Francorum, compoſitis rebus Britannicis, expeditionem Gelricam iniit, præmiſſis in Brabantiam, qui iter exercitui apparari iuberent. Sed vrbibus Brabanticis tantæ hominum multitudini tranſitum denegantibus, per Arduennam itum eſt, præeunte exercitum Engerrano Cociaci Domino cum mille equitibus ac magna operariorum copia, qui arboribus eius ſiluæ conciſis, viam Regi aperirent. Rege Arduennam ingreſſo, Ioanna Dux noſtra illuc profecta, aſſumptis ſecum Comite Salinæ, Ioãne Domino Rotſelariæ, N. Domino Bocquehoudæ, Baſtoniæ, eius aduentum expectauit: cui, Ducique Burgundiæ aliquamdiu collocuta, domum reuertit. Guilielmus verò Iuliæ Dux, Gelri pater, tam propinquo Rege, ſummo metu concuſſus, Arnoldum ab Horna Epiſcopum Leodienſem præmittens, eo interceſſore, via Regem accedendi parata, ei in ipſo Iuliæ limite occurrit, data fide ſpondens, ſe filium ad bonam rationem adducturum. Remiſſus ergo vnà cum Colonienſi & Leodienſi Neomagum, filium multis perſuaſionibus, quamquam ægrè, cui ctum ad Regem deduxit. Vbi is confeſſus temerè ſe tanto

Soluitur Grauiæ obſidio.

Strala oppidulum Geldris adimitur.

Geldrus ſummis vaſtat Brabantiæ pages, Oſtreuicam, Becam, & alios.

Auxilia ingentia Francorum pro Brabantis in Geldriam tendunt.

Agentibus Colonienſi & Leodiẽſi Epiſcopis bellum Geldricum componitur.

Regi bellum indixiſſe, iuratuſque ſe Brabantinos deinceps non vexaturum, in gratiam receptus eſt. Porrò Francos, dum hæc fierent, Rutemondam vſque excurriſſe aiunt; vnde, metu aucto, Gelrum faciliùs ad pacem reductum credo. His celeriùs ſperato confectis, Rex fine Octobris Rhemos rediit. Sequenti anno 1389. Arnoldus ab Horna Epiſcopus Leo- 1389
dienſis obiit; Suederus ab Abcouda Gaſebecam reſtaurare ab vrbibus prohibetur; ad hoc, Dominus Hensbergæ eo anno è Brabantia prædas egit, ſed mox oppido à Leodienſibus obſeſſo, domum redire compulſus eſt. Hæc tantùm hoc anno Diuæus; quibus iſta lubet adiicere ex Meiero: Hoc anno, inquit, inſtitutæ feriæ Viſitationis beatæ Mariæ ab Vrbano Papa, vt ipſa Virgo Deipara intercedere dignetur pro pace & concordia Eccleſiæ. Item apud Diuionem Burgundiæ Dux Audax & eius filius Ioannes, Regem & Biturigem, fratremque Regis Ludouicum Aurelianum, & alios magnificè accipiunt. Inde ſimul omnes Auenionem profecti Antipapam inuiſunt; qui horum omnium propinquis & familiaribus per expectatiuas ſuas omnia pinguia toto Regno ſacerdotia accumulauit, vt ita Regem & ſatrapas inefcaret, atque in gratia & amicitia contineret. Hinc maximæ querelæ proborum virorum, qui litterarum ſtudiis nauantes operam, ad nullos honores potuêre pertingere. Sub Kalend. Nouembris Romæ obiit Papa Vrbanus, ſuccedente mox in locum eius Bonifacio Nono; manſitque eodem, quo fuit, ſtatu Gallorum ſchiſma. Obiit eodem anno quoque Lutetiæ Epiſcopus Tornacenſis Petrus ab Auxeio, qui per totam Flandriam propter ſchiſma quòd Clementinus eſſet, nihil habuit obedientiæ, factuſque poſt eum Epiſcopus Conſiliarius Philippi Ducis Ludouicus Trimolus, iuxtà atque ille Clementinus. Iſta Meierus. Pergit Diuæus: Menſe Maio anni proximi 1390. Ioannes filius Alberti Comitis Hannoniæ & Hollandiæ ele- 1390
ctus Epiſcopus, Leodium magno comitatu ingreſſus eſt. Pax inter Gelros ac Brabantinos confirmata menſe Octobri. Eodem anno Engelbertus à Marca Eques, adiunctus Domino Iauchiæ, Iſcam pagum Bruxellenſium iuriſdictionis ſubita inuaſione percurrit; ac eo exulto, prædiſque abactis, præter Geldoniam, domum reuertitur. Hæc Diuæus; adiicimus iſta ex Meiero. Flandros, inquit, variis modis Philippus conatur ad ſectam traducere Pſeudopapæ Clementis; ſed numerant illi ſexaginta millia nummûm, eamque moleſtiam ita redimunt, tacetque Dux illa de re ad tempus. Simul de moneta Ludouici Comitis prohibita murmurant, & grauiter queruntur. Nec minor querela de noua arce Sluſana à Gallis inſeſſa; petuntque vt ea Flandricæ ſit omnino ditionis, atque à Flandris non Gallis cuſtodiatur, eamque rem tandem obtinent. Anno proximo 1391. idem Philippus 1391

Hensberganus prædas agit de Brabantia.

Rex Franciæ & Burgundus Antipapam Auenione inuiſunt, non ſine magno proborum ſcandalo.

Flandri magno redemunt ne cogantur obedire Antipapæ Clementi.

Audax terrore ſui nominis multa agit quæ Flandri nolint.

Burgundus auctoritate ſua ac terrore nominis multos in Flandria à Romani Pontificis obedientia in ſuam trahit factionem. Hinc diſcordia grauis & ſeditio inter populares ortá: alij Vrbaniſtæ, alij vocabantur Clementini. Hi non plus communicationis inter ſe habebant, quàm olim Iudæi & Samaritani. Multis locis ceſſatum etiam ab omni diuino cultu. Sed Gandauenſes, quidquid Philippus ageret, conſtanter in obedientia Vrbani eiuſque ſucceſſoris perſtiterunt. Pauci erant Nobiles qui non eſſent Clementini; ſed maxima longè pars multitudinis Vrbaniſtæ erant. Hactenus Meierus. Diuæus iſta tantùm huic anno adſcribit:

Louanij 200. floreni in ſingula capita exſulum conſtituuntur.

Anno 1391. edictum à Louanienſibus, Thenenſibus, ac Leuienſibus, vt qui exſulem interficeret, 200. florenis Hollandicis præmij vice donaretur: cuius lucri cupidine tres adoleſcentes Guilielmum Repardum Louanienſium exſulum ductorem interemere. Idem annum proximum intactum relinquit; ad quem Meierus ſua proſequens, iſta
1392 commemorat: Anno, inquit, 1392. non ceſſat Dux Audax auctoritate, gratia, minis, potentia, allicere, trahere, cogere Flandros in ſuam prauam opinionem, vt ex Vrbaniſtis Clementini fierent & ſchiſmatici, multoſque ad hoc perducit:

Multi Flandri aliò commigrant, ne cogantur eſſe ſchiſmatici.

quapropter complures ex ſacerdotio, multique ex laicis, relictis Brugis ſacerdotiis ac bonis ſuis, Coloniam, Leodium, aliaſque in ciuitates commigrant, moti maximè concionibus & aſſertionibus Ioannis van Waes Paſtoris diuæ Walburgis, & Iacobi ab Oſtburgo presbyteri. Eos concionatores ſi comprehendere Audax potuiſſet, haud dubiè necaſſet; ſed clàm fugerunt Gandauum, & inde Leodium, ſpretis quæ Brugis habebant ſacerdotiis. Domeſticus item motus Brugis ortus ob eam Philippi perſecutionem, captuſque ab eo Petrus Rollarienſis ciuis Brugenſis celebris ac primarius, portatuſque Inſulam, ac capite ibi truncatus eſt.

Multa turba in Flandria, magnaque conſtantia Catholicorum.

Ioannes quoque Heyla laudatiſſimus ille Eques ob eamdem cauſam Inſulæ in cuſtodiam datus eſt, in qua obiit. Magna pars Brugenſium in fine ieiuniorum inſtante Paſcha Gandauum petunt, ibique peccata confitentur, & ſacram ineunt Communionem; Brugis autem Dominicis Feſtiſque diebus vacua ſtabant templa, nolentibus illa ſubire ciuibus, ideò quòd ſacerdotes eſſent Clementini, coacti ſcilicet per Principem ac Nobilitatem. Hæc Meierus. Cauſam cur pleríque Flandri tam conſtanter Vrbano adhæſerint, præter alias, iſtam inuenio apud

Cur Flādri tam ſtrenuè Comiti ſuo Antipapiſtæ reſiſterent, inſigne documentū Scriptoris eius temporis.

Radulphum de Riuo eius ſæculi Scriptorem Leodienſem ſeu Tongrenſem, in Ioanne de Arckel cap. 12. vbi de initio huius ſchiſmatis, & Ludouico Flandriæ Comite ſocero Audacis agit: Multa, inquit, in Vrbani electione Ludouicum confirmabant; maximè quòd ipſe Cardinalis Gebennenſis, qui ſe modò Clementem Pontificem dicit, ſtatim poſt Vrbani electionem ſcripſerat ipſi Ludouico, Vrbanum iuſtè ac legitimè fuiſſe

fuiſſe electum. Idcircò Comes familiaribus dicere ſolebat: Iſte Clemens cùm Morinorum priùs ac inde Cameracenſium eſſet Epiſcopus, familiaritate ac amicitia mihi coniunctus fuit: tantoque illi libentiùs adhærerem, niſi proprio ſuo teſtimonio hiſce ad me litteris ſuam ipſe damnaret cauſam. Scribit enim, vt videtis (aiebat) Vrbanum rectè & legitimè eſſe creatum. Si igitur (inquit) Vrbani legitima eſt electio, iuſtus ipſe Pontifex, Clemenſque Pſeudopropheta ſit oportet; non enim duos ſummos Sacerdotes capit orbis. Hæc & plura in eam ſententiam Auctor tunc viuens. Cui parti Brabantini adhæſerint, ex iis vtcumque colligo quæ commemorat Meierus ad annum ſequentem 1393. Ad Pentecoſten, inquit, venit Dux Audax Brugas, cum Epiſcopo Tornacenſi Clementino, qui nouos Sacerdotes cupiuit creare Brugis. Sed poſtquam vidiſſet vacuas ſtare Eccleſias, Sluſam ſunt profecti. Hìc conuocato Conuentu Philippus perfecit, vt Sluſani verbotenus Vrbani obedientiæ renuntiarent. Idem quoque feciſſe dicuntur Hyprenſes cum infernatibus Flandris. Brugenſes autem dubij titubabant. Gandauenſes, cùm idem Ducis nomine quidam proponerent, motum conciuerunt, ad quem ſedandum Ioannes de Wilde Poëta & Orator eloquentiſſimus, producto in forum venerabili Corpore Chriſti, orationem ibi habuit ad populum, grauem, piam & vtilem Reipub. cuius initium erat: Hic eſt Deus Deus noſter. qua quidem oratione populi ſeditionem compeſcuit. Plurimi his diebus (nota) ex Flandria in Brabantiam, Leodium, Traiectumque migrauerunt. Omnes ferè Carthuſienſes cum aliis multis Eccleſiaſticis Flandriam reliquerunt. Gerardus cognomento de Zipa, Doctor ſacræ Theologiæ & Abbas in Boudeloo, Abbatiam ſuam, ſicut plures alij, reliquit, & petiit Brabantiam. Gandauenſes tamen, quidquid Dux Audax & Epiſcopi molirentur, ad finem vſque immobiles & conſtantes in Vrbani obedientia perſtiterunt. Ita Meierus. Hui! Et quidem ſi tunc tanta paſſi pro vitando ſchiſmare, quid poſteà debuiſſent pro vitanda hæreſi? Anno proximo 1394. (commemorante Diuæo) inter Albertum Comitem Hollandiæ ac Guilielmum filium contentio orta, hac de cauſa, quòd Guilielmus concubinam Patris Aleidam occidi curaſſet. Dicebantur eius facti conſcij Philippus Burggrauius Leydę, Ioannes Dominus Leccę & Bredæ, ac eius familiæ complures, quos armis grauiter hoc anno Albertus perſecutus eſt. Paulò pôſt etiam Ioanne Domino Leccæ mortuo, de filiæ eius (quam vnicam reliquit) tutela, inter Henricum patruum eius ac Henricum à Bergis Equites controuerti cœpit: quorum ille teſtamento fratris potior erat; hic verò, Steenberga ac Roſedallia occupatis, vt tutorem ſe gerere cœpit. Hoc eodem anno Michaël à Ligniaco Hannonius Brabantiæ ter-

Inueſtigatur cui parti tunc adhæſerint Brabantii.

1393

Gandenſes conſtantiſſimi tunc Catholicorum.

Catholici etiam Brabanti.

1394

Contentio inter Albertũ Hollandiæ Comitẽ eiuſque filium oritur.

minos incurrens, multos Niuellenſium ac Bruxellenſium mercatores abduxit. Hæc Diuæus. Quin adiiciam & iſta ex Meiero? Poſtquam, inquit, per Galliam ob Regis morbum (phreneſim intelligit) publico edicto prohibita eſſent omnia ludorum genera, præter arcum balliſtarium

Ludus balliſtariorũ ſolemnis Tornaci.

& manuarium, Tornacenſes ludos fecerunt balliſtariorum; conuenerunrque Tornacum oppida quadraginta, quæ principio menſis Iulij, ſortibus ductis, iaculari cœperunt hoc ordine: (& enumerat ſingula, nos

Qui & quanti ex Belgis ibi comparuerint?

tantùm Belgica ponemus:) Vrſigundus, hoc eſt Fanum Giſleni in Hannonia viris ſex, Niuella Brabantiæ quatuor, Vilfordium ſeptem, Hallæ ſeptem, Melbodium ſeptem, Dixmuda quinque, Baſſeia ſex, Fanum Amandi decem, Beruuea decem, Arrebatum decẽ, Atha Hannoniæ decem, Mechlinia decem, Quercetum Comitis ſeptem, Doacum ſex, Hypra decem, Bruxella decem, Mons caſtrorum decem, Cheruia decem, Aldernarda decem, Gerardimons decem, Binchium octo, Cameracum decẽ, Angia ſeptem, Condatum octo, Hueſda ſeptem, Antuerpia decẽ, Lyra ſex, Auennæ ſex, Brugæ decem, Inſula Flandriæ decem, Namurcum quatuordecim, Valentianæ decẽ, Corttacum decem, Fanum Odomari decem, Sluſa quatuor. Toto numero 387. balliſtarij (nempe ſimul Franciæ oppidis, quæ hîc non ſunt, computatis.) Ad hos ludos maxima pompa venêre Brugenſes, ciues mercatoreſque opulentiſſimi, byſſo, holoſerico, Damaſcenoque veſtiti, aureis torquibus magnis ac pretioſis

Præmia Brugenſiũ, Iprenſium, & aliorũ.

ornati, vnde primam laudem præmiumque de pulcherrimo ingreſſu reportarunt. Lutetia verò Pariſiorum remotiſſima erat ciuitas omnium venientium, indeque ſuum habuit præmium. Hyprenſes ex iaculatione primas tulerunt, duas argenteas amphoras deauratas decem marcharum argenti, & vnius vnciæ. Doacenſes poſt hos ſecundas tulerunt duas amphoras argenteas deauratas ſex marcharum cum vna vncia. Tertias tulit Dixmuda, duos ſcyphos argenteos deauratos trium marcharum ac paulò ampliùs. Quartas meruit Bruxella, duos vrſeolos argenteos deauratos duarum marcharum cum dimidia. Ad 8. diem Auguſti domum omnes à Tornaco reuerterunt. Anno ſequen-
1395 ti 1395. Carolus Galliæ & Richardus Angliæ Reges conueniunt iuxta Fanum D. Odomari fixis ibi tentoriis in patenti campo. Signa amicitiæ permulta & magna inter eos oſtenduntur. Iſabella filia Caroli ſeptem

Mediis ſpõſalibus, induciæ ſanciuntur inter Anglũ & Francum, ſed fide Punica.

annorum puella tradita Richardo in coniugium qui annum agebat ætatis 30. Induciæ factæ in annos 30. ſed fide Punica. Indictus Luteriæ Conuentus de adulterino Papa tollendo, ſanciendaque Eccleſiæ vnione. Quippe Carolus Rex morbo ſuo aliiſque incommodis & certis flagellis admonitus, manum Dei timere tandem cœpit. At Petrus Luna, qui anno ſuperiori Clementi Antipapæ ſuffectus erat, dictus Bene-

dictus

dictus homo callidus rogatus, vt concordiæ gratia cederet Pontificatu ſuo, mirum in modum tergiuerſatus toti Concilio illuſit, & vt Regem deliniret, attribuit ei per vniuerſum Galliarũ Regnum Eccleſiarum decimas, ad ſuppetias ferendas Hungariæ Regi contra Turcas. Hæc Meierus; & proſequitur anno ſequenti 1396. prolixè de eodem bello Hungarico; ſed ſufficiet nobis illud paucis verbis cum Molano Militiæ ſacræ capite 67. attingere. Cùm, inquit ille, Sigiſmundo Hungariæ Regi neceſſe fuit bellum parare contra Pazaitem (aliis Baiazetem) Turcarum Imperatorem, habuit voluntarios belli ſocios ex Gallia Angliaque non paucos, illuſtri loco natos. Tum Philippus Audax, qui Carolo ſexto Rege phrenetico inſtar Regis erat, Gallis præfecit filium ſuum Ioannem iuuenem annorum circiter 25. præclaræ indolis, & omni Nobilitati gratiſſimum. Ceterùm dum ad Nicopolim Galli primam aciem ſibi expetunt auidiùs, (imò rapiunt, ait Meierus,) inchoata pugna, priuſquam omnis acies explicaretur, turpiter ſuccubuerunt, quamquam plures ex Barbaris quàm ex noſtris ea pugna ceciderint, anno 1396. quarto Kalend. Octobris. Capti hoc bello fuere Nobiles plùs minùs trecenti, qui fœda morte à Tyranno necati ſunt. Inter quos Henricus Antonienſis frater Hugonis Procomitis Gandenſis, Ioannes verò Burgundio cum 25. Nobilibus ægrè redemptus eſt ducentis millibus ducatorum, fide & virtute Ioannis Helliaci, Equitis Atrebatis, qui paulò antè Pazaitæ miniſtrauerat. Ad quam redemptionem Gandauenſes quinquaginta millia florenorum contulerunt. Hæc Molanus ex Meiero & aliis. Diuæus iſta commemorat tantùm hoc anno: Rurſum, inquit, Geldrici belli initia apparebant, cùm Reinardum Dominũ Schoonvorſtæ ac Sichenarum Geldrus bello impeteret, Schoonvorſta obſidione cincta; à qua tamen, Ioanne Epiſcopo Leodienſi accurrente, diſcedere coactus eſt. Ioannæ verò Duci noſtræ, Viluordiæ, Oyæ, ac Traiecti monetam ſignanti, obſtitêre primariæ vrbes, veteri Priuilegio innixæ, quo niſi in iis vrbibus aurum argentúmve ſignare Ducibus liceat; ac euicere, vt Monetariis, qui in antedictis locis cudere inceperant, otium indiceretur. Actum eodem anno de Legatis in Hannoniam mittendis, qui contra fœdera factum quererentur, quòd Michaël à Ligniaco ex oppidis Hannoniæ Brabantiam incurrere permiſſus eſſet. Fine anni Ioannes à Calſtris Eques ob dotem vxoris, quæ Henrici à Bautreshemo Domini Bergarum filia erat, cum Henrico nouo Bergarum Domino ſororio ſuo non parum diſſidebat. Anno inſequenti 1397. Antuerpia ac Bergæ incendio afflictæ, & bellum Geldricum rurſum erupit. Erat inter Tranſmoſanos Nobiles Arnoldus Hoymenus Eques, qui priori bello Geldrico pro Brabantinis militauerat. Hic denegato ſibi, quod deberi aſſerebat, ſtipen-

Fruſtrà agitur de tollendo ſchiſmate Eccleſiæ.

1396

Philippus Audax Flandriæ Comes apud Francos eſt inſtar Regis.

Infelix pugna noſtrorum cõtra Turcam.

Monetam Brabanticam cudere non licere, niſi in primariis vrbibus.

1397

Antuerpia & Bergæ incendio afflictæ.

dij ſupplemento, ad Geldrum ſe contulit. Præter hoc, Guilielmum Tranſ-Rhenanum è familia Geldri Boſcenſes ſupplicio addixerant, quòd motum in eo oppido concitaſſet. Meierus dicit, ob cędem in ebrietate ſua ibi factam. Hæc erant in cauſa, vt Colonienſis Archiepiſcopus ac Gelrus partim Hoymenum, partim Tranſ-Rhenanum vindicaturi, Brabantinis bellum indicerent. A quibus cùm Boſco timeretur, miſit eò Ioanna Dux noſtra, Seneſcallum Brabantiæ Henricum Dominum Diſthæ, Henricum ab Homa Dominum Paruwiſij, Ioannem Dominum Weſemaliæ. Hi Gelro obuiàm procedere non auſi, quòd ciuibus ipſis Boſcum, tamquam Gelro non malè fauentibus, tuendum non crederent, eo oppido ſe continuere, præmiſſis Endouiam 300. armatis, vt eos ab hoſte tuerentur. Erat tum Gelrus Oſtreuicæ; ad quem, miſſo Caduceatore, Ioanna prælium obtulit, vbicumque vellet committendum; pollicita interim ſe centum vini plauſtra ac trecentos boues ad eum deſtinaturam, vt à prædanda Campania abſtineret. Spreta ille conditione, eadem nocte iter domum facere cœpit pauidus, quòd maximas Brabantinorum copias circa Herendalſtum conuenire intelligeret. Inſecuti abeuntem noſtri, Moſa Traiecti tranſmiſſo, Iuliam ac Gelriam cæde incendioque depopulati ſunt, Vlitinga ac Aldenhonia captis. Fine eius anni Philippus Dux Burgundiæ Valeranum Comitem ſancti Pauli in Brabantiam miſit, petiturum ab Ordinibus, vt Mechliniam ad Ducem publici negotij ergò conuenirent. Erat huius Conuentus cauſa, vt Ducatus Brabantiæ, quamquam viua etiamnum Ioanna, liberis eius, ſacramentis trium Ordinum addiceretur. Miſêre Mechliniam Legationes

Colonienſes & Geldrus, bellū Brabantis indicunt.

Turpiter fugientibus Geldris, Brabanti Geldriam & Iuliam flamma ferroq́ue vaſtant.

1398 ſuas vrbes ſingulæ. Inde anni proximi 1398. initio reſponſum eſt ab Ordinibus; cùm Ioannæ Principi humanitus quid acciderit, facturos ſe liberis eius quod fas foret. Ita diſſoluto eo Conuentu, toti in belli Gelrici rationibus noſtri vertuntur. Initum mox Diſthæ fœdus cum Leodienſibus, vt pari exitu hoſtis mox peteretur. Intereà Ioannes Gunderius Littæ arcis cuſtos, Dromelam & Brachtum Gelrica præſidia incendit: Gelrus verò Grauia egreſſus, Littam, alioſque aliquot pagos. Menſe Iunio Barones Brabantiæ, Ioannes Weſemaliæ, Henricus à Bautreshemo Bergarum, Ioannes Rotſelarię, Ioannes Seneſcallus Withemi Domini, Henricus à Lecca, Iacobus à Glymis Equites Traiectum mouent; eódem cum delectu ſuorum Louanienſes, & Bruxellenſes: aderat etiam Valeranus Comes S. Pauli cum Burgundicis auxiliis. Tanto apparatu 25. Iunij Traiecto profecti, verſus Nouam ciuitatem proceſſere. Inerat huic Gelrus, qui murorum firmitati diffiſus, iniecto igne, aliò profugit. Inde noſtri coniuncti Leodienſibus (quorum ductores erant Ioannes Bauarus Epiſcopus & Henricus Dominus Paruwiſij) Ruremondam circumualla-

Confœderantur & Leodienſes Brabantis contra Geldros.

uallarunt; noſtri vltra Ruram, Leodienſes inter hunc & Moſam caſtra locantes. Non erant quorumdam Leodienſium, ac maximè Epiſcopi, à Gelto auerſi animi. Ab his itaque ſeorſum, inſciis noſtris, cum Gelto pax compoſita, ac deductus Leodienſium miles. Cuius diſceſſu noſtri potiundæ Rutemondæ diffiſi, conclamatis vaſis, metu inopiæ Lennicam petiere, iam ab incolis inuadente terrore deſertam; vbi inuenta vini ad ſatiem copia, panis penuria non parum affligebantur. Diruto hoc oppido, Aquas properatum, omnibus in itinere igne conſumptis. Dum hîc eſſent, Valetanum Comitem cupido inceſſit, patrem ſuum, Iuliacenſi pridem bello anno 1371. interfectum, vindicandi: omnes Brabantinorum copias Iuliacum duxit: vnde incolæ, audito hoſtium aduentu, iam fugam aduerſa porta faciebant. Quos inſecutus Valetanus, multis eorum captis, trium millium aureorum pretio captiuos, ac oppidum, ne incenderetur, redimere compulit. His confectis, conuerſo Aquas itinere, oratis Aquenſibus, vt rerum neceſſariarum forum exhiberent, cùm nihil efficerent, verùm etiam miſſo vnico plauſtro panis deriſui haberentur, exuſto oppidi ſuburbano, atque villis finitimis vſque ad Saluatoris montem, die 18. Iulij ad Gulpam caſtra locarunt, altera verò die die Traiectum omnes rediere. Eiſdem temporibus inter varios Brabantinos Nobiles diſſenſiones oriri cœperunt; vnde pòſt aliquot prouenere excurſiones mutuæ; ad ciuilia bella progreſſuræ, niſi ſano quorumdam conſilio interuentum fuiſſet. Boſcenſes tum in oppido ſuo diſſidebant inter ſeſe; Betgenſes in Principem moti erant; Ioannes à Calſtris Louanienſium ductor Eques Amoldum à Peda virum Bruxellæ Nobilem in certamen prouocarat. At de his aliiſque paulò pòſt. Menſe Octobri Geldrus Campaniam vaſtabundè ingreſſus, cùm noſtros contrà tendere nuntiaretur, Hezeuica Dinteraque vſtis, retroceſſit, de induciis Legatos mittens, quas vſque ad ſequentis veris initium noſtri conceſſere. Hæc Diuæus. Apud Meietum iſta prætereà huic anno adſcripta ſunt: Coit rurſum Concilium Gallicanæ Eccleſiæ apud Lutetiam Pariſiorum; cui Concilio Epiſcopos Rhemenſem, Rotomagenſem, Senonenſem, Pariſienſem, Bellouacenſem, propter accepta ab Antipapa immenſa beneficia mordicus nimis Clementinæ factioni adhærentes, Rex intereſſe non eſt paſſus. Hinc poſt longam altercationem, operam dante maximam ſchola Pariſienſi, quæ ſemper in veritate perſtiterat inuicta, decretum, vt Antipapa Pontificatu ſe abdicet, ſicut ante electionem ſe facturum concordiæ gratiâ promiſerat: quod ſi recuſaſſet, armis eum eſſe cogendum. Miſſi ad eum Petrus Aliacenſis, & Ioannes Maingrius, qui & Buſſicaudus, vir militaris. Reſpondet Antichriſtus ille, ſe Papam eſſe, & Papam moriturum: eaque in reſponſione obſtinatus perſtat. Tum ſeceſſio

Obſident ſimul Ruremondam, ſed nullo effectu, fallentibus Leodienſibus.

Brabanti Iuliacum obtinent, & ne incendant, tria millia aureorum accipiunt.

Gliſcunt multa diſſidia domeſtica inter Brabantos.

Decretum Pariſiis. Antipapa ſponte abdicet, vel armis cogatur.

randem à Gallis ab illo facta: expectatiuæ gratiæ damnatæ; ſacra beneficia à collatoribus accepta: obſeſſus in Auenione à magno Regis exercitu duce Buſſicaudo; donec tandem furtim (vt refert Ganguinus) eductus eſt operâ Petri Braquemontis. Hoc anno Maria ſoror Ioannæ Brabantinę, vidua Reginaldi Ducis Gelriæ, pia & religioſa mulier ſine liberis Bruccellæ obiit, tumulata ad Franciſcanos. Guilielmus Oſtrouandius Alberti Comitis Hollandiæ filius ducit rurſus exercitum in Friſios: Staueram oppidum capit, Friſiamque totam imperata facere cogit. Hactenus Meierus.

Moritur ſoror Ioannæ noſtra vidua Geldria.

1399 Progreditur Diuæus: Finientibus induciis vere anni 1399. Brabantinæ vrbes Legationes ad Philippum Burgundiæ Ducem miſere, petituros, vt tanta auxilia Ioannæ Principi præſtaret, quò tandem aliquando Gelrorum metus Brabantiâ diſpelletetur. Sed apparante eas copias Duce, vt finem huic bello facturus videretur; ecce Legati à Gelro in Brabantiam venere, æquas pacis conditiones offerentes; & menſe Iunio Rauaſteni Moſæ oppido pax concluſa eſt, non ſine offenſione Philippi, quòd multa iam in belli apparatum expendiſſet. Boſcum eo anno grauiſſima ſeditione concuſſum eſt. Exſul eius vrbis Hoochſtrati captus, tortuſque, ſontes complures in vrbe nominabat: quos pars populi puniri, pars dimitti volebat. Quibus inter ſeſe contendentibus, commota vrbe, in eo tumultu Dominus Veræ Zelandus in vincla coniectus eſt.

Pax inter Brabantos & Geldros ſancitur.

Quo in Hollandiam relato, Albertus Comes, Baronis ſui captiuitatem immodicè ferens, cùm nullis litteris Boſco eripere quiret, Louanienſium, Bruxellenſium, ac Diſtenſium lanas in Zelandia detineri iuſſit. Excuſabant illi, ſolùm id Boſcenſium facinus, non omnium Brabantinorum commune eſſe: non tamen ob id merces Zelandiâ euehi potuere. Quare ſummopere eo anno laboratum eſt, vt ſopito motu Boſcenſium, Veræ Dominus dimitteretur. Miſcuit ſe Dux Burgundiæ, conſiliariis ſuis Louanium miſſis; nec minore diligentia res Bergenſium cum Principe ſuo agitata: verùm ob pertinaciam partium nihil pacificari potuit.

Belli initia cum Hollandis ob detentum Buſciducis Veræ Dominum.

Nouus mox turbo exortus inter Henricum Diſthæ Dominum, & Reinaldum Schoonvorſtæ ac Sichenarum Dominum, quorum vterque potentiſſimos in Brabantia fautores erat habiturus. Reinaldus Henricum è magna auri ſumma debitorem ſuum ad dandos vades compulerat: indignum id Henrico viſum, à ſe peti, quod ab ijs qui ſoluendo non ſunt, exigi ſolet: hæc diſſidiorum cauſa. Initio

Item alius motus inter Diſtha ac Sichenarũ regulos.

1400 anni ſequentis ſæcularis milleſimi quadringenteſimi, cùm Seneſcallus Brabantiæ Venloniam (an Venrodiam?) arcem Pauli ab Haſtricht Equitis Boſcenſis obſideret, grauiùs vrgeri cauſa Boſcenſium cœpit: ſed illi in ſeditione pertinaces, nec Herendalſti, nec Lyræ ab Ordinibus acta, vt pax ijs cum Ioanna Duce foret, admittere voluere. Eiecti tum vrbe

be Patricij viri boni, Henricus Diebiet, Geratdus à Bercla, & alij com-
plures. Eodem anno Domini Houfalizæ & Bolantliæ, cum Valtero à
Prætereà Namurcenſes quidam & Leodienſes de Brabantis prædas agunt.
Prelez, è Namurcenſi ac Leodienſi terra Brabantiam infeſtarunt. Legati
Namurcum ac Leodium miſſi, qui fœdus confractum quererentur. Na-
murcenſis Comes menſe Octobri Bruxellam veniens ſe de Bolandio
purgauit, quòd (quamquam ſubiectum ſuum) cohibere non poſſet. Im-
poſitum à Brabantinis Hanuto præſidium. Creſcentibus quoque in
Brabantiam malis inteſtinis, Guilielmus à Meldert & Oliuerius à Bin-
chemo Equites territorij Thenenſis arma vterque in alterum moue-
bant;& Guilielmo multos auxiliares è Bruxella per Louanium aduenisſe
lego: Ioannes etiam à Glymis Eques, & Razo à Grauio Dominus Male-
uiæ, in Gallo-Brabantia confligabantur. Ad hæc Bruxellæ Theodoricus
Quin & Bruxellæ Mechliniæq; ſinguls Equites fœdè trucidantur.
ab Heetvelda Eques dolo quorumdam trucidatus eſt, vir per omnia for-
tiſſimus; & pari ſorte Arnoldus Bauius Mechliniæ periit. Iſta Diuæus,
quibus operæpretium pauca ex Meieto adiicere. Motus, inquit, hoc an-
no Imperio eſt ob intolerabilem ignauiam Wenceſlaus Imperator, ele-
ctuſque in eius locum Robertus Dux Bauariæ, Palatinus idem Rheni,
cui ſtatim Colonienſis Pontifex Imperialem tiaram impoſuit. Multati
grauibus incendiis & ruinis Aquenſes & Geldrenſes, noui Principis ru-
dimento rebellare auſi. Palæologus Imperator Græcus Lutetiam venit
Pariſiorum ad Regem, atque inde tranſmiſit in Angliam, vt diſcordiis
Regum compoſitis, tandem Turcis poſſit reſiſti. At inanem ſumpſit la-
borem. Anno ſequenti 1401. Ludouicus Aurelianus, patruo ſuo Duci 1401
Audaci omnibus modis negotium faceſſit. Luceburgenſis ditionis ad-
miniſtrationem à Rege Bohemiæ impetrat, fœduſque cum Guilielmo
Initia ſimultatum inter Aurelianum, eiuſq; patruū Audacem.
iungit Duce Gelriæ, vt patruum bello aggrediatur. Gelrium cum
quingentis equitibus in Pariſios ſecum adducit. In agro Pariſiaco hinc
nepos, inde patruus, copias adunant ad præliandum: ſed Biturix frater
Audacis, nepotis temeritatem caſtigat, pacificatorque intercedit. Et fir-
ma rataque futura ſperabatur ea reconciliatio, ſed breui tamen tempore
perſeuerauit. Reuerſus domum Gelrius diem ſuum obiit ſine liberis
14. Kal. Martias, tumulatus cum Catherina vxore apud Munichuſam,
ſuccedente illi in Iuliacum, Gelriam & Zutphaniam, Raynoldo fratre
Quarto eius nominis. Hucuſque Meierus. Eodem anno, commemoran-
te Diuæo, menſe Maio Dominus Hensbergæ Boſcenſium agrum infe-
ſtabat: quo metu depulſo, Boſcenſes, conuocatis Oſtreuicam ceteris vr-
bibus, expoſita cauſa diſſidij, eaque in exſulum perfidiam reiecta, ora-
bant, vt paci inter eos ac Principem conciliandæ ſtuderent. Reuerſi vr-
Buſcoducenſes vix tandem à tumultu diſcedunt.
bium Legati ab Oſtreuica Bruxellam, Ioannam ad pacem Boſcenſibus
dandam inclinarunt; Boſcenſes tamen nulla ratione induci potuerunt,

vt

vr veniam antè actorum peterent. Menſe Septembri Dux Burgundiæ, adducto Bruxellam Antonio filio, vt eum Ducem Ordines cooptarent, idem ac pridem anno 1398. reſponſum tulit. Laboratum interim quoque Diſthæ ac Sichenarum Toparchis pacificandis; ſed Diſtenſis controuerſiam Ordinum arbitrio committere noluit. Itaque varij Conuentus ea de re fruſtrà habiti.

Laboratum item Diſtenſi ac Sichenēſi pacificandis, ſed in vanum.

1402 Sequenti anno 1402. Atrebati celebratæ nuptiæ Antonij, futuri Ducis noſtri, & Ioannæ filiæ Valerani Comitis S. Pauli. Reformata Reſpublica Thenenſium à Louanienſibus ac Bruxellenſibus; eiectique qui repetundarum accuſabantur, Ioannes ab Halla, Henricus ab Oudeuorda, Franco Oliuerij. Redditus vitales, quibus ærarium pænè oppreſſum erat, in hereditarios mutari fuit neceſſarium, vt annuis redituum ſolutionibus minùs grauaretur, non ſine graui incommodo: iis etenim redditibus etiamnum ciuitas obnoxia eſt, qui ſine hac mutatione, morte eorum qui eas percipiebant, perituri fuerant; ſed tum rebus afflictis non aliud remedium dabatur.

Sichenenſis armis ſe vindicare parat.

Reinaldus Dominus Schoonvorſtæ variis Conuentibus nihil inter ſe ac Diſtenſem agi perpendens, ex arce Louanienſi (cuius ipſe cuſtos erat) trans Moſam conceſſit, amicorum ſuorum viribus iniuriam ſibi factam vindicaturus: nam paulò antè quoque Gelriæ Dux, Comes Blanckenhemi, & Abbas Prumiæ reſcripſerant Louanienſibus, vti Schoonvorſtio ſatisfieret: nam Diſtenſem ab iis facilè cogi poſſe, qui ciuis eorum eſſet. Eodem etiam pænè tempore Dominus Calidi-montis, auxilio Domini Huſalizæ, armata manu ingreſſus Gallo-Brabantiam, Boſſutum exuſſit, priuatam ob cauſam Ioanni Domino Boſſuti diſcors. Hoc anno menſe Octobri Henricus à Lecca Eques, Dominus Hezeuicæ, Boſcenſium exſulum foror maximus, Boſci, complurimis ſuorum cæſis, captus eſt, licet incolumitate pacta eò vocatus eſſet. Cui liberando quamquam Nobilitas ômnis inſudaret, non tamen niſi ſacramentis viro nobili indignis obſtrictum

Boſcoducum obſidetur à Nobilitate, ob cauſas Hezeuvicanos, captumq́; Hezeuvica Dominum.

Boſcēſes dimiſerunt. Vnde Nobilitas, indicto ei oppido bello, ciues vbicumque inuentos vinclis compingebant, occidebantque etiam nonnullos. Maximus ob eam rē hoſtis Boſcenſium erat Dominus à Meghem; ſed controuerſia menſe Ianuario Bruxellæ ſopita eſt. Fine eius anni Henricus Eueloga, Valterus Eueloga cum Henrico filio, Henricus & Walterus Wittemanni Cunradum Dominum Elsboæ fratrem Reynaldi, Domini Schoonvorſtæ & Sichenarum, Louanij interemerunt, in ædibus Ioannis ab Huſſla Senatoris cubantem noctu inſidiis aggreſſi

Fœdum latrocinium Louanij commiſſum magnas dat turbas.

7. Martij. Inquiſitum in auctores facinoris, & Henricus Eueloga captus capite luit. Nihilominùs Cunradus filius, & Reinardus frater Cunradi, nec non Henricus Comes Salinæ ex ſorore nepos, confeſtim miſſis Louanium fecialibus, aqua & igni oppido interdixere: moxque, coacto

arma-

armatorum numero, Moſam tranſgreſſi per Loſſenſem Comitatum Sichenas verſus proceſſere. Miſere Legatos obuiàm Louanienſes, bellum deprecantes, deque facinore vrbem excuſantes, quod à peruerſiſſimis quibuſdam patratum, ſibi non minùs quàm conſanguineis diſpliceret: nam ſe & de quibuſdam auctoribus ſupplicium ſumpſiſſe, & ſedulò curare, vt in ceteros pariter animaduerteretur. Placati iis excuſationibus, vt rationi conſonis, Schoonvorſtij omnem in Louanienſes iram depoſuere. Hæc Diuæus. Eodem hoc anno (teſte Meiero) Rex Galliæ Carolus Sextus, recepta vtcumque ſanitate, fratrem ſuum Ludouicum Aurelianum Vicarium ſibi conſtituit. Is ſtatim nouam collationem indicit, & neque Eccleſiæ miniſtros immunes eſſe ſinit: qui inter ſe diſcordes magnam conciunt turbam. Guido Pontifex Rhemorum cum ſuis pendere detrectat; econtrà Archiepiſcopus Senonum iis qui contribuere recuſarent, aqua & igni interdicit. Rex in morbum ſuum recidit. Aurelianum Magnates tamquam per ætatem imprudentem & minimè idoneum rerum procuratione mouent, eamque Burgundioni Philippo Audaci eius patruo reddunt; qui vel ipſe nouam collectam cogere conatur; ſed Rhemenſis nimis obſtat. A Gallis quoque Henrico Anglorum Regi bellum indicitur, quòd Richardum ſuum Regem ac Dominum per ſummum ſcelus prodidiſſet & occidiſſet, Reginamque bonis ſuis ſpoliaſſet; pridie Kalend. Martias natalis Caroli, poſteà Septimi Gallorum Regis. Iſta Meierus. Progreditur Diuæus ad annum ſequentem 1403. Initio, inquit, anni proximi Bruxellæ ob cædem Theodorici 1403
Heetveldij Equitis tumultuari cœptum. Filij etenim eius, Ioannes, Guilielmus & Valterus Equites, quòd Dominum Nicolaum Sueuum Equitem & Wenceſlaum cognomento Ducem eius facti inſimularent, ab iis ad ſingulare certamen prouocabantur; quod ne fieret, maximè Reipublicæ Bruxellenſium intererat, cùm vtrimque maximum conſanguineorum numerum in partes attracturi forent, ſi res certamini committeretur. Louanienſes plurimùm his conciliandis ſtuduere, ſuo malo edocti, quantum ex huiuſmodi ciuilibus diſcordiis incendium ſæpiùs oriatur. Compoſita eſt eodem anno Niuellenſium cauſa, qui quòd Henricum à Lecca Seneſcallum, quemdam ciuem ſuum vrbe educentem, vi armata prohibuerant, in offenſam Ioannæ Ducis reciderant. Hoc quoque anno Engelbertus Comes Naſſauiæ filiam Ioannis Domini Leccæ & Bredæ vxorem duxit. Erat illi genus ab Adolpho Imp. deductum: Adolphus Ottonem, Otto Henricum, Henricus Ottonem alterum, hic Ioannem, Ioannes Engelbertum hunc genuerat. Porrò Philippus Dux Burgundiæ, quamquam Antonium filium eius ſecundogenitum Dux noſtra Ioanna diu antè adoptaſſet, veritus tamen, ne ea mortua, illi obſtaculum

Magna itē turba in Francia ratione exactionum etiam Eccleſiaſticis ab Aureliano impoſitarum.

A Gallis Henrico Anglorum Regi bellum indicitur.

Niuellenſes in gratiam recipiuntur pro eo quòd ciuem ſuū educi armis prohibuiſſent.

ſtaculum aliquod in adipiſcendo Lotharingiæ, Brabantiæ, ac Limburgi Ducatu oriretur, plurimùm nitebatur Antonio, viua adhuc Ioanna, Principatum confirmari; pollicitus Ordinibus Brabantiæ, ſi id fieret, Antuerpiam Mechliniamque perpetuò Brabantiæ connexurum; Teneramundam verò eatenus Brabantinorum poteſtati conceſſurum, donec terram de Cuyck & Grauiam ſuis ſumptibus recuperaſſet. Ceterùm fruſtrà hæc; cùm Brabantini nihil de Ducatus ſucceſſione, viua Principe, agere velle reſponderent. Venerant non multò pòſt à Wenceſlao Eximperatore Rege Bohemorum Legati, Ducatum ſuo Regi ſecundùm conuenta anni milleſimi trecenteſimi quinquageſimi ſexti poſtulantes: quibus idem quod Burgundo reſponſum datum eſt. Nec ob id propoſito Dux Burgundus deſiſtebat, verùm Nobiles Brabantiæ aggreſſus, paulatim complures eorum partim pollicitationibus humanioribus, partim donis in ſuam voluntatem pertraxit. Quorum opera, conciliatis ſibi vrbium Senatoribus, ſine huius anni Bruxellam venit; vbi in celeberrimo Ordinum cœtu Antonio filio eius in præſens gubernacula Ducatus tradita ſunt, ita tamen vt Ducis nomine adhuc abſtineret. Ita Diuæus; quibus lubet pauca ex Meiero attexere. Hoc anno, inquit ille, in mari Hollandico tum admodum procelloſo & alto capta mulier marina, nuda & muta, portata in oppidum Edam, & inde Harlem, veſtita eſt, didicitque edere panem & lactaria, & vixit annos multos ſemper muta. Didicit item nere, & honorem exhibuit ſanctæ Cruci, quamuis muta. Hæc ille, adſtipulaturque Chro-

Multa offert Audax Brabantis vt filium Antonium recipiant, ſed nondum obtinet.

Item inſtat pro Brabātia ſucceſſione Rex Bohemia.

Stipenda quadam, de muliere marina in Hollandia capta.

1404 nicon Hollandicum. Redeo ad Diuæum. Initio anni ſequentis 1404. Dux Philippus Bruxella digreſſus Hallis Hannoniæ obiit 6. Kal. Maij. Mox Ioanna Duce Ducatu ſe abdicante, eumque Antonio, pacto certæ aureorum ſummæ intercedente, tradente, Ordines Antonium Rectorem Brabantiæ crearunt. Iurauit is omnia Brabantiæ iura ſe rata habiturum, menſe Iunio, in celeberrimo Ordinum Conuentu. Exinde Ducis Limburgi nomine aſſumpto, edixit ne quis Nobilis aliquem (niſi do-

Antonius Burgundus creatur Brabantiæ Rector.

1405 meſticus eſſet) inſignibus ſuis veſtiret. Inſequenti anno 1405. Antonius noſter, Limburgi Dux Bochoudam obſedit, Bruxellenſibus ac Louanienſibus caſtra ſequi detrectantibus hac occaſione. Erat tum Amtmannus Bruxellenſis Ioannes à Grimberga Dominus Aſchæ: qui, quòd Ioannem Diſthemum Prætorem Boſcenſem, ob ſupplicium de ciue Bruxellenſe, quamquam interdicente Senatu Bruxellenſe, ſumptum, perpetuo exſilio multaſſet, (quaſi vltra modum poteſtatis excurrens) à Duce captus ac Genappam miſſus erat: hæc obſequia detrectandi cauſa. Eodem anno Ioannes Dux nouus Burgundiæ & Comes Flandriæ cum Antonio ac Philippo fratribus, Ioannes Epiſcopus Leodienſis, Ioannes

Mortuo Audace, eius filij & alij in Aurelianū mouent.

Ioannes Comes Cliuiæ, Lutetiam mouerunt, vt Ludouicum Aureliani Ducem Pariſiis pellerent. Cœperat iam inter Burgundos ac Aurelianos bellum inteſtinum, Philippo Duce etiamnum viuo, vt ſuprà diximus. Porrò hac vice etiam certarum non eſt, pace quorumdam enixo ſtudio ſpecie tenus conciliata: quæ ſimultas, maximo Franciæ malo, in acerbas tandem diſſenſiones erupit. Ita Burgundus Picatdiam, Aurelianus Aquitaniam, ab Anglis tutaturi petunt. Ineunte anno proximo 1406. Dux Limburgi Antonius in Brabantiam reuerſus, Ioannem à Noua platea Equitem, Razoni à Grauia Prætorem Louanienſium ſubſtituit.

Coit pax, ſed parum duratura.

1406

Intereà Bruxellenſes indignè ferenres Ioannem Duſchenum, de quo dictum eſt, (mirũ, nam ſuprà vocatut Diſthenus) liberè Prætura Boſcenſi fungi, Aſcanum verò Genappæ cuſtodiri, Simonem Tremillium familiatem Ducis in vincula coniecerunt. Quo Dux intellecto, Viluordiam profectus, copias colligere cœpir, vt agrum Bruxellenſem inuaderet. Porrò Louanienſes veriti Bruxellenſibus, multis precibus à Duce obtinuere, vt Louanij de conditionibus, quibus in grariam recipetentur, deliberaretur. Statutum ibi, vt perſolutis octo millibus aureorum, Scarebecam vſque Duci ſupplices occurrerent. Hinc Kal. Decembris Ioanna Princeps noſtra viuis exceſſit, cùm Ducatum Lotharingiæ, Brabantiæ ac Limburgi quinquaginta & vno annis, minùs diebus triginta tribus, poſſediſſet. Cuius corpus Bruxellæ in Carmelitarum choro conditum eſt: ac penes eam iacet filius Guilielmus, quem ex Guilielmo Comite Hannoniæ ac Hollandiæ ſublatum infantem amiſerat. Hucuſque Diuæus. Mortem eius Meierus commemorat his verbis & laudibus: Kalend. Decembris Ioanna Dux Brabantiæ, vidua Wenceſlai, multo confecta ſenio, poſt alterum & quinquageſimum Imperij ſui annum ſine liberis moritur. Apud frarres Carmelitas Bruccellæ ſepelitur, mulier ſancta & omnium virtutum genere referta: quæ nocere nemini & prodeſſe multis ſemper ſtuduit, chara ſuis popularibus, omniq́ue Nobilitati venerabilis. Antonio frarri Ducis Ioannis Burgundi iuxta voluntatem patris Philippi Brabantia obuenit, ideò quòd defuncta hæc Ioanna ſoror eſſet eius auiæ maternæ, ſeu magna matertera. Sic ille. Illuſtres & clari ſub hac Principe in Brabanria prærer ſuprà nominatos reperiuntur tum in expeditione illa anni 1371. contra Geldros, tum in ſignandis quibuſdam publicis tabulis ex Louanienſibus, à Wilra, à Calſtris, à Wecſelia, Suarterius, à Maloponte, à Limingis, à Wanroda: ex Bruxellenſibus, à Selleca, ab Hamma, à Berthemo, à Tumbis, ab Aſcha, à Lathemo, ab Hellebeca, à Melderio, ab Ada, ab Elſta, à Mera, Pipenpoij: ex Gallo-Brabantia, à Marianſarte, à Glimis, de Molebeſia, à Traſiniis, à Iauchia, à Dongelberga, à Fontanis, à Melino: ex Matchia Antuerpienſi,

Moritur Ioanna noſtra, Bruxellæ ad Carmelitas ſepulta.

Encomium eius ex Meiero.

Illuſtriores huius temporis in præcipuis vrbibus.

Illuſtres tunc Marchia Antuerpienſis.
Goera,

pienſi,ab Immerzela, à Sompeca, à Berchemo, à Craienhema, Dominus Grobbendongæ, à Noua platea, à Pollana, à Ligno, à Scadenbrouca,à Nouoburgo,à Reniſſa,à Ranſto, à Ketza,à Bergis: ex iuriſdictione Boſcenſi,à Geldorpa,à Goura,Diebier,à Boxtella,Cocus: ex Præfectura Thenenſi,ab Eleshemo,à Carsbeca, à Meldetia,à Durato, à Winga,à Winthemo. Adderem plures,ſed quando finis?

ANTONIVS BVRGVNDVS

NEPOS SVPERIORIS, XXXV. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis nouem.

Antonius Louanii inauguratur, ac deinceps in aliis vrbibus.

1406 CVRATO Ioannæ Ducis funere, Antonius cum am-
pliſſimo Nobilium comitatu (verba ſunt Diuæi) Lo-
uanium profectus, Principatum gentis ibidem de mo-
re ſuſcepit 18. die Decembris anno huius ſæculi ſexto.
Florebat tum nobilitate Brabantia, niſi quòd domi-
niorum magna pars ad exterorum poteſtatem perue-
nerat. Louanio profectus Dux Antonius, Bruxellæ 21. Decembris, &
1407 Antuerpiæ 2. Ianuarij inauguratus eſt. Menſe Iunio anni ſequentis 1407.
Dux noſter Razonem à Grauio Dominum Maleuiæ Louanienſibus
Prætorem dedit. Obiit eo anno 12. Auguſti Ioanna coniunx Ducis, filia

Ioannes Burgundus Antonij frater Aurelianum Pariſiis trucidandum curat.

Valerani Comitis S. Pauli, quam Furæ condi iuſſit. Eodem anno Ioannes Dux Burgundiæ frater Antonij Ludouicum Aureliani Comitem, cuius aliquoties ſuprà meminimus, interfici iuſſit Lutetiæ, conducta ad id ſicariorum manu haut magna; vt Francorum Hiſtoriis latiùs proditur. Ita Diuæus. Chronographus Leodienſis in Ioanne Bauaro his verbis narrat: Hoc anno Ludouicus Dux Aurelianenſis, frater Caroli Sexti Francorum Regis, conduxerat quemdam, vt Ioannem Burgundum proditoriè perderet. Reſciuit hoc ille, & ait: Perde illum qui re miſit, & conduplicabo mercedem tuam; & factum eſt ita 22. Nouembris feria 3. Pariſiis poſt cœnam, cuius occaſione plus decies centena millia hominum periiſſe leguntur. Sic ibi. Interim Dux noſter, ait Diuæus, apparabat bello Tranſmoſano neceſſaria, vt Reynaldum Gelriæ Ducem clientelam cauſa Grauiæ oppiduli profiteri armis cogeret, ſimulque vt

Traiecten-

ANTONIVS BVRGVNDVS,XXXV. BRAB. PRINCEPS.

Digitized by Google

Traiectenſes ſubigeret, Leodienſium inſtinctu obſequia denegantes. Leodienſes Ioanni Bauaro Epiſcopo tum diſcordes, eo pulſo, Theodoricum ab Horna filium Henrici Domini Paruwiſij Epiſcopum elegerant. Quare Bauarus ad fratrem Guilielmum Hannoniæ Comitem profugus, eius ope Leodienſes incurſionibus paulò antè laceſſierat. Porrò Traiectenſes, nuntiis in Brabantiam miſſis, differri aduentum Ducis poſtulabant, donec inter ſe deliberarent, num tutò Duci ſacramenta præſtituri forent, cùm Bauaro, vt Epiſcopo Leodienſi, paulò antè fidem dediſſent.

Mouet Antonius noſter contra Geldros & Traiectenſes.

Qua excuſatione ſpreta vt friuola, nihilominùs profectus eſt Dux noſter, comitante Philippo fratre Comite Niuerni, Valerano ſocero, Comite Namurci, Dominis S. Georgij & Croiaci, ac Brabantiæ Nobilibus aliquot. Louanienſes enim ac Bruxellenſes palàm auxilia denegarant; ad quos à Leodienſibus litteras ac nuntios clandeſtinos miſſos lego, qui eos à præſtanda Duci ope auerterent. Dum iter ingrederetur, Ducem vexillum vrbis ſuæ efferri volentem Louanienſes prohibuere, apudque ceteras vrbes idem fieri effecere. Vnde irarum ille plenus, tamen ne exteri auxiliares diffluerent, per terras Leodienſium proceſſit.

Negantibus Louanienſibus, Bruxellenſibus ac aliis auxilia, nihilominùs expeditio procedit.

Quo comperto, Leodienſes ad 20000. hominum Traiectum mouerunt, volentes Theodoricum Epiſcopum ſuum ſimul cum Duce ibi inaugurari. Potentia tamen eorum qui cum Duce venerant, ne quid acerbius tentarent, obſtitit. At Traiectenſes ſummo honore excepto Duci ſacramenta fecere, Leodienſibus, pactis cum Duce induciis, iam dilapſis.

Traiectenſes Duci ſacramentum dicunt.

Quibus peractis Dux, tranſito Moſa, Gelrum ad obſequium redegit. Hic etenim ferox initio, ac Roberti Imperatoris fœdere tumidus, Ducis copias nihili fecerat. Nam Robertus Imperator, miſſis ad Antonium minacibus litteris, Brabantia cederet, aut ſibi beneficiarij fide adſtringeretur, edicebat. Sed Duce iam Falcoburgum progreſſo, & Imperator cum iis quas Gelri ſubſidio parabat copiis receſſerat, & Gelrus in caſtra Brabantica veniens fidem Duci iurauit.

Item Geldrus.

His peractis, Dux Orſcorum, dimiſſo exercitu, venit, irâ in vrbes Brabantiæ, ob negata auxilia exæſtuans. Itaque nullam earum ingreſſus præter Antuerpiam, in Franciam ea hieme diſceſſit, demandata cura Reipub. Seneſcallo Brabantiæ, & Petro à Cranedonga Cancellario. Initio anni ſequen-
1408 tis 1408. Traiectenſes, qui recepto Duce noſtro, ac Theodorico nouo Leodienſium Electo repulſo, non parum Leodienſes commouerant, Bauarum oppido ſuo recepere.

Leodienſes Bauarum Epiſcopum ſuum eiectum obſidentes Traiecti.

Quod factum, præter veteres iniurias, ita tumultuatricem gentem concitauit, vt ſine mora, ſumptis armis, ad oppidi obſidionem accurrerent. Non latebant hæc Ioannem Ducem Burgundiæ Bauari ſororium, etſi Lutetiæ negotiis implicitum arduis, vtpote accuſatione in Aurelianum propoſita, qua

iuſtè

iuſtè eum interfectum commonſtrare nitebatur: quam proculdubiò, *Ioannes Burgundus Bauari ſororum copias contrahit, Bauaro labo- rando.*
eo diſcedente, non parum æſtimationis perdituram conſtabat, Principi-
bus omnibus pænè Francici Regni aut hoſtibus ſuis, aut non niſi ſimu-
latè amicis. Poſtpoſita tamen ea manendi neceſſitate, vt conſanguineo
& affini ſubueniret, è Francia in Flandriam conceſſit; vbi Guilielmo Ba-
uaro Comiti Hannoniæ & Hollandiæ collocutus, in Leodienſes, ſimul
cum Philippo Ducis fratre, Guilielmo Namurcenſi, Petro Luceburgēſi,
Couuerſanæ Comite, ac Angiæ Domino Engelberto Angiano mouet.
Cui Leodienſes, relicta Traiecti obſidione, ad 50000. hominum haud
procul Leodio occurrerunt, ductore nouo Epiſcopo ac patre eius Henri-
co. Collatis ſignis victi ad internecionem ſunt Leodienſes, cæſis Theo-
dorico Electo cum Henrico patre & alio fratre; redactiſque mox in pote-
ſtatem Bauari omnibus diœceſeos ciuitatibus, Ioannes Burgundus in
Franciam rediit. Non erat tamen, teſte Meiero, incruenta Burgundo hæc
victoria, amiſſis pugnatoribus ſcilicet paulò minùs ſexcentis. Eo prælio, *Cæſi Leodienſes ad triginta ampliùs millia.*
ait ipſum Chronicon Leodienſe recèns editum, triginta ſex millia Leo-
dienſium extincta fuiſſe ſcribunt. Abſtinuerant ſe ab hoc bello Anto-
nius Dux noſter, ac Valeranus Comes S. Pauli, pactorum, vt ferebatur,
gnari, quibus Bauarus Theodorico Hornano Epiſcopatum ſe ceſſurum
promiſiſſet. Eodem hoc anno quærebatur Duci noſtro Antonio noua
coniunx Eliſabeth filia Ioannis Luceburgenſis, Ducis Gorlitij in Au-
ſtria; qui frater erat Wenceſlai Eximperatoris Regis Bohemiæ, & Sigiſ-
mundi tunc Hungariæ Regis, poſteà Imperatoris, filius verò Caroli
Quarti Imperatoris. Doti dixit huic puellæ Wenceſlaus patruus Duca- *Ducit Antonius noſter ſecundam coniugem cum dote Lutzenburgum.*
tum Luceburgi, Comitatum Ciniaci, & Aduocatiam Alſatiæ, quæ
Wenceſlaus olim Dux noſter ex patrimonio poſſederat; ac ſimul inducta
ſunt ſeu obliterata pacta anni milleſimi treceteſimi quinquageſimi ſex-
ti, cum Carolo Imperatore à Brabantinis inita, Antonium iuſtè Bra-
bantiam poſſidere declarato. Obſtare nitebatur huic connubio Robertus
Imperator, ne Wenceſlao deceſſori ſuo vires accreſcerent, ſed fruſtrà.
Porrò maturanti in Brabantiam ſponſæ Dux Antonius Engelbertum
Naſſouium Dominum Bredæ, & Epiſcopum Catalunenſem obuiàm
miſit. Anni proximi 1409. menſe Iunio (an Iulio?) ſponſa Louanium ve- 1409
nit, donata ab Senatu vrbis argenteis aliquot amphoris, tribus vini vaſis,
ac pannis aliquot Louanienſibus: inde Bruxellam profecta 17. Kalend. *Celebrantur nuptiæ Bruxellæ.*
Auguſti Duci coniuncta eſt. Aderant huic ſolemnitati fratres Ducis,
Comites Hollandiæ, Namurci, aliique complures. Compoſita eſt paulò
pòſt à Burgundo inter Ducem noſtrum Antonium ac Guilielmum
Hollandiæ & Hannoniæ Comitem controuerſia ex dote, quæ Ioannæ
Duci olim noſtræ ex priori connubio debebatur: ſoluitque Guilielmus

ex arbitrio Burgundi Duci noſtro ſeptuaginta millia ſcutatorum vete-
rum. Quibus peractis, circa finem anni Burgundus Ducem noſtrum ſe-
1410 cum in Franciam abduxit. Anno proximo 1410. menſis Iunij die 11. con-

Parit Eliſabetha Duciſſa filium, maxima omnium gaudio.

iunx Antonij Ducis noſtri filium peperit, maximo cum omnium gau-
dio. Miſere eò vrbes Legationes frequentiſſimas, quæ Baptiſmo infantis
intereſſent. Lego Louanio miſſos ad ſexaginta. Ioannes Epiſcopus Leo-
dienſis & Dominus Hensbergæ infantem à Fonte ſuſceperunt. Creſcen-
tibus tum in Francia Aurelianæ factionis fœderatis, Dux Burgundiæ
Ioannes, verſo in ſuam factionem Rege Carolo, immenſum exercitum
in Franciam conuocat, quaſi Regi à coniuratis tutando. Reuerſus in
Brabantiam Dux noſter, menſe Auguſto, maximo delectu habito,

Parat Antonius expeditionem in Franciam.

pulcherrimas copias fratri Pariſios adduxit. Nam ſagittariorum cohor-
tes ab vrbibus miſſas lego. Haud procul Lutetiâ aberant Aurelianæ fa-
ctionis Principes. Sed dum certamen ab omnibus expectatur, Duce no-
ſtro Antonio & Duce Biturigum annitentibus, Vinceſtriæ pax ſecunda
huius inteſtinæ diſcordiæ parum duratura coiit. Etenim Burgundiæ ac
Biturigum Duces ea pace gubernaculis Reip. amoti, dum quiſque ea

Renaſcitur inter Antuerpienſes & Mechlinienſes vetus Stapularum controuerſia.

repetit, pacem turbauêre. Eodem anno inter Antuerpienſes ac Mechli-
nienſes vetus Stapularum renata controuerſia. His Ioannes Burgundiæ
Dux & Flandriæ Comes, illis Antonius noſter eius frater, fauebant; eo
ardore, vt aliquanto tempore inimicitias inter ſe gererent. Antuerpienſes
ſtructo ad Rumſtam caſtello, Mechlinienſes non paruis damnis afficie-
1411 bant. Initio anni ſequentis 1411. turbata pace Vinceſtriæ, cùm Arme-
niaci (ita Aurelianæ factioni tunc nomen) indicto Duci Burgundiæ
Ioanni bello, Lutetiam tentaſſent; Ioannes Dux, collectis totius Flandriæ

Varia fortuna Antonij noſtri & fratris in Francia.

viribus, adſcitoque Antonio noſtro fratre, Ioanne Bauaro Leodienſi
Epiſcopo, eiuſque fratre Guilielmo Hannoniæ & Hollandiæ Comite, in
Veromanduos iter fecit: vbi captis Hana, Nigella, Roya, Chaumaco,
cùm deinde Mondiderio aſſideret, facta à Flandris fœda diſceſſione,
domum reuerti compellitur. Hinc Armeniaci, quaſi eo fugiente, cornua
efferre: ſed ille rurſus Pariſios profectus, effecit, vt Armeniaci proſcripti
à Regio Senatu, etiam ſacris ab Vrbano Pontifice mouerentur: dein va-
riis ciuitatibus eos expulit. Porrò Dux noſter Antonius menſe Octobri
in Brabantiam reuerſus, ſubſidia à ſuis petiit, quatenus Nobiles quoſdam
Leucorum ſeu Luceburgenſium ſibi rebelles domaret; moxque in Leu-

Luceburgenſes quoſdam rebelles Antonius domat.

cos mouens, Luceburgi aliiſq; eius Regionis oppidis ſumma gratulatio-
ne exceptus eſt. Reſiſtebat Huardus Elternæ Dominus, quem Ludoui-
cus Aurelianus Dux, demandatâ ſibi olim à Wenceſlao Bohemiæ Rege
Leucorum curâ, Præfectum ibi conſtituerat. Itaque ille (licet mortuo
Aureliano) vt perpetuam Præfecturam prætendens, cùm à Duce obſide-

ri

ri vereretur, Clunetum cognomento Brabantum, Armeniacorum fortiſſimum ductorem auxilio exciuerat. Venit Clunetus Mommediam cum validis copiis: in quem facto impetu Brabantini, non parua clade afficiunt: elapſus ille Leucis profugit: Huardus verò, deſperata ope, Eltemis Ducem recepit; moxque Mommedia, Danuilletium, Otchimons Duci ceſsêre: quibus peractis Dux in Brabantiam rediit. Sequenti anno 1412. Duce noſtro Antonio in Bateburgi obſidionem copias colligente, 1412
vrbes delectum ciuium fieri nolebant, agitabantque ſecreta inter ſeſe conſilia, vt vi prohiberent, ſi quid ob hoc Dux moliretur. Proinde Legatos Leuienſium ac Thenenſium Louanium euntes Dux intercepit, paria in Bruxellenſes meditatus, niſi miſſa Louanio ſagittariorum manus Bruxellam ſaluos deduxiſſet. Euocati mox Ordines Viluordiam: vbi Dux in frequenti Principum Conuentu de vrbium proteruia multa conquerebatur.

Detrectant Brabanti Antonio in exteros dare auxilia.

Aderant è ſingulis vrbibus Senatores aliquot: qui benè defenſâ Reip. ſuæ causâ, nihil à ſe proteruè actum excuſabant; verùm ſingularum vrbium iura malè à Duce defendi, aſſiduis Francorum bellis implicito, vt ſe abundè commonſtrare poſſe affirmabant, ſi è Ducis conſilio aliqui delegantur, qui per ſingulas vrbes profecti omnium querelas perciperent. Datum mox id negotij Henrico à Bergis Seneſcallo Grimbergæ Domino, Enghelberto à Marca, Arnoldo à Gaesenhemo, Guilielmo Bontio Equitibus, & Ægidio à Viue-monte, Duce interim Turnohoudæ commorante. Profecti ergo Louanium, Bruxellam, Thenas, Niuellam, Leuiam, auditis ſingulorum querelis, Turnohoudam detulerunt.

Ordines palàm proteſtantur iura vrbium malè à Duce defendi, & probationem efferunt.

Querebantur ſanè Louanienſes ac Bruxellenſes, iudicia Scabinorum ſuorum à Lyranis ſperni, ceteriſque qui iuriſdictioni Antuerpienſium ſubiacent. Louanienſes item ſuorum Scabinorum iudicia à Leuienſibus in eorum territorio prohiberi; Thenenſes ac Leuienſes Legatorum ſuorum captiuitatem: omnes verò hæc pariter, terram Cuyckenſem, Grauiamque adhuc in manibus Gelrorum conſiſtere; arces Tranſmoſanas oppignoratas non redimi; Boſcenſes non vindicari, quibus paulò antè Guilielmus Gentius Eques, ſubita inuaſione occupata vrbe, ingens damnum intulerat.

Miſſi Legati ad omnes vrbes, varias querelas attulerunt.

His viſis, auditiſque Dux, dimiſſis Leuienſium ac Thenenſium captiuis, iura cuiuſque vrbis ſe in poſterum defenſurum ſpopondit; moxque redintegrata amicitia, menſe Aprili Bruxellam rediit. Obiit hoc anno Henricus à Bautreshemo Dominus Bergarum, relictis Ioanna ac Oda filiabus, quarum illa Ioanni Domino Glymarum, Oda verò Florentio à Borſelo nupſerant.

Auditis querelis Dux ſe omnia correcturum ſpondet, ſicque amicitia redintegratur.

Inſequenti anno 1413. Ioannes à Schoonvorſta Dominus Monioyæ ac Cranedungæ, cum Hornæ Domino conflixit in finibus Campaniæ Brabanticæ. Bruxellenſes Guilielmum ab Aſca Prætorem ſuum 1413

Bruxellenſes Pratorem ſuum proſcribūt, nequidquam indignante Duce

exſilio multant ſumma cum indignarione Ducis, eiuſq́; exſilium à ceteris vrbibus Viluordiæ confirmatum eſt. Ioannes à Glymis & Florentius à Borſela ſuprà nominati, generi Henrici Domini Bergarum, de ſoceri hereditate conrendentes, hac lege pacati ſunr, vr Florenrius, perceptis aliquot aureorum millibus, Ioanni Bergas cederet. Ineunte anno 1414.
1414 cùm Dux noſter ingens triburum à Brabantinis poſtularet, decretum ab Ordinibus Louanij congregaris, ne Duci acquieſcerenr, niſi ſingularum vrbium defectus, vt Turnohoudæ nuper promiſerat, reſtauraret. Agebarur eo anno ſummo labore de Thoma Diſthæ Domino Duci reconciliando. Erar cauſa eius eiuſcemodi: Diſthenſes ſe ab eo iniuſtis vectigalibus onerari Duci queſti fuerant: ille edicto Ducis iuſſus nihil vltra debita onera ciuibus ſuis extorquere, Henricum Papam oppidi Scabinum ad Palatium ſuum euocatum occidi curarat, acerrimum ciuium propugnatorem. Tulit hoc Dux Antonius grauiſſimè, vt & quod Sichenas à Schoonvorſtæ Domino emiſſer in Ioannis Schoonvorſtij Monioyæ Domini præiudicium, ad quem, mortuo Schoonvorſtio, eæ rediruræ erant. Thoma itaque Diſtha pulſo, Ioannem Sueuum Patricium Bruxellæ oppido præfecir, Ægidio à Monte Quæſtore addito, mutatiſque eius oppidi Magiſtratibus. Thomas Louanium profugerat; vbi cùm iure ciuium eius vrbis, quo neminem inauditum bonis pelli licebat, ſeſe tueretur, ab Ordinibus ac præcipuè Louanienſibus de reconciliatione eius ſedulò agirabatur. Verùm obfirmatus aduerſum hæc Dux, numquam tot hominum precibus molliri potuir. Erat Thomæ frater Epiſcopus Argentinæ, qui iuſſu Sigiſmundi Imperatoris in Brabantiam veniens in mandatis habebar, ſollicitare Ducem, vti Thomam in gratiam reciperet; ſi is refragaretur, opem ab Imperatore polliceri. At Thomas, vt erat homo perduellionis omnis ac perfidiæ hoſtis maximus, fratri reſpondit, malle ſe patria laribuſq́; exactū, quoad viueret, exſulem agere, quàm receptis in Principem ſuū externis auxiliis perfidię crimine conſpurcari. Qua eius reſponſione ad Palatium relata, Dux, patefactis poſtularioni Ordinum auribus, Thomæ ignouit, coronatorū tamen ſeptem millibus multaro, antequam patrimonium reſtitueretur: ſimul etiam pax inter eum ac ciues ſuos reformata eſt, eiectis in exſilium Popæ (an Papæ?) interfectoribus. Paulò antequam hæc fierent, Carolo Rege Francorum in Armeniacam factionem nomen dare cōpulſo (erat enim is iam multis annis maxima anni parte inſania oppreſſus) bellum in Burgundiæ Ducem Ioannem proclamatū fuerat, omnium pænè Francię Procerum conſpiratione. Suaſu itaque Armeniacorum Rex Luteria exercitu producto, Compendium, Sueſſiones, Laudunū, omniaq́; vſque ad Atrebatum in poteſtatem redigit. Obſeſſi Atrebates arctiſſimè. Tandem Antonius Dux noſter cum Mar-

Nona diſſenſio à Thoma Diſtha Domino.

Dudum Louanienſes fruſtrà laborant Thomam Duci reconciliare.

Tandem ipſum Thomæ quadā probitas eneicit iram Ducis.

Obſidetur Atrebatum à Rege Franciæ.

Margareta ſorore vxore Comitis Hannoniæ & Hollādiæ in caſtra Regia profectus, ſummo labore perſuaſo Rege, pacis Attrebatenſis auctor fuit; quæ menſe Februario Lutetiæ in magna feſtiuitate omnium Principum ſacramentis fuit confirmata. Eodem anno Valeranus Comes S. Pauli, quem Antonius Dux noſter vniuerſo Luceburgenſium Ducatui præfecerat, Nouam-villam Moſæ oppidum à Ioannis Domini Otchimontis præſidio inſeſſum expugnauit. Hoc quoque anno variæ Legationes miſſæ, ad controuerſiam inter Ducem noſtrum ac Sigiſmundum Imperatorem, quæ de Luceburgenſi Ducatu intetceſſetat, dirimendam. Placuit tandem, vt mutuo colloquio rem diſceptarent, quod aliam ob cauſam & irritum fuit. Anno inſequenti 1415. pridie Idus Aprilis Valeranus Comes ſancti Pauli Iuodij Leucotum ſeu Luceburgenſium oppido deceſſit; ex cuius filia Ioanna Dux noſter Antonius Ioannem ac Philippum filios habebat, qui auo in Comitatu S. Pauli ac ceteris eius opibus ſucceſſere, ſicut & patri poſteà in Brabantiæ Ducatu.

Controuerſia inter Ducem noſtrum & Sigiſmundum Imp. de Lutzenburgenſi Ducatu.

1415 Finitis tum induciis inter Anglum ac Francum, cùm Franciam ſuum domeſticum malum abundè grauatet, Angli prætereà cruentiſſimum bellum excitauere. Non contentus etenim Henricus Angliæ Rex Catharina filia Regis Caroli, quæ ſponte offerebatur, Aquitaniam omnem Nortmanniamq́; doti conſtitui volebat. Ita Legatis vtrorumque ſine vlla ſpe pacis diſcedentibus, Henricus Rex omnem in continentem tranſmittendi apparatum adornabat.

Iterùm adornatur bellum inter Francum & Gallum.

Portò Dux noſter ſub ipſo belli rumore Brabantiam repetens, menſe Aprili varia cum ſuis conſilia habuit. Quibus bello abſtinere eum, vt ſuperuacaneo, nec è re Brabantica, ſuadentibus, cùm obſtinatum eum ad iter comperiſſent, ſagittariorum opem denegarunt. Menſe Octobri Dux Louanium venit; vbi filiis ſuis Ordinum curæ commendatis, clàm noctu Franciam verſus perrexit, paucis Nobilium Brabantiæ eum comitantibus, idq́ue celeritate quanta poterat maxima.

Fruſtrà diſſuadetur Duci noſtro Antonio Francicum bellum.

Angli etenim, captis fortiſſimis Nortmanniæ ciuitatibus, in Morinorum fines peruenerant: quos pænè conſecuti Franci, ne interiora Galliæ peruaderent, arcebant. Neceſſitate itaque vrgente Angli, quamquam decuplo inferiores, Francos ſumma virtute (ipſo die SS. Criſpini & Criſpiniani 25. Octobris in campis Blangianis, inquit Leodienſis, prope Aſincuriam) attriuerunt, cæſis eorum nobiliſſimis, Antonio Duce noſtro, Philippo Comite Niuerni eius fratre, Eduardo Duce Bari, Comite Alenzonij, Carolo Alibreto Comite ſtabuli, aliiſq́ue compluribus; & ex Brabantinis, qui Antonium ſecuti fuerant, à Lidekerka, à Caſtregata, ab Heetvelda, à Fontanis; captis verò Carolo Duce Aureliani, Ioanne Duce Borbonij aliiſq́ue infinitis; & è noſtris Domino Rotſelariæ, Comelio à Lidekerka, à Glymis, à S. Gaugerico. Engetannus apud Meierum decem millia Francorum

Angli vincunt Francos, cæſo inter plures etiam noſtro Antonio.

rum occubuiſſe commemorat, certè numeratos ad ſepulturam in eodem loco quinque millia & octingentos, prçter aſportatos, & longiùs diſperſos, idem teſtatut. Inuenrum tertia pòſt die Ducis noſtri Antonij corpus, per oppidum S. Pauli, Tornacum & Hallas, arque inde Bruxellam delarum eſt; vbi exequiæ magna pompa perfectæ ſunt, qnibus interfuere Thomas Dominus Diſthæ, Dominus Weſemaliæ, Comes Leynæ, Dominus Rodij S. Agarhæ, alijq́; Equires & Nobiles complures, itemq́ue Legati vrbium. Hinc corpore Ducis Furæ condito, conſultatum, quibus conditionibus nouus Dux teciperetur. Deducta Turnhoudâ Viluordiam vidua Ducis Eliſabeth, vbi graui morbo laborauerat. Actum de arcibus Ttanſmoſanis ab Hensbergæ Domini cetero- rumq́ue oppignoratione eximendis; Legatis eorum Traiectum vocatis, cum quibus tum nihil conueniri potuit. Reuerſi intereà ex Anglorum captiuitate Ioannes Rotſelariæ Dominus, Ioannes à Glymis Eques, ceteriq́ue Brabantiæ Nobiles. Statutum ob Ordinibus, Ioannem filium Antonij Ducem fieri ea lege, vr cùm decimum octauum ætatis annum exceſſerit, noua ſacramenta præſtet. Hactenus Diuæus. Hoc anno Ioannes Papa XXII. in Concilio Generali Conſtantienſi, quod ipſe indixerat, vir bello & armis aptior quàm religioni (verba ſunt Onuphrij) exauctoratus eſt, ipſeq́ue etiam depoſitioni poſteà ſubſcripſit. Etenim perſuaſus à Sigiſmundo Imperatore, vt Concilium indiceret, quatenus reiectis duobus Antipapis, ſublato pernicioſiſſimo ſchiſmate quod annis propè quadraginta tenuerat, ipſe in Pontificatu poſſir confirmari, cum Cardinalibus in Concilio præſens, cùm paulò pòſt dignitatem ſuam in periculum reuocari cerneret, clàm habitu mutato, Conſtantiâ diſceſſir. Ex fuga retractus, & quæſtione in eum inſtituta, Pontificatus ei abtogatus eſt 4. Kalend. Iunij, cui damnarioni & ipſe pridie Kal. Iunij in oppido Schafhuſia conſenſit. Ad quadraginta capitula, air Platina, contra eum probata ſunr: quorum aliqua cùm in eo minimè immutari poſſent (adeò eranr inueterata) contra fidem iudicata ſunr. Hæc ille; nec mitiora Onuphrius: qui addit, Gregorium itẽ XII. per procuratorem 4. Nonas Iunij abdicaſſe. Ac demum cùm per annos duos Benedictum Antipapam fruſtrà ad Concilium Cardinales Patreſq́ue ibi præſentes vocaſſent, poſt vacationem annorum duorum & quinque à cẽſſione Ioannis (qui licet improbus, tamẽ legitimè electus fuerat) creatus eſt Ponrifex 3. Nonas Nouembris Martinus V. dictus anteà Otho Columna Romanus. In eodem Concilio itidem anno huius ſæculi decimo quinto Ioannes Hus & Hieronymus à Praga hæreſiarchæ pertinaces iudicari ſunt, ac brachij ſæcularis ſententia iuxta Imperiales ſanctiones combuſti. De quibus confingunt Nouatores id contra fidem publi-

Poſt triduũ inuentum corpus, Bruxellã, inde Furã deportatur.

Ioannes filius patri ſubrogatur, ſed certa lege.

In Concilio Conſtãtienſi Ioannes Papa deponitur, ipſeq́; etiã conſentit.

Itẽ Gregorius XII.

publicam ſeu Saluum conductum Imperatoris eſſe factum, adduntque prætereà, ſanxiſſe etiam eamdem Synodum, hæreticis non eſſe fidem ſeruandam. Sed retudit fortiter hanc ſycophantiam ſeu calumniam inter alios etiam noſter Swertius; cuius contra Plancium verba pauca lubet adſcribere: Quid vis (inquit ille Plancium compellans) Sigiſmundum, vel Concilium promiſſo Sigiſmundi ſtare? ipſe Hus non ſtetit. Contra pacta & conuenta, cùm hæreſim ſuam, quod ſperarat, Concilio probare non poſſet, fuga ſe proripuit. (Auctores habeo præter alios etiam Laurentium Hunfredum Caluiniſtam.) Retractus ex fuga, ad errores ſuos pertinaciam grande malum adiecit, & mortis ſententiam accepit. Extat Teutonica Hiſtoria Vlrici Reichental ciuis Conſtantienſis & teſtis ocularis, in qua aſſerit Ioannem Hus & Hieronymum Pragenſem promiſiſſe illis à quibus in carcere viſitabantur, velle ſe & hæreſes reuocare, & contrarium prædicando non ampliùs Rempublicam perturbare, ob idque pulſatas eſſe ter campanas in ſignum lætitiæ; ſed non multò pòſt palinodiam ceciniſſe, ac proinde pœnam mortis incurriſſe, hæreticis (inprimis perturbatoribus) à legibus Imperatoriis non ſemel decretam.

Retunditur ſycophantia Nouatorū de Ioanne Hus & Hieronymo à Praga hæreticis combuſtis.

Puniti illi Iure Imperiali, nempe vt perturbatores Reipublicæ.

Quòd verò impudenter addunt Synodum illam definijſſe hæreticis fi-
» dem non eſſe ſeruandam, en ipſiſſima eius Synodi verba: Præſens ſan-
» cta Synodus, ex quouis Saluo-conductu per Imperatorem & alios ſæculi
» Principes hæreticis vel de hæreſi diffamatis (putantes eoſdem ſic à ſuis
» erroribus reuocare) quocumque vinculo ſe aſtrinxerint, conceſſo, nullum
» fidei Catholicæ vel iuriſdictioni Eccleſiaſticæ præiudicium generari,
» vel impedimentum præſtari poſſe ſeu debere declarat; quò minùs, dicto
» Saluo-conductu non obſtante, liceat Iudici competenti & Eccleſiaſtico
» de huiuſmodi perſonarum erroribus inquirere, & aliàs contra eos debere
» procedere, eoſdemque punire, quantum iuſtitia ſuadebit, ſi ſuos errores
» reuocare pertinaciter recuſauerint; etiamſi de Saluo-conductu confiſi ad
» locum venerint iudicij, aliàs non venturi: nec ſic promittentem, cùm
» aliàs fecerit, quod in ipſo eſt, ex hoc in aliquo remanſiſſe obligatum. Hactenus verba pura puta Concilij; quibus, vt videre eſt, nihil aliud definitur, quàm fidem datam à Principibus ſæcularibus nequaquam præiudicare poſſe iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, vtpote quæ ſit alterius generis, & cui ipſe quoque Imperator ſubſit. In hunc ſenſum iſta Gregorius Nazianzenus, cognomento Theologus, Oratione XVII. ad ciues Nazianzenos, & iraſcentem Præfectum: Quid igitur dicitis? an me liberè loquentem æquo animo feretis? Nam vos quoque imperio meo lex Chriſti ſubiecit. Imperium enim nos quoque gerimus; addo, etiam præſtantius & perfectius. Niſi verò æquum eſt ſpiritum carni faſces ſubmittere, & cæleſtia terrenis cedere. Ita ille. Quid? ſi tanti viri auctoritati refraga-
ris,

Falſiſſimū eſſe Synodum definiſſe hæreticis non eſſe ſeruandam fidem.

En ipſa Synodi verba.

Tantum declarauit Imperatorū Saluum-conductum non poſſe præiudicare iuri Eccleſiæ.

Idem confirmatur auctoritate Gregorij Nazianzeni.

ris,audi ſaltem, ô Planci, Caluinum tuum lib.4. Inſtit. cap.11. §.4. Magiſtratus ſi pius eſt, non volet ſe eximere communi filiorum Dei ſubie-
Quin & verbis aduersarij Ecclesia Ioannis Caluini. ctione,cuius non poſtrema pars eſt, Eccleſiæ ex verbo Dei iudicanti ſe ſubiicere; tantum abeſt, vt iudicium illud tollere debeat. Quid enim honorificentius,inquit Ambroſius, quàm vt Eccleſiæ filius dicatur Imperator? Imperator enim bonus intra Eccleſiam non ſupra Eccleſiam eſt. Hæc Caluinus quantumuis naufragus, hoc ſaltem Politicis huius temporis melior.

IOANNES IV.

FILIVS PRÆCEDENTIS,

XXXVI. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit annis duodecim.

DECIMVM tertium ætatis annum Ioannes, Antonij natu maior filius, agebat, cùm menſe Ianuario anno huius
1415 *Inauguratur Ioannes Ducatui Louanij, datis ei Rectoribus.* ſæculi decimo quinto ad Paſcha tunc exeunte, Louanij in Ducem reciperetur; vbi datis acceptiſque ſacramentis,Diuæo commemorante,promiſit de renouando, vbi decimum octauum ætatis annum exiiſſet, iureiurando, vt inter Ordines nuper ſtatutum fuerat. Creati tum è ſingulis vrbium viri prudentiſſimi Rectores nouo Duci, Razo à Grauia, Louanienſis; Reinerus Morſius, Bruxellenſis; Nicolaus à Stelandia, Antuerpienſis; Theodericus Rouerus Eques, à Boſco. Datus Prætor Louanienſibus Ludouicus Pinnoccus Eques. Miſerat Ioannes Burgundiæ Dux, noſtri Ioannis patruus,qui inaugurationi noui Ducis adeſſent,Epiſcopum Tornacenſem, & Iacobum Curroiambum Equitem; Louanio Bruxellam, Antuerpiam ac Boſcum profectus nouus Dux, ſacramenta à ciuibus excepit. Porrò in-
Ioannes ab Arcla trucidatur: hinc turba. ter hæc Ioannes ab Arcla Hollandus Eques, qui Furæ exequiis Antonij Ducis adfuerat, cùm domum proficiſceretur,dolo quorumdam Hollandiæ Nobilium captus ac in Hollandiam ductus eſt, inſimulatus, quòd cum Reynaldo Gelro Duce ſecretò quædam contra Guilielmum Comitem Hollandiæ molitus eſſet. Erat hic ciuis Bruxellenſis. Quare Bruxellenſes grauiùs indignati, ciuem ſuum Brabantiâ auectum, conuocatis reliquis vrbibus, vt de eo liberando ſimul operam impenderent, exorabant. At ij qui Ioannem Ducem noſtrum regebant, prohibebant, ne tui-

tione

IOANNES IV. ANT. F. XXXVI. BRAB. PRINCEPS.

tione Arclenſis Hollandi excitarentur; aſſerentes non è vana ſuſpicione, ſed patefacto crimine reum effectum. Ita deferbeſcente Bruxellenſium ſtudio, decennio ferè in carcere permanſit; at reliquis, qui eiuſdem coniurationis acceſſebantur, facinore eluto, ignotum eſt. Venit per eos dies Bruxellam Dux Burgundiæ Ioannes, tutelam Ducis noſtri expoſcens: qua denegata iratus, abducto vnà Philippo fratre Ducis in Picardiam conceſſit, vbi S. Pauli Comitatus incolas in verba eius adegit. Is enim Comitatus & Ligniacenſis huic iuueni ex hereditate obuenerant; quos Ioannes Burgundiæ Dux tutorio nomine pro nepote aliquamdiu gubernauit.

Ioannes Burgundiæ Dux idemq; Co. Flãdriæ Ioannis noſtri patruus fruſtrà eiuſdẽ poſcit tutelam.

1416 Anno ſequenti 1416. Eliſabeth noui Ducis nouerca, cùm 5000. coronatorum aureorũ nomine dotis ab Ordinibus offerrentur, indignabunda Bruxella Lucemburgum conceſſit. Miſerat Legatos nouus Dux, qui Sigiſmundo Imperatori nomine ſuo de Antuerpia ac Traiecto fidem darent; qui niſi nepti ſuæ Eliſabethæ nouercæ Ducis ſatiſfactum foret, Ducem in clientelam recipere noluit. Rumor interim erat, Ioannem Epiſcòpum Leodienſem arma mouere, vt Ducem noſtrum Traiecto arceret, concitante Ioanne à Monioya, ærarij Epiſcopalis præfecto, Brabantinis irato, ob Ioanni Burgundiæ Duci (ſub quo ipſe adminiſtrationem rerum Brabanticarum non modicam ſperabat) tutelam Ducis noſtri denegatam. Moti eo anno Magiſtratu Henricus à Bergis Seneſcallus, Guilielmus Aſcanus ac Ioannes ab Elſta Quæſtores, ac adminiſtrationis rationem Ordinibus dare coacti.

Offert Dux noſter Imperatori clientelam de Antuerpia & Traiecto.

1417 Anno ſequenti 1417. menſe Maio Ioannes Dux noſter cum magnis copiis Traiectum profectus, Leodienſi impedire non auſo, à ciuibus fidelitatis iuramenta exegit. Vltima eius menſis die Guilielmus Comes Hollandiæ & Hannoniæ viuis exceſſit; Primatibus vtriuſque Comitatus primùm iureiurando deuinctis, vt Iacobam filiam ſuam vnicam Duci noſtro coniungerent. Itaque Dux noſter, cui id connubium maximè placebat (nam collimitanei erant Iacobæ Comitatus Brabantiæ, vnus ab Occidente, alter à Septemtrione) vbi animaduertit extremam voluntatem patris ſe generum deſignaſſe, Gandauum ad Ioannem patruum Burgundiæ Ducem profectus, cum eo hac de re colloquium habuit. Aſſentiente eo, commeantibus inter vtroſque Legatis, Birfletum conueniri decretum; vbi inter Ioannem Ducem noſtrum ac Iacobam peracta ſponſalia, Ioanne Bauaro tamen Electo Leodienſi ſponſæ patruo, ſuffragio ſuo roborare nolente, niſi ea quæ pater Albertus ac Guilielmus frater olim ipſi legaſſent, rata manerent. Deinde, quia Dux & Iacoba in ſecundo conſanguinitatis gradu ſe mutuò pertingebant, miſſi Conſtantiam, qui ſanguinis veniam à Synodo Patrum ibi congregata expeterent; Sigiſmundo Imperatore ac Ioanne Bauaro Epiſcopo ſeu Electo Leodienſi refragantibus, diu fruſtrà labora-

Traiectenſes Duci noſtro ſacramentum dicunt, Epiſcopo Leodienſi impedire non auſo.

Mortuo Guilielmo Hollando filia eius vnica Iacoba noſtro Duci deſpondetur.

borarunt. Bauarus enim pertæſus iam rerum ſacrarum, cùm ſacerdotio initiari nolentem ſui etiam ſpernerent, Leodio egreſſus, pertentatis ſecretò Dordracenſium primis, mox eo oppido receptus eſt; miſitque procuratorem Conſtantiam qui reſignaret Epiſcopatum Synodo, ac ſimul Ducis noſtri ac Iacobæ nuptias impediret. Intereà Dux noſter, ſoluto Conuentu Birfletano, ad ſuos remeans, licet ab initio decretum eſſet vt omnia quatuor virorum conſilio ageret, iis tamen inconſultis, Guilielmum ab Aſcha Prætorem Bruxellenſibus dedit. Ioannes quoque Bauarus, cùm Dordracenos in verba ſua, tamquam tutoris Iacobæ neptis, iurare coëgiſſet, litteris ad reliquas vrbes Hollandiæ miſſis, paria ab iis fieri poſtulabat. Quibus non ad votum ſuccedentibus, cùm & Iacoba patrui tutelam aſpernaretur, Schoonhouiæ de conciliandis partibus actum eſt. Vbi palàm denegatis ſibi Hollandiæ gubernaculis, cùm & iam contentum eſſe debere iis quæ Birfletano Conuentu ipſi promiſſa eſſent, Iacoba aſſereret, iratus diſceſſit; moxque conciliatis ſibi Guilielmo ab Arcla, Ioanne & Guilielmo ab Egmonda fratribus Equitibus, Gorichêmum occupauit. Quo comperto, Iacoba cum Margareta matre ac Valerano à Brederoda Equite, claſſe in arcem eius oppidi venit: & inde egreſſa, fortiter repulſo hoſte, oppidum recuperauit, cæſis hoſtium primis Guilielmo ab Arcla, Domino Petrishemi, aliiſque, non tamen incruentè; nam Valeranum à Brederoda virum fortiſſimum amiſit: poſt quam pugnam Iacoba, Gorichemo validis præſidiis munito, Hagam conceſſit. Interim Legatis Conſtantiæ fideliter operam ſuam nauantibus, Martinus Quintus nouus Pontifex connubio Ducis ac Iacobæ conſenſit; quod metu Sigiſmundi Imperatoris poſteà reuocaſſe fertur. Hæc Diuæus, ſed non ſatis exactè tempora conſignans; Meierus in hunc modum ſupputat: Mortuus eſt Delphinus, maritus Iacobæ, toxico ſublatus, octauo poſt Paſcha die 14. Kalend. Maij: quo ex caſu tantum mœroris concepit Hannonius Iacobæ pater, vt & ipſe mox moreretur pridie Kalend. Iunias. Eo defuncto, inquit, frater Hannonij Ioannes Bauarus 28. iam annum titulum gerens Epiſcopatus Leodienſis, poſt tot mactatas perdita ſque Chriſtiani gregis oues, in Concilio Conſtantienſi Epiſcopatum & Diaconatum deponit, ducitque vxorem Eliſabetham Antonij Brabantini viduam Lutzeburgenſi Ducatu dotatam; Iacobam verò viduam Delphini, ſuam ex germano defuncto neptem, ſpoliare Hollandia Zelandiaque nititur; reſuſcitatis, vt eſt in Hollandorum Hiſtoriis, Hamatorum, & Aſellatorum, vulgò Hauckiorum, (Principis maieſtati hi fauebant) & Cabelliauorum factionibus. Dordracum fauore ciuium, & Nobilium Aſellatorum maximè, capit. At verò Iacoba haud ſegniter agit, ſed Gorichum ſtatim obſidet. Pugnatum eſt

Imp. & Bauarus Electus Leodienſis impedire nituntur dictas nuptias.

Bauarus nepti ſua Iacobæ mouet bellum occupato Dordraco.

Item occupat Gorichemum, ſed à quo mox à Iacoba iterùm expellitur.

Diſtinctiùs ex Meiero de rebus Iacobæ.

Reſuſcitata iterùm apud Holandos Hamatorū & Aſellatorum factiones.

Kalend. Decembribus: Iacoba egregiè vicit: mille circiter ex aduerſariis interfecit, ac totidem cepit. Interfecti Guilielmus Arkelius ſeu Herculanus, Otho Burenſis & Peterſomius. capti Nobiles, Comites Verreburgenſis, Vburgenſis, Alardus Burenſis, Egmondanus, Heterius, Homotius, & alij: ſed Valeranum Bredetodium magno ſuo damno Iacoba deſiderauit. Et illa quidem oppido Gorichomio potita eſt; ſed & Bauarus, quamuis victus, Dordracum retinuit. Burgundio nepti ſuæ Iacobæ ſuccurrit. Coit Conuentus apud Birofluctum. Ibi ſoluto per nouum Papam Martinum cognationis vinculo, Iacoba Ioanni Duci Brabantiæ Antonij defuncti filio deſponſata eſt agenti ſextumdecimum non plus ætatis annum. Fremere & iraſci Bauarus, conarique Sigiſmundi Cæſaris fauore nepti Hollandiam Hagnoniamque detrahere; ſed Iacobæ cauſa, opeſque & vires præualuerunt. Ita de his Meierus. Proſequitur Diuæus: Pontificis Diploma Ioannes Dux per Engelbertum Naſſauium Bredæ & Henricum à Bergis Grimbergæ Dominos Hagam ad Iacobam deſtinauit menſe Ianuario; & paulò pòſt, videlicet die 8. menſis Martij, ipſe ſeptus nobiliſſimorum Principum comitatu Hollandiam petiit. Diſceptatum aliquamdiu Hagæ ſuper Pontificio Diplomate, & maximè ſuper eius reuocatione, cuius exemplar Bauarus Duci noſtro tradendum curarat; placuit tamen nihilominùs in connubio procedi. Itaque anno proximo 1418. menſe Aprili celebratæ ſunt nuptiæ Ioannis Ducis & Iacobæ in frequentiſſimo Nobilium ac vrbium vtriuſque Principatus conuentu. Aderat Tomacenſis Epiſcopus, Legationis à Ioanne Duce Burgundiæ eodemque Flandriæ Comite caput. Quin etiam ſuperuenêre mox à Martino Pontifice litteræ, quæ reuocationem metu Imperatoris factam, reſciſſam eſſe, ac Ioannem Ducem cum Iacoba ſine vllo ſcrupulo matrimonium agere poſſe edocebant. Receptus itaque eſt omnibus pænè Hollandiæ oppidis ac Zelandiæ, ac inde domum reuertit: vbi non modica cum ſuis diſcordia interuenit. Erat illi Quæſtor Guilielmus à Monte, qui facili Principis ingenio abuſus, Engelbertum Bredæ, Henricum à Bergis Grimbergæ, Henricum à Lecca Hezeuiæ (an Hezeuicæ?) Dominos ita ab eo alienarat, vt aliquem horum in conſpectum ſuum venire non pateretur, quaſi eius conſtitutionis auctores, qua gubernatio Brabantiæ ipſi ob ætatem interdicta paulò antè fuerat. Econtrà illi gratiâ Principis excluſi, Louanium conuocatis Ordinibus, Guilielmum incentorem Principis perpetuo exſilio damnatum tota Brabantia edixerunt, & Bruxellenſes Prætorem ſuum damnationis edictum proponi nolentem in carcerem miſerunt. Intereà quoque Bauarus, Ducem noſtrum Hollandia ceteriſque vxoris opibus potiri fremens, ducta pridem Eliſabetha Ducis noſtri nouerca, & cum Sigiſmundo fœdere inito, Hollan-

Diſpenſatur à Papa Martino Quinto inter Iacobam & Ioannem.

1418 *Celebrantur nuptiæ in Haga Comitis.*

Dux domū reuerſus nouas inuenit turbas.

landiam, Zelandiam, ac Hannoniam beneficiario iure ab eo poſſidendas accepit, quaſi ad Imperium mortuo Guilielmo Comite ſine maſcula prole deuolutas. Interdicta itaque Duci noſtro adminiſtratio harum regionum, datis litteris Imperialibus Conſtantiæ 29. Martij. Quarum litterarum munimini fiſus Bauarus, cùm Hollandiæ, Zelandiæ, ac Hanno- niæ oppida ſollicitaret, hoc reſponſum tulit: Regiones has neque feudum Imperij eſſe, nec ad mares ſolos deuolui, cùm certiſſimo experimento conſtet, Valtrudim Carolomanni Auſtraſiæ Principis neptem, Richildim quoque Comitatum Hannoniæ, Adan ac Margaretam Comitatum Hollandiæ maritis dotales attuliſſe: præter hæc iniquiſſimum eſſe, Bauarum, collaudato olim Birfleti Ducis noſtri ac Iacobæ connubio, ac ſecundùm eius Conuentus pacta feudis ſuis ab ea inuaſatus, nunc tam fœdè obniti. At ille verbis contendere ratus inutile, Dordraci ac Brielæ coactis naualibus copiis Hollandiam variè incurrit. Quo in Brabantiam nuntiato, decreta Iacobæ auxilia, ductore Ioanne Domino Weſemaliæ; & Ioannes Dux ipſe Bergam S. Gertrudis profectus, præmiſſis ſuis, Dordracum obſedit: quod oppidum cùm variis exſtructis è terra propugnaculis, noſtri fame vrgerent, egreſſi quadam vice præſidiarij, facto in Antuerpienſes impetu, ſumma virtute ab ijs repelluntur: obſidio tamen deinde, hinc à Brabantinis, illinc ab Hollandinis, ſoluta eſt, in ſolis propugnaculis relicto præſidio, eo euentu, vt ceteris digreſſis, Dordraceni præſidiarios omnes crudeliter occiderint. Paulò poſt Roterodamo à Bauaro intercepto, Philippus filius Ioannis Ducis Burgundiæ & Comitis Flandriæ, Ludouicus à Luceburgo Epiſcopus Tarauanæ, Petrus à Luceburgo frater eius, Comes Couuerſanæ, Dominus Angiæ, in Hollandiam venerunt: quibus agentibus, Worichemi Dux noſter & Bauarus pacem iniere. Ceſſit Dux Bauaro, tamquam Rectori Hollandiæ, Zelandiæ, ac Friſiæ conſtituto, Dordracum, Gorichemum, Arclam, Ledetdamum, Roterodamum, Wordam, Vornanum ac Brielam: viciſſim Bauarus omne ius ſuum in Comitatus Hollandiæ ac Hannoniæ eiurauit. His peractis, Ioannes Dux cum Iacoba in Hannoniam digreditur, vbi receptis ab eius terræ populo ſacramentis, cùm quadam die venatum exiiſſet, fratres Iacobæ nothi Guilielmum à Monte, cuius ſuprà mentio fuit, Quæſtorem Ducis interfecerunt, ipſa Iacoba, vt ferebatur, non ignorante. Cuius vt amiciſſimi hominis morte Dux conſternatus, triduo eum luxit; vixque à Iacoba induci potuit, vt dolorem poneret. Porrò poſt Montani interitum, annitente Iacoba, Naſſauius, Grimberganus, ac Hezuicenſis priſtino in aula loco reſtituti ſunt: nec diu ſuperuixit Grimberganus, redeunte tum Grimberga ad Ioannem Bergarum Dominum: ſed Bruxellenſes, ob Guilielmi ab Aſcha detentionem,

Imperator Duci noſtro interdicit adminiſtratione Comitatuū Iacobæ, tāquam quæ ad ſe eſſent deuoluta.

Eidem ſolidè reſpondetur; nihilominùs Bauarus ope ſimul Imp. inuadit Iacobæ terras.

Obſident Brabanti Dordracum, ſed lento progreſſu.

Tranſigitur inter Bauarum & Ducem noſtrum.

Quæſtor Ducis à Iacobæ fratribus nothis trucidatus.

 tionem,

tionem, & Louanienſes ob præproperam à Dordraco diſceſſionem, 1419 Duci inuiſi, hoc anno eum placare nequiuerunt. Anno ſequenti 1419. Ioannes Bauarus Rector Hollandiæ, & Iacobus ab Apcouda Dominus Gaſcbecæ, Leydam expugnauêre; atque eodem anno Ioannes Dux Burgundiæ fraude Caroli Delphini ad colloquium euocatus, Montereliæ ad confluentem Iouæ & Sequanæ miſerè trucidatus eſt, ſucceſſore Philippo filio. Ita Diuæus, cædem tanti viri tam paucis verbis tranſmittens. Meierus de ea prolixè, & hæc inter cetera: Pridie Kalend. Auguſti Pontem Iſaræ Angli capiunt de nocte. Grandis inceſſit dolor de perditione illius oppidi. Giſortium quoque poſt tres hebdomadas obſidionis Thomas Dux Clarentiæ ad deditionem compulit. Delphinus cum multis millibus armatorum confert ſe ad Montrolium Sequanæ, ſtatimque miſſo in Tricaſſes Campaniæ Taneguyo, Burgundionem ad ſe acceſſit, ſi quo pacto (vt ſimulabat) conſilium capi poſſit Anglis Regno repellendis. Iam paulò antè die 11. Iulij pax ſanctè iurata erat & amneſtia omnium præteritorum inter Delphinum & Burgundionem, eratque die 29. eiuſdem menſis renouata & confirmata. Itaque Burgundio tandem venit. Quid fit? pacificè ingreſſum cum decem Nobilibus, & colloquentem cum Delphino, Taneguyus parua ſecuri ad hoc ſub veſte præparata Ducem in faciem, ſeu vt alij, in ceruicem verberat, eumque inſtar bouis mactat. Cadit Dux. Quidam Ludouicus Lædus gladium in ventrem eius adegit, ita vt ex vulnere inteſtina exilirent. Tum Delphinus, tenens gladium ſuum nudum, Puto, inquit, ſatis illum habere. Expoliant eum omnibus veſtibus præter thoracem & ocreas; anuloſque, præcidentes eius digitos, furantur, inſpiciente Delphino, tenenteque gladium ſuum nudum. Archenbaldus Fluſſas procumbens ſuper Ducem vt protegeret, interficitur: alij nonnulli vulnerantur, reliqui eius Nobiles ſuperſtites capiuntur. Pars militum maxima Brayum recurrunt; ſed multi interfecti ſunt ab inſequentibus ſicariorum copiis. Tractus Dux pedibus ſemel atque iterùm per totum cruentatum locum, vt Delphino oſtenderetur mortuus. Iacet tota nocte ibi exanime cadauer; poſtero die cum thorace & ocreis ſepelitur; factaque illi piacularia ſacra 12. pietate ciuium. Sic manibus parentatum Aureliani, de quo anno 1407. Sed & audi aliud facinus. Eo die quo cædes crudeliſſima facta eſt (erat is decimus Septembris) ſpargit litteras Delphinus per Regnum, exponens ſe dies 18. apud Monſtrolium aduentum exſpectaſſe Ducis Burgundiæ capiendo conſilio de Anglis pellendis. Tandem Ducem veniſſe, ſuperbè atque adeò cum contemptu locutum, prehendiſſe gladium, vt Delphinum feriret; ſed per Dei gratiam Delphinum ſeruatum eſſe, atque imminens euaſiſſe periculum per fidos miniſtros ſuos, ipſumque Bur-

Bauarus Leidam expugnat.

Delphinus Franciæ fraudulenter ad ſe euocat Ioannem Burgundum.

Inſtar bouis Burgundus Ioannes noſtri patruus mactatur.

Indigniſſimè præſente Delphino cadauer eius tractatur.

Quin miſſis literis Delphinus ſpargit Burgundum ſe voluiſſe gladio trucidare.

Burgundum eò loci eſſe interfectum. Hæc & plura Meierus: ſed ad Di-
uæum noſtrum tedeo. Eodem menſe (illo teſte) Guilielmus ab Aſcha
Bruxellenſium captiuus, perpetuo exſilio damnatus eſt in Concilio vr-
bium Brabantiæ; itemque eo menſe Iacoba Bauara ſeu Hollanda Ducis
noſtri vxor in Brabantiam venit: quam Viluordiam ingreſſam ſaluta-
tum iuêre vrbium Legati. Inde menſe Februario Iacoba Louanium in-
troiit, ſummo honore à ciuibus excepta. Intereà Dux Boſcum profectus,
ac ibi aliquantulùm commoratus, Grobbendungam conceſſit: vbi conſi-
lio Iacobi Gaſebecæ Domini, Ioannis Weſemaliæ Domini, Ioannis à
Schoonvorſta, Domini Monioyæ, remotis Hollandicis matronis virgi-
nibuſque, matrem ac vxorem Weſemalij & vxorem Aſcani Iacobæ ad-
iunxerunt; itemque remotus eſt Magiſtratu Seneſcalli Ioannes Domi-
nus Rotſelariæ; iiſque peractis Viluordiam reuertuntur: vbi iis quæ
Grobbendungæ acta ſtatutaque erant, Iacobæ prælegentes, non parum
feminam turbarunt, quòd alumnis ſuis ita priuanda eſſet. Quin illa Du-
cem Viluordia Futam proficiſcentem conſecuta, à propoſito ſeducere
nulla ratione potuit. Initio anni ſequẽtis 1420. Reinerus à Bergis Seneſcal-
lus Brabãtiæ effectus eſt. Creati tum à Duce noui Cõſiliarij, Guilielmus 1420
Aſcanus cum filio, Guilielmus & Ioannes Bontij, & Nicolaus à Werua,
Equites. Acta hæc Antuerpiæ. Inde Dux in Zelandiam diuertens, au-
ctore Aſcano, Præfecturam Hollandiæ, Zelandiæ ac Friſiæ Bauaro in
ſeptennium confirmauit, additis & Marchia Antuerpienſi & Heren-
dalſti Prætura, idque inſcia Iacoba ac Nobilitate Brabantica. Reuerten-
tem Ducem Bruxellam Margareta ſocrus interpellabat, ne filiæ matro-
nas virgineſque Hollandicas, quibus ab infantia aſſueuerat, detraheret;
at ille conſilio potiſſimùm (vt ferunt) Euerardi Sherenclaes Equitis, du-
rus in priſtina ſententia perſtitit. Quam eius pertinaciam deteſtata ſo-
crus, altera die Iacobam ſecum Canoyam Hannoniæ abduxit: cuius
diſceſſio Nobilitatem Brabanticam in primis malè habuit. Porrò Loua-
nium conuenientes Ordines, deliberarunt de puniendis iis, quorum
conſilio tam durus vxori quàm Nobilitati vrbibuſque inimicus Dux ef-
fectus fuerat. Hîc fœdere inito, quo Ducem ad ſanitatem redigerent, ſibi
mutuò opem pollicentur. Aſcanum cum filio, Euerardum Sherenclaes,
alioſque aliquot in Cypriam peregrinationem damnant. Aderant his
conſiliis Engelbertus Naſſauius Dominus Bredæ, Ioannes Dominus
Rotſelariæ, Ioannes à Withemo Dominus Boutteſhemi, Henricus Do-
minus Heuerlæ, Ioannes Dominus Schoonhouiæ, Dominus Linteræ,
aliique complures, & vrbes Brabantiæ: coactus quoque eſt iurare Sene-
ſcallus Brabantiæ Reinerus, ſe decreto Ordinum non contrauenturum.
Bruxellenſes ac Antuerpienſes, qui huic Conuentui non adfuerant, per

Iacoba Ducis noſtri vxor ſummo honore Louanij excipitur, ſed breue fuit gaudium.

Agunt nonnulli vt remoueantur ab ea matronæ Hollandicæ.

Agit & alia quædam Dux imprudenter.

Abducit Iacobam mater eius in Hannoniam, ob prædicta Duci irata.

Legatos omnia comprobauerunt. Miſſus Bruxellam nuntius, qui Duci ſtatuta Ordinum enuntiaret; quibus ille ſpretis, in exſulum locum alios è familiaribus ſubſtituit. Eadem quoque ab Ordinibus Iacobæ, quæ tum Ati erat, ſignificata; eamque Legatione miſſa, vt Louanium veniret, enixè orabant. Ceterùm Ducem indies in peius ruere, ac ſe totum infimis hominibus, & qui eum ab Ordinibus auerterent, dedirum conſpicati, Edmundum ab Emichouia Commendatorem Ioannitarum, ac Dominum Chantreynæ in Franciam miſerunt ad Philippum fratrem Ducis noſtri Ioannis Comitem ſancti Pauli; quem iuuenem fortem, ac longè à fratemis moribus alienum, pridem Ioannes patruus Dux Burgundiæ Præfectum Lutetiæ crearat, iam verò illum Picardiæ Rex Francus præfecerat. Hunc itaque orarunt, vt in Brabantiam veniens gubernationem terræ acciperet. Venit is menſe Septembri Bruxellam, vbi ſalutato fratre Louanium conceſſit, cauſam diſcordiæ inter fratrem ac Ordines diſcuſſurus. Porrò edoctus à Nobilibus, quòd infimo cuique deditus Dux, reiecto Ordinum conſilio, magnam Brabantiæ partem ac Hollandiam Bauaro tradidiſſet, quodque vxorem à ſe abegiſſet, eorum partes tutandas ſuſcepit. Vocata mox Iacoba cum matre Louanium venit; eódem & Ludouicus à Luceburgo Epiſcopus Tarauanæ & Hugo à Lannoya Legati Philippi Ducis Burgundiæ venere, vt pacem conciliarent. Indicta dies, vt ad 3. Kalend. Octobris Viluordiam conuenirent. Quò profectis Philippo Comite S. Pauli, & Iacoba & matre, Ioannes Dux diu exſpectatus non venit, morbum excuſans; parique ſimulatione iis ſecundò deluſis, clanculùm, paucis comitantibus, in arcem Boſco vicinam, nomine Herleriam conceſſit. Huc ad eum properantibus exſulibus, Boſcum paulò pòſt iuit. Inde Cliuiæ Duci, Domino Hensbergæ, Comiti Blanckenhemij, aliiſque Tranſmoſanis (quos, vt Nobilitatem armis ad obſequium cogeret, euocarat) Hezij occurrit: Hezio Traiectum Moſæ proceſſit. His Viluordiam delatis, omnium ſuffragiis Philippo Comiti ſancti Pauli Ducis noſtri fratri Reipub. gubernacula deferuntur. Hactenus Diuæus. Meierus in hunc modum cauſam diſcordiæ cum vxore propiùs aperit: Orta, inquit, grandis diſcordia inter Ducem Brabantiæ Ioannem & vxorem eius Iacobam Bauaram, adeò vt diuortium cum illo facere proſus vellet, dictitans numquam ſibi cordi fuiſſe eas nuptias, ſed coactam à matre Ioanni eſſe nuptam. Erat impar ſocietas. Tenera admodum habitudine corporis fuit Brabantus, viribus non fortibus, hebetique & tardo ingenio. At Iacoba femina præſtanti animo, ingenio acri, florentiſſima ætate, ſucci plena, dotibuſque tum animi tum corporis felix. (Hæc ex Meiero per parentheſim.) Pergit Diuæus: Philippus Ducis frater Bruxellam reuerſus,

Spernit Dux proſcriptionem quorumdã ab Ordinibus factã.

Mittuntur Legati in Franciam ad fratrem Ducis, ipſe vt malis Brabantiæ medeatur.

Suſcipit Philippus frater Ducis Ordinũ cauſam tuendam.

Ioannes Dux, nolens ſe committere arbitris, arma parat.

Cauſa diſſidij inter Ioannem eiuſq; coniugem vti à Meiero narrantur.

uetſus, mox apparatum in bellum Hollandicum cogere incipit. Bauarus enim Duci noſtro Ioanni conſpirans, Berga S. Gertrudis occupata, arcem obſidebat validè munitam, quam Theodericus à Metweda Eques Hollandus pro Iacoba tuebatur. Indicta itaque expeditione Philippus cùm forti popularium manu Bruxella egreſſus Iacobam Hoſdenam duxit: qua Arnoldi à Zeuenberga fidei tradita, Bergam ſimul progreſſi, decimo pòſt die commeatum ac cetera neceſſaria arci intulere: quo facto, ad finem Octobris domum rediete. Poſt eorum diſceſſum, præſidiarij arcis miſſili igne totum pænè oppidum exuſſere. Reuerſus Bruxellam Regens, Guilielmum à Montenaca Dominum Grazæ Seneſcallum, Ioannem à Dighemo Prætorem Bruxellæ, depoſito Ioanne Clutingo, conſtituit: mox Abbates Brabantiæ Traiectum miſit, Duci reditum in patriam perſuaſutos. At ille, ſimulato, vt Legati Ordinum ad 15. Decembris Diſtham ad ſe mitterentur, clanculùm ſollicitatis Bruxellæ Primoribus agebat, vt noctu Diſtha properantem Bruxella reciperent, Ioanne Clutingo cum virga prætoria occurrente. Conuentu itaque Diſthæ collecto, cùm variis dolis differret, tandem equites ac pedites globatim in eo tractu coïte, Louanium adfertur. Vnde malum quid Regens ſuſpicatus, Nobilitatẽ ac ciues in armis ad omnem euentum paratos eſſe iuſſit. At Ioannes Dux celeritate vſus, antequam ij conuenirent, nocte intempeſta Diſtha digreſſus, comitantibus Heinsbergæ Domino, Ioanne à Bura Præpoſito Aquenſi & exſulibus, ſummo diluculo ad Bruxellæ portas viſus eſt. Sequebatur eum Murtij Comes, prohibentibus Moſæ tranſitum Traiectenſibus, longum emenſus. Tam ſubito Ducis aduentu conſternata plebs Bruxellẽſis, omnis doli licet ignara, vrbe tamen eum recipi noluit, niſi centum viginti equitum comitatu. Interim Patricij, quibus conſciis Dux aduenerat, portam Louanienſem aperiunt; quam patefactam denſo agmine irrumpentes vrbe potiuntur, in poſtremo agmine Duce ſecuro. Erat tum Regens Bruxellæ; qui fratri collocutus, Louanium altera die regreditur, quò maxima Nobilitatis Brabantiæ pars conuenerat. Porrò Ioannes Dux, conuocatis in curiam Bruxellenſibus, ſpopondit, nihil eos mali paſſuros: non enim in eorum perniciem adducta eſſe Germanorum auxilia, ſed vt ſe ab omni vi tutaretur: nam ſe nihil aliud quàm pacem cum Ordinibus cupere, orareq́; eos, vt ipſi totis viribus ei conficiundæ incumbant. Erant ſanè Patricij Duci fideles, promiſerantq́ue, ſi Regens quid molitetur, omni conatu ſe prohibituros, oblatis portarum clauibus. Sed plebem militis extranei voces, per tabernas ſe auro Brabantico ditandos iactantis, ac nudis gladiis incedẽtis minæ non parum commouebant. Sexto itaque Kalend. Februarij motu excitato, vix à Duce Curia egreſſo, potuere ſedari. Poſt biduũ verò cùm Germa-

Bauarus, conſpirante noſtro Duce, obſidet arcem Bergæ S. Gertrudis.

Succurrit arci pro Iacoba Ducis noſtri frater.

Abbates mittuntur Traiectũ, qui Duci reditum perſuadeant.

Inexſpectatus Dux inuadit Bruxellã, recedente poſtridie Regẽte eius fratre Louanium.

Plebs Bruxellenſis in milites à Duce adductos inſurgit.

Germanos impetũ in eos facere velle ferretur, quamprimũ Cœnobij Frigidimõtani campanula ad nocturnas horas vocaret, nulla ratione contineri plebs potuit. Commota itaq; tota vrbe, Dominus Hensbergæ, cæteriq́ue Germani vincti in carcerem coniiciebantur; Comite Murrij è domo, in qua diuerſabatur, exire prohibito; ac eodem die Regens cum omni pænè Nobilitate Louanio Bruxellam rediens, plebis conſtantiam plurimùm collaudauit. Poſtridie Palatium ingreſſus, maximam partem familiarium fratris ac Patriciorum vrbis cepit; moxq́ue Ordinum Conuentum ibi indixit, quò Louanienſes Raſonem à Grauio Conſ. Ioannem Album, Ægidium Diuitem, Henricum à Calſtris, ac reliquæ vrbes ſuos Legatos misêre.

Præcipuis Ducibus auxiliariũ Germanorum captis, Regẽs Bruxellam reuertit, moxq; Conuentum Ordinum indicit.

Eo Conuentu hæc ſtatuta ſunt: Vt ex captiuis « Henricus Clutingus, Ioannes à Frigidomonte Eques, Euerardus Dux, « Ioannes Scoccardus Louanij in arce; Ioannes & Guilielmus Clutingi « Antuerpiæ, alij alibi ſeruarentur; Ægidius Kegel, Ioannes metten « Schachte, Ioannes Cayus, Ioannes ab Ideghemo, in perpetuum exſules « eſſent, publicatis bonis. Qui captiuorum aliquem carcere fracto fugien- « tem detineret, occideretve, 500. coronatis donaretur. Dux hæc rata ha- « bere cogeretur. Præter hæc, permiſſa plebs vnà cum Patriciis Magiſtra- « tus gerere. Dum hæc fierent, Ioannes Dux cum Thoma Diſthæ ac Ioanne Rorſelariæ Dominis Louanium diſceſſerat.

Viciſſim Ioannes Dux proficiſcitur Louanium.

His peractis, Regens Ioannem Clutingum gladio ſubiecit, Ioanne à Dighemo Prætore conſtituto: dimiſſique mox Germani milites, retentis Nobilibus ad centum quinquaginta. Sparſo in vicinas regiones harum rerum rumore, Ioannes ab Hensberga Epiſcopus Leodienſis, & Aquenſes, litteras in Brabantiam misêre; ille patrem ac fratrem, Aquenſes verò Præpoſitum ſuum dimitti poſtulantes: quod cùm non impetrarent, mercatores detinere cœperunt. Eodem anno Diſthenſes ſententia Ordinum multati ſunt, quòd Ducem, iis inconſultis, recepiſſent. Obiit eo anno Henricus ab Immerzela Eques Antuerpienſis. Feſtis Paſchalibus anni ſequen-

Detinentur paſſim mercatores Brabanti ob Germanos Bruxellæ detentos.

1421 tis 1421. plebe Bruxellenſium iterùm ſeditiones agitante, Euerardus Shernclaes Eques, filius Euerardi, cuius ſub Wenceſlao ac Ioanna Ducibus meminimus, cum aliis duobus capite truncatus eſt: & iiſdem pænè diebus Dux cum Regente Gandauum profecti ſunt, vt ludis militaribus à Philippo Duce Burgundiæ celebrandis intereſſent.

Shernclaſius quidam & alij duo, tumultuante plebe, Bruxellæ capite plexi.

Inde reuerſis, de captiuis Germaniæ Nobilibus ad certam diem relaxandis agi cœpit, plurimùm obluctantibus Bruxellenſibus, qui Murtij Comitem ceteroſque non antè dimiſſuros palàm edixerunt, quàm de iis, qui Louanij, Antuerpiæ, ac alibi ſeruabãtur, ſupplicium ſumeretur. Horum itaq; obſtinato in captiuorum necem ſtudio cedentes Ordines, quatuordecim captiuos eò adductos, gladio cædi iuſſerunt. Itaque toto eo tumultu cæſi Bruxel-

Item quatuordecim alij alibi.

Bruxellenſium nobiliſſimi, aut in exſilium pulſi. Interim Sigiſmundus Imperator minaces litteras in Brabantiam miſerat, Imperiali proſcriptione pulſaturus,niſi Murtium, Hensbergenſem, Steiuardum à Roda, ceteroſque Germanos liberos facerent. Idem Electores expoſcebant,obduratis tamen aduerſum hæc Brabantinis. Quare captiui Gerardum à Zipa Regentis intimum muneribus corruperunt: à quo perſuaſus Regens,(cuius nutu omnia agebantur eo tempore)Hensbergenſem ac Præpoſitum fide data ad certam diem ſe reuerſuros, Murtium verò ſine conditione dimiſit. Porrò illi falſa fide, cùm ad præſcriptam diem non reuertiſſent, variis in poſterum conuentibus à Brabantinis iuramento ſolui poſtularunt. Poſt hæc de Ducis ac Regentis concordia actum eſt: nam Regens gubernationem fratri reddere detrectabat, obiecta controuerſia etiam noua, qua partem regionis ſibi deberi aiebat. Habebat hic fortiſſimos ſuæ cauſæ aſſertores Bruxellenſes, Louanienſibus à Duce ſtantibus. Eodem anno, proclamato in Bohemos Huſſitas bello, Henricus à Lecca & Weneeſlaus Shernelaes Equites multos Brabantinorũ eò duxêre: Domini Hornæ & Monioyæ inter ſe conflixêre, magna vtriuſque partis clade. Iſta Diuæus; quibus adiicienda pauca ex Meiero: Bohemi, inquit, per id tempus, ob deformatiſſimos mores Clericorum vociferantur pro reformatione Eccleſiæ; plura mala cœperunt & dicere & facere, multos Monachos Sacerdoteſque occiſos ſuis locis expellere, bona illorum diripere; tumultuari toto Regno. Sigiſmundus Auguſtus omnibus ſe viribus obiicere, ſed parum proficere, creſcente indies miſerandum in modum malo. Menſe Nouembri, nocte diuæ Eliſabethæ, quæ 13. Kalend. Decembris illuxit, in Hollandia, Zelandia & Flandria per maris tempeſtatem horrendæ factæ inundationes. Inter Montem diuæ Gertrudis & Dordracum, tota illa fertiliſſima & ditiſſima regio ſubmerſa eſt: quo damno complures viri nobiles, viri locupletes, ad inopiam & miſeriam ſunt redacti; manetque adhuc hodie regio illa cum ſuis 72. pagis abſorpta in mari. Hactenus Meierus. Initio anni proximi 1422. (commemorante Diuæo) Brabantini cum Ioanne Domino Hensbergæ conuenere, vt redditis tabulis de oppignoratione arcium Transmoſanatum, quæ à patre Hensbergenſis Antonio Duci facta fuerat, abſolueretur ſacramento Bruxellenſibus præſtito de redeundo in captiuitatem. Non deſtitit tamen poſteà pecuniam ex oppignoratione debitam ſæpiùs repetere. Conciliata etiam inter Ducem ac fratrem concordia, Regentis nomine abolito: promiſſa Duci 180000. Francorum aureorum, Philippo fratri 210000. Dux recepta gubernatione Brabantiæ antè acta omnia comprobauit; Iura Ordinum rata promiſit, &c. datis ea de re tabulis, quas teſtium loco ſignarunt, Ludouicus ab Harecuria Epiſco-

Vix tandem Germanorum Duces dimittuntur.

Bohemi prætextu reformandæ Eccleſiæ in Monachos & Sacerdotes ſæuiunt.

72. Pagi inter Dordracum & Gertrudebergam vna nocte inundantur.

1422

Pax ſancitur tandem inter Ducem noſtrũ eiuſque fratrem, Regentis nomine abolito.

Epiſcopus Rothomagenſis, Dominus Arſchoti, Petrus à Luceburgo, Comes Couuerſani & Bremiæ, Dominus Angiæ, Engelbertus Comes Naſſauiæ, Dominus Leccæ & Bredæ, Thomas Dominus Diſthæ & Sichenarum, Dominus Weſemaliæ & Phaleſiæ, Dominus Rochelariæ, Vorſelariæ & Retiæ, Ioannes à Cuyck Dominus Hoochſtratæ, Dominus Paruwiſij, Dominus Bergarum, Grimbergę & Meſelini, Dominus Helmondæ, Dominus Boxtellæ, Dominus Eldræ & Trazinij, Dominus Mierlæ, Dominus Geldorpæ, & alij. His peractis, frater Ducis Philippus in Franciam rediit. Porrò Iacoba vxor Ducis noſtri Ioannis cum in Hannonia degens, inſtigantibus proximis ſuis, Ducis conſortium multò antè, vt dictum eſt, auerſata, ex Hannonia Caletum profecta, illinc in Angliam enauigauit: moxque miſſis Romam Legatis, Duci diuortium oppoſuit, adulterina dicens ea Diplomata fuiſſe, quorum virtute cognationis vinculum inter eos ſolutum dicebatur. Citatus Romam Dux, Epiſcopum Cameracenſem ac Ioannem Bontium eò miſit, vt cauſam nuptiarum contra Procuratores Iacobæ defenderent. At illa, non expectato litis fine, Hunfredo Duci Clóceſtriæ nupſit, fratri Henrici Quinti

Traiicit Iacoba in Angliam, miſſiſq; Romā Legatis, pratexit matrimonium fuiſſe nullum.

1423 Regis Anglorum. Anno ſequenti 1423. cùm Henricus Rex Angliæ, & Philippus Burgundiæ Dux, pacandis Ioanni ac Hunfredo Ducibus, vtque arbitrio ſuo controuerſiam committerent, laborarent; Hunfredus ac Iacoba omnem concordiam aſpernati, ex Anglia ſoluentes Caletum appellunt. Inde maturato itinere in Hannoniam eos properantes Margareta mater, ac Dominus Hauareti (falſa, quam Ioanni Duci, vt eius regionis Seneſcallus, addixerat, fide) omnibus penè eius regionis oppidis liberaliter recipi curarunt; maxima tamen Nobilium pars in Ducis noſtri fide inconuulſa perſtitit. Qui edoctus quæ in Hannonia fiebant, miſſis ad Burgundum Ducem, fratrem item Philippum, ac Ioannem Bauarum Iacobæ patruum Hollandiæ Procuratorem nuntiis, auxilia in bellum Hannonicum expetiit. Bauarus verò, cùm iis præſtandis non ſegnis inſtaret, morbo correptus circa finem anni interiit. Ita Diuæus. Chronicon tamen Leodienſe initio anni ſequentis (more Romano ſupputando) mortem Bauari commemorat his verbis: Anno, inquit, 1424. in Feſto Epiphaniæ obiit tutor Hollandiæ, idem qui quondam Electus fuit Epiſcopus Leodienſis Ioannes de Bauaria, veneno ſublatus per Equitem Ioannem de Vlyet, qui ad hoc à Duce Cloceſtriæ inductus ferebatur, ne Ioannes de Bauaria ſuppetias, quas promiſerat, Duci Brabantiæ ferret aduerſus Iacobam: qui quidem Ioannes de Vlyet ob hoc facinus in Haga Comitis decollatus, & quadripartito diſſectus eſt. Sic ibi. Anni ſequentis initio (vigeſimum quartum eius ſæculi Diuæus deſignat) Gerardus à Zipa Ducis noſtri intimus haut pro-

Pendente lite, ducto Hunfredo Cloceſtrio Anglo cum eo in Hannoniam redit.

Bauarus Iacobæ patruus parans contra Anglum copias moritur.

1424

cul

cul Fura, à Ioanne Blondello interfectus eſt. Porrò Dux noſter ex morte Bauari veritus motum aliquem in Hollandia futurum; ſimul prohibiturus, ne Iacobæ fautores ibi quid motus cierent, celeriter eò contendit, Philippo fratre & Petro Angiæ Domino, Thoma Diſthæ, Engelberto Naſſauio Bredæ Dominis, Brabantiæ præſidio relictis. Recepere Ducem Hollandi, Zelandi, ac Friſij ſummo honore; omnes fidem, vt vero Principi, ac tutori Iacobæ, illi promittentes: qui luſtratæ toti regioni Iacobum Dominum Gaſebecæ Rectorem inſtituit. Eo abſente, Angliș Gallicam-Brabantiam incurrentibus, Ordines Brabantiæ Ioannem Monioyæ ac Ioannē Weſemaliæ Dominos Niuellam, Rotſelariæ verò ac Bergarum Dominos Hallam miſêre, vt limitem eum in hoſtem tuerentur: qui Anglorum vagabundas cohortes variis locis afflixerunt.

Ioannes noſter in Hollandiã proficiſcitur, fratre ſuo & aliis Brabantiæ præſidio relictis.

Munierat Clocestrius Braniam oppidulum valido præſidio, vnde non parū damni proximis Brabantiæ agricolis inferebatur. Id prohibituri Weſemaliæ ac Monioyæ Domini cum Engelberto ab Angia, ſæpiùs ad Braniæ muros egreſſi, vna vice Anglos in inſidias pertractos magna cum cęde vicerunt, ad portas vſque proſecuti.

Clocestrius Anglus Brania Hannoniæ ſedens à Brabantis ſtrenuè excipitur.

Intereà reuerſo in Brabantiam Duce Ioanne, Iacoba, miſſo in Hollandiam Florentio à Kyſhoa Equite, Schoonhouiam obſideri iuſſit; cuius arci Guilielmus Conſterus & Arnoldus Beylingus inerant. Oppido mox capto, arx, cùm aliquamdiu ſuſtinuiſſet, famis quoque metu dedita eſt. Excedentibus præſidiariis, detentum Beylingum Florentius viuum defodit: Gaſebecanus verò, etſi pulſis Hollandia Duci noſtro aduerſis, Schoonhouiam tamen poſteà, quamquam longa obſidione laſſatam, expugnare non potuit.

Kyſhoa pro Iacoba Schoonhouiam Hollandiæ occupat, viuo defoſſo arcis Præfecto.

Dum hæc in Hollandia fierent, Brabantini Braniæ obſidionem ingenti apparatu moliuntur; quibus ſuperuenere eo tempore copioſa à Burgundo Duce auxilia, ductoribus Ioanne Domino Croiaci, Ioanne Domino Inſulæ Adami, Andrea à Valinis. Omnibus Brabantiæ vrbibus imperatus delectus. Louanienſes 6. Februarij mouerunt ductu Ludouici Pinnocci Equitis, quem nobiliſſimi Patriciorum eius vrbis ſequebantur. Paratis omnibus ad expeditionē neceſſariis, Philippus Comes S. Pauli, frater Ducis noſtri, ac ceteri Barones Brabantiæ Braniam verſus iter dirigentes, propius oppidum caſtra poſuerunr. Erant ram noſtratium quàm auxiliarium copiarum numetus vltra triginta hominum millia. (alij ad 60000. augent.) Tanto numero cincti Branienſes, Anglorum 200. præſidio defenſi, fortiter reſtitere, ita vt noſtri, cùm oppugnationem inſtituiſſent, clauſis vſque ad veſperam ſuſtinentibus, ſuperuentu noctis abſcedere coacti ſint. Nihilominùs præſidiarij, ea die noſtrorum virtutem experti, poſtridie Caduceatore miſſo, deditionem offerunt, modò honeſtis cōditionibus ſibi abire liceret. Porrò Brabantinorum ductoribus viſum

Brania Hannoniæ à Brabantis & auxiliaribus obſidetur.

non eſt oblatis conditionibus deditos recipere. Ita ea die deliberando cõſumpta, cùm noſtri ad ſecundam oppugnationem vertetĕtur, Angli duriorũ metu, oppidum dedidere, vitæ ac fortunarum incolumitatẽ ſibi ac ciuibus ea lege pacti, vt ciues Duci noſtro fidelitatis quoque ſacramenta præſtarent. Alij Anglos ſibi ſolùm conſuluiſſe, ciuibus Ducis arbitrio permiſſis, ferunt.

Brania ab Anglis deditur, vita & fortunis ſaluis.

Quidquid ſit, in eo conſonant, quòd poſt deditionem factam, noſtri oppidum itruentes, trucidatis Anglorum ac ciuium compluribus, diripuerint exuſſerintque, ciuium quamplurimis fidei in Iacobam conſtantis, publico ſupplicio affectis.

Sæuitum ibi nihilominùs à Brabantis.

His peractis, cùm noſtri reditum maturarent (imbre enim ac niualibus aquis procedere vetabantur) Clocestrius à Sonnegio Anglorum aliquot cohortes emiſit: qui noſtrorum terga conſecuti, ſicuti fors ferret, extrema agminis carperent. Ducebat extremam aciem Philippus Comes ex Louanienſium ac Bruxellenſium fortiſſimis pænè conflatam: qui, animaduerſo hoſte, confertim euntes, nullam inuadendi dabant occaſionem. At media noſtrorum acies, in qua Barones ferè Brabantiæ, ac in his præcipuus Ioannes Rotſelariæ Dominus conſtiterat, Anglorum inuaſione conterriti, præcipiti profectione, relictis impedimentis, domum confluxerunt, Clocestrium cum omnibus Anglorum viribus à tergo conſequi rati.

Maculam præterea aliam Brabanti contrahunt.

Philippus verò Comes ſuis in ordine retentis, effecit, ne ea die clades acciperetur. Ob tam fœdam diſceſſionem, Rotſelarium, ceteroſque Barones ab vrbibus plurimùm argutos fuiſſe, in Annalibus Louanienſium reperio. Hęc Diuæus. Obſeſſam captamque Braniam his verbis Meierus perſtringit: Inter hæc deſcendit Dux ex Burgundia in Flandriam, Brabanto ſe adiungit, creſcitque eorum exercitus vltra triginta pugnatorum millia. Obſeſſa Brania Hannoniæ; quæ ab ardente milite cupiditate prædæ, principio Martij contra Ducum voluntatem capta, direptaque & incenſa eſt. Angli multi, ciueſque multi interfecti. Ita ille.

Pro parte excuſati tamen à Meiero Brabanti.

Intereà, inquit Diuæus, ſupetuenêre à Burgundiæ Duce ad noſtros nuntij, qui pactum eſſe, vt inter eum ac Clocestrium ſingulari certamine decerneretur, nuntiabant; ac interim à bello inter noſtros ac Anglos quies eſſet. Paria Clocestrius ſuis ſignificauit. Quare digreſſi ab inuicẽ Angli Sonnegium, noſtri Hallam ac in vicina oppida conceſſêre: Clocestrius verò, Iacoba Montenſium fidei commiſſa (qui ſe corporum ac fortunarum omnium periculo eam defenſuram receperant) in Angliam reuertit, certamini ſingulari neceſſaria ibi paraturus.

Clocestrius in Angliã proficiſcitur, paraturũ ſe ad duellum contra Philippum Ducem Burgundiæ.

Philippus ſanè Dux Burgundiæ acerrimus à cæde patris Anglorum defenſor, cùm Henricum Regem Quintum, etiam Francorum Regni compotem feciſſet, Henricum Sextum quoque ſucceſſorem eius pari fide coluerat. Huic Henrico pater Ioannem Betfordiæ ac Hunfredum Clocestriæ Duces, patruos tutores reliquerat, ea lege, vt fœdus cum

Burgun-

Burgundo initum filio ſuo integrum ſeruarent. Vnde & non mediocriter conſternatus Betfordus fuerat, cùm Iacobam fratri iunctam accepiſſet, omniq; ſtudio & coràm correpto fratre, & prohibitis opem dare Anglis, incubuerat, ne ex conflictationibus Anglorum cum Brabantinis, Burgundus his affectiſſimus ab Anglorum fœdere diuerteret. Verùm Cloceſtrius, ſpretis fratemis monitis, etiam periurij Philippum Burgundum inceſſebat, quòd opem bello Hannonico noſtris dediſſet. Hæc cauſa erat, cur hi Principes ſeſe mutuò prouocarint. Fine anni Martinus Pontifex, cùm Romam delatum eſſet, Bullas adulterinas variis in locis affixas, continentes connubium Ducis noſtri ac Iacobæ ab eo reſciſſum; Ducem noſtrum per litteras monuit, ne temerè huiuſcemodi prauis delationibus crederet; effecturum enim ſe quàm citiſſimè, vt ſententia inter eos ediceretur. Initio ſequentis anni 1425. non obſtantibus Burgundi ac Cloceſtrij pactis, bellum Hannonicum recruduit. Brabantini ac Picardi ductores, productis in Hannoniam militibus, eius regionis oppida aggrediebantur. Conceſſère in eorum poteſtatem partim voluntate, partim metu Valentianæ, Condatum, Sonegium, Atum, Bochanum, aliæque aliquot, ita vt ſola pænè Montium vrbs Iacobam reſpiceret. Intereà mater Iacobæ, ſollicitato Philippo Burgundo, vt auctor concordiæ fieret, Inſulæ, Duaci, Aldenardæ, aduocatis eódem Brabantinorum Legatis, colloquia plura cum eo habuit. Nihilominùs Dux noſter Ioannes, Guilielmo Comite Seynæ, Thoma Domino Diſthæ, & Arnoldo à Craienhemo Brabantiam gubernare iuſſis, Niuellam proficiſcens, Comites Pontibetæ ac Cōuerſani cum Engelberto Angiano ac Ioanne Domino Monioyæ præmiſit, vt Montenſe præſidium tentarent; ipſeque cum reliquo exercitu poſt biduum ſubſecutus, vrbem circumdedit: vnde grauiùs filiæ metuens Margareta, Philippum Ducem fortiùs vrgebat. Conuenère tandem (Ioanne Duce noſtro Duacum vocato) vt Iacoba in poteſtate Burgundi eſſet, donec lis in Curia Romana finiretur; Duci verò noſtro totius Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ ac Friſiæ gubernacula redderentur, veniâ datâ ijs qui Iacobam aliquatenus fouiſſent. Hoc pactum, Iacoba, ad ſe delatum, primùm aſpernata, mox Montenſium ſeditione coacta eſt recipere: ij etenim, vrgentibus obſidionem Brabantis, cùm inopiam metuerent, occiſis ad 250. Cloceſtriæ factionis, vix à Ludouico Montfortio, viro ex Hollandia nobiliſſimo, temperarunt, minari Iacobæ, niſi paci acquieſceret, ſe eam hoſti dedituros. Hæc ijs agitantibus, Dux noſter à Duaco Valentianas petiit; vbi exactis iuramentis Comiti dari ſolitis, in caſtra rediit: eódem Burgundus Aurengiæ Dominum Ioannem à Cabillone miſit, vt Iacobam exciperet. Idibus Iuniis, cùm vrbe egreſſa Iacoba eſſet, Engelberto Naſſauio Bredæ Domino, & Hen-

Cauſa duelli, quòd Cloceſtrius Burgundū periurum vocaſſet.

1425

Plures ciuitates Hānoniæ Iacobam deſerunt.

Obſidetur etiam Iacoba ipſa in vrbe Montenſi.

Tandem certis legibus Philippo Burgundo traditur ſeruanda Gandaui.

Declaratur Philippus Burgundus Rector Hollandiæ, Zelandiæ & Friſiæ.

Henrico à Lecca collocuta, orabat, vt in Brabantiæ aliquo loco morari permitteretur, non tam metu Burgundi, quàm vt Hollandiæ eò propior eſſet. Quo denegato, Gandauum auehitur; Montenſes verò Petro Comiti Conuerſani, ac Engelberto ab Angia, nomine Ducis fidelitatem iurarunt: Ioannes Luceburgenſis, ille fortiſſimus Francorum exiſtimatus, Hannoniæ Præfectura à Duce donatus eſt, declaratuſq; Philippus Burgundiæ Dux Rector Hollandiæ, Zelandiæ, ac Friſiæ. Porrò Iacoba Gandaui aliquantulùm commorata, omne medium elabendi quærebat. Erant Arnoldi duo, ex Hollandorum non infima nobilitate, vnus Spiringus, alter ab Alburgo cognominatus: hi, ſuſcepto Iacobæ eximendæ negotio, Gandauum properant, veredarios ei rei aptiſſimos ſecum adducentes. Paratis ad iter neceſſariis, virili habitu induta Kalend. Septembribus, iis duobus comitibus, vrbe effugit, ac nõ intermiſſo itinere, tertio

Iacoba delusis custodibus astu euadit Schoonhouiam Hollandiæ.

pòſt die Worichemum venit. Inde Ioanni à Viana Equiti aduentu ſuo ſignificato, ab eo Schoonhouiam deducta eſt. Mox Goudæ quoque ac Veteribus Aquis opera Ioannis Burggraui Monfordæ recepta, obiicientes ſe reliquas Hollandiæ vrbes ad Alſenam vicit. Quibus in Angliam relatis, Clocestrius, Filnatræ Dominum cum ingenti claſſe in Hollandiam miſit; ſed eum Philippus Burgundiæ Dux, obiecta non modica nauium copia, nauali prælio egregiè ſuperauit in portu Zelandiæ, quem *Brouwers-hauen* appellant, menſe Ianuario, cæſis Anglorum nobiliſſimis. Eodem menſe Venetus ac Vrſinus connubium Ducis noſtri ac Iacobæ iniutia diremptum, ac eam in manus Sabaudiæ Comitis cuſtodiæ tradendam cenſuere. Fortior tamen in Hollandia erat tum factio Ia-

Clocestrius despondens animum, relicta Iacoba, ducit aliam.

cobæ, quàm vt ad executionem ſententiæ perduci poſſet. Verùm Clocestrius hoc comperto, reuocatis ab Hollandia ſuis, Aleonoram Combatriam, qua cum multò antè aſſueuerat, puellam eleganti forma duxit. Eodem anno Antuerpienſes cum Ioanne Domino Bergarum diſſidebant. Prætor Bergenſis ciuem eorum piſces falſis nummis ibi coëmentem in vincla coniectum, ipſis repetetibus reddere noluerat, ius aliquod ſupremæ iuriſdictionis Antuerpiæ in Bergas eſſe denegans. Hunc Prætorem Antuerpiæ tota Brabantia exſulare iuſſum, Princeps Bergenſis de-

Diſsidium Antuerpienſium cum Domino Bergarum.

fendebat. Quare Antuerpienſibus armata vi in Bergenſes excurrentibus, Petrus Conuerſani Comes, ac Ioannes Monioyæ Dominus compoſuere cõtrouerſiam. Hæc Diuæus, ſed confuſiùs & præproperè de pugna ad Alſenam. Apud Meierum enim hoc ordine, hiſque verbis: priùs pugna ad *Brouwers-hauen*, ac deinde altera ad Alſenam commemorantur: Schoonhouia, Gouda, Oudevvater, Viana, Monfordia, Camerlandi, Alcmarij, cum ditione Eccleſiæ Traiectenſis, à Iacobæ partibus ſteterũt; à quibus nec alienus erat Rodulphus Traiectenſium Epiſcopus. Mittit

præterea

Superiora quadam ex Metero diſtinctius repetuntur.

præterea Cloceſtrius tria circiter millia Anglorum Iacobæ ſuppetias. Horum Dux erat Dominus à Fituuatere. Appellunt in Staldiam ſeu Scandiam (vulgò *Scauwen*) Zelandiæ inſulam. Burgundio Procurator Hollandiæ & Zelandiæ haud ſegniter ſuas adunat copias, illiſque occurrit inter Quamaiam, & portum vulgò dictum *Brouwers-hauen*. Pugnatum haud procul ab illo portu. Vixdum parati erant noſtri, dum ab hoſtibus ardentiſſimè inuaderentur: quod cernens Burgundio ex prætoria naui, quæ aggeri adiacebat, aduolare ſuis auxilio non diſtulit, aſcenſoque equo, mox inter primos cum Dordracenſibus ſe adiungit: quæ tamen tam fortis magnanimitas propemodum exitio illi fuit.

Pugna cruēta Angli ad Brouuershauē à Burgundo ſuperantur.

Premebatur valdè ab hoſtibus, grandiſque erat in periculo, donec Ioannes omnium fortiſſimus magna impreſſione cum ſuis patentem illi locum expediſſet, proſtratis ac cæſis ante eum Anglis, aliiſque hoſtibus permultis. Vaſto enim & robuſto vir corpore cædem fecit grandem, clamitans continuò, Iugulate vos fortiter, ego ſatis multos proſternam. Viſuntur adhuc arma eius in Lillo caſtro, longè maiora quàm cuiquam magno iam viro conueniant. Ceciderunt ex parte Iacobæ primæ nobilitatis Nobiles quindecim, ex parte Burgundionis ferè totidem; ſed maxima clades Anglorum fuit. Sic pugnatum Idibus Ianuariis, quando feriæ ſunt diui Hilarij Epiſcopi. Capti memorantur Angli circiter ducenti, reliquis occiſis penè omnibus. His ita geſtis, Burgundus, diſpoſitis per Hollandiam præſidiis, in Flandriam reuertit, augerq; exercitum, reuerſurus adulto vere in Hollandiam.

1426

Iacoba nihil territa obſidet Harlemū.

At verò nihil territa Iacoba, mox anno proximo 1426. die quarto Aprilis obſidet per ſpatium quatuor hebdomadarum oppidum Harlemum, nihil tutum, nihil inconcuſſum in circuitu relinquens. Pagos multos incendit; multos item circum Delfos, corruptis maris aggeribus & ſeptis, demergit. Præfectus præſidij apud Harlem erat Rolandus Wtkerkanus fortis Eques, cum filio Domini Iſſambergenſis, & aliquanto numero militum. Ioannes autem Wtkerkanus cum Flandris, Hollandis, Zelandiſque circiter octingentis Rolando patri opem laturus, priuſquam Dux eſſet paratus, in Hollandiam præcedit, atque Leydam vſque peruenit: ſed cùm inde Harlem petit, Iacoba, omiſſa obſidione, occurrit illi ad Alphen vicum ſuper Rhenum iuxta Leydam;

Fortiter vincit hoſtem Iacoba ad Alfen vicum.

vbi circumuentus hoſtium inſidiis, loco iniquo pugnare cogitur, amiſſiſque ex ſuis circiter quingentis, ipſe ægrè cum paucis euadit. Creati Equites ab Iacoba, quæ pugnæ aderat, Ioannes Waſſenaer, Ioannes à Longeraco, & alij. Hæc pridie Kalend. Maias, manè, prima luce. Iacoba victrix Goudam ſe recepit. Hinc Iacoba ſuos mittit ad Hornas in finibus Friſorum, vt id oppidi capiant: vbi præſidio erant Ioannes Villarius & nothus Fani S. Pauli cum quingentis ſelectis pugnatoribus; qui ſumma virtute erumpen-

tes,cum hoſtibus dimicant, & quadringentos circiter interficiunt, permultis inſuper vulneratis. Ita Meierus. Diuæus in hunc modum proſequitur: Anno ſequenti (iam inceptum 1426. intelligit) variis inter Iacobam ac Philippum Ducem conflictibus certatum ad Harlemum, ad Hornam, Hollandiæ oppida. Obſeſſa captaque à Burgundo Seuenberga, Arnoldo Domino eius in exſilium pulſo. Productum obſidium, referente Meiero, in tres totos menſes; tandem coacti inopia ciues, ſeceſſionem à Præfecto ſuo faciunt, & cum Burgundo paciſcuntur, deduntque illi oppidum, vita fortuniſque ſaluis, principio Aprilis. Seuenbergenſis queſtus de conditionibus nonnullis ſibi malè ſeruatis, patria extorris, ad inopiam deuenit, in qua vitam finiuit. Hoc eodem anno Ioannes Dux noſter, cùm vrbs Louanienſis, pereunte lanificio, paulatim ad vaſtitatem rediret, Gymnaſium ibi inſtituit; impetrato à Martino V. Pontifice, vt Iura, Medicina, ac Artes prælegerentur. Iacta prælectionis fundamenta ſeptima Septembris, cùm Dedicatio eius vrbis celebraretur: Nicolaus Prumius Decretorum Doctor ſumma cum laude orauit, præſente Ducis Conſilio, Iacobo Borbonio, Ioanne Domino Weſemaliæ, Valtero vander Noot, Equitibus, ac omnibus pænè Brabantiæ Abbatibus. Quanto affectu hoc fecerit Ioannes Dux, ipſe non tacuit, (ait Molanus) vbi inter cetera iuriſdictioni renuntians ſic ſcribit: Studium generale Louanienſe per nos ſummis conſiliis & ardentibus deſideriis expetitum, per ſanctiſſimum Dominum noſtrum Apoſtolicum tam conſultè quàm prouidè ad crebram noſtram inſtantiam ordinatum & erectum eſt, ad communem noſtrorum Principatuum & Dominiorum, & ſignanter Ducatus noſtri Brabantiæ, quem ſua virtute poſcente non immeritò præ ceteris adamamus, totiuſque Reipublicæ commoditatem, vtilitatem & profectum. Hæc Ioannes Dux fundator anno 1426. die 7. Nouembris. Sub idem tempus Dux non paruum diſcrimen adiit: Margareta enim Iacobæ mater venatum in Soniam egreſſo Duci inſidias tetenderat, miſſo Iacobo Cheualerio, qui comitatum Ducis exploraret. Captus Cheualerius, ac quæſtioni ſubditus præter ſpem ſeruabatur, in eum finem, vt feſto Paraſceues Dux eum liberum faceret. Porrò Dux ad Conuentum Lyræ indictum profecturus, cùm Bruxella exiiſſet, pridie Palmarum, ſubitaneo percuſſus eſt morbo. Relatus Bruxellam feſto Cœnæ obiit 17. Aprilis, ætatis anno 24. Traditur, morte inſtante, Pſalmum Miſerere mei Deus, deuotiſſimè pronuntiaſſe. Corpus eius aromatibus conditum, 22. Aprilis Furæ ſepultum eſt.

Alia eius pugna ad Hornam, ſed minus felix.

Seuenberga Burgundo deditur.

Erigit Ioannes Dux noſter Gymnaſium Louanienſe.

Cheualerius quidā capitur, vt qui inſidias Duci Ioanni tendiſſet.

Moritur Dux Ioannes, ſepultus Furæ.

PHI-

PHILIPPVS

FRATER SVPERIORIS, XXXVII. BRABANTIÆ PRINCEPS.

Præfuit tantùm annis tribus.

PHILIPPVS Comes S.Pauli & Liniaci, Ducis ſuperioris frater, ad quem morte fratris Ducatus pertinebat, Romam tum iter adornarat, vt inde Ieroſolyma proficiſceretur. Addiderant ſe Comites Louanienſium nobiliſſimi, Ludouicus Pinnoccus Eques, Ioannes Pinoccus, Radulphus à Doma, Michaël Abſalonis. Porrò non conſentiente Pontifice, vt tam longinquam peregrinationem iniret, cùm domum reuerteretur, mortem fratris in itinere cognouit. Quare accelerata profectione, fine Aprilis, ineunte anno eius ſæculi vigeſimo ſeptimo, in patriam delatus eſt. 1427

Inauguratur Philippus Louanij, inde in alijs quoque vrbibus.

Sequenti menſe Louanium ingreſſus, Principatum ibi de more ſuſcepit, Guilielmumque Comitem à Seyna, Dominum Rodij S.Agathæ, Seneſcallum conſtituit. Inde ad alias vrbes profectus, pari honore ab omnibus exceptus eſt; mox dè Cheualerio pœnas ſumpſit. Reformatis legibus Brabanticis, forum iudiciarium Bruxellæ inſtituit, Ioanne Bontio Cancellario conſtituto. Iiſdem diebus, cùm Louanienſibus offenderetur, quòd Tumohoudæ Prætorem Scabinorum iudicio inobedientem vi armata Louanium adduxiſſent, à Seneſcallo placatus eſt.

Obnituntur Leodienſes priuilegiis noui Gymnaſij Louanienſis.

Porrò quia Leodienſes obſtabant, ne qui in Academia Louanienſi ſtudentes fructus præbendarum ſuarum integros perciperent, Nicolaus Prumius ac Henricus ab Hougardia Doctores Leodium profecti, Bullas Pontificis, quæ id aſſentirent, commonſtrarunt. Miſſus quoque eſt Romam Henricus à Mera Doctor, vt & Theologiam in Academia prælegi impetraret. Ceterùm cùm Leodienſibus nihil conueniri potuit. Epiſcopus Romam appellat; Præſides Academiæ obſiſtentes, exequenteſque in Canonicos Leodienſes ſententiam Bullæ Pontificiæ, excommunicatione percutit.

Alienatur Dux noſter à ſuis Baronibus.

Inter hæc Dux cùm à Baronibus diſſentiret, proximorum ſuorum operâ à Ioanne Rotſelariæ, Ioanne Weſemaliæ, Engelberto Bredæ Dominis, & Engelberto ab Angia abalienatur. Eodem anno filius Comitis Salinæ, filiam Domini Rotſelariæ duxit. Hæc tantùm Diuæus. Sed lubet ſimul, vt cœpimus, inſigniora de

Burgundo (quòd & mox in Brabantiam ſucceſſurus ſit) ex Meiero attexere. Ducit itaque hoc annò Burgundus ex portu Sluſa exercitum in Hollandiam, vt rebellionem defectionemque quorumdam compeſcat, qui in eius priùs iurarant verba. Obſidet oppidum Amerfordiam, tum ſitu tum defenſoribus munitiſſimum. Cinctum erat dumis denſiſſimis, foſſiſque perenni aqua ſtagnantibus. Hæc oppugnatio diu tenuit aſpera & terribilis. Hîc ſe Burgundus magno expoſuit periculo. Tranſiit aquam & foſſas, pugnabatque ſua manu in propugnatores, qui magno erant numero, & viri robuſtiſſimi, pro patria, aris focìſque, & vita decertantes. Amiſit hîc Burgundus Ioannem à Boſco telo balliſtario interfectum, cum aliis quibuſdam Nobilibus impigrè dimicantibus; coactuſque tandem eſt canere receptui, ſeque propter ingens periculum ab oppido retrahere. Tunc Amſterdami Burgundus grandem ædificat nauem, quæ inſtar valli eſſe videbatur: Catum illi dixêre. Hunc Catum per mediam hiemem in Emſtra fluuio locat contra Traiectenſes, illumque obſident Traiectenſes, ſed capere non valent. Traiectenſes enim cum Iacoba fœdus fecerant. Delphis quoque & Roterodami, quòd & ipſi lubrica agerent fide, ac Iacobæ ſe reddere tentarant, ſecuri Burgundus nonnullos percuſſit. Camerlandos, Weſturos, & Teſlandros ſubiugat. In Dordracenſes quoque nonnullos capitali ſupplicio animaduertit. Hîc Duces Gelriæ & Cliuij Burgundo militabant. Commiſſa & apud Wieringam pugna naualis inter Guilielmum Brederodium Iacobæ Ducem, & Harlemenſes, Homenſes, Amſterdamos, aliòſque Burgundioni fœderatos: quo prælio victus & captus eſt Brederodius cum multis ſuæ factionis, ex quibus 80. decollati; ſed Brederodius gratiam obtinuit. Iam in Hollandia omnia erant Burgundi præter Schoonhouiam, Oudewatriam & Goudam, vbi ſe Iacoba conſobrina eius continebat. Contra ea oppida Burgundus Ioannem Villarium Adamæum, & Leonellum Bornouillam cum præſidiis ſatis magnis relinquit, ſeque in Flandriam recipit, delectuſque habet, vt rurſus in Hollandiam traiiciat. Itaque anno proxi-

Burgundus Flandriæ Comes Amersfordiã Iacoba ſtudentem obſidet.

Item naui quadam bellica Amſtelrodami extructa vexat Traiectenſes.

Vincit ad Wiringam naualı prælio Brederodium & alios Iacobæ Duces.

1428 mo 1428. ineunte, ex portu Sluſenſi magnis iterùm copiis Burgundus Hollandiam petit, ſtatimque Goudam oppidum, & in illo Iacobam Principem obſidet. Goudani timore perterriti conſilium dant Iacobæ, vt cum Burgundo plenam ac ſolidam faciat pacem. Igitur Iacoba Burgundum verum agnoſcit ſuum heredem, vt morte eius in Hannoniam, Hollandiam, Zelandiam, & Friſiam ſuccedat, ipſumque horum Principatuum Præſidem ac Procuratorem creat. Promittit inſuper ſe nulli « nupturam, niſi de conſenſu Burgundi, & ciuitatum ſuorum Principa- « tuum: ſibi pro victu ac dignitate ſua redditus & vectigalia ampla retinet, « poſſidendaque accipit in vita Comitatum Oſteruandiæ, Zuytbeuelan- « diam,

Tandem & Gouda ciuitas & cum ea Iacoba certis legibus traditur.

PHILIPPVS ANT. F. XXXVII. BRAB. PRINCEPS.

Digitized by Google

diam, terram Brilenſem, Vorenſemque, & quædam alia. Facta hæc quarta die Maij. Compoſitis item rebus cum Epiſcopo Traiectenſi, Franconem Borſalienſem Burgundus pro ſe conſtituit Præſidem Hollandiæ, Zelandiæ, & Friſiæ, atque ita in Flandriam exercitum reduxit. Bruxellæ ludi facti Equeſtres, in quibus adfuit & Burgundiæ Dux Philippus cum multa Nobilitate. Hæc Meierus. Diuæus annum iſtum vigeſimum octauum his tantùm verbis conſignat: Summus, inquit, anno ſequenti (hunc intelligit) labor erat Ordinibus, Baronibus ad gratiam Principis reducendis: finita tandem controuerſia, de Ducis connubio agi cœpit. Regnabat tum Siculis Ludouicus Andegauenſis: huius filia Iolentis Duci vxor parabatur. Rediit eo anno à Syriaca peregrinatione Ludouicus Pinnoccus Eques Louanienſis. Sequenti anno 1429. Ioanni Bontio Cancellariarum abdicanti, Ioannem Giſlenum Gallo-Brabantum, Satti natum, Dux ſubrogauit, Decanum S. Dionyſij Leodienſis: cuius opera pax inter noſtros ac Leodienſes, quæ dudum vacillabat, confirmata eſt. Dux Traiectum profectus, cùm Leodienſes Vemeburgenſis iniurias conquererentur (qui Limburgum oppignoratum poſſidebat) eum oppido expulit, Henricum à Grousfelda Equitem ibi Præfectum inſtituens. Proceſſum erat ſuper connubio Ducis eatenus, vt ſponſalibus peractis, ſponſam ſolùm deduci reſtaret. Quare miſſis Rhemos Engelberto ab Angia, Ioanne Rotſelariæ, Ioanne Boutteshemi, Raſone Riueriarum Dominis cum 300. vt eam ibi exciperent, iuſſit. Sed ſequenti anno 1430. paulò poſt Legatorũ diſceſſum, morbus Ducem inuaſit; quo aggrauante, 4. Auguſti in arce Louanienſi vita exceſſit, non ſine veneni ſuſpicione, cuius Calliobandes quidam inſimulabatur. At viſitato corpore, apoſtema hepati innatum inuentum eſt. Celebratus Ordinum Conuentus Louanij, decretumque, vt corpus Ducis conditum aromatibus ac in arcis ſacello repoſitum, loco non antè moueretur, quàm de nouo Principe certi forent. Hæc Diuæus. Intereà Burgundus, futurus mox Brabantiæ Dux, Principatibus ſuis Comitatum quoque Namurcenſem adiecerat: de quo ita in Chronico Leodienſi: Anno milleſimo quadringenteſimo vigeſimo nono Philippus Burgundio Comitatus Namurcenſis poſſeſſionem accepit, defuncto Ioanne Namurcenſi Comite, qui, quòd legitimo herede careret, eum Philippo certa pecuniæ ſumma vendiderat. Hæc res cùm Leodienſibus moleſta eſſet, inſtigante potiſſimùm Delphino Franciæ, ductore Euerardo de Marka agros Namurcenſium populantur, exercitu collecto armatorum quinquaginta

1429 millium: Belloſordium capiunt & cremant; Poluacham capiunt, occiſo eius Præfecto; Goleſmam captam, diremptamque incendunt; Bouinas oppidum obſident; cui rei illis accommodatiſſima erat turris ad Dio-

Borſalius præficitur Hollandiæ, Zelandiæ, & Friſiæ, pro Burgundo.

Quæritur Duci noſtro vxor filia Regis Siciliæ.

1429

Vernebur gēſem Leodienſes infeſtantem caſtigat.

1430

Dum ſponſa adducitur, Dux moritur.

Supplentur plura à Diuæo prætermiſſa.

Dionantum ſita, nomine Turris ſuperbiæ; ex qua quid Bouinis fieret, facilè ſpeculabantur. Aduerſus Leodienſes Philippus, qui tum Compendium obſidione premebat, cum ſatis magnis copiis miſerat Antonium Croiacum, qui Foſſas oppidulum, ſeruato dumtaxat templo, exuſſit, aliaque Leodienſibus incommoda multa intulit. Atque hæc quidem cùm reluctante Antiſtite ſuo Hensbergio facerent, cui cum Philippo optimè conueniebat, Philippus, intercedente præſertim Archiepiſcopo Colonienſi, hoſtibus certis quibuſdam conditionibus pacem conceſſit, inter quas & vna fuit, vt Turris illa ſuperbiæ deſtrueretur, neque vlla deinceps alia inter Dionantum & Bouinas extrueretur. Hæc Auctor ille, annum ſequentem ſimul connectens, vt ex ſequenti narratione Meieri patet. Anno, inquit ille, vigeſimo nono Aurelianenſes ciues fame propè domiti, ita rerum omnium laborabant penuria, vt in extrema agerent neceſſitate. At iam omni humano deſtitutis auxilio diuina benignitas ſuccurrit, hoſtes in fugam propellit, vrbem obſidione liberat menſe Maio. Ductu puellæ (verba ſunt ſynchroni ſeu coætanei Scriptoris) Franci victoria potiuntur, & Claſſidas Dux Anglorum ſubmergitur in aquis Ligeris, ex turri in profluentem ſalire coactus ardente. Ductu Ioannæ puellæ Francus vnus fugauit mille Anglos, & duo fugauerunt decem millia. Mirabilis Deus in Sanctis ſuis. Ioannes nothus Aurelianenſis, idem Comes Dunenſis, & Ioanna puella, duces præcipui in omnibus rebus & bellis erant. Angli omnibus locis excuſſi, fuſi, fugari, cæſi. Carolus Rex puellæ ductu Rhemis inunctus & coronatus. Rhemi, Cathalaunum, Compendium, Bellouacum, Laudunum, Sueſſiones, Senones, Carnutes, aliæque ciuitates & populi, pulſis Anglis, in fidem redeunt ſola Dei gratia & benignitate. Hæc coætaneus ille. Sub finem Septembris Philippus Burgundiæ Dux magno armatorum numero ex Abbæuilla Pariſios petit. Maximo eum gaudio & gratulatione Pariſij excipiunt, orantque vt vrbis præfecturam, impedito ſatis in Nortmannia Bethfordo Anglo, accipere velit. Vrgentibus illis, paruit Dux eorum voluntati, quamuis ferè inuitus. Conuenere tunc ad eum Legati Regis Caroli, pactæque ſunt induciæ adusque Paſcha inſequentis anni inter Regios & Burgundos tantùm: nam de nullis induciis audire volebant Angli. Philippus verò, quò quietiùs priuatis vacaret rebus, non repudiandas illas exiſtimauit: nempe nouam ducturus erat vxorem Eliſabetham Ioannis Regis Luſitaniæ filiam. Ea ſub Natalem Dominicum Sluſam appulit adducta ab vno fratrum ſuorum, & per Legatos miſſos ex Flandria. His celebrandis nuptiis nouas ædes Philippus Brugis in Regia exædificat. Secundò anteà nuptias celebrarat, ex neutris prole ſuſcepta, ſed nullo ferè apparatu, ſi cum hiſce conferas. Brugenſes ad portam vſque obuiàm

Pro Comitatu Namurcenſi, quātumuis coëmpto, multùm digladiari cogitur Burgundus.

Tandem pax coit.

Angli in Francia mirè vincuntur ductu puellæ Ioannæ.

Burgundus etſi partiū Anglicarum, tamen vſque ad Paſcha cum Francis inducias ſancit, cauſa nuptiarum quas parabat.

Ducis Philippus Burgūdiæ Dux & Flandriæ Comes Eliſabethā Luſitanam Brugis Regia planè pompa.

uiàm ſponſæ procedunt. Sexaginta quatuor habebant tubas & lituos, quibus quanta melodia canebant, haud facilè poſſet enarrari. Quàm viſendus ornatus ille omnium, quà tranſiit ſponſa, viarum, quæ vtrimque veſtitæ erant tam variis ac pretioſis tapetibus panniſque variorum colorum, quis valeat exprimere? Negotiabantur enim tum Brugis nationes mercatorum totius ferè orbis terrarum, quæ inter ſe omnes certabāt aduentum honorificare tantæ ſponſæ. Ante Regiam factus leo lapideus, qui altero ſuo pede anteriore, tribus ex meatibus optimum Rhenenſe fundebat vinum, bibentibus omnibus quantum volebant. Intra Regiam, iuxta Sacellum, ceruus lapideus poſterioribus ſedens pedibus, anteriore ſuo dextro pede fundebat omnibus rubrum vinum optimum Belnenſe. Monoceros in grandi aula, cuius ex pedibus roſacea abluendis manibus dulciſſimè ſcaturiit, varia ſimul vina, commutatis vicibus, vt Hippocraticum, Maluiſæam, Romanæam, Muſcadetum, aliaq; delicioſa & exquiſita ſuo ex cornu omnibus ſitientibus profundens. Ad menſam ſponſæ aulæa deaurata, aliæque pretioſæ veſtes, quibus aula vndique erat ornata, vexilla ſignaque militaria pluſquam ad regalem pompam, quæ aliis ſcribenda relinquimus. Erat is nuptialis ac triumphalis dies decimus Ianuarij. Habebat ſecum Dux ſorores ſuas, Annam Bethfordij & Mariam Cliuenſis vxores, cum alia Nobilitate permulta. Habebat 24. Proceres ſuos eodem die in Ordinem ampliſſimum Aurei velletis allectos; de quo iſtud eius Diploma, ſed non niſi biennio pòſt datum: Philippus Dei gratia Dux Burgundiæ, Lothricij, Brabantiæ, Lemburgij, Comes Flandriæ, Artheſij, Burgundiæ Palatinus & de Namur, " Marchiſius ſancti Imperij, Dominus Salinarum & Mechliniæ: Notum " facimus omnibus præſentibus & futuris, quòd propter magnum & per- " fectum amorem, quem habemus erga nobilem ſtatum & ordinem di- " gnitatis Equeſtris, per quem Ordinem vera fides Catholica, ſtatus noſtræ " ſanctæ matris Eccleſiæ, & tranquillitas proſperitaſque Reipublicæ ſit (vt " eſſe poteſt) defenſa, cuſtodita, & conſeruata; Nos ad laudem & gloriam " omnipotentis Creatoris & Redemptoris noſtri, ad reuerentiam matris " eius glorioſæ Virginis, & ad honorem Domini noſtri ſancti Andreæ " glorioſi Apoſtoli & Martyris, ad exaltationem fidei, & ſanctæ Eccleſiæ, " & excitationē virtutum & bonorū morum, decimo die menſis Ianuarij " anno Domini noſtri milleſimo quadringenteſimo vigeſimo nono, qui " erat dies ſolemnizationis matrimonij inter nos & noſtram chariſſimā & " amantiſſimā cōiugem Eliſabeth in oppido noſtro Brugenſi, accepimus, " creauimus, & ordinauimus, & per has præſentes accipimus, creamus & " ordinamus Ordinem & Fraternitatem dignitatis Equeſtris, & amicabilis " ſocietatis, certi numeri Equitum, quem volumus appellari Ordinē Velleris

Omnibus ſitientibus continuò ſcaturit vinum.

Eo die nuptiarum inſtitutus ab eo Ordo Equitum Aurei velleris.

Notentur illuſtres Equites dicti Ordinis.

„ leris aurei, ſub forma, conditionibus, ſtatutis, modis, & articulis qui ſe-
„ quuntur, &c. Datum in oppido noſtro Inſulenſi 27. die Nouembris, an-
„ no gratiæ milleſimo quadringenteſimo trigeſimo primo. Singulis dedit
Dux Collyrium aureum, dependente ab illo aureo vellere, quæ poſt
mortem cuiuſque ad Ordinem redeunt, aliis diſtribuenda. Origo & ap-
pellatio eſt ſiue ab Iaſone illo in Colchida cum Argonautis proficiſcen-
te, ſeu (quod magis ſuadent aulæa antiquiſſima huius Philippi etiam-
num quotannis ad D. Gudilæ Bruxellæ ſuſpendi conſueta) à Gedeone
magno illo Iſraëlitarum Duce, qui vellus ſiccum, deinde rorulentum
vidit, eoque ſigno confirmatus trecentos tantùm iuſſu Dei viros elegit,
quibus innumerabiles Madianitarum copias profligauit. Plura qui de
hoc Ordine deſiderat, ab aliis petat. neque enim hîc omnia infarcienda
ſunt. Hinc Philippus Peronam contrahit magnas copias. Celebrat eò
loci Paſcha cum vxore: inde concedit Mondiderium. Ineunte anno ſe-
quenti 1430. Philippus per Nouiodunum mouens capit Choſiacum Iſa-
ræ, ac ſolo æquat: inde, cùm eſſet apud Condinum iuxta Compendium,
conſilium capit de Compendio obſidendo. Pridie feriarum Aſcenſionis
Dominicæ, quæ tum incidit in 9. Kalend. Iunias, hora quinta pomeri- 1430
diana Ioanna puella & Poton Santralla cum quingentis circiter pugna-
toribus ex Compendio erumpûnt, vt apud Mariniacum obruant Bo-
donem Noiellam: ſed Angli & Ioannes Lucemburgius, qui cum cohor-
tibus ſuis non procul aberant, fortiter Bodoni accurrunt auxilio. Pugna-
tum eſt acriter apud Clariacum; ſed Galli cùm creſcentem hoſtium nu-
merum perferre nequirent, Compendium ſe recipiunt. Burgundiones
propter necem Franciſci Atrebatis paulò antè puellæ conſenſu ſecuri
percuſſi, acriter puellam inſequuntur, illamque ſuos ante ſe ducentem,
priuſquam peruenire poſſet in oppidum, equo deiectam capiunt, du-
ctamque Mariniacum, tradunt ſuo Duci Ioanni Lucemburgenſi, qui
primùm apud Bellum locum, dehinc in arce Bellorauorio diu illam te-
nuit captiuam. Tandem Anglis tradita, anno proximo trigeſimo primo,
tertio Kalend. Iunias Rothomagi ab iis tamquam venefica cremata eſt,
cineresque in profluentem abiecti; ſed iniuriâ, vt patet ex iis quæ Miræus
noſter poſt alios profert ex S. Antonino, Ioanne Gerſone, informatione
ſolemni iuſſu Papæ facta, quæ in ſcrinio Eccleſiæ Pariſienſis, inquit,
idem, adhuc ſeruatur. Ærea quoque fortiſſimæ virginis ante Chriſti cru-
cifixi imaginem flectentis ſtatua Aureliæ in ponte ſuper Ligeri viſitur,
accepti beneficij monimentum. Hæc de Ioanna. Porrò dum Philippus
Burgundus ad Compendium ſedet, ægrotare cœpit (quod & ſuprà com-
memorauimus) Philippus noſter Brabantiæ Dux, & non multò pòſt
Louanij vitæ ſuæ finem clauſit pridie Nonarum Auguſti; cuius de mor-
te

Celebratis nuptiis, cũ exercitu & vxore Burgundus tẽdit in Frãciam.

Pugnatur apud Clariacũ, vbi & Ioanna puella in manus Burgundionum venit.

Exuritur eadẽ Ioanna ab Anglis Rothomagi, tamquam venefica, ſed iniuriâ.

Reditur ordine temporum ad mortem noſtri Philippi Brabanti.

te certior factus Burgundio, relictis qui Compendij continuent obſidium, ipſe celeriter in Flandriam ſe recipit, vt Brabantiæ, Lothriciique & Limburgij accipiat poſſeſſionem. Erat nempe Philippi patruelis ſui defuncti proximus heres. Verùm enimuerò duos totos conſumpſit menſes, priuſquam hoc poſſet peragere, obſtaculum præbente Margareta eius amita filia Philippi Audacis, vidua Hagnoniæ, quæ ſe potiorem eſſe heredem fruſtrà conabatur aſtruere. Itaque receptus eſt Philippus illos in Principatus ad quartum Nonas Octobris, quando feriæ ſunt diui Franciſci Confeſſoris. Ita Meierus. De iiſdem Diuæus etiam paulò pleniùs in hunc modum: De Ducatus ſucceſſione inter Philippum Burgundiæ Ducem ac Margaretam matrem Iacobæ controuerſia erat; aſſerente hac, ſe amitam patrui filio præferri debere: nam ſe Antonij ſororem, vno gradu eius liberis propiorem eſſe, quàm Philippum Ioanne fratre Antonij prognatum. Hæc Margareta Louanium veniens Ordinibus propoſuit. Eódem Legatos ſuos Dux Philippus, in Compendij obſidione cum Anglis perſiſtens, Epiſcopos Tornaci, Ambianorum & Atrebatium miſit. Qui in Ordinum cœtum admiſſi, rationes Margaretæ refellere ſunt aggreſſi; aſſerentes, mortua Ioanna Duce vidua Wenceſlai, Ducatum ipſo iure ad Ioannem Philippi patrem peruenisse; ceſſiſſe verò eum Antonio fratri, ſed conditione addita, vt ſi Antonium liberóſve eius ſine prole mori contingeret, Ducatus ad Ioannis heredes reuerteretur: vnde ſummo iure Philippum Ducatus poſſeſſionem petere. Porrò Ordinibus, diſcuſſis vtrorumque allegationibus, viſum fuit, Philippo Principatum deferre. Vnanimi itaque aſſenſione decreuerunt, Legatis Philippi ſuos vnà adiungere. Qui Compendium profecti, ſalutatum Principem orarunt, vt quamprimùm in Brabantiam properaret. Quibus ille acquieſcens, commiſſa Ioanni à Luceburgo exercitus ac obſidionis cura, in Brabantiam perrexit. Vbi votis omnium exceptus, primùm Louanij, deinde in reliquis vrbibus populum in verba ſua iurare fecit. Ea viciſſim quæ ipſe populo Brabantico iurauit promiſitque, huiuſcemodi fuere: Priuilegia ſua Clero Nobilitatique ac vrbibus rata habiturum. Ius vnicuique ſecundùm ſuæ vrbis aut loci conſuetudinem legeſque ex æquo dictuum. Priuilegia totius Reipub. Niuella Antuerpiam tranſlaturum, ac ibidem aſſeruaturum, confectis tribus clauibus, quarum vna penes Ducem, altera penes Louanienſes, tertia penes Bruxellenſes foret: hoc addito, vt tam ipſi, quàm vrbibus exemplaria Priuilegiorum tranſſcriberentur. Immunem fore Rempub. à belli Francici impendiis, aut Leodienſis. Aſſumpturum ſe titulum Ducis Lotharingiæ, Brabantiæ ac Limburgi; item Marchionis ſacri Imperij: ac nouo ſigillo cauſas Ducatus conſignaturum. Conſtitutu-rum

Duos integros menſes laborat Burgũdus vt poſſit ſuccedere in Brabantiam, obſiſtente ſibi Margareta amita.

Diſſeritur de iure vtriuſque.

Tãdem ius Burgundi præpollere iudicatur.

Iuratis priuilegiis Ducatum Brabantiæ adit.